HEL

714/A6

Stadsfullmäktiges tryckta utskottsbetänkanden

År 1875

№

1. (Skriftligt, ej tryckt)
2. Betänkande ang.fortfarande af särskilda myndigheters verksamhet.
3. (Skriftligt, ej tryckt.)
4. Betänkande ang. politiborgmästarens löneförmåner.
5. Dito rör. fonden för dygdigt tjenstefolks belöning.
6. (Skriftligt, ej tryckt.)- Jr.Sfges prot.2.3.1875 § 4. Bilaga.
7. Betänkande ang.ersättning för en till jernvägen afträdd plantage vid vestra chaussén.
8. Dito rör. Stadsf:s skiftvexling med stadens förvaltande myndigheter.
9. Dito om uppförande af ett nytt tull-och packhus.
10. Dito ang. ny aflöningsstat för Mag. och Rådsturätt.
11. Dito ang. dyrtidstillägg åt folkskolornas lärare.
12. Dito om hyresmedel för lärare vid navigationsskolan.
13. Dito i anl. af förslaget om afskaffande af bouppteckningsprocenterna.
14. Öfversigt af Helsingfors stads finansers tillstånd.
15. Betänkande rör. besvär öfver ett kyrkostämmobeslut om förhöjd aflöning för en del af fattigvårdens löntagare.
16. Betänkande i anl.af Ordförandens i Fattigvården anhållan om löneförhöjning.
17. Betänkande om indragning af två fångvaktaresysslor vid länehäktet.
18. Betänkande om bouppteckningsprocenternas afskaffande.
19. Betänkande rör.s.k. mindre borgares rättigheter.
20. Betänkande om utseende af skolråd för privata läroanstalter.
21. Betänkande i anl.af att vattenledningen utbjudits staden till inlösen.

№

22. Betänkande i ett ärende om restitution af vågpenningar m.m.
23. Dito om förhöjning af brandkonstaplars aflöning.
24. Dito om en tilltänkt trädgårdsförening i staden.
25. Dito ang. förslaget till ny stat för polisinrättningen.
26. Dito ang. omorganisation af stadens sundhetsvård.
27. Dito ang.förslaget till ny polisordning.
28. Dito ang.uppförande af varm skjul på ångbåtskajen.
29. Dito om förvaltning och underhåll af stadens chausséer.
30. Dito rörande inköp af vattenledningen.
31. Dito om ett nytt tull-och packhus.
32. Dito ang. förslaget till budget för folkskolorna 1875-76.
33. D:o om disposition af Mejlans villaområde.
34. D:o ang.förändringar i folkskolornas organisation.
35. D:o med förslag till kontrakt om inköp af vattenledningen.
36. D:o ang. mediko legala obduktioners förrättande.
37. D:o i anl.af fångknektarnes ansökning om löneförhöjning.
38. D:o ang.disposition af Mejlans villaområde.
39. D:o ang. förslaget till förordning om näringarna.
40. D:o med anl. af särskilda ansökningar om utskänkningsrätt.
41. D:o ang. plats för privata finska elemantarläroverket.
42. D:o om löneförmoner för politieborgmästaren.
43. D:o ang. utgifts-och inkomstförslaget för 1876.
44. D:o i anl.af förslaget om tillbyggnad vid fattiggården.

Berättelse om folkskolornas verksamhet 1874-1875. 8

№ 2.

Betänkande af det utskott, Helsingfors Stadsfullmäktige utsett att afgifva yttrande i anledning af Magistratens skrifvelse för den 18 nästvikne Januari, angående fortfarandet tills vidare af särskilda förvaltande myndigheters och bestyrelsers verksamhet på samma sätt som härförinnan.

Jemte protokollsutdrag, § 6, för den 28 nästlidne Januari, har utskottet fått emottaga en till Stadsfullmäktige inkommen så lydande skrifvelse:

Till stadsfullmäktige i Helsingfors.

Magistraten
i
Helsingfors,
den 18 Januari 1875.
№ 3.

Jemlikt 51 § i Kejserliga förordningen angående kommunalförvaltningen i stad af den 8 December 1873 ankommer det å Magistraten att uppgöra och till granskning förelägga Herrar Stadsfullmäktige förslag till Reglemente för den blifvande Drätselkammaren i denna stad. Ett sådant förslag är också redan under utarbetning. Men emedan några månader måste förflyta innan de i berörda hänseende på Magistraten och Herrar Stadsfullmäktige ankommande åtgärder hunnit slutföras samt Högvederbörlig fastställelse af reglementet erhållas, tillåter sig Magistraten härigenom hos Herrar Stadsfullmäktige föreslå, att förvaltningen af stadens penningeväsende, tillsynen öfver stadens fastigheter, vården och inseendet öfver stadens lösa egendom äfvensom uppsigten öfver de arbeten, som likmätigt Magistratens den 30 nästvikne December fattade och med dåvarande stadens Äldstes skriftligen afgifna utlåtande i ämnet i allo öfverensstämmande beslut skola för stadens räkning under innevarande år med en af tjenstförrättande Stadsingeniören C. Reuter förslagsvis beräknad kostnad af tillsammans 125,001 mark 50 penni utföras, skulle tillsvidare och intilldess ännsagda reglemente kan komma att lända till efterrättelse, handhafvas af Magistraten jemte denna för sådant ändamål underlydande tjenstemän och betjente i enlighet med det för stadens Drätselkontor den 21 Augusti 1856 i Nåder fastställda Reglemente samt den för Magistraten och dess medlemmar den 18 December 1869 af dåvarande Guvernören i Nylands län och Magistraten utfärdade Arbetsordning.

En sådan anordning för hvilken tredje mom. af förenämnda § lemnar stöd torde, på grund af 81 § i ännsagda förordning, böra utsträckas jemväl till Brandkommissionen och Inqvarteringskomitén här i staden, de der således äfven komme att tills vidare och intill dess frågan om möjligen nödiga eller annars lämpliga

ändringar i de rörande deras verksamhet påbjudna Reglementena af den 22 Januari 1869 och den 24 Februari 1874 blifvit slutligen pröfvad, handhafva de göromål och befogenheter som enligt nästberörda Reglementen dem tillhöra.

De förhållanden som föranledt Magistratens framställning i nästomförmälda del torde äfven förtjena afseende, i hvad angår stadens Fattigvårdsdirektion och Folkskoledirektion. En uppmaning till dessa Direktioner att tills vidare och intill dess annorlunda förordnats fortsätta deras verksamhet i enlighet med dem härförinnan meddelade föreskrifter lärer alltderföre äfven vara af omständigheterna påkallad.

I afbidan på det meddelande hvartill Herrar Stadsfullmäktige kunna finna denna Magistratens framställning föranleda, skall Magistraten icke underlåta att ombesörja de i det föregående antydda förvaltningsåtgärder, så vidt desamma icke genom meranämnda Kejserliga förordning äro Herrar Stadsfullmäktige förbehållna.

På Magistratens vägnar:

C. A. Öhrnberg.

Konrad Meinander.

Till hvad Magistraten sålunda i första mom. af denna skrifvelse framställt eller att förvaltningen af stadens penningeväsende, tillsynen öfver dess fastigheter, vården och inseendet öfver dess lösa egendom äfvensom uppsigten öfver stadens för året beslutna allmänna arbeten skulle handhafvas af Magistraten tills vidare och intill dess det under utarbetning varande reglementet för den blifvande Drätselkammaren i Helsingfors kan komma att lända till efterrättelse, har utskottet ansett sig böra förorda bifall. Likväl har utskottet, med afseende å de vigtiga arbeten, som äro bestämda att under innevarande år för stadens räkning utföras, trott sig äga anledning framställa, det Stadsfullmäktige borde beredas tillfälle att, innan sagde arbeten till verkställighet befordras, taga närmare kännedom om de för detta ändamål uppgjorda planer och kostnadsberäkningar. Och får utskottet alltså föreslå:

> att Stadsfullmäktige ville godkänna ifrågavarande första del af Magistratens skrifvelse, men tillika förordna att från Magistraten skall inbegäras detaljerad uppgift på de särskilda allmänna arbeten, som af Magistraten och stadens äldste till utförande under innevarande år beslutits, äfvensom på de kostnadsförslag, som för dessa arbeten blifvit godkända.

Innan utskottet vidare går att meddela sitt yttrande rörande Magistratens i mom. 2 och 3 af dess förenämnda skrifvelse gjorda framställning derom, att Brandkommissionen, Inqvarteringskomitén, Fattigvårdsdirektionen och Folkskoledi-

rektionen borde anmodas att tillsvidare och intill dess annorlunda förordnas, fortsätta deras verksamhet i enlighet med dem härförinnan meddelade föreskrifter, har utskottet ansett sig böra för Stadsfullmäktige framlägga några uppgifter angående dessa Bestyrelser och Direktioner och deras nuvarande sammansättning.

Brandkommissionen skall enligt brandordningen för denna stad af den 22 Januari 1869 utgöras af Politieborgmästaren eller den hans ställe företräder, såsom ordförande, samt åtta ledamöter, af hvilka en utses af Guvernören i länet å kronans och samtlige i staden befintliga allmänna inrättningars vägnar och en af Direktionen för städernas allmänna brandstodsbolag, hvaremot de öfriga sex tillsättas, för tre år i sender, genom val sålunda, att stadens borgerskap och näringsidkare gemensamt inom sig utse tre samt egare till gårdar, tomter och byggnader välja, likaledes inom sig, tre ledamöter, af hvilka senare dock ej flere än en må tillhöra gårdsegande borgerskap och näringsidkande klassen. Val af de sex ledamöter, som af staden utses, och bland hvilka en från hvardera klassen vid hvarje års slut afgår, skall, enligt brandordningen, anställas inför Magistraten, efter enkel röstberäkning, uti nästförutgående November månad. Uppstår ledighet genom dödsfall, afflyttning eller annan giltig orsak under årets lopp, skall nytt val genast ske för den tid hvarunder den afgångne bort i kommissionen qvarstå. — För närvarande ingå i kommissionen, utom den sjelfskrifne ordföranden, följande personer: Protokollssekreterarene E. F. Hjelt och J. Forssman, utsedde, den förre af Guvernören och den senare af Brandstodsbolaget, samt inför Magistraten valde ledamöter: Handlandene I. Nyman och ~~K. J. Willstedt~~, Snickaremästaren J. W. Alander, Fabrikanten F. W. Grönqvist och Fabrikör L. J. Källström. — En ledamotsplats är vakant, hvarutom förtjenar anmärkas att ~~några~~ nya ledamöter i stället för de tvenne, hvilka med 1874 års utgång bort afgå, med afseende å den förestående ombildningen af hithörande förhållanden, icke försiggått, utan sagde tvenne ledamöter uppmanats att tillsvidare med sitt uppdrag fortfara. — Kommissionens sekreterare är Rådmannen F. L. Clåsen. — Öfverbrandmästare: Kaptenlöjtnanten A. Hornborg.

Inqvarteringskomitén har bestått af Politieborgmästaren, såsom ordförande, och tolf inför Magistraten valde ledamöter. Några bestämda föreskrifter om ordningen, i hvilken ledamöterna skola afgå och nya inväljas finnas ej, utan har vid inträffad ledighet genom dödsfall m. m. nytt val blifvit anstäldt. För närvarande äro tvenne ledamotsplatser obesatta; de öfriga tio innehafvas af följande personer: Protokollssekreterarene E. F. Hjelt och F. Walmqvist, Rådmannen August Åkerberg, tillsvidare såsom t. f. Politieborgmästare komiténs ordförande, ~~Handlandene~~ C. Hinnerichsen och ~~E. J. Willstedt~~, Snickaremästaren I. Lindblom, Skomakaremästaren G. Tallgren, Bagaremästaren ~~F. E. Ekberg~~, Guldsmedsmästaren J. E. Fagerroos och ~~Körsnären~~ E. Fazer. — Sekreterare är Rådmannen J. Gadd. Qvartermästare: Guvernementssekreteraren C. G. Backman.

Fattigvården i Helsingfors handhafves enligt reglementet af den 28 Januari 1863 af en direktion, deri, utom lutherska församlingens Kyrkoherde, förste Kapellanen, Polismästaren eller hans adjoint, samt de läkare fattigvården aflönar,

hvilka alla äro ständiga ledamöter, ingå tolf andre församlingsmedlemmar, de der, enligt reglementet, vid allmän kyrkostämma skola utses för tre års tid, sålunda, att embets- och tjenstemän inom sig välja tre, handlande tre, handtverkare tre samt andra i staden bosatte personer jemväl tre. Bland de valde ledamöterne utser Direktionen en till ordförande, likaledes för tre år.

Direktionens nuvarande sammansättning är följande. Ordförande: Magister O. Höijer; ständige ledamöter: t. f. Kyrkoherden J. Sihvonen, t. f. Kapellanen K. J. Nordlund, Fattigläkarene J. A. Florin och K. Holm samt underpolismästaren O. A. Ståhlberg; invalde ledamöter: Rådmannen A. Åkerberg, Sekreteraren vid Öfverstyrelsen för väg- och vattenkommunikationerne C. B. Federley, Muraremästaren A. Ärt, Handlandene N. Wavulin, C. F. Blomberg, F. Nyman och G. F. Stockman, Gårdsegaren C. W. Gottberg, Slagtarmästaren K. G. Grönlund, Bagarmästaren K. Fredriksson och Fabrikör J. W. Alander. T. f. Sekreterare i Direktionen är Filosofie Magister V. I. Smedberg; kassör Bankokamrer G. A. Wendell, predikant Pastor O. A. Stenroth och Inspektor E. Degerholm.

Af de invalde ledamöterne hade hvar Åkerberg, Nyman, Grönlund och Fredriksson med utgången af nästföregående år bort från Direktionen afgå samt val af nya ledamöter derförinnan vid allmän kyrkostämma anställas. Sådant har likväl icke skett, utan hafva förbemälde fyra Direktions ledamöter anmodats att såsom sådana fungera tillsvidare och intill dess val af nya ledamöter hunnit anställas i enlighet med bestämningarne i förordningen angående kommunalförvaltning i stad.

Af nästnämnde anledning beslöts vid kyrkostämma den 16 April 1874 att med besättandet af den efter Doktor Forssmans död ledigblifna ena fattigläkaretjensten skulle lemnas beroende samt Fattigvårdsdirektionen anmodas att vidtala lämplig person att tills vidare och intill dess Stadsfullmäktige derom annorlunda förordna, handhafva sagde befattning emot åtnjutande af fastställdt arvode. Denna befattning innehafves nu af Doktor K. Holm såsom tjenstförrättande.

Folkskolornas angelägenheter ledas af en folkskoledirektion, som består af folkskoleinspektorn, ordföranden i stadens fattigvårdsdirektion samt sex af kommunen valde ledamöter och den lärare, stadens folkskollärarepersonal kan dertill kalla. Af de sex ledamöter, som väljas af kommunen, afgå årligen två och sker val af nya ledamöter i deras ställe i Juni månad.

Folkskoledirektionen består för närvarande af Lektor C. G. Borg, ordförande, folkskoleinspektorn V. Öhberg, ordföranden i fattigvårdsdirektionen Magister O. Höijer, Magister A. Hellgren, invald af folkskollärarepersonalen, Handlandene H. J. Lindroos och F. K. Nybom, Muraremästaren A. Helin, Öfverläraren H. L. Melander och Skomakaremästaren G. Tallgren.

I sammanhang med ofvanberörde för särskilda ändamål utsedda bestyrelser torde äfven böra nämnas Direktionen för det provisionella feberlasarettet i staden. — Denna Direktion har blifvit utsedd vid allmän kyrkostämma. Några periodiska omval äro icke föreskrifna, utan har Direktionen efter behof, vid förefallen ledighet, kompletterats. — Den utgöres nu af Professor F. J. v. Becker, ordföran-

de, Doktor K. Holm i hans egenskap af t. f. fattigläkare, Apothekaren C. A. Ekman, som tillika är Direktionens ekonom, Rådmannen A. F. Liljeros och Handlanden K. Lenngren. Feberlasarettets adress: N:o 6 Abrahamsgatan.

Nekas kan väl ej att en del af de för dessa Bestyrelser och Direktioner gällande Ordningar och Reglementen lemnar åtskilligt öfrigt att önska och att särskildt reglementet för fattigvården med afseende å förändrade förhållanden, såsom fattighusets förflyttning utom staden m. m., skulle kräfva en snar omarbetning. Inom utskottet har den åsigt äfven blifvit uttalad att utskottet borde inkomma med förslag i sådant syfte, men då detta ej ansetts ligga inom utskottets uppdrag och frågan om revision af dessa Ordningar och Reglementen torde böra få anstå tills det under utarbetning varande reglementet för drätselkammaren, hvilket antagligen kommer att beröra äfven denna fråga, hos Stadsfullmäktige till granskning förekommer, har utskottet funnit sig nu böra hos Stadsfullmäktige föreslå endast:

att Magistratens framställning äfven i nu ifrågavarande del må godkännas samt Brandkommissionen, Inqvarteringskomitén äfvensom Direktionerne för fattigvården och för folkskolorna i staden alltså anmodas att med sin verksamhet fortfara enligt härom gällande bestämningar, intill dess de förändringar, som kunna finnas nödige, i behörig ordning tillvägabringas; hvarjemte enahanda anmodan borde utgå till Direktionen för stadens feberlasarett.

Och borde det beslut Stadsfullmäktige i ärendet fattar meddelas Magistraten till kännedom och för att delgifvas ofvannämnde Bestyrelser och Direktioner jemte meddelande derom att nödiga omval och kompletteringar af sagde Bestyrelser och Direktioner hädanefter anställas af Stadsfullmäktige med stöd af senare mom. i § 81 af kommunalförfattningen.

Helsingfors den 6 Februari 1875.

Aug. Fredr. Jansson.

Otto Höijer. **And. Joh. Malmgren.**

Th. Wegelius.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 4.

Utskottsbetänkande, rörande de löneförmoner, som borde fastställas att åtfölja politieborgmästaretjensten i staden ifrån den tid, då befattningen blifver återbesatt.

Sedan Helsingfors Stadsfullmäktige den 28 nästvikne Januari öfverlemnat åt undertecknade att såsom ett Stadsfullmäktiges utskott inkomma med betänkande angående en ny aflöningsstat för stadens tjenstemän och öfrige funktionärer, hafva Stadsfullmäktige den 16 dennes anmodat utskottet att, utan afseende derå, i hvilket skede beredningen af berörde ärende i dess helhet sig för närvarande befunne, fordersammast till Stadsfullmäktige afgifva särskildt yttrande rörande de löneförmoner, som borde fastställas att, för framtiden eller från den tid, då befattningen blifver återbesatt, åtfölja politieborgmästaretjensten i denna stad.

Då utskottet till fullgörande af dessa uppdrag sökt göra sig underrättadt om de löneförmoner, hvilka under den närmast förflutna tiden varit förenade med politieborgmästaretjensten i staden, har utskottet inhemtat, att desamma utgjorts af 7000 mark i lön ur stadens aflöningsfond enligt 1869 års stat samt den politieborgmästaren jemlikt Kongl. Förordningarne den 1 Mars 1749 och den 10 December 1756 samt Kongl. Brefvet den 10 Augusti 1789 tillkommande andel af bouppteckning- och arfskiftes-procenter, hvilken andel, enligt uppgift ifrån stadens Drätselkontor, efter medeltalet för de senaste tio åren, utgjort 3,146 mark 23 penni om året, eller

för år 1865	3,056	fm.	62	p.	
„ „ 1866	4,221	„	63	„	
„ „ 1867	2,002	„	72	„	
„ „ 1868	4,147	„	19	„	
„ „ 1869	1,836	„	6	„	
„ „ 1870	3,581	„	34	„	
„ „ 1871	3,558	„	84	„	
„ „ 1872	2,429	„	46	„	
„ „ 1873	3,235	„	16	„	samt
„ „ 1874	3,393	„	33	„	

Några andra tjensten åtföljande inkomster har politieborgmästaren, utskottet veterligt, icke haft att påräkna; och hafva hans löneförmoner följaktligen i medeltal utgjort något öfver 10,100 mark om året.

Dessa lönevilkor ansågos redan år 1873, då tjensten genom dåvarande Politieborgmästaren, numera Senatorn Zilliacus' utnämning till annan befattning blef ledig, af de till val af ny politieborgmästare sammankomne medlemmarne af stadens borgerskap vara alltför otillräckliga, hvarföre med valets anställande uppsköts och stadens Äldste i en kort derpå till Magistraten inlemnad skrift anhöllo det måtte 3,000 mark i taffelpenningar anslås för politieborgmästaren utöfver den å stat upptagna lönen. Då denna skrifvelse den 13 November 1873 föredrogs i Magistraten, der länets Guvernör för tillfället förde ordet, ansågs emellertid aflöningen för stadens öfriga tjenstemän och betjente böra, i sammanhang med den Äldste föreslagna tillökning i politieborgmästarens löneförmoner, underkastas sådan reglering att lönevilkoren blefve mera öfverensstämmande med tidsförhållandenas kraf. Stadens Äldste uppgjorde med anledning häraf ett fullständigt förslag till stat för de löner och öfriga anslag, som utgå ur stadskassans aflöningsfond; derå och sedan Guvernören och Magistraten den 2 Mars sistlidne år antagit ett från Äldstes förslag i några afseenden afvikande, men beträffande politieborgmästarens lönevilkor fullkomligt öfverensstämmande förslag, detta sistnämnda blef till Hans Kejserliga Majestäts nådiga stadfästelse öfverlemnadt. Vid af ärendet skedd föredragning i Kejserliga Senaten ville emellertid, på sätt framgår af Civilexpeditionens skrifvelse till Guvernören i länet af den 10 November sistnämnde år, Kejserliga Senaten, "enär med år 1875 kommunalförvaltning komme att i staden införas och förändringar i stadens tjenstemannapersonal såsom en följd deraf kunde emotses", icke i slutlig pröfning af ärendet ingå, utan förordnade Kejserliga Senaten, "det egde Guvernören tillse att, så snart sagde förändrade förvaltning af stadens angelägenheter vore genomförd, förslag till ny aflöningsstat för stadens tjenstemän och öfrige funktionärer blefve uppgjordt och till Kejserliga Senatens stadfästelse insändt".

Sedan ärendet haft denna omgång och den nya kommunalförvaltningen derefter blifvit i staden införd, har väl Magistratens och dess ordförandes ställning till stadens angelägenheter blifvit i väsendtlig mån förändrade. Dock tillkommer det politieborgmästaren ännu såsom Magistratens ordförande att handlägga icke blott den mängd af olikartade ärenden, hvilka ankomma på nämnda myndighet allena, utan ock de många kommunala ärenden, hvilka jemlikt Kejserliga Förordningen den 8 December 1873 tillhöra Magistraten, äfvensom att öfvervara Stadsfullmäktiges öfverläggningar och att, efter omständigheterna, i dem deltaga. Och som politieborgmästaren, genom hvilken Magistratens öfverinseende öfver stadens egendom och förvaltande myndigheter i främsta rummet måste komma att utöfvas, i anseende härtill mera än de flesta andra blir i tillfälle att göra sig förtrogen med och erhålla en omfattande öfversigt af stadens angelägenheter, samt det derföre är att emotse, att initiativet till de förslag rörande dessa, hvilka jemlikt 47 § i Kommunalförfattningen kunna af Magistraten framställas, skall i de flesta fall komma att utgå ifrån bemälde borgmästare, anser utskottet det fortfarande vara

af synnerlig vigt för staden att genom goda löneförmoner söka för denna tjenst vinna en man med insigter och framstående förmåga.

I anseende härtill och med hänsigt till nuvarande lefnadskostnader i staden anser utskottet politieborgmästarens samtliga löneförmoner icke böra understiga tolftusen mark om året. Men då förenämnde sportelinkomst för boupptecknings och arfskiften utgör vidpass 3,000 mark, samt det icke kan komma i fråga att emot vederlag af sistnämnde summa nu indraga sagde å lag grundade sportel till stadskassan, håller utskottet för sin del före att politieborgmästarens ifrån aflöningsfonden utgående löneförmåner tillsvidare icke borde utgöra mera än 9,000 mark, deraf 7,000 kunde bestämmas att vara lön och 2,000 mark hyresmedel; men att det deremot i framtiden, då inkomsten för boupptecknings och arfskiften tilläfventyrs genom en lagstiftningsåtgärd komme att emot vederlag bortfalla, kunde vara skäl att den blifvande politieborgmästaren i stället ur aflöningsfonden erhölle taffelpenningar till ett belopp af 3,000 mark om året.

Utskottet får derföre vördsamt föreslå:

> det Stadsfullmäktige måtte besluta, ej mindre att fastställa politieborgmästarens i denna stad ur aflöningsfonden utgående årliga inkomst från den tid, då tjensten åter besättes, till 9,000 mark, deraf 7,000 mark skola utgöra lön samt 2,000 mark hyresmedel; än ock att i den skrifvelse, hvarigenom Magistraten härom underrättas, hos bemälde myndighet göra sådan anhållan, att, när tjensten kungöres ledig, förbehåll tillika måtte benäget göras derom, att den blifvande innehafvaren deraf skall, ifall den med tjensten förenade inkomst för boupptecknings och arfskiften i staden komme att i laga ordning indragas, vara förpligtad att åtnöjas med ett vederlag derför ifrån stadskassan under form af taffelpenningar till ett belopp af 3,000 mark;
>
> äfvensom att Stadsfullmäktige, i anledning häraf, tillika måtte vilkorligen förordna, att, i fall förestående omständigheter inträffa, den blifvande politieborgmästaren skall, så snart inkomsten för boupptecknings och arfskiften honom frångått, få ifrån aflöningsfonden årligen uppbära taffelpenningar till förbemälde belopp af 3,000 mark.

Med anledning af ofvanberörde ifrån Civilexpeditionen i kejs. Senaten till Guvernören i länet aflåtna skrifvelse och med afseeende å den omgång frågan om politieborgmästarens löneförmoner härförinnan haft, har utskottet trott sig äfven böra föreslå:

> att stadsfullmäktige måtte i underdånig skrifvelse, som borde genom Magistraten till Kejs. Senaten insändas, anmäla om det beslut röran-

de politieborgmästarens löneförmoner, hvarvid Stadsfullmäktige stadnat, samt om anledningen dertill, att frågan härom blifvit särskildt behandlad.

Helsingfors den 19 Februari 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Emil Hjelt. **G. Ehrström.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 5.

Betänkande af det utskott, som af Helsingfors Stadsfullmäktige fått sig uppdraget att inkomma med yttrande och förslag rörande en till Stadsfullmäktiges förvaltning och disposition erbjuden fond för dygdigt tjenstefolks belönande.

Till utskottet har öfverlemnats, jemte protokollsutdrag för den 19 nästlidne Januari, en till Stadsfullmäktige inkommen så lydande skrifvelse:

„Till Herrar Stadsfullmäktige för Helsingfors.

Sedan åtskillige medlemmar af Helsingfors kommun under åren 1844 och 1845 tecknat sig för bidrag till en fond för dygdigt tjenstefolks belönande, och dessa medel numera befinnas uppgå till en summa stor sextusen etthundra sju mark sextio penni finskt mynt, hafva undertecknade intressenter i denna fond vid härom hållet möte öfverenskommit att öfverlemna sagde fond att för framtiden förvaltas af Herrar Stadsfullmäktige. Vi få derför äran härhos anhålla, det ville Herrar Stadsfullmäktige benäget emottaga ännämnde medel, då de af H. Borgströms kontor tillika med räkenskaperna, utvisande fondens tillkomst, till Herrar Stadsfullmäktige aflemnas, samt derefter förvalta och disponera medlen för det uppgifna ändamålet. Helsingfors den 2 Januari 1875.

J. Ph. Palmén. Felix v. Willebrand. H. Borgström.
F. J. Rabbe. Z. Topelius."

Genom Herr Kommerserådet H. Borgström har utskottet vidare fått emottaga justeradt protokoll, fördt vid ett den 30 November 1874 hållet sammanträde af intressenter i fonden för dygdigt tjenstefolks belönande, jemte en den 31 Dec. sistl. år afgifven och godkänd redovisning för sagde fond, med dertill hörande verifikationer och andra bilagor.

Af dessa handlingar framgår, att ifrågavarande fond sålunda uppstått, att åren 1844 och 1845 ett större antal medlemmar af Helsingfors samhälle, i stället för att vidhålla den derförinnan allmänna plägseden att medelst kringskickande af kort aflägga nyårsvisiter hos sina vänner, förenat sig om att fullgöra denna vänskapspligt genom sina namns införande i tidningarne och att dervid på listor, utställda i stadens boklådor, teckna mindre summor för välgörande och allmänt nyttiga ändamål, hvaribland de fleste tecknande hade bestämt sig för „gåfvor till dygdigt tjenstefolks belönande", samt att sedermera de på sådant sätt för bemälde ändamål sammanbragta medel blifvit den 12 Mars 1846, då de uppgingo till 348 rub. 24 kop. s:r, genom framl. Verklige Statsrådet Lars Jägerhorn öfverlemnade till numera Kommerserådet H. Borgström, för att förräntas intill dess vederbörande om medlens användande för det angifna ändamålet funne godt närmare bestämma; och ha dessa medel, förräntade dels till fem dels till sex procent, intill sistl. års utgång med ränta på ränta vuxit till den i ofvanintagna skifvelse uppgifna summan af 6,107 mark 60 penni.

Då nu genom nästnämnde skrifvelse en anhållan gjorts, att Stadsfullmäktige ville emottaga merberörde fond att för framtiden förvaltas och disponeras för det uppgifna ändamålet, har utskottet, till förebyggande af hvarje missuppfattning, trott sig i främsta rummet böra hafva utredt, huruvida samtlige qvarlefvande intressenter i fonden deltagit i öfverenskommelsen att afstå dispositionsrätten öfver densamma, och dessutom huruvida det varit H. H. intressenters mening, att fonden för framtiden skulle få betraktas såsom en Helsingfors kommuns tillhörighet, hvilken Stadsfullmäktige på sådan grund egde att förvalta och disponera. Utskottet har derföre funnit sig föranlåtet att till Herr Kommerserådet H. Borgström m. fl. intressenter ställa en skrifvelse med anhållan om närmare förklaring i berörde hänseenden, och då utskottet härå, under d. 19 dennes, genom bemälde Herr Kommerseråd till svar erhållit ett af samtlige här i staden nu lefvande personer, hvilkas namn å de ursprungliga subskriptionslistorna finnas upptagna, undertecknadt godkännande af förslaget, att ifrågavarande fond „*från innevarande års början och för framtiden skall blifva en Helsingfors kommuns tillhörighet, hvilken Helsingfors Stadsfullmäktige ega att å kommunens vägnar förvalta och fritt disponera inom gränserna af det med fonden ursprungligen afsedda ändamålet*," så synes hvarje anledning till tveksamhet i afseende å Stadsfullmäktiges befogenhet att emottaga den erbjudna gåfvan numera vara

undanröjd, och torde det derföre böra fattas som en kär pligt för Stadsfullmäktige att öfvertaga dispositionen af denna i ädelt syfte bildade fond och söka att använda densamma till den tjenande klassens inom kommunen sanna bästa.

Hvad vidkommer sättet för denna fonds användande, så har utskottet, som utgått från förutsättningen, att i intet fall någon minskning af fondens nuvarande kapital borde komma i fråga, utan att endast räntorna deraf skulle för det angifna ändamålet disponeras, trott att fondens belopp ännu vore alltför ringa, för att med dess afkastning något det vackra syftemålet motsvarande gagn kunde åstadkommas, hvarföre den donerade summan, enligt utskottets åsigt, fortfarande borde förräntas, tills den uppgått till åtminstone 10,000 mark, hvartill omkring tio år torde erfordras. Sådana belöningar åt dygdigt tjenstefolk, som kunde gifvas i tillfälliga penningegratifikationer, äreskänker eller hederstecken af ett eller annat slag, torde nemligen, enligt utskottets mening, i intet afseende kunna anses för ändamålsenliga, utan har utskottet tänkt sig såsom den bästa och varaktigaste belöning för personer af den tjenande klassen något slags försäkran om skydd emot nöd och brist uppå deras äldre dagar. Ett sådant skydd kunde beredas antingen genom inrättande af ett asyl för äldre och orkeslösa, väl vitsordade tjenare och tjenarinnor, hvartill den nu ifrågavarande fonden kunde blifva en grundplåt, eller ock genom årliga insättningar i lifränteanstalt för ett antal ännu i tjenst varande personers räkning, för att komma desamma vid en längre framskriden ålder till godo. Men ifall denna utskottets åsigt vinner bifall, torde alla hithörande närmare bestämningar böra lemnas till den tid, då användningen af fondens räntor kan komma i fråga.

Utskottet får således hos Stadsfullmäktige föreslå:

att den genom Hrr J. Ph. Palmén, F. von Willebrand, H. Borgström, F. J. Rabbe och Z. Topelius till Stadsfullmäktiges förvaltning och disposition erbjudna fonden för dygdigt tjenstefolks belönande måtte emottagas såsom en Helsingfors kommuns tillhörighet, för att af stadens drätselverk förvaltas och förräntas intill dess densamma uppgått till en summa af 10,000 mark, och att, hvad sättet för dess användande inom gränserna af det med fonden afsedda ändamålet beträffar, frågan måtte lemnas till framtida afgörande;

samt att Magistraten genom skrifvelse måtte underrättas om detta beslut och anmodas att vidtaga åtgärd om den donerade summans lyftande, enligt afgifven redovisning, å H. Borgströms kontor, samt om dess förräntande och förvaltning genom drätselkontoret.

Helsingfors den 24 Februari 1875.

Aug. Schauman.

Carl Gust. Borg. **G. W. Edlund.**

Helsingfors, tryckt i Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

№ 7.

Betänkande af det utskott, som Helsingfors Stadsfullmäktige utsett, för att afgifva yttrande i anledning af en till Stadsfullmäktiges afgörande öfverlemnad fråga, angående ersättning för en till jernvägsförvaltningen afträdd del af den staden underlydande plantage emellan bangården och vestra chaussén.

Jemte protokollsutdrag för den 16 nästvikne Februari har utskottet fått emottaga en till Stadsfullmäktige inkommen så lydande skrifvelse:

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Magistraten
i
Helsingfors,
den 26 Januari 1875.

Jemte det Magistraten härhos får till Herrar Stadsfullmäktige öfversända Helsingfors stad tillkommande exemplar af Guvernörens i länet den 18 December 1874 meddelade utslag, angående expropriation för jernvägens behof af den del af en denne stad tillhörig, emellan bangården och stadens vestra chaussé belägen plantage, som ännu ej till jernvägen afträdts, anser Magistraten sig tillika böra upplysa att den i utslaget omförmälda expropriationssumma af femtontusen fyrahundrasexton mark tjuguåtta penni allaredan blifvit till stadskassan härstädes inlevererad; hvarhos Magistraten, likmätigt dess i ärendet tillika fattade beslut, velat till Herrar Stadsfullmäktiges pröfning hemställa, huruvida icke skäl vore förhanden att Helsingfors stad, i anledning deraf att de af Magistraten uti dess i utslaget omordade underdåniga skrifvelse af den 30 December 1873 framhållna önskningsmål vid afträdandet till jernvägsstyrelsen af det i utslaget omnämnda, å den öfver marken upprättade karta med BDGE betecknade område af ifrågavarande plantage lemnats utan afseende, borde af Höga Kronan söka ersättning jemväl för sistsagda område; och torde Herrar Stadsfullmäktige i sinom tid meddela Magistraten underrättelse om Herrar Stadsfullmäktiges i saken fattade beslut.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

Bengt Stenius.

Af det skrifvelsen bilagda utslag jemte öfriga i ärendet införskaffade handlingar har utskottet rörande omgången i saken inhemtat följande:

Genom kontrakt af den 11 November 1859 har Direktionen för Helsingfors- Tavastehus jernvägsbyggnad af dåvarande innehafvaren af Hagasunds villa

emot erlagde 5,000 rubel silfver åt jernvägsförvaltningen förvärfvat dispositionsrätt intill år 1898 till hela den staden underlydande plantage emellan bangården och vestra chaussén, hvilken förut blifvit af staden åt innehafvaren af sagde villa å arrende upplåten.

I anledning af sedermera väckt fråga om att staden skulle utan ersättning, för ved- och trävaruhandelns behof, för alltid afstå den del af nämnda plantage, som å den af t. f. Stadsingeniören C. Reuter i December 1873 upprättade karta*) är utmärkt med litt. BDGE, har Kejserliga Senaten genom skrifvelse från Jordbr. Expeditionen af den 29 Mars 1873 infordrat stadens Äldstes och Magistratens yttranden; och sedan Äldste, under uttalande af det önskningsmål att den af jernvägsstyrelsen från Brunnsgatan utmed jernvägens område anlagda väg måtte utsträckas ända till stranden af Tölö vik, samt det förbehåll att den å marken befintliga trädgårdsmylla finge disponeras för stadens planteringar, för sin del tillstyrkt bifall till Kejserliga Senatens framställning, har Magistraten jemlikt skrifvelse för den 28 April samma år på de af Äldste föreslagna vilkor medgifvit öfverlåtandet af området BDGE till jernvägsstyrelsen. — Vid den 17 September 1873 skedd föredragning af detta ärende har Kejserliga Senaten, på sätt framgår af den Magistraten tillställda afskrift af Jordbruks Expeditionens skrifvelse för samma dag till Guvernören, jemte meddeladt förordnande om den sålunda afträdda markens planering och jernvägsspårs utläggande derå, bifallit till myllans afförande genom Magistratens försorg, men icke ingått i något bestämmande i anledning af önskningsmålet rörande vägen till Tölöviken.

Då det emellertid visat sig att den sålunda till jernvägen afträdda delen af plantagen icke motsvarade behofvet, har Kejserliga Senaten, med föranledande af Öfverstyrelsens för väg- och vattenkommunikationerne framställning i ämnet, genom Jordbruks Expeditionens skrifvelse af den 11 Oktober 1873 affordrat stadsmyndigheterna yttrande, huruvida icke staden, för att äfven i sin mon befrämja jernvägsrörelsen, af hvars tillvext staden komme att tillskyndas icke ringa fördel, vore villig att för omförmälda ändamål utan ersättning eller, i motsatt fall, mot någon mindre godtgörelse till jernvägen afträda äfven den öfriga delen af ifrågavarande plantage. Efter det syn å marken den 16 December 1873 försiggått, hafva Äldste förordat plantagens afstående utan ersättning men emot vilkor, att tvenne å den af tjenstförrättande stadsingeniören upprättade karta med litt. S. betecknade delar skulle förbehållas staden, att vägen från Brunnsgatan utsträcktes till Tölöviken och derefter öfverlemnades till allmänt begagnande, att utmed gasverkstomtens norra rålinie en gata af sextio fots bredd borde reserveras samt af jernvägsstyrelsen planeras till jemn docering från chaussén till nyssnämnde vägs körbana, att erforderliga inrättningar för vattenafloppet genom plantagen icke förhindrades, att planeringen af väg och gata verkställdes med första möjliga samt

---

*) De tvenne från Guvernörsembetet inbegärda kartor, till hvilka betänkandet refererar, äro tillgängliga å Stadsfullmäktiges kanslirum, hvartill nyckeln utlemnas af Rådhusvaktmästaren Nyholm, som bor i Rådhusets östra flygel 1 tr. upp.

att all matmylla från det afträdda området finge af staden disponeras. Uti detta Äldstes utlåtande har Magistraten, jemlikt skrifvelse till Jordbruks Expeditionen den 30 December 1873, sig till alla delar förenat.

Såvida de vilkor rörande afträdande af plantagen, som stadens myndigheter i anförd måtto uppställt och tillika velat göra bindande för upplåtandet af den redan afträdda delen af plantagen, befunnits för jernvägen oantagliga, har Hans Kejserliga Majestät medelst Nådigt reskript af den 28 Maj 1874 förordnat att den del af plantagen, som ännu icke till jernvägen afträdts, skulle för jernvägens behof genast exproprieras med undantag likväl ej mindre af det öster om gasverket belägna, å en reskriptet bifogad kalkerritning med litt. S. betecknade område, hvilket uppgifvits vara för staden nödigt till upplagsplats, än af de å samma ritning för anläggning af gator utmärkta delar af plantagen. Med anledning häraf har länelandtmätaren, enligt förordnande af Guvernören, under loppet af Augusti och September månader 1874 i vederbörandes närvaro å plantagen verkställt sådan syn och värdering, som uti förordningen angående expropriation af mark, gifven den 12 December 1864, föreskrifves; och utvisar det öfver synen upprättade instrument, bland annat, att det af Magistraten å stadens vägnar utsedde ombud dervid förbehållit staden öppen ersättningstalan icke allenast för all den staden, i grund af berörde nådiga reskript frångående, till 10,65 tunnlands areal uppskattade mark*), utan ock, i händelse de af staden uti Magistratens ofvanomförmälda skrifvelse af den 30 December 1873 uppställda vilkor och önskningsmål för afträdandet af den till jernvägsförvaltning en allaredan afstådda delen**) af plantagen icke medgifves, jemväl för detta område; att den till expropriation anbefallda delen af plantagen, som å den af t. f. Stadsingeniören upprättade karta återfinnes inom litt. ABDC, EJK$_a$G och IKLMN, af värderingsmännen uppskattats till ett värde af 33,145 mark, men då detta ersättningsbelopp först den 1 Januari 1898 vore till betalning förfallet, skulle, i händelse värderingssumman erlades den 1 Januari 1875, värderingsbeloppet utgå, efter en rabatt af fem procent, med endast 15,416 mark 28 penni; samt att den till jernvägsförvaltningen allaredan afträdda delen af plantagen, betecknad med litt. BDGE, jemväl värderats och uppskattats till 18,852 mark, sedan derifrån afdragits värdet för till trehundra mark uppskattad trädgårdsmylla, men att värderingsmännen likväl, i likhet med jernvägsförvaltningen, ansett någon ersättning för nästnämnda område icke böra ifrågakomma. Sedan stadens Äldste i anledning af gjordt förbehåll till Guvernören inkommit med yttrande i saken, deri Äldste, jemte det de ej haft något att anmärka emot den till expropriation bestämda markens värdering och värderingssummans beräkning, för öfrigt återhemtat hvad af ombudet påstådt blifvit och yrkat att staden måtte i omförmäldt afseende godtgöras med sammanräknadt 34,268 mark 28 p., har Guvernören genom ofvanberörda utslag af den 18 December 1874 i ärendet sig utlåtit; och som Hans Kejserliga Majestät genom Nådigt reskript af

*) I syneinstrumentet upptages berörda areal till endast 4,484 tunnland.

**) Arealen enligt syneinstrumentet 1,87 tunnland.

den 28 Maj samma år tillåtit att den del af ifrågavarande plantage, som ännu ej till jernvägen afträdts, finge för jernvägens behof exproprieras, med undantag likväl af ej mindre det å kalkerritningen med litt. S. betecknade område än de för anläggning af gator utmärkta delar af plantagen, alltså och emedan sådan syn och värdering af plantagen försiggått, som uti § 6 uti expropriationsförordningen föreskrifves, har Guvernören ålagt Helsingfors stad att genast till förvaltningen af statsjernvägarne i landet afträda förenämnde å åberopade kartor med litt. ABDC, EJK$^{a}_{=}$G och IKLMN betecknade områden af oftasagde plantage emot det desammma åsatta rabatterade värde af 15,416 mk 28 p., hvilket penningebelopp skulle innan den 1 Januari 1875 genom Guvernörens försorg Magistraten tillsändas för att Drätselkontoret tillhandahållas*).

Sedan stadsmyndigheterna sålunda, enligt Magistratens skrifvelse af den 28 April 1873, till jernvägsförvaltningen afträdt området BDGE utan ersättning men emot vilkor att erhålla trädgårdsmyllan från marken och detta vilkor uppfyllts, torde anledning icke förefinnas att, änskönt det tillika uttalade önskningsmålet rörande vägen till Tölöviken lemnats utan afseende, numera framkomma med några ersättningsanspråk för samma mark, minst på grund deraf att de förbehåll och vilkor stadsmyndigheterna uti Magistratens skrifvelse till Hans Kejserliga Majestät den 30 December 1873 uppställt för afträdande till jernvägen af äfven den öfriga delen utaf plantagen, icke vunnit nådigt bifall. Ty utom att dessa vilkor icke kunna återverka på den förra afträdelsen, blefvo desamma uppställda endast för den händelse att staden för det sedermera ifrågakomna området ej skulle erhålla någon ersättning. Saken har emellertid i detta hänseende fått en annan utgång och staden har i vanlig expropriationsväg tillagts godtgörelse för hela sistomförmälda del af plantagen.

Utskottet tillåter sig derföre föreslå

att Stadsfullmäktige ville förklara det Stadsfullmäktige icke anse skäl förefinnas att emot Kronan utföra någon ersättningstalan för det till jernvägsförvaltningen afträdda området BDGE; hvarom Magistraten i afgående skrifvelse skulle underrättas.

F. Forsman.

Robert Montgomery. **K. J. Numell.**

---

*) Medlen inlevererade till Drätselkontoret den 31 December 1874.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 8.

Ständiga Beredningsutskottets betänkande

i anledning af Herr O. Höijers förslag att beslut borde fattas rörande Stadsfullmäktiges skriftvexling med stadens förvaltande myndigheter.

Genom protokollsutdrag för den 9 innevarande Februari har ständiga beredningsutskottet, med föreskrift att derom afgifva yttrande, fått emottaga följande af Herr O. Höijer hos Stadsfullmäktige framställda förslag:

„Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Då det i och för förvaltningens hastiga och verksamma utveckling är af icke ringa vigt, att sättet eller rättare formen för emottagandet af till Stadsfullmäktige inlemnade ärender så mycket som möjligt förenklas samt expeditionen för delgifvandet af fattade beslut, så långt kommunalförfattningen tillåter, i görligaste mätto underlättas, får undertecknad med anledning häraf anhålla att vid Stadsfullmäktiges första sammanträde till öfverläggning upptages frågan: huruvida ifrån de olika förvaltningsnämnderna inkomne skrifter nödvändigt böra genom stadens Magistrat inlemnas och om *alla* beslut, som Stadsfullmäktige fatta, äfven genom Magistraten skola delgifvas de nämnder, hvilka till Stadsfullmäktige hänskjutit afgörandet af stadens angelägenheter. Helsingfors den 6 Februari 1875.

Otto Höijer."

Vid öfvervägande af detta förslag har utskottet, utan att förbise de fördelar det kunde medföra om bestämda föreskrifter i den af motionären angifna frågan vore eller blefve meddelade, enhälligt omfattat den åsigt, att Stadsfullmäktige icke borde skrida till utfärdandet af engång för alla gällande regler angående sättet eller vägen för skrifters inlemnande och insändande till Stadsfullmäktige och expedierandet af Fullmäktiges beslut till stadens förvaltande myndigheter.

Det förnämsta skäl för denna utskottets åsigt är, att Stadsfullmäktige genom fastställandet af sådana regler skulle vidtaga en lagförklaringsåtgärd, något som icke torde ligga inom Stadsfullmäktiges befogenhet. Eftersom i kommunalförfattningen icke ingå några ovilkorliga föreskrifter uti ifrågavarande ämne, synes riktigast vara, att Stadsfullmäktige, efter sig företeende omständigheter och med den ledning åberopade författning kan lemna, i hvarje särskildt fall, då så påfordras, afgöra huruvida skrift skall anses hafva i behörig ordning till Stadsfullmäktige inkommit och huru beslut skola expedieras. Erfarenheten skall väl ock efterhand ådagalägga, hvilken ordning det faller sig lämpligast att härutinnan iakttaga, och sålunda skall en praxis uppkomma, som gör uttryckliga bestämningar i saken öfverflödiga.

Derest utskottets anförda uppfattning i denna fråga af Stadsfullmäktige godkännes, torde Stadsfullmäktige finna skäligt besluta,

att Herr Höijers förslag icke till någon åtgärd föranleder.

Helsingfors den 16 Februari 1875.

L. Mechelin.

S. Calamnius. **Rob. Lagerborg.** **Aug. Schauman.**
G. Ehrström. **And. Joh. Malmgren.**

Helsingfors, tryckt i Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

№ 9.

Utskottsbetänkande i anledning af Stadsfullmäktige affordradt underdånigt yttrande i frågan om uppförande af ett nytt tull- och packhus i denna stad.

Sedan Stadsfullmäktige genom protokollsutdrag för den 16 sistlidne Februari till undertecknade öfverlemnat att, såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott, afgifva betänkande i den sedan många år anhängiga frågan om uppförandet af ett nytt tull- och packhus i denna stad, hafva Stadsfullmäktige under den 9 innevarande Mars anmodat utskottet att fordersammast inkomma med betänkande i anledning af Finans Expeditionens i Kejserliga Senaten för Finland, den 4 November 1874 daterade skrifvelse till Guvernören i länet, deri Finans Expeditionen, sedan General-tulldirektionen hos Kejserliga Senaten anhållit om kraftig förpligtelse för denna stads Magistrat att de tillernade tull- och packhusbyggnaderna å lämplig plats inom viss ej alltför lång tid uppföra och till begagnande upplåta, i enlighet med Kejserliga Senatens beslut anmodat Guvernören att infordra vederbörandes yttrande, huruvida den så kallade packhustomten N:o 2 vid Alexandersgatan i qvarteret Pantern af denna stad, hvilken varit bestämd till tomtplats för det nya tull- och packhuset, samt de för byggnaden i tiden uppgjorda ritningar numera, med afseende å tilläfventyrs förändrade förhållanden, kunde anses för ändamålet fullt lämpliga.

Uti detta ärende hörde, hafva såväl stadens Äldste som Magistraten uttalat den åsigt att det, delvis af ett för ryska militärens behof uppfördt magasin upptagna qvarteret N:o 54 vid stadens södra hamn vore genom sitt läge och sin storlek vida lämpligare till tull- och packhustomt än den nuvarande; hvarföre och då de underhandlingar, hvilka sedan längre tid pågått med vederbörande militära myndigheter om förvärfvande åt staden af sistnämnde plats, icke hunnit till slut befordras, Äldste och Magistraten hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet anhållit det Hans Kejserliga Majestät ännu måtte låta med närmare bestämmanden i ämnet anstå tilldess att berörda fråga blifvit afgjord.

Remissakten omfattar vidare underdåniga yttranden i ärendet ej mindre af General-tulldirektionen, hvilken, med erkännande af det synnerligen fördelaktiga och företrädesvis för en tull- och packhusbyggnad egnade läge, som förberörde qvarteret N:o 54 vid södra hamnen egde, dock med afseende å det år från år allt mera oafvisliga behofvet af ett nytt större packhus för staden och då bebyggandet af den nuvarande packhustomten kan tidigare vidtaga, ansett sig böra från sin synpunkt förorda ifrågakomne byggnads uppförande å sistnämnde tomt; än ock från Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna, som för sin del trott sig kunna, bland annat, uttala att samma tomt icke borde blifva för ändamålet olämplig. Och har Guvernören slutligen genom remissresolution af den 1 dennes ålagt Stadsfull-

mäktige att oförtöfvadt och senast inom utgången af denna månad till Magistraten allemna till Hans Kejserliga Majestät ställdt skriftligt yttrande i ämnet.

Vid öfvervägande af den sålunda till utskottet hänskjutna frågan och dermed sammanhängande omständigheter har utskottet icke kunnat undgå att snart inse huru omöjligt det är att i sakens nuvarande skick och inom den korta tid, som står tillbuds, åstadkomma någon tillfredsställande utredning rörande den väsendtligaste delen af förevarande ärende, nämligen huruvida den nuvarande s. k. packhustomten må kunna anses lämplig till tomtplats för nya tull och packhusbyggnader samt om de för flere år sedan uppgjorda ritningar till dessa byggnader ännu kunna motsvara sitt ändamål. Sistberörda fråga torde visserligen icke kunna annorlunda besvaras, än att, då Helsingfors stads varuimport under de år, som förflutit sedan sagde ritningar uppgjordes, mer än fördubblats, en fullständig revision af desamma, grundad på den emellertid vunna erfarenhet om varuomsättningen och med nödig hänsyn till den utveckling denna än vidare kan vinna, är alldeles oundgänglig om ej det vigtiga byggnadsföretaget skall blifva förfeladt. Men det torde derhos ligga i sakens natur, att tomtplatsens lämplighet och tillräcklighet icke kan på ett afgörande sätt bedömas innan nya byggnadsritningar blifvit uppgjorda, eller åtminstone definitiva beräkningar öfver alla de behöfliga lokalerna och de af dem betingade grundytor åstadkommits, — arbeten, hvilka ännu icke blifvit utförda och hvilkas resultat således icke kunna vara för utskottet tillgängliga.

Att oftanämnda gamla packhustomt sannolikt vore för ifrågavarande byggnadsföretag trång och mindre beqväm jemte det dess läge icke heller är för trafiken fullt lämpligt, har redan före detta varit insedt. Det oaktadt skulle Helsingfors stad utan tvifvel hafva, så godt sig göra låtit, utan onödigt dröjsmål fullgjort sin skyldighet att å densamma nytt tull- och packhus uppföra, derest ingen möjlighet förefunnits att för ändamålet erhålla en mera tillfredsställande byggnadsplats. Men på sätt särskildt i Magistratens förberörda underdåniga yttrande framhålles, är det just utsigten att kunna anskaffa en sådan genom att åt staden förvärfva qvarteret N:o 54 vid vestra kajen, som utgjort anledningen till det långvariga dröjsmålet med omförmälda skyldighets uppfyllande. Om ock Regeringen onekligen har giltiga skäl att fordra, det staden med det snaraste bör tillgodose tullverkets upprepade gånger framhållna behof af merberörda nya byggnad; om ock jemväl stadens trafikintressen måste vidkännas betydliga olägenheter sålänge hvarken packhus eller tullkammare äro med tillbörliga lokaler försedda; så kan dock utskottet, med fästadt afseende å den säkra utsigt att snart förvärfva ofvansagda qvarter N:o 54, som för staden blifvit beredd genom de härintills i saken bedrifna underhandlingar, icke tveka att tillstyrka, det Stadsfullmäktige i det dem nu affordrade yttrandet måtte tillfullo ansluta sig till den ofvan omnämnda anhållan, stadens Äldste och Magistraten i deras utlåtanden framställt.

Väl tilltror utskottet sig icke, att med bestämdhet uttala sig till förmon för änsagda plats vid vestra kajen jemförd med den gamla packhustomten, ty innan erforderliga nya ritningar och beräkningar öfver det behöfliga utrymmet föreligga, saknas ju möjligheten att fullständigt motivera ett sådant uttalande. Men då i betraktande tages, att det ifrågakomna qvarteret N:o 54 är beläget tätt invid de kajer, å hvilka den allrastörsta delen af stadens import lossas och att således ett fördelaktigare läge för tull- och packhus icke kan påfinnas, samt att detta tomtqvarter har en grundyta af 44,800 qvadratfot eller 14,784 qvadratfot mera än tomten vid Alexandersgatan och således otvifvelaktigt erbjuder tillräckligt utrymme för nu omordade byggnader äfven om desamma uppföras i den skala att de kunna motsvara varuomsättningens framtida tillväxt, så synes det utskottet, som om så mycken sannolikhet förefunnes, att platsen vid Vestra kajen skall, vid den snart förestående slutliga pröfningen af frågan om dess förvärfvande åt staden, erkännas lämpligare än den gamla tomten, att det åtminstone vore af ytterste vigt att frågans afgörande finge intilldess stå öppet och möjligheten för staden, att tillgodogöra sig de fördelar den större platsen kunde erbjuda, icke blefve på förhand afskuren. Också hafva ju de förberedande åtgärderna i och för änberörda tomtfrågas lösande skridit så långt, att det icke mera kan behöfvas någon längre tid innan Stadsfullmäktige blifva i tillfälle att fatta sitt beslut härutinnan.

Utskottet vågar förvisso hoppas att Hans Kejserliga Majestät nådigt skall taga hänsyn till de säregna omständigheter, på grund af hvilka så stor vigt ligger derpå, att Generaltull-direktionens yrkanden icke måtte till omedelbar och slutlig åtgärd föranleda, utan Stadsfullmäktige heldre lemnas nödigt rådrum att egna mogen pröfning åt denna angelägenhet, som strax efter deras konstituering blifvit föremål för deras uppmärksamhet och som Stadsfullmäktige så mycket lifligare torde önska att få på möjligast tillfredsställande sätt slutförd, som af denna angelägenhet i sjelfva verket den vidare uppblomstringen af stadens handelsrörelse i icke ringa grad är beroende.

Utskottets förslag är alltså

att Stadsfullmäktige i det affordrade underdåniga yttrandet uti förevarande ärende skulle, med framhållande af de omständigheter utskottet haft äran anföra och jemte uttalande af den åsigt, att de härförinnan uppgjorda ritningar till tull- och packhusbyggnad numera icke torde vara för ändamålet lämpliga, hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet anhålla att med slutlig åtgärd i ärendet måtte få bero intilldess Stadsfullmäktige hunnit fatta beslut rörande förvärfvandet åt staden af tomtqvarteret N:o 54 vid vestra kajen, hvilken fråga Stadsfullmäktige, såväl med hänsyn till stadens skyldigheter gentemot tullverket som ock af omtanke om stadens af-

färsintressen vore besluten att med all möjlig skyndsamhet slutföra för att derefter till Hans Kejserliga Majestät inkomma med den underdåniga anmälan, hvartill sakens beskaffenhet kan föranleda.

Helsingfors den 12 Mars 1875.

G. Strömberg.

Leon. Borgström. **Flor. Granholm.**

Edvin Bergroth. **E. Rudolph.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 10

Utskottsbetänkande i anledning af väckt fråga om ny aflöningsstat för de vid Helsingfors stads Rådstufvurätt och Magistrat anstälde tjenstemän och betjente samt Herr Dalströms i sammanhang dermed hos Stadsfullmäktige framstälda förslag till minskning af nämnde tjenstemäns antal.

Genom protokollsutdrag för den 28 sistlidne Januari hafva Stadsfullmäktige öfverlemnat åt undertecknade att, såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott, afgifva yttrande i anledning af ej mindre Magistratens i denna stad skrifvelse för den 18 i samma månad, angående ny stat för de löner åt stadens tjenstemän och betjente, som utgå ur stadskassans s. k. aflöningsfond, jemte öfriga å samma fond anvisade anslag, än en af Magistraten jemte skrifvelse för förstnämnde dag till Stadsfullmäktige öfverlemnad skrift, deri Rådmännen vid Rådstufvurätten och Magistraten hos Stadsfullmäktige anhålla om förbättrade löneförmoner; hvarutom Stadsfullmäktige jemte protokollsutdrag för den 9 innevarande Februari i enahanda afseende tillstält utskottet en af Herr Dalström till Stadsfullmäktige inlemnad skrift, innefattande förslag till förändring af den för Magistraten och Rådstufvurätten gällande arbetsordning samt en derpå grundad minskning af de vid dessa myndigheter anstälde tjenstemäns antal.

Rörande tillkomsten och fortgången af förstnämnde ärende har utskottet af de Magistratens skrifvelse bilagde handlingar inhemtat följande:

Då i slutet af år 1873 val af politieborgmästare skulle i staden försiggå, uppstod fråga om ökade löneförmoner för Magistratens ordförande, och stadens Äldste inkommo i följd häraf den 13 November samma år till Magistraten med ett förslag i sådant syfte. Guvernören, som för tillfället förde ordet i samfälda Magistraten, väckte i anledning häraf fråga derom, huruvida ej aflöningsstaten för stadens öfriga tjenstemän och betjente borde i sammanhang med den af Äldste föreslagna tillökning i politieborgmästarens lön, underkastas sådan reglering att alla lönevilkoren blefve mera öfverensstämmande med tidsförhållandenas kraf; och ansåg Guvernören så mycket mindre hinder för en slik reglering föreligga, som stadskassans aflöningsfond, likasom äfven dess öfriga fonder och särskildt dess enskilda medels fond visat en jemn tillväxt, samt aflöningsfonden dessutom under de närmaste åren komme att erhålla betydliga tillskott derigenom, att arrendetiden för en stor del af stadens villor, hvaraf inkomsten tillfaller sistnämnda fond, under de närmaste åren tilländaginge, och vid ny utarrendering med säkerhet kunde påräknas långt högre arrende, än derifrån dittills utgått, samt medel sålunda borde förefinnas att utan särskild uttaxering betydligt föröka ifrågakomne löner. (Rörande beloppet af de löne- och andra anslag, hvilka blifvit fastställda att å aflö-

ningsfonden utgå, får utskottet hänvisa till den utskottets betänkande åtföljande bilagan I, hvilken i första kolumnen upptager desamma, sådana de enligt den för aflöningsfonden senast af Kejserliga Senaten fastställda staten af den 21 December 1869 bestämdes, samt i följande kolumn de förändringar deri, som sedan dess innan utgången af år 1874 blifvit definitift vidtagna.)

Med godkännande af Guvernörens förslag i princip utarbetade Äldste härå ett fullständigt förslag till stat för löne- och öfriga anslag ur Stadskassans aflöningsfond (se angående det närmare innehållet deraf bilagan I, kolumn 3), hvilket den 13 Februari 1874 föredrogs inför Magistraten. Men emedan åsigter, hvilka i särskilda punkter afveko från Äldstes förslag, gjorde sig gällande i Magistraten, uppgjorde Guvernören ett särskilt förslag (se bilagan I, kolumn 4), hvilket den 2 Mars föredrogs samt af Guvernören och Magistraten genom utslag af samma dag antogs.

Uti nyssberörda utslag af den 2 Mars 1874 hafva Guvernören och Magistraten förklarat att de ansett att vid bestämmandet af stadens tjenstemäns och betjentes aflöning hänsyn förnämligast borde tagas dertill att desse, tryggade för sin anständiga utkomst, kunde egna all sin tid och sina krafter åt dem anförtrodda värf, hvarföre och då det af stadens Äldste uppgjorda förslag till löneförhöjning upptoge en i anseende till tidsförhållandena alltför ringa ökning uti stadens rådmäns aflöning men det af Guvernören framlagda förslag åtminstone till någon del motsvarade de billiga anspråk på löneförhöjning, som under nuvarande förhållanden kunde ifrågakomma, samt enär Guvernören och Magistraten ansågo den af stadens Äldste föreslagna tredje stadsfiskalstjensten för framtiden vara obehöflig, då de brott emot gällande näringslagar, för hvilkas beifrande under de senare åren påkallats tillförordnandet af en tredje stadsfiskal på extra stat, år från år aftagit, och tillika förmenade att det åt en finsk translator föreslagna arfvodet kunde nedsättas till det belopp Guvernörens förslag upptoge, Guvernören och Magistraten ville medelst särskild underdånig hemställan hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet anhålla att det af Guvernören uppgjorda förslag till ny aflöningsstat blefve nådigst fastställdt; och skulle, i händelse aflöningsfondens tillgångar icke försloge till bestridande af aflöningarne och öfriga anslag, som blefve fastställda att från sagde fond utgå, bristen fyllas från enskilda medels fondens tillgångar.

Då Kejserliga Senaten den 10 November 1874 lät sig föredragas detta ärende och i sammanhang dermed åtskilliga notariers vid Rådstufvurätten i Helsingfors till Kejserliga Senaten ingifna underdåniga ansökning om löneförhöjning, ville Kejserliga Senaten, på sätt framgår af Civilexpeditionens skrifvelse till Guvernören för samma dag, enär med år 1875 kommunalförvaltning komme att i Helsingfors stad införas och förändringar i stadens tjenstemannapersonal såsom en följd deraf kunde emotses, af sådan anledning icke i slutlig pröfning af ärendet ingå, utan förordnade Kejserliga Senaten det egde Guvernören tillse att, så snart sagde förändrade förvaltning af stadens angelägenheter blifvit genomförd, förslag

till ny aflöningsstat för stadens, tjenstemän och öfriga funktionärer blefve uppgjordt och till Kejseliga Senatens stadsfästelse insändt.

Med anledning häraf har Magistraten till Stadsfullmäktige aflåtit förenämnda skrifvelse af den 18 sistlidne Januari, hvilken lyder sålunda:

Magistraten
i
Helsingfors,
den 18 Januari 1875.
№ 4.

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan Guvernören i länet och Magistraten, efter den omgång Stadsfullmäktige ville af bilagda utdrag af Magistratens protokoll inhemta, jemlikt den 2 Mars sistlidna år fattadt och dåvarande stadens Äldste delgifvet utslag, i underdånighet anhållit om Hans Kejserliga Majestäts Nådiga fastställelse af en af Guvernören och Magistraten i samråd antagen och godkänd ny stat för de löner åt stadens tjenstemän och betjente som utgå ur stadskassans s. k. Aflöningsfond jemte öfriga å samma fond anvisade anslag, så har Civil Expeditionen i Kejserliga Senaten för Finland, i skrifvelse till Guvernören af den 10 November sagda år, jemte återställande af berörda nya stat och öfriga i antydd måtto insända handlingar tillkännagifvit, hurusom Kejserliga Senaten, enär med detta år kommunalförvaltning komme att i denna stad införas och förändringar i stadens tjenstemannapersonal såsom en följd deraf kunde motses, icke velat i slutlig pröfning af ärendet ingå utan förordnat, det Guvernören egde tillse att, såsnart sagda förändrade förvaltning af stadens angelägenheter var genomförd, förslag till ny aflöningsstat för stadens tjenstemän och öfriga funktionärer varder uppgjordt och till Kejserliga Senatens stadfästelse insändt; derå Guvernören, i skrifvelse af den 26 i sistnämnde månad, meddelat Magistraten befallning att, så snart sig göra lät, vidtaga erforderlig åtgärd till fullgörande af hvad genom Kejserliga Senatens omförmälda beslut blifvit förordnadt.

Då Stadsfullmäktige numera inträdt i utöfningen af dem likmätigt Kejserliga förordningen angående kommunalförvaltningen i stad af den 8 December 1873 tillbörande befogenheter samt ofvannämnda förändrade förvaltning af denna stads angelägenheter således i sin väsendtligaste del eller så vidt angår utöfvandet af kommunens beslutanderätt och sättet derför redan är genomförd, så har Magistraten icke kunnat underlåta att redan nu till Stadsfullmäktige öfverlemna ifrågavarande ärende till den åtgärd Stadsfullmäktige kunna finna nödigt och skäligt att deri vidtaga, jemte det Magistraten bort, medelst bifogande af den Magistraten meddelade afskriften af Civil Expeditionens omnämnda skrifvelse samt öfriga i ärendet tillkomna handlingar sätta Stadsfullmäktige i tillfälle att taga fullständig kännedom om hvad deri hittills förelupit. Någon stat öfver alla löner och arfvoden, sådana de komma att utgå ur stadens medel efter det den nya kommunal-

förvaltningen härstädes blifvit till alla delar genomförd, kan naturligtvis icke uppgöras förrän Reglementen för den blifvande Drätselkammaren här i staden äfvensom för de öfriga stadens verkställande bestyrelser, hvilkas inrättande eller bibehållande kan befinnas nödigt, blifvit uppgjorda och antagna. Magistraten är således icke i tillfälle att bilägga förslag till en sådan, alla stadens tjenstemän och betjente omfattande aflöningsstat. Men denna omständighet har så mycket mindre fått hindra Magistraten att redan nu till Stadsfullmäktige öfverlemna ärendet i fråga, som det äfven för staden kan vara af ganska stor vigt att de, hvilka vid möjligen snart inträffande ledighet af någon eller några af de i ifrågavarande aflöningsstat upptagna tjenster känna sig hugade att söka inträde eller annan anställning i stadens tjenst, kunna erhålla säker kännedom om beloppet af den lön på stat som kommer att åtfölja dessa tjenster, likasom det skulle lända jemväl dem, hvilka redan äro anställde i stadens tjenst och hittills uppburit lön enligt nu gällande stat, till verklig båtnad, om de omsider efter lång väntan förflyttades från förhoppningarnes osäkra botten till visshetens fasta grund. Gagnet af en aflöningsstat af ofvan anmärkt omfång hvarken vill eller bör Magistraten ifrågasätta. Men möjligheten att, efter det öfriga i sådant afseende erforderliga förberedande åtgärder egt rum, tillvägabringa en sådan alla stadens löntagare omfattande stat kan skäligen icke anses vara minskad eller motverkad derigenom att förevarande ärende dessförinnan bringas till önskadt slut.

För öfrigt får Magistraten ock anhålla, att Stadsfullmäktige ej ville undandraga sig att ingå i pröfning af ärendet äfven såvidt det hänförer sig till tiden före innevarande år, i hvilken del dåvarande stadens Äldste tillstyrkt att ifrågavarande löneförbättringar skulle beräknas och utgå från början af sistlidna år 1874.

På Magistratens vägnar:

C. A. Öhrnberg.

Konrad Meinander".

Rådmännens förut omnämnda skrift har följande lydelse:

"Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan den ifrån Kejserliga Senaten återförvisade frågan om en förbättring af de i Helsingfors stads tjenst anställde embetsmäns och betjentes löneförmoner numera blifvit af Magistraten öfverlemnad till Herrar Stadsfullmäktiges pröfning, utbe sig undertecknade rådmän vid stadens Rådstufvurätt och Magistrat att få, beträffande den del af ärendet som rörer de för oss föreslagna lönebelopp, till Herrar Stadsfullmäktiges behjertande framställa följande erinringar och önskningsmål.

Vid uppgörandet af det förslag till aflöningsstat, som i början af förlidne år af Guvernören och Magistraten hemställdes till högvederbörlig stadfästelse och

som numera beror på Herrar Stadsfullmäktiges handläggning påyrkades af Magistraten att vid bestämmandet af rådmännens löner den grundsats borde vinna afseende, som, innan den nästförutgångna löneregleringen skedde, af ålder hade iakttagits, att nemligen rådmans lönerna motsvarat åtminstone hälften af borgmästarenes aflöning. Då likväl Herr Guvernören, som vid slutbehandlingen af ärendet intog ordförandeplatsen i Magistraten förklarade sig icke kunna förorda en förhöjning af rådmännens löner till önskadt belopp, emedan aflöningsfondens tillgångar icke ansågos förslå till bestridande af de erforderliga anslagen, föranledde Magistraten, som hoppades, att i händelse ärendet utan synlig skiljaktighet hemställdes till högsta ort, detsamma kunde påräkna ett snart och gynsamt afgörande, att till Herr Guvernörens bestämmande öfverlemna beloppet af den löneförhöjning, som borde för rådmännen föreslås, och var det sålunda som uti det nu till Herrar Fullmäktiges pröfning hänskjutna förslaget till förbättrad aflöningsstat rådmännens löner kommo att upptagas till resp. 4,200, 4,500 och 4,800 finska mark.

Den omförmälda förhoppningen om ett snart beviljande af löneförbättringen slog det oaktadt felt, och de snart sagdt med hvarje dag stegrade och fortfarande stigande prisen på hyror, matvaror och andra lifsförnödenheter hafva emellertid hunnit sätta det utom allt tvifvel, att den aflöning, som uti den till högvederbörlig stadsfästelse hemställda staten föreslogs för rådmännen, måste blifva i hög grad otillräklig. En yngre tjensteman utan familj, eller med en familj af en eller två personer, kan möjligen med de för rådmännen anslagna löneförmoner komma till rätta i Finlands hufvudstad utan skuldsättning; men det torde icke förbises att embetsmän i stadens tjenst i allmänhet icke kunna påräkna något avancement samt att deras lönevilkor sålunda äfven måste tagas i anspråk för deras egna ökade lefnadsbehof vid mera framskriden ålder och för underhållandet af en talrikare familj. Obeaktadt bör ej heller lemnas, att beloppet af rådmännens aflöning skäligen borde bestämmas så högt, att det kunde för dem öppna utsigt till en klassuppflyttning i Civilstatens Enke- och Pupillkassa, så att den efter deras död utfallande pensionen kunde i någon mån trygga deras efterlefvandes ställning. Det kan visserligen anmärkas, att man i hufvudstaden har tillfälle att genom hvarjehanda bisysselsättningar förvärfva sig inkomster, samt att en del af oss sålunda kommit, och måhända äfven framdeles skola kunna komma till rätta med en snäft tilltagen aflöning; men, utom det att dylika biinkomster icke af alla kunna påräknas och städse förblifva osäkra, så ligger dervid den fara nära till hands, att sjelfva tjensten vid sådant förhållande kan komma att blifva betraktad som en bisysselsättning. Hopandet af en mängd olikartadt mekaniskt arbete eller af tid och omtänksamhet erfordrande åtaganden på samma hand låter icke heller väl förena sig med det vigtiga och granlaga domarekallet, samt beröfvar dem, hvilka för sin utkomst äro tvungne att anlita dessa förvärfskällor, håg och

sinnesledighet att egna sig åt kommunens allmänna angelägenheter eller följa med sitt yrkes vetenskapliga framsteg.

Vi tro oss icke misstaga oss, då vi hysa den öfvertygelse att representanterne för Helsingfors kommun utan vidlyftigare utläggning skola uppfatta nödvändigheten att så aflöna Rådstufvurättens och Magistratens ledamöter, det desse se sig i stånd att egna odelad håg och kraft åt sitt kall, utan att behöfva jäktas af ständiga brödbekymmer och af den aggande tanken att de vid sitt frånfälle skola lemna sina efterlefvande i armod.

Vi våga derföre vördsammast anhålla att aflöningen för stadens rådmän kunde vid löneregleringen varda bestämd att utgå med sextusen mark eller åtminstone ett belopp motsvarande i medeltal hälften af borgmästarenes löneförmoner.

Helsingfors den 25 Januari 1875.

C. W. Cadenius.	*Carl Hidström.*	*Julius Fr. Gadd.*
Fredr. Leop. Clásen.	*A. F. Salin.*	*Edv. Bergh.*
Joh. Tammelin.	*A. F. Liljeros.*	*August Åkerberg.*
Oskar Palmgren".		

Herr Dalströms till Stadsfullmäktige inlemnade skrift är af följande innehåll:

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Under den tid, före Kämnersrätternas indragning, då de dömande och administrerande myndigheterna i Helsingfors utgjordes af Magistraten, Rådstufvurätten och Kämnersrätt i två afdelningar, voro vid dessa myndigheter anstälde: två borgmästare, åtta rådmän, två kämnersrätts ordförande, en magistratssekreterare, en magistrats- och en rådstufvurätts-notarie, en aktuarie och en kanslist samt vanligen två notarier å extra stat, antagna af kämnersrätts ordförandene, således tillsammans nitton tjenstemän, och om än en och annan af desse hade nog drygt arbete, hade andra det deremot ganska lätt, i synnerhet var arbetet för ledamöterne i Magistraten och Rådstufvurätten öfver hufvud taget för ingen del öfveransträngande.

Sedermera förminskades arbetet genom Kämnersrätternas indragning i icke ringa grad, i det att derigenom behandlingen af ett stort antal mål vid dubbla instanser bortföll, jemte det äfven andra betydliga förenklingar infördes genom nu gällande arbetsordning för Magistraten och Rådstufvurätten af år 1869, men likväl blef antalet af tjenstemän vid dessa myndigheter genom samma arbetsordning ökadt med icke mindre än sex eller från nitton till tjugufem, nemligen två borgmästare, tio rådmän, en magistratssekreterare, en aktuarie, en kanslist och icke mindre än tio notarier. Den stora förökningen i antalet notarier från fyra till tio förorsakades väsentligen derigenom, att rådmännen, af hvilka de två yngste

justitie- förut deltagit i protokollsföringen, nemligen en i Magistraten och en i Rådstufvurätten, helt och hållet befriades från denna skyldighet, medan tillika notarierne, på samma gång protokollsföringen uppdrogs åt dem allena, gjordes till med hvarandra alternerande ledamöter i Rådstufvurättens alla afdelningar.

Härigenom och då tillika de mål, som nu vid Rådstufvurätten förekomma, endast till en mindre del erfordra referering samt denna referering dessutom lärer vara betydligt förenklad, har det arbete, som åtföljer rådmanstjensterna vid Rådstufvurätten, ifrån att hafva varit ganska lätt, nedgått ännu en grad derunder.

Genom den nya kommunalförvaltningens införande har derjemte en del af de funktioner, som ålegat Magistraten, öfvergått på Stadsfullmäktige och sålunda äfven politierådmännens arbete väsentligen minskats.

Emellertid har fråga om löneförhöjning för stadens tjenstemän väckts och vid Stadsfullmäktiges senaste sammanträde remitterats till beredning af ett derföre nedsatt utskott; och åtminstone hvad rådmännen angår torde behofvet af en sådan förhöjning vid närvarande höga lefnadskostnader vara ovedersägligt.

Då regeln för all både publik och enskild tjenst väl borde vara: "tillräcklig aflöning, men äfven deremot svarande arbete", synes af det redan anförda, att rådmanstjensterna äro organiserade just så som de icke borde vara, nemligen med ringa aflöning och ringa arbete. Att åtminstone i någon mon afhjelpa detta missförhållande synes dock vara ganska enkelt, i det att dertill endast erfordras, att, såsom jag har äran härigenom föreslå, återgå till förut gällande arbetsordning, sålunda att protokollsföringen i Rådstufvurätten eller åtminstone på dess andra och tredje afdelningar samt i framtiden möjligen ock i Magistraten, liksom förut, delvis öfvertoges af de yngsta justitierådmännen och således två à tre notarietjenster gjordes öfverflödiga; hvarjemte äfven en politierådmanstjenst vid Magistraten torde, genom förut antydda förändrade förhållanden, numera kunna undvaras och indragas.

Den besparing, som genom indragning af dessa tre à fyra tjenster och protokollslösens användande såsom aflöningsbidrag åt de yngste rådmännen skulle uppstå, lärer kunna beräknas till icke mindre än 8 à 10,000 mark årligen; och då genom denna tillgång antagligen både en betydligare löneförhöjning än eljest kunde beredas stadens tjenstemän och tillika stadskassans tillgångar mindre än annars tagas i anspråk derför, anser jag åtgärden ligga både i stadens och tjenstemännens intresse.

En förändring af gällande arbetsordning komme visserligen att för ändamålet erfordras; men då den ej blefve betydlig, synes aflöningsfrågans afgörande icke behöfva deraf synnerligen uppehållas.

På grund af § 36 i Kommunalförordningen anhåller jag om remiss af denna min framställning till det för nämnde frågas behandling redan tillsatta utskott, för att af utskottet vid frågans beredning tagas i öfvervägande. Helsingfors, den 9 Februari 1875.

S. Dalström".

Då utskottet, som enligt Stadsfullmäktiges anmodan redan härförinnan afgifvit särskildt utlåtande rörande politieborgmästarens löneförmoner, nu går att yttra sig om öfriga delar af förenämnde ärenden, är det för utskottet icke möjligt att taga sitt uppdrag i den vidd, som antydes i Civilexpeditionens åberopade skrifvelse af den 10 November 1874, eller att uppgöra ett förslag till en stadens alla löntagare omfattande stat; emedan, såsom också Magistraten i dess ofvanintagna skrifvelse framhållit, alla de tjenster, hvilka staden kan komma att aflöna sedan kommunalförfattningen hunnit till alla delar genomföras, icke kunna till antalet och beskaffenheten blifva kända, innan reglementena för den blifvande drätselkammaren och för stadens öfriga verkställande bestyrelser blifvit uppgjorda och fastställda. Skulle Herr Dalströms förenämnda förslag gifva anledning till någon ändring i stadens tjenstemannapersonal, så förefunnes äfven deri ett skäl till uppskof med fastställandet af en definitif aflöningsstat.

Emellertid hafva, såsom bekant är, lefnadskostnaderna i staden under de senaste åren stegrats i så hög grad, att det torde kunna betraktas såsom en skyldighet för kommunen att, så snart som möjligt, och således redan innan den definitiva staten kan blifva uppgjord, på något sätt tillmötesgå de billiga anspråk på förbättrade löneförmoner, som åtminstone en del af stadens löntagare under närvarande förhållanden kan uppställa; och särskildt gäller detta om de vid Rådstufvurätten och Magistraten anstälde tjenstemän och betjente, hvilka allt sedan början af sistlidne år haft skälig anledning att hoppas på löneförhöjning. Utskottet har derföre ansett det vara med billighet öfverensstämmande att ett provisionelt dyrtidsarfvode kunde tillsvidare medgifvas nästnämnde tjenstemän och betjente, att utgå intill dess en alla stadens löntagare omfattande definitif stat kan blifva gällande.

För pröfningen af den utsträckning, hvari, och de belopp hvarmed dessa provisionella arfvoden borde utgå, har utskottet sökt göra sig underrättadt om de sportlar och andra extra inkomster, Magistratens och Rådstufvurättens tjenstemän i deras befattningar kunna påräkna. Hvad utskottet dervid inhemtat, framgår ur följande redogörelse.

Jemlikt Kongl. Förordningarne den 1 Mars 1749 och den 10 December 1756 tillkommer borgmästare och råd för *bouppteckningar* och *arfskiften*, som i staden efter Rådstufvurättens förordnande verkställas, vissa procenter, nemligen för bouppteckningar en och för arfskiften en half procent af hela egendomen, ovissa utestående fordringar undantagne; och fördelas dessa procenter enligt Kongl. Brefvet den 10 Augusti 1789 sålunda, att borgmästare åtnjuter dubbel lott mot rådman. I Helsingfors har hvardera borgmästaren, såsom utskottet i sitt föregående betänkande redan haft tillfälle anföra i afseende å politieborgmästaren, på grund af nämnda stadganden, efter medeltalet för de senaste tio åren, uppburit 3,146 mark 23½ penni, samt hvarje rådman följaktligen hälften deraf med 1,573 mark 11¾ penni om året.

Enligt 1869 års stat hafva två justitierådmän såsom *ordförande*, den ene i Rådstufvurättens andra och den andre i dess tredje afdelning, samt en justitieråd-man såsom viceordförande i Magistraten åtnjutit en hvar ett arfvode af ettusen mark om året.

Såsom ordförande i Rådstufvurättens tre afdelningar hafva justitieborg-mästaren och två rådmän vidare uppburit lösen för skriftliga *stämningar* med 1 mark 60 p. för hvarje, deraf vederbörande ordförande likväl afstått vid pass 60 penni åt aktuarien såsom arfvode för dennes besvär att skrifva stämningarne. Enligt en af aktuarien lemnad uppgift hafva under nedannämnda år af ordförandene å de särskilda afdelningarne utfärdats skriftliga stämningar till följande antal:

	1:sta afdelningen	2:dra afdelningen	3:dje afdelningen.
år 1869	156	249	243
„ 1870	151	191	196
„ 1871	213	234	231
„ 1872	213	244	241
„ 1873	174	254	257
„ 1874	188	248	245

Och har sålunda den behållna inkomsten för stämningar, efter medeltal för de sex senaste åren, utgjort för justitieborgmästaren vid pass 182 mark 50 penni, för ordföranden å Rådstufvurättens andra afdelning ungefär 236 mark 67 p. och för ordföranden vid 3:dje afdelningen omkring 235 mark 50 p. om året.

Vadeskillingen, som enligt lag utgör 5 mark 76 p., delas sålunda emellan dem, som deltagit i sakens afgörande, att ordförande erhåller dubbel lott emot enhvar af de öfrige. Under nedanstående år hafva vad erlagts

	vid 1:sta afdelningen	2:dra afd.	3:dje afd.
år 1869	15	43	44
„ 1870	25	33	32
„ 1871	38	31	43
„ 1872	30	26	19
„ 1873	25	32	34
„ 1874	25	26	26

eller, i medeltal för dessa sex år, årligen å första afdelningen $26\frac{1}{3}$ vad med 151 mark 66 p., å andra afdelningen $31\frac{5}{6}$ vad med 183 mark 33 p. samt å tredje afdelningen 33 vad med 190 mark 8 p. Fördeladt emellan en justitieborgmästare, sex rådmän och fyra civilnotarier har vadeskillingens sammanlagda belopp, som i medeltal utgjort något öfver 525 mark om året, följaktligen endast obetydligt ökat desse tjenstemäns årliga inkomster.

Brottmål upptagas enligt den för Rådstufvurätten gällande arbetsordning af den 18 December 1869 endast på andra och tredje afdelningarne och har den Rätten tillbörande *andel i sakören* från och med år 1870 fördelats sålunda, att

ordförandene i Rådstufvurättens andra och tredje afdelningar erhållit hvardera tvenne lotter, de begge öfrige justitierådmännen vid nämnde afdelningar hvardera en lott och fyra brottmålsnotarier gemensamt tvenne lotter. Enligt uppgift från drätselkontoret har den andel af Rätten tilldömde böter, som influtit under nedanstående år, utgjort:

År	1864	554: 63.
„	1865	1,177: —
„	1866	702: 99.
„	1867	557: 66.
„	1868	516: 13.
„	1869	450: 76.
„	1870	1,028: 01.
„	1871	1,801: 55.
„	1872	1,703: 42.
„	1873	2,078: 33.

eller i medeltal 1,507 mark 4⅘ p. för året. Enligt medeltalet från och med år 1870, som utgör ungefär 1,652 mark 80 p., hafva under fyra år två rådmän deraf erhållit hvardera 413 mark 20 p., två andra rådmän hvardera 206 mark 60 p. och fyra notarier en hvar 103 mark 30 p. om året.

Den Magistraten för uppsigten öfver auktionsverket tillkommande *andel i auktionsprovisionen*, hvilken andel under de senaste åren utgjort

år	1867	2,582: 4.
„	1868	1,563: 54.
„	1869	1,605: 28.
„	1870	1,905: 29.
„	1871	1,061: 69.
„	1872	839: 93.
„	1873	987: 69.
och	„ 1874	1,024: 15.

eller i medeltal för ofvanstående åtta år 1,446 mark 20⅛ p., har från och med år 1870 fördelats lika emellan Magistratens viceordförande och tre politierådmän, hvilka enligt arbetsordningen äro skyldige att vexelvis, efter Magistratens förordnande, vara föreståndare för stadens auktionskammare. En hvar af dem har således efter de senaste fem årens medeltal, som utgör 1,163 mark 75 p., deraf erhållit vid pass 290 mark 90 p. om året.

Magistratssekreteraren har, enligt hvad vordne innehafvaren af denna befattning Justitierådmannen O. L. Palmgren benäget meddelat, de senare åren i årliga sportlar uppburit omkring 4,500 mark. Sedan den nya sjölagen under sistlidne år trädt i gällande kraft och dermed påmönstringen af fartygsbesättningar från Magistraten öfvergått till sjömanshuset, har emellertid af desse Magistratssekreterarens sportlar bortfallit den inkomst, Magistratssekreteraren derförinnan kunna

räkna för utfärdande af folkpass och edgångsbevis, och hvilken inkomst enligt Justitierådmannen Palmgrens antagande uppgått till omkring 300 mark om året.

Jemlikt arbetsordningen eger den notarie, som för gången fört protokollet i Rådstufvurätten eller Magistraten att uppbära lösen för utdrag ur samma protokoll. Enligt uppgifter, som af notarierne på begäran aflemnats, har den behållna protokollslösen vid Rådstufvurätten utgjort: för enhvar af de tre civilnotarierne vid första och andra afdelningarne omkring 1,100 mark, för civilnotarien vid tredje afdelningen 800 till 900 mark samt för en hvar af de fyra brottmålsnotarierne vid andra och tredje afdelningarna omkr. 300 mark om året. — De begge Magistratsnotariernes behållna lösen har uppgått till något öfver 1,200 mark om året för hvardera.

Rådhusaktuariens årliga sportlar hafva, enligt af honom meddelad uppgift, och om man afser från den ofvanberörda inkomst han kunnat göra sig genom att utskrifva stämningar, under de senaste sex åren uppgått till omkring 200 mark om året.

Hvad Stadsfiskalernes sportlar angår, är utskottet icke i tillfälle att nu derom meddela noggranna uppgifter för längre tid än året 1873. Åklagare och målsegande andelen i sakören bokföras nemligen tillsammans; och som verifikationerne till de föregående årens redovisningar öfver saköresmedlen ingått till Guvernören, af hvilken de delvis vidare befordrats till Kammar Expeditionen och Revisionskontoret, har Bruttelkontoret icke nu kunnat för dessa sistberörda år särskilja åklagarenes och målsegandernes andelar. Sålunda sammanblandade, hafva de, såvidt de influtit och till vederbörande utbetalts, under nedanstående år bokförts till följande belopp:

år	1864	5,569: 20.
,,	1865	7,593: 76.
,,	1866	5,573: 67.
,,	1867	5,310: 92.
,,	1868	9,040: 17.
,,	1869	4,520: 01.
,,	1870	7,206: 54.
,,	1871	7,376: 15.
,,	1872	7,813: 20.
,,	1873	9,313: 81.

För sistnämnde år hafva ofvannämnda böter fördelats sålunda att:

första	stadsfiskalen	Meller uppburit	1,231: 88.
andra	d:o	Boijer ,, ...	703: 26.
biträdande	d:o	Nygrén ,, ...	2,978: 40.
samt aktorerne vid Poliskammaren gemensamt			2,131: 50.
Återstoden tillföll särskilda målsegande med tillsammans . . .			2,268: 77.
		Summa	9,313: 81.

Angående den lägre betjeningens extra inkomster har utskottet icke införskaffat vidare utredning, än att Rådhusvaktmästaren, som i rådhuset åtnjuter fria husrum, ur enskilda medels fonden uppbär ett årligt arfvode af 300 mark för uppsigten öfver stadens häkte.

Såsom af det ofvanstående synes, äro de extra inkomster stadens borgmästare och rådmän hafva att i tjensten påräkna, med undantag af deras andel i boupptecknings- och arfskiftesprocenterna samt de arfvoden, hvilka tillfalla ordförandene vid Rådstufvurättens andra och tredje afdelningar och Magistratens viceordförande, icke af den betydenhet att de vid bestämmandet af nämnde tjenstemäns dyrtids arfvoden torde böra tagas i särskildt betraktande; och äfven sistnämnda arfvoden torde, såsom utgörande ersättningar för särskilda förtroende uppdrag, icke böra inverka på justitierådmännens för öfrigt efter ålder i tjensten bestämda löneförmåner.

Då Stadsfullmäktige redan fastställt politieborgmästarens i staden löneförmåner till 9,000 mark, utom hans andel i boupptecknings- och arfskiftesprocenterna, samt stadens begge borgmästare sedan gammalt haft enahanda lönevilkor, torde derföre justitieborgmästaren, utan afseende derpå, att han framför politieborgmästaren kan påräkna några mindre sportlar, böra tilläggas ett provisionelt arfvode af 2,000 mark, eller skilnaden emellan begge borgmästarenes aflöning.

Hvad de öfrige tjenstemännen och betjente vid Rådstufvurätten och Magistraten angår, har utskottet ansett sig i allmänhet böra åt dem föreslå provisionella arfvoden till sådana belopp, som motsvara skilnaden emellan deras nuvarande och de af Guvernören i samråd med Magistraten föreslagna löneförmåner, helst äfven rådmännen sålunda komme att i medeltal erhålla ungefär hälften af hvad borgmästarene finge åtnjuta.

Notarierne hafva af Guvernören och Magistraten icke blifvit föreslagna till någon löneförhöjning; och anser äfven utskottet några provisionella arfvoden för desse tjenstemän så mycket mindre vara af behofvet påkallade, som det visat sig, att de jemte notariebefattningarne kunnat sköta också andra tjenster, och brist på lämplige sökande till notarietjensterna vid ledigheter icke gjort sig gällande.

Translatorn i ryska språket har af Guvernören och Magistraten blifvit föreslagen till en löneförhöjning af 500 mark; men då denne tjensteman, som äfven innehar annan tjenst, icke torde genom sin befattning i stadens tjenst upptagas af synnerligen mycket arbete, och den utväg alltid finnes att, derest lämplig translator i ryska språket icke skulle för det nuvarande arfvodet vara att påräkna, på särskild framställning öka de med tjensten förenade löneförmåner, har utskottet trott sig icke böra för det närvarande för nämnde tjensteman förorda något provisionelt arfvode.

Hvad åter angår de tjenstebefattningar, som dels af Äldste och dels af Guvernören och Magistraten föreslagits utöfver de förr å stat upptagna, eller en translatorsbefattning i finska språket, en tredje stadsfiskalstjenst och en elfte stads-

betjentsyssla, håller utskottet före, att behofvet af dessa nya befattningar icke nu borde tagas i ompröfning, utan inrättandet af desamma kunna ankomma på särskild framställning, eller ock ske i sammanhang med den definitiva aflöningsstatens fastställande.

Ej heller har utskottet, då det nu icke kan blifva fråga om att fastställa en definitif stat för hela aflöningsfonden, ansett sig böra ingå i någon pröfning af de särskilda öfriga anslag som för det närvarande utgå från sagde fond.

Guvernören och Magistraten hafva väl föreslagit, att de lönetillökningar, som kunde komma att beviljas, skulle utgå redan från 1874 års början, och de löntagare, om hvilka i det föregående varit fråga, hafva väl icke saknat anledning att hoppas på förbättrade inkomster ifrån sistsagde tid; men då lönetillökningar i allmänhet icke pläga beviljas för längre tid tillbaka, än högst ifrån början af det år, hvarunder desamma fastställas, har utskottet trott sig icke heller böra afgifva ett häremot stridande förslag.

Hvad slutligen angår frågan derom, huruvida stadens aflöningsfond må kunna allena eller med bidrag från enskilda medels fonden bära den ansenliga utgift, som för dessa provisoriska arfvoden kräfves, så har redan Guvernören vid framställandet af sitt första förslag i ämnet framhållit den jemna och betydande tillväxt stadskassans aflöningsfond likasom äfven dess öfriga fonder och särskildt enskilda medelsfonden utvisat. — Bilagde tablå öfver nämnda tvenne fonders ställning vid utgången af de tre senast förflutna åren (bilagan II) gifver vid handen, att inkomsterna i aflöningsfonden under de resp. åren 1872, 1873 och 1874 utgjort 116,093: 70, 116,201: 81 och 152,777: 14. — Lägges summan af de nu föreslagna provisoriska arfvodena 18,600 mark samt den i politieborgmästarens löneförmåner fastställda tillökningen 2,000 mark till de ur aflöningsfonden enligt stat härförinnan utgående utgifter, hvilka enligt bilagan I utgöra 114,932: 39, erhåller man en summa af 135,532: 39. Hölle sig aflöningsfondens inkomster fortfarande så höga som under år 1874, så behöfdes således icke någon anvisning på annan fond. Men beträffande sistberörda inkomster måste anmärkas, att en deribland ingående betydande post, eller ersättningen till staden för till jernvägen exproprierad mark, är af alldeles tillfällig art, hvarföre, äfven om en tillökning i aflöningsfondens inkomster genom förhöjda arrenden kan emotses, det torde böra bestämmas att hvad, som möjligen komme att brista i aflöningsfonden, skall utgå från enskilda medelsfonden, i hvilken vid utgången af senaste år fanns en behållning af 210,140: 55 och der inkomsterne för 1874 utvisa en betydande tillvext emot föregående år. Någon uttaxering för bestridandet af nu ifrågakomna arfvoden behöfves således icke.

På grund af allt detta får utskottet föreslå:

att Stadsfullmäktige måtte bevilja nedanstående provisionella dyrtidsarfvoden att från och med innevarande år och intill dess en alla

stadens löntagare omfattande stat kan blifva gällande, årligen utgå ur aflöningsfonden eller, så vidt dess tillgångar dertill icke förslå, ur enskilda medelsfonden, nemligen:

	för en	för alla	
åt justitieborgmästaren	„	2,000.	
„ tio rådmän	1.000	10,000.	
„ Magistratssekreteraren	„	900.	
„ aktuarien	„	500.	
„ tvenne Stadsfiskaler	500.	1,000.	
„ tre Stadsfogdar	400.	1,200.	
„ tre exekutionsbetjente	200.	600.	
„ tio stadsbetjente	200.	2,000.	samt
„ rådhusvaktmästaren	„	400.	
	Summa „	18,600.	

I anledning af Herr Dalströms ofvanintagna förslag har utskottet ansett sig böra framhålla följande.

I Kejserliga Förordningen af den 27 April 1868, hvarigenom kämnersrätterna från och med år 1869 indrogos, bestämdes angående rådstufvurätterna, hvilka derefter allena skulle vara underrätter i städerna, i 4 § 1 kap. Rättegångsbalken, att "der ega stadens *Borgmästare* och *Rådmän* döma"; genom 1 § 6 kap. R. B. att rådstufvurätt borde hållas hvar måndag, onsdag och lördag, men rätten ock dess emellan vara skyldig att träda tillsamman, "*så ofta det tarfvas* och ordföranden derom tillsäger"; i 2 § 6 kap. R. B. att i de städer, der målens antal så fordrar, *flera afdelningar af rådstufvurätten* böra finnas, samt i 1 § 23 kap. R. B. att Rådstufvurätt är domför, "*der tre i rätten sitta*".

I anledning häraf och emedan lagskipningen i staden förut hade blifvit handhafd dels af Rådstufvurätten i dess helhet och dels af Kämnersrätten å två afdelningar, föreslogo Guvernören i länet och stadens Magistrat med bifall af stadens Äldste den 23 November 1868, bland annat, att Rådstufvurätten skulle, då den icke för vissa frågor af allmännare beskaffenhet behöfde samfäldt sammanträda, arbeta å tre afdelningar; och sannolikt för att bespara staden utgifter för flere rådmäns aflöning, föreslogs tillika, med någon afvikelse från 4 § 1 kap. R. B., att första afdelningen skulle utgöras af Justitie-borgmästaren såsom ordförande samt ej mindre två Justitie-rådmän, af hvilka en vore viceordförande, än ock Magistratssekreteraren och två civilnotarier; samt att andra och tredje afdelningarne skulle hvardera bestå af två Justitie-rådmän, af hvilka den ene skulle vara ordförande och den andre viceordförande, samt en civilnotarie och två brottsmålsnotarier, äfvensom att Magistratssekreteraren och de på de särskilda afdelningarne indelade åtta notarierne skulle "*såsom domare och ledamöter*" deltaga i

behandlingen af de mål och ärenden, i hvilka de komme att föra protokoll och besörja expeditionen; hvarjemte notarierne borde vara skyldige att, i händelse af jäf eller annat laga förfall för ledamot i afdelning, der de vore anstälde, deltaga i behandlingen och afgörandet äfven af sådant mål, hvari expeditionen icke ålåge dem. På sätt Kejs. brefvet den 21 Juni 1869 utvisar, blef detta förslag gilladt och stadfästadt af Hans Kejserliga Majestät.

Ur det anförda framgår, att å hvardera af Rådstufvurättens andra och tredje afdelningar en, och således tillsammans två rådmän saknas och blifvit ersatte med notarier, af hvilka följaktligen åtminstone två kunna anses bekläda rådmanstjenster och hvardera motsvara den ene rådman, som tillförene delade protokollföringen med Rådstufvurättens notarie. Jemte det utskottet, i anledning af Hr Dalströms framställning af förhållandet, bort göra denna anmärkning, kan utskottet icke undgå att draga i tvifvel, huruvida lagskipningen må kunna synnerligen befrämjas deraf, att en af rättens ledamöter genom sysselsättning med memorialprotokollets detaljer förhindras att af hvarje sak i dess helhet erhålla den åskådliga öfversigt, som en af annat sysslande oförströdd uppmärksamhet å förhandlingarne förmår gifva.

Deremot har utskottet för sin del trott sig böra framhålla följande omständigheter, såsom tilläfventyrs egnade att gifva anledning till en underdånig framställning om ändring af förenämnda Kejs. Bref af den 21 Juni 1869 samt i följd deraf jemväl af den derpå grundade arbetsordning för stadens Rådstufvurätt och Magistrat, hvilken Guvernören i länet och Magistraten den 18 December 1869 utfärdat.

Såsom bekant är, handhafves lagskipningen i landets öfverrätter och Kejserliga Senatens Justitie departement under sammanträden å afdelningar hvarje söckendag i veckan, utan att deras ledamöter taga annan befattning med protokollet eller ens med expeditionerna, på vissa undantag när, än att granskande genomgå och justera desamma. Enligt hvad utskottet på förfrågan inhemtat, hållas deremot i stadens Rådstufvurätt å hvarje af dess tre afdelningar två till tre sammanträden eller tillsammans endast ungefär åtta sessioner i veckan. Utan att betunga Rådstufvurättens ledamöter med alltför svår tjenstgöring eller ens med protokollföringen synes det derföre vara möjligt, att denna domstol kunde medhinna sina arbeten å två afdelningar, för hvilka justitieborgmästaren och de sex å Rådstufvurätten tjenstgörande justitierådmännen utan någon afvikelse ifrån 4 § 1 kap. R. B. vore ett mer än tillräckligt antal domare, så att tilläfventyrs vid inträffande ledighet till och med en om icke två af dessa rådmanstjenster kunde indragas. Äfven efter en sådan förändring torde kanske tillräcklig ledighet för rättens ledamöter blifva öfrig till förrättande af de bouppteckningar och arfskiften, hvilka kunna komma i fråga. Då åter Rådstufvurättens nuvarande notarier medhinna att sköta rättens protokoll och expeditioner, ehuru de fleste af dem, om icke alla, derjemte innehafva annan tjenst, och protokollet genom arbete å blott två afdelningar icke kan komma att ökas, så torde åtminstone

en tillökning af notariernas antal för den i fråga satta indragningen af en afdelning icke erfordras. Skulle ock en eller flere af de nuvarande notarierne, i anseende till deras egentliga tjenster, finna sig nödsakade att afgå ifrån Rådstufvurätten, så torde det likväl icke blifva omöjligt att få de sålunda ledigblifvande platserna åter fylde med lämpliga personer till och med för de löneförmåner, hvilka nu äro med notariebefattningarne förenade.

Vidare synes förtjena att tagas i betraktande, att Magistraten, som jemlikt åberopade Kejserliga Bref eger att sammanträda antingen *på afdelning*, bestående af politieborgmästaren, en justitie rådman, som i politieborgmästarens frånvaro förer ordet derstädes, och tre politierådmän, eller ock *såsom samfäld Magistrat*, i hvilken äfven justitieborgmästaren och de sex i Rådstufvurätten tjenstgörande justitierådmännen äro ledamöter, uti sin sistnämnda sammansättning jemlikt nyssnämnda Kejs. Bref och ofvanomförmälda arbetsordning haft att handlägga hufvudsakligen sådana ärenden, som numera, enligt 1873 års kommunalförfattning, ankomma på Stadsfullmäktiges afgörande. I anseende härtill synes äfven skäl förefinnas att taga i öfvervägande, om icke handläggningen af öfriga å samfälda Magistraten ankommande ärenden, bestående förnämligast i frågor om val, tjensters besättande samt förslag och utlåtanden i allmänna ärenden, skulle kunna i framtiden försiggå på sådant sätt, att Rådstufvurättens ordförande och ledamöter blefve befriade från skyldigheten att deltaga i Magistratens göromål, helst de derigenom äfven kunde blifva valbara till Stadsfullmäktige och till desses krets medföra sin insigt och erfarenhet i kommunens angelägenheter.

Beträffande åter Magistraten såsom afdelning, så torde det kanske kunna i fråga sättas, om icke densamma, som jemlikt 1 § 23 kap. R. B. (i Kejs. Förordningen d. 27 April 1868) borde vara fullsutten med tre ledamöter, samt i denna sin egenskap icke lärer betungas med täta eller långvariga sammanträden, skulle, åtminstone sedan nytt drätselreglemente möjligen ytterligare lättat Magistratsledamöternes arbete samt förändring i auktionsverket vidtagits, kunna — såsom Herr Dalström ock antagit — undvara en politierådman, samt huruvida det icke, då det ofta ankommer å Magistraten att tolka lag samt numera, jemlikt 46 § i 1873 års kommunalförfattning, äfven att bedöma lagenligheten af Stadsfullmäktiges beslut, vore skäl att äfven de öfrige två politierådmanstjensterne skulle vid inträffande ledighet förändras till justitierådmanstjenster. Det synes nemligen icke kunna betviflas, att ju också lagfarne män, åtminstone med biträde af sakkunnige personer, skola kunna komma till rätta med sådana besigtningar och värderingar, hvilke nu ankomma på politierådmännen.

Skulle, såsom i det föregående blifvit antaget, några öfverflödiga tjenster vid uppkommande ledigheter kunna indragas, så uppstode derigenom en besparing för stadskassan, hvilken enligt utskottets tanke med allt skäl kunde användas till förbättrande af de löneförmåner, Magistratens och Rådstufvurättens ledamöter nu kunna erhålla.

På grund af 49 § i 1873 års kommunalförfattning kunna Stadsfullmäktige väl icke, lika litet som Magistraten, genom något beslut rubba hvad som beträffande Magistratens sammansättning, åligganden och göromål är stadgadt. Men då hushållningen med stadens medel enligt samma författning ankommer på Stadsfullmäktige, och det för kommunen icke kan vara likgiltigt, huru rättsvården i staden är ordnad, kan det icke ligga utom Stadsfullmäktiges befogenhet att till ort som vederbör ingå med en framställning i ämnet. Dock tror utskottet, att Stadsfullmäktige, med kännedom af samfälda Magistratens nuvarande aktade ordförandes och ledamöters ofta ådagalagda intresse för kommunens bästa, kunna för denna gång inskränka sin åtgärd till en till Magistraten ställd vänlig uppmaning att taga saken i öfvervägande.

Med anledning af Herr Dalströms förenämnda framställning och på grund af hvad utskottet i det föregående haft äran anföra, får utskottet alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige ville besluta att i den skrifvelse, som i saken till Magistraten aflåtes, med framhållande af förestående synpunkter vänligen uppmana Magistraten att taga i öfvervägande, huruvida icke skäl kunde förefinnas att hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet föreslå någon ändring af hvad i Kejserliga Brefvet af den 21 Juni 1869 om Magistratens och Rådstufvurättens sammansättning, åligganden och göromål är stadgadt, samt att, i händelse något förslag i ämnet af Magistraten uppgöres, bereda Stadsfullmäktige tillfälle att deröfver sig yttra, eller, i annat fall, gifva Stadsfullmäktige del af det beslut, hvari Magistraten i ärendet stannar.

Helsingfors den 26 Februari 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Emil Hjelt. **G. Ehrström.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

Bilagan I.

Löne- och öfriga anslag ur Helsingfors stadkassas aflöningsfond.

	Enligt 1869 års stat.		Enligt 1869 års stat med de ändringar deri, som innan utgången af år 1874 blifvit af Kejs. Senaten fastställda.		Enligt Ald
	Enhvar	Summa	Enhvar	Summa	Enhvar.
En Justitieborgmästare, lön	7,000 —	7,000 —	7,000 —	7,000 —	7,000 —
taffelpenningar	— —	— —	— —	— —	3,000 —
En Politieborgmästare, lön	7,000 —	7,000 —	7,000 —	7,000 —	7,000 —
taffelpenningar	— —	— —	— —	— —	3,000 —
Tre Justitierådmän, de äldste i tjensten	3,800 —	11,400 —	3,800 —	11,400 —	4,500 —
Två d:o dernäst i tjenstealder	3,500 —	7,000 —	3,500 —	7,000 —	4,200 —
Två d:o de i tjensten yngste	3,200 —	6,400 —	3,200 —	6,400 —	3,800 —
En Politierådman den i tjensten äldste	3,500 —	3,500 —	3,500 —	3,500 —	4,200 —
Två d:o de i tjensten yngre	3,200 —	6,400 —	3,200 —	6,400 —	3,800 —
En Magistratssekreterare och notarius publicus	1,600 —	1,600 —	1,600 —	1,600 —	2,500 —
Fyra Rådstufvurätts-notarier, för civilprotokollet	1,600 —	6,400 —	1,600 —	6,400 —	1,600 —
Fyra d:o för kriminalprotokollet	1,600 —	6,400 —	2,000 —	8,000 —	2,000 —
Två Magistrats-notarier	1,600 —	3,200 —	1,600 —	3,200 —	1,600 —
En Aktuarie	2,000 —	2,000 —	2,000 —	2,000 —	2,500 —
En Magistratskanslist	1,200 —	1,200 —	1,200 —	1,200 —	1,200 —
Två Stadsfiskaler	1,600 —	3,200 —	2,000 —	4,000 —	2,500 —
En tredje Stadsfiskal	— —	— —	— —	— —	2,000 —
En Translator för ryska språket	600 —	600 —	1,000 —	1,000 —	1,500 —
En Translator för finska pråket	— —	— —	— —	— —	800 —
Tre Stadsfogdar	800 —	2,400 —	1,200 —	3,600 —	1,600 —
Tre Exekutionsbetjente	450 —	1,350 —	600 —	1,800 —	800 —
Åtta Stadsbetjente	500 —	4,000 —	600 —	4,800 —	800 —
Ytterligare tvenne Stadsbetjente	— —	— —	600 —	1,200 —	800 —
En elfte Stadsbetjent	— —	— —	— —	— —	800 —
En Rådhusvaktmästare	400 —	400 —	400 —	400 —	800 —
I arfvode åt Ordförandene i Rådstufvurättens 2:dra och 3:dje afdelning och vice ordföranden i Magistraten	— —	3,000 —	— —	3,000 —	— —
Bidrag till aflöning af kamrerarekontorets personal	— —	1,960 —	— —	1,960 —	— —
Bidrag till Poliskammarens aflöning	— —	12,000 —	— —	12,000 —	— —
Anslag till Byggnadsfonden	— —	2,285 72	— —	2,285 72	— —
Till expenser	— —	4,000 —	— —	4,000 —	— —
Till pensioner	— —	7,900 —	— —	3,786 67	— —
Summa	— —	112,615 72	— —	114,932 39	— —

Bilagan II.

Tablå öfver Aflönings- och Enskilda medels fondernes ställning ultimo December

Aflönings fonden.

Debet.	1872	1873	1874	Kredit.	187
Byggnadsfonden	2,285 72	2,285 72	2,285 72	Saldo från föregående år	
Aflöningar	99,418 33	92,200 74	93,343 21	Domarepenningar, Tomtören och Tomtarrenden	10,982 65
Pensioner	3,308 89	3,169 99	2,386 67	Arrenden	55,423 99
Expenser	3,015 47	2,497 84	3,170 98	Mätarepenningar	5,987 38
Mätarepenningar	2,700 84	2,494 64	4,952 88	Bura-afgifter	5,640 —
Polisens aflöning	— —	11,000 —	12,000 —	Antagnings d:o	32 —
Landsväga underhåll	2,919 70	745 96	1,482 18	Hamnpenningar	34,099 36
Afkortning	438 74	4,191 80	100 56	Expropriationslösen för mark till jernvägen	— —
Afskrifning	— —	— —	17,780 96	Diverse öfriga inkomster	3,928 32
För byggnad och planering af villan Hesperia	— —	34,962 71	— —		
Reparation af restaurations lokalen i Esplanaden	— —	1,876 19	— —		
Allmänna arbeten	— —	— —	2,157 81		
Diverse öfriga utgifter	772 13	1,672 84	1,870 85		
Saldo till följande år	50,810 56	9,916 94	21,162 26		
	165,670 38	167,015 37	162,694 08		

Enskilda medels fonden.

Debet.	1872	1873	1874	Kredit.	187
Afbetalningar å amorterings lån m. m.	30,161 04	24,120 53	22,859 76	Balans från föregående år	
Vågattester	2,760 32	3,182 76	3,860 92	Hamnmedel	26,713 23
Aflöningar	45,886 23	53,596 41	56,429 14	Tolag, vågpenningar, transito hyresmedel och broupplastningspenningar	224,888 68
Renhållning af allmänna platser	6,884 60	5,905 —	6,723 25	Auktionsprovision	467 96
Allmänna arbeten och materialer	51,338 24	78,106 11	89,824 14	Arrendemedel	5,410 —
För upphyrda lokaler	2,000 —	2,457 50	3,323 33	Räntor	5,504 57
Stadens andel i Boulevardsgatans omläggning	— —	6,221 50	— —	Mångleriafgifter	1,310 —
Kostnaden för expropriation af tomter å Skatudden	— —	70,319 99	— —	Grönsaksförsäljningsafgifter	544 —
Kostnaden för en ny väg till Mejlans	— —	7,738 31	— —	Influtna hyror	2,256 —
För exproprierade tomter och hus	— —	— —	18,570 —	Ersättning för omlagda gator	— —
Diverse öfriga utgifter	32,141 67	29,149 67	28,794 67	Auktionsskilling för försålda hus	— —
Saldo till följande år	152,179 71	130,620 51	210,140 53	Diverse öfriga inkomster	14,716 37
Summa	323,351 81	411,418 29	440,525 74		

№ 11.

Betänkande af det utskott Helsingfors Stadsfullmäktige utsett att afgifva yttrande i anledning af Folkskoledirektionens skrifvelse för den 29 sistlidne Januari, angående löneförhöjning i form af dyrtidstillägg för lärarepersonalen vid stadens folkskolor.

Jemte protokollsutdrag för den 16 och den 23 sistvikne Februari har utskottet fått emottaga en till Stadsfullmäktige inkommen så lydande skrifvelse:

„Till herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Redan före ingången af nuvarande läseår och äfven under loppet af senaste hösttermin har Folkskoledirektionen, som insett behofvet af en förhöjning i lärarepersonalens vid härvarande folkskolor aflöning, varit betänkt på att hos församlingen göra ansökning om denna aflönings höjande, men emedan kyrkostämman, såsom bekant, under sistlidet år ogerna befattade sig med ärenden, som afsågo någon förhöjning af anslag, utan i bästa fall vanligen uppsköt så beskaffade frågor till innevarande år, ansåg direktionen det vara rådligast att äfven med sin ifrågavarande ansökning vänta tills staden erhållit ny kommunalförvaltning, och får nu till Helsingfors Stadsfullmäktiges pröfning framställa följande.

Folkbildningens befrämjande utgör vår samtids mest prisvärda och framtidsrika sträfvan. Denna sträfvan kan dock icke vinna önsklig framgång, ifall ej de, åt hvilka det uppväxande slägtets undervisning närmast är anförtrodd, folkskolornas lärare och lärarinnor, aflönas så, att man till sagda ansvarsfulla och arbetsdryga befattningar erhåller fullt skicklige personer, samt desse säkerställas emot bekymret om nödig utkomst. Ty för att med framgång verka i sitt kall behöfver folkskolläraren och lärarinnan ej blott goda kunskaper, utan framförallt odelad hog och sorgfritt sinne. Men dessa kunna ej förutsättas hos den, hvars aflöning är så knapp, att den icke motsvarar en anspråkslös lefnadsställ-

nings nödvändiga behof. I detta betryckta läge befinner sig lärarepersonalen vid Helsingfors folkskolor till följd af den snabba stegring ej blott af hushyrorna utan äfven af prisen på alla lifsförnödenheter, hvilken under de senaste åren inträdt. Ty den aflöning, som förut möjliggjorde en nödtorftig bergning, är numera på långt när ej tillräcklig. Med anledning deraf måste direktionen emotse en med hvarje dag ökad svårighet att få lediga lärareplatser väl besatta. Derjemte är att befara, att lärarepersonalens betryckta ställning skall med tiden undergräfva deras lust och förmåga att nitiskt arbeta i sitt kall. Behjertande detta och i följd deraf önskande, att något lönetillskott så snart som möjligt måtte komma lärarepersonalen till del, får direktionen således hemställa om ett dyrtidstillägg af inalles fyratusen åttahundra mark för året, att användas enligt härhos bilagda förslag till aflöningsstat för lärare personalen vid stadens folkskolor, hvilket förslag blifvit uppgjordt enligt följande grunder:

1:o Då mannens lefnadsbehof äro flere än qvinnans, har för hvarje lärare föreslagits trehundra och för hvarje lärarinna tvåhundra mark i lönetillskott, dock med den inskränkning, att lärarinnorna Mathilda Runeberg, Ida Molander och B. Colliander, hvilka af direktionen kunnat förses med boningsrum jämte värme och således icke drabbas af de stegrade hyrorna, skulle erhålla i proposition mindre, eller hvar och en ett hundra mark, hvarjämte lärarinnan E. Heintzie, som redan nu uppbär ettusen tvåhundra mark, eller etthundra mark mera än någon af de andra lärarinnorna, skulle tilldelas endast etthundra mark. Lärarinnorna H. Appelroth och A. Sten, hvilka bestrida biträdande läraretjenst på svenska gosskolans lägsta afdelning, och i denna sin egenskap hvardera uppbära ettusen mark, eller mer än biträdande lärarinnorna på qvinnoafdelningarne enligt nu föreslagna aflöningsstat skulle erhålla, har direktionen deremot icke trott sig kunna till något lönetillskott föreslå, hvilket äfven är förhållandet med lärarinnan Carolina Runeberg, som allaredan åtnjuter fri bostad med värme och ettusen tvåhundra nittiosex mark i lön.

2:o Då nu ifrågakomna dyrtidstillägg enligt direktionens åsigt varit för skolornas lärarepersonal af nöden redan från början af innevarande läseår, ehuru ansökning derom, på ofvan anförda skäl icke kunnat af direktionen tidigare göras, har direktionen trott sig böra föreslå att lönetillskotten skulle beräknas från detta läseårs början för alla de lärare och

och lärarinnor, hvilka då redan voro i tjenst, samt från innevarande kalendersårs början för lärarinnorna A. Hallberg, I. Wegelius och H. Söderström, hvilka under loppet af senaste läsetermin ansökte och tillträdde sina befattningar vid Folkskolan.

Slutligen har direktionen äran, i afseende å vidare upplysningar, härhos närsluta ett exemplar af folkskolornas i Helsingfors den 25 Maj 1870 allernådigst fastställda nu gällande reglemente, äfvensom meddela, att de lärare och lärarinnor, som undervisa försummade barn och enligt § 61 i reglementet skola aflönas efter den tid och möda de dervid använda, samt öfriga temporärt anställda timlärare och lärarinnor, icke i nu gjorda framställning blifvit afsedda. Helsingfors den 29 Januari 1875.

På Folkskoledirektionens vägnar:

Carl Gust. Borg.

H. L. Melander."

Denna Folkskoledirektionens skrifvelse var bilagdt följande

„Förslag

till aflöningsstat för lärarepersonalen vid folkskolorna i Helsingfors.

Lärare och lärarinnor	Nuvarande		Föreslaget dyrtidstillägg	Lärarinnor	Nuvarande		Föreslaget dyrtidstillägg
	Lön	Hyresmedel eller bostad			Lön	Hyresmedel eller bostad	
					Transport		2,800
Herr K. A. Alm *Fmyc.*	1,000	500	300	Frök. H. Lucander *Fmyc.*	800	300	200
„ K. T. Broberg „	1,000	500	300	„ Ida Molander „	600	bostad	100
„ A. Hellgren „	1,000	500	300	„ I. Molander „	660	300	200
„ J. A. Lindén „	1,000	500	300	„ F. Rosberg „	660	300	200
„ H. J. Nylund „	1,000	500	300	„ C. Runeberg „	1,296	bostad	—
„ J. Weisell „	1,000	—	300	„ M. Runeberg „	800	—	100
Frök. H. Appelroth „	1,000	—	—	„ A. Sten „	1,000	—	—
„ A. Bergman „	800	300	200	„ H. Söderström „	600	300	200
Fru B. Colliander „	660	bostad	100	„ L. Wahlberg „	600	300	200
Frök. A. Hallberg „	600	—	200	„ E. Weckman „	800	300	200
Fru E. Heintzie „	1,200	—	100	„ I. Wegelius „	600	—	200
Frök. E. Homén „	660	300	200	„ B. v. Wright „	660	300	200
„ M. Lagus „	800	300	200	„ E. Åhman „	600	300	200
	Transport		2,800		Summa *Fmyc.*		4,800

Anm. Herr J. Weisell är biträdande lärare, fröknarna H. Appelroth och A. Sten bestrida biträdande läraretjenst, fröknarna A. Hallberg och I. Wegelius äro biträdande lärarinnor, och lärararinnorna B. Colliander, E. Homén, Ingeborg Molander, F. Rosberg och B. v. Wright åtnjuta för fem års tjenst vid skolorna 10 % förhöjning af sin ordinarie lön.

Helsingfors, den 29 Januari 1875.

In fidem:

H. L. Melander".

Det torde vara öfverflödigt att här utlägga den betydelse folkskolan eger för samhället. Stadsfullmäktige äro väl alla ense derom att folkbildningen är en af samhällets mest maktpåliggande angelägenheter och derföre måste med all makt befrämjas, samt att hvad dervid med insigt och urskiljning upp-

offras skall på många andra håll inbesparas. — Ett nödvändigt vilkor för att folkskolan skall med framgång kunna verka för sitt ändamål är, såsom Folkskoledirektionen framhållit, att lärareaflöningen är sådan, att en duglig lärarepersonal erhålles samt att denna med lust och odelad håg kan egna sig åt sitt kall; Och att de löneförmåner, lärarene och lärarinnorna vid stadens folkskolor härintill uppburit, under närvarande förhållanden icke motsvara billiga anspråk i detta hänseende, har Folkskoledirektionen, enligt utskottets förmenande, jemväl ådagalagt. En förbättring af folkskolelärarepersonalens löneförmåner torde derföre vara af behofvet påkallad och synes det förslag Folkskoledirektionen i sådant afseende uppgjort och till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemnat, vara, äfven i sina detaljer, väl motiveradt och fullt berättigadt. Besinnar man att samtliga stadens folkskolor äro i verksamhet trettiosex veckor om året, att lärarene och lärarinnorna enhvar vid den högre folkskolan har fem och vid den lägre fyra timmars daglig undervisningsskyldighet eller mera än hvad i allmänhet åligger lärarepersonalen vid landets elementar läroverk samt att denna undervisningsskyldighet blifver så mycket mera ansträngande som de elever hvilka besöka folkskolan, dit komma med ett mindre uppöfvadt förstånd och icke sällan utan vana vid ordning och ett skickligt uppförande, så synes det utskottet som om man kunde skatta sig lycklig att för de förhöjda löneförmåner Folkskoledirektionen föreslagit kunna påräkna en duglig lärarepersonal.

De särskilda framställningar om löneförhöjningar, som med anledning af de stegrade lefnadsvilkoren härstädes till Stadsfullmäktige inkommit, hade kanske lämpligast blifvit i ett sammanhang behandlade. Då så emellertid ej skett, har utskottet, för att hålla öppen frågan om möjligen nödiga jemkningar i det belopp hvartill nu ifrågavarande provisionela dyrtidstillägg kan af Stadsfullmäktige bestämmas, velat föreslå att detsamma skulle utgå endast tillsvidare eller intill dess den af den nya kommunalförvaltningen betingade reorganisationen af stadens verkställande bestyrelser blifvit slutförd samt en alla stadens löntagare omfattande difinitif aflöningsstat kan varda uppgjord och fastställd.

För bestridandet af kostnaderna för folkskolornas underhåll, dertill enligt budgeten för innevarande läseår beräknats en summa af 54,000 mark, har Helsingfors kommun att påräkna:

statsbidrag, sedan den 1 Juli 1874 utgående med 16,000 mk om året;

räntorna å den s. k. Elgska donationen, i budgeten för året upptagna till 2,046 mk 76 p.;

fria lokaler i folkskolehusen, i budgeten beräknade till 5,000 mk om året; samt elevers skolafgifter och priset för försålda handarbeten, dersammastädes upptagna till inalles 2,457 mk 24 p.

Hvad derutöfver behöfts har, jemlikt 76 § i det för folkskolorna i Helsingfors fastställda reglementet, blifvit uttaxeradt enligt de grunder, som för fattigbevillningens utgörande äro gällande; Och på detta sätt torde jemväl de för nu ifrågakomne löneförbättringar nödiga medel böra anskaffas. Då emellertid afgifterne till folkskolorna för innevarande läseår redan blifvit uttaxerade, torde ifrågavarande provisionela dyrtidstillägg för detta läseår lämpligast förskottsvis utbetalas från någon af stadskassans fonder och först i sammanhang med folkskoleafgifterneför nästkommande läseår af de skattskyldige uttagas.

På grund af hvad anfördt blifvit får utskottet alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige ville, tillsvidare och intill dess en alla stadens löntagare omfattande difinitif stat kan varda fastställd, för stadens folkskolelärare och lärarinnor bevilja ett provisionelt dyrtidstillägg af inalles 4,800 mk om året, att emellan lärare- och lärarinnetjensternas innehafvare fördelas på sätt Folkskoledirektionen föreslagit, och utgå för dem, hvilka sedan ingången af innevarande läseår innehaft tjenst, från läseårets början, och för lärarinnorna A. Hallberg, I. Wegelius och H. Söderström, hvilka under loppet af senaste läsetermin ansökt och tillträdt sina befattningar, från början af detta kalenderår;

samt att Stadsfullmäktige derhos måtte förordna, det skall berörde dyrtidstillägg för innevarande läseår förskottsvis utbetalas från någon af stadskassans fonder, den der Magistraten egde dertill anvisa, och ersättningen till sistberörde fond såsom utgift i folkskolornas budget för läseåret 1875—1876 observeras.

I sammanhang härmed har utskottet tagit sig friheten att inkomma med följande framställning. De rättigheter och förfoganden med afseende å folkskolorna i staden, som härförinnan utöfvats af kommunens medlemmar vid kyrkostämma, hafva från och med ingången af detta år öfvergått på Stadsfullmäktige. Denna myndighet tillkommer väl dermed ej den närmaste omvårdnaden om folkskolornas angelägenheter; men då Stadsfullmäktige ega att utse de personer och myndigheter, hvilka sagde omvårdnad åligger, då Stadsfullmäktige derjemte skola granska och godkänna folkskolornas budget samt, i enlighet dermed, bevilja medel till desammas underhåll, är det naturligt att

Stadsfullmäktige på detta område kunna utöfva ett genomgripande inflytande. Skola Stadsfullmäktige rätt kunna handhafva detta slags öfverinseende och i sin mån befrämja folkskolans intressen, synes det nödvändigt att de sättas i tillfälle att taga kännedom om folkskolornas tillstånd och verksamhet, de önskningsmål och förslag till förbättringar, särskildt hvad skollokalerna beträffar, som hos de med förvaltningen af folkskolans angelägenheter närmast ombetrodda myndigheter kunna göra sig gällande. Reglementet för folkskolorna föreskrifver i 65 § och dess 7 mom. att folkskoleinspektorn skall vid slutet af hvarje läseår uppgöra en statistisk öfversigt och berättelse om folkskolornas verksamhet, hvilken skall till Öfverstyrelsen för skolväsendet insändas, men någon sådan redogörelseskyldighet gentemot kommunen är enligt reglementet hvarken folkskoleinspektorn eller folkskoledirektionen åhvälfd.

Utskottet får derföre föreslå:

att Stadsfullmäktige ville anmoda Folkskoledirektionen, att, då den inkommer med sitt budgetsförslag för ett följande läseår, tillika ej mindre insända ett exemplar af den berättelse angående folkskolornas verksamhet folkskoleinspektorn jemlikt § 65 mom. 7 af reglementet åligger uppgöra, än för egen del afgifva yttrande rörande den framgång hvarmed folkskolorna verkat samt meddela förslag till sådana förbättringar, som af Direktionen anses vara af behofvet mest påkallade.

Helsingfors den 6 Mars 1875.

Alfr. Kihlman.

R. Mellin. **C. G. Estlander.**

HELSINGFORS,
tryckt i Hufvudstadsbladets tryckeri,
1875.

№ 12.

Utskottsbetänkande i en till Stadsfullmäktige, i afseende å afgifvande af utlåtande, öfverlemnad fråga om hyresmedel för de vid stadens navigationsskola anstälde lärare.

Uti en till stadens Magistrat ingifven skrift hafva föreståndaren för härvarande navigationsskola, Kofferdikaptenen Lars Krogius och andre läraren vid samma skola, Kofferdikaptenen Johan Adolf Pontan, under åberopande af hvad Kejserliga Kungörelsen den 3 April 1812, instruktionen den 12 Januari 1813 och reglementet af den 15 April 1874 innehölle angående särskilda städers bidrag till de uti dem inrättade navigationsskolor och lärarenes vid dessa skolor rättighet att af städerna erhålla fria husrum, förmält att sökandene hitintills varit och fortfarande vore i saknad af nästnämnde förmån; i anseende hvartill sökandene anhållit att dem hvardera måtte från den 1 Juni 1874 tilläggas hyresmedel till ett efter nuvarande förhållanden lämpadt belopp samt att dylika medel framdeles skulle qvartalsvis till sökandena utanordnas; och sedan stadens Äldste, uti deras i anledning af denna ansökning aflemnade utlåtande, hos Magistraten anmärkt att, då vederbörande Direktioner för navigationsskolorna, enligt 1 § i instr. den 12 Januari 1813, ålåge vaka deröfver att nödiga rum såväl för skolorna som för de vid dem anstälda lärare skulle upplåtas och underhållas af den stad der skolan är inrättad, sökandene bort framställa ifrågavarande anhållan hos den för navigationsskolan i denna stad tillsatta Direktion, har Magistraten genom utslag den 16 sistlidne December i saken sig yttrat, att emedan stadens Äldste icke velat bevilja sökandene de hyresmedel, på hvilka desse, i deras egenskap af lärare vid härvarande navigationsskola, gjort anspråk, samt sökandene ej visat att staden skulle åtagit sig att tillhandahålla dem i deras berörda egenskap den löneförmån, hvarom de i denna sak väckt fråga, eller att sådan skyldighet blifvit staden i laga ordning ålagd, ty vardt omförmälda ansökning af Magistraten förkastad, sökandene likväl obetaget att, på sätt stadens Äldste anmärkt, med den framställning i

ärendet, hvartill sökandene trodde sig ega skäl, ingå till Direktionen för nämnda skola.

Öfver detta Magistratens utslag hafva sökandene hos Guvernören i länet anfört besvär, deri framhållits dels att, då Helsingfors stad enligt äldre och nyare i laga ordning tillkomna författningar skulle vara skyldig att förse lärarene vid den här inrättade navigationsskola med nödiga husrum, Magistraten så mycket hellre saknat anledning att underkänna sökandenes i detta afseende väckta anspråk, som stadens Äldste icke ifrågasatt befogenheten af samma anspråk, dels äfven att sedan Direktionen för navigationsskolan underlåtit vidtaga åtgärd för en ändring af det i antydt hänseende intill närvarande tid rådande förhållande, sökandene ej bort vara förmenadt att sjelfva göra sin rätt häri gällande; hvarefter Guvernören i anledning af besvären uti remiss-resolution af den 26 nyssförlidne Februari genom Magistraten infordrat Stadsfullmäktiges yttrande i ärendet och Stadsfullmäktige, hvilka jemte skrifvelse från Magistraten fått emottaga handlingarne, den 9 innevarande månad öfverlemnat till undertecknade att, såsom ett Stadsfullmäktiges utskott, med betänkande i frågan inkomma.

De af sökandene till stöd för deras talan i saken åberopade författningar innehålla, med afseende å förevarande fråga, följande:

Kejserliga kungörelsen den 3 April 1812 angående navigationsskolors inrättande uti städerne Åbo, Helsingfors och Wasa, att erforderliga lokaler för skolorna i Åbo och Wasa samt boningsrum för lärarene derstädes borde af stadsboerne ankaffas, utan att statsverket finge med någon utgift derför belastas, men att skolan i denna stad skulle underhållas på stadens invånares bekostnad, enligt deras derom gjorda anhållan;

instruktionen den 12 Januari 1813, att den för hvarje af dessa navigationsskolor tillsatta Direktion egde tillse att nödiga boningsrum för läraren och sjelfva skolan skulle af stadsboerne upplåtas; samt

reglementet för navigationsskolorna i landet af den 15 April 1874 uti dess aflönings- och utgiftsstat, som för skolan i denna stad uppgår till ett belopp af 11,220 mark, att endast 8,320 mark komma att utbetalas af allmänna statsmedel samt återstoden 2,900 mark bestridas af räntan å det till underhåll af skolan donerade kapital, hvarutom i sagde stat, som derjemte innehåller föreskrift om stadsboernes i Wiborg skyldighet att bland annat anskaffa lokal för den i samma stad inrättade navigationsskola, men tillsvidare frikallar invånarene i Mariehamn

från en sådan skyldighet, influtit anteckning att öfriga städer borde bidraga till navigationsskolornas underhåll enligt hvad i sådant afseende förordnats i kungörelsen den 3 April 1812 och instruktionen den 12 Januari 1813 samt de förbindelser desse städer dessutom sig åtagit.

Rörande det i senast åberopade reglemente omnämnda till underhåll för navigationsskolan härstädes donerade kapital, är hos utskottet upplyst att sagda kapital, som för närvarande utgör omkring 56,000 mk ursprungligen för uppgifna ändamål sammanskjutits af åtskilliga gårdsegare i staden samt år 1824 af dem öfverlemnats till Direktionen för navigationsskolan, hvilken sedan dess förvaltat medlen och för desamma redovisat till Finans Expeditionen i Kejs. Senaten; och har utskottet för öfrigt af handlingar, hvilka varit för utskottet tillgängliga, inhemtat att denna, i grund af frivilligt åtagande, sedan år 1863 med omkring 2,000 mark årligen bidragit till anskaffande af lokal för sjelfva skolan jemte ved, samt att detta bidrag, enligt stadsmyndigheternas beslut af den 28 April 1873, numera utgår med 2,500 mk om året.

Vid öfvervägande af hvad sålunda i ärendet inlupit, har utskottet, som väl funnit att för några städer ännu qvarstår skyldigheten att förse läraren vid navigationsskolorna i desamma med nödiga husrum, ansett hvarken af ofvan omförmälda författningar eller af de handlingar utskottet haft tillgång till kunna slutas att denna stad, utöfver det bidrag, hvartill stadsmyndigheterna i anförd måtto sig förbundit, skulle åligga att jemväl upplåta boningsrum för skolans lärare, utan ett motsatt förhållande framgå deraf att lärarene vid skolan, om någonsin, åtminstone ej under en lång följd af år tillbaka varit i åtnjutande af en sådan förmån; på grund hvaraf och då sökandene ej heller gittat i bevis leda stadens skyldighet i antydt hänseende utskottet tillåter sig föreslå

att Stadsfullmäktige uti det dem nu affordrade yttrande ville till Guvernören öfverlemna huruvida sökandenes talan kunde förtjena afseende samt om icke vid det slut i saken, hvari Magistraten uti dess utslag stannat, finge bero.

Helsingfors den 22 Mars 1875.

F. Forsman.

Rob. Montgomery. **C. W. I. Sundman.**

HELSINGFORS,
tryckt i Hufvudstadsbladets tryckeri,
1875.

№ 13

Utskottsbetänkande, innefattande förslag till ett Stadsfullmäktige affordradt underdånigt yttrande i anledning af Borgareståndets vid 1872 års landtdag i underdånighet framstälda petition om afskaffande af den bouppteckningsprocent, som erläg-ges af sterbhus i landets städer.

Jemlikt Stadsfullmäktiges den 16 sistlidne Februari fattade beslut hafva undertecknade, hvilka redan tidigare anmodats att såsom ett Stadsfullmäktiges utskott afgifva betänkande i fråga om ny aflöningsstat för de vid Helsingfors stads Rådstufvurätt och Magistrat anstälde tjenstemän och betjente, fått emottaga äfven de af Magistraten jemte skrifvelse för den 6 i samma månad Stadsfullmäktige tillsände handlingar i anledning af Borgareståndets förenämnda underdåniga petition, jemte uppmaning att afgifva förslag till det underdåniga yttrande, som derom blifvit Stadsfullmäktige affordradt.

Dessa handlingar utgöras af:

A. Ett till rigtigheten bestyrkt transsumt af den till Hans Kejserliga Majestät stälda underdåniga skrift, hvari Borgareståndet vid 1872 års landtdag framstält de petitioner, som Ståndet enskildt upptagit, och hvilken beträffande nu i fråga varande ämne innehåller följande:

> "4:o Angående afskaffande af den bouppteckningsprocent, som erlägges i sterbhus, underlydande stadsrätt.

Sedan i 1 § 9 kap. Ä. B. stadgats, att arf, som underlyder stadsrätt, skall vid dödsfall upptecknas af två eller flere redlige män, dem Borgmästare och Råd ega utse, föreskrefs genom Kongl. brefvet den 10 December 1756 att för de bouppteckningar, som af Borgmästare och Råd i stad förrättas, finge uppbäras en procent af all egendom i löst och fast, ovissa fordringar dock undantagna.

Emot lämpligheten af ifrågavarande afgift, som torde blifvit införd för att bereda Borgmästare och Råd en inkomst och derigenom för städerne underlätta dessa deras tjenstemäns aflönande, kunna enligt Borgareståndets tanke flere grundade skäl anföras. Den kan icke anses innefatta en efter det verkliga besväret afpassad ersättning för bouppteckningsförrättningen, enär i sterbhus, der egendomen består af en mängd lösören af obetydligt värde och tillgångarne äro ringa, bouppteckningen medför större besvär, än som genom den derför utfallande procenten ersättes, medan denna i ett bo, hvars hufvudsakliga tillgång utgöres t. ex. af värdepapper, utgår med ett belopp, som ansenligt öfverstiger en skälig ersättning för sjelfva besväret, hvarigenom i förra fallet förrättningsmännen, i det senare sterbhuset träffas af en obillighet. Den är, betraktad såsom lönebidrag för städernes tjenstemän, äfven olämplig, emedan detsamma så ojemnt

utfaller att det ofta kan under långa tider i det närmaste utebli, samt således af de tjenstemän, till hvilkas aflönande det är afsedt, icke kan tagas i beräkning såsom någon säker inkomst. Emot boupptecknings procenten kan vidare anmärkas att densamma på visst sätt är en förmögenhetsskatt, hvars utgörande likväl ej är underkastad någon gifven lag, utan beroende af den tillfälligheten om en egendom mer eller mindre ofta genom dödsfall ombyter egare. Ty för hvarje gång detta sker, men icke eljest, blir egendomen föremål för ny beskattning, hvilken icke kommit i fråga, derest egendomen ej genom dödsfall till annan egare öfvergått. Den hufvudsakligaste och oftast upprepade anmärkningen emot förenämnde afgift är likväl den för dess beräknande fastställda grunden, alldenstund denna är sådan att afgiften erlägges icke allenast för behållningen i boet, utan äfven för den del, som motsvarar gäld. Derigenom inträffar att, isynnerhet i sterbhus, der en större affärsrörelse bedrifvits och der, jemte stora tillgångar, äfven betydlig gäld förekommer, boupptecknings procenten kan öfverstiga boets verkliga behållning, hvarutom sagde procent utgår också i sådant bo, der ingen behållning finnes. Genom Kongl. förordningen af den 1 Mars 1749 är sterbhus delegare visserligen medgifvet att påföra borgenären beloppet af boupptecknings procenten, men dels torde detta medgifvande i allmänhet icke hafva begagnats, dels innebär detsamma endast ett öfverförande af den ifrågavarande beskattningen å annan person, för hvars belastande med denna afgift ingen anledning förefinnes och hvarigenom samma obillighet kan komma att vederfaras honom, som ofvan anmärkts, i afseende å sterbhus, då egendom oftare i följd af dödsfall ombyter egare.

Borgareståndet anser på ofvannämnda skäl önskvärdt att boupptecknings procenten, såsom i alla afseenden olämplig och otidsenlig, kunde afskaffas. Men som densamma, hvilken i de flesta städer uppbäres af Borgmästare och Råd omedelbart och i andra städer ingår i stadskassan, i hvardera händelsen utgör ett för städernes ekonomi påräknadt och väl äfven behöfligt bidrag till desse tjenstemäns aflöning, möter härvid den betänkligheten att afgiften icke kan borttagas, utan att Borgmästare och Råd eller städernes kassor på annat sätt beredes ersättning för den förlust, som derigenom komme att dem tillskyndas.

Af sådan orsak håller Borgareståndet före att frågan icke kan slutligen pröfvas innan vederbörande fått tillfälle att yttra sig huru den inkomst, som hittills influtit genom boupptecknings procenterne, men nu komme att upphöra, skulle dem ersättas.

Borgareståndet får fördenskull underdånigst anhålla om afskaffande af den enligt Kongl. brefvet af den 10 December 1756 Borgmästare och Råd tillagda boupptecknings procenten, men att städerne derförinnan måtte höras och deras yttrande inhemtas huru den minskning i deras intrader, som derigenom uppkomme, skulle ersättas, äfvensom att med ledning af de yttranden och förslag, som dervid afgåfves, Nådig proposition i ämnet blefve landets härnäst sammanträdande Ständer förelagd".

B. En ifrån Kejserliga Senatens allmänna kansli af Allmänne Referendariesekreteraren till Guvernören i Nylands län aflåten skrifvelse för den 4 Januari 1875, så lydande:

"Efter det Finlands vid sisthållne landtdag församlade Borgarestånd uti en till Hans Majestät Kejsaren ställd skrift, hvaraf bestyrkt transsumt härhos bilägges, i underdånighet anhållit, bland annat, att den enligt Kongl. brefvet den 10 December 1756 Borgmästare och Råd tillagda boupptecknings-procent måtte afskaffas men städerna derförinnan höras och deras yttrande inhemtas huru den minskning i deras intrader, som derigenom uppkomme, skulle ersättas, äfvensom att, med ledning af de yttranden och förslag, hvilka dervid afgåfves, nådig proposition i ämnet blefve landets härnäst sammanträdande Ständer förelagd, har, likmätigt Kejserliga Senatens för Finland tidigare föreskrift härutinnan, Herr Guvernören jemte eget, i underdånig skrifvelse af den 24 September 1873 affattadt utlåtande i anledning af berörda petition, till Kejserliga Senaten insändt ej mindre Magistraterne i Helsingfors, Borgå, Lovisa och Ekenäs än borgerskapets i dessa städer äldste affordrade yttranden i samma ämne. Dock som uti samtliga de landets städer, för hvilka uppskof med tillämpningen af nådiga förordningen den 8 December 1873, angående kommunalförvaltning i stad, icke blifvit vederbörligen beviljadt, stadskommuns beslutanderätt numera utöfvas antingen vid Rådhusstämma eller genom Stadsfullmäktige, har Kejserliga Senaten, vid i dag skedd ytterligare föredragning af omförmälda ärende, funnit nödigt deri höra jemväl bemälde nya stadsmyndigheter samt förty ålägga Herr Guvernören att af de såbeskaffade myndigheter, hvilka emellertid i ofvan uppräknade fyra städer tillkommit, infordra och derefter hit insända underdåniga yttranden i det uti petitionen antydda syfte; hvarom jag, på mig gifven befallning, får äran Herr Guvernören härigenom underrätta".

C. Bemälde Guvernörs resolution af den 1 Februari 1875, hvarigenom Magistraten i Helsingfors anmodas affordra Stadsfullmäktige härstädes underdånigt yttrande i förenämnda ärende, samt dermed sedan till Guvernören inkomma och handlingarne tillika återställa.

Då handlingarne upplysa, att underdåniga yttranden i ämnet allaredan blifvit af stadens Äldste och dess Magistrat afgifna, har utskottet hos t. f. Politieborgmästaren begärt och genom hans benägna åtgärd undfått del af dessa yttranden i bestyrkta afskrifter.

Enär vid ärendets behandling hos stadens Äldste olika åsigter blifvit uttalade, hafva Äldste med framhållande af dessa skiljaktiga meningar främst anmält, att Handlanden A. Wasenius ansett ifrågavarande procenter böra, för att bereda Borgmästare och Råd en inkomst och derigenom för städerne underlätta desse deras tjenstemäns aflöning, än vidare bibehållas, men sålunda att desamme, för undvikande af de efter nuvarande beräkningsgrunder inträffande mångfaldiga missförhållanden, blefve beräknade icke efter summa inventarii, utan, i likhet med procenten till Justitie statens aflöning, af den behållna qvarlåtenskapen, sedan gäld blifvit gulden. — Handlanden A. W. Nyström har åter yttrat, att som boupptecknings-procenterne i städerne utginge ej endast ur sterbhus efter borgare, utan äfven efter andra personer, som icke tillhöra något priviligieradt stånd, samt förslag vid senaste landtdag varit landets Ständer förelagdt om en kommunalförfattning för städerne, så och då ersättningen till Borgmästare och Råd

för den minskning af deras intrader, som vid desse procenters afskaffande uppkomme, således borde bestridas af hela kommunen och densamma jemväl ega att sig derom yttra, trodde Herr Nyström sig böra i underdånighet hemställa, om icke med besvarandet af ifrågavarande petition kunde i nåder få anstå, tills att kommunalförvaltningen i städerne kommit till stånd och ärendet derefter hänskjutits till dem, som egde föra kommunens talan. — Öfrige i ärendets behandling deltagande Äldste, nemligen Herrar C. W. I. Sundman, P. Sinebrychoff, F. Kiseleff, A. Klärich, G. U. Sandberg, O. Rautell, E. A. Bäck, G. Tiljander, J. E. Fagerroos, J. F. Lundqvist, R. Mellin, O. Margelin, R. Heimberger och G. W. Blomberg, hafva deremot, på de i petitionen upptagna skäl, ansett boupptecknings-procenterne böra för framtiden afskaffas samt Borgmästare och Råd, för den derigenom uppkommande minskning i deras intrader, erhålla ur stadskassan, så långt densammas tillgångar försloge, ersättning till så stort belopp, som motsvarade medeltalet af samma procenter under de tjugufem sista åren.

I Magistratens underdåniga yttrande är främst anmärkt, att, sedan nådig proposition om ny kommunalförvaltning för städerne vid sisthållne landtdag blifvit Ständerna förelagd och af dem antagen, samt en genomgripande förändring i städernas förvaltning sålunda vore i den närmaste framtiden att emotse, skäl enligt Magistratens tanke förekomme att efter genomförandet af nyssnämnda förändring tillfälle blefve vederbörande stadsmyndigheter lemnadt att yttra sig öfver petitionen. Men då Magistraten ålåge att behandla frågan, funne Magistraten sig icke kunna godkänna den af stadens Äldstes pluralitet omfattade åsigt. Att vederlaget för boupptecknings-procenterne skulle beräknas enligt förhållandet under sistförgångna tjugufem år, innefattade redan en obillighet, såvida de fleste Magistratens ledamöter mycket kortare tid innehaft deras befattningar samt vid desammas tillträdande gjort sig räkning på dåvarande boupptecknings-procenter, hvilka, åtminstone på denna ort, år för år ökats; och hvad den omständigheten vidkomme, att den vederbörande tjenstemän tillbörande ersättning skulle göras beroende af stadskassans tillgångar, ansåge Magistraten orättvisan af ett slikt stadgande ligga i öppen dag. Utgående från den uppfattning, att Borgmästare och Råd vore berättigade till fullständig ersättning för den minskning i inkomsten, de genom ifrågavarande förändring komme att vidkännas, och att det med stadgandet om boupptecknings i stad förrättande af bemälde myndighet åsyftade ändamål endast kunde uppnås genom detta stadgandes tillämpande på alla dylika förrättningar, vågade Magistraten för dess del underdånigst föreslå, att derest förändring i gällande bestämningar funnes nödig, framdeles alla boupptecknings och arfskiften i samtliga sterbhus uti städerna borde förrättas af personer, utsedde af Rådstufvurätten, och att de för dessa förrättningar nu fastställda procenter komme att antingen afskaffas eller enligt andra grunder utgå, samt att Borgmästare och Råd för den sålunda skeende minskning uti deras löneförmåner skulle undfå en ersättning, som borde beräknas efter medelbeloppet af senaste tio års omförmälda procenter och uttaxeras hos städernas innevånare enligt de för fattigbevillningens utgörande fastställda grunder. — Detta Magistratens underdåniga yttrande är dateradt den 2 April 1873 samt undertecknadt af Herrar W. Zilliacus, C.

Brummer, C. W. Cadenius, C. Hidström, C. A. Öhrnberg, F. L. Clásen, J. F. Gadd, A. F. Salin, A. F. Liljeros, A. Åkerberg och J. F. Lagerblad.

Enligt särskilda från stadens drätselkontor erhållna uppgifter dels öfver sammanslagna beloppet af de boupptecknings- och arfskiftes-procenter, och dels öfver endast de arfskiftesprocenter, hvilka under de senast förflutna tio åren tillfallit stadens borgmästare och rådmän, är utskottet i tillfälle att meddela, att sagde procenter här i staden utgjort i finska mark och penni:

	för boupptecknings:	för arfskiften:	inalles:
år 1865	14,802: 68	3,537: 4	18,339: 72
„ 1866	11,875: 38	13,454: 40	25,329: 78
„ 1867	11,149: 93	866: 39	12,016: 32
„ 1868	22,512: 79	2,370: 35	24,883: 14
„ 1869	8,734: 17	4,118: 25	12,852: 42
„ 1870	21,454: 51	3,614: 87	25,069: 38
„ 1871	20,970: 6	3,941: 82	24,911: 88
„ 1872	15,151: 20	1,855: 2	17,006: 22
„ 1873	18,834: 44	3,811: 68	22,646: 12
„ 1874	23,204: 52	548: 79	23,753: 31
Summa	168,689: 68	38,118: 61	206,808: 29

I medeltal hafva sagde procenter under de senaste tio åren alltså utgjort: för boupptecknings 16,868 mark 97 penni, för arfskiften 3,811 mark 86 penni och således inalles 20,680 mark 83 penni om året.

Emedan de begge ordförandene i stadens kämnersrätt, som vid slutet af år 1868 indrogs, icke togo del uti omförmälda procenter, har fördelningen af desamma, hvilken enligt Kongl. Brefvet den 10 Augusti 1789 bör ske sålunda att borgmästare erhåller dubbel lott emot rådman, intill år 1869 verkstälts emellan två borgmästare och åtta rådmän, men derefter emellan de begge borgmästarene och tio rådmän. Enligt nyssanförda medeltal för åren 1865—1874 har derföre den årliga fördelningen i medeltal utfallit sålunda, att

	för boupptecknings:	för arfskiften:	inalles:
hvardera borgmästaren erhållit	2,553: 52	592: 71	3,146: 23
och hvarje rådman	1,276: 76	296: 35	1,573: 11

Enligt gällande lagstiftning i ämnet erläggas de borgmästare och rådmän till godo kommande procenterna för boupptecknings och arfskiften i städerna endast af sterbhus efter borgare och andra sådana ofrälse personer, hvilkas rättsinnehafvare icke genom lag eller särskilda stadganden äro fritagna från skyldigheten att dertill begagna förrättningsmän, som af borgmästare och råd blifvit utsedde. Angående boupptecknings-garne är nemligen i 1 § 9 kap. Ärfdabalken föreskrifvet: "Är egendomen å landet, eller *sådan, som ärfves efter landsrätt;* kalle tå goda män, som efter bästa förstånd then värdera - - - - Lyder arfvet *under stadsrätt*; tå skola Borgmästare och Råd nämna tvänne, eller flere

redeliga män, som thet förrätta. I *prestahus* måge arfvingar kalla och bruka thertil, then the helst sielfve vilja"; — och om arfskiften är i 2 § 12 kap. Ä. B. bestämdt, att de "skola ske i redeliga och trovärdiga mäns närvaro, på lika sätt, som tilförene om egendomens uptekning sagdt är". Emedan frälsemans och bondes lösegendom i stad enligt 1 § 2 kap. Ä. B. ärfves efter landsrätt, innebära dessa stadganden i 1 § 9 kap. och 2 § 12 kap. Ä. B. följaktligen undantag för adelsmäns och bönders sterbhus i afseende å lösegendom; och detta undantagsförhållande har i anledning af 35 § i Kongl. Resolutionen å Städernas besvär af den 3 Oktober 1675, 1 § i Resol. å Städernas besvär af den 8 Juli 1720 och Kongl. Förordningen den 1 Mars 1749 jemväl blifvit utsträckt till frälsemäns gårdar i städerna, ehuru dessa ärfvas efter stadsrätt. — Om ett undantagsförhållande jemväl i prestasterbhus i afseende å både lös och fast egendom är, såsom ur det föregående framgår, stadgadt i sjelfva 1 § 9 kap. Ä. B., hvilket lagrum härom upprepar hvad redan förut var bestämdt i Kongl. Resolutionerna den 25 Sept. 1675 § 17, den 10 Mars 1719 § 14 och den 28 Augusti 1727 § 44. — Om undantag vid boupptecknings efter rysk militär af finsk härkomst är särskildt föreskrifvet i Kejs. Förordningen den 27 April 1842, att sådan förrättning bör i militärväg verkställas genom vederbörande öfverbefäls försorg.

Beträffande beloppet af de borgmästare och råd tillfallande procenter för bouppteckningar och arfskiften gälla åter föreskrifterna i Kongl. Förordningarne den 1 Mars 1749 och den 10 December 1756, af hvilka den förra bestämde att för bouppteckningar skulle i borgare sterbhus erläggas en half, men i "Cronans Betientes och andras sterbhus, utom Adels Ståndet" allenast en tredjedels procent af all egendom, dock att derifrån det, som hörer andra till, samt ovissa utestående fordringar skulle undantagas; "men gäld och skuld kommer icke att afdragas, eftersom Sterbhuset förklaras berättigadt att, vid sådan gälds utbetalande, deraf för Borgenären berörda Provision kårta". Genom Kongl. Förordningen den 10 December 1756 blef denna föreskrift åter ändrad och förklarad sålunda, att "af all i boet befintlig fast och lös egendom må i Städerne uppbäras en procent uti Inventerings arfvode samt en half procent för delningen, dock så, at för ovissa fordringar icke något kommer at erläggas".

Vid en blick på denna lagstiftning i ämnet, till hvilken förut åberopade Kongl. Bref af den 10 Augusti 1789, som handlar om procenternas fördelning emellan borgmästare och rådmän, är att tilläggas, faller det lätt i ögonen: dels att endast stadsinnevånare, med vissa undantag, äro förpligtade att hos offentlig myndighet begära förordnande för förrättningsmän till bouppteckningar och arfskiften, medan de, som tillhöra landets öfriga befolkning, få dertill välja hvilka "gode män" de helst vilja; — samt dels att lagen tillåter borgmästare och råd att till förrättningsmän utse "tvänne eller flera redeliga män", utan att desse nödvändigt behöfva vara just borgmästarene eller rådmännen. Redan detta förhållande synes antyda, att det icke allena varit lagstiftarenes omsorg för bouppteckningarnes och arfskiftenas ordentliga verkställande, som gjort dessa förrättningar i städerna beroende af borgmästares och råds förordnande, utan att en anledning till omförmälda stadgande är att sökas äfven i något annat förhållande.

Också gifva några äldre stadganden stöd åt den åsigt härom, som blifvit uttalad af Nehrman i hans år 1729 tryckta „Inledning til then Svenska Jurisprudentiam civilem“, nemligen att arfskiftena efter borgare borde förrättas af magistraten, “på thet at . . Stadsens Rätt . . . må varda i acht tagen“; och härmed förstod han en stads rätt till tionde penningen af det arf efter borgare, som tillfaller någon annorstädes boende arfvinge, antydande tillika att saken också kunde gälla den kronan och staden tillkommande tredje penningen af arf, som afföres till utrikes ort.

Det var nemligen, såsom bekant är, en de äldre svenska lagarne genomgående grundsats, hvaraf spår ännu finnas i 1 § 15 kap. Ä. B., att arf icke borde tillfalla den, som icke förblifvit i gemenskap med sin ätt och sitt land; och på den tid, då denna grundsats strängt tillämpades, ansågs hvarje landskap och hvarje stad såsom ett samhälle för sig. I 15 kap. af Konungsbalken i den under förra hälften af 14:de seklet tillkomma allmänna Stadslagen framträder denna grundsats dock redan förmildrad; men ännu i 19 § af Handelsordinantien den 12 Oktober 1617 blef det stadgadt, att af arf, som ifrån någon stad fördes utrikes, hvar tredje penning skulle afdragas och jemnt delas emellan kronan och staden; och i 18 § af Stadgan om städernas administration af den 26 December 1619 (hvilken, ehuru aldrig till efterlefnad kungjord, dock blifvit ofta tillämpad) förordnades, att hvarje stad skulle njuta tionde penningen af allt det, som ärfves ur staden. Af dessa föreskrifter har den af år 1617 blifvit upprepad dels i 2 § 15 kap. Ä. B. och dels i Kongl. Brefvet den 13 Maj 1686 m. fl. författningar samt är äfven omnämnd i 42 § af Kongl. Resolutionen på Städernas besvär af den 7 Juli 1752 och för Wiborgs län bekräftad i Kejserliga Brefvet den 21 Mars 1827. Bestämningen i 1619 års stadga har åter blifvit upprepad icke blott i särskilda stadsprivilegier, utan ock i Kongliga Brefven den 4 April 1674, den 31 Maj 1681, den 9 Sept. 1689, den 7 Januari 1692, d. 4 Nov. 1692, den 21 Juni 1695 och den 9 December 1697, med den inskränkning likväl att tionde penning icke är att afdragas ifrån arf, som tillfalla prester eller kronans tjenstemän eller deras enkor och barn, eller omyndiga öfverhufvud; hvarutom äfven 6 § i Kammarkollegii Resolution af den 22 Juli 1666 blifvit åberopad till stöd för adelns befrielse ifrån tionde afgiften för arf. Å andra sidan åter har Kongl. Försäkran för städerna af den 23 Februari 1789 ansetts betrygga städerna vid åtnjutande af nämnda afgifter; hvarföre äfven städerna i Wiborgs län genom Kejserliga Brefvet den 21 Mars 1827 blifvit tillförsäkrade rätt att med föreskrifna undantag uppbära tionde penningen af arf, som inlänsk man ifrån någon af dessa städer utför.

Ur många af de nu anförda författningarne framgår, att det ansetts vara en pligt för borgmästare och råd att bevaka städernes rätt till dessa afgifter å arf; och när uttryckliga stadganden om boupptecknings i städerna först blifva i lagstiftningen synliga, saknas icke heller föreskrifter för borgmästare och råd att öfvervaka desamma och arfskiftena, med uppenbar syftning äfven derpå att stadens rätt till afdrag från arf måtte blifva iakttagen (Se 33 § i Privilegierna för Stockholms stad af den 10 Mars 1636). Dock framträder i lagstiftningen samtidigt också en bestämd syftning att genom borg-

mästare och råd betrygga omyndiga arfvingar vid deras rätt, och det åliggande, som i detta afseende i Stockholm åhvälfdes den genom en Konglig Förordning af den 27 April 1667 derstädes inrättande förmyndarekammaren, af hvilken en af stadens borgmästare, två rådmän och två borgare voro ledamöter, öfvertogs i de öfriga städerna af desses borgmästare och råd, tills att det omsider genom Kongl. Resolutionerna den 3 Oktober 1675 § 35, den 20 Mars 1699 och den 8 Juli 1720 § 1 för hela riket samt genom Kongl. Resolutionerna den 18 November 1693, den 24 November 1696 och den 23 December 1697 särskildt för Finland bestämdes, först att arfskiften och sedan äfven att boupptecknings i städerna skulle förrättas af magistraterna.

Ehuru 1 § 9 kap, Ä. B. icke uttryckligen föreskrifver, att borgmästare och råd skola sjelfve verkställa omförmälde förrättningar i städerna, så hvilar likväl såsom af det anförda synes, den nu i Finlands städer rådande seden, att ledamöter af rådet dertill utses, på gammal sed och gammal lag.

När utskottet, som trott sig böra förutskicka dessa upplysningar, skolat skrida till fullgörande af sitt hufvudsakliga åliggande i ärendet, har utskottet visserligen tvekat, huru vidsträckt det uppdrag borde fattas, som af Kejserliga Senaten blifvit Stadsfullmäktige gifvet, då desse anmodats att inkomma med underdånigt yttrande i det uti Borgareståndets petition antydda syfte. Men emedan Borgareståndet anhållit dels om boupptecknings procentens afskaffande, dels att städerna måtte höras och deras yttrande inhemtas, huru den minskning i deras intrader, som derigenom uppkomme, skulle ersättas, samt dels att med ledning af de yttranden och förslag, som dervid afgåfves, nådig proposition i ämnet blefve landets Ständer förelagd, har utskottet trott det icke vara Stadsfullmäktige betaget att utsträcka sitt underdåniga yttrande till frågan i hela dess vidd.

Biträdande en del af de skäl, hvilka Borgarståndet emot boupptecknings procenten anfört, anser äfven utskottet densamma oftast icke utgöra en efter det verkliga besväret afpassad ersättning för boupptecknings förrättande, samt, betraktad såsom lönebidrag åt städernas tjenstemän, vara olämplig, då den i alla städer utfaller ojemnt och i de mindre till och med ett och annat år kan nästan uteblifva; hvartill kommer, att den beräkningsgrund, hvarefter densamma utgår, är i högsta grad obillig, emedan afgiften derigenom drabbar icke blott behållet arf efter död person, utan äfven, om sådant ej finnes, den dödes borgenärer, eller åtminstone hans sterbhusdelegare. Men enligt utskottets tanke träffa de två första af dessa anmärkningar icke blott boupptecknings procenten, utan äfven arfskiftesprocenten. Deremot håller utskottet före, att en beskattning till städernas förmån af verklig tillgång uti en afliden persons bo så mycket mindre saknar skäl, som densamma redan har seklers häfd för sig, och att således en efter de nu föreskrifna procenterna beräknad afgift å den rena behållningen i sterbhus kunde väl bibehållas både vid boupptecknings och arfskiften, men för att tillfalla städernas kassor, och icke deras tjenstemän, hvilka deremot borde ur stadskassorna erhålla ett årligt

vederlag, motsvarande i jemna hundradetal deras förra årliga inkomst genom bouppteckning- och arfskiftes-procenterna efter medeltalet för de tio år, som närmast föregått det år, då förändringen blefve gällande.

Då åter borgmästare och råd på sådant sätt komme att bibehållas vid deras nuvarande hufvudsakliga inkomst för bouppteckningar och arfskiften, anser utskottet dem äfven böra fortfarande åligga att utan annan ersättning, än stadgad lösen för instrumentena, verkställa sagde förrättningar i sådana sterbhus, som nu enligt lag äro beroende af deras förordnande derom; emedan säkerhet härigenom vunnes, att såväl bouppteckningar som arfskiften blefve i dessa händelser i laga ordning verkställda, samt också de dödes rättsinnehafvare sålunda i många fall blefve bättre betryggade vid sin rätt och befriade från besvärliga rättegångar, än fallet vore, om valet af förrättningsmän finge ankomma å sterbhusdelegarene.

Vidkommande slutligen frågan derom, huru städernas kassor, hvilka enligt utskottets förslag skulle åt borgmästare och råd utbetala fullt vederlag för deras nuvarande inkomst af bouppteckningar och arfskiften, men i ersättning derför erhålla endast af ren behållning i sterbhus för bouppteckningar en och för arfskiften en half procent, kunde beredas en inkomst för att fylla den derigenom uppkommande bristen, hvilken här i Helsingfors tillsvidare torde komma att utgöra vid pass 9,000 mark om året*), så anser utskottet denna brist, då de flesta städers öfriga behofver icke kunna till godo ses utan taxering, icke heller kunna i sådana städer fyllas på annat sätt; och, ehuruväl det icke kan förbises, att de af städernas innevånare, hvilka enligt lag icke behöfva af borgmästare och råd utbedja sig förrättningsmän till bouppteckningar och arfskiften, egentligen borde befrias ifrån uttaxeringen för fyllande af nämnda brist, så håller utskottet dock före, att något undantag icke borde för dem göras, dels emedan sådant skulle förorsaka olägenheter vid uttaxeringarna och inveckla städernas räkenskapsväsende, dels för att den förhöjning i kommunala afgifter, som derigenom komme att drabba nyssnämnde personer, blefve ganska ringa, och dels för att sagde brist vid städernas tillväxt i folkmängd efterhand måste aftaga i följd af en deraf föranledd tillväxt af städernas inkomst genom afgifterna för bouppteckningar och arfskiften.

Bifogande en reservation, får utskottet alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige måtte i underdånig skrifvelse, som borde genom Magistraten till Kejserliga Senaten insändas och åtföljas af de hand-

*) Enligt den af utskottet i det föregående gjorda beräkning utgör den halfva procent, som här i staden tillfaller borgmästare och råd för arfskiften, i medeltal 3,811 mark 86 penni om året. Det kapital, som svarar häremot, torde kunna antagas representera sterbhusenas verkliga behållning och borde således, beskattadt med ytterligare en procent för bouppteckningar, gifva stadskassan en årlig inkomst af 11,435 mark 58 penni. Afdrages denna summa från den nuvarande årliga afgiften för bouppteckningar och arfskiften, som i medeltal utgör 20,680 mark 83 penni, så återstår en brist af 9,245 mark 25 penni. Väl ingår i sagde kapital äfven sådan tillgång, som motsvaras af gäld; men den brist, som häraf kan föranledas, torde fullt motvägas af en procents-afgiften från den rena behållningen i sådana bon, som undergå endast bouppteckning, men icke något arfskifte, t. ex. derföre att blott en arfvinge finnes, eller att arfvingarne sämjas om att lefva i bo oskifto, eller att om hela behållningen blifvit förordnadt genom testamente.

lingar, hvilka Guvernören återbegärt, med anförande af förestående skäl yttra sig derhän, att enligt Stadsfullmäktiges åsigt bouppteckningsprocenten borde, väl icke afskaffas, men jemte arfskiftesprocenten utgå endast af ren behållning i sterbhus och tillfalla vederbörande stads kassa; att i stad, hvars kassa icke redan härförinnan åtnjutit sagde inkomst, ett årligt vederlag för densamma borde ur stadskassan gifvas åt borgmästare och råd, hvilket i jemna hundradetal skulle motsvara desses nuvarande årliga inkomst genom nämnda procenter efter medeltalet för de tio år, som närmast komme att föregå det år, då förändringen blefve gällande; att borgmästare och råd likväl icke borde fritagas från skyldigheten att emot stadgad lösen för instrumentena verkställa bouppteckningar och arfskiften i sådana sterbhus, som nu äro beroende af deras förordnande dertill, samt att den genom en sådan anordning uppkommande brist i en stads kassa borde, i fall af behof, fyllas genom uttaxering hos stadens alla betalningsskyldige innevånare, tills att bristen tilläfventyrs komme att upphöra genom en af stadens tillväxt i folkmängd beroende större inkomst för bouppteckningar och arfskiften.

Helsingfors, den 19 Mars 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Emil Hjelt. **G. Ehrström.**

Reservation.

För min del hyllar jag Borgareståndets åsigt, att boupptecknings-procenten är olämplig och obillig icke blott af de skäl, hvilka utskottets pluralitet biträdt, utan äfven af det utaf Borgareståndet också antydda skälet, att nämnda procent utgör en tillfällig och högst ojemnt fallande beskattning af egendom, som visserligen stundom utgöres af behållna arf, men oftast till större eller mindre del motsvaras och ej sällan mer än uppväges af gäld, så att i dylika fall beskattningen träffar icke arfvet, utan sterbhusdelegarenes eller den dödes borgenärers tillgångar. Äfven om denna beskattning, såsom utskottet ansett böra ske, blefve inskränkt till den rena behållningen i sterbhusen, så skulle densamma, enär de flesta sådana sterbhus äro mindre bemedlade och ett stort antal sterbhusdelegare utgöres af minderårige, också i sådant fall komma att vara en beskattning å en tillfällig inkomst för fattige och minderårige, i förhållande till hvilka denna inkomst är att anses såsom ett kapital, hvarföre en beskattning deraf, såsom fallet är med beskattning å kapital öfverhufvud och icke å afkastningen deraf, också ur finansrättslig synpunkt kan gifva anledning till betänklighet. Detta är äfven händelsen, när en enkling eller enka nödgas till beskattning uppgifva det kapital, hvari han eller hon har giftorätt. Att dessa anmärkningar också drabba arfskiftesprocenten, är lätt att inse.

Enligt mitt förmenande förefinnes derföre fullt skäl till afskaffande af både bouppteckning-s- och arfskiftesprocenten.

Att i sådana städer, i hvilka dessa procenter till hela sitt belopp tillfallit borgmästare och råd, desse borde för desamma erhålla fullt vederlag, är också enligt min åsigt rättvist; hvarföre jag i fråga derom är ense med utskottets pluralitet.

Äfven borde enligt min tanke kommunernas kassor både i dessa städer och i sådana, uti hvilka procenterna ingått i stadskassorna, i fall af behof godtgöras, i ena fallet för en förökad utgift och i det andra för en förminskad inkomst, genom uttaxering, hvilken äfven jag anser böra drabba kommunernas samtlige betalningsskyldige medlemmar, om än uttaxeringen för detta ändamål vid de i fråga varande procenternas totala afskaffande komme att utfalla något drygare och förblefve ständig. För många betalningsskyldige komme denna uttaxering att fullt motvägas af minskningen i kostnaderna för boupptecknings och arfskiften.

För denna min åsigt, i hvad den angår uttaxering hos en kommuns priviligierade medlemmar, hemtar jag särskildt stöd deraf, att rådets ledamöter behöfva ledighet från andra göromål för att kunna medhinna förrättandet af boupptecknings och arfskiften, samt att, om i följd deraf en ny afdelning af rådstufvurätten behöfver i någon stad inrättas tidigare, än sådant eljest skulle skett, den ökade utgiften härför måste drabba äfven de priviligierade personerne blott derföre, att rådets medlemmars tid är upptagen af förrättningar i de opriviligierades sterbhus.

Deremot anser jag, med särskildt afseende å den i Helsingfors väckta frågan om indragning af en utaf rådstufvurättens tre afdelningar och deraf beroende tätare sammanträden för de två öfriga, det kunna rätt snart, sedan kommunens folkmängd ökats, blifva svårt för rådets medlemmar här i staden att medhinna förrättandet af bouppteckningar och arfskiften, utan att rätten åter började sammanträda å tre afdelningar; och det kunde af sådan orsak, enligt min tanke, både här och annorstädes i längden blifva dyrare, om borgmästare och råd förpligtades att fortfarande verkställa bouppteckningar och arfskiften, än om de fritoges från dessa förrättningar. I anseende dertill, att folkmängden i Finlands städer utgör knappt 7 procent af landets hela befolkning, som för öfrigt eger rätt att efter eget val om förrättandet af bouppteckningar och arfskiften anmoda hvilka "gode män" som helst, kan det också sättas i fråga, om tillräckligt skäl må finnas att för städerna bibehålla det nu i lag stadgade tvånget i afseende å förrättningsmännen, helst den omständigheten, att desse utses af borgmästare och råd, vid bouppteckningar icke kan innebära någon synnerlig garanti för en rigtig uppgift af boen. Dock håller äfven jag före, att ett allmänt intresse är fästadt dervid, att bouppteckningarne i formelt hänseende rigtigt verkställas samt att arfskiftena lagenligt för sig gå. Men jag tror, att äfven med en något större frihet för städernas innevånare tillräcklig garanti i berörda hänseenden kunde vinnas derigenom, att det i lag blefve stadgadt, att vederbörande sterbhusdelegare i stad icke få om förrättande af bouppteckningar och arfskiften anlita andre gode män, än sådane, hvilka rådstufvurätten eller högre judiciell myndighet antingen efter särskild anmälan eller ock en gång för alla, på grund af akademiskt vittnesbörd eller annan utredning, förklarat vara skicklige dertill.

Skulle denna min särskilda mening tilläfventyrs omfattas af Stadsfullmäktiges pluralitet, så kunde följden deraf blifva:

att ärendet skulle till utskottet återremitteras för afgifvande af nytt förslag till underdånigt yttrande i den syftning, som i denna reservation angifves.

G. Ehrström.

Förestående reservation biträdes af

F. K. Nybom.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 14.

Öfversigt af Helsingfors stads finansers tillstånd.

Sedan Stadsfullmäktige genom protokollsutdrag för den 19 Januari 1875 uppdragit åt undertecknade att såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott "med det snaraste utarbeta och till fullmäktige ingifva en tydlig och fullständig öfversigt af stadens finansers tillstånd för den nyaste tidpunkt sådant är möjligt, det är af årsinkomsternas och utgifternas belopp under sina respektive hufvudtitlar, de särskilda fondernas ställning, uppgift å stadens inkomstgifvande fasta egendom m. m.", så har utskottet af Drätselverket samt Direktionerne för fattigvården och för folkskolorna — de tre stadens ekonomi handhafvande verken — infordrat nödigt material för den sammanställning Stadsfullmäktige önskat erhålla. Då emellertid alla dessa verk på från hvarandra afvikande sätt bokfört sina transaktioner, kan utskottet icke framställa en på samma gång så tydlig och fullständig öfversigt af stadens finanser, som fullmäktige kanske göra anspråk på, men som endast under den förutsättning torde kunna uppgöras att stadens hela ekonomi förvaltas af ett enda verk. Beträffande stadens inkomstgifvande fasta egendom har utskottet väl införskaffat detaljerade uppgifter; men då med sammanställningen af dessa ännu torde draga något ut på tiden och en inblick i stadens finansers tillstånd emellertid är för Stadsfullmäktige oundgängligen nödig, har utskottet ansett sig böra låta med framställningen rörande stadens fasta egendom tillsvidare bero och nu redan för fullmäktige framlägga nedanstående öfversigter af

a) stadens utgifter och inkomster under sina skilda titlar, i sammandrag uppställda ur de tre penningförvaltande verkens räkenskaper för år 1874;

b) den ur dessa räkenskaper framgående sammanlagda ställningen för den sista December 1874;

c) Helsingfors stads skulder på samma dag jemte ränte- och amorteringsbeloppet för det nu löpande året 1875, samt slutligen

d) en summarisk uppgift på de utgifter staden under år 1874 fått vidkännas för särskilda stadens större inrättningar, nemligen: Fattigvården, Brandverket, Folkskolorna och Realskolan, hvilket icke omedelbart framgår ur den allmänna utgiftstablån, der de för dessa verk gjorda särskilda utgifter ingå under sina respektive hufvudräkningar.

Anmärkningsvis bör nämnas att de ur Folkskolornas räkenskaper tagna poster, hvilka ingå i förenämnda öfversigter, gälla för tiden från den 1 Juli 1873 till samma dag 1874 och för den sista Juni 1874, på hvilken dag i året Folkskolorna uppgöra sitt bokslut. Då Folkskoleräkenskaperna i anseende till sina ständiga räkningar (de som ingå i "ställningen") icke undergått någon nämnvärd förändring under senare hälften af kalenderåret 1874, har utskottet nemligen ansett de exakta siffrorna från det verkliga bokslutet ultimo Juni vara att föredraga framför de siffror, som kunnat erhållas efter ett fingeradt bokslut för sista December.

Transport	34,712	54	475,554	86
Billardafgift	202	71		
Skolafgift	2,413	95		
Försålda arbeten, fattighjons & folkskolelevers	1,117	14		
Ersättning af gårdsegare för omlagda gator	11,176	09		
Diverse	1,216	43	50,838	86
Försålda byggnader på Skatudden	8,075	22		
Betalning för exproprierad mark	15,416	28	23,491	50
Presumerad men icke uppdebiterad taxering			24,644	73
Statsbidrag, Folkskol.	8,000	—		
» Drätselv., skolor	2,400	—		
» » brandverket	3,733	60		
» » gatubelysning	50,000	—		
» » inqvartering	190,000	—	254,133	60
Taxering			273,784	87
Uppbörd för diverse korporationer			11,679	65
Summa Fmk.			1,114,128	07

Ställning den 31 December 1874.

Debitorer	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.
Osäkra fordringar . .			2,483	69
Diverse	1,035	79		
Förskotter	114,496	20		
Rester	71,183	53		
Aktier	32,000	—	218,715	61
Skuldsedlar	138,227	96		
Upplupna räntor . . .	5,284	37		
Fordran hos statsverket	50,666	67		
Obligationer	164,602	82		
Depositioner i banker .	77,600	—		
Kassa	92,776	20	529,158	02
Lyktmedelsfonden . .	14,133	67		
Brandvaktsfonden . .	617	26		
Extra sjukvårdsfonden	9,893	80	24,644	73
		Fmk.	775,002	05

Kreditorer			Fmk.	pi.	Fmk.	pi.
16 Fonder, donerade för särskilda ändamål . . .			173,334	71		
21 Fonder, donerade utan uppgifvet särskildt ändamål			60,646	30		
Hemgiftsbrefs räkningen			16,357	10		
Räntor förfallna till utbetalning			145	73	250,483	84
Kapital	Drätselverket	Aflönings fonden . . .	21,162	26		
		Byggnads fonden . . .	1,278	43		
		Enskilda medels fonden .	210,140	53		
		Skjuts medels fonden . .	1,562	09		
		Läkare & Barnm. fonden	759	70		
		Chausse, L. & B. fonden	40,368	46		
		Skolmedels fonden . . .	1,274	53		
		Extra medels fonden . .	891	43		
		Inqvarteringsfonden . .	24,613	87		
			302,051	30		
	Fattigvården		209,535	68		
	Folkskolorna		12,931	23	524,518	21
				Fmk.	775,002	05

Anm. Utskottet anser sig härvid böra meddela det Drätselkontoret nyligen kommit till insigt af att staden hos Herr Kommerserådet C. W. J. Sundman har en fordran af 8,000 mark, hvilken uppstått sålunda att Magistraten den 22 Februari 1865 utanordnat och Herr Sundman den 1 Mars samma år emot qvitto lyftat nämnda summa för att för stadens räkning invexla stadens chaussé obligationer. Dessa 8,000 Fmk. lät Magistraten, då de utbetalades, bokföra såsom utgift i 1865 års räkenskaper, hvarföre de ända hittills varit en för Drätselverket okänd tillgång och således icke heller ingå i förestående ställning. — Tilläggas må att Herr Sundman med anledning häraf den 26 sistlidne Februari förnyat sitt år 1865 gifna qvitto.

Skulder.

				Fmk.	pi.
N:o 1.	På ett år 1812 för stadens "reglering" beviljadt räntefritt lån af statsmedel lyftades mot af staden utfärdade tre särskilda skuldsedlar följande belopp, nemligen:				
	den 15 Januari 1845	Rubel	23,000		
	» 24 Januari 1846	»	25,700		
	» 27 Januari 1847	»	17,414	28 4/7	
		Rubel	66,414	28 4/7	
	lika med	Fmk.	264,400	—	
	hvilka lån amorteras genom en årlig betalning af 2 % å skuldbeloppet eller med tillsammans Fmk. 5,288.				
	På dessa skudsedlar återstod oguldet den 31 December 1874			110,600	—
N:o 2.	År 1837 den 1 Oktober lyftades emot stadens skuldsedel af samma dag (för rådhusbyggnaden) ett lån af Finlands Bank stort Rubel Banko assign.		110,000	—	
	lika med	Fmk.	125,714	—	
	hvilken skuld amorteras genom en årlig betalning af 2 % å skuldsedelns belopp eller med Fmk. 2,516; och erlägges emellertid å det oguldna skuldbeloppet årlig ränta efter 4 % den 1 Oktober.				
	På denna skuldsedels kapital återstod oguldet den 31 December 1874			32,628	—
N:o 3.	Emot stadens skuldsedel af den 1 Maj 1873 lyftades (för byggandet af chausseerna) ett lån af statsmedel å	Rubel	25,000	—	
	lika med	Fmk.	100,000	—	
	på hvilken skuld erlägges en annuitet den 1 Maj af 5 1/2 % å skuldsedelns belopp eller Fmk. 5,500, hvaraf 4 % å det oguldna skuldbeloppet räknas såsom ränta och återstoden af annuiteten såsom afbetalning å skulden.				
	På denna skuld återstod oguldet den 31 December 1874			79,770	46
	Transport			222,998	46

	Transport		222,998	46
N:o 4.	Chaussé obligationer:			
	Serie A. förfallen den ½ 1875	20,000 —		
	» B. » » ½ 1885	30,000 —		
	» C. » » ½ 1895	50,000 —		
	» D. » » ½ 1905	60,000 —	160,000	—
	löpande med 3,6 % ränta.			
N:o 5.	Stadens skuldsedel till Mamsell E. Röö, på grund af med henne afslutadt köp om en gård i qvarteret Iden, med förskrifven 5 % årlig ränta och en amortering af Fmk. 1,000 årligen den 1 Oktober, på hvilken skuld återstod oguldet den 31 December 1874		4,000	—
N:o 6.	Stadens skuldsedel till Enkefru L. Jägersköld, på grund af med henne afslutadt köp om Mejlans egendom, med förskrifven 6 % årlig ränta och en amortering af Fmk. 10,000 årligen den 1 Oktober, på hvilken skuld återstod oguldet den 31 December 1874		30,000	—
	Fmk.		416,998	46

Anm. Det räntefria lånet N:o 1 amorteras således på 21 år, och det med 4 % ränta löpande lånet N:o 2 på 13 år, samt lånet N:o 3 på 33 1/7 år.

Skulderna kosta staden under det nu löpande året 1875:

1.	Fmk.	5,288:	amortering.	
2.	»	3,821: 12	»	& ränta.
3.	»	5,500: —	»	»
4.	»	5,040: —		»
5.	»	200: —		»
6.	»	1,800: —		»
	Fmk.	21,649: 12	= 1874 Fmk.	23,119: 76.

Följande inrättningar hafva i sin helhet kostat staden:

Fattigvården	126,403: 70.
Brandverket	49,055: 43.
Folkskolorna	45,894: 58.
Realskolan	13,235: 89.

Af de anförda siffrorna framgår att inkomsterna för år 1874 med *Fmk:* 60,182: 38 öfverskjutit utgifterna; att det egna kapitalet utgör *Fmk:* 524,518: 21, och fremmande kreditorers (de donerade fonderna etc.) tillgodohafvande *Fmk:* 250,483: 84; att staden i lätt realiserade tillgångar, såsom reverser, obligationer och bankdepositioner, har placeradt *Fmk:* 529,158: 02, uti till större delen mindre lätt realiserade tillgångar *Fmk:* 243,360: 34 samt uti osäkra fordringar endast *Fmk:* 2,483: 69; äfvensom att stadens hela skuld uppgår till *Fmk:* 416,998: 46 eller betydligt mindre än det egna kapitalet och ungefär lika mycket mindre än de lätt realiserbara tillgångarna.

Helsingfors den 31 Mars 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Reservation.

Undertecknad anser att endast en anmälan derom bordt göras, att hos Kommerserådet Sundman innestår ett belopp af 8,000 mark för invexling af chaussé obligationer, hvilket belopp utgör en tillgång, som ej hittills blifvit såsom sådan observerad uti räkenskaperna och således icke heller ingår i förestående ställning.

Ad. Wasenius.

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1875.

№ 15.

Utskottsbetänkande i fråga om besvär öfver ett kyrkostämmobeslut, rörande förhöjd aflöning för en del af Fattigvårdsdirektionens i staden tjenstemän och betjente.

Jemte protokollsutdrag för den 16 innevarande Mars hafva Stadsfullmäktige till undertecknade, i afseende å afgifvande af utlåtande, öfverlemnat en hos Guvernören i länet tillkommen akt, angående de besvär Herrar C. A. Öhrnberg, A. Åkerberg, A. F. Jansson, L. Borgström, C. G. Sanmark, C. F. Blomberg och C. B. Federley, såsom medlemmar af denna stads fattigvårdssamhälle, anfört öfver ett vid kyrkostämma här i staden den 17 September 1874 fattadt beslut med anledning af väckt fråga om förhöjd aflöning för en del af Fattigvårdsdirektionens tjenstemän och betjente.

Ur akten i ärendet samt kyrkostämmoprotokollerna för den 16 April 1874 och den 11 Februari 1875, af hvilka utskottet på begäran erhållit del, har utskottet rörande omgången i saken inhemtat följande:

Sedan Fattigvårdsdirektionen uti en vid kyrkostämma den 16 April 1874 föredragen skrift hos stadens fattigvårdssamhälle gjort framställning om löneförbättring för en del af Direktionens tjenstemän och betjente, beslöto de vid stämman tillstädesvarande medlemmar af nämnda samhälle sistberörda dag endast "att utse en kommitté, hvilken egde att taga ärendet i öfvervägande och sedermera inkomma med förslag i saken". De utsedde kommitterade uppgjorde med anledning häraf ett förslag i ämnet, innehållande hufvudsakligen: att följande förhöjningar skulle ifrågakomne tjenstemän och betjente vid Fattigvårdsdirektionen, utöfver de af dem innehafvande löneförmåner, tilläggas, nemligen: Direktionens ordförande, magister Höijer 1,400 mark, sekreteraren och kassören, med bibehållande af de åt dåvarande innehafvarene af dessa tjenster derförinnan tilldelade personella anslagen, 500 mark hvardera, predikanten vid fattighuset 400 mark samt dessutom 200 mark såsom ersättning i ett för allt för dennes resor till och ifrån fattighuset, äfvensom Direktionens vaktmästare 160 mark, allt för år; att de föreslagna lönetillökningarne måtte betraktas såsom provisoriska lönebidrag intill dess en fullständig reglering af fattigvården kunde

åvägabringas; samt att desamma finge beräknas och utgå från 1874 års början. Men då detta förslag vid kyrkostämma den 17 September 1874 företogs till slutlig åtgärd, förenade sig pluraliteten af de närvarande om det beslut, att endast predikanten vid fattighuset och Direktionens vaktmästare skulle tilläggas de af kommitterade åt dem förordade anslag.

Uti detta kyrkostämmobeslut, som justerades den 25 September 1874, sökte förenämnde medlemmar af fattigvårdssamhället inom laga tid hos Guvernören ändring genom besvär, deri anfördes, att vid kyrkostämman den 16 April 1874 skulle hafva uttalats den princip, att lönerna för Fattigvårdsdirektionens ordförande, tjenstemän och betjente borde höjas, och sålunda i sjelfva verket beviljats en löneförhöjning, ehuru beloppet deraf då ej bestämdes, utan åt en kommitté uppdrogs att utarbeta närmare förslag i ämnet; hvarföre och då sålunda kyrkostämmobeslutet af den 17 September 1874 förmenades innebära ett olagligt upphäfvande af ett tidigare fattadt beslut samt frågan om löneförhöjning för Direktionens ordförande och tjenstemän vore af största vigt för kommunen, enär, i händelse förhöjning ej beviljades, det blefve svårt att å dessa platser bibehålla och för desamma vinna lämpliga personer, besvärandene anhöllo det kyrkostämmobeslutet måtte upphäfvas och ärendet återförvisas till kommunen.

Häröfver har sedan Guvernören i remissresolution af den 24 Oktober 1874 infordrat de i besvären icke deltagande församlingsmedlemmarnes förklaring; hvarefter några af desse vid kyrkostämma, som af orsak att Guvernörens nämnda resolution först den 21 Januari innevarande år tillstälts församlingens t. f. kyrkoherde icke blifvit utlyst förr än till den 11 sistlidne Februari, till ombud utsett stadsfogden V. A. Zetterberg och snickarmästaren C. J. Berglund, hvilka till Guvernören ingifvit en skriftlig förklaring, deri de i hufvudsaken anhållit att kyrkostämmobeslutet af den 17 September 1874 måtte, utan afseende å de anförda besvären, blifva till efterrättelse gilladt och fastställdt; derå Guvernören slutligen medelst resolution af den 10 innevarande Mars genom Magistraten affordrat Stadsfullmäktige yttrande i saken.

Vid öfvervägande af hvad sålunda i saken förelupit har inom utskottet visserligen kommit i betraktande, att ifrågakomna kyrkostämmobeslut af den 17 September 1874 blifvit i laga ordning uti hela dess vidd öfverklagadt, och på

så sätt icke ens till någon del vunnit laga kraft innan utgången af år 1874, då fattigvårdssamhällets befogenhet att å kyrkostämma besluta i ärenden rörande fattigvården upphörde, samt att det, i anledning af Kejserliga Förordningen den 8 December 1873, ifrån och med innevarande år tillkommer Stadsfullmäktige att handlägga frågor om anslag åt Fattigvårdsdirektionens tjenstemän och betjente. Men då vid en sådan öfverflyttning af kompetensen ifrån en kommunal myndighet till annan sådan, som i detta fall egt rum, kontinuiteten i ärendenas behandling synes fordra, att hvad behörig myndighet beslutat skall i anledning af besvär hos behörig auktoritet kunna af denna antingen gillas eller ock ogillas på sådant sätt, som gäller i afseende å beslut af den kommunala myndighet, till hvilken den förras beslutanderätt lagenligt öfvergått, samt de skäl, hvilka besvärandene i detta ärende anfört för vinnande af ändring i det vid kyrkostämman fattade beslutet, icke äro med sakförhållandet öfverensstämmande, får utskottet föreslå

att Stadsfullmäktige ville uti det infordrade yttrandet, hvilket borde till Guvernören genom Magistraten insändas och åtföljas af akten i ärendet, till Guvernörens pröfning öfverlemna, huruvida icke, då besvärandene ej anfört skäl, verkande till ändring af det öfverklagade kyrkostämmobeslutet, vid detta kunde få förblifva.

Helsingfors den 29 Mars 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**
Emil Hjelt. **G. Ehrström.**

HELSINGFORS,
tryckt i Hufvudstadsbladets tryckeri,
1875.

№ 16

Utskottsbetänkande i anledning af ordföranden i Fattigvårdsdirektionen Herr O. Höijers anhållan om förhöjd aflöning.

Jemte protokollsutdrag för den 9 innevarande Mars har utskottet, i afseende å afgifvande af betänkande, fått emottaga följande skrifvelse:

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors!

Till Herrar Stadsfullmäktiges öfvervägande och pröfning vågar jag härmed hemställa om icke i egenskap af ordförande i stadens fattigvårdsdirektion mig kunde ifrån detta års början tillsvidare tilläggas ett högre arvode än det för tolf år sedan i reglementet fastställda, utgörande 1600 Finska mark.

Förändrade tidsförhållanden, folkmängdens ökande, fattighusets förflyttning utom staden samt betydligt stegrade lefnadskostnader torde utgöra tillräckligt talande skäl för denna min anhållan.

En blick på den år 1863 i reglementet bestämda aflöningsstaten visar dessutom att den princip då hade gjort sig gällande, att ordföranden borde hafva dubbelt så stort arvode, som öfriga vid fattigvården anstälde tjenstemän. Åtskillige arvoden, ja de fleste ha under de sednare årens förlopp blifvit förändrade; så har till exempel inspektorens lönevilkor från 1000 mark förhöjts till 2000, utom det att han åtnjuter fri bostad samt värme. Stadsläkaren uppbar enligt reglementets stat i egenskap af de fattigas läkare 800 mark, nu äro tvenne fattigläkare aflönade med 2400 mark hvardera; här har således en tredubbel förhöjning skett.

Då frågan redan blifvit förberedd och tagen under pröfning af de under förlidet år dertill utsedde komiterade, tager jag mig friheten här bilägga desses efter tagen noggrann kännedom af förhållanderne i ämnet gifna utlåtande.

Slutligen ber jag att denna på rättvisa och billighet grundade anhållan måtte så fort sig göra låter af stadsfullmäktige afgöras, för att i händelse af vägran jag må sättas i tillfälle att söka mig en mindre sinnesoroande, mindre ansvarsfull, mindre arbetsdryg och bättre ersatt verksamhet.

Helsingfors, den 16 Februari 1875.

Otto Höijer."

Frågan om förhöjd aflöning för Fattigvårdsdirektionens nuvarande ordförande är icke ny. Den blef redan för ungefär ett år sedan eller i April 1874 föremål för öfverläggning vid allmän kyrkostämma; och beslöts då att utse en kommitté, hvilken egde taga i öfvervägande ej mindre denna fråga än en samtidigt gjord ansök-

ning om förbättrade lönevilkor för särskilda öfriga funktionärer vid berörda Direktion.

Ur det af de utsedde kommitterade, Herrar C. J. Jägerhorn, E. J. Willstedt, W. Andstén, F. E. Ekberg och G. U. Sandberg, med anledning häraf uppgjorda förslag, som är Herr Höijers ansökning i bestyrkt afskrift bifogadt, tillåter sig utskottet att här intaga följande, som närmast angår ordföranden i Direktionen och jemväl innehåller upplysning om beloppet af det årliga arfvode, bemälde ordförande enligt reglementet för stadens fattigvård af den 28 Januari 1863 nu uppbär:

"Då det i allmänhet är af billighet påkalladt att det arbete, som af tjenste-innehafvare fordras och den tid som af denne bör åt sysslan egnas, blifver till fullo ersatt, synes det äfven för fattigvårdsdirektionen såväl nu som framdeles vara af vigt att de personer inom densamma, på hvilka det egentliga ansvaret hvilar, äro af kommunen så aflönade, att de utan att för mycket vara hänvisade till andra förvärfskällor må hinna egna all möjlig omsorg åt sina befattningar och kunna vid desamma fästas för en längre tid. Detta gäller isynnerhet innehafvaren af ordförandebefattningen inom direktionen. Med den aflöning, som härintills varit bestämd för ordföranden i fattigvårdsdirektionen eller 1,600 mark, har nämnde befattning alltid måstat betraktas såsom en bisyssla, åt hvilken innehafvaren, äfven om håg och fallenhet icke saknats, dock sällan kunnat egna den tid och omsorg som varit af nöden, medan samtlige öfrige ledamöter i direktionen äro helt och hållet oaflönade och ofta nog alldeles emot sin vilja påtvingas att emottaga ett för dem icke sällan fullkomligt främmande uppdrag. Det torde således knapt kunna sättas i fråga att, om några större fordringar på ordföranden i fattigvårdsdirektionen skola kunna ställas, aflöningen för honom jemväl bör betydligt förhöjas, hvartill komiterade nu finna så mycket större anledning, som nämnde befattning genom fattighusets förläggande utom staden blifvit förenad med utgifter för ständiga resor dit och derifrån. På grund af hvad sålunda framställts och då komiterade särskilt hafva sig bekant att direktionens nuvarande ordförande, under de två år han i sådan egenskap fungerat, egnat fattigförsörjningen i staden mycken omsorg och med särdeles intresse omfattat berörde syssla, tro komiterade sig ega full anledning att, om det vid ofvananförda omständigheter ej ansågs lämpligt att nu bevilja *ordföranden* i fattigvårdsdirektionen permanent tillökning, dock, enär en allmän reglering deraf ej så snart är att emotse, *tills vidare* eller åtminstone *personelt för Magister Höijer,* föreslå en *förhöjning af 1,400 mark per år.* Komiterade anse sig ega så mycket större skäl att förorda ifrågavarande förhöjning, som kommunen för icke lång tid tillbaka bestämt en betydligt högre aflöning åt en annan af dess funktionärer, eller folkskolinspektorn, hvars befattning, oaktadt den tid och möda, som äfven deråt måste egnas, ej borde vara mera betungande än ordförandens i Helsingfors stads fattigvårdsdirektion, samt, emedan den förhöjning, som nu ifrågasatts, genom bemälde ordförandes nit om församlingens bästa snart kan mångfaldigt återgäldas uti nedsatta fattigafgifter, på sätt jemväl för sistlidet år egt rum".

De skäl, kommittén i förestående måtto anfört för en förhöjning af ordförandens i Fattigvårdsdirektionen lönevilkor, blefvo visserligen, enligt kyrkostämmo-

protokoll, hvaraf utskottet haft del, med 28 röster emot 18 underkända vid kyrkostämman den 17 September 1874 då saken af fattigvårdssamhället i staden togs under ompröfning; men dessa skäl qvarstå ändå enligt utskottets förmenande till deras fulla giltighet och hafva genom de äfven sedan dess stegrade hushyrorna och öfriga lefnadskostnader i denna stad endast vunnit ytterligare styrka. — Dock torde ett provisionelt anslag för Herr Höijer, hvars förtjenster om fattigvården i staden utskottet gör sig ett nöje af att erkänna, icke vara lämpligt, enär de åligganden, hvilka nu tillhöra ordföranden i fattigvårdsdirektionen, icke bero af person, utan medfölja befattningen och förblifva oförändrade intill dess nu gällande fattigvårdsreglemente hunnit undergå en väl behöflig omarbetning. Med afseende härå och i öfverensstämmelse med hvad utskottet jemväl beträffande några andra löneförhöjningar redan haft äran förorda, får utskottet derföre föreslå:

att Stadsfullmäktige ville för ordföranden i Fattigvårdsdirektionen, utöfver det arfvode denne enligt 1863 års reglemente för fattigvården eger uppbära, bevilja ett provisionelt dyrtidsarfvode af 1,400 mark om året, att räknadt från och med innevarande års början utgå tillsvidare och intill dess en stadens alla löntagare omfattande definitif stat kan varda uppgjord.

Helsingfors, den 29 Mars 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. Ad. Wasenius.

Emil Hjelt. G. Ehrström.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 17.

Ständiga Beredningsutskottets betänkande

i anledning af väckt fråga om indragning af tvenne fångvaktaresysslor vid stadshäktet i denna stad samt anställandet af en vaktqvinna vid detsamma.

Helsingfors stad åligger, likasom öfriga städer i landet, enligt allmän lag att bygga och underhålla ett häkte för att under ransakningstiden förvara personer, hvilka i staden begått brott; och endast för detta ändamål har det härstädes inrättade stadshäktet egentligen varit afsedt. Uti länehäktet i staden skulle åter fångar, hvilka vid häradsrätterna i länet stå under åtal, äfvensom försvarslösa, oförpassade och andra personer, hvilka blifvit gripna och till Guvernörens behandling öfverlemnade, förvaras tills de blifvit slutligt dömde; hvarutom straff af fängelse vid vatten och bröd vid detta häkte skulle undergås. Enär emellertid erfarenheten ådagalagt olägenheterna af att i gemensamt fängelse förvara fångar af hvardera könet, ingick t. f. inspektören för fängelserna i landet till Kejs. Senaten med framställning derom att Nylands läns kronohäkte och Helsingfors stadshäkte blefve förenade på så sätt att alla fångar af mankönet, hvilka enligt förut gällande föreskrifter bort hållas uti det ena eller andra af nämnda häkten, skulle inrymmas uti kronohäktet, men deremot alla fängsliga qvinnor af enahanda kategori förvaras uti stadshäktet.

Öfver detta förslag infordrades i Februari 1871 Magistratens yttrande. Sedan stadens inför Magistraten uppkallade Äldste blifvit i saken hörde och för sin del förklarat något hinder icke möta verkställandet af nämnda fördelning af manliga och qvinliga fångar emellan läne- och stadshäktet, blott stadskassan derigenom icke skulle åhvälfvas större utgifter för de häktades förvarande inom stadshäktet än förut varit fallet, beslöt Magistraten, efter infordrad utredning angående antalet fångar under de närmast föregående åren uti länehäktet och i stadshäktet, att afstyrka bifall till berörde förändring; hvilket beslut, såvidt af de utskottet meddelade handlingar framgår, synes varit grundadt på det skäl, att om alla de lösa qvinspersoner, hvilka för anställande af kansliförhör eller af andra orsaker tidtals förvarades å länehäktet, jemväl komme att insättas å stadshäktet, antalet fängsliga qvinnor derstädes med all säkerhet blefve så stort, att bevakningspersonalen å häktet måste förökas samt större utgifter derigenom tillskyndas stadskassan; hvarhos vid ärendets behandling inom Magistraten anförts att om särskild reqvisition för inställande af hvarje manlig fånge inför Rådstufvurätten erfordrades, sådant skulle medföra dröjsmål vid ärendenas behandling och ökadt arbete för domstolen.

Oaktadt detta afböjande svar af stadens styrelse förordnades emellertid uti ett Nådigt bref till Guvernören i länet af den 1 September 1871, att Nylands läns kronohäkte och Helsingfors stadshäkte skulle sålunda förenas att framdeles alla fångar

af mankön, hvilka enligt gällande föreskrifter borde hållas uti det ena eller andra af sagde häkten, skulle inrymmas i kronohäktet, men deremot alla enahanda fångar af qvinnokönet förvaras i stadshäktet; dock att qvinnor, hvilka ådömts fängelsesstraff vid vatten och bröd, fortfarande skulle undergå slikt fängelsestraff i länehäktet, samt att för bysättningsfångar från staden nödigt fängelserum borde såsom tillförene i rådhusbyggnaden upplåtas. — Genom ett Kejs. bref till Guvernören af den 21 Oktober 1872 förändrades dock sedermera sistnämnda föreskrift i så måtto att jemväl bysättningsfångar af mankönet framdeles skulle i länehäktet inrymmas.

Sedan på detta sätt Helsingfors stadshäkte blifvit ett förvaringsställe uteslutande för qvinliga fångar, gjorde t. f. inspektören för fängelserna i landet i Juni 1874 hos Kejs. Senaten framställning om nödvändigheten af att vid detta häkte anställa en vaktqvinna för bevakningens handhafvande vid tillfällen då den manliga vaktpersonalen lämpligen ej kan dertill användas. Med anledning häraf affordrades Magistraten yttrande, huruvida icke staden ville för en vaktqvinna vid stadshäktet bevilja ett årligt arfvode af femhundra mark jemte hyresfri bostad i häktet; Och sedan Äldste i slutet af senaste år blifvit i saken hörde, fann Magistraten för godt att, i öfverensstämmelse med hvad Äldste föreslagit, för berörde ändamål bevilja ett årligt anslag af 300 mark samt tillsvidare upplåta det ena af de tvänne rum i öfre våningen af rådhusets östra flygel, hvilka förut begagnats till bysättningsfängelse. Magistratens skrifvelse härom till Guvernören är daterad den 3 sistlidne Februari.

Då nu detta stadsmyndigheternas utlåtande den 16 Februari föredrogs i Kejs. Senaten, har hos Kejs. Senaten i öfvervägande kommit, att de vid stadshäktet från den tid, då i detsamma förvarades såväl manliga som qvinliga fångar, anställde sex fångknektar fortfarande bibehållits, men desse numera, sedan endast qvinliga fångar i häktet intagas, ej alla torde behöfvas, och har Kejs. Senaten derföre uti Civilexpeditionens skrifvelse af sagde dag anbefalt Guvernören i länet att höra stadsmyndigheterna, om ej lämpligen två af dessa fångknektssyslor kunde för framtiden indragas och staden i stället åtaga sig utbetalningen af hela det åt den blifvande vaktqvinnan föreslagna arfvode; derå Guvernören uti resolution af den 3 Mars ålagt Magistraten att till sig infordra Stadsfullmäktiges underdåniga yttrande i ämnet och dermed jemte eget utlåtande till Guvernören inkomma, samt Stadsfullmäktige slutligen den 9 Mars till utskottet öfverlemnat att inkomma med betänkande i frågan.

Vakthållningen vid stadens häkte bestrides för närvarande af sex fångknektar, hvarje med en aflöning af femhundra mark i året; och är arbetet emellan dem sålunda fördeladt att tre knektar tjenstgöra hvarannan vecka samt af dessa tre om dagen en uppehåller sig å rådhusets yttre gårdsplan, en annan bevakar fångarna då de från fängelserummen utsläppas å gården och den tredje åtföljer fångarne då de till förhör i landskansliet eller inför domstol inställas, hvaremot under natten alla de för veckan tjenstgörande knektarne aflösa hvarandra för vakthållningen å den yttre gårdsplanen. Vid sådant förhållande vore kanske ej omöjligt att genom en

annorlunda ordnad arbetsfördelning, särskildt genom att mera uteslutande taga fångknektarnes tid i anspråk än nu är fallet, utan men för fångvården indraga tvenne fångvaktarebefattningar. Men i betraktande af den ringa aflöning dessa fångknektar nu uppbära, har det synts utskottet tvifvelaktigt huruvida en slik indragning kunde genomföras utan att så betydligt öka lönerna för de återstående knektarne att vinsten blefve ingen. I alla fall, då fortfarande och intill dess det nya drätselreglementet för staden kan blifva fastställdt, ansvaret för fångarnes behöriga vård hvilar på Magistraten, torde det tillsvidare ej tillhöra Stadsfullmäktige att vidtaga någon åtgärd till minskning af vaktpersonalen vid stadens häkte, utan frågan i denna del bero på Magistratens pröfning.

Beträffande den föreslagna vaktqvinnan så kan utskottet väl, med allt erkännande af behofvet af en dylik anordning för vakthållningen, icke annat finna, än att då regeringen emot stadsstyrelsens uttalade önskan förordnat till en sådan förening af länehäktet i staden och stadshäktet, som ofvan omförmälts, staden så mycket mindre kan åhvälfvas de ökade utgifter för stadshäktet, sagde förändring kan medföra, som behofvet af ett större antal vaktknektar vid detta häkte till en del härrör af den efter förändringen inträdda nödvändigheten att under bevakning till kansliförhör inställa häktade qvinnor. Men då Magistraten enligt dess förenämnda skrifvelse af den 3 Februari innevarande år för ändamålet beviljat ett årligt anslag af trehundra mark jemte bostad i rådhuset och Magistratens beslut, som torde vara vidtaget innan kommunalförfattningen trädde i verksamhet, grundar sig på stadens Äldstes tillstyrkan i frågan, anser utskottet sig dock böra föreslå

att Stadsfullmäktige uti det dem affordrade yttrande ville med framhållande af förestående omständigheter hos Kejs. Senaten anmäla, att Stadsfullmäktige, för den händelse att Magistraten ansåge möjligt att indraga tvenne af de nuvarande fångknektsbefattningarne vid stadens häkte, tillsvidare för en vaktqvinna vid samma häkte anslagit ett årligt arfvode af 500 mark jemte bostad i rådhuset, men att, derest berörde indragning ej kan ifrågakomma, Stadsfullmäktige velat godkänna det af Magistraten för ändamålet beviljade anslag; Stadsfullmäktige dock i hvardera fallet obetaget att, sedan drätselreglementet för staden blifvit fastställdt, vidtaga de förfoganden med afseende å vakthållningen vid stadshäktet, som på grund af vunnen närmare utredning rörande stadshäktets ekonomi kunna befinnas nödiga.

Helsingfors den 2 April 1875.

L. Mechelin.

S. Calamnius. Robert Lagerborg. A. Schauman.

G. Ehrström. And. Joh. Malmgren.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

Received
Mar 31 2010

№ 18.

Utskottsbetänkande, innefattande nytt förslag till underdånigt yttrande i anledning af Borgareståndets vid 1872 års landtdag i underdånighet framställda petition om afskaffande af den bouppteckningsprocent, som erlägges af sterbhus i landets städer.

Vid föredragning af det betänkande utaf den 19 sistlidne Mars, hvilket undertecknade såsom ett Stadsfullmäktiges utskott uti ofvannämnda ärende härförinnan afgifvit, hafva Stadsfullmäktige den 6 innevarande April återförvisat saken till utskottet med anmodan att inkomma med nytt förslag till underdånigt yttrande i ämnet uti det syfte, som är angifvet i den reservation, hvilken åtföljde sagde betänkande.

Till fullgörande häraf anhåller utskottet att, med åberopande af den utredning meranämnda betänkande innehåller, få framhålla följande motiver för och vidare utveckling af den åsigt, som af reservanterne blifvit uttalad.

Biträdande de skäl, hvilka Borgareståndet emot bouppteckningsprocenten anfört, hålla äfven reservanterne före, att densamma endast sällan utgör en efter det verkliga besväret afpassad ersättning för bouppteckningens förrättande; att sagde procent, betraktad såsom löneb:drag åt städernas tjenstemän, är olämplig, då den i alla städer utfaller ojemnt och i de mindre till och med ett och annat år kan nästan uteblifva; att den beräkningsgrund, hvarefter densamma utgår, är obillig, emedan afgiften derigenom drabbar icke blott behållet arf efter död person, utan äfven i de flesta fall den dödes sterbhusdelegares, eller åtminstone hans borgenärers tillgångar, samt att nämnda procent sålunda utgör en tillfällig och högst ojemnt fallande beskattning af egendom, hvilken jemväl ej sällan drabbar sterbhusdelegarenes egna eller borgenärernas tillgångar. Äfven om denna beskattning blefve inskränkt till den rena behållningen i sterbhusen, skulle densamma, enär de flesta sterbhus äro mindre bemedlade och ett stort antal sterbhusdelegare utgöres af minderårige, enligt reservanternes åsigt, också i sådant fall komma att vara en beskattning å en tillfällig inkomst för fattige och minderårige, i förhållande till hvilka sistnämnde denna inkomst är att anses såsom ett kapital, hvarföre en beskattning deraf, såsom fallet är med beskattning å kapital öfverhufvud och icke å afkastningen deraf, också ur finansrättslig synpunkt kan gifva anledning till betänklighet. Detta anse reservanterne äfven vara händelsen, när en enkling eller enka nödgas till beskattning uppgifva det kapital, hvari han eller hon har giftorätt.

I betraktande häraf och emedan större delen af förenämnda anmärkningar träffar icke allenast bouppteckningsprocenten, utan också den arfskiftesprocent, som

enligt Kongl. Förordningen den 10 December 1756 äfven bör erläggas till förmån för borgmästare och råd, anse reservanterne all anledning förefinnas att afskaffa både bouppteckning- och arfskiftesprocenten; dervid borgmästare och rådmän uti de städer, i hvilka sagde procenter tillskiftats desse tjenstemän samt sålunda påräknats och till godo kommit dem såsom en löneförmån, borde ur vederbörande stads kassa erhålla fullt årligt vederlag, motsvarande deras inkomst genom samma procenter efter medeltalet för de tio år, som närmast komme att föregå det år, då förändringen blefve gällande.

Om i anledning häraf uti dessa städer, eller i sådana stadskommuner, i hvilkas kassor i fråga varande procenter ingått för att jemte andra medel användas till magistraternes aflöning, städernas öfriga inkomster icke skulle förslå till nämnda aflöning och andra kommunala utgifter, anse reservanterne den brist, som uppkomme genom sagde procenters indragning, icke kunna fyllas på annat sätt, än genom uttaxering inom vederbörande kommuner. Härvid kunde det väl synas, som om de af städernas innevånare, hvilka enligt lag icke behöfva af borgmästare och råd utbedja sig förordnande för gode män att verkställa värdering vid bouppteckningar och närvara vid arfskiften, egentligen borde befrias från uttaxeringen för fyllande af nämnda brist; men reservanterne hålla dock före, att något undantag icke borde för dem göras, dels emedan sådant skulle förorsaka olägenheter vid uttaxeringarna och inveckla städernas räkenskaper, dels för att den förhöjning af kommunala afgifter, som derigenom komme att drabba nyssnämnda personer, icke kan blifva synnerligen betydlig, och dels af det skäl, att också dessa privilegierade personer, åtminstone i de större städerne, kunna erhålla en ekonomisk fördel af den i fråga satta reformen, i fall nemligen dermed förenas ett frångående af eller en inskränkning i den af lagens ordalydelse i 1 § 9 kap. och 2 § 12 kap. Ä. B. icke ovilkorligen betingade seden, att borgmästare och råd till förrättningsmän vid bouppteckningar och arfskiften i de oprivilegierades sterbhus utse medlemmar af rådet. Ty då rådets medlemmar för att kunna medhinna dessa förrättningar äro i behof af ledighet ifrån andra tjenstegöromål, kan det under nuvarande förhållanden i en och annan stad inträffa, att i följd deraf en ny afdelning af rådstufvurätten behöfver inrättas och således flere tjenstemän aflönas tidigare, än sådant eljest skulle skett, samt att följaktligen äfven de privilegierade medlemmarne af kommunen få vidkännas ökade afgifter till staden blott derföre, att rådets medlemmars tid är upptagen af förrättningar i de oprivilegierades sterbhus.

På grund häraf anse reservanterne det för de större stadskommunernes samtlige medlemmar kunna i längden blifva dyrare, om borgmästare och råd ovilkorligen förpligtades att fortfarande verkställa bouppteckningar och arfskiften, än om de fritoges ifrån alla eller åtminstone en del af dessa förrättningar. I anseende dertill, att folkmängden i Finlands städer utgör knappt sju procent af landets hela befolkning, som för öfrigt eger rätt att efter eget val om förrättande af bouppteckningar och arfskiften anmoda hvilka gode män som helst, kan det ock, enligt reservanter-

nes åsigt, sättas i fråga, om tillräckligt skäl må finnas att för städerna bibehålla det nu i lag stadgade tvånget i afseende å förrättningsmännen, helst den omständigheten, att desse utses af borgmästare och råd, vid boupptecknings icke kan innebära någon synnerlig garanti för en rigtig uppgift af boen. Dock hålla reservanterne före, att ett allmänt intresse är fästadt dervid, att boupptecknings i formelt hänseende rigtigt verkställas och att arfskiftena lagenligt för sig gå; emedan de dödes rättsinnehafvare derigenom bättre betryggas vid sin rätt och befrias ifrån besvärliga rättegångar, hvilka i annat fall kunna tillskynda dem förluster. Men reservanterne tro, att äfven med en något större frihet för städernas innevånare tillräcklig garanti i berörda hänseenden kunde vinnas derigenom, att det i lag blefve stadgadt, att vederbörande sterbhusdelegare i stad icke få om värdering vid boupptecknings och närvaro vid arfskiften i det syfte, som i 2 § 12 kap. Ä. B. afses, anlita andre gode män, än sådane, hvilka rådstufvurätten eller högre judiciell myndighet antingen efter särskild anmälan eller en gång för alla, på grund af akademiskt vittnesbörd eller annan utredning, förklarat vara skicklige dertill. Då det likväl äfven vid sådant förhållande blefve en uteslutande rättighet för ett mindre antal personer att vara förrättningsmän vid boupptecknings och arfskiften och sådant kunde framkalla hos dem anspråk på dryg ersättning derför och för mindre bemedlade sterbhusdelegare svårighet att få boupptecknings och arfskiften verkställda, anse reservanterne magistraternes ledamöter, hvilka enligt reservanternes förslag komme att erhålla fullt vederlag för deras nuvarande inkomst genom boupptecknings- och arfskiftesprocenterna, tillsvidare icke kunna helt och hållet fritagas från deras nuvarande på gammal sed hvilande skyldighet att verkställa nämnda förrättningar, utan böra förpligtas att, emot lösen för instrumentena eller annan efter det verkliga besväret afpassad och i lag stadgad ringare ersättning, fullgöra dessa åligganden i sådana oprivilegierade sterbhus, hvilkas delegare derom anhålla, men att det dock borde vara stadskommunerna obetaget att, när de finna det vara med sin fördel mera öfverensstämmande, hvar för sig anställa särskilde skicklige personer, för att, emot enahanda ersättning, stå till tjenst såsom förrättningsmän vid boupptecknings och arfskiften i sterbhus, som derom anlita dem.

På grund häraf får urskottet alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige måtte i underdånig skrifvelse, som borde genom Magistraten till Kejserliga Senaten insändas och åtföljas af de handlingar, hvilka Guvernören återbegärt, med anförande af förestående skäl yttra sig derhän, att enligt Stadsfullmäktiges åsigt icke allenast boupptecknings-procenten, utan äfven den enligt Kongl. Förordningen den 10 December 1756 utgående arfskiftesprocenten borde afskaffas; att i stad, hvarest sagde procenter tillskiftats borgmästare och rådmän, åt desse tjenstemän borde af kommunen gifvas ett år-

ligt vederlag, motsvarande deras årliga inkomst genom desamma efter medeltalet för de tio år, som närmast komme att föregå det år, då förändringen blefve gällande; att den minskning i en kommuns inkomst, som genom i fråga varande procenters indragning uppstode, borde i fall af behof fyllas genom uttaxering hos stadskommunens alla betalningsskyldige medlemmar, samt att det, med ändring af 1 § 9 kap. och 2 § 12 kap. Ä. B., borde stadgas, att vederbörande sterbhusdelegare i stad icke få om värdering vid boupptecknings och närvaro vid arfskiften i det syfte, som i nästberörda lagrum afses, anlita andre gode män, än sådane, hvilka rådstufvurätten eller högre judiciell myndighet, på grund af åstadkommen utredning, förklarat vara skicklige dertill, men att borgmästare och råd likväl tillika borde förpligtas att, emot lösen för instrumentena eller annan efter besväret afpassad ringare ersättning, fullgöra enahanda åligganden i sådana oprivilegierade sterbhus, som derom göra anhållan; stadskommunerna dock obetaget att, när de finna det vara med sin fördel mera öfverensstämmande, hvar för sig antaga särskilde skicklige personer att, på anmodan af sterbhusdelegare, emot enahanda ersättning stå till tjenst såsom förrättningsmän vid boupptecknings och arfskiften.

I sitt förra betänkande i ämnet har utskottet fästat Stadsfullmäktiges uppmärksamhet på några åldriga stadganden af sådant innehåll, att af arf, hvilket ifrån finsk stad utföres, bör i vissa fall till staden erläggas sjette penningen, om arfvet afföres till utrikes ort, och tionde penningen, om det flyttas till någon ort inom landet. Af dessa stadganden har det förra, hvilket står i nära sammanhang med föreskriften i 2 § 15 kap. Ä. B. derom, att utländsk arfvinge, som vill ifrån riket utföra arf skall deraf gifva sjette penningen till kronan, "ther ej annorlunda mellan begge riken slutit är", efterhand förlorat i praktisk betydelse genom de med utländska makter afslutade fördragen om upphörande af *jus detractus.* Deremot har det senare stadgandet om tionde till staden af arf, som flyttas till annan ort i landet, hvilket grundar sig å en föreskrift i 18 § af Stadgan om städernas administration af den 26 December 1619 och Kongl. Brefvet den 4 April 1674 samt derefter blifvit såsom ett städerna tillkommande privilegium ansedt, väl lidit hvarjehanda inskränkningar, i det att Kongl. Brefven den 31 Maj 1681, den 4 November 1692, den 21 Juni 1695 och den 9 December 1697 med flera författningar gjort undantag till förmån för prester, tjenstemän samt deras enkor och barn jemte omyndige öfverhufvud,

men qvarstår likväl i orubbad kraft åtminstone för borgare, som tager arf efter annan borgare, samt har icke allenast blifvit för städerna i Wiborgs län och staden Nyslott bekräftadt genom två Kejserliga Bref af den 21 Mars 1827, utan äfven ansetts höra till sådana privilegier, som blifvit stadfästade genom Kongl. Försäkran för städerna af den 23 Februari 1789.

Emellertid innefattar detta sednare stadgande ett band å rättigheten till fri flyttning inom landet och torde så mycket mera vara förtjent af att upphäfvas, som detsamma under sednare tid synes flerstädes hafva fallit i glömska. Åtminstone har här i Helsingfors någon tillämpning deraf på lång tid icke kommit i fråga, enligt hvad utskottet vid förfrågan hos Magistratens t. f. ordförande och Stadskamreraren inhemtat.

Utskottet har derföre trott sig äfven böra föreslå:

> att Stadsfullmäktige måtte i deras underdåniga skrifvelse angående bouppteckningsprocenten jemväl framhålla önskligheten deraf, att gällande föreskrifter om tiondepenningsafdrag från arf, som ifrån stad till annan ort i landet afföres, blefve i laga ordning upphäfda.

Helsingfors, den 19 April 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. Ad. Wasenius.

Emil Hjelt. G. Ehrström.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 19.

Utskottsbetänkande, rörande några i Helsingfors burskap egande s. k. mindre borgares af burskapet härflytande rättigheter.

Ur handlingarne i detta ärende, hvilket jemte Magistratens skrifvelse för den 9 innevarande April till Stadsfullmäktige inkommit och den 13 i samma månad hos desse föredragits samt då hänskjutits till underteckнade med anmodan att såsom ett utskott deri afgifva yttrande, har utskottet inhemtat följande:

Sedan mindre borgarene här i staden Georg Barkoff, Viktor Nyström, Sergei Nikolajeff, Karl Sundqvist och Konstantin Wahrenborg hos Magistraten anhållit att antingen varda bibehållna vid den mindre borgare i Helsingfors från äldre tider förunnade, men på grund af Kejs. Förordningen den 24 Februari 1868 dem förmenade rättighet att till förtäring å stället jemte kall mat försälja maltdrycker, eller ock, derest denna begäran icke kunde bifallas, berättigas att på skild ansökning öfvergå till sådant burskap sagde förordning medgåfve, eller tilläggas värdshusrättigheter, har Magistraten, efter det stadens Äldste blifvit i saken hörde, medelst utslag, som afkunnades den 8 Juli 1874, förklarat sökandenes anhållan att i egenskap af mindre borgare blifva tillerkände annan eller vidsträcktare rätt, än åberopade förordning medgåfve, såsom saknande stöd i lag, icke förtjena afseende, sökandene dock obetaget att, enligt derom gjordt förbehåll, i stadgad ordning hos Magistraten söka och efter befogenhet erhålla tillstånd att med bibehållande af deras burskap få öfvergå till annat lofligt yrke; men hvad sökandene i öfrigt anfört har Magistraten funnit icke påkalla något yttrande. — Missnöjde med detta utslag hafva sökandene deröfver anfört besvär hos Guvernören i länet, hvilken, efter det stadens Äldste blifvit öfver besvären hörde och Magistraten aflemnat infordradt utlåtande, genom utslag den 30 Oktober 1874 sig i saken utlåtit och funnit sökandene icke hafva förebragt skäl till ändring i Magistratens förenämnda utslag, hvarvid förty komme att bero.

Sedermera hafva sökandene hos Hans Kejserliga Majestät i underdånighet sökt ändring i Guvernörens omförmälda utslag samt, med återhemtande af deras hos Magistraten gjorda anhållan, anfört, bland annat, att sökandene vore de fem ende här i i staden ännu burskap egande mindre borgare samt att, sedan medlemmar af denne borgareklass i anledning af Kejs. Förordningen den 24 Februari 1868 för försäljning af öl och matservering dels blifvit fälde till böter och dels förklarats sitt burskap förlustige, mindre borgarene här i staden hade hos Magistraten begärt upplysning om de rättigheter, som medföljde deras burskap, men den 1 Juli 1871 fått sådant utslag, att sökandene egde ställa sig till efterrättelse de stadganden och författningar, som i dylikt hänseende utfärdats och i landet gälla. — I anledning af de

underdåniga besvären har Kejserliga Senaten genom Finansexpeditionen den 12 nästlidne Mars befalt Guvernören, bland annat, att öfver besvären "infordra vederbörandes underdåniga förklaring"; hvarefter Guvernören genom remissresolution af den 3 innevarande April ålagt Magistraten att "till sig infordra till Hans Kejserliga Majestät ställd underdånig förklaring af Helsingfors Stadsfullmäktige, att afgifvas inom en månads tid vid åttatio marks vite", hvilken förklaring, i händelse densamma aflemnades, eller ock behörig utredning, "när förklaringen blifvit bemälde svarande affordrad", sedan borde af Magistraten till Guvernören insändas jemte Magistratens eget underdåniga yttrande och besvärshandlingarne i målet.

Ehuru Helsingfors stad icke torde kunna anses vara sökandenes vederpart i detta supplikärende och Stadsfullmäktige derföre icke heller borde betraktas såsom svarande i målet, torde Stadsfullmäktige likväl, utan afseende å det dem af Guvernören förelagda vitet, icke undandraga sig att afgifva det äskade underdåniga yttrandet i saken. Under denna förutsättning anhåller utskottet att till belysning af ämnet få anföra följande.

Innan den olikhet i berättiganden, som särskilda benämningar af handelsyrken förut medförde, blef upphäfd genom 7 § i Kejs. Förordningen den 24 Februari 1868, voro stadens handel idkande borgare indelade i tre klasser, nemligen in- och utrikes-handlande, viktualiehandlande samt mindre borgare. Uppkomsten af den sistnämnda klassen, om hvilken nu är fråga, är, så vidt Finlands äldre städer beträffar och derigenom medelbarligen äfven för Helsingfors, att hänföras till den tid, då landets städer, med undantag af Åbo, enligt stadgandet i 34 kap. Köpmåla-balken af allmänna Stadslagen, icke fingo drifva sin marknad med skepp på andra orter än Stockholm. Då bildade sig nemligen uti de finska städerna och företrädesvis just i Åbo en talrik klass af handel idkande personer, hvilka förmedlade utförseln af landtmannavaror samt, ehuru i saknad af egentlig kommersiel bildning och ofta af läs- och skrifkunnighet, likväl erhöllo burskap å detta yrke, emedan burskap å handel enligt lag icke var beroende af strängare vilkor förr än sådana uppställdes i Kongl. Förordningen af den 19 December 1734. Men oaktadt de generella bestämningarna i sistnämnda författning synes i fråga varande borgareklass likväl äfven derefter hafva fått intaga en exceptionel ställning, och denna blef slutligen legaliserad genom Kongl. Brefvet den 10 November 1796, som förklarade att burskap på "den mindre handeln i finska städerne, eller så kallade torg- eller finska borgare- och bonde-handeln" kunde på anmälan erhållas, blott sökanden egde betyg om god fräjd, utan att dertill behöfdes de egenskaper i öfrigt, som till annan vanlig handelsrättighet erfordrades. Först genom ett Kejs. Bref af den 25 Maj 1836 blef det för Åbo och genom Kejs. Förordningen den 4 Augusti 1841 för alla städer i landet bestämdt, att de, som sökte burskap å "den mindre handeln eller så kallade torg- eller borgare- och bonde-handeln", skulle kunna skrifva och räkna samt hafva tjenat i yrket minst sex år; hvarjemte det i sistnämnda förordning, som gjorde sådan skilnad emellan nyssberörda borgarehandel å ena och hökare- eller viktualiehandeln å andra si-

dan, att för den sistnämnda derutöfver fordrades förmåga att föra lagenliga handelsböcker, tilläts både "hökare och så kallade finska borgare i Åbo" äfvensom "slike handlande-borgare i Finlands öfrige städer" att reda i fartyg och drifva utrikes handel, utan annan inskränkning, än att de med fartyg, hvari de ensamme voro redare, icke fingo från utrikes ort inhemta andra varor, än sådana, som de voro berättigade att till salu hålla, samt att, "då de med handlande egde del i fartyg, desse vid ut- och ingåendet borde af någon handlande såsom hufvudredare klareras".

Enligt hvad utskottet ur Magistratens protokoller inhemtat, plägade också Magistraten under de närmast förflutna decennierna fordra af dem, hvilka sökte burskap såsom mindre borgare här i staden, att de jemte god fräjd skulle ega förmåga att skrifva och räkna samt hafva tjenat i yrket eller å annan handel under en följd af år, som i enskilda fall öfversteg, men aldrig torde hafva understigit sex år. Jemväl iakttogs uti de utslag, genom hvilka ansökningar om burskap såsom mindre borgare biföllos och på grund af hvilka burabref, efter det borgareed aflagts, sedan utfärdades, att Magistraten till stöd för sitt bifall åberopade icke allenast 1 § 3 kap. Handelsbalken, som handlar om burskaps vinnande i allmänhet, utan ock förenämnda Kongl. Bref af den 10 November 1796 och Kejs. Förordning af den 4 Augusti 1841.

I anseende härtill är det, enligt utskottets tanke, utom allt tvifvel, att sökandene, när de till borgare här i staden antogos, erhöllo rätt att drifva handel med landtmannavaror samt att reda i fartyg, dock med förenämnda i 1841 års förordning i detta afseende gjorda inskränkning.

Deremot är det icke antagligt, att någon rättighet till spishållning och dermed förenad utskänkning af maltdrycker skulle jemte burskapet blifvit sökandene tillerkänd. Väl blef det i Kongl. Brefven den 27 Augusti 1799, den 12 Februari 1802 och den 6 Mars 1807 bestämdt, att burskap å salubryggd samt bakning och slagtning i städerna kunde vinnas utan hinder af skråtvång; men dessa näringar räknades till handtverken, hvilka enligt 3 § 3 kap. H. B. icke kunde lagligen förenas med handel. Äfven förekommo i Kongl. Resolutionen den 4 Juli 1770 och Kongl. Brefvet den 3 Juli 1800 bestämningar derom, att af sig komne borgare finge söka sin bergning genom idkande af traktörs- eller värdshusnäring. Men redan i 18 punkten af Landshöfdingeinstruktionen den 4 November 1734 hade det blifvit bestämdt, att krögare- och tavernarerätt skulle af magistraterne medgifvas allenast så många, som för staden och de resande samt omliggande landet skattades nödige; och sedan denna bestämmning först vunnit stöd af en föreskrift i Kejs. Brefvet den 15 Februari 1817, blef det omsider genom 21 § i Kejs. Förordningen den 15 Januari 1849, hvilken jemlikt Kejs. Brefvet den 21 Oktober 1861 är att fortfarande tillämpas, bestämdt, att magistraternes utslag i fråga om rättighet att hålla värdshus eller andra näringsställen böra till guvernörernes pröfning och afgörande hemställas, hvilket deremot ej behöft komma i fråga med utslag om burskap.

I följd häraf synes det utskottet vara klart, att, då sökandene genom sitt burskap icke kunnat lagligen erhålla rättighet att till förtäring å stället jemte kall mat försälja maltdrycker, Magistratens och Guvernörens afslag på deras begäran derom är å lag grundadt. Vidkommande åter sökandenes anhållan i öfrigt, så står

det dem visserligen, likasom hvar och en annan, fritt att skildt ansöka antingen om en sådan vidsträcktare handelsrättighet, som Kejs. Förordningen den 24 Februari 1868 omförmäler, eller ock om värdshusrättighet, hvarå burskap enligt sagde förordning ej kan medgifvas. Men, i fall sökandene, såsom det tyckes, med sin begäran i denna del åsyftat att på förhand blifva förvissade om bifall till en efterföljande ansökning om rättighet att med bibehållande af redan förvärfvadt burskap få öfvergå till annan näring, så torde, om man ock afser ifrån det ovanliga i en sådan anhållan, deras ansökning derom så mycket mindre förtjena afseende, som de icke lära styrkt sig ega förmåga att föra handelsbok, hvilket enligt 3 § i 1868 års förordning nu är ett vilkor för burskap å handel, samt Magistratens utslag i anledning af ansökningar om värdshusrättighet böra enligt lag hemställas till Guvernörens pröfning och afgörande.

Men då Magistratens nu i fråga varande utslag, hvarvid Guvernören låtit bero, innehåller, att sökandenes anhållan att i egenskap af mindre borgare blifva tillerkände annan eller vidsträcktare rätt, än Kejs. Förordningen den 24 Februari 1868 medgifver, såsom saknande stöd af lag, icke förtjenade afseende, och detta tilläfventyrs kunde, sökandene till skada, tolkas sålunda, att de icke mera skulle ega rätt att drifva något slags handel, har utskottet, som anser 1868 års förordning icke kunna verka retroaktivt på sökandenes å äldre lag grundade rättigheter, trott sig böra föreslå:

> att Stadsfullmäktige måtte i det infordrade underdåniga yttrandet, som borde genom Magistraten till Kejserliga Senaten insändas och åtföljas af remisshandlingarne i ärendet, till Hans Kejserliga Majestäts nådiga pröfning öfverlemna, huruvida de underdåniga besvären må förtjena annat afseende, än att Kejs. Förordningen af den 24 Februari 1868 i nåder förklarades icke utgöra hinder för sökandene att drifva den inskräntare handel, hvarå de lagligen erhållit burskap.

Helsingfors, den 16 April 1875.

G. Ehrström.

A. Liljenstrand. **J. F. Gadd.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 20.

Utskottsbetänkande i frågan om utseende af skolråd för de med behörigt tillstånd i denna stad inrättade privata läroanstalter.

Principen, att privata läroanstalter skola stå under styrelsens tillsyn, infördes i detta land genom Kejs. Kungörelsen af den 26 November 1849. De närmare bestämmandena angående denna tillsyn meddelades dock först i en den 7 April 1856 i sammanhang med Gymnasii- och Skolordningen af samma dag utfärdad nådig förordning. Uti denna förordning särskiljdes mellan, å ena sidan, läroanstalter, som, med afseende å de uti desamma förekommande undervisningsämnen, voro likartade med något af de offentliga elementarläroverken, och, å den andra, öfriga privata läroanstalter, hvilka icke kunde hänföras under de för de förenämnda gällande bestämningar. Ej nog med att proceduren för beviljandet af tillstånd till skolors inrättande var olika för hvardera af dessa tvenne kategorier; bestämningarne angående tillsynen öfver desamma voro det i än högre grad. Ty under det styrelsen beträffande det senare slaget af enskilda läroverk i § 3 af ifrågavarande förordning förbehöll sig att i hvarje särskildt fall få meddela de föreskrifter, som med afseende å tillsynen öfver anstalten kunde vara erforderliga, stadgades i § 2 angående de förra eller läroanstalter, hvilka med afseende å sitt läroprogram voro likartade med något af de offentliga elementarläroverken, att öfver dem vederbörande Biskop och Domkapitel skulle utöfva den tillsyn, fjerde kapitlet af gymnasii- och skolordningen med hänsigt till de offentliga elementarläroverken föreskrifvit, „likväl med undantag af de stadganden, hvilka angå lärares antagande, skiljande, tillrättavisning och befordrande till ansvar för begångna förseelser, samt inrättningens ekonomiska förvaltning, såsom ock med iakttagande deraf att de anmärkningar, till hvilka anledning i öfrigt kan förefinnas, efter slutad visitation enskildt meddelas föreståndaren eller föreståndarinnan, hvilken det må vara obetaget att dervid till protokollet afgifva de upplysningar och förklaringar, saken finnes påkalla.“

Då sedermera Domkapitlets befattning med skolväsendet upphörde och en särskild Skolöfverstyrelse inrättades, stadgades i instruktionen för denna af den 24 November 1869, bland annat, i dess 10 § 4 mom. att Skolöfverstyrelsen egde „öfver enskilda läroanstalter utöfva den tillsyn, som enligt förordningen af den 7 April 1856 tillhört landets domkapitel“, samt i § 15 af samma instruktion, att Öfverstyrelsen vid öfvervakandet af läroanstalterne i landet skulle biträdas af ett för hvarje skola särskildt eller för flere gemensamt skolråd, till hvilkas ledamöter kommunerna ålades att genom val, verkställda förmedelst elektorer, föreslå lämpliga personer. Som emellertid

i förordningen något uttryckligt stadgande om utseende af skolråd för de privata läroanstalterne i landet icke fanns, ingick Skolöfverstyrelsen i slutet af år 1873 till Kejserliga Senaten med anhållan om berättigande att, i den ordning 15 § i sistberörda förordning föreskrifver, utse skolråd för alla med behörigt tillstånd inrättade privata undervisningsanstalter i landet, hvilka skolråd skulle, med afseende å dessa anstalter, ega utöfva det inseende 2 § i förordningen den 7 April 1856, angående dylika läroinrättningars ställande under styrelsens tillsyn, omförmäler, eller ock att, der så pröfvades lämpligt, åt de redan invalda skolråden för de offentliga läroverken uppdraga inseendet öfver de privata undervisningsanstalterna. Till denna framställning fann Kejs. Senaten den 16 Januari 1874 godt bifalla och med stöd deraf anhöll Skolöfverstyrelsen den 5 derpåföljande Februari hos Guvernören i länet, det Guvernören ville anmoda, bland andre, Helsingfors stadskommun att uppgöra förslag till lämplige skolråd för de härstädes befintliga enskilda läroanstalterna. Ärendet öfverlemnades af Guvernören till behandling af allmän kyrkostämma och förevar vid en sådan den 16 April 1874. Hos pluraliteten af de vid kyrkostämman närvarande gjorde sig emellertid den åsigt gällande, att ett åliggande af ifrågavarande art icke kunde åhvälfvas kommunen, alldenstund privata skolor vore enskilda företag, i hvilkas skötande ingrepp ej kunde ske utan kränkning af den enskildes rätt, hvarförutan kommunen icke heller kunde såsom en kommunal förtroendepost ålägga någon af sina medlemmar den „grannlaga“ och „odiösa“ befattningen att öfvervaka desamma; och stannade kyrkostämman på sådan grund och då man tillika ansåg att kommunen åtminstone först bort blifva noggrannare, än som skett, upplyst om de ifrågavarande skolrådens för de privata skolorna åligganden, i det beslut att undandraga sig hvarje åtgärd i och för val af sådana.

Om denna Helsingfors stads kommuns vägran anmälte Skolöfverstyrelsen hos Kejs. Senaten; och har Kejs. Senaten med anledning deraf den 29 Januari innevarande år till Öfverstyrelsen aflåtit en skrifvelse, innehållande: att „emedan, enligt stadgandena i § 10 mom. 4 och § 15 af ofvannämnda förordning af den 24 November 1869, det inseende öfver enskilda undervisningsanstalter i landet, som, jemlikt nådiga förordningen den 7 April 1856, förut tillhört landets domkapitel, numera åligger Skolöfverstyrelsen och denna, vid öfvervakandet af läroanstalterna i landet, skall biträdas af ett för hvarje skola särskildt eller för flere gemensamt skolråd, bestående af tre till fem medlemmar, hvilka af kommunen väljas för tre år i sender; ty och då otvetydigt är att föreskriften i omförmälda § 15 af förordningen den 24 November 1869, angående tillsättandet af skolråd, jemväl afser enskilda undervisningsanstalter och bör förty af vederbörande iakttagas till efterlefnad, har Kejserliga Senaten, jemte det Senaten funnit den Skolöfverstyrelsen äfvensom vederbörande skolråd tillkommande befogenhet i afseende å tillsynen öfver sådana privata skolor i landet, hvilka blifvit med behörigt tillstånd inrättade, icke vara annan eller vidsträcktare än den som förut i detta hänseende varit i meranämnde nådiga förordning af den 7 April 1856, jemförd med stadgandena i fjerde kapitlet af den samma dag och år utfärdade gymnasii- och skolordningen, vederbörande domkapitel och skolinspektorer tillerkänd, tillika förordnat att, i de fall, der Skolöfverstyrelsen ej finner lämpligt att åt någon eller några af de för de offentliga elementarläroverken invalde skolråden anförtro kontrollen öfver med behörigt tillstånd

inrättad enskild undervisningsanstalt, åtgärd bör af Skolöfverstyrelsen i laga ordning vidtagas derhän, att för såbeskaffad läroinrättning varder utsedt särskildt skolråd, hvilket deröfver eger utöfva tillsyn, på sätt i ofvanstående måtto antydts."

Sedan saken haft denna omgång har nu Skolöfverstyrelsen med stöd af Kejs. Senatens nästberörda skrifvelse hos Guvernören i länet anhållit det vederbörande blefve ålagde att ifrågakomne val verkställa, samt Stadsfullmäktige slutligen genom Magistraten uti dess skrifvelse för den 27 sistlidne Februari uppmanats att i sådant afseende utse elektorer, hvilka jemlikt 15 § i förordningen den 24 November 1869 skulle hos Magistraten föreslå flere till ledamotskap i omförmälde skolråd lämplige personer, bland hvilka Skolöfverstyrelsen sedan egde utnämna det nödiga antalet; deråt Stadsfullmäktige under den 16 nästvikne Mars åt undertecknade uppdragit att, såsom ett Stadsfullmäktiges utskott, ärendet förbereda och dervid ej mindre lemna utredning om samtlige privata läroanstalter i staden jemte yttrande huru många skolråd kunde erfordras för dessa skolor, för ändamålet fördelade i lämpliga grupper, än att taga i öfvervägande huruvida icke särskild framställning från Stadsfullmäktiges sida kunde vara påkallad deraf, att de lagrum, som åberopats i påbudet om detta val, icke lemna tillräcklig ledning för bedömande särskildt af frågan om omfånget af sådana skolråds befogenhet.

Då, såsom af det anförda framgår, tillsynen äfven öfver de privata läroanstalterna i landet genom 10 § af Kejserliga förordningen den 24 November 1869 uppdragits åt Skolöfverstyrelsen och i 15 § af samma förordning stadgats att Skolöfverstyrelsen vid öfvervakandet af alla öfriga läroanstalter utom folkskolorna skall biträdas af skolråd valda utaf kommunerne, så synes det vara sjelffallet, att förordningen afsett att skolråd jemväl för privat läroverk borde utses. Denna tolkning har äfven vunnit stöd genom Kejs. Senatens ofvanberörda skrifvelse af den 29 Januari 1875, och något tvifvel rörande denna kommuns skyldighet att vidtaga åtgärd i och för val af skolråd för de med behörigt tillstånd inrättade privata läroanstalterne i staden torde således ej numera kunna ega rum.

Beträffande dessa skolråds befogenhet har i åberopade författningar liksom ock i Kejserlige Senatens omförmälde skrifvelse uttryckligen uttalats, att denna ej kan vara annan eller vidsträcktare än den som förut i detta hänseende varit i förordningen af den 7 April 1856, angående enskilda läroinrättningars ställande under Styrelsens tillsyn, jemförd med stadgandena i fjerde kapitlet af den samma dag och år utfärdade gymnasii- och skolordningen, vederbörande domkapitel och skolinspektörer tillerkänd. Den tillsyn, skolråden för de privata läroverken komma att utöfva, är således inskränkt till att i resp. skolor anställa visitationer, att derifrån bekomma årliga förteckningar öfver eleverne samt att om skolornas tillstånd aflemna berättelse till Skolöfverstyrelsen. Om skolråden vid visitationer anse sig ha skäl till anmärkningar, äro de ej berättigade att framställa dem i lärares och elevers närvaro utan enskildt åt föreståndarne.

Men om ock kommunens skyldighet att för skolråds tillsättande vid de med behörigt tillstånd härstädes inrättade privata läroverken vidtaga eskad åtgärd sålunda är

otvifvelaktig, bör det likväl icke lemnas obeaktadt att emottagandet af dylika befattningar helt och hållet måste bero af de valdes fria vilja och benägenhet dertill, samt att någon tvångsmakt i detta hänseende vare sig från statens eller kommunens sida icke kan ifrågasättas. Ty väl kan deltagandet i ett öfvervakande af de offentliga skolorna ur flere synpunkter uppfattas såsom en allmän medborgerlig pligt, men i fråga om privata företag och enskilde personers på fullkomligt fri öfverenskommelse beroende anlitande af desamma torde en sådan medborgerlig pligt hvarken ega rum och ej heller vara af behofvet påkallad, enär antagligen den privata undervisningen tillräckligt kontrolleras af elevernas föräldrar och målsmän, medan deremot ett dylikt ingripande icke är desse medgifvet vid de offentliga läroverken. Det vore kanske derför ur principiel synpunkt riktigare om styrelsen, der den ansåge en tillsyn öfver omförmälda företag nödig, utöfvade denna genom sina egna organer. Då Stadsfullmäktige nu emellertid ega att ställa sig föreskriften angående elektorers utseende för ifrågavarande ändamål till efterrättelse, har utskottet ansett en anordning böra vidtagas, hvarigenom det största möjliga tillmötesgående från de till skolråd valdes sida vore att påräkna, och får i sådant afseende hemställa om icke till elektorerne borde öfverlemnas att företrädesvis utse dem, som till skolråd föreslås, bland elevernes i de resp. läroanstalterna föräldrar och målsmän. För desse, som redan förut måste anses hysa ett lefvande intresse för den inrättning, åt hvilken de anförtrott sina barns eller pupillers undervisning, bör uppdraget förefalla mindre betungande än för personer, som stå fullkomligt fremmande för inrättningen i fråga.

Då Stadsfullmäktige till utskottet öfverlemnat ifrågavarande ärende, hafva Stadsfullmäktige tillika uppdragit åt utskottet att införskaffa utredning om samtliga privata läroanstalter i staden. Det hade i sjelfva verket varit af största intresse att erhålla en fullständig och tillförlitlig uppgift på dessa skolor samt antalet af de elever, som besöka desamma, men utskottet har snart kommit till insigt af att det blefve utskottet omöjligt att ensamt införskaffa denna utredning. Ett likartadt försök gjordes i medlet af 60-talet på föranstaltande af pedagogiska föreningen härstädes och ehuru föreningen då för ändamålet erhöll medverkan af stadens polis, vann föreningen ej fullständigt sitt syftemål. — Då nu den föreliggande frågan dessutom egentligen gäller de med behörigt tillstånd inrättade privata skolorna härstädes och en kontroll öfver annan privat undervisning hvarken torde vara afsedd eller behöflig, har utskottet, för att icke fördröja ärendets gång, trott sig böra inskränka sin åtgärd till en anhållan hos Skolöfverstyrelsen om uppgift å dessa anstalter. Till svar på denna anhållan har från Skolöfverstyrelsen tillställts utskottet en förteckning öfver de personer, hvilka enligt hos Öfverstyrelsen förvarade handlingar meddelats tillstånd att i denna stad inrätta privata skolor. Förteckningen upptager inalles 13 dylika tillståndsresolutioner, af hvilka dock endast sex angå läroinrättningar, som ännu fortfara med sin verksamhet; och äro dessa meddelade följande personer, nemligen:

Lärarinnan Blomqvist för en fruntimmersskola, af Generalguvernören d. $^{9}/_{21}$ November 1852. Denna skola är dock numera förvandlad till en småbarnsskola för gossar och flickor samt handhafves af Fröknarne A. Helsingius och A. Blomqvist. Undervisningsspråket svenska.

Lärarinnan Thitz, för en småbarnsskola. Undervisningsspråket likaledes svenska.

Tyska församlingen för en fruntimmersskola, af Kejs. Senaten d. 27 Juni 1867. Tillståndet är väl meddeladt tyska församlingen, men rätteligen är läroanstalten ett företag af enskilda medlemmar af sagde församling. Undervisningsspråket är tyska.

Professor Yrjö Koskinen för en fruntimmersskola, af K. Senaten den 1 April 1869. Undervisningsspråket finska.

Doktor F. Ignatius för en goss-skola, af K. Senaten den 22 September 1871. Undervisningsspråket finska.

Läraren Leon Gabriel Biaudet för en fruntimmersskola, af K. Senaten den 23 Maj 1873. Undervisningsspråket franska.

Lärarinnan F. Sahlberg för en fruntimmersskola, af K. Senaten den 22 Oktober 1874. Undervisningsspråket svenska.

Utom dessa af Skolöfverstyrelsen uppgifna är, såsom allmänt bekant, privatlyceet i denna stad en med behörigt tillstånd tillkommen privat inrättning, men då, enligt hvad utskottet inhemtat, tillsynen öfver detsamma är särskildt ordnad genom en K. Senatens resolution af den 13 Juni 1857, har utskottet ej ansett sig böra föreslå att något skolråd skulle för detta läroverk utses.

Hvad de öfriga beträffar, så hafva Stadsfullmäktige väl i det protokollsutdrag, hvarmed ärendet öfverlemnats till utskottet, antydt, att desamma borde, om möjligt, fördelas i lämpliga grupper samt för hvarje grupp ett gemensamt skolråd föreslås. Men med afseende å de väsendtliga olikheter i läroprogram, undervisningsspråk m. m., som förefinnas emellan läroverken i fråga, samt äfven för att bereda elektorerne tillfälle att vid valet af skolråd fullständigare följa den af utskottet förordade grundsats att företrädesvis elevernes i de resp. skolorna föräldrar och målsmän borde i skolråden för desamma inväljas, har utskottet trott sig hellre böra föreslå att särskilda skolråd skulle utses för hvarje af de ifrågakomne läroanstalterne, med undantag af de tvenne ofvanberörda småbarnsskolorna med svenskt undervisningsspråk, för hvilka, äfven med afseende å det obetydliga fåtal elever, som, enligt hvad utskottet meddelats, för närvarande besöka Fröken Thitz' skola, ett gemensamt skolråd kunde vara på sin plats.

Antalet af de af Stadsfullmäktige utseende elektorer, hvilka hos Magistraten ega föreslå till ledamotsskap i dessa skolråd lämplige personer, torde kunna bestämmas till fem.

Utskottets förslag blefve alltså

att Stadsfullmäktige ville besluta att utse fem elektorer, hvilka hos Magistraten egde, företrädesvis bland föräldrarne till de barn, hvilka besöka respektive skolor, föreslå ledamöter i följande skolråd, nemligen: ett gemensamt för Lärarinnorna A. Blomqvists och R. Thitz' småbarnsskolor, ett för den af särskilda medlemmar af tyska församlingen härstädes inrättade tyska fruntimmersskola, ett för en enahanda läroanstalt med finskt undervisningsspråk, inrättad på grund af Prof. Y. Koskinen meddeladt tillstånd, ett för den finska goss-skola härstädes, för hvilken tillstånd ut-

verkats i Doktor F. Ignatii namn, ett för Läraren L. G. Biaudet's franska fruntimmersskola och ett för Lärarinnan F. Sahlbergs enahanda läroverk med svenskt undervisningsspråk; om hvilket beslut samt om utgången af valet Magistraten uti afgående skrifvelse borde underrättas för vidtagande af den vidare åtgärd sakens beskaffenhet fordrar.

Helsingfors den 22 April 1875.

Alfr. Kihlman.

O. R. Mellin. **C. G. Estlander.**

Robert Montgomery. **Carl Gust. Borg.**

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1875.

№ 21.

Utskottsbetänkande i anledning deraf, att den härstädes under anläggning varande vattenledningen blifvit Helsingfors kommun till inlösen erbjuden.

Sedan Magistraten i denne stad jemte skrifvelse för den 13 sistlidne Mars till Stadsfullmäktige öfverlemnat en af Direktionen för kontinental vattenverksaktiebolaget Neptun i Berlin till Magistraten ingifven, af två bilagor åtföljd skrift, deri Helsingfors kommun till inlösen erbjudes den af bolaget, på grund af dertill erhållen koncession, anlagda vattenledning till denne stad, hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 16 i sagde månad gifvit undertecknade i uppdrag att såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott aflemna utlåtande i anledning af berörde förslag, hvarvid utskottet borde yttra sig i ämnet i hela dess vidd.

Ofvannämnda till Magistraten ingifne skrift jemte bilagor äro af följande lydelse:

Till Välloflige Magistraten i Helsingfors.

Sedan Helsingfors stad den 22 Februari och 23 Mars 1871 å byggande och bedrifvande af en vattenledning i denna stad för en tidrymd af 75 år beviljat en koncession, som med stadens auktoriteters begifvande den 5 Juni 1872 öfvergått till undertecknade bolag Neptun, vidtogo arbetena derå den 1 November 1872 och äro desamma numera till ¾ fulländade.

Såsom bilagde kostnadsberäkning utvisar, har bolaget för byggnaden hitintills utgifvit circa f.mk 1,500,000, hvarjemte till inrättningens fullbordande ytterligare f.mk 500,000 måste anskaffas.

De i Tyskland rådande affärsförhållandena tillåta bolaget ej att med egna medel fullända och bedrifva inrättningen; det ser sig alltså nödsakadt att söka på annat håll anskaffa de härtill nödiga kapitaler och att genom försäljning af inrättningen återvinna de här utgifna medlen. Helsingfors stad eger otvifvelaktigt det största intresse vid vattenledningens snara fulländande och bolaget anser sig derföre bäst tillgodose sitt eget intresse, om det, för att uppnå sitt mål, med ansökan om bistånd vänder sig till staden.

Detta bistånd kan på olika sätt lemnas. Men såvida det ej torde tarfva bevis, att en vattenledning först då kan motsvara alla behof, när den utgör kommunens egendom, så synes det vara förenligast med båda parternes intresse, att vattenledningen erbjudes Helsingfors stad till inlösen.

Det ligger ingalunda uti bolagets afsigt att göra en vinstgifvande affär, utan fastmer att på ett för bolaget hedrande sätt fullgöra de genom koncessionens öfvertagande ingångna förbindelser, äfven om sådant vore förenadt med uppoffringar.

Helsingfors stads läge och förhållanden äro visserligen utan tvifvel sådana, att inrättningen inom relativt kort tid kommer att lemna vinst, d. ä. afkasta 6 à 8 %, såsom bilagde rentabilitetsberäkning närmare utvisar; det oaktadt får man ej under de första driftsåren vänta sig full ränta å anläggningskapitalet, hvilket äfven bestyrkes genom erfarenhet i de flesta städer.

Men staden vore tvungen att genast i början erlägga bestämd ränta å det i vattenledningen nedlagda kapitalet, samt följaktligen se sig tvungen att på annat sätt betäcka den emellertid uppkomna bristen och påföra densamma kommunen. Denna omständighet är äfven i de flesta fall orsaken, hvarföre koncessioner beviljas, hvaremot, såsnart tillräcklig afkastning är att motse, städerna sjelfve ombesörja byggandet och bedrifvandet af vattenledningar.

För att nu i denna riktning erbjuda staden nödig säkerhet, är bolaget beredt att för de första fem driftsåren sålunda garantera 4 % ränta å det för vattenledningen erforderliga anläggnings-kapitalet, att af köpesumman $5 \times 4 = 20$ % på förhand få innestå, och utbetalas i årliga rater, för såvidt desamma ej absorberas genom räntebetalningen.

Bolaget anser sig på sådant sätt tydligast ådagalägga ej mindre sitt intresse för saken, än sin beredvillighet att bringa ett offer.

Enligt koncessionsfördraget är staden berättigad att efter 30 års förlopp inköpa inrättningen på vilkor, hvilka §§ 21 och 25 närmare bestämma.

Men bolaget tror sig handla uti ömsesidigt intresse, då det, utan fästadt afseende å någon annan kombination till reglerande af denna angelägenhet, redan nu på nedanstående allmänna vilkor erbjuder staden vattenledningen till inköp.

Bolaget fulländar inrättningen enligt koncessionsfördragets stipulationer på grund af speciell öfverenskommelse och staden lemnar åt bolaget de härtill nödiga medlen i mon af behofvet, förskottsvis, dock högst f.mark 500,000, i afräkning å köpesumman.

Efter arbetenas fulländning öfvertager staden vattenledningen till det pris densamma kostat bolaget eller rundt f.mark 2,000,000, hvarefter återstoden erlägges på följande sätt:

Fmk. 1,100,000, 14 dagar efter vattenledningens öppnande och de återstående
„ 400,000, under fem års tid à 80,000 f.mark, nemligen första gången 15 månader efter vattenledningens öppnande, för såvidt denna afbetalning icke åtgår till betäckande af den öfvertagna räntegarantin.

Oafsedt alla ofvanför upptagna fördelar, hvilka, derest staden nu genast öfvertager vattenledningen, komma densamma till del, anse vi oss böra ännu framhålla att staden äfven i pekuniärt hänseende härigenom tillskyndas en betydlig förmån. Ty om bolaget vore tvunget att föryttra inrättningen åt tredje person, så blefve bestämningarne i § 25 af fördraget, enligt hvilka staden först efter 30 års förlopp emot erläggande af tjugudubbla beloppet af rena behållningen under fem på hvarandra följande år får inlösa inrättningen, gällande. Antar man nu den rena

behållningen till endast 8 %, så skulle köpesumman då utgöra f.mark 3,200,000 eller 60 % mera än nu.

Undertecknad, bolaget Neptuns ende direktör, vistas för närvarande i staden och ämnar, om möjligt, afvakta ett definitivt beslut, för att, i annan händelse, på annat håll inleda underhandlingar.

Bolaget får på sådan grund ödmjukast anhålla, det Välloflige Magistraten ville med det snaraste fatta beslut i anledning af förestående anbud, hvarigenom å ena sidan bolaget Neptun skulle kunna utträda ur dess för närvarande betryckta läge, och å andra sidan öppnandet af vattenledningen till hela dess omfång enligt kontraktet skulle möjliggöras under loppet af innevarande år.

Helsingfors den 12 Mars 1875.

„NEPTUN"
Cont. Wasserverks-Actien-Gesellschaft.
Direktionen:
Robert Herbig.

Kostnadsberäkning.

A. De hittills för vattenledningen redan utbetalda summor.

1.	pr kassa för arbeten, för inköp af fastigheter och byggnadsmaterialier i Helsingfors	F.mark	756,674:	—
2.	för Rör, ifrån England	„	485,154:	66.
3.	„ Slidkranar och brandposter	„	24,357:	53.
4.	„ Bly	„	19,200:	—
5.	„ Cement	„	17,500:	—
6.	„ Rörläggningsverktyger	„	2,625:	—
7.	„ Diverse	„	3,205:	—
		F.mark	1,308,716:	19.
	Härtill kommer:			
8.	„ 2 års ränta à 4 proc. af ofvanstående summa med	„	104,697:	29.
9.	„ kursdifferenser och omkostnader i Berlin	„	32,586:	32.
10.	Inköp af Koncessionen	„	150,000:	—
		Summa F.mark	1,596,000:	—

B. Kostnadsförslag för återstående arbeten.

I. Pumpanläggningen.

1.	Dammbyggnad och vattenränna	F.mark	7,747:	—	
2.	Pumphusets fulländning	„	13,672:	—	
3.	Turbiner och pumpar	„	66,650:	—	F.mark 88,069: —

	II. Filteranläggning.				
1.	Tillopps och sugrör	F.mark	4,476: —		
2.	Filtern	„	41,233: —		
3.	Spolningsapparat för filtrersand . .	„	250: —		
4.	Stödjemur mot ån	„	3,900: —		
5.	Vägar, Planeringar jemte afplankning	„	5,800: —		
6.	Filtrermaterial	„	12,100: —	F.mark	67,759: —
	III. Hufvudledning.				
1.	Mellan Gammelstaden och reservoiren	F.mark	4,861: —	F.mark	4,861: —
	IV. Reservoiren.				
1.	Dess inre fulländning, jemte planering och vägar	F.mark	8,894: —	F.mark	8,894: —
	V. Rörnätet i staden.				
1	Läggning af 37,000 löp. fot rör . .	F.mark	58,590: —		
2.	Sprängning af omkring 11,000 löp. fot, till medelpris 14,67	„	161,370: —		
3.	Uppställning af 130 st. brandposter och slidkranar	„	659: —		
4.	Inlösen af förpantade rör	„	40,000: —		
	d:o af bly	„	3,270: —		
5.	Återstående leverans af:				
	56 ctr. tackjerns rör å 17	„	952: —		
	9 „ d:o å 21	„	189: —		
	63 st. brandposter å 90	„	5,670: —		
	6 „ ståndrör för d:o å 150	„	900: —		
	2 „ 6 slidkranar å 150	„	300: —		
	4 „ offentliga vattenposter	„	1,600: —		
6.	För oförutsedda utgifter	„	3,500: —	F.mark	277,000: —
	VI. Diverse Creditorer .	F.mark	20,126: —	F.mark	20,126: —
	VII. För administration samt oförutsedda utgifter			„	33,291: —
				Summa F.mark	500,000: —

Recapitulation.

A.	Den hittills utbetalda summan	F.mark	1,596,000: —
B.	Kostnadsförslag för återstående arbeten	„	500,000: —
	Totalsumma	F.mark	2,096,000: —

Helsingfors den 12 Mars 1875.

„NEPTUN“
Cont. Wasserwerks-Actien-Gesellschaft.
Direktionen:
Robert Herbig.

Rentabilitets-Beräkning.

I Helsingfors stad finnas inalles enligt Ignatius 1076 gårdar; utan afseende på en framtida tillvext af staden antages, att efter förloppet af tio år $^5/_6$ deraf eller 900 gårdar förses med vatten ifrån vattenledningen.

Under första byggnadsåret ingingo 79 formella anmälningar för vattenförbrukning, med en uppgifven konsumtion, enligt vattentaxan beräknad till i medeltal F.mark 116 per år och gård.

Läggas dessa siffror till grund, så inflyta efter tio år:

För 900 gårdar å F.mark 116	F.mark	104,400: —
Dertill läggas följande redan anmälde industrier och näringar, hvilkas konsumtion i brist på nödiga uppgifter endast kunnat uppskattas, nemligen:		
För 1 bryggeri och bränneri	„	6,600: —
„ 3 badanstalter	„	6,560: —
„ 4 bagerier	„	1,200: —
„ 1 sockerbruk	„	3,000: —
Återstå, att med vatten förse följande allmänna byggnader, behof och industriella anläggningar:		
a) Kronobyggnader: Senatshuset, Kejs. palais, Gen. Guvernörshuset, Universitetet, Laboratoriet, Bangården och jernvägsverkstaden, sjukhusen, Ackuschementshuset, finska gardets kasern, ryska infanteriets kasern, kavalleri stallen, fängelser etc. uppskattadt till	„	40,000: —
b) Kommunala byggnader och ändamål: Rådhuset, skolorna, fontäner, kanal och gatuspolningen	„	20,000: —
c) Teater, hotells, restaurants	„	8,000: —
Transport	F.mark	189,760: —

		Transport F.mark	189,760: —
d) Hamnen, jemte ryska marinen		„	2,000: —
e) 1 bryggeri och bränneri		„	1,000: —
f) Diverse näringar, bagerier, slagterier, garfverier etc.		„	5,000: —
6 Destillerier à F.mark 1,000		„	6,000: —
		Brutto inkomst F.mark	203,760: —

Härifrån afgå driftskostnaderna, nemligen:

Löner för 1 ingeniör, 1 kassör, 1 rörmästare, 1 maskinist	F.mark	15,000: —	
6 arbetare à F.mark 1000	„	6,000: —	
Verkets underhållande med $^3/_4$ proc. af byggnadskapitalet	„	15,000: —	
Hyra, vaktmästare, kontorsutensilier . . .	„	3,000: —	
Kronoutskylder, brandstodsafgift, samt till afrundning	„	4,760: —	F.mark 43,760: —
		Netto inkomsten F.mark	160,000: —

eller ungefär 8 proc. af anläggningskostnaderna.

Helsingfors den 12 Mars 1875.

„NEPTUN“
Cont. Wasserwerks-Actien-Gesellschaft.
Direktionen:
Robert Herbig.

Frågan om inrättande af en fullständig vattenledning för Helsingfors stad har först blifvit framkastad af Kejserliga Senaten, som uti skrifvelse af den 27 Maj anmodade Guvernören i Nylands län att till stadens Magistrats och Äldstes öfvervägande öfverlemna, huruvida och på hvad sätt staden kunde förses med en vattenledning, hvarigenom till hela staden eller åtminstone till de flesta delarne deraf kunde ledas drickbart sött vatten i tillräcklig mängd och hvilken tillika skulle hafva till bestämmelse att vid förefallande eldsvådor lemna nödig vattentillgång för stadens brandverk.

I det yttrande häröfver stadens Äldste afgåfvo, erkände desse att den föreslagna inrättningen väl vore önskvärd och nödvändig, men ansågo en sådan anläggning vara alltför kostsam att med stadskassans medel kunna tillvägabringas, hvarföre stadens Äldste föreslogo att ett med ånga drifvet vattenuppfordringsverk borde anskaffas, att vid eldsvådor begagnas intilldess en vattenledning till staden kunde komma till stånd.

Magistraten, som i dess den 21 December 1864 daterade utlåtande i ämnet instämde i stadens Äldstes yttrande om vattenledningens nytta och nödvändighet, isynnerhet som staden i allmänhet led brist på godt dricksvatten, var deremot, hvad

den af Äldste förordade vattenuppfordringsanstalten beträffade, af den åsigt att densamma komme att blifva af jemförelsevis ringa nytta och att ett af stadens Brandkommission uppgjordt förslag till en vattenledning från Thölöviken vore att föredraga*). Tillika hemställde Magistraten om icke, enär kostnaderna för de undersökningar, som borde föregå anläggningen, vore högst betydliga och vattenledningen blefve af nytta jemväl för kronans byggnader här i staden, dessa undersökningar finge verkställas af Ingeniörkorpsen för väg- och vattenkommunikationerne.

Sedan Chefen för bemälde korps blifvit i saken hörd, beviljade Kejserliga Senaten, på hans förslag, Civilingeniören E. Lekve ett understöd af allmänna medel för att under sommaren 1865 utföra de erforderliga undersökningarne och afgifva derå grundadt förslag samt aproximativa beräkningar öfver kostnaderna för ifrågavarande anläggning, såsom ock att, innan undersökningarne påbörjades, företaga en resa till Stockholm, Köpenhamn och Altona, för att inhemta kännedom om de å dessa orter inrättade vattenledningar. Efter återkomsten från denna resa och sedan undersökningar och beräkningar blifvit utförda, afgaf Ingeniören Lekve ett af honom utarbetadt "Förslag till vattenledning för Helsingfors stad", hvilket Kejserliga Senaten lät till tryck befordra samt i 500 exemplar tillsända Magistraten för att bland stadens innevånare utdelas och hvilket förslag såsom bilaga åtföljer detta betänkande, hvarigenom utskottet här endast behöfver hänvisa till de intressanta och sakrika upplysningar i ämnet, detsamma innehåller.

Öfver berörde förslag infordrade Kejserliga Senaten den 5 Juni 1866 borgerskapets och öfrige stadsboers samt Magistratens yttranden. När ärendet i vederbörandes närvaro den 18 Juli samma år inför Magistraten förevar, tillsattes två komitéer att öfver förslaget utlåta sig, den ena komitén å borgerskapets och den andra

---

*) Med anledning deraf att Brandkommissionen uppdragit Stadsingeniören Reuter att afgifva förslag till inrättande af större vattenreservoirer i de aflägsnare stadsdelarne, på det att sålunda den vid uppkommande eldsvåda vanligen rådande vattenbristen blefve minskad, hade ingeniören Reuter, som ansett en dylik anordning komma att medföra dryga kostnader, förordat att ifrån Thölö viken skulle anläggas en vattenledning, hvilken borde drifvas med ånga och ledas utmed Brunns-, Mikaels- och Alexandersgatorna till norra hamnen samt med en utgrening från hörnet af de begge sistnämnda gatorna längs Mikaelsgatan fortsättas nära nya theatern till Förstadstorget, der två reservoirer borde anläggas. Uti skrifvelse till Kejserliga Senatens Kansli Expedition af den 25 Oktober 1864, anhöll Brandkommissionen, under Guvernörens i länet ordförandeskap, att till utförande af denna vattenledning, hvilken ansetts komma att kosta 29,100 rubel eller 164,400 mark samt erfordra 2,015 rubel eller 8,060 mark i årligt underhåll måtte utverkas bidrag af allmänna medel, utöfver det belopp, som enligt stadens brandordning af dessa medel för brandverket utginge. För verkställandet af en sådan vattenledning beviljades ock år 1865 af H. K. M. 50,000 mark, med vilkor att inrättningen vid pröfning af sakkunnige personer godkändes såsom ändamålsenlig och att inom årets utgång för brandverkets behof anskaffades två flyttbara mekaniska vattenuppfordringsverk af sådan konstruktion att de äfven under starkare köld voro användbara.— I anseende till den under tiden uppkomna frågan om en vattenledning, som skulle med sött vatten förse större delen af staden, torde berörde projekt, hvilket endast afsåg erhållandet af hafsvatten för släckning vid inträffande eldsvådor, sedermera icke hafva blifvit vidare fullföljdt.

å stadens öfrige innevånares vägnar, hvarefter Magistraten den 12 December 1866 och den 6 Februari 1867 beslöt att, på sätt äfven komiterade i deras emellertid inkomna utlåtanden förordat, förslaget skulle underkastas granskning af Öfverstelöjtnanten F. W. Leijonancker i Stockholm, hvilken byggt dervarande vattenledning. Denne aflemnade härå, efter att personligen hafva på stället undersökt alla förhållanden, som med vattenledningsfrågan hade sammanhang, här bilagda "utlåtande rörande förslag till vattenledning för Helsingfors", hvilket den 20 Januari 1868 inför Magistraten delgafs stadens invånare och, sedan detsamma ifrån tryck utgifvits vid Magistratens sammanträde den 27 påföljde Maj blef dem ytterligare föredraget.

Kort derförinnan hade Handelsassocién W. A. Abegg i S:t Petersburg uti en till Magistraten ingifven skrift utfäst sig att, i öfverensstämmelse med hvad Herr Lekves och Leijonanckers förslag innehålla, på vissa i sådant afseende uppställda vilkor utföra byggandet af vattenledningen, samt framdeles bedrifva densamma, och den 27 Juni 1868 valdes inför Magistraten en komité, som skulle vidtaga alla de förberedande åtgärder, hvilka för sakens slutliga pröfning och afgörande vore behöfliga samt med de dervid erhållna upplysningar och skriftligt utlåtande i ämnet till Magistraten inkomma.

Efter att under sakens handläggning hafva genom underhandlingar med Hr Abegg utverkadt särskilda ändringar och jemkningar i de ursprungligen framställda vilkoren, uppgjorde komiterade med honom förslag till ett kontrakt, hvilket sedermera äfven af stadens invånare godkändes och hvarigenom honom på 50 år tilldelades koncession å vattenledningsanläggningen samt i enlighet hvarmed, bland annat, utom den afgift som för den enskilda förbrukningen erlades, för vattenkonsumtionen till allmänna ändamål skulle under de första tio åren betalas 80,000 mark, under derpåföljande fem år 75,000 och under ytterligare fem år 70,000 mark, allt årligen.

Denna afgift föreslogs att sålunda fördelas:

	Under de första 10 åren mark.	Från och med 11:e till och med 15:e året mark.	Från och med 16:e till och med 20:e året mark.	
Helsingfors Stadskommun:				
a) för förbrukning af vatten till eldsläckningsbehof	10,000	10,000	10,000	att erläggas af dem, som deltaga i brandverkets underhåll.
b) för gatuspolning samt fontän vid nya theatern och vattenkastare vid rörledningens ändpunkter	5,000	5,000	5,000	att utgå från stadens enskilda medelsfond eller genom taxering hos stadens invånare.
c) för vattenförbrukning i rådhuset och stadsfängelset samt för två vattenposter å torgen	2,500	2,500	2,500	
Transport	17,500	17,500	17,500	

Transport	17,500	17,500	17,500
Statsverket:			
a) för senatshusets, Kejserliga palatsets, generalguvernörshusets, generalguvernementskansliets, posthusets, gardeskasernens och jernvägsbyggnadernas förseende med brandkranar	13,000	11,000	9,000
b) för vattenförbrukningen i nämnde byggnader samt i sjukhusen och välgörenhetsinrättningar	20,000	17,500	15,000
Universitetet: för dess inom rörnätet belägna byggnaders förseende med brandkranar samt vattenförbrukningen i dessa byggnader	7,000	6,500	6,000
Stadens församlingar: för brandkranar vid kyrkorna inom rörnätet samt vattenförbrukningen i prestgårdarne och fattighusen . .	2,500	2,500	2,500
Städernas allmänna brandstodsbolag	20,000	20,000	20,000
Summa	80,000	75,000	70,000

Den 1 September 1869 aflät Magistraten skrifvelser till Guvernören i Nylands län, angående utverkande af Nådigt bifall till det af Statsverket påräknade bidrag, samt till Universitetets Consistorium och Direktionen för städernas allmänna brandstodsbolag rörande erhållande af de bidrag, som från dessa institutioner tagits i anspråk. De ifrågakomna bidragen utföllo likväl icke. Den 30 April 1870 föredrogs i Magistraten Guvernörens tillkännagifvande derom att Kejserliga Senaten icke velat till H. K. M:t ingå med underdånig framställning om företagets understödande med årligt statsanslag, innan upplysning vunnits om de från Helsingfors kommun, stadens kyrkliga församlingar, Universitetet och städernas allmänna brandstodsbolag påräknade anslagen komme att beviljas, hvarom förty, ifall sådant skedde, borde hos Kejserliga Senaten anmälas. — Den 1 Juni 1870 förklarade Universitetets Consistorium sig icke kunna villfara Magistratens anhållan, dels i anseende till de dryga vilkor koncessionären betingat sig för anläggningen, dels derföre att flere punkter i det föreslagna kontraktet kunde föranleda till förvecklingar parterne emellan. Deremot ville Consistorium å högvederbörlig ort söka utverka tillstånd till Universitetets deltagande i företaget, i händelse detsamma öfvertoges antingen af kommunen

eller något inhemskt bolag, som af konsumenterne efter taxa uppbure betalning för levereradt vatten, hvarvid å anläggningskostnaden kunde garanteras en årlig ränta af minst 6 procent och alla de föreslagne inrättningarne i förhållande till det af en hvar begärda bidraget ikläda sig denna garanti, emot det att de, så länge garantin åtnöjts, skulle ega rätt att deltaga i bestämmandet af taxan för vattenkonsumtionen. — Slutligen afslogo jemväl delegarene i städernas allmänna brandstodsbolag vid allmän bolagsstämma den 13 Juli 1870, beviljandet af det utaf bolaget begärda bidraget. Vid sådant förhållande kunde det gjorda anbudet icke anses antagligt, i följd hvaraf detsamma förföll.

I November månad 1870 inlemnade Handelsassocién Abegg till Magistraten nytt anbud att, på till en del andra vilkor än de af honom förra gången framställda, öfvertaga vattenledningens anläggning och underhåll. Häröfver hördes stadens invånare inför Magistraten den 24 i samma månad, hvarvid dessa i hufvudsakliga delar godkände sagde anbud och förklarade sig emot dess antagande ej hafva något att anmärka samt åt samme komiterade, som sednast handlagt vattenledningsfrågan, öfverlemnade att taga de af Hr Abegg uppställda nya vilkoren under pröfning, äfvensom att i enlighet med tillika uttalade åsigter söka åstadkomma förändringar i de föreslagna bestämningarne. Och beslöts att ärendet, sedan detsamma blifvit af komiterade beredt, framdeles skulle, i stadens Äldstes närvaro, Magistraten vidare föredragas.

Efter det komiterade fullgjort sitt uppdrag, aflemnade de ett förslag till koncessionsföredrag emellan staden och Abegg, hvilket den 20 Februari 1871 af stadens Äldste godkändes, med förbehåll om dess antagande af den sistnämnde inom 3 månader, hvarefter Magistraten den 22 Februari och sedermera äfven hr Abegg godkände berörde förslag, på grund hvaraf följande kontrakt blifvit emellan Magistraten och honom afslutadt:

Koncessionsaftal

om

Vattenledning

för Helsingfors stad.

Herr W. A. Abegg från S:t Petersburg tilldelas koncession att från Wanda å inrätta och underhålla en vattenledning för Helsingfors stad och dess omgifning, på följande vilkor:

§ 1.

Koncessionären förbinder sig att begynna arbetet för vattenledningens utförande sednast ett år efter det detta kontrakt blifvit fullständigt ratificeradt, samt att tre år efter arbetets vidtagande hafva det å närlagde plan med blåa och röda linier

betecknade rörnätet, hvars hela längd utgör sjuttioniotusen fot, färdigt och försedt med vatten.

§ 2.

Det maskineri, som för vattenledningen kommer att användas, måste besitta tillräcklig kraft att inom tolf timmar uppbringa åtminstone etthundratusen kubikfot vatten till den för reservoiren bestämda höjden; reservoiren skall kunna inrymma åtminstone etthundratusen kubikfot och dess botten bör vara åtminstone etthundrafyratiosex fot öfver hafvets lägsta vattenstånd; rören skola läggas så djupt att deras öfra kant befinner sig åtminstone sex fot under jordytan; och skall hufvudröret från pumpverket intill vattenreservoiren erhålla en diameter af minst tolf tum, samt från reservoiren till staden af minst sexton tum; spisrören skola hafva en diameter af minst fyra tum. Dessutom skall ett reservsugrör ledas från Wanda å direkte till pumparne, för att i händelse af större vattenbehof vid eldsvåda kunna anlitas. — Allt material skall vara af bästa slag och rören böra, innan de nedläggas, profvas med ett vattentryck af femton atmosferer. Arbetet skall med all omsorg utföras.

§ 3.

I händelse stadsstyrelsen, till följd af stadens utvidgning, anser rörnätets utsträckning påkallad utöfver hvad som i detta förslag upptagits, förbinder sig koncessionären att företaga dylik utvidgning till de delar af staden stadsstyrelsen bestämmer, på det vilkor att staden, för fem års tid i sender, garanterar honom en nettoinkomst, utöfver underhålls- och driftkostnaderna, af i medeltal årligen åtta procent af anläggningskostnaden för den beslutna utvidgningen. Härvid beräknas bruttoinkomsten af konsumtionen, äfvensom underhålls- och driftkostnaderna, efter koncessionärens genom verifikation styrkta böcker, men anläggningskostnaden beräknas efter kostnadsförslag, uppgjordt af två ingeniörer, den ene utsedd af koncessionären, den andre af stadsstyrelsen. Sålunda beslutad utvidgning förbinder sig koncessionären att hafva utförd ett år efter det nämnde garanti blifvit beviljad.

§ 4.

Koncessionären förbinder sig att ständigt lemna på bästa sätt filtreradt vatten från vattenledningen samt att så snart det för den första anläggningen fastställde rörnätet blifvit färdigt, hålla åtminstone en million kannor i dygnet till stadens förfogande, äfvensom att ständigt, utom straxt efter inträffad eldsvåda, hafva reservoiren fylld åtminstone till hälften af dess rymd. Alla väsendtlige förbättringar som under koncessionstiden i afseende å vattnets filtrering uppfinnas och hvilka såsom fullt pröfvade vinna ett allmännare användande, förbinder sig koncessionären att införa.

Vid utbrott af eldsvåda, som tager vattenledningen i anspråk, förbehåller sig koncessionären rätt att genast, för den tid eldsvådan varar, afspärra hvarje annan vattenförbrukning än den som för eldens släckande är nödig.

§ 5.

Vid alla de arbeten, som för nedläggning eller vidmagthållande af vatten-

ledningsrören verkställas å gator, broar och promenader eller andra allmänna platser och anläggningar, förbinder sig koncessionären att efterhand och i mon af rörläggningens utförande på sin bekostnad i förut befintligt skick försätta såväl stenläggningen, som ock hvad af allmänna eller enskilta tillhörigheter och inrättningar för öfrigt kan komma att rubbas. Vid dessa arbetens utförande bör äfven iakttagas att allmänna trafiken så litet som möjligt derigenom hindras eller äfventyras, om än sådant skulle föranleda till större kostnad vid arbetet.

§ 6.

Stadsstyrelsen förbinder sig deremot att icke allenast för koncessionären utverka tillstånd att med enahanda rätt som tillkommer kommuner genom expropriation förskaffa sig den mark som enligt hans framställning är nödig för vattenledningens byggande; och anses detta kontrakt icke såsom fullständigt ratificeradt innan dylikt tillstånd erhållits.

Derjemte förbinder stadsstyrelsen sig att vidtaga nödiga anordningar till att för koncessionären underlätta inlösen af ofvanberörde mark antingen genom expropriation eller genom särskildt kontrakt.

Staden tillhörig, icke uttarrenderad mark, som är behöflig för vattenledningen, afstås åt koncessionären utan ersättning.

§ 7.

Vattenledningen betraktas såsom ett allmänt nyttigt företag och befrias derföre från alla afgifter till staden. Likaledes skall tillstånd för koncessionären utverkas att tullfritt införa allt för vattenledningen, såväl till dess första uppbyggande som till dess underhåll, erforderligt material; och anses detta kontrakt icke såsom fullständigt ratificeradt, innan denna tillåtelse erhållits och blifvit koncessionären meddelad.

§ 8.

Koncessionären erhåller privilegium att under sjuttiofem år, med uteslutande af alla andre, ensam få inom staden och den mark som tillyder densamma föryttra vatten från vattenledning, från hvilken det jemväl är koncessionären obetaget att leda vatten till platser utom stadens område.

§ 9.

Koncessionären eger derföre att genom stadens alla gator, vägar och torg samt i allmänhet å all staden tillhörig, icke åt enskilde upplåten mark fritt anlägga vattenledningsrör samt anordna försäljning af vatten från desamma.

§ 10.

Koncessionären har uteslutande rättighet att från vattenledningen lemna, såsom ock de stadens invånare, hvilka det åstunda, ega från densamma erhålla vatten till förbrukning i enskilda byggnader, till industriella ändamål samt för alla öfriga behof, enligt följande tariff, som icke får öfverskridas:

		Mark. p:ni.
I.	För hvarje bebodt eller beboeligt rum, för hvarje kök, för hvarje tvättrum eller tvätthus, för hvarje enskildt badrum, för hvarje häst, ko eller oxe, samt för hvarje två- eller fyrhjuligt åkdon, med undantag af arbetskärror, betalas årligen	5: —
II.	För hvarje får eller get erlägges årligen	1: —
III.	För hvarje bädd i sjukhus, asyler eller barnhem betalas årligen .	4: —
IV.	För vattenförbrukning till industriella ändamål och vid apothek, bagerier, fabrik och badinrättningar betalas efter öfverenskommelse eller ock efter åtgången enligt vattenmätare, som af komsumenten bekostas, i hvilket sistnämnde fall för tio kubikfot eller etthundra kannor erlägges	— 10.
V.	För hvarje water-closet betalas årligen	20: —
VI.	För fontäner, trädgårdar, äfvensom all annan, icke ofvanföre nämnd vattenförbrukning betalas efter skild öfverenskommelse.	

All betalning sker qvartalsvis.

§ 11.

För vattenförbrukningen i alla byggnader, som tillhöra kronan och staden eller hvilka stå under Regeringens och stadsstyrelsens förvaltning erlägges för hvarje ettusen kannor vatten en mark, i händelse icke koncessionären ingår på någon öfverenskommelse efter annan grund.

Dessa poster böra qvartalsvis inbetalas till koncessionären.

§ 12.

Koncesssionären förbinder sig att i samråd med stadsstyrelsen utan särskild ersättning inrätta och underhålla de nödiga brandkranarne invid de i § 11 nämnda byggnader. Rörledningar till stadens och kronans byggnader eller dessas gårdsplaner ersättas i förhållande till afståndet från afspärrningskranen.

§ 13.

Koncessionären förpligtar sig att å alla distributionsrör vid sin vattenledning inom staden anlägga brandkranar på ett afstånd hvilket i medeltal icke får öfverstiga sextio famnar (à 6′ engelskt mått).

Det erforderliga antalet nycklar till dessa kranar öfverlemnar koncessionären åt stadsstyrelsen, som eger rättighet att genom pålitligt folk, utan ersättning till koncessionären, använda desamma, likväl endast till eldsläckning.

§ 14.

Koncessionären förbinder sig att i samråd med stadsstyrelsen vid några ändpunkter af sin vattenledning, inrätta vattenposter, från hvilka fattiga personer, hvilka bo utom rörnätets område, tillåtas utan ersättning hemta vatten.

Dessa vattenposter hållas öppna endast en timme på förmiddagen och en timme på eftermiddagen hvarje dag; och får ingen taga från desamma på en gång mer än trettio kannor.

§ 15.

För konsumenternes förbrukning afslutas kontrakter emellan dem och koncessionären endast på fjerdedels, half eller helt år. Koncessionären äger dervid rätt att fordra, det vatten tages för alla behof uti en gård och ej blott för enskilda rum eller lokaler i densamma. Dock är hvarje afnämare, om han så önskar, berättigad att, utan sistnämnda inskränkning, förbruka vatten efter vattenmätare, till det i § 10 punkten IV fastställda pris.

Verkställes icke betalningen af abonnenterne inom tre dagar efter hvarje qvartals utgång har koncessionären rätt att tre dagar efter föregånget skriftligt tillkännagifvande låta afspärra vattnet.

§ 16.

Rörledningen till de enskilda hus, för hvilka vattenledningens begagnande åstundas, anlägges från afspärrningskranen på bekostnad af gårdsegaren eller hans hyresgäster; och få dessa arbeten utföras endast genom verkstäder, godkände af koncessionären, samt under hans kontroll. Åt alla afnämare, hvilka före det första byggnadsårets utgång anmäla sig såsom abonnenter läggas utan ersättning ett afledningsrör från hufvudröret till inre gränsen af ringmuren kring gården.

§ 17.

Det från vattenledningen enligt förenämnde kontrakter erhållna vatten får icke under några omständigheter, hvarken för penningar eller annan ersättning, eller utan vedergällning förbrukas af andra än innevånarene i de lokaler, för hvilkas förseende med vatten öfverenskommelsen gäller, eller till ett annat yrke än det för hvilket kontraktet afslutats. Icke heller får detsamma förslösas genom vårdslöshet eller okynne, eller användas till spolning af gator, springbrunnar o. s. v. eller i allmänhet till andra ändamål än de som vid kontraktets uppgörande blifvit betingade och uttryckligen upptagna.

Skulle dock af någon tillfällighet vatten som på grund af kontrakt tages från vattenledningen komma att användas till något icke öfverenskommet behof, åligger det förbrukaren att derom inom ett dygn underrätta koncessionären samt derför erlägga ersättning, hvilken, så framt ej annorlunda med honom öfverenskommes, utgår efter den i § 10: IV upptagna grund.

Öfverträder vattenförbrukaren hvad honom i nyssnämnde afseende är föreskrifvet eller underlåter han att i rättan tid göra anmälan om förbrukning utöfver det betingade, skall konsumenten till koncessionären erlägga ett vite af tjugufem mark, hvilket i händelse af upprepad öfverträdelse fördubblas.

Så framt vites beloppen icke erläggas inom åtta dagar, äfvensom då kontraktet blifvit tre gånger öfverträdt, är koncessionären berättigad att, på sätt i afseende å underlåtenhet att betala afgifterne för vattenledningens begagnande är stadgadt, afspärra ledningen från gatröret.

§ 18.

Såsom garanti för utförandet af vattenledningsbyggnaden inom föreskrifven

tid åligger det koncessionären att senast tre månader efter detta kontrakts fullständiga ratifikation hos stadsstyrelsen deponera en kautionssumma af tjugutusen mark. Har kautionssumman icke inom utsatt tid blifvit deponerad, anses detta kontrakt såsom upphäfdt, derest sådant af stadsstyrelsen påyrkas.

Vidtager koncessionären icke med arbetet inom sex månader efter den i § 1 fastställda terminen förverkar han till förmon för stadens brandverk hälften af den deponerade summan; skulle arbetena icke vara påbörjade inom tolf månader, räknade från samma tidpunkt, går koncessionären förlustig äfven den andra hälften af kautionssumman, hvarjemte koncessionen utan vidare betraktas såsom upphäfven.

Har koncessionären icke inom det fastställda tidsförloppet fullbordat arbetet i den föreskrifna utsträckningen, skall han erlägga i vite ettusen mark för hvarje af de tre första månaderna som dermed utöfver tiden fördröjes, tvåtusen mark för hvarje af de tre derpåföljande, fyratusen mark för hvarje af ytterligare derpå följande tre månader samt slutligen sextusen mark för hvar och en af ännu följande fyra månader. Skulle vidare dröjsmål med arbetets slutförande inträffa eger stadsstyrelsen rätt att upphäfva den meddelade koncessionen.

När koncessionären inom stadens område upplagt materialier för vattenledningen till ett värde, motsvarande kautionssummans belopp, får densamma af honom återlyftas, med afdrag af de viten till hvilka han möjligen gjort sig förfallen.

§ 19.

Oförutsedda naturhinder, krigsoroligheter samt fördröjda expropriationer utgöra ursäkt för koncessionären och fritaga honom från hvarje ansvar.

§ 20.

Koncessionären är pligtig att tid efter annan offentliggöra sin tariff äfvensom förhållningsreglorna för allmänheten i afseende å vattenledningen. Han bör årligen till stadsstyrelsen aflemna uppgift öfver vattenförbrukningen under det nästföregående året äfvensom öfriga upplysningar angående inrättningen som af honom begäras.

§ 21.

Stadsstyrelsen eger under fortgången af vattenledningsanläggningen, om så nödigt pröfvas, genom dertill utsedd sakkunnig person förvissa sig derom, huruvida de uti § 2 fastställda bestämningarne af koncessionären behörigen fullgöras. Före vattenledningens öppnande afsynas densamma slutligen genom dertill af stadsstyrelsen förordnade personer. Dervid bör också det åtgångna anläggningskapitalets belopp, med ledning af förda böcker och den utredning, som för öfrigt kan vinnas, bestämmas samt anmälan härom ske till Magistratens protokoll såsom ledning för bestämmande af priset för anläggningen i händelse dess inlösen af staden komme i fråga.

§ 22.

Anmärkningar mot vattenledningen skola ofördröjligen föranleda till undersökning om förhållandet, och der så nödigt pröfvas hänskjutas till handläggning af

kompromissarier, på sätt i § 27 närmare föreskrifves. Tredskar koncessionären att afhjelpa fel, som bevisligen förefinnas, är stadsstyrelsen jemväl berättigad att derom besörja, på koncessionärens bekostnad.

§ 23.

Skulle af orsak, hvilken det beror på koncessionären att afhjelpa eller förekomma, vattenledningen till staden afstanna för längre tid än tolf månader, betraktas koncessionen såsom upphäfd.

§ 24.

Alla de viten och ersättningar, hvilka koncessionären enligt detta kontrakt kan finnas skyldig att till staden utgifva, må afdragas å den honom för vattenledningens begagnande till offentliga behof tillkommande betalning; och häftar koncessionären i öfrigt med vattenledningen för alla af honom till staden ingångna förpligtelser, hvarföre densamma icke må intecknas eller pantförskrifvas såsom säkerhet för några andra förbindelser.

§ 25.

Vattenledningen förblir äfven efter koncessionstidens förlopp koncessionärens tillhörighet, hvaremot hans uteslutande rättighet att föryttra vatten utur vattenledningar samt de förbindelser han sig derför åtagit då upphöra. Stadsstyrelsen i Helsingfors har rättighet att efter trettio år från vattenledningens öppnande fordra att hela inrättningen försäljes till staden, likväl under förbehåll att denna åstundan skriftligen tillkännagifves koncessionären fem år förut.

Försäljningspriset bestämmes sålunda att medelnettoinkomsten för fem på hvarandra följande år, efter säljarens val, likväl för tiden före det nyssnämnda tillkännagifvandet, multipliceras med tjugu: börande härvid jemväl fästas afseende å de förhållanden, hvilka under denna period kunnat utöfva ett särskildt inflytande på nettobehållningen. I ingen händelse må dock köpesumman understiga det ursprungliga anläggningskapitalet.

§ 26.

Vid bestämmandet af nettoinkomsten i det fall som omnämnes i § 25 lägges koncessionärens böcker till grund.

Till att förvissa sig om bokföringen ej mindre vid vattenledningens byggande än sedan densamma blifvit fulländad, eger stadsstyrelsen utse ett ombud som skall hafva fri tillgång till inrättningens alla räkenskaper.

§ 27.

Stridigheter emellan stadsstyrelsen eller någon konsument och koncessionären i frågor rörande vattedledningen afgöras af gode män, hvilka utses sålunda, att hvardera parten utväljer två, och dessa fyra sedan utse en femte; och anses såsom desse gode mäns utslag den mening, för hvilken pluraliteten inom dem sig uttalat.

§ 28.

Koncessionären är ansvarig för vattenledningens konstruktion: men det står honom fritt att åt ett aktie bolag eller ett konsortium af kapitalister öfverlåta den

genom detta kontrakt erhållna koncessionen jemte öfriga deri upptagna rättigheter och skyldigheter. Koncessionsinnehafvaren skall alltid, då han icke befinner sig i Helsingfors, hafva derstädes ett i allo befullmäktigadt ombud; och bör han underrätta stadsstyrelsen då någon förändring i detta afseende inträffar.

Af detta koncessionsaftal äro tvenne exemplar utskrifna, ett för hvardera kontrahenten. Helsingfors, den 22 Februari 1871.

Å Magistratens vägnar underskrifva:

W. Zillacus.

August Åkerberg. C. W. Cadenius.

A. F. Salin. A. F. Liljeros.

Mit obigem Concessions-Vertrage, aus acht und zwanzig Paragraphen bestehend und wie derselbe in deutscher Sprache abgefasst ist, einverstanden.

Wiburg d. 23 Maers 1871.

W. A. Abegg.

Att Herr W. A. Abegg erkänt rigtigheten af omstående kontrakt och egenhändigt underskrifvit detsamma, intygas. Wiborg den 23 Mars 1871.

J. G. Heinricius.

(Sigill.) Not. Pub.

Närvarande vittne

August Saxbeck.

Magistrats Aktuarie.

Vid Magistratens sammanträde den 5 Juni 1872 anmältes af ordföranden att koncessionen blifvit af Hr Abegg öfverlåten åt kontinental vattenverksaktiebolaget Neptun i Berlin, i sammanhang hvarmed bolagets dervid närvarande agent Ingeniören Alexander Herzberg anhöll om sådant tillägg till § 6 i koncessionen att der intagna stadgande, det staden tillhörig, icke utarrenderad mark, som är för vattenledningen behöflig, skall utan ersättning åt koncessionären aflåtas, måtte utsträckas derhän att, i den mon arrendetiden för nuvarande innehafvare af staden tillhörig på arrende upplåten mark tilländaginge, koncessionären vore berättigad att äfven å sådan mark utan ersättning vidtaga alla de för vattenledningens inrättande och underhåll nödiga åtgärder. Och blef såväl öfverlåtelsen af koncessionen, som förenämnda tillägg till densamma af Magistraten och stadens Äldste gillade och godkände, samt koncessionen uti ifrågavarande omständighet således ändrad.

Koncessionsöfverlåtelsen och godkännandet deraf, hvilka äro å Tyska språket tecknade å koncessionärens exemplar af koncessionen och bestyrkta af Notarius Publicus i Helsingfors, äro i öfversättning af följande lydelse:

"Förestående koncessionsaftal jemte alla dermed förenade rättigheter och skyldigheter öfverlåter jag härmedelst till hela dess omfång till Neptun kontinental vattenverksaktiebolag i Berlin. Helsingfors, den 3 Juni 1872.

W. A. Abegg."

"Vi öfvertaga härmedelst förestående koncessionsaftal jemte alla dermed förenade rättigheter och skyldigheter till hela dess omfång. Helsingfors, den 3 Juni 1872.

Neptun kontinental vattenverksaktiebolag i Berlin.
Direktionen.
p:r p:ra A. Herzberg."

I Magistratens protokoll för den 12 Juni 1872 finnes i bestyrkt öfversättning från Tyskan intagen en så lydande fullmakt:

"Vår Öfveringeniör Herr Alexander Herzberg är berättigad att med definitivt gällande kraft å våra vägnar afsluta alla slags affärer och kontrakter. Herr Herzbergs underskrift är för oss lika bindande, som om vi sjelfva tecknat densamma. Berlin, den 24 Maj 1872.

Neptun Cont. vattenverksaktiebolag.
Direktionen.
Stumpf."

Direktorn Stumpfs underskrift och hans berättigande att sjelfständigt representera sagde bolag är vidimerad af Notarien i kammarrätten Hecker, dennes underskrift af Ordföranden i Stadsrätten Krüger, hans åter af Tyska Riksconciliet för utrikes angelägenheterna genom v. Bülow, hvars underskrift bestyrkts af Sekreteraren vid Ryska Ambassaden i Berlin M. Butrum.

Angående några af de i koncessionen ingående bestämningar får utskottet vidare meddela nedanstående upplysningar:

På grund af stadgandet i § 1 om rörnätets utbredning skall detsamma omfatta omkring 50 af stadens gator, och som flere af dessa sträcka sig genom hela staden samt i denna, enligt de år 1866 utgifna historiska, topografiska och statistiska notiser om Helsingfors, lärer finnas vidpass 100 gator, kommer således en betydlig del af staden att af vattenledningen beröras.

Enligt Nådigt bref till Guvernören i Nylands län af den 1 November 1871 har H. K. M:t funnit godt i Nåder bevilja innehafvaren af koncessionen å vattenanläggningen i afseende å expropriation af den för inrättningen erforderliga mark alla de förmoner, som i detta afseende jemlikt Nådiga förordningen den 12 December 1864 tillkommer kronan vid allmänna arbetens verkställande, äfvensom koncessionären på vissa föreskrifna vilkor är tillförsäkrad frihet från tull och sjöfarts afgifters erläggande för särskilda, uppgifna maskiner och öfriga förnödenheter, hvilka för vattenledningens första inrättande och iordningställande erfordras, samt enahanda frihet för allt tullbart gods, som för inrättningens underhåll, bedrifvande och utvidgning kommer att erfordras, dock att å Kejserliga Senaten ankommer att för hvarje gång bestämma beskaffenheten och beloppet af de artiklar, för hvilka sådan förmon må åtnjutas. Och har koncessionären genom dessa Nådiga medgifvanden tillerkänts de förmoner, hvarom förbehåll gjorts i §§ 6 och 7 af koncessionen.

Med afseende å hvad i §§ 1, 6 och 7 finnes föreskrifvet angående tiden, ifrån

hvilken koncessionen skall anses såsom fullständigt ratificerad, har Hr Abegg uti ett den 31 December 1871 till Magistratens Ordförande aflåtet och i Magistratens protokoll för den 15 Januari 1872 intaget handbref erkänt att hans på grund af koncessionen gentemot staden egande förpligtelser vidtagit den 1 December 1871. I följd häraf åligger det koncessionären att sednast den 1 December 1872 hafva påbörjat arbetena. Och som, enligt bolaget Neptuns den 24 Februari 1873 derom hos Magistraten gjorda anmälan, arbetena vidtagit den 1 November 1872 samt desamma inom 3 år från sagde dag böra vara afslutade, infaller den sista terminen derför den 1 November. Är anläggningen icke fulländad den 1 December 1876, utgör det förverkade bötesbeloppet 45,000 mark.

Den i § 18 föreskrifna kautionssumman har den 8 April 1872 blifvit i stadskassan deponerad. Men sedan utredning föreställts derom att vattenledningsrör till ett värde af 40,537 mark 20 p:i blifvit på stadens område upplagda, har Magistraten den 28 September 1872, på derom gjord ansökning, med stöd af sista mom. i sagde § tillåtit koncessionären att återlyfta de deponerade medlen.

Utskottet öfvergår nu till redogörelsen för koncessionärens rätt till de platser, å hvilka inrättningen är anlagd, och till vattnets i Wanda å begagnande äfvensom till den mark, i hvilken vattenledningsrören blifvit nedlagde, hvarvid utskottet skolat tillkännagifva att i anbudet om vattenledningens öfvertagande inbegripes, förutom all bolagets här i landet egande lösegendom, undantagande materialierna för rörledningarna inomhus, jemväl eganderätten till $^{15}/_{16}$ af de s. k. Gammelstadsqvarnarne och arrenderätten till staden tillhöriga $^{1}/_{16}$ i samma qvarnar, såsom ock att en del af inrättningens verk äro anlagde å den utaf två grenar af Wanda å omslutna Broholmen samt att rören äro nedlagda å marker, tillhöriga Forsby staden anslagna löningshemman i Helsinge socken, staden underlydande villorna Anneberg och Arabia, Wicksbergs allodialsäteri i Gumtäckt by af Helsinge socken, staden tillhöriga villorna Gumtäckt, Sofielund och Backas samt de s. k. Jansonska odlingarne, Thölö parkbolag och staden tillhöriga villan Toivo, derifrån rörläggningen vidare fortsättes under och invid chaussén till Östra Henriksgatan.

Medelst köpebref af den 1 April 1873 har Handlanden E. J. Willstedt och dess hustru Fredrika Willstedt till kontinental vattenverksaktiebolaget Neptun för en erlagd köpesumma af 98,800 mark försålt $^{15}/_{16}$ af Gammelstads tullmjölqvarnar i Helsinge socken jemte lika andelar i dertill hörande vattenkraft och vattenmassa, jord, hus, inrättningar, verk och byggnader. Sedan bolaget genom Nådig resolution af den 11 Maj 1874 undfått tillstånd att ega och besitta den i köpet ingångna egendomen, har derå af Häradsrätten i Helsinge socken den 16 Oktober 1874 beviljats första och den 5 Februari innevarande år andra klanderfritt aflupna uppbudet. Dock har bolaget vid uppbudens meddelande ålagts att, innan tredje uppbudet kunde erhållas, derest qvarnarne äro intecknade till säkerhet för lån ur Finlands Bank eller

landets allmänna enke- och pupillkassor, utreda det lånet blifvit antingen inbetalt eller å bolaget omsatt eller att vederbörande direktion eljest samtyckt till lagfartens fulländande.

Genom till utskottet inlemnadt gravationsbevis, utfärdadt den 25 April innevarande år af Häradshöfdingen i Helsinge domsaga, har bolaget emellertid styrkt att ofvannämnda $^{15}/_{16}$ af Gammelstadsqvarnarne med dertill hörande jordområde ej äro med inteckning besvärade och att ej heller ansökning om inteckning i samma egendom då var vid Helsinge sockens Häradsrätt anhängig.

Den 30 September 1871 har Häradsrätten på Handlanden Willstedt utfärdadt fastebref å ifrågavarande andelar af dessa qvarnar.

Af Magistratens protokoller för den 12 Juni och 10 Juli 1872 har utskottet inhemtat att Handlanden Willstedt genom skriftligt kontrakt af den 4 i förstsagde månad till kontinental vattenverksaktiebolaget Neptun öfverlåtit den arrenderätt, hvarunder Willstedt innehade Helsingfors tillhöriga $^{1}/_{16}$ uti ofvanberörda qvarn, emot det att bolaget till staden erlade det utfästa arrendet för sagde andel i qvarnarna; att Magistraten den 2 Juli 1856 på 51 års tid, räknadt ifrån den 1 Januari 1859, utarrenderat stadens andel i berörde qvarnar, hvilken arrenderätt derefter öfvergått till Handlanden Willstedt; samt att Magistraten den 10 Juli 1872, på grund af det med Willstedt uppgjorda aftalet, tryggat bolaget vid bibehållandet intill utgången af år 1908 af det arrende, hvarunder ifrågavarande $^{1}/_{16}$ i qvarnarne med dertill hörande byggnader och inventarier samt motsvarande andel i qvarnstället och strömfallet den 2 Juli 1856 af Magistraten upplåtits, emot det att bolaget till stadskassan årligen erlade 200 mark och fullgjorde öfriga vid arrendets upplåtande nästnämnda dag fastställda vilkor.

Genom kongl. resolution af den 9 September 1756 har riksdagsfullmäktigen för Helsingfors stad, Rådmannen Nils Burtz undfått tillstånd att i Wanda å, i stället för de äldre der befintliga qvarnar, hvilka fingo raseras, inrätta en vattenmjölqvarn af sten med 8 par stenar, emot följande i resolutionen föreskrifna, så lydande vilkor: "1:o. Som den ena af berörde gamla qvarnar är Landshöfdingen på lön anslagen för 45 D:r S:mts ränta och efter inhemtad underrättelse af kongl. Maijt och Riksens Kammar Collegio är krono och en särskildt Lägenhet, som icke under Wiks ladugård lyder samt således kan af kongl. Maijt och kronan disponeras; Så kommer Rådman Burtz att, ifrån den dag han samma qvarn tillträder, derföre till Landshöfdingen årligen betala den ränta han af samma qvarn åtnjutit med hela förvand lingen; 2:o. Och som den andra qvarnen är efter kongl. Donations Bref Staden tillhörig och på det att Staden ej måtte sakna den inkomst af arrende densamma af qvarnen hittills haft, så bör man äfven för denna qvarn, som också kommer att undangå för den nya Qvarnbyggnaden, erlägga till Staden ett skjäligt arrende. 3:o. Skall bemälte Rådman, sedan han efter laga uppsägning tillträdt de omnämnda qvarnar vara lofgifvit på hvad ställe han i forsen lägligast finner den nya Qvarnen uppsätta och han tillika förvissad om en oqvald besittning af denna egendom, så länge

Qvarnen vidmakthålles, men om den skulle förfalla, i hvars hand Qvarnen vara må, skall ägaren vara dess rätt förlustig och densamma kronan och Staden tillfalla utan lösen. Till hvilken ända denna förbindelse bör i köpebrefvet man från man införas."

Med anledning af det att resolutionen för besittningsrätten till qvarnstället fastställda vilkor, att qvarnen borde vidmakthållas med 8 par stenar, anhöll bolaget Neptun uti en vid Magistratens sammanträde den 12 Juni 1872 föredragen, men sedermera vid ärendets behandling den 3 Juli något modifierad ansökning, att, i händelse vattentillgången i Wanda å tillfälligtvis ej vore tillräcklig till såväl vattenledningens som qvarnarnes bedrifvande, vattenledningen skulle hafva företräde framför qvarndriften, så att den sistnämnda vid inträffande vattenbrist finge efter omständigheterna antingen inskränkas eller för någon tid inställas.

Efter det stadens Äldste blifvit i saken hörde, meddelade Magistraten den 10 Juli 1872 utslag derå, hvarigenom Magistraten för sin del biföll till den af bolaget gjorda begäran, med förbehåll att bolaget hvarje gång en inskränkning i qvarndriften vore att emotse, borde derom hos Magistraten göra anmälan, äfvensom Magistraten beslöt att till Guvernören i länet, hvars närmare bepröfvande Magistratens utslag underställdes, ingå med framställning att bolagets antydda förbehåll jemväl hvad beträffar öfriga $^{15}/_{16}$ i qvarnen måtte vinna öfverhetligt godkännande. Framställning härom gjordes ock af Guvernören hos Kejserliga Senaten, som den 28 Augusti 1872 fann godt att, för den händelse att bolaget jemlikt stadgandet i 33 § af Nådiga förordningen angående vattenledningar och vattenverk af den 23 Mars 1868 utverkade sig behörig tillåtelse att använda vattenkraften i forsen jemväl till bedrifvande af den tillernade vattenledningen, för den tid detta fortfar, trygga bolaget vid besittningsrätten till qvarnstället äfven för det fall att under den torra årstiden, då tillräcklig vattentillgång kunde saknas till drifvande samtidigt såväl af vattenledningen, som af 8 par stenar vid qvarnarne, qvarndriften måste af sådan anledning för någon tid inskränkas eller helt och hållet inställas, med förbehåll likväl att, för hvarje gång sådant vore att emotse, anmälan derom borde göras ej mindre hos Magistraten än hos Guvernören i länet.

Den 25 September 1872 anhöll bolaget hos Guvernören i Nylands län om tillstånd att för vattenledningen få uti forsen i Wanda å invid Gammelstaden i stället för den i forsen befintliga äldre dammen inrätta en ny sådan af trä eller sten af enahanda höjd och lika stor öppning för högt vatten som den förra samt att, med nedläggande af den ena af de tvenne vid berörde strömfall anlagda mjölqvarnar, af hvilka den andra komme att i sig inrymma 8 par stenar, i stället för den förra uppföra en ny byggnad för vattenledningens pumpverk, hvilket skulle drifvas med turbin. Efter det syn å anläggningsstället blifvit af vederbörande distriktsingeniörer förrättad samt Helsinge socknebor, Magistraten i denna stad och Forststyrelsen blifvit i saken hörde, meddelade Guvernören den 19 Mars 1873 utslag å ansökningen; och som bolaget styrkt sin besittningsrätt till qvarnstället vid ofvanberörde strömfall i Wanda å, hvilket af ålder varit till hela sin bredd af dammen upptaget, altså och

emedan vid förenämnda syneförrättning utredt blifvit att den i afseende å vattenledningens inrättande till uppförande likaledes öfver nämnda vattendrags hela bredd af föreslagna dammen af sten icke komme att genom uppdämning verka menligt för vederbörande öfverbyggare, ty och med hänsigt till hvad vid syneförrättningen i öfrigt inlupit, pröfvade Guvernören, med stöd af Nådiga förordningen angående vattenledningar och vattenverk af den 23 Mars 1868, lagligt tillåta bolaget att i ofvan anfördt afseende tjugu fot nedanom den nuvarande dammen anlägga en öfver vattendragets hela bredd sig sträckande och till hela sin längd med skifbord försedd damm af sten, med iakttagande likväl af följande vilkor: att nästnämnda damm icke finge öfverskrida den höjd, som för densamma vid syneförrättningen föreslagits och hvilken utmärkts med ett märke, som i form af ett kors inhuggits i berget på östra sidan af vattendraget, 12 fot ofvanföre den nuvarande dammen, hvilket märke utvisade såväl dennes höjd, som den höjd, hvartill vattnet utan skada för öfverbyggare kunde få uppdämmas; att, till förekommande af flottledens obrukbargörande och virkesflötningens fördyrande samt till befrämjande af fiskens upp- och nedgång i dammen, vid det ställe, som motsvarar midten af forsen, en öppning med dertill hörande luckor skulle inrättas till tre fots djup under dammens öfra kant och tre fots bredd, för att författningsenligt öppenhållas; samt att bolaget genom lämpliga inrättningar skyddade verken för skada af flottningsgods; hvarjemte bolaget berättigades att, med nedläggande af den öfre af de två vid strömfallet befintliga tullmjölqvarnar, i stället uppföra en stenbyggnad af lämpliga dimensioner för inrymmande af vattenledningens pumpverk, med förbehåll dock att inom den nedre af dessa qvarnar i ofvannämndt afseende anbringas 8 par stenar.

Den 10 April 1873 har Ordföranden i Helsinge sockens komunalnämnd af detta utslag undfått del och den 21 i samma månad meddelades detsamma Magistraten här i staden.

Öfver utslaget, såvidt detsamma rörde vattendragets öppenhållande och verkens skyddande för skada af stockflottning, anförde bolaget underdåniga besvär i Kejserliga Senaten, som medelst utslag af den 19 December 1873 fann bolaget icke kunna åhvälfvas andra förpligtelser i afseende å vattendragets öppenhållande och verkens skyddande för skada af stockflottning, än som, beträffande den förra dammbyggnaden och de uti forsen härförinnan inrättade qvarnar, ålegat eller kunde åligga innehafvarene af sagde verk; Och pröfvade Kejserliga Senaten förty rättvist upphäfva Guvernörens öfverklagade utslag i denna del och berättiga bolaget att i enlighet med Guvernörens föreskrift i öfrigt, inrätta dammen utan någon deri anbragt öppning och utan skyldighet att skydda verken för skada af flottningsgods; hvaremot vid Guvernörens utslag, deri annan ändring icke blifvit sökt, i öfrigt komme att förblifva.

Angående plats för anläggningen och tillåtelse till rörens nedläggning äro följande kontrakter af bolaget träffade:

1:o. Den 4 Juni 1872 med konsuln Leonard Borgström och dess hustru

Alice Borgström, hvilka emot en sedermera till fullo erlagd ersättningssumma af 10,000 f.mark till bolaget afstått deras på grund af kontrakt af den 20 Mars 1871 egande arrenderätt till ett Viks kaptensboställe i Helsinge socken underlydande med n:o 116 å egokartan betecknadt jordstycke, beläget invid den mindre grenen af Gammelstadsfors och innehållande 2 tunne- $13^1/_4$ kappeland, jemte rättighet till landfäste för verk och inrättningar å jordstycket n:o 115. Genom kontraktet af den 20 Mars 1871 åter hade konsuln Borgström af Enkefru Thekla Vasenius, som medelst Guvernörsembetets i Nylands län resolution af den 4 Februari 1869 intill midfastan 1896 erhållit besittningsrätt till ofvannämnda boställe, för sagde tid arrenderat ifrågavarande jordstycke emot årligt arrende af 200 f.mark med rättighet att derå uppföra industriella verk och andra byggnader; att, om besittningstiden för fru Vasenius blefve förlängd, då jemväl medfå förlängning å arrende tiden, emot det att arrendet för marken förhöjdes i samma förhållande som arrendet för bostället; äfvensom att transportera kontraktet. Och har öfverlåtelsen till bolaget blifvit af fru Vasenius genom anteckning derom å kontraktet godkänd. Förberörda med n:o 116 betecknade jordstycke utgör en del af den under nästföljande punkt omnämnda Broholmen, och n:o 115 är den på venstra stranden af Vanda ås mindre gren midtemot n:o 116 belägna mark.

2:o. Den 26 April 1873 med Hr H. V. Nordlin angående afträdande till bolaget af det jordområde utaf Nordlins å arrende innehafvande andel af Broholmen, som sträcker sig ifrån landfästet för den tillämnade nya stendammen till gränsen af det s. k. färgrifningsverkets tomtplan samt å ena sidan begränsas af Vanda å och å den andra af den väg, hvilken komme att öfver rörledningen af bolaget byggas ifrån den nya stendammens fot till ofvannämnda tomtgräns. Emot erhållande af denna landremsa, hvilken varit behöflig för rörledningens anbringande, har bolaget förbundit sig att till Nordlin öfverlåta dispositionsrätten till en mindre del af bolagets andel af holmen, att der anlägga en körväg och en landningsbrygga äfvensom ett vattenrör till Nordlins tvättanstalt, utom andra Nordlin tillförsäkrade mindre förmåner. Den del af Broholmen, hvaraf Nordlin i förestående måtto upplåtit ett jordstycke till bolagets begagnande, har af honom medelst kontrakt af den 1 Mars 1872 för tiden intill den 14 Mars 1896 arrenderats af innehafvarinnan af Viks ladugård Enkefru Thekla Vasenius, emot årligt arrende af 100 f.mark dock utan rätt att å annan person öfverlåta arrendet.

3:o Den 19 Juni 1872 med Landthushållaren J. V. Varelius, angående rätt för bolaget: a) att under hans besittningstid af Forsby, Helsingfors stad anslagna löningshemman, å hemmanets närmast Vanda å belägna äng hvilken borde af bolaget omhägnas, omhändertaga och uteslutande begagna nödigt antal tunneland mark emot en årlig afgift af 100 f.mark per tunneland; och b) att för nedläggning af rör af hemmanets åker och ängsmark efter eget beprövande använda ett bälte af 36 fots bredd emot ersättning af 65 f.mark för tunnelandet för hvarje år vextligheten på marken deraf skadades.

4:o. Den 12 November 1872 med Handlanden A. F. Wasenius, som berättigat bolaget att genom all villan Anneberg tillydande mark och de jordlotter, som i sammanhang med densamma af Handlanden Wasenius bebrukas, för rörläggning efter behof använda och begagna ett bälte af 36 fots bredd, emot följande vilkor: att för sålunda begagnad åker eller äng erlägga 65 mk pr tunneland för hvarje år Handlanden Wasenius vore förhindrad att på öfligt sätt af marken begagna sig; att efter rörnedläggningens fullbordande återförsätta diken, vägar, m. m. i samma skick som förut och ställa marken till jordinnehafvarens disposition; och att om derefter marken å något ställe behöfde återupprifvas samma ersättning, som ofvan nämnts, dervid borde utgå. Deremot finge jordinnehafvarene icke, så länge vattenledningen hölles i verksamhet, inom 2 famnar å ömse sidor om rörets midt anlägga byggnader, planteringar, djupare diken och dylikt, som kunde vara för röret menligt.

5:o. Den 4 April 1873 med Handlanden Gustaf Haldin rörande villan Arabia, af samma innehåll, som nästföregående kontraktet.

6:o. Den 27 Augusti 1872 med Baronerne J. G. von Bonsdorff och Hjalmar von Bonsdorff, beträffande Wicksbergs allodialsäteri, af samma innehåll som det under punkten 4 upptagna kontrakt, med den skilnad att ersättningen för åkerjord bestämts till 300 mk per tunneland och för trädesjord, som begagnades efter den 1 Augusti, 450 mk för tunnelandet; att bolaget under den tid vattenledningen bygges men derefter endast vid förefallande reparationer egde kostnadsfritt begagna säteriets vägar; och att öfverenskommelsen vore bindande jemväl för blifvande egare till säteriet.

7:o. Den 27 Augusti 1872 med Baron J. G. von Bornsdorff såsom innehafvare af staden underlydande villorna Gumtäckt, Sofielund och Backas, hvarigenom å dessa villors mark för rörläggningen upplåtits ett bälte af 56 fots bredd, utan annan ersättning än 150 mark till Bokhandlaren G. W. Edlund samt förbindelse att efter rörledningens nedläggande återförsätta allt i samma skick som förut och återställa marken till jordinnehafvarens disposition, hvarutom denne iklädt sig samma åliggande i afseende å byggnaders uppförande i närheten af rören, som under punkten 4 finnes omnämndt.

8:o. Den 31 Maj 1873 med Enkefru E. G. Blommér, såsom innehafvare af arrenderrätten tilll de s. k. Janssonska odlingarna, angående bolagets berättigande att å dessa upptaga ett bälte af 36 fots bredd för nedläggande af vattenledningsrör, att erhålla nödig grund för anläggande af en vattenreservoir och en kommunikationsväg mellan densamma och Thölö park, emot ersättning under det år rörläggningen utfördes af 250 mark för nyligen upparbetad åker eller äng och 65 mk för äldre ängsmark pr tunneland, samt förbindelse för bolaget att nedlägga rören å tillräckligt djup och efter arbetets slutförande återställa marken i dess förra skick samt ersätta all deraå under arbetet förorsakad skada, hvaremot jordinnehafvaren förpligtat sig att ej i närheten af rörledningen uppföra byggnader m. m., på sätt under punkten 4 omförmälts, samt förbehållit sig att, såframt kontraktat skulle anses för jord-

innehafvaren bindande, Magistratens godkännande af detsamma borde utverkas; hvilket likväl ännu icke skett.

9:o. Den 6 mars 1873 med innehafvaren af villan Toivo Handlanden C. S. Bogdanoff, af samma innehåll som kontraktet under punkten 4, men ersättningen bestämd till 150 mark pr tunneland för all slags mark.

10:o. Den 25 Februari 1873 med Thölö parkbolag, som jemlikt derom å bolagsstämma den 3 December 1872 fattat beslut tillerkänt bolaget Neptun rätt att utsträcka rörledningen genom parkbolagets område, utan någon ersättning derför till sistnämnda bolag, men med skyldighet att utföra arbetet i enlighet med de iakttagelser, som blifvit i kontraktet bestämda samt ansvara för all skada, som såväl under arbetstiden som sedermera kan parkbolaget genom vattenledningen tillskyndas, hvaremot träd ej finge planteras närmare till rörledningen än 9 fot samt hus ej uppföras, eller diken, djupare än 3 fot, anbringas närmare densamma än 6 fot.

Jemlikt utskottet meddelade upplysningar, voro de personer, å hvilkas marker rören blifvit nedlagda, den tiden kontrakterne af dem uppgjordes, innehafvare af ifrågavarande marker, Handlanden Wasenius till villan Anneberg, enligt Kejserliga Senatens utslag af den 28 Maj 1834, till innevarande års slut; Handlanden Halldin till villan Arabia, enligt Magistratens utslag af den 11 Juni 1873, till 1880 års utgång; Baron von Bonsdorff till villorna Gumtäckt, Sofielund och Backas enligt Magistratens utslag af den 22 Mars 1848, till 1877 års slut; Fru Blommér till Janssonska odlingarne, enligt Magistratens utslag af den 30 Juni 1835, till 1885 års slut; Handlanden Bogdanoff till villan Toivo, enligt Magistratens utslag af den 5 Augusti 1854, till 1884 års slut; Thölö parkbolag, enligt Kejserliga Senatens utslag af den 24 November 1848, till detta års slut; och Landthushållaren Warelius till Forsby hemman, enligt Magistratens utslag af den 5 December 1846, till 1876 års utgång.

Den under anläggning varande vattenledningen.

Då utskottet nu går att uttala sig angående den under anläggning varande vattenledningen härstädes, tillåter sig utskottet, enär vattenledningen blifvit uppförd i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Herr Lekve tidigare uppgjorda förslag och då det blefve alltför vidlyftigt att nu redogöra för detaljerna i sagde byggnadsföretag, att beträffande dessa hänvisa till Herr Lekves broschyr i ämnet, hvars bekantskap för Stadsfullmäktige utskottet öfverallt i detta betänkande förutsatt, samt här endast antyda de afvikelser från Herr Lekves förslag bolaget Neptun af förekomne skäl ansett sig böra göra, äfvensom angifva huru mycket å vattenledningen tills dato blifvit fullbordadt och hvad som återstår att göra.

De väsendtligaste afvikelserna angå anordningarna i Gammelstaden. Herr Lekve hade — se ss. 47—53 samt den broschyren bifogade planschen II — föreslagit att alla till vattenledningen hörande byggnader skulle uppföras på högra stranden

af Wanda å. Vattnet skulle genom pumpverk, som borde anbringas nedanom fallet och drifvas med vattenkraft, upplyftas till en aflagringsbassin, belägen längst uppåt ån, derifrån det till följd af sitt eget tryck skulle rinna till de något lägre belägna trenne filterbassinerna, hvarje med en areal af 6,000 qvadratfot. Det sålunda renade vattnet skulle sedan åter upptagas af pumparne och intryckas i rörledningen till staden. — Emot anläggandet af en aflagringsbassin hade emellertid redan Herr Leijonancker uttalat sig, på grund af sin erfarenhet af att vatten, ojemförligt mycket orenare än Wanda åns, kunnat fullständigt renas genom sådana filtrar Herr Lekve föreslagit samt emedan vattnet i aflagringsbassiner blifver utsatt för solvärme och sålunda i någon mån kan förskämmas; hvarjemte Herr Leijonancker ansett, att filterbassinerna borde på den af Herr Lekve angifna plats anläggas så lågt att vattnet från ån under alla vattenstånd kunde direkte insläppas på filterbäddarne och sålunda den maskinkraft och de rörledningar, som eljest erfordrades för vattnets upplyftande till filtren, undvikas. Och har sedan Ingeniör Huber, som för bolaget Neptuns räkning ledt arbetena å vattenledningen, med begagnande af dessa antydningar helt och hållet bortlemnat aflagringsbassinen och för filtren beredt plats å södra delen af den s. k. Gammelstads broholmen, der de äro belägna så lågt under vattennivån i ån ofvanom fallet, att vattnet genom sitt eget tryck inledes på desamma. Denna förändrade anordning af filterbassinerna betingades dels af grundens beskaffenhet, som å den af Herr Lekve föreslagna platsen utgjorde lera, men på holmen öfverallt är berg, dels af det skäl, att vattnet icke mera behöfde genom maskinkraft upplyftas på filtren. Ett tredje skäl har varit det, att genom den nuvarande anordningen rörledningen till staden kunnat betydligt förkortas. Då denna nemligen enligt Herr Lekves förslag skulle närmast Gammelstaden hafva blifvit ledd i en stark krökning endast för att dymedelst begagna sig af de sprängningar, som ändå varit af nöden för rörledningen från de af Herr Lekve föreslagna filterbassinerna högre upp vid ån, så har nu, sedan för filtren anskaffats annan plats, rörledningen med samma kostnad kunnat sprängas i rak riktning emot vattenborgen och dermed en besparing af omkring 1,000 fot i rörledningens längd kunnat göras.

Filterbassinen, till hvilken, såsom nämndt, vattnet inledes genom sitt eget tryck, har en areal af sammanlagdt 23,000 qvadratfot, således 5,000 qvadratfot mera än af Herr Lekve föreslagits. Bassinen är indelad i tre skilda afdelningar, af hvilka en, åtminstone för den närmaste framtiden, anses tillräcklig för den under vanliga förhållanden nödiga vattenmängdens filtrering. Dispositionen är sådan, att en af filterafdelningarna alltid är under begagnande, en annan under tiden rengöres och den tredje ligger i reserv tilldess ökad vattenförbrukning föranleder att hålla tvenne afdelningar på en gång i verksamhet. Hvad sjelfva filter- eller silbädden angår, så är den ämnad att konstrueras såsom Herr Lekve i sin broschyr — p.p. 51 och 52 — tänkt sig densamma, endast att emellan det öfversta gruslagret och sanden ett 6 till 12 tums lager af träkol är afsedt att insättas, detta emedan, på sätt utskottet äfven varit i tillfälle att iakttaga, verkställda försök med en sålunda anordnad filterinrättning utvisat

att kolet nästan fullständigt förtager Wandavattnet den för detsamma egendomliga brunaktiga färgskiftning. — Å filterbassinen äro hittills sprängningsarbetena och yttre omfattningsmuren till större delen utförda; dock torde kostnaden för de återstående arbetena uppgå till nästan mera än hvad de härintill utförda medtagit.

Från filterbassinen kommer det renade vattnet att uppsugas till *pumpverket*, hvilket är beläget på samma plats på högra stranden af ån samt nedanom fallet, som Herr Lekve för detsamma föreslagit, och derifrån skall det sedan genom maskiner intryckas i rörledningen till staden. Dessa maskiner äro afsedda att bestå af tvenne turbiner, beräknade till 55 hästkrafter hvardera, samt fyra pumpar. Enligt tillförlitliga uppgifter äro redan den ena turbinen jemte två pumpar fullt tillräckliga att under mindre än 20 timmar uppfordra hela den för dagens konsumtion beräknade största vattenmängden; med begge turbinerna och alla pumpar skall sådant alltså kunna verkställas på högst 10 timmar. — Maskinerna — af hvilka turbinerna jemte deras tillbehör finnas på stället, ehuru de ej äro uppställda, samt pumparna enligt uppgift ligga färdiga i Stettin och kunna med första öppet vatten hitföras — skola, såsom ock Herr Lekve föreslagit, drifvas af vatten, och det skulle derföre gälla att utröna huruvida Wanda å skall kunna prestera den för detta ändamål behöfliga vattenmängden. Härvid ber utskottet att främst få anföra hvad hr Leijonancker angående denna omständighet yttrar i sitt tryckta utlåtande öfver Hr Lekves förslag, pag. 10.

"Af de data, som kunnat inhemtas eller hvartill man kan sluta sig rörande vattendraget, tror jag, att man under alla förhållanden kan påräkna vattenkraft för 90 hästkrafter under 16 timmars arbetstid om dygnet, om maskinerna väl konstrueras och vattnet väl sparas vid torka. För dessa 90 hästkrafter fordras högst cirka 105 kubikfot vatten i sekunden under arbetstiden, och således 70 kubikfot vatten per sekund i ån hela dygnet om — en qvantitet som väl torde kunna påräknas. Vattnet bör kunna vid vissa tillfällen sparas under de 8 timmar maskinerna ej arbeta, för hvilket ändamåls vinnande jag blott beräknat 15 fot af fallet för maskinerna, och de öfriga 2 à 3 fot till åns högsta vattenstånd såsom magasin för vattnets samlande. Härigenom tror jag full säkerhet vara vunnen, att man alltid eger tillräcklig drifkraft."

Ehuruväl i frågan om den minimala vattenqvantitet, Wanda å förer, hvarken tillräckligt många eller tillräckligt noggranna observationer föreligga, att af dem ett fullt säkert resultat kunde dragas, torde följande uppgifter dock bidraga till utredande af denna fråga, i och för hvilken utskottet icke egt tillfälle att anställa ytterligare observationer. — Bolaget Neptuns härvarande ingeniör Herr R. Huber har benäget meddelat följande data dock med reservation för de möjliga mindre observationsfel som kunna vidlåda dem och med uttalande af sin fasta öfvertygelse att de snarare angifva för små än för stora vattenqvantiteter.

1. Efter en af Ingeniör Axel Mickwitz under Augusti månad 1872 vid mycket lågt vattenstånd utförd mätning befanns vattenqvantiten i den större armen af Gammelstads forsen utgöra 84,9 kub. fot i sekunden. Vattnet stod då 0,85 under den

dåvarande träddammens öfre kant och afgick dels genom qvarnrännorna dels genom läckor i dammen. Genom den mindre armen afgick en om ock obetydlig vattenmängd.

2. Enligt en af Ingeniör E. v. Knorring den 23 Juli 1873 utförd mätning i den mindre armen af forsen, under det den större armen var för det då pågående dambyggnadsarbetet afdämd, utgjorde vattenqvantiteten 148 kub. fot i sekunden.

3. Enligt en äfven af Ingeniör von Knorring den 27 Mars innevarande år vid synbart mycket lågt vattenstånd utförd mätning afgick genom qvarnrännan 58 kub. fot i sek. under det att vattenhöjden öfver dammkanten var $0,_{25}$ fot. Vid en utloppsbredd af $85,_{5}$ fot (dammens längd emellan fästena) motsvarar detta en qvantitet af 49 kub. fot. Totala vattenqvantiteten utgjorde således 107 kub. fot i sekunden, oberäknadt den obetydliga vattenmängd som den mindre armen afförde.

Nu erfordras för en daglig konsumtion af 100,000 kubikfot endast omkring $1,_{15}$ kubikfot vatten i sekunden; den maximala drifkraften för maskinerna behöfver åter 77 kubikfot i sekunden, hvilken summa ungefär representerar 110 hästkrafter, men då under vanliga förhållanden endast 80 hästkrafter komma att användas, är en vattentillgång af omkring 57 kubikfot vatten i sekunden för ändamålet tillräcklig. Någon fara för brist på vattenkraft torde således ej finnas. Emellertid är terrängen invid maskinhuset tillräckligt stor för uppförande af en mindre byggnad och uppställandet i densamma af en auxiliär ångmaskin jemte ångpanna, och äro äfven de öfriga anordningarna af maskinerne lämpade med hänsyn till det möjliga behofvet af en sådan.

I afseende å *dambyggnaden* får utskottet meddela följande:

Enligt Guvernörens öfver Nylands län förut omnämnda utslag af den 19 Mars 1873, i dessa delar stadfästadt genom Kejs. Senatens utslag af den 19 December 1873, berättigades bolaget Neptun att tjugu fot nedanom den dåvarande dammen anlägga en öfver vattendragets hela bredd sig sträckande och till hela sin längd med skifbord försedd dam af sten med vilkor, bland annat, att denna dam icke finge öfverskrida den höjd, som för densamma vid den af vederbörande distrikts ingeniör förrättade syn föreslagits, och som blifvit utmärkt genom en i form af ett kors i berget inhuggen fixpunkt från östra sidan af vattendraget tolf fot ofvanom den dåvarande dammen. Med anledning deraf att stor svårighet för dammens grundande på det föreslagna stället yppades, i det berget, som bildar forsens botten, här befanns mycket söndrigt, har den nya stendammen, som enligt ofvanstående var föreslagen att uppföras 20 fot nedanom, blifvit förlagd ungefär 10 fot ofvanom den gamla dammens plats. Att denna obetydliga förändring i dammens läge, såvida dess höjd och fria utlopps-bredd hållas oförändrade, icke kan verka någon förändring i uppdämmningsförhållandena är klart. — Men då vid denna förändring af dammens placering ofvanförmälda fixpunkt måste genom sjelfva dambyggnaden förstöras, har bolaget Neptuus härvarande ombud i flere tillkallade erfarna personers närvaro låtit transportera fixpunkten till ett något ofvanom den nya dammen beläget

ställe. — Då derjemte Guvernörens på vederbörande distrikts ingeniörs utlåtande grundade utslag i afseende å den nya dammens skifbords vidd icke innehåller någon i vissa mått angifven bestämning, men otvetydigt af handlingarne framgår att den nya dammen härutinnan borde uppfylla samma vilkor som den gamla, hvilken skulle komma att raseras, har bolaget Neptuns ombud till aflägsnande af den möjlighet till tvist, som genom sagde brist i bestämmelserna kunde i framtiden härflyta, låtit samma personer, som intygat fixpunktens ordentliga transportering, äfven attestera bredden af den gamla dammens fria utlopp. — Detta intyg är i bestyrkt afskrift af följande lydelse:

"I anledning af inträffad nödvändighet att bortspränga den under syneförrättningen å qvarnanläggningen i Gammelstaden den 28 Oktober 1872 på östra sidan af ån inslagna fixpunkten för höjden af den då förhanden varande dammen, flyttades fredagen den 1 Augusti 1873 i närvaro af Herrar Kommunalordföranden F. Eklund, Nämndemannen Otto Wilh. Nyström, Handelsbiträdet F. W. Tengström samt Ingeniörerna E. Lekve och E. v. Knorring sagde fixpunkt till en berghäll, belägen på ett afstånd af $54^1/_2$ fot från nordvestra hörnet af tvättinrättningens stenfot mätt längs trädgårdsmuren och på 17 fots afstånd normalt emot sagde mur. Vidare mättes längden af vattnets öfverfall öfver den gamla dammen emellan berget på östra sidan af ån och skärmdammen på vestra sidan och befanns denna längd utgöra $85^1/_2$ fot, hvilket iutygas:

K. F. Eklund. P. W. Tengström.
Otto W. Nyström.

Afskriftens riktighet bestyrka. Helsingfors, den 28 April 1875.

E. Wasastjerna. R. Pehrmand.
Ingeniör. Bokförare".

Efter nu på utskottets vägnar verkställd undersökning uppfyller den nya stendammen inom gränserna af de vid ett dylikt arbete oundvikliga små skiljaktigheter de fastställda vilkoren så väl i afseende å damkrönets höjd som det fria utloppets vidd.

Hvad sedan *rörledningen från Gammelstaden* till Helsingfors angår, så hafva beträffande rörens dimensioner iakttagits de minimala bestämningar, som härom i koncessionsaftalet ingå, eller tolf eng. tum i diameter för rörledningen från Gammelstaden till vattenborgen och sexton eng. tum för ledningen från borgen till staden, dimensioner hvilka Herr Leijonancker i sitt utlåtande öfver Herr Lekves förslag ansett för ändamålet fullt tillräckliga. Rören äro, såsom vid nästan alla vattenledningar i Europa och särskildt vid vattenledningen i Stockholm, der Mälarvattnet med afseende å mjukhet borde hafva någon likhet med Wandaåns vatten, af gjutet tackjern och opreparerade. Någon granskning af dessas beskaffenhet kan naturligtvis ej mera ifrågakomma. Enligt af utskottet inhemtade tillförlitliga uppgifter hafva emellertid jemlikt § 2 i koncessionsaftalet samtliga rör, innan

de nedlagts, afprofvats med ett vattentryck af femton atmosferer, hvilket tryck är mer än tillräckligt att profva materialets duglighet. Nyssberörda § i koncessionsfördraget stadgar derjemte att rören, för att vara skyddade emot frost, skola läggas så djupt i jorden att deras öfre kant befinner sig åtminstone 6 fot under jordytan. Och har denna föreskrift enligt Herr Hubers uppgift iakttagits öfverallt utom på tvenne ställen, der markens beskaffenhet icke medgifvit sådant. Det ena af dessa utgöres af en sträcka om ungefär 400 fot emellan den s. k. Tallbacken i Tölö park och stadens vestra chaussé, hvarest rören ej kunnat nedläggas lägre än fyra fot under jordytan, emedan man vid djupare gräfning mött jäslera, som lätt kunnat rubba rörens läge, men der intet hindrar att, om så nödigt befinnes, genom fyllning ofvanpå täcka rören med ett tillräckligt jordlager. Framför Hagusunds villa, der rörledningen löper under chaussén, har åter i anseende till de svåra sprängningsarbeten, som der varit af nöden, rören, likaledes på en sträcka af omkring 400 fot, blifvit nedlagda 4 eller 5 tum för grundt; dock anser utskottet att med afseende å den ständiga strömningen på detta ställe, enär under alla tider på dygnet vatten i staden förbrukas, någon fara för frysning här ej föreligger, förutsatt att täckningen blifvit med omsorg utförd.

Rörledningen emellan Gammelstaden och Helsingfors är i öfrigt fullbordad utom på en sträcka af omkring 300 fot emellan Gammelstaden och vattenborgen, hvarest provisoriskt 8-tums rör blifvit nedlagda, för att, så snart mera 12-tums rör hunnit anlända, ersättas af sådana.

Vattenborgen, som numera endast saknar sin inre cementbeklädnad, inrymmer enligt mätningar, som medlemmar af utskottet verkstält, den föreskrifna vattenmängden eller 1,000,000 kannor. I öfrigt utförd i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Herr Lekves förslag, skiljer den sig med afseende å den inre beklädnaden, som af Herr Lekve föreslagits att utgöras af en ältvägg af lera, beklädd med tegel, men här består af en i cement uppsatt tegelvägg, hvilken ytterligare skall rappas med cement, äfvensom deruti att öfver vattenborgen, på sätt äfven Herr Leijonancker förordat, blifvit uppfördt ett träverkstak, belagdt med asfaltfilt.

Beträffande *rörnätet i staden* hade Herr Lekve se p. 58—59 uttalat den åsigt, att i allmänhet inga rör borde finnas, som endast i ena ändan kommunicerade med nätet i öfrigt, detta emedan i sådana rör vattnet hade för liten rörelse och lätt alstrade rost och slam, samt emedan möjligen behöfliga reparationer icke kunde verkställas utan att afstänga vattnet från tillgränsande delar af nätet. Denna princip har emellertid ej så strängt blifvit följd af bolaget Neptun. Alla hufvudrör komma visserligen att kommunicera med hvarandra, och derigenom torde tillräckligt vara sörjdt för att vid behöfliga rörafstängningar större delar af nätet icke skola blifva utan vatten; men beträffande utdelningsrören har bolaget, på sätt äfven vid flera utländska vattenledningar är fallet, icke aktat slika förbindningar nödiga. Bolaget har dermed först och främst kunnat göra en betydlig besparing i rör; ett annat skäl för den vidtagna anordningen har varit det att, då vattnet icke i utdelningsrören ut-

sättes för en beständig rörelse af och an, man undviker att den äfven i det renaste vatten förekommande aflagringen eller bottensatsen i rören upphvirflar och grumlar vattnet, hvarutom man lättare är i stånd att anträffa och uttappa den luft, som kan samla sig i rören och der åstadkomma stora olägenheter.

Brandposter har bolaget för afsigt att uppställa till ett antal af inalles 180; och kommer afståndet emellan dem att i medeltal något understiga 60 famnar eller det maximum koncessionen i dess 13 § i sådant afseende bestämt.

För ledningarna in i husen har bolaget tänkt använda blyrör, och skall enligt Herr Hubers uppgift sådana också redan blifvit inledda i några få lokaler. Beträffande lämpligheten af dylika rör torde dock ur sanitär synpunkt åtskilligt kunna anmärkas. Herr Lekve har i sin broschyr pp. 63—64 omnämt de allmänna betänkligheterna i detta afseende, men med anledning af särskilda företräden hos blyrören framför andra rör, deras smidighet, seghet m. m. och då sådana allmänt användas vid utländska vattenledningar utan att något men deraf försports, uttalar han sig ej bestämdt emot dem. För sin del anser utskottet berörde betänkligheter, särskildt med afseende å Wandavattnets mjukhet, vara af den vigt att skäl vore att blyrör ej alls användes, utan ersattes antingen af gjut- eller smidjernrör eller ock af tenn- eller förtenta blyrör, — en omständighet hvilken utskottet anser skäligt här framhålla, om ock den icke till åtgärd för tillfället föranleder.

Intill närvarande tid äro inom staden lagde

16	tums	rör	. . .	1,250	eng.	fot	återstår	att	läggas	0 fot
12	„	„	. . .	3,025	„	„	„	„		62 „
8	„	„	. . .	6,075	„	„	„	„		300 „
6	„	„	. . .	2,995	„	„	„	„		5,525 „
4	„	„	. . .	11,950	„	„	„	„		30,995 „
				25,295	„					36,882 „
				36,882	„					

eller tillsammans . . . . 62,177 eng. fot, motsvarande den utsträckning rörnätet i staden enligt bolagets plan till en början skulle få. Nu upptager emellertid koncessionens 1 § äfvensom den i sammanhang med koncessionsaftalet stadfästade planen rörnätets hela längd till ej mindre än 79,000 svenska fot = 77,000 eng. fot, i hvilken utsträckning detsamma tre år efter arbetenas vidtagande borde vara färdigt och försedt med vatten. Men härvid måste dock anmärkas, att oaktadt den betydliga reduktion i den sammanlagda längden bolaget afsett att vidtaga beträffande rörnätet i staden, detta ändå komme att omfatta alla de delar af staden, som enligt den ursprungliga planen föllo inom detsamma. Reduktionen skulle bero dels af det förändrade system bolaget, såsom ofvan nämndt, följt med afseende å förbindningarna mellan rörledningarna, dels och hufvudsakligen deraf att bolaget ansett det till en början onödigt att utlägga rör vid sådana tvärgator, der antingen inga boningshus för det närvarande äro uppförda eller der på hvardera sidan om gatan finnas endast

tvenne hörngårdar, till hvilka vattnet med ungefär samma kostnad kan inledas från en annan gata. Genom sistnämnda anordning har en besparing af 10,200 fot i rörnätets längd kunnat göras och det utan något egentligt men för den närmaste framtiden; men som samma anordning i alla fall står i strid med den fastställda planen och bolaget åligger att leda vattnet till alla de å denna utmärkta gator innan vattenledningen enligt koncessionen kan anses fullbordad, så har bolaget ensamt för den händelse att det befriades från nämnda skyldighet nu sjelfmant förklarat sig villigt att å köpeskillingen för vattenledningen medgifva ett afdrag af 80,000 mark. Och anser utskottet för sin del bolagets plan i detta hänseende icke vara förkastlig, enär nödiga anordningar öfverallt dels äro, dels blifva träffade för att rörledningen när som helst skall kunna utgrenas till de tvärgator, der sådant i en framtid kan behöfvas, samt brandposternas antal derigenom icke kommer att minskas.

I sin helhet betraktad, torde vattenledningen för det närvarande kunna anses vara till tvåtredjedelar fullbordad; och får utskottet anmäla att de fackmän, såväl inom som utom utskottet, hvilka, dels med ledning af nu för ändamålet gjorda iakttagelser, dels på grund af hvad de förut om arbetena inhemtat, uttalat sig i ämnet, alla stannat vid det omdöme, att de härintills å anläggningen verkställda arbeten, om hvilka de varit i tillfälle att taga kännedom, äro med omsorg och insigt utförda.

Till hvad utskottet nu haft äran i tekniskt hänseende anföra rörande vattenledningen ansluter sig närmast frågan om *beskaffenheten af det vatten*, som från Wanda å erhålles. Och ehuru den i herr Lekves broschyr pp. 42—45 härförinnan lemnade utredning kunde anses tillräcklig för frågans bedömande, har utskottet likväl trott ytterligare upplysningar härutinnan vara på sin plats, då ju tvifvelsutan frågan om vattnets qvalitet för enhvar måste framstå såsom en omständighet af särskild vigt när det gäller att pröfva anläggningens betydelse för staden. Utskottet går derföre att här framlägga följande af undertecknad Chydenius affattade utlåtande angående

Beskaffenheten af vattnet i Wanda å.

"Genom alla de undersökningar af vattnet i Wanda å, som företagits på skilda tider alltsedan år 1865, har det visat sig, att detta vatten icke allenast är vida vägnar renare och bättre än största delen af det vatten som erhålles från brunnarne i Helsingfors, utan äfven att detsamma innehar de flesta af de egenskaper, som erfordras för att ett vatten i allmänhet skall kunna karakteriseras såsom godt. Såsom bevis för det första af dessa påståenden må anföras att de verkställda analyserna visat dess halt af fasta beståndsdelar ungefärligen utgöra endast 8 gram i 100 litres (0,08 gr. per lire), under det vattnet i brunnen vid Alexandersgatan i samma mängd håller 58 gram, vattnet i Kaserntorgs brunnen 124 gram, det i Globrunnen 95,66 gram,

det i brunnen på Fruntimmersskolans gård*) 61,2 gram och det i Lappviksbrunnen *) 18,6 gram fast substans. Af dessa 8 gram fast substans i Wanda vattnet utgöres ungefär 3 gram af organiska ämnen, då af de öfriga nu omnämnda vattnen det första håller 13 gram, det andra 24,2 gram, det tredje 13,46 gram, det fjerde 7,3 gram och det femte 1,7 gram organisk substans bland sina fasta beståndsdelar. Endast Lappviks vattnet kan således ställas i någon jemförelse med det nu ifrågavarande, men då detta vatten förefinnes i jemförelsevis ringa mängd, kan det ej komma i fråga då det gäller att inrätta en vattenledning. Huru bra Wandavattnet äfven, hvad frånvaron af fasta beståndsdelar beträffar, uppfyller de fordringar man i allmänhet ställer på ett godt vatten, framgår deraf, att det af de kongresser, som varit samlade för öfverläggning om frågor rörande vattnet i sanitärt och industrielt afseende, blifvit såsom ett hufvudvilkor uppställdt, att den största mängd fast substans som får finnas i ett dugligt vatten är 50 gram i 100 litre (0,5 gr. i litren), samt att ju mindre deraf finnes desto bättre lämpar det sig för alla behof. Då nu af det föregående synes att Wanda vattnet innehåller knappt sjette delen af detta maximum, behöfves det ej att vidare ingå i någon bevisning derom, att de skilda *saltartade* beståndsdelarne i denna fasta substans äfven förekomma i ojemförligt mindre qvantiteter än dem man antager vara tillåtliga i ett godt vatten. Endast det må ännu anföras, att just de salter, som anses vara de mest skadliga, nemligen de salpetersyrade och svafvelsyrade, här antingen helt och hållet saknas eller förefinnas endast i minimala qvantiteter. Deremot finnes en annan omständighet, vid hvilken särskild uppmärksamhet bör fästas, nemligen ifrågavarande vattens oklarhet, hvilken eger sammanhang med den deri förekommande *organiska* substansen. Denna utgör, såsom af det föregående synes en ganska stor del af de fasta ämnena, och den förekommer delvis uti ett tillstånd af ytterligt fin fördelning samt ger derigenom åt vattnet ett mindre behagligt utseende och en fadd smak. Det är äfven dessa förhållanden som hos mången verkat motvilja mot detta vatten och som, ifall de ej kunde ändras, skulle göra detsamma mindre tjenligt till dricksvatten. Vid en närmare granskning af saken böra dock numera dessa tvifvelsmål förfalla. Hvad nemligen främst mängden af de organiska ämnena beträffar, så bör man ihågkomma, att om densamma äfven är relativt stor, så är den likväl absolut taget så ytterst ringa, att den knappt förtjenar någon uppmärksamhet, synnerligast då dess ursprung ingalunda, såsom mången tyckes tro, är att söka i de vattendraget omgifvande odlade fältena, utan härstammar från de vattendränkta mossor, från hvilka Wanda å vid sin upprinnelse delvis erhåller sitt vatten. Vid bedömande af ett vattens godhet har man äfven allmänt öfverenskommit, att ej fästa sig vid organisk materie, då dess mängd ej öfverstiger 0,03 gram i litren, och då det derjemte genom nyligen anställda försök visat sig, att mängden af denna substans uti nu ifrågavarande fall ännu kan minskas genom ändamålsenlig filtrering, torde alla dessa farhågor för dess menliga inverkan helt och hållet förfalla. Hvad

*) Enligt af Hrr E. Collan och R. Qvist benäget meddelade analyser.

åter oklarheten och den mindre goda smaken vidkommer, så hafva äfven dessa genom den nämnda filtreringen kunnat fås att försvinna, och vattnet har då visat sig fullkomligen klart och färglöst, samt af alla som varit i tillfälle att pröfva detsamma förklarats hafva en fullt tillfredsställande smak. Då nu äfven framdeles en likartad filtrering skall företagas med allt vatten som införes i vattenledningen, kan man på grund af allt det anförda med fullt skäl förklara, att detta vatten i alla afseenden bör komma att uppfylla de fordringar som på detsamma kunna ställas, samt att det för staden skall blifva af oberäknelig nytta såväl i ekonomiskt som sanitärt afseende."

Genom det föregående tror utskottet det vara ådagalagdt:

1:o) *att bolaget Neptuns åtkomst till den fastighet samt de arrende- och nyttjorätter, hvilka för vattenledningens fullbordande äro af nöden, befinner sig i det lagliga skick, att inköp af anläggningen icke skulle för staden medföra några rättsliga förvecklingar i nämnda hänseenden;* *)

2:o) *att sjelfva anläggningen är ändamålsenligt beräknad, så att sedan densamma blifvit fullbordad, möjligheten att förse staden med vatten i tillräcklig mängd icke bör i tekniskt afseende vara något tvifvel underkastad:*

3:o) *att de hittills å anläggningen utförda arbeten blifvit med den omsorg verkställda, att farhågor beträffande arbetenas duglighet och varaktighet icke synas befogade;*

4:o) *att det vatten, som den nya ledningen skall tillföra staden, är lent och rent samt i allmänhet af tillfredsställande beskaffenhet.*

Hvad sedan angår frågan om sjelfva vattenledningens behöflighet för staden, så vågar utskottet förutsätta att olika åsigter derom bland stadens invånare icke mera äro rådande. Äfven den ytligaste jemförelse mellan våra brunnars förmåga, att motsvara stadens behof och det sätt hvarpå vattenledningen kan tillfredsställa detsamma, måste ju leda till det resultat, att det icke blott är fördelaktigt utan rentaf nödvändigt för vår stad, att vattenledningen kommer till stånd. Att här närmare ingå på detta ämne vore ock obehöfligt, med afseende å den sakrika framställning af hithörande omständigheter, som står att läsas i Herr Lekves oftanämnda skrift pp. 2—35 och hvilken utskottet tillåter sig genom denna hänvisning införlifva med sitt betänkande. Endast i fråga om vattenledningens betydelse i sanitärt hänseende utber sig utskottet att till sakens ytterligare belysning få anföra följande yttrande af undertecknad Estlander:

"Åtskilliga till en del ganska svåra sjukdomar kunna förorsakas af orent vatten. Om detsamma är hårdt, d. v. s. innehåller en större mängd af vissa salter, uppkomma lätt genom dess användning till mat och dryck de lindrigare störingar

*) Att dambyggnadens läge icke fullt öfverensstämmer med föreskriften i Guvernörens utslag, har af de ingeniörer, som derom yttrat sig hos utskottet, ansetts vara en så obetydlig afvikelse, att ogillande deraf ej kan ifrågakomma.

i matsmältningen, hvilka sammanfattas under namnet *dyspepsi.* *) Innehåller det åter lera, mergel eller förruttnande vegetabilisk eller animalisk materie, åstadkommer det *diarrhéer* och *rödsot.* Den medicinska vetenskapen har ännu icke fullt utredt om dessa ämnen ensamt äro i stånd att gifva upphof åt *tarmtyfus,* eller om dertill städse erfordras ett specifikt smittämne, men säkert är, att det är vattnet som mest sprider nämnda smittämne. En mängd noggranna observationer intyga att tarmtyfusepidemier uppkomma genom vatten förorenadt af någon tyfussjuks excrementer, men att deremot städer, fängelser, baracker o. s. v., hvilka under åratal varit utsatta för denna sjukdoms härjningar, blifvit nästan helt och hållet befriade derifrån genom införandet af rent vatten. Detsamma är i det närmaste förhållandet äfven med *koleran.* Man har visserligen framstält en teori att denna sjukdom stode i sammanhang med förändringar i grundvattnet, men flertalet forskare, förnämligast Engelsmännen, hvilka i Indien haft det bästa tillfälle att studera denna sjukdom, ställa den i samma beroende af orent vatten som tarmtyfus. Deras medicinska litteratur är rik på observationer utvisande att smärre koleraepidemier uppkommit af sådant vatten, men att deremot omvändt, under stora allmänna koleraepidemier, orter, som varit försedda med rent vatten lidit ganska obetydligt. Ett af de mest upplysande exempel i det senare afseendet är förhållandet i London under koleraepidemin 1854. I de delar af staden, som försågos med rent vatten af Lambathkompaniet var dödligheten fyra gånger mindre än i de som använde Southwarkkompaniets orena vatten. Utom de nu anförda sjukdomar, om hvilka man vet att de uppkomma och spridas genom orent vatten, finnas ännu åtskilliga andra, om hvilka man misstänker ett dylikt förhållande och hvilka derföre här förbigås.

Helsingfors stads läge, på en klippig halfö nästan å alla sidor omgifven af hafvet, borde i sanitärt afseende vara mycket gynsamt och stadens byggnadssätt och beskaffenheten af dess befolkning borde äfven bidraga att göra den till en sund ort. I stället för de stora städernas trånga af höga hus omgifna gator, der solstrålarna knappt några timmar på dagen inträngа och der en förskämd luft ständigt stagnerar, har Helsingfors låga hus, breda gator och esplanader, samt stora torg och dertill en atmosfer af frisk luft, som ständigt blåser in från hafvet; i stället för dessa städers hopade och sammanpackade folkmassor med nöd och elände utveckladt till sin högsta grad, har den en gles befolkning och mycket mindre fattigdom. Man skulle derföre på förhand tro att Helsingfors borde hafva en vida lägre dödlighetsprocent än de stora städerna i Europa. Men detta är i sjelfva verket icke förhållandet, ty äfven om man afser från dödligheten hos den ganska stora lösa befolkningen, emedan uppgifter härom icke äro tillgängliga, och endast håller sig till de förmånligare siffror man får genom att blott beräkna dödligheten bland dem som äro mantalsskrifna i staden,

*) Denna verkan synes hårdt vatten äfven utöfva på djur, ty det är en i England välbekant sak att, om en häst erhåller sådant vatten, blir hans hår sträft och raggigt — en förändring som anses bero på störd digestion.

erhåller man för åren 1860—1864 en död på 34.7 personer. I hvad förhållande denna mortalitet står till den i några af Europas större städer visar följande sammanställning:

I Stockholm	dör 1	på	39	invånare.
„ London	„ 1	„	38	„
„ Paris	„ 1	„	35	„
„ Helsingfors	„ 1	„	34	„
„ Brüssel	„ 1	„	27	„
„ Berlin	„ 1	„	25	„
„ S:t Petersburg	„ 1	„	24	„

Helsingfors är således en osundare ort än flere af verldens största städer. Naturligtvis beror denna betydande dödlighet äfven af andra omständigheter, som icke direkt sammanhänga med vattenledningsfrågan och det ofullständiga skick, i hvilket mortalitets statistiken hos oss ännu befinner sig, gör det icke möjligt att med bestämda siffror uppvisa, hvilken andel ofvananförda, af orent vatten mer eller mindre beroende, sjukdomar hafva deri. Men det är allom välbekant att tarmtyfus kan anses såsom endemisk i staden och att diarrhéer, rödsot och spridda fall af cholera nostras regelbundet förekomma hvarje sommar och höst, när en starkare värme befordrar förruttnelseprocesserna hos de vegetabiliska och animaliska ämnen, som finnas i våra latriner och spillningskast och derifrån genom jordlagren bana sig väg till brunnarne, och det är likaledes bekant att vi med temmelig säkerhet kunna räkna på besök af den asiatiska koleran, när vissa för dess uppträdande gynsamma förhållanden eljest sätta den i rörelse för vår verldsdel. Man kan derföre med visshet antaga att Helsingfors stads betydande mortalitet i väsendtlig mon beror på det orena vatten, som der användes. En vattenledning, som fritt kan disponeras för alla sanitära ändamål är således i ordets egentliga bemärkelse en lifsfråga för stadens invånare.

Men om opinionerna kunna förena sig för så vidt det är fråga om en vattenlednings behöflighet för vår stad, och om äfven riktigheten af de resultat, utskottet nyss i ofvanstående fyra punkter sammanfattat, varder erkänd, så har man derigenom ännu icke kommit till sådan utredning, som erfordras i och för afgörandet af den specielt föreliggande frågan: huruvida det ligger i stadens intresse att begagna sig af bolaget Neptuns till staden gjorda försäljningsanbud. Det kan ju i sjelfva verket synas, som vore det, i fråga om tillgodoseendet af stadens vattenbehof medelst vattenledning, likgiltigt om denna vattenledning eges af kommunen sjelf eller af ett enskildt bolag. Anläggningens beskaffenhet och dess förmåga att förse staden med vatten borde väl icke stå i beroende af förändringar i eganderätten; och om så är fallet, hvarföre skulle då kommunen inlåta sig på denna, med betydlig skuldsättning förenade affär?

Bland de omständigheter, som måste skärskådas för att ett säkert underlag för denna frågas besvarande må erhållas, torde bestämningarna i det angående vattenledningen gällande koncessionsaftal främst böra tagas under pröfning.

Hänvisande till det härofvan pp. 10—17 intagna koncessionsaftalet och med åberopande af hvad utskottet derefter yttrat med afseende å stadgandena i 1, 6, 7 och 18 §§ deraf, går utskottet nu att framhålla hvad öfriga §§ gifva anledning till.

Angående §§ 2, 4, 5 och 9 torde intet särskildt yttrande erfordras, enär stipulationerna i desamma äro sådana, att de nödvändigtvis bort vinna tillämpning äfven om anläggningen från början blifvit för stadens räkning utförd. Deremot förtjenar i afseende å § 3 bemärkas, att den räntegaranti, som det åligger staden att bevilja koncessionären för hvarje utsträckning af rörnätet, är nog drygt tilltagen. Om staden sjelf eger vattenledningen, kan det säkerligen icke komma i fråga att de summor, som sådana utvidgningar af anläggningen erfordra, skulle kosta staden 8 procent, förutom den af utvidgningen betingade ökning i underhålls- och driftkostnad. Det bör tvärtom kunna antagas, att den förlust, som å vattenserveringen i de mindre fördelaktiga stadsdelarna kan uppkomma, helt och hållet betäckes genom öfverskottet å exploitationen i de bättre bebyggda delarna af staden.

Det genom § 8 åt koncessionären för en tid af 75 år tillförsäkrade uteslutande privilegium på föryttrande af vatten från vattenledningen är betingadt af koncessionsaftalets natur, och torde detsamma, i och för sig betraktadt, icke påkalla någon anmärkning. Utskottet får anledning att senare beröra denna § i samband med andra stadganden.

Af synnerlig vigt äro bestämningarna i §§ 10—14, i hvilka upptagas de under 75 år gällande vilkoren för vattenledningens begagnande. Det torde väl icke kunna bestridas, att ur sjelfva ändamålet med en vattenledning framgår önskvärdheten deraf, att dess anlitande må blifva så allmänt som möjligt, medan å andra sidan högt pris å vattnet måste verka hämmande på förbrukningen. Vid granskningen af de i §§ 10 och 11 intagna prisbestämningar har utskottet icke kunnat undgå att finna dem ganska dryga såväl i jemförelse med vattenledningstariffer i andra städer, som ock med hänsigt till de kostnader vattenledningen skall bära. Exempelvis må anföras att i Stockholm taxan pr rum är 2 rdr 60 öre = 3 f. mk 64 penni (hvarutom alla rum med mindre än 120 qvadratfots rumyta äro från all afgift fritagna), i Jönköping endast 2 rdlr = 2 mk 80 penni. Per qvantitet erlägges i de nämnda städerna resp. 50 öre och 30 öre eller 70 p:ni och 42 p:ni för 100 kubikfot = 1,000 kannor förbrukadt vatten.

Enligt de nämnda §§ i koncessionsaftalet får debiteringen i Helsingfors utgöra 5 mark per rum och 1 mark per 100 kubikfot vatten.

Hvad åter angår vattnets pris jemfördt med hvad det kostar vattenledningens egare, så torde följande approximativa kalkyl tjena till upplysning härom:

förvaltnings- och underhållskostnad för året . . . . . 40,000.
ränta och amortering, tillsammans 6 proc. å det i anläggningen bundna kapital, hvilket här må upptagas till hela det af bolaget Neptun uppförda belopp eller *Fmk.* 2,000,000 . . . . . 120,000.

S:a *Fmk.* 160,000.

Fördeladt på den antagliga årliga förbrukningen i Helsingfors sex år efter anläggningens öppnande eller circa 30,000,000 kubikfot (i afseende å hvilken siffra utskottet ber att få hänvisa till hvad längre fram i rentabilitetsberäkningen anföres) motsvarar sagde belopp ett pris af 5$\frac{1}{3}$ penni per 100 kubikfot eller 1000 kannor. Således skulle koncessionären, om han vid anförda vattenåtgång bibehåller ett pris af 1 mark per 100 kubikfot, utöfver ränta och amortering förtjena 46$\frac{2}{3}$ penni per sagde qvantum eller en årsvinst af 140,000 mark. Det är alltså uppenbart att, sedan förbrukningen uppnått ofvansagde siffra, de i §§ 10 och 11 upptagna prisbestämningar vore oskäligt höga. Det är visserligen endast maximipris som deri äro fastställda, och det står således koncessionären fritt att sänka desamma. Men sådan möjlig nedsättning beror helt och hållet på hans eget skön; åt stadens styrelse är i kontraktet icke förbehållen någon rätt att i mon af konsumtionens stigande föreskrifva nedsättning af tariffen. Det låter visst tänka sig att koncessionärens eget intresse skulle mana honom att efterhand sänka priset, särdeles om erfarenheten skulle visa att sådant vore af nöden för att stegra förbrukningen. Men mera sannolikt är, att åtgången äfven vid de höga prissatserna uppnår ett för vattenledningens egare tillfredsställande omfång — ett antagande som har stöd icke blott deri, att vattnet i alla fall sålunda blefve för flertalet afnämare vida billigare, än hvad dess anskaffande från brunnar kostar, utan ock deri att brunnarnas i staden beskaffenhet nödvändigtvis skall föranleda ganska allmänt anlitande af ledningen. Bibehålles då fortfarande den medgifna maximitariffen, så komme ej mindre de enskilda afnämarena, än ock kommunen sjelf att för vattnet betala vida mera, än hvad beredandet af skälig vinst åt koncessionären skulle erfordra. Det är dock icke häri, utskottet ser den förnämsta olägenheten deraf att det beror blott af koncessionärens förgodtfinnande om nedsättning i vattenpriset skall ega rum. Den skadligaste följden af sagda förhållande är utan tvifvel den, att vattenledningens tillgodogörande för de obemedlades räkning och för stadens allmänna behof väsendtligen försvåras genom högt pris å vattnet. Och emellertid är vattenledningens gynsamma inverkan på ortens sanitära förhållanden specielt betingad deraf, att äfven de fattigaste måtte kunna tillbörligen betjena sig af densamma; hvilket åter förutsätter att den lukrativa synpunkten icke må ensamt eller företrädesvis göra sig gällande, utan hänsyn jemväl tagas till den indirekta fördel staden tillskyndas genom minskad sjuklighet bland de delar af befolkningen, hvilkas intresse det skulle gälla att härutinnan tillgodose. Att i denna riktning tillräckligt vore sörjdt genom stadgandet i § 14, enligt hvilket *några* vattenposter skola inrättas till gratis begagnande 2 timmar om dagen af fattiga per-

soner som bo utom rörnätets område, det torde väl knappt kunna förutsättas. Tolkningen af denna koncessionärens skyldighet kan ju, utan att gå emot bokstafven i kontraktet, ställa hans åtagande ganska snäft, såväl hvad vattenposternas antal, som rörens dimensioner vidkommer.

Af vigt i sanitärt hänseende måste väl ock spolning och vattning af gator, torg och promenader anses vara. Emellertid torde stadsmyndigheterna, då det gäller att för allt till dessa ändamål förbrukadt vatten betala 1 mark per 100 kubikfot, se sig nödsakade att i vida mindre skala, än önskligt vore, vidtaga hithörande åtgärder, för att ej åsamka kommunen alltför stora utgifter.

Helt annorlunda ställer sig vattenledningens nytta om staden sjelf är egare till densamma och således har i sin hand att fastställa sådana prissatser, som erfarenheten efterhand visar vara de för olika ändamål och förhållanden lämpligaste. Kommunen behöfver icke eftersträfva större inkomst å vattenkomsumtionen, än som erfordras för att affären må vara säkerställd utan att för dess skuld öka stadsmedlemmarnes utskylder. Och tariffen kan påtagligen ordnas så, att äfven med lindrigare vilkor för den normala konsumtionen, än de uti koncessionsaftalet upptagna, ett öfverskott kan vinnas, som lemnar tillfälle att, utan särskilda uppoffringar, på bästa möjliga sätt tillgodogöra vattenledningen i helsovårdens intresse, särskildt genom att äfven i de fattiges boningar inleda vattnet och icke lemna det att sökas vid mer eller mindre aflägsna vattenposter.

Utskottet måste alltså i hvad angår vilkoren för vattenledningens begagnande omfatta den åsigt att såväl staden i dess helhet, som ock de enskilda invånarne, kunna beredas större fördelar af denna anläggning om den eges af staden, än om den af enskildt bolag exploiteras i enlighet med koncessionsaftalets för den långa tidrymden af 75 år gällande bestämningar.

Huru tillämpningen af de sistberörda äfvensom 15 och 16 §§ i kontraktet komme att ställa sig i praktiken, derpå föreligger redan prof i "Taxa och Stadgar för Vattenutdelningen från Helsingfors Vattenledning", utfärdad af „Vattenledningsdirektionen" den 1 Oktober 1873. Utskottet anser sig här icke böra ingå i en närmare kritik af sagda dokument, hvilket allaredan torde vara ganska allmänt kändt, men vill dock fästa uppmärksamheten vid den deri skönjbara tendensen, att åhvälfva vattenkonsumenterna största möjliga kostnader, särskildt genom bestämningarna i 11 och 13 §§ deraf, — en tendens som icke torde kunna stäfjas med stöd af koncessionsaftalet.

Af stadgandena i 18 § af koncessionen har utskottet redan tidigare framhållit ej mindre det angående kautionssumman för åtagandets fullgörande, och huruledes denna summa med stöd af sista momentet i § allaredan blifvit till koncessionären återställd, än ock att han, derest arbetena icke blifvit inom aftalad tid d. ä. den 1 november 1875 slutförda, är förfallen till progressivt fastställda viten, sålunda att, ifall anläggningen icke blefve färdig förrän den 1 December 1876, sammanlagdt 45,000 mark i viten då vore till staden förverkade. Men skulle vidare dröjsmål med ar-

betets slutförande inträffa, eger stadsstyrelsen rätt att upphäfva den meddelade koncessionen.” Såtillvida synas således stadens å denna affär beroende intressen vara behörigen iakttagna, helst dessutom i § 23 är sagdt: ”Skulle af orsak, hvilken det beror på koncessionären att afhjelpa eller förekomma, vattenledningen till staden afstanna för längre tid än tolf månader *), betraktas koncessionen såsom upphäfd.”

Men härvid framställer sig frågan, hvad påföljden är, om koncessionen förklaras upphäfven? — Denna fråga kan med ledning af bestämningarna i 8 och 25 §§ icke besvaras annorlunda, än att anläggningens egare i och med koncessionens förverkande förlorar sitt privilegium ”*att med uteslutande af alla andra, ensam få inom staden och den mark som tillyder densamma föryttra vatten från vattenledning.*” — Koncessionären förlorar således det honom kontraktsenligt tillförsäkrade monopol, det står tillföljd deraf enhvar öppet att anlägga vattenledning och betjena staden med vatten.

Sådan är den rättsliga påföljden af koncessionens förverkande, och den kan vid första påseendet förefalla betydelsefull nog. Men i verkligheten torde det legala privilegiets förlust blifva för koncessionären ganska lätt att bära. Ty han förlorar derigenom icke eganderätten till sjelfva anläggningen, än mindre sin dispositionsrätt öfver vattenfallet i Gammelstaden. Och då, på sätt de i början af detta betänkande refererade undersökningar angående lämpligaste plats och källa för vattnets ledande till staden utvisa, anläggning af vattenledning från någon annan punkt än Wanda ås utloppsfors är i det närmaste omöjlig, om ej ofantliga kostnader skola på slikt företag nedläggas, torde det ligga i sakens natur, att egandet af den från sagde fors anlagda ledning innebär detsamma som ett *faktiskt* monopol på stadens förseende med vatten från vattenledning. Med andra ord: om koncessionären förlorar sitt uteslutande privilegium i denna sak, förblir han dock i en på samma sätt privilegierad ställning, af orsak att naturförhållandena icke medgifva anläggandet af en konkurrerande vattenledning.

Och derföre måste det, från stadens synpunkt betraktadt, framstå såsom en svag punkt i koncessionsaftalet, att, då uraktlåtenhet i afseende å sjelfva anläggningens fullbordande inom viss tid eller, sedan den blifvit fullbordad, den försummelse § 23 omförmäler, medför koncessionens upphäfvande, det icke tillika är stipuleradt, att hela anläggningen inom viss kort tid derefter får på kommunens föranstaltande medelst offentlig auktion försäljas. Lika mycket skäl, synes det utskottet, hade här förefunnits till sådant strängare äfventyrs stipulerande, som i de koncessioner, hvilka af regeringen blifvit å enskilda jernvägsanläggningar utfärdade.

Vidare är det en brist i kontraktet att bestämningar saknas derom, under hvilka vilkor och hvilken kontroll vattnet må staden och enskilda tillhandahållas se-

*) I förbigående torde den anmärkning böra göras, att tolf månader är en nog drygt tilltagen maximitid för totalt åsidosättande af skyldigheten att leda vatten till staden, innan slik uraktlåtenhet medför koncessionens förlust.

dan det uteslutande privilegiet är förverkadt. Den tolkning ligger nemligen nära tillhands, att i och med koncessionens upphäfvande koncessionsaftalet i sin helhet är att betraktas såsom annulleradt. I sådant fall skulle utöfvandet af det, såsom nyss antyddes, qvarstående faktiska monopolet ske utan någon för egaren bindande maximitariff, ja han kunde ju möjligen förbehålla sig betalning af staden äfven för det vatten, som vid eldsläckning förbrukas, och då blefve stadens ställning i afseende å vattenledningens anlitande ännu oförmånligare, än enligt koncessionsaftalet. — Det låter visserligen tänka sig att staden skulle finna medel och utvägar att äfven efter aftalets häfvande tvinga vattenledningens egare till förnuftig exploitation, och att hans eget intresse skulle mana honom att söka skäligen väl betjena kommunen och dess invånare. Men en källa till förvecklingar och svårigheter af mångahanda slag ligger dock i anförda förhållande, jemte det vattenbehofvets tillgodoseende icke kan anses behörigen betryggadt genom ett kontrakt som icke stadgar desto verksammare påföljder af missbruk eller försummelser från den privilegierades sida.

Och vill man tänka sig så långt i framtiden som 75 år, d. ä. den tidpunkt då privilegiet kontraktsenligt upphör, utan att hafva blifvit förverkadt, så äro de af utskottet nu framhållna omständigheter tillämpliga äfven på den situation som då inträder. Sannolikt är, att äfven efter 75 år en konkurrerande vattenledning svårligen skall uppstå. I § 25 är stadgadt att, jemte det koncessionärens uteslutande rättighet att föryttra vatten ur vattenledningen efter nämnda koncessionstids förlopp upphör, jemväl "de förbindelser han sig derför åtagit då upphöra." Alltså är möjlighet öppen lemnad för det mest godtyckliga sätt att betjena och taxera vattenbehofvet i staden.

Vid öfvervägande af de delar af koncessionsaftalet, om hvilka närmast varit fråga, har utskottet icke kunnat komma till annat resultat, än att, då aftalets förbättrande i stadens intresse icke torde kunna ernås, de nu anmärkta betänkliga sidor i detsamma utgöra ett ganska vigtigt skäl för kommunen att begagna sig af det utaf koncessionären gjorda försäljningsanbud. Ty endast genom att på *sådant* sätt upphäfva koncessionen kan man definitivt förebygga de missbruk och försummelser, som från den enskilda spekulantens sida äro så mycket mindre otänkbara, då han befinner sig i en privilegierad ställning, men hvilka kunna bereda staden de största olägenheter eftersom det gäller tillgång till en daglig och ständig nödvändighetsartikel.

Såsom en genomgående brist i kontraktet anser utskottet sig vidare böra framhålla, huruledes detsamma i allmänhet saknar ansvarsbestämmelser för uraktlåtenhet från koncessionärens sida i uppfyllandet af de honom åliggande förbindelser sedan vattenledningen blifvit öppnad. För dröjsmål med sjelfva anläggningens slutförande drabba honom viten; men om han t. ex. åsidosätter föreskrifterna i § 4 rörande vattnets filtrering och den vattenmängd, som ständigt bör i reservoiren förefinnas, eller i § 14 om vattens tillhandahållande åt fattiga personer boende utom rörnätets område, eller om vid inträffande eldsvåda brandkranarna leverera intet eller

för litet vatten, ja om koncessionären under en tid af 1 tillochmed 360 dagar låter vattnets ledande till staden alldeles afstanna, — så finnas för sådana fall hvarken viten eller andra straff uttryckligen stadgade. Det heter väl i § 22: "Tredskar koncessionären att afhjelpa *fel*, som bevisligen förefinnas, är stadsstyrelsen berättigad att derom besörja på koncessionärens bekostnad." Men detta kan svårligen hänföras till andra än tekniska skador och bristfälligheter; försummelser och vårdslöshet i afseende å förbindelsers uppfyllande kunna derigenom icke stäfjas.

Jemte det utskottet på grund af de olägenheter, koncessionsaftalet i sin tillämpning kan komma att medföra och hvarigenom vattenledningens gagn för vår stad i icke ringa grad kan varda inskränkt, måste anse det för kommunen förmonligast att sjelf vara egare till vattenledningen, hyser utskottet jemväl den uppfattning, att det är bättre att redan nu köpa densamma, än att bida dermed de trettio år, efter hvilka staden enligt kontraktets 25 § är berättigad *fordra* hela inrättningens försäljande till staden. Ty utom det, att priset för anläggningen, efter den i samma § fastställda beräkningsgrund och med hänsigt till den rentabilitet, som af vattenledningen kan emotses, säkerligen då komme att ställa sig mycket högt, måhända dubbelt så högt, som det pris hvilket nu kan ifrågakomma, så skulle staden, genom sådant uppskof, utsätta sig för trettioårigt beroende af privilegiets utöfning genom den ena och den andra enskilda spekulanten, i stället att från början kunna ordna vattenledningens exploitation på det sätt, som befinnes mest öfverensstämma med stadens och dess invånares välförstådda intresse. Också skulle ju det dyra inköpspris, som staden efter 30 år nödgades erlägga, nödvändiggöra bibehållandet af dyra tariffer för vattnets begagnande, helst vattenledningens anlitande dåmera måste hafva blifvit så allmänt, att ett stigande deraf i större skala derefter föga vore att emotses.

Sedan sålunda de förnämsta å sjelfva koncessionen beroende omständigheter blifvit anförda, på grund af hvilka utskottet enhälligt stannat vid den åsigt, att det måste vara önskvärdt för kommunen att sjelf ega och disponera den nu under anläggning varande vattenledningen, hvilken tillika långt in i en oberäknelig framtid torde förblifva den enda möjliga vattenledning till denna stad, går utskottet att redogöra för resultaten af den pröfning och de beräkningar, som egnats den från förslaget om inlösen oskiljaktiga frågan om

Vattenledningens rentabilitet.

Det torde i sjelfva verket icke förefinnas skiljaktiga åsigter derom, att, huru starka skäl än i öfrigt må tala för anläggningens inköpande för stadens räkning, beslutet härom dock väsendtligen är beroende af den större eller mindre utsigten för ifrågavarande företag att kunna bära sig såsom affär. Om de beräkningar, som i detta hänseende kunna göras, skulle utvisa att vattenledningen sannolikt skall gifva ingen eller endast ringa nettobehållning; eller om inga sådana data förefunnes, på hvilka en säker rentabilitetsberäkning kunde grundas, så skulle häri tvifvelsutan förefinnas anledning, att afböja inköpet. Ty det större gagn staden

skulle röna af att sjelf ega ledningen, den fördel som låge deri att vid dess tillgodogörande icke bero af mindre tillfredsställande koncessionsvilkor, kunde man då anse i icke ringa grad motvägas af de olägenheter och uppoffringar, en dryg uttaxering för köpesummans förräntande skulle medföra.

Härofvan har utskottet infört den rentabilitetsberäkning, som bolaget Neptun bifogat sitt försäljningsanbud, och som slutar å en bruttoinkomst af 203,760 och en nettobehållning af 160,000 mark. Ehuru utskottet icke anser det vara omöjligt att tio år efter vattenledningens öppnande, för hvilken tid sagde beräkning är gjord, en sådan reveny som den anförda kan af vattenledningen erhållas, isynnerhet om koncessionsaftalets maximitariff tillämpas, synes likväl försigtigheten bjuda dels att icke vänta sig de största möjliga resultat, dels ock att uppställa en mera hållbar grund för beräkningarna, än den i sagda bilaga följda. När man, såsom der har gjorts, beräknar särskildt för konsumtionen per rum och i olika slags industrier, samt för skilda kategorier af allmänna behof, så har man visserligen upptagit förbrukningen enligt de olika ändamål för hvilka den i verkligheten kommer att ega rum, men antagandena rörande förbrukningsqvantum blifva lösa approximationer, emedan nödigt statistiskt underlag åtminstone delvis saknas.

Utskottet har derföre afstått från en i detalj gående granskning af merberörda rentabilitetsberäkning, som må gälla hvad den förmår, och har velat till grund för beräkningarna i ämnet heldre taga sådana faktorer, som andra orters erfarenhet visat vara i detta hänseende hållbara.

Det finnes en hufvudfaktor, som, i hvarje stad der vattenledning är anlagd, är bestämmande för vattenkonsumtionen, och med hvilken denna ock öfverallt plär jemföras när det gäller att utreda konsumtionens relativa storlek, nemligen folkmängden. Ehuru vatten från ledning ingenstädes torde säljas endast efter mätning, utan dels efter denna grund dels efter rumberäkning och stundom ock efter särskilda ackord, kan dock den totala vattenförbrukningen för året i en stad reduceras till ett visst qvantum per invånare. Den ena staden kan hysa ett större antal offentliga inrättningar och fabriker än den andra, i den ena finnes större behof af vatten för kommunala ändamål än i den andra o. s. v. Sålunda kan vattenåtgången per invånare i olika städer ställa sig ganska olika. Men om det derföre icke vore befogadt att på Helsingfors tillämpa *medeltalet* af kända vattenåtgången i ett större antal andra städer, så bör man dock utan fara att misstaga sig kunna antaga att förbrukningen här icke skall blifva mycket lägre än *den lägsta*, som för någon annan ort är känd.

Statistiska beräkningar från 15 större och mindre städer i Europa, der vattenledningar längre eller kortare tid funnits utförda, utvisa en effektiv vattenkonsumtion i desamma af i medeltal 5,90 kubikfot vatten per invånare i dygnet. I Göteborg var åtgången redan det fjerde året $3^1/_5$ kubikfot; i Jönköping *)

*) Enligt upplysningar som på begäran benäget meddelats utskottet af herrar ordförande hos Stadsfullmäktige i nämnda båda städer.

från sjunde året efter ledningens öppnande $2^{1}/_{12}$ kubikfot per invånare i dygnet. Angående sistnämnda ort bör märkas, att Vetterns goda vatten står invånarne tillbuds, medan i Helsingfors intet annat sött vatten kan erhållas, än det dåliga i stadens fåtaliga brunnar. Det bör således med all visshet kunna beräknas att vattenförbrukningen från ledningen här skall efter sex år stiga till inemot detsamma som i Jönköping, eller *2 kubikfot per invånare i dygnet.*

Beträffande folkmängdsförhållandena får utskottet här anföra följande, af Herr K. F. Ignatius benäget meddelade *uppgifter, belysande folkökningen i Helsingfors under detta och föregående årtionde:*

"Under femårsperioden 1861—1865 inträffade följande förändringar i Helsingfors Lutherska svenskfinska och tyska församlingar:

Födde	4,041	döde	3,062	öfverskott	979
Inflyttade	8,203	utflyttade	4,604	„	3,599
Summa tillväxt	12,244	minskning	7,666	öfverskott	4,578

Under förenämnda qvinqvennium vunno dessa tvenne församlingar alltså en årlig tillökning i folkmängden af i medeltal 915 personer.

Under följande femårsperiod 1866—1870, som utmärktes af de svåra missväxt- och dödlighetsåren 1866—1868, var tillväxten i samma församlingar

Födde	3,951	döde	3,916	öfverskott	35
Inflyttade	6,820	utflyttade	4,129	„	2,691
alltså tillväxt	10,771	afgång	8,045	öfverskott	2,726

Den årliga folkökningen utgjorde alltså då endast i medeltal 545 personer.

För de senaste åren gestalta sig förhållandena, som följer:

	Födde.	Inflyttade.	Summa.	Döde.	Utflyttade.	Summa.	Öfverskott.
1871	888	1,602	2,490	834	676	1,510	980
1872	843	1,832	2,675	672	658	1,330	1,345
1873	914	1,560	2,474	726	782	1,508	966
1874	854	1,458	2,312	811	789	1,600	712

Folkökningen under dessa fyra år utgjorde således inalles 4,003 personer, eller i medeltal om året 1,000 personer.

Om man med ledning af förestående uppgifter vill anställa en sannolikhets kalkyl öfver Helsingfors blifvande folkmängd vid utgången af detta år, samt sedermera vid samma tid af hvarje följande qvinqvennium, så måste härvid tagas i betraktande de störingar i den jemna och regelbundna tillväxten, som härleda sig dels af betryckta tider för landet i allmänhet dels af mer eller mindre ogynnsamma förhållanden i staden (t. ex. farsoter, stagnation i en eller annan industrigren, brist på bostäder o. s. v.)

I alla händelser synes dock den årliga tillväxten böra kunna antagas till vid pass 900 personer. — Då denna tillväxt mindre är beroende af nativitets- och mortalitetsförhållandena än af inflyttningarna, är det klart att den i sjelfva verket icke behöfver nödvändigt bli större, om också folkmängden fördubblades. Erfaren-

heten visar dock att ju större folkmängden i en stad är, desto större dragningskraft utöfvar den äfven med hänsyn till landsortsbefolkningen. Det är derföre antagligt att också inflyttningarne i Helsingfors skola bli större.

Beräknas emellertid folkökningen konstant till 900 personer om året, så skulle den alltså vid slutet af detta år böra utgöra circa 36,500, år 1880: 41,000, 1885: 45,500 och år 1890: 50,000.

Lifgardes finska skarpskyttebataljonens, finska kaderekipagets- och grekiskryska församlingarnes tillväxt och minskning ha icke blifvit tagna med i beräkningen. Erfarenheten har hittills ådagalagt att folkmängden i dessa (i de två förstnämnda af ganska naturliga skäl) varit temmeligen konstant." —

Utgår man nu från antagandet att vattenledningen år 1876 kan öppnas för begagnande och att under de första fem åren åtgången efterhand stiger så att densamma det sjette året uppnår ofvanberäknade mått af 2 kubikfot, så vore året 1881 det första för hvilket denna beräkning skulle gälla*).

År 1881 bör Helsingfors enligt ofvanstående folkökningskalkyl hysa en folkmängd af, i rundt tal, 42,000 personer. Vattenåtgången för året bör således dåmera utgöra $42{,}000 \times 2 \times 365 = 30{,}660{,}000$ eller ungefär 30,000,000 kubikfot. Antager man att $^1/_3$ häraf belöper sig på kommunala behof, såsom eldsläckning, fontäner, fribrunnar, torg-, gatu- och kloakspolning m. m. och att blott $^2/_3$ utgöra sådan förbrukning, för hvilken betalning till staden, såsom vattenledningens egare, erlägges; och antages vidare att för vattnet beräknas prissatser motsvarande i medeltal 75 penni per 100 kubikfot; så bör för nästberörda $^2/_3$, eller 20,000,000 kubikfot, inflyta *150,000 mark.*

Härifrån afgår främst årliga drifts- och underhållskostnaden, hvilken utskottet ansett icke behöfva beräknas till mer än 40,000 mark, sålänge anläggningen ännu är ny och icke tarfvar drygare remonter.

Det återstår då en behållning af 110,000 mark. Huruvida denna är tillräcklig att betäcka ränta och amortering å det lån, som för inköpet måste upptagas, beror naturligtvis på lånets belopp och lånevilkoren.

Inköpssumman, till hvilken utskottet snart skall återkomma, må här, för vattenledningen i fullfärdigt skick, till en början upptagas till det högsta belopp som kan ifrågakomma, eller 1,500,000 mark. Detta belopp kan behöfva ökas med circa 300.000 mark för betäckande af det deficit, som under de första fem driftsåren sannolikt skall uppstå.

Det lån, staden kan behöfva för vattenledningen kontrahera, bör således i ingen händelse komma att öfverstiga effektiva 1,800,000 mark.

Hvad beträffar lånevilkoren, anser utskottet sig berättigadt förutsätta att landets hufvudstad med dess goda finanser, icke skall behöfva erlägga mer än högst

*) Äfven Hr Leijonancker har i sitt yttrande i frågan p. 22, med ledning af erfarenheten från Stockholm, antagit sexårsperioden för uppnående af någorlunda normal förbrukning. — Utskottet skall senare återkomma till hans rentabilitets-beräkning.

5 proc. ränta å lånet. Att ställa annuiteten på 6 proc. af det ursprungliga lånebeloppet, sålunda att till amortering årligen afgår den del af dessa 6 proc. som icke erfordras till betäckande af 5 proc. å den för tiden oguldna delen af lånet, gör amorteringen tillräckligt snabb. — Denna annuitet af 6 proc. i ränta och amortering å lånet skulle således kräfva ett belopp af 108,000 mark för året.

Sammandrag:

Inkomst	*Fmf.*	150,000.
Utgift:		
Drifts- och underhållskostnad	40,000	
Annuitet å lånet	108,000	
Öfverskott.	2,000	150,000.

Men sagde öfverskott af 2000 mark vore i sjelfva verket vida större; ty enligt ofvanstående beräkning skulle staden hafva för sina allmänna behof *gratis* disponerat 10,000,000 kubikfot vatten, eller icke blott det för eldsläckning nödiga belopp, hvilket äfven enligt koncessionsaftalet vore afgiftsfritt, utan ock för de öfriga, ofvanangifna ändamål, för hvilka staden, enligt bolaget Neptuns beräkning komme att erlägga 20,000 mark. Och att stadskassan utan uttaxering skulle kunna med ett icke så alldeles ringa belopp godtgöra vattenledningens konto, inses lätt om man besinnar att alla de utgifter, som staden nu vidkännes för vattensläpning till brandverkets och öfriga kommunala behof, då skulle inbesparas.

Till denna rentabilitetsberäkning ansluter sig följande kalkyl, rörande det sannolika beloppet af de första årens deficit, hvarvid vattenförbrukningen antages stiga med $^1/_6$ årligen och sålunda 1881 uppnå 150,000 marks inkomst.

1876 . . .	25,000	
1877 . . .	50,000	
1878 . . .	75,000	
1879 . . .	100,000	
1880 . . .	125,000	1881 = 150,000

Summa 375,000 marks inkomst under de första fem åren emot en totalutgift samma tid af $5 \times 148{,}000 = 740{,}000$ mark. Således ett deficit af sammanlagdt *Fmf.* 365,000, att betäckas dels genom de 300,000 mark med hvilka lånet borde för detta ändamål ökas, dels genom de räntemedel som å denna del af lånet skulle successivt inbesparas. Och bör härvid slutligen bemärkas, att köpesumman, enligt utskottets öfvertygelse, bör blifva lägre än det upptagna beloppet $1^1/_2$ million, tillföljd hvaraf lånet och annuiteten derpå jemväl böra ställa sig icke så obetydligt lägre.

Utskottet har vid öfvervägandet af de eventualiteter, som på vattenledningens afkastning kunna inverka, och vid pröfningen af de analoga förhållanden på andra orter, som lemna de säkraste faktorer för afkastningens beräknande, enhälligt omfattat den åsigt, att den nu anförda rentabilitetsberäkningen bör vara håll-

bar. Det förefaller i sjelfva verket högst osannolikt, att man här i Helsingfors, der bristen på dugligt vatten så länge varit svårt känbar och der kostnaderna för vattensläpning och vattenbärning äro så högt stegrade, icke skulle komma att lika allmänt begagna sig af vattenledningen, som i den lilla staden Jönköping, hvars invånare i alla stadsdelar hafva nära tillgång till Vetterns klara goda vatten, och der vattenförbrukningen är lägre än i någon af de öfriga städer, öfver hvilkas vattenkonsumtion utskottet haft uppgifter att tillgå.

Emellertid manar försigtigheten att tänka sig möjligheten deraf att vattenförbrukningen i vår stad under den närmare framtiden skulle, alla sannolikheter till trots, ställa sig ännu betydligt lägre, än ofvan beräknats, så att den utsträckning densamma det sjette året vunnit ännu icke skulle uppgå till mer än $1^1/_2$ *kubikfot* per invånare i dygnet. Detta gör för året $42{,}000 \times 1^1/_2 \times 365 = 23{,}000{,}000$ kubikfot. Under enahanda antagande som förut, att blott $^2/_3$ deraf säljas och $^1/_3$ förbrukas för kommunala behof, och med enahanda medelpris, blefve inkomsten således för 15,400,000 kubikfot = 115,500 mark. Häraf åtgå 40,000 mark till drifts- och underhållskostnad och således skulle blott 75,500 mark återstå till ränta och amortering å lånet, eller, efter det tidigare antagandet, en brist af 32,500 mark uppkomma, hvilken visserligen skulle ha sin motsvarande valuta i det för kommunala behof använda vattnet, men dock till större delen skulle kräfva betäckning genom uttaxering. För att reducera denna uttaxering till lägsta möjliga belopp borde derföre lånet upptagas på sådana vilkor, att de första tio åren ingen amortering deraf eger rum, hvarigenom det belopp, hvarmed det för täckande af de första årens deficit borde ökas, skulle ställa sig lägre, och först efter dessa tio år, sedan vattenkonsumtionen otvifvelaktigt ökats till 2 kubikfot per invånare och dygn, annuiteten utgå med 6 proc. om året; en anordning, som visserligen skulle göra lånetiden längre, men icke derföre minska obligationernas afsättlighet. Lånet skulle då, om äfven här inköpspriset beräknas högre än nödigt eller $1^1/_2$ million, kontraheras till belopp af 1,750,000 mark kräfvande en årlig ränta, å 5 proc., af 87,500 mark. Sålunda skulle deficit göra endast 12,000 mark för året, ett belopp, som uppenbarligen vore ett billigt pris för allt det vatten, som blifver till kommunala ändamål användt och hvilket belopp, i betraktande af de besparingar, kommunen genom disponerandet af ledningens vatten skulle göra, säkerligen icke skulle föranleda till någon ökad uttaxering; hvarhos härvid kan erinras huruledes stadsmyndigheterna redan förut, på förslag af Herr Abegg, varit villiga att garantera en årlig afgift af 20,000 mark för det af staden förbrukade vatten.

Kalkylen blefve då för de första åren, enligt förut antagna progressiva stegring och efter beräkning af 115,500 marks uppnådd inkomst 1881, som följer:

1876 . . .	19,250
1877 . . .	38,500
1878 . . .	57,750
1879 . . .	77,000

1880 . . . 89,250

Summa *Fmk.* 281,750, hvartill bör läggas stadskassans årliga bidrag å 12,000 60,000

Summa . . 341,750 mark emot en totalutgift för samma tid af $5 \times (40{,}000 + 87{,}500)$ $127{,}500 = 637{,}500$, eller ett totalt deficit af 295,750 mark, att betäckas medelst den för ändamålet anslagna del af lånet *Fmk.* 250,000 jemte deraf uppkommande räntebesparingar.

Det kan möjligen anmärkas, att det ligger en oegentlighet deri att lånet skulle upptagas till högre belopp än inköpssumman för att dymedelst bestrida de summor hvarmed under de första åren inkomsterna sannolikt skola understiga utgifterna. Mot sådan anmärkning anser utskottet med skäl kunna erinras, att hvarje industriel affär i början har att utstå kostnader och ränteförluster, innan den kommit i full gång och fått afsättningen för sina alster betryggad, och att det derföre erkännes vara ekonomiskt riktigt att hänföra sagda kostnader och förluster till sjelfva anläggningskapitalet. Och något annat vore ju ej heller den här ifrågasatta operationen. Likasom inköpssumman icke bör bäras blott af stadens nuvarande invånare, utan genom upptagandet af amorteringslån fördelas äfven på kommande generationer af vattenkonsumenter i staden, likaså bör det tillskottskapital, som de första årens bedrifvande af vattenledningen kan kräfva, på enahanda sätt till sin amortering fördelas för en lång följd af år.

Emellertid vore det utan tvifvel önskligt att för nästberörda ändamål med så ringa belopp som möjligt behöfva stegra det lån inköpet föranleder. Och då i betraktande tages, att det i hög grad måste ligga i statens intresse att dess dyrbara byggnader och inrättningar i denna stad säkerställas mot eldfara genom vattenledning, och således äfven att denna anläggning må komma under sådan ordnad och säker förvaltning, som staden sjelf vida bättre än enskild egare förmår åstadkomma, synes det utskottet, som om all utsigt förefunnes att kunna utverka för kommunen en kraftig handräckning från styrelsens sida, i så måtto att statsverket skulle för sina hus och inrättningar här i staden, bland hvilka särskildt jernvägen bör ihågkommas, under de första fem åren erlägga högre afgift för vattenledningens begagnande, än den normala, eller aldrahelst med vissa bestämda rundligare belopp under sagde år ersätta de fördelar, som vattenledningens åstadkommande och dess öfvertagande af staden skulle medföra. Äfven om dessa årliga belopp utfölle något lägre än hvad Hr Abegg ursprungligen begärde (se här ofvan pp. 8, 9.) så skulle sålunda dock de första årens deficit ställa sig vida mindre än i utskottets rentabilitetsberäkningar antagits; och upplåningssumman kunde med motsvarande belopp minskas.

Slutligen vill utskottet här för jemförelsens skuld erinra, att Hr Leijonancker uti den i hans utlåtande uppställda rentabilitetsberäkning uppskattade bruttoinkomsten af vattenledningen till 115,000 mark. Då han synes hafva baserat denna beräkning på folkmängden 1867, skulle hans kalkyl, ställd i förhållande till den antag-

liga befolkningssiffran 1881, böra ökas med ungefär 40 procent eller till en bruttoinkomst af omkring 160,000 mark. Det af honom följda beräkningssätt är visserligen ett annat än utskottets, ity att han söker uppskatta antalet effektiva vattenkonsumenter. Resultatet blir derföre ett vida större konsumtionsqvantum för hvarje vattenafnämare, än då totala åtgången fördelas på alla invånare. Men i det hela måste man uppnå säkrare resultat genom den af utskottet tillämpade metod, ty äfven den del af befolkningen, som icke personligen anlitar vattenledningen, bidrar dock indirekte till vattenförbrukningens ökande.

Genom de i anförd måtto anställda beräkningar har hos utskottet stadgats den öfvertygelse, att anläggningens inlösen för stadens räkning icke vore förenad med risken att stegrade utskylder derigenom bleifve föranledda. Inköpt till måttligt pris, bör vattenledningen kunna redan i en snar framtid afkasta ränta och amortering på det kapital, som för dess förvärfvande erfordras. *)

Jemte det således den säkra utsigten, att vattenledningen skall komma att bära sig såsom affär, borde häfva de betänkligheter, som från denna synpunkt kunnat hysas emot dess inköp, förefinnes, enligt utskottets uppfattning, ännu en omständighet af betydelse, som manar att icke afböja det staden gjorda anbudet. Om man nemligen söker bilda sig en föreställning om de förhållanden, som skola inträda derest staden icke öfvertager anläggningen, måste det framstå såsom sannolikt, att till en början alla vidare arbeten å dess fullbordande afstanna, — hvaraf följden närmast är den, att den tidpunkt, då staden omsider kan blifva af vattenledning betjenad, ytterligare framskjutes. Vidare torde den nuvarande egaren i sådant fall nödgas upphjuda alla medel att åstadkomma något bolag, som på spekulation inköper anläggningen. Huruvida en sådan ny egare komme att redbart och ordentligt bedrifva affären eller möjligen begagna sig af koncessionsaftalets alla smyghål utan någon hänsyn till stadens intressen, det låter sig ej på förhand beräknas. Men att det för staden ingalunda kan vara betryggande, om en för densamma så nödvändig och för allmänt gagn afsedd inrättning, som vattenledningen, framförallt skall blifva en lekboll för utländska spekulationer, ett underlag för aktiesvindel, torde icke påkalla närmare bevis. — Emellertid är, i sakernas nuvarande skick, anläggningens inköp af staden det enda säkra medel att förekomma slika eventualiteter.

Hvad nu den vigtiga frågan om köpesumman för anläggningen vidkommer, anser utskottet sig så mycket mindre kunna tillstyrka godkännande af det i bolaget Neptuns försäljningsanbud upptagna belopp af nominelt 2,000,000 mark, som utskottet

*) Utskottet har vid dessa beräkningar lemnat åsido den indirekta vinst, som vattenledningen skall bereda stadens invånare ej blott genom minskade utgifter för vattenbehofvets tillfredsställande, hvilken vinst ju ock blir större när en lägre tariff, än koncessionens, tillämpas, — utan ock genom inbesparingar i brandförsäkringsafgifter. Assuransbolagen måste utan tvifvel nedsätta sina premier, såsnart vattenledningen kommit i gång. I Hr Lekves broskyr upptages beloppet af försäkringar i Helsingfors till 37 millioner mark, — numera uppgår det till 52 millioner. Det är således icke ringa summor, som i assuranser årligen skola besparas, såsnart ledningen kommit i gång.

på goda skäl är förvissadt, att säljaren skall ingå på en nedsättning deraf. Att sagde belopp bör betecknas såsom blott nominelt, framgår af bolagets projekt att 400,000 mark deraf må blifva innestående såsom ett slags räntegaranti under de första fem åren efter ledningens öppnande. Det pris, bolaget begärt, är således i sjelfva verket 1,600,000 mark med tillägg utaf den del af nyssnämnda 400,000 mark, som icke åtgå till räntegarantin. Dock skulle å köpeskillingen circa 80,000 mark få afdragas, motsvarande den minskning i kostnad som vunnes derigenom att rörledningen i staden icke komme att hafva hela den i koncessionsaftalet bestämda längd.

Härvid är förutsatt, att anläggningen blefve fullbordad genom bolagets försorg, dock under kontroll från stadens sida.

Enligt utskottets åsigt vore det icke välbetänkt, att i köpslutet inmänga den af bolaget erbjudna skenbara räntegaranti. Någon verklig lättnad beredes staden derigenom ej. Uppgörelsen blir enklare och klarare om staden erlägger till bolaget och såsom köpesumma upptager endast det belopp, som för vattenledningen i fullfärdigt skick varder stipuleradt, samt oberoende af bolaget beräknar och anskaffar det kapitaltillskott, som för mötande af de första årens deficit erfordras. Ty om den af bolaget föreslagna garantin antoges, skulle staden icke kunna undgå att åt detsamma inrymma en viss kontrollrätt öfver affärens bedrifvande under de första fem åren, hvarhos staden sannolikt skulle nödgas förbinda sig att under sagde tid tillämpa koncessionens maximitariff jemte "Taxan och stadgarna" af 1 Oktober 1873. Kort sagdt: staden skulle genom slikt aftal binda sig på ett sätt, som kunde medföra känbara olägenheter, men inga verkliga fördelar.

Då utskottet i sina rentabilitetsberäkningar uppställt 1,500,000 mark såsom det högsta pris, som för vattenledningen i färdigt skick behöfde erläggas, har det skett på grund af omständigheter, som berättiga till antagandet att sådant pris skall kunna af säljaren utverkas. Men utskottet anser det derhos icke blott önskligt, utan ock möjligt, att en ännu lägre köpeskilling ernås. Dock måste utskottet afhålla sig ifrån att förslagsvis uppgifva någon viss summa som, i händelse Stadsfullmäktige besluta sig för vattenledningens inlösande, kunde redan nu bestämmas såsom det högsta pris kommunen vore villig att erlägga. Ty sådan bestämning förblefve ingen hemlighet och skulle naturligtvis hafva till påföljd, dels att man i de vidare negociationerna icke skulle lyckas nedbringa priset under dess sålunda angifna maximum, dels ock att, om detta maximum bestämdes alltför lågt, säljaren såge sig nödsakad återtaga sitt förslag och vända sig till spekulanter, hvilka i den offentliga prisbestämningen erhölle en säker vägledning för konkurrerande anbud.

På grund af det anförda borde, enligt utskottets tanke, i afseende å inköpsprisets belopp förfaras sålunda, att Stadsfullmäktige skulle åt en särskild delegation öfverlemna att, jemte uppgörandet af köpeaftalet i öfrigt, underhandla med bolaget Neptun för utverkande af lägsta möjliga köpeskilling som skäligen kunde betingas och hvilken sedan skulle Stadsfullmäktige till godkännande underställas.

Vid det fortfarande betonandet deraf, att rabatt å köpeskillingen vore både

önsklig och skälig har utskottet icke endast haft blicken riktad på den situation, i hvilken förevarande fråga såsom affär för närvarande befinner sig, utan ock förafsett, att i prisrabatten bör vinnas vederlag för den kostnad af ungefär 60,000 mark, som framdeles kan blifva påkallad i och för anskaffandet af en auxiliär ångmaskin till pumpverket i Gammelstaden, hvilken maskin utskottet här ofvan p. 29 antydt såsom under ogynsamma vattenförhållanden möjligen behöflig till drifkraftens förstärkande.

Beträffande åter bolaget Neptuns anbud att slutföra de å anläggningen ännu återstående arbeten, emot det att staden skulle å köpeskillingen, i mon af arbetenas fortskridande, såsom förskott efterhand utgifva den summa af högst 500,000 mark, som dertill beräknats erforderlig, så håller utskottet före, att det ligger i stadens intresse att antaga detta anbud. Fördelen härvid vore förnämligast den att, äfven i händelse verkets fullbordande skulle kosta mera än nämnda belopp, denna öfverskjutande kostnad icke skulle drabba staden, utan bolaget. Och staden skulle, genom att emellertid redan ega den färdiga delen af anläggningen, deri hafva säkerhet för förskottet. — Härom borde särskildt entreprenadkontrakt upprättas, fastställande sättet för stadens kontroll öfver arbetena, terminerna för omförmälda förskotts utbetalande, tiden då arbetena böra vara slutförda, m. m. sådant, som stadens säkerhet kräfver.

Återhemtande den utredning, utskottet sökt åvägabringa angående dels de till ärendet hörande rättsfrågor, dels den under anläggning varande vattenledningens tekniska beskaffenhet jemte öfriga dithörande omständigheter; och med stöd af de i det föregående anförda betydelsefulla skäl, som enligt utskottets enhälliga öfvertygelse, tala för denna inrättnings öfvertagande af staden, får utskottet äran föreslå, att Stadsfullmäktige måtte i detta ämne fatta följande beslut:

1:o) att, med föranledande af aktiebolaget Neptuns derom gjorda framställning, för Helsingfors stads räkning inlösa den härstädes under anläggning varande vattenledningen, såframt bemälda bolag samtycker till skälig nedsättning af det utaf bolaget först uppgifna pris;

2:o) att åt en särskild delegation af fem personer uppdraga de underhandlingar med säljaren, som erfordras ej mindre för ernåendet af antydda prisnedsättning, än ock för öfriga köpevilkors fastställande;

3:o) att priset bör beräknas för anläggningen i fullfärdigt skick, under vilkor att densamma af säljaren medelst förskott å köpeskillingen af högst 500,000 mark fullbordas;

4:o) att delegationen åligger hos Stadsfullmäktige till ratifikation eller godkännande anmäla den definitiva köpeskilling, som framgår såsom resultat af dess underhandlingar;

5:o) att särskildt kontrakt skall uppgöras rörande bolagets åta-

gande att slutföra anläggningsarbetet mot ofvansagda förskott af 500,000 mark;

6:o) att resten af köpeskillingen utbetalas till säljaren såsnart vattenledningen blifvit såsom färdig afsynad, dock att deraf innehållas 100,000 à 150,000 mark i ett års tid efter ledningens öppnande till begagnande, för att, derest bristfälligheter skulle yppas eller skador uppkomma, bereda tillgång att utan kapitalets ökande eller kostnad för staden få desamma afhjelpta och ersatta; hvaremot i annan händelse, eller om summan icke behöfver för sådana ändamål tagas i anspråk, densamma efter årets förlopp oafkortad till säljaren utgifves.

Hvad i öfrigt detaljerna af köpe- och entreprenadkontrakten angår, vill det synas som om deras granskande och afgörande i en så talrik församling, som Stadsfullmäktiges, svårligen läte sig göra, helst förhandlingar rörande kontrakt i allmänhet ej kunna leda till slutlig uppgörelse annorlunda än under båda kontrahenternas samverkan. Utskottet tror sig derföre böra tillstyrka,

7:o) att förbemälda delegation bemyndigas att å stadens vägnar, med iakttagade af ofvanstående grunder, uppgöra de kontrakt med bolaget Neptun, som af vattenledningens inlösen föranledas, och hvilka kontrakt utan vidare granskning eller ratifikation från Stadsfullmäktiges sida ega gällande kraft såsnart de bestämmelser deri, som angå köpesummans belopp, blifvit af Stadsfullmäktige godkände.

Då valet af den delegation, som erhölle ifrågavarande maktpåliggande uppdrag, helst borde kunna föregås af noggrann öfverläggning angående de dertill lämpliga personer, men sådan öfverläggning endast i ett mindre valkollegium kan försiggå, tillåter utskottet sig förorda:

8:o) att valet af delegationen sker indirekte, sålunda att Stadsfullmäktige in pleno välja tolf elektorer, hvilka på Stadsfullmäktiges vägnar egde inom eller utom sig utse de fem delegerade, jemte två suppleanter för dem.

För den händelse, att Stadsfullmäktige besluta vattenledningens inlösande, anser utskottet sig vidare böra påpeka, huru angeläget det vore att återupptagandet af arbetena å anläggningen icke blefve fördröjdt. Det torde icke vara omöjligt att redan innan utgången af innevarande år bringa anläggningen i det skick, att vattenservering i staden åtminstone genom hufvudrörledningen kan ega rum. Men detta förutsätter, att arbetena i god tid på försommarn må kunna med full kraft vidtaga, enär tidsförlust på denna tid af året icke kan genom vinterarbete ersättas. Och tillåter sig utskottet derföre förorda särskildt beslut derom,

9:o) att delegationen skulle uppmanas att låta sig angeläget vara att utan tidsutdrägt företaga och genomföra de å delegationen ankommande åtgärder för det ifrågavarande köpslutets bringande till stånd.

Slutligen torde det, allt under förutsättning att vattenledningens inköp för staden skall ega rum, åligga utskottet att afgifva yttrande rörande sättet för anskaffande af det kapital, som för ändamålet erfordras.

Af utskottets framställningar i fråga om vattenledningens rentabilitet framgår redan, ej mindre att upptagandet af ett långt amorteringslån för denna affär ansetts vara den enda lämpliga utväg att åstadkomma den nödiga summan, än ock att utskottet antagit, det lånet icke skall i ränta kosta mer än fem procent.

Att ingå i särskild bevisning deraf, att det är både förnuftigt och nödvändigt att kommunen genom lån förskaffar sig det kapital, som skall uti den ifrågavarande anläggningen placeras, torde väl vara öfverflödigt; och inskränker utskottet sig till att bland skälen derför endast påpeka: att stadskassan icke ligger inne med så stora disponibla fonder, som det här gäller att placera; — att medlens hopbringande genom extra beskattning vore icke blott orimligt betungande för, utan ock i högsta grad orättvist mot kommunens nuvarande medlemmar, då det företag, som skall bekostas, är afsedt att ej endast i den närvarande tiden utan ock i all framtid betjena stadens invånare; — samt att företagets egen beskaffenhet gör anlitandet af lång kredit ändamålsenligt, enär lånebeloppet får sin motsvarighet i anläggningens kapitalvärde, och densammas afkastning kan beräknas täcka ränta och amortering å lånet. Hvad angår beloppet af det lån som bör upptagas, så måste dess fixerande bero tilldess underhandlingarne om köpeskillingen äro slutförda och Stadsfullmäktige derefter genom köpesummans pröfvande definitivt afgjort inköpsfrågan. Med stöd af hvad utskottet tidigare anfört, rörande sättet att bestrida räntebetalningarna under de första åren efter vattenledningens öppnande, då inkomsterna måste antagas icke vara tillräckliga dertill, bör det dock redan nu framstå såsom behöfligt, att lånet upptages till så stort effektivt belopp, som motsvarar köpeskillingen för den färdiga anläggningen, med tillägg af högst 300,000 mark för nästberörda ändamål.

Beträffande sättet för upplåningen, torde väl endast ett sådant med säkerhet stå tillbuds, nemligen lånets upptagande medelst obligationer. Det kan visserligen ifrågasättas, att staden skulle hos Regeringen ansöka om ett lån för ändamålet af statsmedel. I betraktande likväl af de stora anspråk, som från alla håll ställas på statskassan, och då från densamma lån heldre torde beviljas åt sådana kommuner, hvilka icke kunna påräkna nödig framgång för en på den stora allmänheten beräknad låneoperation, samt då dessutom till Regeringens intresse för vattenledningsfrågan lämpligast torde appelleras genom anhållan om sådana betydligare anslag för vattenförbrukningen vid statens inrättningar, hvarom här ofvan p. 48 varit fråga, har utskottet trott sig icke böra föreslå Stadsfullmäktige någon ansökan i berörda syfte, helst det icke kan förutses hvad resultatet deraf blefve. Deremot tror utskottet tvifvel icke kunna råda derom, att staden skall finna prompt afsättning för sina obligationer. Huruvida dessa böra försäljas direkte till allmänheten, eller ock åt bank eller banker till öfvertagande erbjudas, torde vara en sak som kan till verkställig-

hetsåtgärderna hänföras och hvarom närmare förslag således här icke synes behöfligt. Dock ville utskottet antyda huruledes en emission i skilda serier, med mellanskof lämpade till betalningsterminerna, skulle bereda den fördel framför en emission af hela lånet på en gång, att högsta möjliga pris erhölles och att onödig ränteutgift undvekes.

I sitt antagande att lånet icke skall behöfva bära mer än 5 proc. ränta har utskottet stödt sig på kända fakta rörande de kurser, som under de senare åren gjort sig gällande för de i landet omsatta statspapper och andra obligationer. Då Helsingfors' finanser äro i det utmärkta läge, att endast obetydlig skuld förefinnes och äfven denna motväges af staden tillhöriga fonder, samt stadens årsbudgeter icke heller röja någon svaghet; då det nu ifrågavarande lånet icke skall till improduktiva ändamål användas, utan till ett inkomstgifvande företag; då vidare Finlands Hypoteksförenings icke af staten garanterade 5 proc. obligationer noteras öfver pari och de olika slagen af statens $4^1/_2$ proc. obligationer betalas med 95 à 97 proc. och således å båda dessa slags papper mindre än 5 proc. effektiv ränta utfaller; — så kan det icke vara sanguiniskt om man antager, att det första större lån hufvudstaden upptager skall kunna göras på sådana vilkor, att det icke kommer att kosta mer än 5 proc., ja det borde tillochmed vara möjligt att kontrahera detsamma något billigare än till sagde ränta. I sådant afseende vore det af nöden att för lånet bestämma en räntefot af $4^1/_2$ proc. Ty om obligationerna löpa med 5 proc. ränta, kan dock svårligen vid emissionen erhållas högre än parikurs, i hvilket fall räntan således blefve effektivt 5 proc.; men för obligationer à $4^1/_2$ proc. finnes mycken utsigt att erhålla ett pris af mer än 90 proc. och således en effektiv räntekostnad af mindre än 5 proc. Anförda förhållande beror såsom kändt förnämligast derpå, att kapitalrabatten lemnar tillfälle till större prisvariationer och utsigt till vinst såväl å dessa som genom obligationernas utlottning för inlösen till pari, hvaremot den högre räntefoten redan af det skäl vanligen icke kan medföra nämnvärd prisstegring öfver pari, att utlottningen i sådant fall bringar förlust för obligationsinnehafvarene. Också visar erfarenheten, att obligationslån till låg räntesats, oaktadt deraf betingad större kapitalrabatt, i allmänhet ställt sig billigare för låntagaren, än lån som, under för öfrigt likartade förhållanden, kontraherats efter högre räntefot. Hos utskottet har derföre den åsigt gjort sig gällande, att det för staden blefve förmonligast att upptaga det ifrågavarande lånet medelst obligationer à $4^1/_2$ proc. ränta, och borde, om denna räntefot fastställes, lånet emitteras till så mycket högre belopp, än det effektivt erforderliga, som af den uppkommande kapitalrabatten betingas. I afseende åter å lånets amortering får utskottet, med åberopande af hvad vid dess lägre rentabilitetsberäkning p. 47 anförts, tillstyrka att i lånevilkoren förbehålles tio års frihet från amortering, hvarefter densamma skulle vidtaga i sådan proportion, att hela annuiteten å lånet blefve högst $5^1/_2$ proc. af dess ursprungliga nominella belopp.

Då definitivt beslut angående lånets belopp icke kan af Stadsfullmäktige fattas, innan köpeskillingen blifvit fastställd, torde Stadsfullmäktige ej heller derför-

innan kunna besluta till den underställning af lånefrågan, som i § 74 af nådiga förordningen angående kommunalförvaltning i stad, gifven den 8 December 1873, är föreskrifven, enär i sådan underställning lånesumman tvifvelsutan måste uttryckligen uppgifvas.

På det att emellertid nytt utskottsyttrande icke må erfordras då ärendet hunnit i det skede, att berörda afgörande skall ega rum, har utskottet dock ansett sig böra redan nu afgifva förslag derhän,

att Stadsfullmäktige, såsnart köpesumman för vattenledningsanläggningen blifvit fastställd, ville besluta upptagandet för stadens räkning af ett amorteringslån, ~~medelst obligationer~~, hvilket lån, i betraktande af ej mindre det tillskottskapital, som under de första driftsåren erfordras, än ock den kapitalrabatt, som vid emissionen kan blifva erforderlig, finge uppgå till ett sammanlagdt nominelt belopp af högst mark, med en räntefot af $4^1/_2$, högst 5 procent, angående hvilken, liksom ock i fråga om öfriga med lånets upptagande förenade omständigheter, det närmare bestämmandet komme att vidtagas af det ordinarie antalet Stadsfullmäktige; samt

att Stadsfullmäktiges beslut angående lånet, jemlikt § 74 i kommunalförfattningen, underställes Senatens Ekonomie departements pröfning och fastställelse.

Med afseende derå, att obligationslånet icke kan omedelbart efter dess beslutande realiseras och äfven fördelaktigast är att icke behöfva brådstörta en så omfattande operation, och då emellertid penningar omedelbart komme att erfordras för att bestrida de utbetalningar, som för arbetenas fullbordande efterhand böra såsom förskott å köpeskillingen verkställas, får utskottet slutligen äran framhålla, huruledes sagde medel lämpligast kunna åstadkommas derigenom, att staden hos någon bank upptager ett temporärt kassakreditiv, hvilket sedermera skulle betäckas genom de å obligationslånet inflytande summor.

Helsingfors den 25 April 1875.

L. Mechelin.	**S. Calamnius.**	**Edvin Bergroth.**
Aug. Bade.	**E. E. Wasastjerna.**	**J. A. Estlander.**
J. J. Chydenius.	**F. K. Nybom.**	**C. W. I. Sundman.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

Utskottsbetänkande i ett till Stadsfullmäktige, i afseende å afgifvande af yttrande, remitteradt ärende angående sökt restitution af erlagde våg- och broupplastningspenningar m. fl. afgifter.

Af handlingarne i förestående ärende, hvilka utskottet fått emottaga jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 13 dennes, har utskottet inhemtat följande:

Uti en till Magistraten i denna stad den 5 December 1874 ingifven skrift har Konsuln N. Kiseleff, såsom firmorna F. P. Kiseleff & Söners och Tölö sockerbruksbolags samt härvarande Gaslysningsaktiebolags disponent, med biläggande af 60 särskilda af Tolagskammaren härstädes under åren 1872—1874 utfärdade qvitterade debetsedlar, anfört, hurusom bemälde firmor, på sätt af de ingifna debetsedlarna äfven framgår, för särskilda dels till denna stad inkomna och dels härifrån afsända varor påförts och erlagt uti våg- och broupplastningspenningar samt afgifter för vågattester och debetsedlar tillsammans 4,654 mark 79 penni*); och som de varor, för hvilka berörde afgifter uppburits, dels varit tullfria och således ej undergått vägning, dels afsändts inom landet, sedan de derförinnan redan i sitt råa tillstånd undergått tullbehandling och dervid jemväl beskattats med enahanda afgifter, ty och då samma varor vid utförseln från denna stad hvarken blifvit vägda eller lastats vid stadens broar, har Konsul Kiseleff anhållit det drätselkontoret måtte beordras att af stadens medel till honom återgälda ofvansagda summa 4,654 mark 79 penni, samt vederbörande tjenstemän vid Tolagskammaren förständigas att framdeles icke påföra vederbörande dylika afgifter.

Häröfver hörde, hafva stadens vågmästare, till utredande af stadens rätt till de ifrågasatta afgifterne äfvensom Tolagskammarens skyldighet att uppdebitera desamma anfört, hurusom, enligt de af H. K. M:t den 19 Juni 1851 fastställda taxor, hvarefter tolagsafgifterne samt hamn-, bro-, broupplastnings-, parmmätare-, packare-, vräkare-, våg-, mätare- och barlastpenningar med flere afgifter skola i denna stad beräknas och uppbäras, endast tolagsafgiften vore beroende af varornas tullbarhet. Sedan nemligen uti tolagstaxan de varuvärden upptagits, „hvarefter tolagsafgiften i Helsingfors stad kommer att beräknas för alla, såväl dit inkommande som derifrån utgående, tullbara och tolag underkastade varor“, stadgades, bl. annat, angående vågpenningarne — pag. 63 —

*) Häraf för afsända varor: vågpenningar 4,254: 68, broupplastningspenningar 139: 28 och afgifter för debetsedlar 1: 16; samt för hit inkomna varor: vågpenningar 232: 83, broupplastningspenningar 18: 40, afgifter för vågattester 7: 20 och för debetsedlar 1: 24.

„För alla i tolagstaxan med vigt upptagne varor erlägges vågpenningar med en procent af deras der utförda värde för inkommande och en fjerdedels procent för utgående varor. För vågbara varor, som i taxan ej finnas uppräknade, utgöres i vågafgift enahanda procent af värdet. Skulle dock, enligt denna beräkning, vågpenningarne för någon från rysk eller finsk hamn inkommande vara öfverstiga fem kopek, och för dit utgående 1¼ kopek för lispundet, så erlägges likväl dessa afgifter icke till högre än nämnde belopp", samt nästan omedelbart derefter — pag. 64 — „Varor som ankomma från landsorterne eller dit afgå utan förpassning, erlägga icke denna afgift, om ej vägning åstundas." Af dessa stadganden hafva vågmästarene ansett den slutsats böra dragas, att alla, tullpligtiga såväl som tullfria, vågbara varor, utom de, som i tolagstaxan upptagits per stycke eller tunna, äro vågpenningar underkastade och det, med undantag af inrikes gående oförpassade varor, utan afseende på om vägning af dem erfordras eller ej. Beträffande åter broupplastningspenningarne hafva vågmästarene påpekat, huruledes uti berörde taxa — pag. 63 — uttryckligen stadgades, att denna afgift erlägges „för lossning och lastning inom det område, som räknas till stadens hamnar, ehvad stadens qvaier eller broar anläggas eller ej", uti hvilket stadgande endast gjorts undantag vid taxans fastställande — se pag. 68 — för „sådane lättare varor, som, utan att uppläggas på stadens upplastningsbroar, vid in- eller urlastning genast till eller ifrån fartyg genom bärning fortskaffas"; och hafva vågmästarene, på grund af allt detta och då alla de varor, för hvilka restitution nu söktes, hit anländt eller härifrån afgått under tullförpassning, hemstält huruvida Konsul Kiseleffs förberörda ansökning förtjenade afseende.

Magistratens utslag är gifvet den 25 Januari innevarande år och innehåller, att emedan alla de varor, för hvilka Konsul Kiseleff sökt restitution af erlagde stadsafgifter, till staden anländt eller härifrån afgått med tullförpassning och endast sådana vågbara varor, som ankomma från landsorterne eller dit afgå utan tullförpassning och för hvilka vägning ej åstundas, jemlikt ofvannämnda, den 19 Juni 1851 i nåder fastställda taxor, äro från vågafgift befriade, samt broupplastningspenningar, enligt åberopade taxor, skola erläggas i hvarje händelse, utom för sådana lättare varor, som, utan att uppläggas på stadens upplastningsbroar, vid in- eller urlastning, genast till eller ifrån fartyg genom bärning fortskaffas, ty och med fästadt afseende å hvad stadens vågmästare i sina afgifna yttranden anfört, har Magistraten pröfvat rättvist sökandens ifrågavarande anhållan afslå.

Öfver detta utslag har Konsul Kiseleff besvärat sig hos Guvernören i länet samt dervid, jemte återhemtande af hvad af honom förut i ärendet anförts och under påstående, att för ifrågakomne varor hvarken begärts eller utfärdats förpassningar, utan endast de för deras lossning och lastning erforderliga frisedlar, på sådan grund och då broupplastningspenningar icke bordt debiteras, alldenstund fartygen lastats och lossats icke vid stadens kaj eller bro, utan med prämar, hvilka bringat lasten till eller ifrån fartygen, anhållit om upphäfvande af Magistratens utslag i saken samt att förbemälda firmor måtte berättigas att återfå de af dem i förestående måtto erlagde afgifter; och har Konsul Kiseleff ytterligare till stöd för denna sin talan bilagt i bestyrkt afskrift ett H. K. M:ts utslag af den 1 Maj 1861, dessmedelst H. K. M:t till alla delar gillat

och fastställt Guvernörens i Nylands län den 26 November 1860 gifna utslag i ett genom besvär under Guvernörens pröfning draget, af Magistraten härstädes behandladt och afgjordt ärende, angående bokhandelsbolagen Frenckell & Sons, Wasenius & C:nis och Soderholm & C:nis, bokhandlarne Universitetslektorn P. Th. Stolpes, Handl. A. Oldenburgs, Grosshandlaren F. W. Frenckells och fabriksbolaget J. C. Frenckell & Sons hos Magistraten gjorda ansökning att återfå de af dem till stadens Tolagskammare för åtskilliga under åren 1857, 1858 och 1859 sjöledes inkomna böcker samt andra bokhandelsartiklar och varor, de der såsom tullfrie icke undergått vägning, erlagde vågpenningar och afgifter för debetsedlarne, äfvensom att vederbörande vågmästare och tolagsbokhållare i staden måtte förständigas att för framtiden icke utdebitera vågpenningar för slika till införsel i landet tullfrie varor; innehållande Guvernörens berörda utslag, att alldenstund i ärendet medgifvet blifvit, det ifrågavarande varor icke varit af sådan beskaffenhet, att desamma bordt undergå förtullning, fördenskull och emedan någon vägning af dessa varor till följd deraf hvarken af behofvet påkallats eller i staden egt rum, har Guvernören pröfvat rättvist, med upphäfvande af det utslag Magistraten i ämnet meddelat, förklara sökandene berättigade att, på anmälan från stadskassan återbekomma ofvannämnde dem obehörigen påförda och uppburna afgifter för vägning af omförmälda varor, hvarhos Guvernören ålagt Magistraten att till nödig kännedom och ofelbar efterrättelse för framtiden härom förständiga vederbörande uppbördsman af stadens vågpenningar.

Sedan med anledning häraf Guvernören uti resolution af den 12 sistvikne Mars anmodat Magistraten att till sig infordra ej mindre stadens vågmästares förklaringar öfver de anförda besvären, än Stadsfullmäktiges yttrande i ämnet, hafva de förstnämnde jemte gemensam förklaring till Magistraten inlemnat ett af denna stads tullkammare utfärdadt bevis, som utreder, att ångskonerten Martha, med hvilken samtliga nu ifrågakomne inrikes varuförsändningar härifrån skett, för hvarje i sådant afseende företagen resa blifvit i stöd af § 85 af nådiga seglationsförordningen den 28 Maj 1839, jemförd med kejs. kungörelsen af den 19 December 1866, af sagde tullkammare behörigen förpassad; hvarutom vågmästarene uti deras nyssnämnde förklaring, med återhemtande af hvad de förut i saken anfört, ifrågasatt huruvida det af Konsul Kiseleff åberopade nådiga utslaget, såsom tillkommet i ett enskildt fall, då måhända en tydlig och riktig utredning i ärendet ej förefunnits, må kunna anses hafva upphäft de af H. K. M:t till allmän efterrättelse stadfästade taxorna af den 19 Juni 1851, till hvilken slutsats så mycket mindre anledning förekomme, som H. K. M:t nyligen uti den för Åbo stad den 10 November 1874 stadfästade s. k. stadstrafiktaxa uttryckligen tillagt Åbo stad rätt att äfven för tullfria varor uppbära „hamnafgift", hvilken afgift uti sagde taxa upptagits endast såsom ett nytt och gemensamt namn för särskilda förut utgående afgifter, bland dem vågpenningarne.

Slutligen har Magistraten jemte skrifvelse för den 6 dennes, i det afseende Guvernörens nyssberörda resolution innehåller, till Stadsfullmäktige öfverlemnat de i målet tillkomne handlingar.

Det torde, vid bevakandet af stadens svarandetalan i förevarande mål, kunna ifrågasättas, huruvida icke rättigheten till restitution af de återfordrade afgifterna redan var delvis försutten, då ansökningen derom hos Magistraten gjordes. Detta skedde, såsom ofvan är nämndt, den 5 December sistlidne år och afgifterna uppburos, på sätt debetsedlarna utvisa, vid olika tillfällen under en tidsföljd af närmare tre år eller 1872—1874. Enligt de bestämningar om restitution af erlagda afgifter, som finnas dels i tolagstaxan pag. 60 och dels bland stadgandena om vågafgiften pag. 64, kunna sådana afgifter återsökas hos Magistraten i de fall, att vara, för hvilken de vid inkommande erlagts, sedermera åter utföres till annan ort; och är för sådan ansöknings inlemnande till Magistraten utsatt en preskriptionstid af sex månader, räknad från den dag tullförpassningen för varans afsändande från staden är daterad. Detta fall är visserligen ett annat än det, hvarom nu är fråga; men då något allmänt stadgande om restitution och tiden för dess ansökande uti ifrågavarande taxor icke finnes, torde ofvanåberopade bestämning möjligen kunna äfven å förevarande fall tillämpas, i hvilken händelse tiden sjelffallet borde räknas från den dag afgiften erlagts. Äfven ett annat stadgande kunde måhända i enahanda afseende emot ifrågavarande restitutionsanspråk åberopas, nemligen § 48 i Kejserliga förordningen till förekommande af lurendrejeri och tullförsnillning m. m. af den 28 Maj 1839, af innehåll, att tull- eller andra allmänna afgifter för fartyg och last, som uppburits till högre belopp än vederbordt, böra, vid förlust af vidare rätt dertill framdeles, hos General-Tulldirektionen återsökas inom natt och år efter det betalning skett.

Utskottet tilltror sig icke att med bestämdhet påstå, det någondera af åberopade begränsningar af tiden för restitutionssökande ovilkorligen borde å förevarande fall tillämpas, men har dock ansett såsom sin pligt att å dem fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet dels derföre att restitutionsrätten, som i afseende å kronan är i nyssanförda analoga fall begränsad till ett och i öfriga fall till högst tre år, antagligen icke kan anses för staden begränsad i det redan anförda fallet till sex månader, men i alla andra till tio år, dels äfven derföre att frågan här, väl icke uteslutande, men dock i väsendtlig mon gäller att försvara stadens rätt, och slutligen jemväl derföre, att denna rätt, genom tillämpning af den tioåriga preskriptionen blefve svårt hotad icke så mycket af nu föreliggande som icke mera af andra kraf, hvilka genom en för staden ofördelaktig utgång af målet kunna väckas till lif.

Vidkommande sedan hufvudfrågan, hvilken i hvarje händelse qvarstår åtminstone för de afgifter, som uppburits under det senaste halfåret före restitutionsansökningens inlemnande, sönderfaller densamma i flere frågor, bland hvilka den om vågafgiften och företrädesvis vågafgiften för härifrån afsända varor är, med afseende å beloppet, den i förevarande fall vigtigaste.

Att uppbörden af denna sistnämnda afgift i detta fall varit fullt berättigad, framgår ovedersägligen deraf, att de varor, för hvilka afgiften erlagts, bestående uteslutande af socker af olika slag och sirap, som härifrån utförts sjöledes till Wiborg, alla äro „i tolagstaxan med vigt upptagna“, hvilket enligt ofvan anförda stadgande i taxan för vågafgiften, just utgör vilkoret för denna afgifts uppbärande, samt att varorna, på sätt det inlemnade intyget af härvarande tullkammare utvisar, afgått härifrån

under tullförpassning, omfattande, enligt den af tullkammaren åberopade § 85 i seglationsordningen, både „fartyg och last.“ Denna tullförpassning, som är ett helt annat dokument än den af besväranden omnämnda frisedeln, hvilken afser rättighet till lossning eller lastning, men icke till varusändning till annan ort, omöjliggör nemligen all tillämpning å dessa varor af det enda undantag från vågafgiftens erläggande, som i taxan förefinnes, eller bestämningen, att „varor, som ankomma från landsorterne eller dit afgå utan förpassning“, i vissa fall äro från afgiften fritagna.

Hvad sedan angår vågafgiften för de hit ankomna varorna, så synas dessa, bestående af gummivaror, kopparplåtar samt särskilda slag af garn och snören, alla inhemtade från Ryssland, benmjöl, guano, särskilda maskiner, benkol, torkad blod och bröd, en hvar hafva varit vid införseln tullfria. Denna omständighet är dock för frågans afgörande fullkomligt likgiltig, ty enligt taxan för vågafgiften, utgår densamma äfven för „varor, som i Taxan (här tolagstaxan) ej finnas uppräknade“, hvilket just är fallet med de tullfria varorna. Dessa böra väl, för att belastas med vågafgift, enligt taxan vara „vågbara“; men detta äro de ofvanuppräknade varorna obestridligen äfven. Deremot finnes intet stadgande om att varorna, för att vara underkastade vågafgift, äfven i verkligheten skola vägas, antagligen af det skäl, att det ansetts böra få ankomma å vederbörande uppbördsmän att för bestämmande af berörde afgift uppväga dem eller ock, till undvikande af uppehåll, debitera afgiften på grund af den vigt, som finnes upptagen i de varorna åtföljande konnossementerna.

Om ock billigheten af afgiftens utgående enligt dessa grunder kunde ifrågasättas, och lämpligheten af benämningen vågafgift för en afgift, som icke ovilkorligen erfordrar vägning, synes än mer tvifvelaktig, så kunna dessa anmärkningar dock icke rubba taxans tydliga bestämmingar, så mycket mindre som dessa bestämningars mening är uppenbar både genom den nedsättning af vågafgiften, som taxan medgifver för varor, inhemtade från annan finsk eller ock rysk hamn, och äfven genom det redan åberopade undantaget för varor, som ankomma från landsorterna eller dit afgå utan förpassning; ty då alla varor, som ankomma från finsk hamn och i det närmaste alla ryska varor, som hit inhemtas, författningsenligt icke äro tull underkastade samt vägning för deras tullbehandling ej heller erfordras, så skulle, om vågafgiften berodde af dessa omständigheter, den omnämnda eftergiften sakna all betydelse; och hvad åter angår det anförda undantaget, enligt hvilket de deri omnämnda varorna vore vågafgift underkastade endast i det fall, att vägning af dem åstundades, så skulle väl, om vägning vore ett allmänt vilkor för vågafgiftens uppbärande, detta vilkor icke hafva uppstälts såsom afgörande endast i detta enstaka undantagsfall.

Besvärandene hafva visserligen till stöd för sin talan åberopat det förut omnämnda nådiga utslaget af den 1 Maj 1861; men då bestämningarna i taxan icke kunna anses derigenom upphäfda, utan detsamma väl måste betraktas endast såsom utslag i ett särskildt mål, föranledt måhända deraf, att den fråga, som genom utslaget afgjorts, synes hafva gällt företrädesvis böcker och andra bokhandelsartiklar, måhända äfven af ofullständig utredning, så torde taxans tolkning i öfverensstämmelse med dess ofvan ådagalagda verkliga mening icke vara genom förenämnde utslag förhindrad, helst, enligt den af stadens vågmästare åberopade nya taxa för Åbo stad, hvaraf utskottet

anser bestyrkt afskrift böra bifogas Stadsfullmäktiges yttrande i ämnet, en vågafgiften motsvarande afgift äfven på tullfria och derföre vägning icke underkastade varor, nyligen blifvit af H. K. M:t till uppbärande i nämnde stad medgifven.

Öfvergående till frågan om broupplastningspenningarna, anser utskottet den redan anförda lydelsen af taxan för nämnde afgift icke gifva anledning till ringaste tvekan om foglösheten af de anförda besvären i denna del, så mycket mindre som icke ens påstådt blifvit, att varorna skulle genom bärning fortskaffats till eller från de fartyg, med hvilka de ankommit eller afgått, för hvilket fall, men också endast för detta, befrielse från broupplastningsafgiften är medgifven.

Om, såsom utskottet sökt ådagalägga, alla de uppdebiterade och uppburna afgifterna till staden äro i gällande författningar grundade, så följer deraf, att de å dem utfärdade debetsedlar varit behöflige samt att skäl till den begärda restitutionen af afgiften för dem således ej heller förekommer.

Deremot kan utskottet icke finna någon laglig grund till den lösen för vågattester, utgörande tillsammans 7 mark 20 penni, som ensamt af vågmästaren för utrikes inkommande expeditionen vid härvarande tolagskammare, i sammanhang med vågafgiften uppdebiterats och genom stadens drätselkontor jemte dessa afgifter hos firman F. P. Kiseleff & Söner för hans räkning uppburits. Då nemligen alla de varor, för hvilka vågattest enligt debetsedlarna skulle utfärdats, uppenbarligen varit tullfria, så har någon vägning af dem för deras tullbehandling icke erfordrats och således vågattest ej heller varit behöflig, om den ock afgifvits.

I öfverensstämmelse med hvad ofvan framhållits, får utskottet föreslå:

att Stadsfullmäktige ville uti det dem nu affordrade yttrande på ofvan anförda skäl, till Guvernörens pröfning hemställa, huruvida icke de hos Magistraten framstälda och af Magistraten pröfvade restitutionsanspråken borde till större eller mindre del förfalla, såsom sentida väckta, med yrkande derjemte, att dessa anspråk, till den del de af nämnde invändning icke berördes, eller i händelse denna ej ansåges förtjena afseende, till hela deras vidd måtte förkastas i allt öfrigt, utom hvad angår den firman F. P. Kiseleff & Söner obehörigen påförde och af bemälde firma erlagde lösen för vågattester, hvilken borde af den som vederbör återbäras.

Helsingfors den 26 April 1875.

Wilh. Brummer.

A. F. Wasenius. **S. Dalström.**

K. F. Ignatius. **Lars Krogius.**

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1875.

№ 23.

Utskottsbetänkande i anledning af väckt fråga om förhöjning af brandkonstaplarnes härstädes aflöning.

Sedan Brandkommissionen i denna stad under den 2 sistlidne April beslutat att, med afseende å för tiden rådande höga priser å alla lifsförnödenheter och deraf uppkommande svårighet för konstaplarne vid stadens brandkommando att lifnära sig med deras nuvarande aflöning, åt desse föreslå en löneförhöjning af 15 mark i qvartalet för enhvar, att utgå från och med den 1 i samma månad, så har Magistraten jemte skrifvelse för den 17 April, med förord till bifall å Brandkommissionens framställning, öfverlemnat detta ärende till Stadsfullmäktiges pröfning; derå Stadsfullmäktige under den 27 April anmodat undertecknade att med yttrande i frågan inkomma.

Brandkonstaplarnes tjensteåligganden utgöra enligt 19 § af den för staden fastställda brandordning, "att ombesörja serveringen af en utaf brandverkets sprutor äfvensom vakthållningen i brandtornen och Nikolaikyrkans torn, handhafva skötseln af brandverkets dragare, fordon och öfrig redskap, vintertid hålla brandvakar i hamnarne öppna och omgärdade, verkställa nödiga göromål i afseende å allmänna brunnars underhåll, samt för öfrigt med beredvillighet fullgöra allt hvad dem af förmän i och för tjensten anbefalles."

Deras årliga löneförmåner äro, förutom fria husrum, 240 mark i lön samt 40 mark beklädnadshjelp för enhvar. Det är dem visserligen dessutom, enligt § 26 i brandordningen, tillåtet, att, då deras verksamhet för brandverkets behof ej erfordras, emot särskild ersättning enligt taxa, som af Guvernören fastställes, förrätta annat arbete till stadskommunens gagn, likasom en och annan af dem, ehuru enligt brandordningen i brandverkets ständiga tjenst, förskaffar sig inkomster genom att på lediga stunder tillhandagå i privata hus med vedhuggning och andra mindre arbeten; men å dessa oregelbundet återkommande tillfällen till biförtjenster torde ej vid bestämmandet af deras aflöning kunna fästas synnerligt afseende.

Med anledning häraf och då brandkonstaplarnes nuvarande aflöning af 20 mark i månaden under närvarande prisförhållanden till största delen måste åtgå endast och allenast till deras kosthållning och föga återstå till deras öfriga behof, har

utskottet ansett Brandkommissionens framställning om löneförhöjning böra förtjena afseende, dock att förhöjningen skulle likasom öfriga af Stadsfullmäktige beviljade lönetillökningar utgå blott tillsvidare.

Den ökade utgift, som derigenom skulle åhvälfvas stadskassan, uppgår för 60 brandkonstaplar till $60 \times 60 = 360$ mark i året, hvilken summa borde af Drätselverket, på anordning af Brandkommissionen, utbetalas samt i Brandvaktskassans räkenskaper under aflöning observeras.

Utskottet får alltså föreslå

att Stadsfullmäktige ville, tillsvidare och intill dess en alla stadens löntagare omfattande definitif stat kan varda fastställd, för enhvar af konstaplarne vid stadens brandkommando bevilja ett provisionelt dyrtidstillägg af 60 mark i året, att utgå från och med den 1 April innevarande år; hvarom äfvensom att förenämnda dyrtidstillägg skola af Drätselverket, på anordning af Brandkommissionen, utbetalas samt i Brandvaktskassans räkenskaper under aflöning observeras, Magistraten i afgående skrifvelse borde underrättas.

Helsingfors den 6 Maj 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 24.

Utskottsbetänkande i anledning af gjorda ansökningar om särskilda förmåner och bidrag för en tilltänkt trädgårdsförening i denna stad.

Den första ansökningen i ofvannämnda syfte inlemnades redan i Juli månad 1874 till Magistraten af de utsedde kommitterade för den tillärnade trädgårdsföreningen, Fru Grefvinnan Adlerberg, Kommerserådinnan Sinebrychoff, Professorerne S. O. Lindberg och F. J. von Becker, Kollegiiassessorn W. Brummer, Kommerseråden H. Borgström och F. von Frenckell samt Trädgårdsmästaren F. Rotkirch. Då ärendet den 25 derpåföljande November föredrogs i Magistraten, ansåg emellertid Magistraten, med hänsyn till den synnerliga vigt och betydelse saken egde för staden ej blott genom de syften föreningen uppställde såsom sina, utan ock för de betydliga uppoffringar af staden, hvarom sökandene anhållit, de dåvarande stadsmyndigheterna ej böra ingå i slutlig pröfning af ansökningen, utan denna böra förbehållas den myndighet, som från och med 1875 års ingång komme att utöfva stadens beslutanderätt. I enlighet härmed har Magistraten jemte skrifvelse at den 18 sistlidne Januari till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnat berörda ärende, hvarjemte Magistraten, enär ansökningen, — om hvilken närmare här nedan, — bland annat går ut på att erhålla dispositionsrätt till en del af den mark, som för närvarande innehafves af Tölö parkbolag, beträffande detta bolags åtkomst till och de vilkor hvarunder bolaget besitter marken, ansett sig böra meddela följande upplysningar:

„Sedan åtskillige stadens invånare hos Magistraten ansökt att särskilda staden tillhöriga egor i det s. k. Tölö botten skulle upplåtas åt ett för inrättande af en kallvattenkuranstalt med dertill hörande park tillärnadt bolag, samt Magistraten, genom utslag af den 6 November 1847, som Guvernören i länet, hvars pröfning ärendet underställts, medelst utslag af den 31 Mars 1848 fastställt, tillförsäkrat nästbemälda bolag, för femtio år eller så länge berörda kuranstalt inom denna tidrymd vidmakthölles, besittningsrätten till de i sagda nejd belägna villorna N:o 42 Alpen, N:o 44 Wiksberg och N:o 45 Tallberg, med skyldighet för bolaget att årligen till stadskassan erlägga ej allenast den dessa lägenheter åsatta grundräntan, tillsammans fjorton och tre tiondedels tunnor råg att betalas i penningar efter årets medelmarkegångspris, utan ock för villan Wiksberg ett särskildt penningearrende af etthundra en rubel silfver, så har Hans Kejserliga Majestät, i anledning af underdåniga besvär, genom utslag gifvet den 24 November 1848, funnit skäligt att, med ändring af Guvernörens och Magistratens yttrande i denna del, tillåta att omförmälda mark må, mot det fastställda arrendet,

för ifrågakomna ändamål begagnas, så länge den tillämnade kuranstalten till allmänhetens betjenande behörigen vidmakthålles; hvarefter Magistraten, i anledning af derom gjord framställning, medelst den 12 Februari 1851 i samråd med stadens Äldste fattadt beslut, medgifvit anstånd med änberörda kuranstalts inrättande och försättande i behörigt skick intill utgången af år 1875, då meranämnda villor, ifall kuranstalten icke emellertid hade kommit till stånd, skulle utan någon ersättning för på marken nedlagda kostnader återfalla till staden.

Sedermera och efter det Tölö parkbolag för ofvan antydda ändamål blifvit bildadt, hafva Guvernören i länet och Magistraten, genom den 18 September 1861 i samråd fattadt utslag, beviljat bemälda bolag, jemlikt dess derom hos Magistraten gjorda ansökan, bland annat, befrielse från erläggandet af ofvan omförmälda grundränta och penningearrende för tiden från och med samma år till och med år 1869; hvilken förmån Magistraten, till följd af bolagets begäran, genom utslag af den 9 November 1870 utsträckt till och med året 1875, med hvars utgång ännsagda villor komme att till staden återgå.

Dessförinnan hade bemälda bolag hos Magistraten sökt samt Magistraten, genom utslag af den 29 Mars 1870, äfvensom Guvernören i länet, hvars pröfning saken underställts, medelst utslag för den 30 Maj samma år, beviljat bolaget tillstånd att inom Tölö park idka värdshusrörelse, med vilkor, bland annat, att bolaget till stadskassan erlade den afgift, som vid skeende taxering tilläfventyrs kunde bolaget derför påföras.

I anfördt afseende kan det ock förtjena omnämnas, att Guvernören och Magistraten, genom ofvanberörda utslag af den 18 September 1861, tillförsäkrat Tölö parkbolag, att i händelse ännämnda villor, Alpen, Wiksberg och Tallberg, af en eller annan anledning komme att återgå till Helsingfors stads disposition, efter det de af Handlanden i denna stad, Kommerserådet Henrik Borgström genom skriftligt gåfvobref af den 4 December 1860 dertill anslagna åttatusen rubel silfver blifvit nedlagda å merasagda parkanläggning samt denna bragts i det skick som bolaget, med användande af dessa och öfriga ressurser, ansett möjligt, staden ville bibehålla samma villor odelade och oförminskade, under de för bolaget genom berörda gåfvobref stadgade vilkor, vid det åsyftade ändamålet, en offentlig park, så vidt ej den dessa villor tillydande mark till större eller mindre del måste tagas i anspråk för stadens utvidgning eller annat lika vigtigt allmänt ändamål; likväl med staden förbehållen frihet att, beträffande parkanläggningens förvaltning och underhåll, ingå i de förfoganden stadens styrelse kunde finna för staden och det allmänna bästa förmånligast och med anläggningens ändamål förenligt, hvadan staden icke heller kunde iklädas förbindelsen att med någon uppoffring, utöfver inkomsterna för parkanläggningen, göra några anläggningar eller fullfölja någon af bolaget uppgjord plan, utan borde fast hellre af sagda inkomster främst det till stadskassan ingående arrendet och grundräntan förbehållas."

Ur kommitterades ansökningsskrift intages här följande:

„Frågan om en trädgårdsförenings bildande härstädes är icke ny. Den väcktes redan i början af 1860-talet, framkallad af den allmänt kända bristen på inhemska adepter dugliga för trädgårdsyrket och vanskligheten af att från utlandet införskrifva

för våra behof lämplige trädgårdsmästare. Planen förföll emellertid, innan den kommit till mognad, i följd af kort derefter inträffade svåra missväxter, som förlamade all verksamhet för andra ändamål, än de oundvikligt nödvändiga. Att emellertid behofvet af en bildningsanstalt för trädgårdselever inom eget land under tiden gjort sig gällande, visar bland annat det förhållande att landets styrelse, någon tid senare, med årligt statsanslag understödde en privat anstalt i sagda syfte på landsbygden i södra Finland, hvilken anstalt efter ett sjuårigt försök dock numera torde upphöra, emedan man funnit att det afsedda ändamålet icke kunde på denna väg ernås.

En gåfva af 8,000 mark, som Fru Grefvinnan Adlerberg, af medel influtna vid ett af Fru Grefvinnan här åstadkommet syförenings-lotteri i Maj 1871, donerade till grundfond för en trädgårdsförening härstädes och hvilken gåfva hos Kommerserådet Borgström deponerades, för att tills vidare göras räntebärande, ingaf de för saken intresserade nya förhoppningar. Med anledning häraf vidtogos åtgärder att anskaffa omfattande upplysningar och råd i ämnet från personer i utlandet, de der stode i omedelbar gemenskap med inrättningar af enahanda beskaffenhet. De värderika uppsatser och förslager som efter hand sålunda erhöllos, framlades i Maj månad 1873 vid ett då å stadens rådhus utlyst och talrikt besökt möte af för saken lifvade personer, hvarvid genom val utsågos kommitterade, för att medelst delegerade inom sig vidtaga alla nödiga förberedande åtgärder till föreningens åvägabringande.

Delegerades första omsorg var att söka utfinna den för föreningens anläggningar mest lämpliga och sannolikast åtkomliga lokal i stadens närhet.

Med ledning af ett år 1871 afgifvet skriftligt utlåtande af föreståndaren för Kejserliga Botaniska trädgården i S:t Petersburg och vice ordföranden för ryska trädgårdsföreningen, Herr Statsrådet D:r E. Regel, som vid sammankomsten 1873 upplästes och hvari en uppgifven plats inom Tölö parks område, om hvilken han samma år vid ett besök i Helsingfors på anmodan tagit kännedom, förordas såsom synnerligen lämpad för en trädgårdsförenings växtodlingar, undersöktes denna terräng med möjligaste noggrannhet och, som bristerna i densamma, hvad marken för de tre hufvudafdelningarne, nemligen blomsterträdgården (pleasure-ground), kökträdgården och trädskolorna beträffar, icke bestå i saknad af någon för hvardera afdelningen behöflig jordmån, utan deri att marken delvis är vattensjuk, rå och obrukad samt sålunda erfordrar temligen betydlig bergsprängning för undervattnets afledande, rödjning af derå befintlig skogsmark och påfyllningar af jord, förutom drainering och stark gödsling af den öfver hufvud magra marken, allt medförande betydliga kostnader för dess försättande i fullgodt skick, ansågo delegerade att dessa brister, som kunna afhjelpas genom förökande af grundkapitalet för anläggningen eller dennas utförande så småningom under en längre tid, om sådant visar sig nödvändigt, fullt uppvägdes af följande fördelar:

1:o Inrättningens delvis natursköna läge som dessutom är väl skyddadt af berg och skog, såväl mot kallare vindar, som ock för intrång af framdeles möjligen påträngande grannar; hvarjemte marken har så stor areal, att föreningen i händelse af behof äger utrymme nog för framtida utvidgning af sina anläggningar.

2:o Förmånen af att ligga i hjertat af en vidsträckt allmän park invid landets största bildningscentrum och att både land- och sjövägen ega beqväm kommunikation med staden; samt

3:o Vattenledningens omedelbara närhet, som isynnerhet under torrare somrar är af största vigt för platsens högre belägna del (blomsterträdgården), hvaremot den lägre liggande kökträdgården och trädskolorna kunna erhålla sitt behof af vatten från brunnar i dessa afdelningars närmaste grannskap.

Redan dessa förmåner måste anses så väl motsvara de ökade utgifterna för anläggningen, som ock äfven innebära en säker garanti för inrättningens framtida bestånd.

Till ofvan omnämnde fördelar kommer än vidare den gåfva Kommerserådet Borgström eventuelt erbjudit föreningen, utgörande restaurationen Alppavillongen samt öfriga byggningar och inrättningar å det område Tölö parkbolaget för ifrågavarande anläggning till honom afgiftsfritt upplåtit med rättighet för honom att åt en sig bildande trädgårdsförening inom parken afstå lägenheten. Dispositionen öfver Alppavillongen och dess område skulle komma att tillskynda föreningen flere vigtiga fördelar. Underhållet af den der utförda parkanläggningen och dess vidare utveckling skulle grundlägga ett undervisningsämne för eleverne, hvilket än säkrare vore att påräkna, derest staden åt föreningen anförtror ledningen af de kompletteringsarbeten inom Tölö park som tid efter annan torde uppkomma och som säkerligen icke skulle kunna bättre och billigare för staden utföras än under tillsyn af föreståndaren för trädgårdsföreningens odlingsarbeten med biträde af inrättningens elever och som skulle åtminstone hos de mera försigkomne bland desse inplanta de allmänna grunderna af parkanläggningskonsten. Under det sålunda föreningens elever bereddes tillfälle vinna kunskap i ett fack som i närvarande tid hör till fordringarne på en kunnig trädgårdsmästare och som särskildt i vårt land borde ega en framtid, blefve det för föreningen möjligt att af possessionen Alppavillongen med tiden derjemte bilda sig en inkomstkälla och sålunda i dubbelt hänseende befordra föreningens ändamål.

I allmänhet äro trädgårdsföreningar inrättade på ganska olika grunder. Sålunda förafser föreningen i S:t Petersburg att befrämja trädgårdsodlingens utveckling inom Ryssland genom spridning af nyttiga rön och iakttagelser, samt allmänna utställningar af trädgårdsodlingens särskilda föremål, men utan att föreningen besitter egna experimentalfält eller andra inrättningar för trädgårdskulturen. Deremot har föreningen i Göteborg till sitt hufvudsyfte tagit en lustgård med de mest tilldragande anläggningar, växthus, restauration med mera till de besökandes förlustelse med tillträde för icke delegare, dock mot entré-afgift. Stockholms trädgårdsförening, åt hvilken mark blifvit upplåten i omedelbar närhet af Kongl. lustslottet Rosendal på Djurgården, synes åter, i motsats till den i Göteborg, gjort till sin uppgift att genom sina omfattande och smakfulla anläggningars större enkelhet göra dem lättare förstådda af mängden bland besökande och derigenom för dem lärorikare, isynnerhet som dessa icke dragas dit för vanligt tidsfördrifs skull, då ingen restauration eller allmän samlingsplats inom anläggningen finnes, hvilket ock bäst stämmer öfverens med det praktiska allvar som genomgår denna förenings sträfvanden och ej heller är af behofvet påkalladt, då förfriskningsställen icke behöfva sökas långa vägar från dess område. Det mest utmär-

kande för denna trädgårdsförening är dock undervisningsmetoden för eleverne, af hvilka årligen från inrättningen utgår ett större antal, som sällan behöfver vänta på anställning.

Grunden för den här tillämnade trädgårdsföreningen kan af lätt insedda skäl icke bli någon annan än den för inrättningen vid Rosendal, så mycket mer som de ofvan i fråga ställda lokaliteterna inom Tölö-park äro för sagda ändamål synnerligen lämpliga."

Kommitterade sammanfatta slutligen sin anhållan sålunda:

"1:o Att för en sig härstädes bildande Trädgårdsförening få till nödiga anläggningars utförande af Tölö-parks område från 1876 års början, då marken till stadens disposition återgått, sig tillförsäkrad besittningrätt till 20 Tunnel. 13,630 qv. aln, hvilken terräng enligt bilagda karta och tvänne kartebeskrifningar öfver marken finnes å kartan med en röd linea betecknad och består af:

a) Dels odlad, dels odlingsbar mark, användbar för Föreningens ändamål	7 tunnel.	780	qv.aln
b) Lågländ odlad mark som ej kan grunddikas .	1 »	200	»
c) Bergs- och skogsmark	12 »	12,650	»
eller tillsammans	20 tunnel.	13,630	qv.aln.

hvarvid dock måste anmärkas att den terrängen genomgående allmänna körväg, som tillhör parken, i areal utgör 4,240 qv.aln.

2:o Att med afseende å det allmänt gagneliga företaget marken må utan afgifter till staden för sagda ändamål upplåtas och af Föreningen efter behag användas för den tid densamma derstädes bedrifver trädgårdsodling med syfte att höja denna kulturgren och att utbilda praktiska trädgårdsodlare efter tidens fordringar; äfvensom att varda befriad från beskattning till staden för hus, byggnader och inrättningar, som för Föreningens ändamål å marken uppföras.

3:o För det fall att genom Föreningens förvållande marken frångår densamma och till stadens disposition återgår, Föreningen skall vara berättigad att borttaga och sig till nytta använda hus och byggnader å densamma jemte fasta och lösa inrättningar af trä, metall eller formad sten, äfvensom förefintliga planteringar och växter af alla slag, som under Föreningens besittningstid genom dess försorg tillkommit; men jorden i dess dåvarande skick samt växande skog skall vid afträdet till stadens dispositon utan ersättning öfverlemnas.

4:o Att bifalla till införlifvande med ofvanberörda mark af det område, utgörande enligt härhos bilagda karta 14 tunnl. 2,870 qv.aln., hvaraf 1 tunnl. 3,350 qv.aln. vattenyta, hvilket Tölö-park bolag såsom särskild possession för sin besittningstid af marken öfverlåtit åt Kommerserådet H. Borgström för anläggning af värdshuset Alppavillongen och hvilken lägenhet Kommerserådet Borgström i en skrift till delegerade af den 27 Mars 1874, som i hosgående Bolagstämmas protokoll af den 9 sistvikne April, hållen med delegarene i Tölö-park bolag, finnes intagen, förklarat sig vilja såsom gåfva till ifrågavarande Trädgårdsförening öfverlåta, så framt staden beviljar Före-

ningen den ansökta marken och derjemte bifaller till dess införlifvande med nämnde område på enahanda vilkor och dessutom med förunnad rättighet att i lokalen (Alppaviljongen) bedrifva värdshusrörelse.

Skolande Stadens Myndigheter vara berättigade att, derest de det önska, vaka öfver vid makt hållande af de stipulationer Kommerserådet Borgström gjort, och i händelse Föreningen icke komme till stånd eller förverkar sin rätt till den upplåtna markens bibehållande, träda i disposition öfver densamma och i öfverenstämmelse med Kommerserådet Borgströms försäkran i dess skrift till Direktionen för Tölö-park bolag af den 2 sistledne April, intagen i förberörde Bolagstämmas protokoll, öfvertaga dess å lägenheten uppförda hus, byggnader, med mera, på de af Kommerserådet Borgström föreskrifna vilkor eller ock ålägga honom eller hans rättsinnehafvare att desamma från parken undanskaffa."

Det i kommitterades ansökningsskrift åberopade protokoll för Tölö parkbolags allmänna bolagsstämma den 9 April 1874 innehåller, bland annat, en öfversigt af bolagets tillgöranden under den tid bolaget innehaft Tölö parkområde. Denna redogörelse saknar visserligen icke sitt intresse för Stadsfullmäktige, men då den icke har något egentligt inflytande på den fråga, som nu närmast föreligger till afgörande, samt dessutom inom kort måste särskildt upptagas, då bolagets dispositionsrätt till Tölö-park med utgången af detta år upphör, torde det, till vinnande af utrymme, vara tillräckligt att här anteckna, att bolaget intill 1873 års slut å anläggningen nedlagt sammanlagdt 147,429 mk 29 p., hvarutom Kommerserådet Borgström för anläggningen af värdshuset Alppaviljongen och dess omgifningar intill samma tid särskildt utgifvit 52,551 mk 16. p.

Af sagda protokoll inhemtas dessutom:

att, sedan kommitterade för trädgårdsföreningen beslutit att för sina anläggningar söka vinna nödig terräng inom Tölö parkområde, Kommerserådet H. Borgström uti sin till bemälde kommitterade aflåtna skrift, beträffande öfverlåtelsen af de utaf honom å villan Alpen uppförda, för värdshus afsedda byggnader, benämnda Alppaviljongen, med det dertill hörande område, som Tölö parkbolag för sin besittningstid afstått åt honom såsom särskild possession, fastställt följande vilkor:

1:o de å stället befintliga hus och byggnader, som utgöras af värdshuspaviljongen med verandor, uthusbyggnader, iskällare, musikpaviljong och öppen hall, samt ett då under byggnad varande lusthus på platån vester om chaussén, skola städse hållas till fulla värdet brandförsäkrade;

2:o hus och byggnader böra af trädgårdsföreningen i godt skick underhållas och i händelse de igenom eld delvis eller helt och hållet förstöras, skall brandförsäkringsersättningen, jemte hvad af årshyran för lägenheten finnes disponibelt, till iståndsättande eller återuppbyggande af hvad, som sålunda gått förloradt, användas;

3:o likaså ombesörjer trädgårdsföreningen underhållet af de inom ifrågavarande område befintliga anläggningar, jemte dertill hörande vattenbassiners renhållande från sjögräs, hvarhos trädgårdföreningen i den mån inkomsterne, som uppgått till 2,500 mk årligen, dertill förslå eller enskilda tillskott för ändamålet möjligen inflyta, bör fullfölja terrängens vidare förskönande, företrädesvis å bergshöjden Alpen;

samt 4:o trädgårdsföreningen eger icke, utan begifvande af den myndighet, som för tillfället disponerar öfver Tölöpark, afstänga den genom ifrågavarande område anlagda chaussé, ej heller åt enskild person, för hvad ändamål det vara må, utarrendera någon del af det område, Kommerserådet Borgström i förestående måtto till föreningen öfverlåtit; —

att Kommerserådet Borgström i sammanhang härmed uti en särskild skrift till Direktionen för Tölö parkbolag, för den händelse att Alppaviljongen af en eller annan orsak icke öfverginge till den nu tillärnade trädgårdsföreningen eller denna, kommen till stånd, kortare eller längre tid derefter upphörde, förklarat, att de å Alppaviljongens område befintliga, af Kommerserådet Borgström uppförde hus, byggnader och inrättningar eller andra, af dessas inkomster härflytande byggnader med dem tillhörande egendom, hvilket allt i sådan händelse till Kommerserådet Borgström eller hans rättsinnehafvares ego öfverginge, skola till Tölö parkbolag eller staden, om den då innehar marken, utan lösen eller annan godtgörelse öfverlåtas uppå vilkor, i hufvudsak enahanda med dem, som vid öfverlåtelsen af desamma till trädgårdsföreningen blifvit fästade;

samt att Tölö parkbolag, under uttalande af den åsigt, att en förening sådan som den tillämnade trädgårdsföreningen, om den tillbörligen understöddes, blefve utan tvifvel den säkraste borgen för parkens progressiva utveckling och förskönande, till trädgårdsföreningen, för den tid bolaget öfver parken förfogar, velat kostnadsfritt upplåta den del af parken, som föreningen för sina syften närmast afsett, hvarutom bolaget godkänt Kommerserådet Borgströms eventuela öfverlåtelse af Alppaviljongen såvidt angick den derunder lydande bolaget tillhöriga mark. —

Sedan nu omordade ansökning jemte dertill hörande handlingar allaredan blifvit till Stadsfullmäktige aflemnade, har till Magistraten inlemnats samt af Magistraten jemte skrifvelse för den 23 sistlidne April till Stadsfullmäktige öfversändts en ytterligare skrift af kommitterade för trädgårdsföreningen, deri kommitterade anhålla att Helsingfors stad, som i främsta rummet kommer att draga fördelen af nu ifrågakomne anläggning, ville bevilja föreningen, utom förut berörda förmåner, ett årligt bidrag af åtminstone 1,000 mark under 10 års tid; hvarutom Kejs. Senaten uti skrifvelse från Jordbr. Expeditionen till Guvernören i Nylands län för den 8 April, med anledning af kommitterades hos Kejs. Senaten gjorda anhållan om ett årligt statsbidrag af 8,000 mark till föreningens understödande, genom Guvernören i länet infordrat Stadsfullmäktiges yttrande, huruvida och till hvilket belopp nämnda förening, med afseende å den nytta och prydnad en större trädgårdsanläggning i Tölö-park skulle åt Helsingfors medföra, kunde af staden påräkna något årligt penningebidrag.

Samtliga dessa handlingar hafva slutligen af Stadsfullmäktige jemte protokollsutdrag för den 27 April öfverlemnats till undertecknade, hvilka erhållit i uppdrag att, såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott, med betänkande i ärendet inkomma, sedan utskottet dock, beträffande sökandenes anhållan om anslag i penningar samt kostnadsfritt upplåtande af mark, inhemtat det för finansfrågor nedsatta särskilda utskotts utlåtande. —

Då utskottet gått att fullgöra detta sitt uppdrag har ärendets vigt så mycket mindre kunnat undgå utskottet, som Magistraten till följd deraf ansett detsamma böra anstå till dess Stadsfullmäktige-institutionen trädt i verksamhet. Oberäknadt ett jemförelsevis mindre betydande penningebidrag, begäres af staden den kostnadsfria dispositionen af en mark, som eger särskildt värde genom sitt läge i en numera till stadens största parkanläggning förvandlad trakt, och emot dessa uppoffringar utlofvas en vinning, som blott till någon del kan anses blifva en direkt vinst för stadskassan.

Vigten af en trädgårdsförening för landets kultur i allmänhet är väl ställd utom allt tvifvel genom de föredömen våra grannländer i detta hänseende hafva att uppvisa. En utbredd trädgårdskultur är, såsom äfven af sökandene framhålles, icke blott af betydelse för det allmänna välståndet, i det att sålunda en mängd små och förbisedda resurser samlas och mången, för det extensivare jordbruket värdelös jordlapp tillgodogöres, utan lika mycket genom den tillfredställelse, den moraliska och estetiska förädling som hon skänker odlaren. För utbredandet af en sådan kultur hafva i utlandet trädgårdsföreningar visat sig vara ett af de verksammaste medlen, och säkerligen skulle äfven hos oss en förening af för saken nitälskande personer kraftigt kunna befrämja densamma, dels genom främmande växters acklimatiserande, dels och i synnerhet genom en skola för utbildande af praktiska trädgårdsodlare, hvilka, sedan de här genomgått sin kurs, vore hemma åtminstone i de enklare kulturmetoder, som hos oss kunna komma i fråga, och derefter utsprede kännedomen om dem öfver landet.

Men äro äfven alla ense härom, kan dock ifrågasättas, huruvida Helsingfors stad bör ikläda sig uppoffringar för en förening, hvilken, äfven om den valt denna ort för sina anläggningar, dock är afsedd att gagna hela landet. — Utan att vilja bestrida en åsigt, enligt hvilken det kunde vara landets hufvudstad värdigt, att befrämja äfven allmännyttiga företag, anser sig utskottet dock uteslutande böra taga i öfvervägande det direkta eller indirekta gagn, Helsingfors kunde draga af en sådan förening, samt utber sig att i detta hänseende få framhålla följande:

Den vackra park, i hvilken den afsedda föreningen söker en plats för sin verksamhet, har blifvit anlagd och hittills underhållen utaf ett bolag af några enskilda personer, hvilka med en i vårt land sällspord uppoffring å densamma nedlagt möda och kapitaler. Men detta bolag skall sannolikt, såsom det äfven vid förut berörda allmänna bolagsstämma den 9 April 1874 sjelf förutsatt, med detta års utgång upplösa sig och parken således falla under stadens disposition. Dermed erhåller staden visserligen som skänk en vidsträckt anläggning, hvilken i penningevärde kan uppskattas till inemot tvåhundratusen mark, och hvars värde för stadsinvånarnes trefnad ej kan nog högt anslås, men dermed blir staden ock försatt i nödvändighet att för parkens bevarande och vidare utveckling hafva till hands sakkunnige personer, hvilka om de enkom för sådant ändamål skola anställas, torde komma att förorsaka ganska betydande kostnader. Skulle deremot en trädgårdsskola komma till stånd inom parkens område, är all anledning att tro, såsom sökandene också antydt, att arbetena å parken skola bättre och billigare under uppsigt af skolans föreståndare verkställas af dess elever, på samma gång detta tillfälle att inhemta grunderna i parkanläggningskonsten otvifvelaktigt skall vara af stor betydelse för skolans verksamhet. Utskottet kan derföre ej an-

nat än i likhet med Tölö-parkbolag anse, att den tillämnade trädgårdsföreningen, tillbörligen understödd, blefve en borgen för parkens progressiva utveckling och förskönande, likasom den medförde åt staden en verklig besparing å framtida underhålls kostnader. Jemte denna direkta fördel bör dessutom medgifvas, att föreningens trädgårdsanläggningar inom parken, dess blomsterrabatter, växthus m. m., om de anordnas af en skicklig hand och på ett mönstergiltigt sätt, skola utgöra en ny lockelse för allmänheten att besöka parken. Och man bör ingalunda lågt skatta hvarken det tillfälle till förädlande njutning i en vacker natur eller det medel till smakens utbildning i denna riktning, som härigenom bereddes äfven den fattigare delen af stadens befolkning.

Men äfven i annat afseende än Tölö parks vård och begagnande måste man erkänna att den tillärnade trädgårdsföreningens verksamhet kan medföra fördelar för staden. Anlagd i en kal och bergig skärgård, röjer Helsingfors ännu i sitt närmaste grannskap råheten hos denna natur, särdeles om man dermed jemför omgifningarne kring Finlands forna hufvudstad. Att gifva dessa snår och bergsklackar ett utseende, som anstode hufvudstaden, är visserligen ett framtidsverk och främst beroende af enskildes lust och tillgångar, men ett icke oväsendtligt vilkor härför är ock, att villoegare må kunna emot en jemförelsevis billig ersättning för sina trädgårdsarbeten anlita elever vid en trädgårdsskola, der särskild vigt lägges på undervisningen i konsten att anordna och utföra smakfulla anläggningar. Oafsedt den inverkan på smaken, som kunde påräknas från föreningens anläggningar, bör det kunna antagas, att äfven den ökade lättheten att få dylika arbeten utförda skall hos de enskilda öka lusten att anlägga och på detta sätt pryda sina sommarboningar och dermed mycket, som i sådant afseende nu betraktas såsom lyx, blifva ett verkligt behof. Men i den mån en högre drifven trädgårdsodling blir rådande i stadens omnejd och sålunda äfven mindre och värdelösa delar af dess område tillgodogöras, skall otvifvelaktigt inkomsterna från dess utarrenderade jordar stiga, och utskottet tvekar icke att anse, det en verksam och välordnad trädgårdsförening skulle väsendtligen påskynda ett sådant resultat.

Slutligen bör icke heller förbises, att staden för sina egna planteringsarbeten skulle hos trädgårdsföreningen ega tillgång till användbara arbetare samt från dess trädskolor erhålla plantor, hvilka nu måste införskrifvas från utlandet, äfvensom att en mera spridd kunnighet i trädgårdsyrket naturligen skall bereda staden en ymnigare tillförsel af hvad till kökströdgården hör.

I betraktande af allt detta kan utskottet ej annat än anse det ligga i stadens välförstådda intresse att medverka till uppkomsten af den tillärnade föreningen och går nu att skärskåda de uppoffringar, som för ändamålet begäras af staden. Om man tillsvidare afser från sökandenes anhållan att få öfvertaga området Alppaviljongen, består detta understöd i följande förmåner, nemligen, att ett område af 20,24 tunnland jord inom den del af Tölö park, som ligger vester om jernvägen, måtte för föreningens ändamål upplåtas; att föreningen ej blott för jorden, utan äfven för hus, byggnader och inrättningar, som der uppföras, måtte befrias från skatt till staden; samt att föreningen tillförsäkras ett understöd af minst 1,000 mark för året under tio års tid.

Hvad jordområdet angår, kan utskottet om dess läge här endast gifva några antydningar och får för föröfrigt hänvisa till den handlingarne bilagda karta, hvilken hålles

tillgänglig å Stadsfullmäktiges kanslirum. Området begränsas i vester af vägen från chaussén till Fredriksberg, hvilken jemväl utgör Tölö parks vestra rå; i söder går gränsen längs norra sidan af den s. k. tallbacken samt vidare öfver öfra delen af sluttningen emot Tölö viken. Enligt den handlingarne bilagda jordbeskrifningen utgöres för närvarande detta område till största delen af impedimenter eller af föga odlingsbar mark samt till en mindre del af odlad eller odlingsbar, men mestadels vattensjuk jord. Af icke synnerligt värde i sig sjelft skulle detta område, hvilket dock engång för alla är genom Guvernörens och Magistratens utslag af den 18 Sept. 1861. reserveradt liksom det öfriga parkområdet för denna sin bestämmelse, ej utan omkostnader kunna ställas i parkmässigt skick. För sin del finner utskottet inga betänkligheter vid att ett sådant område öfverlåtes åt en förening, som åtar sig att förvandla det till en bördig trädgård, helst det ligger temmeligen åt sidan från de delar af parken, som mest besökas af allmänheten. På sådan grund anser också utskottet, att området utan egentligt men kan genom lämpliga hägnader afstängas, blott att den för åkdon afsedda stora promenadväg, som från Tölö-botten går uppför sluttningen och skär igenom det ifrågavarande området, förblir fri och öppen för allmänheten. I betraktande af ofvanberörde fördelar af en trädgårdsförenings placerande inom Tölö-park anser sig således utskottet kunna tillstyrka bifall till sökandenes anhållan, att dispositionsrätten öfver ifrågavarande del må tillerkännas föreningen så länge den fullföljer sina syften att höja trädgårdskulturen i vårt land ej blott genom en mönstergiltig odling af i landet härdiga plantor utan äfven genom försök att härstädes acklimatisera utländska växter, samt att utbilda praktiska trädgårdsodlare efter tidens fordringar.

I afseende å den af de kommitterade begärda skattefriheten, får utskottet framhålla, att jordräntan för hela parkområdet, såsom af Magistratens ofvanstående skrifvelse framgår, år 1848 icke beräknats högre än till 14, 3 tunnor råg, hvarutöfver den del, som benämnes villan Wiksberg, påförts ett jordarrende af 100 rubel, samt att denna skatt genom särskilda beslut blifvit Tölö parkbolag för hela dess besittningstid efterskänkt. Den ringa summa, som af denna skatt skäligen kunde påräknas från det för trädgårdsföreningen begärda området, torde så mycket hellre kunna efterskänkas, som i alla fall parkens område, sedan det återgått till staden, väl icke kan inbringa åt stadskassan hvarken grundränta eller arrende. Beträffande åter friheten från afgifter för föreningens byggnader och inrättningar, bör utskottet fästa uppmärksamhet vid den åtskilnad, som eger rum mellan en anläggning, sådan som föreningen åsyftar, och en handelsträdgård. I sin inlaga till Kejs. Senaten hafva de kommitterade förklarat att en handelsträdgård i detta ords egentliga mening icke inginge i Föreningens plan, alldenstund uti en sådan växtförökningen och med handeln förbundna tidsödande speditioner vore i sådan grad hufvudsak, att sjelfva kulturen och trädgårdens vid makt hållande i ett mönstergiltigt skick derunder komme att ställas i andra rummet. Men om således föreningens verksamhet icke afser att bereda sina medlemmar affärsvinst, torde också icke någon beskattning å dess byggnader eller rörelse böra i fråga komma. Då emellertid gränsen mellan kulturträdgård och handelsträdgård är svår att uppdraga och öfvergången kan ske underhand, har utskottet ansett, att en tidpunkt borde bestämmas då förhållandet kunde upptagas till pröfning, samt föreslår i sådant hänseende, att skattefriheten beviljas tillsvidare endast på 25 år.

Kommer så den sista punkten eller kommitterades anhållan om ett årligt penningebidrag, som väl i och för sig kan anses föga betydande, men dock egentligen utgör den enda direkta uppoffring, som af staden äskas. Af Kej. S:ns remissakt har utskottet inhemtat, att kommitterade ansett den första anläggningen medtaga en kostnad af 50,000 mark. För detta ändamål disponerar föreningen den uti kommitterades ofvanintagna skrifvelse till Magistraten omförmälda gåfva af Grefvinnan Adlerberg, utgörande med upplupen ränta omkring 9,000 mark, samt tror sig kunna sammanbringa återstoden medelst ytterligare donationer af för företaget intresserade stiftare äfvensom genom aktie-emission. Den årliga underhållskostnaden åter har beräknats till 11,198 mark, deraf, bland annat, 3,000 mk för föreståndaren samt 1,000 mk för dennes biträde, hvarutom föreningen ansett några för yrket antagliga ynglingar ej kunna, tillsvidare och intill dess föreningen tillvunnit sig allmännare erkännande såsom undervisningsanstalt, påräknas för en mindre månadspenning än 30 mk. Utgiftsstaten i dess helhet synes utskottet ej vara för högt tilltagen; särskildt torde aflöningen för föreståndaren, äfven om denne kunde bereda sig tillfälle till biinkomster, vara upptagen till det minsta möjliga belopp, för hvilket det skall kunna lyckas föreningen att för platsen vinna någon person med insigt och tillika med den allmänna bildning, som erfordras för att inom landet höja intresset för trädgårdsodling. Till betäckande af dessa betydande årliga utgifter kan föreningen väl påräkna smärre bidrag af enskilda personer — särskildt har Kommerserådet H. Borgström förklarat sig vilja understödja företaget med 500 mk årligen i 10 års tid —, likasom i en framtid föreningens trädskolor torde lemna någon inkomst, men tillsvidare hafva kommitterade dock sett den enda möjligheten att betäcka största delen af utgifterna uti att söka tillförsäkra föreningen fixa årliga bidrag af staten samt af denna kommun, och hafva i sådant afseende hos Kejs. Senaten anhållit om 8,000 mk för året, så länge inrättningen behörigen upprätthålles, samt hos staden om 1,000 mk för året under 10 års tid.

Då det således gäller att möjliggöra en förening, hvars verksamhet icke afser någon enskild vinning och ovedersägligen bör blifva af verkligt gagn för detta samhälle, och då man torde kunna förutse att derest det oaktadt staden icke skulle skänka företaget sitt bistånd, dess utsigter äfven å andra håll skulle omintetgöras, har utskottet med särskildt afseende å de fördelar Tölö-park kunde draga af föreningen, ansett sig böra tillstyrka bifall äfven i denna punkt samt föreslå, att åt den blifvande trädgårdsföreningen måtte till befrämjande af dess syften beviljas ett årligt anslag af 1,000 mk i 10 års tid, hvilket i sådant fall torde kunna bestämmas att utgå från och med året efter det föreningen konstituerats och begynt sina arbeten.

Åt det af kommitterade i 3d:je punkten af dess framställning till Magistraten gjorda förbehåll har utskottet nedan i klemmen gifvit en i någon mån förändrad ordalydelse.

Slutligen och då nu ifrågavarande jordområde ej alltför länge borde reserveras för föreningens syften utan att dertill begagnas, har utskottet ansett en bestämning vara af nöden derom att samtliga förenämnda förmåner beviljas föreningen under det vilkor, att föreningen inom en viss tid, förslagsvis utgången af år 1881, kommit till stånd;

Utskottet, som jemlikt Stadsfullmäktiges uttalade önskan samrådt med det s. k.

finans utskottet beträffande sökandenes anhållan om anslag i penningar samt kostnadsfritt upplåtande af mark, får med dess tillstyrkan alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige, under förutsättning att Tölö-park med detta års utgång tillfaller staden samt att den tillärnade trädgårdsföreningen inom utgången af år 1881 kommer till stånd, för densamma måtte bevilja följanda förmåner, nemligen:

1:o Till föreningens fria disposition upplåtes, så länge föreningen fullföljer sina uttalade syften att höja trädgårskulturen i vårt land ej blott genom en mönstergiltig odling af i landet härdiga plantor och växter, utan äfven genom försök att härstädes acklimatisera utländska växter, samt att utbilda praktiska trädgårdsodlare efter tidens fordringar, det jordområde af 20,24 tunnland inom den vester om jernvägen belägna delen af Tölö-park, som å en de kommitterades ansökning bilagd karta är med en röd linie beteckad; dock är det föreningen icke tillåtet att på något sätt afstänga den större promenad- eller körväg rundt kring parken, som genomskär berörda område.

2:o med vilkor att föreningens anläggningar ej antaga karakteren af en handelsträdgård, utan hållas i enlighet med nästberörda syften befrias föreningen intill utgången af år 1900 från all skatt till staden såväl för jorden som för hus, byggnader och inrättningar, som der uppföras.

3:o Till befrämjande af föreningens syften utbetalas från stadskassan till föreningen ett årligt bidrag af 1,000 mark i 10 års tid, att utgå från och med året efter det föreningen konstituerats och begynt sina arbeten.

4:o För den händelse att bolaget, sedan det trädt i verksamhet, skulle af en eller annan oförskyld orsak upplösas, berättigas föreningen att borttaga och sig till nytta använda hus och byggnader å marken jemte fasta och lösa inrättningar af trä, metall eller formad sten äfvensom der befintliga planterade växter af alla slag, som under föreningens besittningstid genom dess försorg tillkommit, med undantag af träd och buskar som tillkommit för terrängens förskönande, hvilka, likasom äfven jorden i dess dåvarande skick samt växande skog, vid afträdet skola till stadens disposition utan ersättning öfverlemnas.

Hvad sedan angår kommitterades anhållan, att föreningen, enligt Kommerserådet H. Borgströms önskan och på de af honom föreskrifna vilkor, finge öfvertaga det område, stort 14,05 tunneland och beläget öster om jernvägen, hvilket Tölö parkbolag såsom särskild possession för sin besittningstid af marken öfverlåtit åt Kommerserådet H. Borgström för anläggning af värdshuset Alppaviljongen, så framgår af det förut anförda, att Kommerserådet Borgström derstädes nedlagt en summa af öfver 52,000 mark, hvilket har skett ej blott för att bereda allmänheten en angenäm förlustelseort, utan äfven för att genom de inkomster värdshusrörelsen lemnade garantera utförandet af vidare planterings och terasseringsarbeten, enligt en af Kommerserådet Borgström utstakad plan, särskildt på den vackra bergsplatå, som bär namnet Alpen. Men då genom enskild mans uppoffringar allmänhetens och stadens intresse blifvit så mycket tillgodosedda, synes det ock tillbörligt att, såvidt möjligt, gå Kommerserådet Borgström$_S$

önskningar rörande dispositionen af detta område till mötes, särdeles som den plan Kommerserådet Borgström bestämt för det vidare förskönandet af denna del af parken synes utskottet lyckligt uppgjord. Till denna tillstyrkan finner utskottet så mycket mera skäl som föreningens fördel af området väsendtligen skulle utgöras af tillfället att sysselsätta eleverna vid parkanläggningsarbeten och stadens fördel åter uppenbarligen låge deri att en framstående del af terrängen blefve planmässigt och utan kostnad för staden bearbetad. En modifikation i de af Kommerserådet Borgström uppstälda vilkoren för öfverlåtelsen af marken har utskottet dock ansett sig böra föreslå. Kommerserådet Borgström har i 4:de punkten föreskrifvit, att trädgårdsföreningen ej finge afstänga den genom området anlagda chaussén; men då hela denna del af parken måste anses afsedd för den besökande allmänheten samt dennas intresse kunde trädas för när, derest genom entréafgifter tillträdet försvårades, har utskottet ansett att sagde föreskrift borde utsträckas derhän, att området i sin helhet ej finge för allmänheten afstängas.

Föröfrigt torde, i likhet med hvad förut, beträffande det för föreningens egna syften afsedda området på andra sidan jernvägen föreslagits, äfven för detta område skattefrihet för marken och byggnaderna kunna beviljas intill utgången af år 1900.

Hvad särskildt angår sökandenes anhållan att å stället idka värdshusrörelse, torde ansökningen derom böra göras hos Magistraten samt hemställas Guvernörens i länet pröfning.

Utskottets förslag blefve således, det Stadsfullmäktige ville besluta,

att, med godkännande af Kommerserådet H. Borgströms gjorda eventuela öfverlåtelse af de byggnader han å nu ifrågavarande område uppfört, samt de vilkor han vid öfverlåtelsen fästat, till trädgårdsföreningen upplåta sagda område, dock med förbehåll att området icke afstänges för den besökande allmänheten;

att för tiden intill utgången af år 1900 befria föreningen för all skatt såväl för marken som för de derå uppförda byggnader;

samt att hänvisa sökandene att å ort som vederbör framställa sin anhållan om rätt att å stället idka värdshusrörelse;

skolande för öfrigt stadens myndigheter vara berättigade att, derest de det önska, vaka öfver vid makt hållandet af de stipulationer Kommerserådet Borgström gjort och i händelse föreningen icke komme till stånd eller förverkade sin dispositionsrätt till den upplåtna marken, hvilken i sådant fall återginge till staden, i öfverensstämmelse med Kommerserådet Borgströms försäkran i dess skrift till Direktionen för Tölö park bolag af den 2 April 1874, intagen i Bolagsstämmans protokoll för den 9 i samma månad, öfvertaga dess å lägenheten uppförda hus, byggnader m. m. på de af Kommerserådet H. Borgström föreskrifna vilkor eller ock ålägga honom eller hans rättsinnehafvare att desamma från parken undanskaffa.

Slutligen får utskottet med anledning af Kejs. Senatens ofvan omordade skrifvelse för den 8 sistlidne April föreslå,

att Stadsfullmäktige ville uti underdånig skrifvelse, som borde genom Magistraten till högvederbörlig ort befordras, jemte uttalande af sin åsigt att en för-

ening, sådan som den ifrågavarande, behörigen understödd, otvifvelaktigt skall kunna verka höjande på en vigtig kulturgren ej blott i hufvudstadens omnejd, utan i hela landet, hos Kejs. senaten anmäla om de beslut Stadsfullmäktige i ämnet fattat.

Helsingfors den 13 Maj 1875.

C. G. Estlander.

A. Collan. **Th. Sælan.**

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1875.

№ 25.

Betänkande af det utskott, som Helsingfors Stadsfullmäktige utsett för att afgifva yttrande i anledning af till Stadsfullmäktiges utlåtande öfverlemnadt förslag till ny stat för härvarande polisinrättning.

Jemte protokollsutdrag af den 23 Februari har utskottet fått emottaga en skrifvelse från Magistraten i Helsingfors jemte densamma bilagde handlingar, sålydande:

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Guvernörens i länet skrifvelse af den 8 innevarande Februari, angående ny stat för härvarande polisinrättning, får jemte till ärendet hörande handlingar, Magistraten äran härhos öfversända i afseende å det Herrar Stadsfullmäktige i ärendet affordrade yttrande.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

Viktor Ekroos."

"Till Magistraten i Helsingfors.

Sedan Kejserliga Senaten, enligt bref från Civilexpeditionen af den 19 Mars 1872, på tre år, eller till den 1 April innevarande år 1875, fastställt ny stat för polisinrättningen i denna Helsingfors stad, har Kejserliga Senaten derjemte anbefallt mig att i god tid före utgången af dessa tre år, söka förmå vederbörande stadsmyndigheter att med en större andel än härintills skett, bidraga till Polispersonalens underhåll, vid äfventyr att densamma eljest komme att förminskas. Men emedan detta vigtiga ärende sålunda skulle hafva måstat afgöras året innan Nådiga förordningen den 8 December 1873, angående kommunalförvaltning i stad, trädt i verkställighet, så har jag uti skrifvelse af den 29 September sistlidet år föreslagit Magistraten och stadens äldste att, å sin sida, ända till innevarande års utgång, bifalla till enahanda anslag för polisens underhåll, som under föregående tre år utgått från stads- och brandkassorna, med tillägg af ett, jemväl sistlidet år beviljadt dyrtidstillägg af tvåtusen finska mark. Härtill hafva Magistraten och stadens äldste förklarat sig villige, under förbehåll att å statens sida enahanda medgifvande, rörande de ifrån Statskassan utgående anslag för samma ändamål, kunde utverkas. — Och som Kejserliga Senaten, på derom gjord underdånig hemställan, numera erhållit Hans Kejserliga Majestäts nådiga tillstånd till den begärda förlängningen af år 1872 års stat med tillägg af tvåtusen finska mark extra anslag, så förestår nu att upprätta

nytt förslag till stat för Polisinrättningen i denna stad äfvensom till ny fördelning emellan Statsverket och staden af de härför erforderliga medlen, att gälla ifrån den 1 Januari nästkommande år 1876.

Den lägre Polispersonalens närvarande sammansättning är följande:

	Ordningspolisen.	Detektiva polisen.
Kommissarier . . .	3.	. . . . —
Öfverkonstaplar. .	9	. . . . 1.
Konstaplar	75.	. . . . 5.

Hvarje af stadens tre Polisvaktkontor står under hvar sin distriktskommissaries närmaste inseende; Öfverkonstaplarne, fördelade till tre på hvarje distrikt, dejourera hvar tredje dag å sine respektive vaktkontor och använda de återstående tvenne dagarne för att inspektera sina områden samt fullgöra öfrige, mångahanda åligganden, ibland hvilka isynnerhet uppbörden af utländningars bevillning är mycket tidsödande. — Af de till ordningspolisen hörande konstaplarne borde rätteligen följande antal såkallade pass bevakas, nemligen:

Inom 1 distriktet 6 dagpass och 2 nattpass
„ 2 „ 6 „ 2 „
„ 3 „ 2 „ 2 „

Summa 14 dagpass och 6 nattpass

hvilken bevakning, efter tre konstaplar för hvarje dag- (och natt-) pass samt af två konstaplar för hvarje (extra) nattpass, upptager femtiofyra konstaplar.

Återstående tjuguen konstaplar åligger deremot följande tjenstgöring:

Beskickningar . . . . . 3 konstaplar.
Kontorsvakt och bevakning af arresterade personer:
i 1 distriktet 4
i 2 „ 2
i 3 „ 2 . . . . . 8 „
Efterspaning af kringstrykande och lösaktiga qvinnor . . . . . 1 konstapel.
Torgdejourer, om aftnar vid theatrarne. . . . . 3 konstaplar.
Hamndejourer . . . . . 2 „
Bevakning utom staden åt Thölö sidan 2
Södernäs „ 2 . . . . . 4 „

Summa 21 konstaplar.

Då det emellertid befunnits alldeles omöjligt, att med den närvarande knappa aflöningen hålla polispersonalen fulltalig utan tvertom omkring en tredjedel konstapelbefattningar stått vakanta, så har allenast hälften af ofvanuppräknade pass i sjelfva verket kunnat besättas och bevakningen utom staden, åt Thölö och Södernäs, varit särdeles bristfällig. — Att ett sådant förhållande kunnat någon tid fortbestå, utan att allvarsamma olägenheter försports eller åtminstone blifvit för allmänheten synliga, förklaras till en del af de goda tiderna och de högt uppdrifna arbetslegorna

samt derutaf att tjenstgöringen tidtals varit så mycket mera betungande för den återstående personalen.

Ett annat missförhållande, som uppstått af den låga aflöningen, består deruti att konstaplarne begagnat hvarje sig yppande tillfälle för att öfvergå till annan befattning, i synnerhet vid jernvägarne, hvarest såväl lättare tjenst som högre aflöning stått att erhålla. — Tillfölje härutaf har polispersonalen varit utsatt för en oupphörlig omsättning och manskapet hinner icke förvärfva sig den för tjenstens ordentliga bestridande nödiga insigt eller vana. Exempelvis förefunnos den 31 December sistlidet år allenast tolf konstaplar, hvilka i mera än två års tid tjenstgjort vid polisen och flertalet hade blifvit under årets lopp antagne.

Det är Magistraten icke heller obekant, att sistlidet år en allmän arbetsinställning hotade att utbryta inom tjenstgöringen vid polisen och huruledes det lyckades att förekomma densamma allenast genom ögonblickligt kraftigt inskridande å befälets sida äfvensom genom tillmötesgående af vederbörandes skäliga anspråk på förhöjd aflöning genom det såkallade dyrtidstillägget. En ytterligare anledning till missnöje hos konstaplarne har gifvits af deras föreskrifna indelning uti fyra klasser med olika aflöning, men med fullkomligt enahanda tjensteåligganden.

Om man underkastar den närvarande passindelningen en närmare granskning så finner man snart att, äfven i den händelse att alla pass verkeligen skulle vara bevakade, hvilket emellertid såsom redan nämndes på långt när icke är förhållandet, flere stora gator såsom exempelvis André, Nylands, Stora Roberts, Nikolai m fl gator sakna permanent polisuppsigt och på samma sätt förhåller sig med de vigtiga områden, som ligga straxt bortom tullarne. — De flesta nattpass hafva af brist på folk redan i öfver ett års tid alldeles icke kunnat bevakas, och tanken att alldeles indraga desamma ligger derför nära tillhands. I sjelfva verket tillåter nedanstående förslag till ny passindelning, uti hvilket endast såkallade dagpass (dessa bevakas jemväl hela natten igenom) förekomma, icke allenast att fullständigare både dag och natt bevaka hela staden och dess yttre områden ända till Djurgården och Södernäs, utan ock att förminska konstaplarnes antal med fyra:

1:sta Distriktet:

1	passet:	Vägen till Södernäs lastageplats	3	konstaplar.
2	d:o	Kronohagen	3	„
3	d:o	Skatudden	3	„
4	d:o	Esplanaden	3	„
5	d:o	Långa bron och Kaisaniemi	3	„
6	d:o	Gloet och Narinken	3	„
7	d:o	Alexandersgatan	3	„
8	d:o	Jernvägstorget	3	„

2:dra Distriktet:

1	passet:	Vestra kajen	3	konstaplar.
2	d:o	Skilnaden och Trekantiga torget	3	„

3	passet:	Högbergs, Jägare och Skarpskyttegatorna .	3 konstaplar.
4	d:o	Nylands och Robertsgatorna	3 „
5	d:o	Rödbergs, Sjömans, Båtmans m. fl. gator .	3 „
6	d:o	Bergmansgatan och Brunnsparken . , . .	3 „

3:dje Distriktet.

1	passet:	Thölö trakten	3 konstaplar.
2	d:o	Kampen	3 „
3	d:o	Lappviken	3 „
4	d:o	Sandviken	3 „

Inalles således aderton pass, för hvilkas bevakning erfordras femtiofyra konstaplar, medan, enligt den nuvarande indelningen, erfordras femtiofyra konstaplar för patrulleringen inom staden och dessutom fyra för Thölö och Södernäs.

De sjutton konstaplar, hvilka enligt närvarande stat efter afdrag af nästnämnde fyra, äro anslagne till beskickningar, kontorsvakter, hamn- och torgdejourer m. m., kunna till sitt antal icke förminskas, till följe hvaraf det minsta antal konstaplar vid ordningspolisen, med hvilket man kan komma tillrätta, utgör sjuttioen, och då finnes icke ens någon reserv för inträffande sjukdomsfall eller tillfälliga vakanser. Man kan dock med förenämnde antal konstaplar slå sig ut äfven i dessa fall, emedan, allt efter årstiden, vissa poster, såsom t. ex. hamndejourerne om vintern, ett eller annat pass den ljusa årstiden o. s. v. kunna temporärt lemnas obesatte.

Med de vid ordningspolisen anställde trenne kommissarier och nio öfverkonstaplar kan någon reduktion icke företagas, hvaremot det vore i högsta grad önskligt att öfverkonstaplarne, hvilka äro öfverhopade af arbete, befriades ifrån den för dem alldeles främmande uppbörden af i staden vistande utländningars bevillningsafgift. Kommissarierne, derest till dessa befattningar fullt lämplige personer kunde erhållas, hafva dock möjlighet att jemte sin ordinarie tjenst, öfvertaga jemväl några andra med polisens handhafvande nära sammanhängande befattningar, hvarom straxt härefter utförligare.

Den detektiva polisen räknar sin första upprinnelse ifrån år 1869 men organiserades formligen först 1872, efter hvilken tid en öfverkonstapel och fem konstaplar, med något högre aflöning och befrielse från alla andra polisgöromål, uteslutande varit sysselsatte med upptäckande af begågna brott och efterspanande af tjufgods. Under den korta tiden af sin tillvaro har denna ringa styrka uträttat ganska mycket, såsom synes ifrån nedanstående sammandrag öfver dess verksamhet.

1872.	Antal.	Värde. Rmf:	pf.
Begågna tjufnader	667.	20,802:	37.
Upptäckta d:o	330.	10,266:	97.
Å andra orter begågne men här upptäckte tjufnader	16.	1,750:	25.

1873.

Begångna tjufnader	681.	37,832: 48.
Upptäckta d:o	279.	23,715: 56.
Å andra orter begågne men här upptäckte tjufnader	7.	304: 90.

1874.

Begågne tjufnader	676.	30,872: 48.
Upptäckta d:o	347.	15,374: 58.
Å andra orter begågne men här upptäckte tjufnader	8.	841: —

Härutaf synes, att i medeltal hälften af begågne tjufnader kunnat upptäckas och i samma förhållande har värdet af den stulna egendomen kunnat återfås. — I betraktande af den särdeles ansträngande tjenstgöringen vid detektiva polisen, synes en tillökning af dess personal vara af behofvet påkallad och kunde lämpligast sålunda åstadkommas att en af kommissarierne vid ordningspolisen, helst den för tredje distriktet, som gifver minst arbete, förordnades att tillika vara chef för den detektiva afdelningen af polisen, hvilken yttermera skulle förstärkas med en konstapel och således framdeles komma att bestå af:

En kommissarie, såsom chef.
En öfverkonstapel och
sex konstaplar.

Den nuvarande staten upptager visserligen också redan en af kommissarierne såsom chef för den detektiva polisen, men denna sistnämnda befattning har i sjelfva verket, af brist på dertill lämplige kommissarier bestridts af den detektiva öfverkonstapeln. Då likväl under årets utgång en förändring inom polispersonalen föreslår, som tillåter att erhålla en fullkomligt lämplig man till chef för den detektiva afdelningen, så kommer denna sålunda att effektivt ökas med två personer, hvilket åtminstone för den närmaste framtiden kan anses tillfyllestgörande.

En särdeles grannlaga och svårlöst fråga inom Polisförvaltningen är den om tillsynen öfver de prostituerade. — Den handhafves för det närvarande af en äldre poliskonstapel, hvilken i mon af sin innehafvande bildningsgrad, tillfredsställande skött sin befattning. — De såkallade besigtningsqvinnorna, hvilkas antal varierar ifrån sextio till åttatio inställas utaf honom alla veckor till en, tillsvidare provisionell, besigtningsbyrå, hvarest dessa qvinnors helsotillstånd undersökes af en enkom antagen läkare. — Kostnaderna för denna byrå uppgå till omkring tvåtusen fyrahundra finska mark årligen och bestridas till ena hälften af Medicinalstyrelsen och till den andra hälften utaf staden. Till denna byrå inställes äfven andra, icke till staden hörande, men härstädes kringstrykande lösaktiga qvinnor och inträffar härvid det märkeliga förhållande, att ehuru sistnämnda qvinnor äro till antalet färre, en större procent af med venerisk smitta behäftade personer bland dem brukar påträffas. Nyligen aflidne fattigläkaren i denna stad D. F. Forssman, som någon tid föreslått nämnde byrå, har uti en härhos bifogad skrift och sedermera äfven uti en från

trycket utgifven brochyr, närmare utvecklat sina, på flerårig erfarenhet stödda åsigter rörande detta ämne, och ibland annat framkastat förslaget om att myndigheterne, icke allenast borde hafva i sigte den sanitära och den egentliga polissidan utaf saken, utan jemväl den moraliska. Med anledning härutaf föreslår han anställandet af en enkom kommissarie uteslutande för uppsigten öfver de prostituerade, hvilken i främsta rummet skulle åläggas att försöka återföra dessa fallna qvinnor på den rätta vägen. Det kan dock med skäl ifrågasättas, huruvida en så beskaffad verksamhet, för hvilken en prest, en missionär eller ett välgörenhetssällskap äro de rätta förmedlarene kan anses lämplig för en polistjensteman; — Då härtill kommer att de qvinnors antal, hvilka öppet och yrkesmässigt bedrifva otukt, såsom ofvanföre nämndes, icke är anmärkningsvärdt stort och den hemliga prostitutionen, ehuru tyvärr nog allmän, dock icke urartat till en formlig depravation af de arbetande klasserne, så synes mig för ändamålet tillfyllest gjordt, om, jemte bibehållande af en poliskonstapel för ändamålet, en hvar af kommissarierne ålägges att inom sitt distrikt strängt öfvervaka prostitutionen, hvarigenom också ett väl behöfligt tillskott till dessa kommissariers aflöning ytterligare kan motiveras. — Förglömmas bör icke heller, att den detektiva polisen tillfölje utaf beskaffenheten af dess göromål, är försatt i tillfälle att hålla ett vaksamt öga uppå alla liderliga qvinnor. — Den provisionella besigtningsbyrån borde också förvandlas till en permanent och sjelfva besigtningen anförtros heldst den vid polisinrättningen anställde läkaren, derest denne eljest dertill befinnes lämplig.

Uti sjelfva Poliskammarens sammansättning, sådan den finnes bestämd genom Nådiga brefvet den 19 Mars 1872 behöfves någon annan förändring icke företagas än att kanslisterne anställas på ordinarie stat då någon rättvis anledning att qvarhålla dem emot arvode på extra ordinarie stat, icke torde förefinnas.

Sedan antalet af de vid Polisinrättningen i denna stad behöflige tjenstemän och betjente sålunda blifvit förslagsvis fastställdt, uppstår frågan om beloppet af den löneförhöjning för personalen, hvilken, med afseende å hvad i början af denna skrifvelse redan blifvit anfördt, och i betraktande af de stegrade hushyrorna, och lifsförnödenheternas förhöjda pris, måste anses oundviklig. — Att en poliskonstapel, som städse bör uppträda anständigt och till och med välklädd, som är tvungen att egna hela sin tid åt utöfningen utaf sin tjenst och dertill oupphörligt är utsatt för frestelsen af bestickning, under närvarande förhållanden icke torde kunna slå sig ut med mindre än ettusen mark om året, torde villigt medgifvas. Är han gift och har barn, så kan ifrågasättas huruvida ens ettusen tvåhundra mark äfven i den förutsättning att hustrun genom arbete bidrager till familjens underhåll, vore tillräckligt. Men då en förhöjning af de lägsta lönerna till ettusen tvåhundra mark om året skulle öka den äfven eljest nog dryga staten med yttermera femtontusen mark och skälig anledning förefinnes till den förhoppning, att för ettusen mark om året erhålla lämpliga personer, samt å andra sidan antalet poliskonstaplar icke kan utöfver det gjorda förslaget förminskas, med mindre än att egentliga patrulleringen kommer att före-

finnas endast på papperet, så har vid upprättandet af bifogade förslag till ny stat för Polisinrättningen i Helsingfors den lägsta aflöningen för fyratioen yngre konstaplar blifvit upptagen till ettusen mark, för trettio äldre till ettusen etthundra mark, och allenast för sex konstaplar vid den detektiva polisen till ettusen tvåhundra mark om året. — Öfverkonstaplarne vid ordningspolisen äro alla hänförda till en klass med ettusen femhundra marks aflöning för året, emedan indelningen i klasser, hvilken hvad konstaplarne vidkommer kan hafva sin anledning uti uppmuntran att genom nit och godt uppförande vinna befordran till högre klass, icke har någon tillämpning på öfverkonstaplarne, som redan bestå af utvaldt folk och hafva fullkomligt enahanda tjenstgöring. Deremot har för den detektiva öfverkonstapeln en aflöning af ettusen sexhundra mark om året blifvit föreslagen, emedan dennes befattning är förenad med större ansvar.

För öfrigt upptager staten för Poliskammaren en mindre förhöjning åt samtlige dess ledamöter och tjenstemän, med undantag af sekreteraren, som uppbär ansenliga sportler. — Kanslisterne äro likställde med kanslisterne vid Länestyrelsen och hvad notarierne vidkommer, så hafva desse, uti hosgående, af Poliskammaren insände skrifvelse, sjelfve motiverat skäligheten af en tillökning i deras förmåner.

Det sålunda uppgjorda förslaget till ny stat för Polisinrättningen i denna stad, sluter sig å etthundra tjuguniotusen tvåhundra fyratio mark om året, hvaremot nu gällande stat uppgår till allenast nittioåttatusen femhundra åttatio mark, hvartill för sistlidet och innevarande år tillkommer ett dyrtidstillägg om fyratusen mark för hvardera året, som till hälften utgår af statsverket och till andra hälften ifrån stadskassan. Med huru stor andel statsverket härintills, ehuru endast tillsvidare bidragit till Polisens underhåll i hufvudstaden, synes ifrån tillägget till bifogade kopia af nu gällande stat.

Det ansenliga bidrag till Polisens underhåll i hufvudstaden, hvilket sålunda härintills utgått utaf Statsmedel, har sin förklaring uti de egendomliga förhållanden hvilka, före införandet af Nådiga förordningen om kommunalförfattning uti städerne, egde rum på denna ort, i det concentreringen i Helsingfors af landets högsta — äfvensom af alla öfverstyrelser, Universitetet och en mängd militär, här sammanförde en sådan mängd embetsmän att deras antal kom upp emot och måhända öfvervägde det egentliga borgerskapets, utan att de förre, om de icke tillika voro fastighetsegare i staden, vore skyldige att till dess tunga bidraga eller berättigade att i dess allmänna angelägenheter deltaga. Då detta förhållande numera upphört bortfaller också det hufvudsakliga berättigandet till statsunderstöd för en sådan kommunalangelägenhet, som underhållet af Polisinrättningen, ock om än skäl förefinnas, att fortfarande påräkna något bidrag af statsmedel för ännsagde ändamål, så måste detta i alla händelser blifva ansenligt mindre än förut, heldst någon sådan förmon icke åtnjutes af landets öfriga städer undantagandes Åbo och Wiborg, de der förhållandevis erhålla obetydliga bidrag, hufvudsakligen motsvarande de på regeringens utnämnande ankommande polismästarenes aflöning. Likvisst bör man våga hoppas att landets rege-

ring för att underlätta öfvergången till den genom Nådiga förordningen den 8 December 1873 införda tingens nya ordning, skall befinnas villig att tillsvidare med en tredjedel af samtelige omkostnader för Polisinrättningen i hufvudstaden, till dess underhåll bidraga, hvaremot återstående två tredjedelar torde böra af stadens kassor tillskjutas. — Exempelvis beräknades kostnaden för Polisinrättningen i Stockholm för något år tillbaka till trehundra fjorton tusen femhundra nittio riksdaler, deraf statsverket tillsköt allenast trettiotusen trehundra sjuttiofem riksdaler och kommunen hela återstoden eller tvåhundra åttatiofyra tusen tvåhundra femton riksdaler.

Jag får nu anhålla att Magistraten ville öfverlemna detta förslag till Herrar Stadsfullmäktiges i Helsingfors ompröfning och sedermera med deras utlåtande och eget yttrande i saken sednast inom Augusti månads utgång inkomma och tillika återställa akten, på det att detta ärende, som afser bidrag af statsmedel och innefattar ändring af Hans Kejserliga Majestäts Nådiga förordning den 6 Maj 1861, angående Polisinrättningen i Helsingfors stad, äfvensom af Nådiga brefvet den 19 Mars 1872, rörande förändrad stat för polisen, måtte kunna Hans Kejserliga Majestäts Nådiga afgörande och godkännande underställas.

G. von Alfthan.

Emil Randén.

Förslag

till ny stat för Polisinrättningen i Helsingfors stad.

1 Polismästare, lön	6,000.	
hyresmedel	1,500.	
underhåll af hästar och åkdon	1,500.	9,000.
1 Underpolismästare, lön	4,000.	
hyresmedel	1,200.	
underhåll af häst och åkdon	800.	6,000.
2 ledamöter i poliskammaren, arvode hvardera	800.	1,600.
1 Sekreterare, lön	1,400.	
hyresmedel	600.	2,000.
2 Notarier, arvode hvardera	1,600.	3,200.
2 Kanslister, lön hvardera	600.	
hyresmedel	300.	1,800.
Säkerhets eller detektiva polisen.		
1 Kommissarie, lön	1,500.	
hyresmedel	800.	
tjenstgöringsarvode	700.	3,000.
1 Öfverkonstapel, lön	800.	
tjenstgöringsarvode	800.	1,600.

6. Konstaplar, en hvar lön	500.	
tjenstgöringsarvode	500.	
beklädnadsmedel	200.	7,200.
Ordningspolisen.		
2. Kommissarier, lön hvardera	1,500.	
hyresmedel	600.	
tjenstgöringsarvode	300.	4,800.
9 Öfverkonstaplar, lön enhvar	750.	
tjenstgöringsarvode	750.	13,500.
30. Äldre konstaplar, enhvar lön	500.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	200.	33,000.
41. Yngre konstaplar lön enhvar	400.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	200.	41,000.
Expenser		740.
Läkarearvode		800.
	Summma	129, 240.

Stat för Polisinrättningen i Helsingfors stad.

Nådigst fastställd den 19 Mars 1872.

1. Polismästare, lön	6,000.	
hyresmedel	1,200.	
Underhåll af hästar ock åkdon	1,200.	8,400.
1. Underpolismästare, lön	4,000.	
hyresmedel	800.	
underhåll af häst och åkdon	600.	5,400.
2. Ledamöter i poliskammaren, arvode hvardera	600.	1,200.
1. Sekreterare, lön	1,400.	
hyresmedel	600.	2,000.
2. Notarier, arvode hvardera	1,200.	2,400.
2. Kanslister, arvode hvardera	600.	1,200.
Säkerhets eller detektiva polisen.		
1. Kommissarie, lön	1,200.	
hyresmedel	600.	
tjenstgöringsarvode	200.	2,000.
1. Öfverkonstapel, lön	600.	
tjenstgöringsarvode	600.	1,200.

5. Konstaplar, enhvar lön	400.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	200.	5,000.

Ordnings polisen.

2. Kommissarier, lön hvardera	1,200.	
hyresmedel	600.	3,600.
3. Öfverkonstaplar, lön enhvar	600.	
tjenstgöringsarvode	600.	3,600.
4. d:o lön enhvar	520.	
tjenstgöringsarvode	480.	4000.
2. d:o lön hvardera	520.	
tjenstgöringsarvode	400.	1,840.
10. Konstaplar, enhvar lön	400.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	100.	9,000.
30. Dito, enhvar lön	400.	
tjenstgöringsarvode	300.	
beklädnadsmedel	100.	24,000.
10. Konstaplar, lön enhvar	350.	
tjenstgöringsarvode	300.	
beklädnadsmedel	100.	7,500.
25. Extra konstaplar, arvode enhvar	450.	
beklädnadsmedel	150.	15,000
Expenser		640.
Läkarearvode		600.
	Summa	98,580.

Häraf utgå tillsvidare från statsverket	54,000.
från stadens aflöningsfond	12,000.
Brandkassan	12,000.
Ytterligare beviljade från d:o	3,300.
Den ifrån Statsverket erforderliga tillökningen, som enligt detta förslag sålunda uppgår till	17,280.

har äfven blifvit på trenne år beviljad."

"Till Herr Guvernören öfver Nylands län.

Sedan nyligen fråga hos Herr Guvernören uppstått om förbättrande af kommissariernas, öfverkonstaplarnes vid Polisinrättningen i denna stad löneförmåner, får med biläggande af en utaf Notarierne vid berörde inrättning Sekreteraren vid Post-

direktionen Karl Fredrik Forssell, och Sekreteraren vid Forststyrelsen Mauritz Edvard Ekroos, till mig ingifven skrift jag ödmjukast framhålla behofvet af enahanda förmoner för såväl dem, som öfriga Poliskammarens tjenstemän af följande skäl:

Vid tiden den 6 Maj 1861, då den för bemälde tjenstemän ännu gällande stat nådigst fastställdes, voro lefnadskostnaderne, jemförelsevis nu, vida billigare, på sätt hvarje äldre medlem af denna stads kommun nogsamt har sig bekant hvarföre vidare ordnande derom torde vara öfverflödigt. Likaså hafva göromålen vid Poliskammaren derefter jemväl betydligen ökats icke allenast genom folkmängdens tillväxt i staden, utan äfven särdeles för sekreteraren, genom efterlefnaden af de tid efter annan utkomna bevillnings författningarne samt uppgörande af reqvisitioner å Polisbetjeningens löneförmåner och utdelning åt dem af desamma månadtligen i stället för att sådant för ännu icke fulla två år tillbaka verkställdes qvartaliter, samt enär härtill kommer den påpasslighet, som oafbrutet under seglations tiderne uti Sekreteraren tages i anspråk vid efterlefnaden af Nådiga förordningen om pass af den 17 Juni 1862. På grund hvaraf jag anser mig böra hos Herr Guvernören vördsammast föreslå att jemte det kansliststjensterne härstädes för framtiden ställes på ordinarie fot emedan kanslisterne icke i ringa mån bidraga till kansli arbetenas underlättande, följande förslag till stat för nedannämnde tjenstemän vid Poliskammaren äfvensom till expenser härstädes, nemligen:

2:ne Ledamöter, arvode hvardera	800. —	1,600. —
1. Sekreterare, lön	1,800. —	
hyresmedel	800. —	2,600. —
2:ne Notarier, arvode hvardera	1,600. —	3,200. —
2:ne Kanslister, lön hvardera	600. —	
hyresmedel, hvardera	400. —	2,000. —
Expenser	740. —	740. —
Arvode för en läkare	800. —	800. —

S. Barck".

"Högädle Herr Polismästare.

Under det antal år, som förflutit sedan den för Poliskammaren i staden ännu gällande stat af den 6 Maj 1861 utfärdades, hafva flere ganska väsendtliga förändringar i förhållanderna inträffat såväl hvad angår de till Poliskammarens handläggning hörande mål och ärender som isynnerhet beträffande lefnads kostnaden å orten samt en följd deraf värdet på allt slags arbete. Sålunda har ej allenast antalet af de brott och förseelser, kvilka bero på Poliskammarens åtgöranden i ett eller annat hänseende, år efter år betydligt stegrats, utan äfven skrifveriet mångdubblats jemte det att kostnaderna för renskrifningen ökats, då alla slags förnödenheter och hushyrorna uppdrifvits till nära nog dubbelt emot för några år sedan.

De kostnader underskrifne såsom notarier vid Poliskammaren, isynnerhet

under sednaste åren fått vidkännas för utskrifning af de, nästan vid hvarje sammanträde flera till antalet förekommande ransakningar, hvilka för vidare handläggning hänskjutas till annan rätt, hafva också derföre fallit sig så kännbara att vi för deducering af sjelfva protokollen, utfärdande och afskrifning at saköres längden för hvarje månad samt upprättande af såkallade Prokurators och andra förteckningar, fått beräkna oss en nog ringa, arbetet ej motsvarande ersättning.

Vi hafva derföre sett oss tvungne ödmjukast anhålla att Herr Polismästaren, som nogsamt har sig bekant de nu i korthet vidrörda omständigheterna, ville å högvederbörlig ort gunstbenäget förorda oss till erhållande af ett välbehöfligt tillskott i det arvode vi, i egenskap af Poliskammar-Notarier för närvarande uppbära, att såsom renskrifningsbidrag framdeles utbetalas med åtminstone fyrahundra mark om året åt oss hvardera, räknadt ifrån innevarande års början, på det vi ej må se oss tvungne att vid en tid då också annars är svårt att finna sin utkomst, afträda från en befattning den vi under redan ett decennium utan påminnelser från Herrar ordförandes sida i Poliskammaren utöfvat.

Helsingfors den 31 Januari 1874.

C. F. Forssell. M. E. Ekroos."

Vid det utskottet genomgått ofvanintagne nu gällande aflöningsstat jemte det af Herr Guvernören uppgjorda till stadsfullmäktige i afseende å utlåtande öfverlemnade förslag till ny stat för polisinrättningen i staden, har utskottet i och för en lättare öfversigt af polismaktens utveckling sedan år 1826, då den först gjordes till en statsinstitution, och aflöningarnes olika belopp på de olika tiderna för dess ombildning, uppgjort bilagde tabell, utvisande icke allenast antalet af tjenstemän och betjente utan äfven deras aflöningar, skildt enligt kungörelsen af den 21 Februari 1826, förordningen den 6 Maj 1861, nådiga brefvet den 19 Mars 1872 och Guvernörens nu uppgjorda förslag, hvarhos utskottet deri utfört äfven det förslag, hvarvid utskottet stannat, såsom ock stadens folkmängd på de nu angifna olika tiderna.

Vid öfvervägande af Herr Guvernörens förslag, främst hvad polisens antal angår, har utskottet funnit hurusom detta, utgörande för närvarande 3 komissarier, 10 öfverkonstaplar och 80 konstaplar eller således inalles 93 man, otvifvelaktigt är talrikare än behofvet nödvändigtvis kräfver. Ett öfvertygande bevis för denna utskottets åsigt föreligger äfven i det af Herr Guvernören uppgifna förhållandet att polisens antal på senare tider icke på långt när varit fulltaligt, utan torde tidtals ända till en tredjedel och måhända derutöfver af konstapelstjensterna stått obesatta. Det oaktadt synes tjenstgöringen hafva anmärkningsfritt blifvit besörjd, åtminstone har någon nämnvärd klagan från allmänhetens sida ej försports. Orsaken dertill torde få sökas äfven deri att antagligen de jemförelsevis bästa och pålitligaste bland betjeningen qvarstått, ett förhållande som åter talar för den äfven af utskottet

omfattade åsigt att en fåtaligare men duglig poliskår, är vida att föredraga framför en talrikare men mindre pålitlig sådan. Den förra, rätt ledd, måste otvifvelaktigt vinna allmänhetens förtroende och medverkan, den senare aldrig: och derförutan kan en huru talrik polisstyrka som helst föga uträtta för sitt ändamål.

Utgående från dessa allmänna synpunkter har utskottet stannat vid den öfvertygelse att polisens nuvarande styrka bör kunna till någon del nedsättas.

De vidare skäl som tala härför äro följande.

Polisbevakningen afser icke och kan rimligtvis ej afse att ensam och uteslutande bereda skydd till lif och egendom. Det tillförlitligaste och bästa skydd måste alltid sökas i den enskildes egen omtanke och försigtighet; ty i motsatt fall vore intet samhälle rikt nog att underhålla en för sådant ändamål tillräckligt talrik och tillika fullt pålitlig polis. Dess uppgift gentemot allmänheten synes utskottet företrädesvis vara; att vid behof lemna den enskilde nödigt biträde; att öfvervaka den allmänna ordningen och dervid aktgifva på och undanrödja sådana missförhållanden, som hota att störa ordning och säkerhet, samt att, då brott blifvit begånget, söka upptäcka den skyldige.

Polisens tjenstgöring synes derföre i allmänhetens intresse böra ordnas så att dessa ändamål så vidt görligt ernås, eller: att den enskilde vid behof lätt och säkert må kunna erhålla polisens biträde, att ordningens öfvervakande ordentligen besörjes och kontrollen deröfver underlättas, samt att begångna brott uppdagas och förbrytaren ertappas.

Anordnandet af polisens tjenstgöring ankommer emellertid icke på stadsfullmäktige; något detaljeradt förslag i sådant syfte har utskottet derföre icke ansett sig böra uppgöra. Men då utskottet åligger aflemna förslag till utlåtande rörande ifrågasatt ny stat för polisen i Helsingfors, hvarmed så mycket mer sammanhänger frågan om poliskårens styrka, deri utskottet trott en reduktion kunna ske, som ökade bidrag, grundade på polisens förökade antal, nu äfven affordrats staden, har det för utskottet blifvit nödvändigt att framhålla sättet och grunderna för en sådan reduktion och i följd deraf att jemväl beröra frågan huru denna reduktion, enligt utskottets åsigt, kunde utan att ofvannämnda ändamål med polisens verksamhet förbises, genomföras. I sådant syfte utber sig utskottet få framhålla följande.

På det utväg må beredas polisen att på reqvisition från vaktkontoren lemna erforderligt biträde är främst nödigt att kontorsvakten å hvarje vaktkontor förstärkes till minst tre eller hellre fyra man utom dejourerande öfverkonstapeln. Nu torde det icke sällan inträffat att, i brist på folk, handräckning måstat vägras, enär å kontoret icke funnits mer än en dejourerande konstapel, hvilken derifrån ej fått aflägsna sig. För att utan tillökning i personalen kunna åstadkomma en sådan förstärkning har utskottet då, enligt Herr Guvernörens förslag, på andra och tredje vaktkontoren komme att stationeras endast två kontorsvakter, trott sig böra föreslå att det tredje vaktkontoret indrages, och staden i afseende å polisbevakningen delas i endast två i stället för den nuvarande indelningen i tre distrikter. Något väsentligt hinder

häremot borde skäligen ej möta enär andra och tredje distriktet enligt nuvarande indelning tillsammantagne äro obetydligt större till omfång än det första samt anmälningar, ingångna å bägge dessa kontor, föga torde i antal eller vigt öfverstigit de i det första. Den ringa olikhet, som häri kunnat förete sig, bör äfven lätt kunna utjemnas genom en förändrad gränslinie emellan första och andra distriktet, hvilken linie utskottet tänkt sig dragen längs med jernvägsbanken öfver Thölö viken och norr om jernvägsområdet till Esbo tull samt derefter längs Östra Henriksgatan till Södra Esplanadgatan, längs denna till Kaserngatan och sedan utmed denna gata och Jungfrustigen till Hafsgatan, kommande området öster om denna linie att utgöra första och vester om densamma att utgöra andra distriktet.

Väl kunde emot indragningen af det tredje vaktkontoret det inkast göras att vägen ifrån distrikternas yttre gränser till vaktkontoren blefve något längre än förut. Men olägenheten af ett längre afstånd har härintills visat sig vara af ringa eller ingen betydenhet. Första distriktets vaktkontor har nemligen städse legat nästan inpå gränsen emot andra distriktet samt detta och tredje distriktets vaktkontor åter, det ena vid Stora Robertsgatan det andra vid Andregatan, hafva i långa tider befunnits likaså nära nog på gränslinien dessa distrikter emellan och på ungefär 800 alnars afstånd från hvarandra, utan att någon klagan öfver aflägset läge försports. Genom den förändrade gräslinien komme tvärtom första vaktkontoret att ligga mera centralt för distriktet och vid valet af plats för det andra vaktkontoret kunde olägenheter, hvad detta distrikt angår, äfven lätt undanrödjas. Fördelarna af denna indragning blefve deremot flere och, såsom det synes utskottet, ganska betydande. Bland dessa må företrädesvis nämnas följande eller:

a.) att en kommissarie blefve ledig från uppsigten öfver kontoret och deraf härflytande göromål samt således uteslutande kunde användas såsom chef för den detektiva afdelningen och för besigtnings väsendet samt prostitutionens öfvervakande, hvilka vigtiga åligganden lämpligast synas kunna och böra underläggas denna afdelning;

b.) att en öfverkonstapelstjenst kunde indragas.

c.) att kontorsvakten äfven i det andra vaktkontoret kunde ökas till fyra utan att någon tillökning i personalen derföre erfordrades; samt

d.) att detta vaktkontor kunde förses med en ändamålet mera motsvarande lokal än den nuvarande och dermed förenas en eller törhända två mindre förvaringsceller, hvarigenom den med äfventyr och obehag förenade nödvändigheten att såsom nu till första vaktkontorets förvaringsrum befordra alla dem som inom de bägge andra distrikterne upptagas och måste hållas i förvar blefve undanröjd, utan att några anmärkningsvärdt högre kostnader genom denna förbättring af lokalen komme i fråga, enär hyra och öfriga omkostnader för det till indragning föreslagna tredje vaktkontoret sannolikt i det närmaste komme att uppväga kostnaderna för förbättringen af lokalen för det andra.

Öfvervakandet af den yttre ordningen med skyldighet att derunder jämväl

aktgifva på vådliga missförhållanden m. m., hvilket sistnämnda åliggande dock företrädesvis synes böra tillkomma den detektiva polisafdelningen, skulle deremot åligga den patrullerande polisen, hvilken jemväl hade att i nödfall lemna behöfligt biträde åt enskilde då sådant nödvändigt och utan dröjsmål erfordras.

För fullgörande af dessa åligganden behöfves nödvändigtvis icke någon synnerligen tät bevakning blott denna är så jemnt som möjligt fördelad öfver staden och så anordnad att den patrullerande konstapeln lätt kan af sitt befäl kontrolleras och af den hjelpsökande anträffas. Dessa ändamål synas kunna väl ernås om patrulleringen (passen) ställas så vidt möjligt på räta linier eller utmed vissa längre gator. Bevakningen borde derpå icke lida utan fasthellre vinna i omfattning enär den patrullerande derunder naturligtvis vore i tillfälle och äfven skyldig att aktgifva jemväl på de tvär- eller sidogator, som skära eller utmynna emot passet, hvarutom ordningen i öfrigt borde vid tidt och ofta anställande inspektioner af vederbörande öfverkonstaplar inom de dem tilldelade områden eller quartal öfvervakas med biträde af de ifrån patrullering eller annan tjenstgöring för tillfället lediga, till disposition eller "för behof" stående konstaplarne. Att utsträcka patrulleringen utmed chausseerne utom tullarne har utskottet icke ansett nödvändigt; men då rörelsen vid Södernäs lastageplats betydligt tillvuxit och flere fabriker samt större arbetarebostäder i stadens närhet utom tullarne förefinnas och framkallat en ökad rörelse derstädes, har utskottet trott dessa trakter icke böra lemnas helt och hållet utan polisbevakning, hvilken dock torde tillfredsställande kunna ombesörjas sålunda att en poliskonstapel stationerades och bosattes i Södernäs, samt en vid de nya arbetarebostäderne invid östra och jemväl en vid arbetarebostäderne invid vestra chaussén, med skyldighet för dem att öfvervaka ordningen derstädes och i närheten derintill samt att vid behof lemna nödig handräckning. Genom bevakningens anordnande i ungefärlig öfverensstämmelse med denna i hufvuddrag angifna plan och de förbättringar deri, en insigtsfull polisstyrelse säkert kan göra, och om tillika till en början helst de gatulyktor inom staden, som nu släckas klockan 3 på natten, de mörka årstiderna hållas lysande till en timme före solens uppgångstid, dock äfven den mörkaste tiden i intet fall längre än till klockan 6 på morgonen, samt några lyktor på lämpliga platser jemväl uppställdes för belysning af chausseerne närmast på ömse sidor utom staden, en åtgärd som icke blott komme att i hög grad underlätta bevakningen utan ock göra denna mindre angelägen, enär brott och oordning i allmänhet sky ljuset, kunde, enligt utskottets öfvertygelse, de nuvarande passens antal ifrån 14 dag- och 6 nattpass utan äfventyr nedsättas till högst 13, törhända än färre, dag- och 2 nattpass, samt en motsvarande minskning i poliskårens styrka altså ega rum.

För jemförelses skull införes här en af Poliskammaren meddelad uppgift öfver den nuvarande passindelningen äfvensom utskottets ofvannämnda plan till fördelning i sådant afseende.

Den nuvarande passindelningen:

"Första Distriktet.

Dagpass tillika nattpass.

1 passet: Hela sjette stadsdelen eller skatudden.
2 „ Norra Esplanadgatan från hörnet af Unionsgatan till Östra Henriksgatan.
3 „ Alexandersgatan från hörnet af Mariegatan till Östra Henriksgatan.
4 „ Mariegatan från hörnet af Regeringsgatan till Elisabetsgatan och utmed sistnämnde gata till Konstantinsgatan samt vidare längs densamma till Kristiansgatan.
5 passet: Unionsgatan från hörnet af Regeringsgatan ända till Broholmen med passerande af den såkallade Narinken.
6 „ Från Esbo tull längs Östra Henriksgatan till Brunnsgatan och utmed densamma till Michælsgatan samt vidare till Kajsaniemi park.

Nattpass.

1 passet: Från Högvakten till Kyrkogatan samt vidare längs Norra kajen öfver Elisabetstorg utmed Mauritzgatan till Brobergskajen.
2 „ Hela Kajsaniemi park, Berggatan till Regeringsgatan och utmed densamma till Fabiansgatan samt sedan längs sistnämnde gata till Trädgårdsgatan.

Andra Distriktet.

Dagpass, tillika nattpass.

1 passet: Hela Vestra kajen till Bernhardsgatan samt utmed densamma till Gardes kaseren.
2 „ Från Generalguvernörshuset utmed Södra Esplanadgatan längs Skilnaden till Ludvigs-, Richards-, Norra Magasins- och Fabiansgatan till utgångspunkten.
3 „ Lilla Robertsgatan samt från densamma hela Högbergsgatan till Bergmansgatan.
4 „ Från Nylandsgatan längs Fredriksgatan till Bangatan samt utmed densamma till hörnet af Georgsgatan.
5 „ Från Albertsgatan längs Röbergsgatan till Styrmansgatan och utmed densamma till Sjömansgatan samt längs sistnämnde gata till Albertsgatan.
6 „ Från Fredriksgatan längs Båtsmansgatan och Väfvaregatan till Bergmansgatan.

Nattpass.

1 passet: Hela Brunnsparken, Brunnshusvägen och Magasinsgatan samt Bergmansgatan ända till Jungfrustigen.
2 „ Jägaregatan till Fredriksgatan och utmed sistnämnde gata till Skarpskyttegatan samt längs densamma till Kaserngatan och vidare till Ryttaregatan.

Tredje Distriktet.

Dagpass, tillika nattpass.

1 passet: Från Sandvikstorget längs Boulevardsgatan till Skillnaden samt utmed Vestra Henriksgatan till hörnet af Wladimirsgatan.

2 „ Från Annegatan längs Fredriksgatan till Eriksgatan samt derifrån vidare utmed Lappviksgatan till Lutherska begrafningsplatsen.

Nattpass.

1 passet: Från Nylandsgatan längs Annegatan till Simonsgatan samt utmed densamma till Vestra Henriksgatan.

2 „ Från Nylandsgatan längs Albertsgatan till Wladimirsgatan samt utmed densamma till Slagtarhusen."

Utskottets plan till passindelning:

"Första Distriktet.

Dagpass, tillika nattpass.

1. Hela sjette stadsdelen eller Skatudden.
2. Hela Norra Esplanadgatan.
3. Mariegatan från hörnet af Alexandersgatan till Elisabetsgatan och utmed sistnämnde gata till Konstantinsgatan samt vidare längs densamma till Kristiansgatan.
4. Unionsgatan från Alexandersgatan till Broholmen.
5. Michælsgatan från Alexandersgatan till Kajsaniemi samt under sommar och höst äfven parken.
6. Östra Henriksgatan från Alexandersgatan till tullen.
7. Fabiansgatan från Södra Esplanadgatan till Kaserntorget och snedt öfver detta till högsta punkten af Kaserngatan.

Nattpass.

1. Från Högvakten till Kyrkogatan samt vidare längs Norra kajen öfver Elisabetstorg utmed Mauritzgatan till Brobergskajen.
2. Vestra kajen och Magasinsgatan till Brunnsparken.

Andra Distriktet.

Dagpass, tillika nattpass.

1. Högbergsgatan från brandtornet till Bergmansgatan.
2. Stora Robertsgatan.
3. Boulevardsgatan.
4. Wladimirsgatan.
5. Från Fredriksgatan längs Sjömansgatan till Albertsgatan och utmed denna till Gamla badhusvägen och längs hela denna gata.
6. Båtsmansgatan."

För att åskådliggöra dessa begge passfördelningar biläggas två plankartor öfver staden upptagande, den ena passen äfvensom polisdistrikterna enligt nuvarande indelning, samt den andra distrikts och passindelningen efter utskottets plan.

Hvad vidare angår polisens ofvan jemväl antydda uppgift att aktgifva på och undanrödja för allmänna säkerheten vådliga missförhållanden samt att upptäcka begångna brott, så synes denna uppgift, deri äfven inbegripet besigtningsväsendet och öfvervakandet af prostitutionen, närmast tillhöra och böra åligga polisens detektiva eller spanande afdelning. För att kunna bedöma denna år 1872 organiserade afdelnings gagn har utskottet ifrån stadens poliskammare inbegärt uppgifter årsvis ej mindre angående antalet begångna och upptäckta brott ifrån och med år 1862 till närvarande tid utan ock om tillrättafången stulen egendom och i hvilken mon polisen eller enskilde till upptäckterna medverkat. Dessa upplysningar har Poliskammaren i skrifvelse af den 27 April, som samma dag ankom, benäget meddelat och framgår deraf att betydligt gynnsammare resultater vunnits ifrån och med år 1872, och synes denna afdelnings gagnelighet alltså vara ställd utom allt tvifvel. Denna afdelning bör således icke minskas utan borde fastmer förstärkas på ofvan redan antydt sätt eller sålunda att den inom 3:dje distriktet nu tjenstgörande kommissarien, som, derest det tredje vaktkontoret indroges, blefve ledig, borde anställas uteslutande för denna afdelning för att såsom närmaste chef leda dess verksamhet.

För polisens tjenstgöring, ordnad enligt de af utskottet ofvanangifna grunder och i öfverensstämmelse med den af utskottet framlagda plan, skulle alltså erfordras.

För ordningspolisen.

Kommissarier	2.	2.
Öfverkonstaplar	8.	8.
Konstaplar för patrullering i 13 dagpass å tre man för hvarje	39.	
och i 2 nattpas å 2 för hvardera	4.	
„ såsom beskickningar	3.	
„ „ kontorsvakter	8.	
„ „ torgdejourer och vid theatrarne	3.	
„ „ hamndejourer	2.	
„ „ bevakning utom staden åt Thölö sidan	1.	
åt Södernäs sidan	2.	62.

För spanings-polisen.

Kommissarie	1.
Öfverkonstapel	1.
Konstaplar	6.

eller således inalles 3 kommissarier,
9 öfverkonstaplar och
68 konstaplar, — och en minskning i antalet enligt 1872 års stat sålunda kunna ske med en öfverkonstapel och 12 konstaplar.

Med denna styrka borde polisens tjenstgöring, om blott pålitligt folk kan erhållas, hvilket med förhöjda löner torde få förutsättas, så mycket hellre kunna fullt tillfredsställande besörjas som hamndejourerne under vintermånaderna, medan isen i hamnarne ligger säker, kunna undvaras och för annan tjenstgöring användas samt, om endast tio timmars tjenstgöringstid i dygnet fordras af hvarje konstapel, de patrullerande konstaplarna, af hvilka de å dagpassen fördelade utgöra två fyra timmars turer och de i nattpassen endast en till tiden lika lång tur i dygnet, alltså böra derutöfver stå till disposition eller "för behof", de förre i två och de senare i sex timmar hvarje dygn, hvilket lemnar en icke skildt beräknad tjenstgöringstid, utaf de 39 å dagpassen fördelade konstaplarne, af 78 timmar och utaf de till ensamt natt-tjenstgöring indelade af 24 timmar, eller således inalles 102 timmar i dygnet. Antages deremot 12 timmars tjenst böra af hvarje konstapel utgöras, ökas tillgången för tillfällig eller reservtjenstgöring med 86 timmar per dygn.

Hvad sedan beträffar frågan om polisens aflöning så har utskottet vid öfvervägandet af denna fråga främst fästat sig vid det af Herr Guvernören uppgifna och äfven kända förhållandet att poliskåren under de senare åren icke kunnat hållas fulltalig och att personalen under denna tid varit ytterst rörlig och ständigt måst omsättas, ett förhållande som, på sätt Herr Guvernören jemväl framhållit, högst menligt måste inverka på tjenstgöringen. Då orsakerna till denna jemna omsättning bland polisbetjeningen och svårigheten att rekrytera densamma enligt utskottets öfvertygelse otvifvelaktigt måste sökas, företrädesvis om också icke uteslutande, deri att polisens aflöning, oafsedt äfven nu rådande abnorma prisförhållanden, i allmänhet är för låg, måste alltså, för att vid polisen må kunna fästas dugligt folk, aflöningen nödvändigtvis höjas.

Då Herr Guvernörens förslag till en sådan förhöjning öfverhufvud synts utskottet väl grundadt har utskottet, som endast i några få fall trott sig böra föreslå mindre jemnkningar deri, i närmaste öfverenstämmelse med detsamma uppgjort sitt förslag till aflöningsstat för polisens tjenstemän och betjente. Dessa jemnkningar med skälen för desamma utber sig utskottet att här få framställa.

Ledamöternas i poliskammaren nuvarande arvode af 600 mark har utskottet ansett fullt tillräckligt, då poliskammaren har session endast två gånger i veckan.

På samma grund och då Notarierne äro vid protokollet sysselsatte endast hvarannan månad i tur samt då deras arbete, sedan genom Nådiga Förordningen af den 4 Augusti 1869 målen angående svordom, oljud å gata, sabbatsbrott samt fylleri och dryckenskap undandragits Poliskammarens domsrätt, betydligt minskats och numera på långt när icke kan anses motsvara en notaries vid Magistraten eller Rådstufvurätten med aflöning af från 1,600 till 2,000 mark, har utskottet, enär ifrågavarande befattningar alltså måste betraktas endast såsom mindre bitjenster för sina innehafvare, ansett någon förhöjning i Notariernes arvode för närvarande ej böra

komma ifråga. Skulle dock ofvannämnde ärender framdeles komma att, på sätt utskottet här nedan föreslagit, återläggas under Poliskammarens domsrätt, torde den föreslagna löneförhöjningen för Notarierne böra tillstyrkas.

Kanslisterne har deremot utskottet ansett icke böra vara lägre aflönade än konstaplarne, hvarföre och då det är angeläget att till dessa befattningar erhålla ordentligt och arbetsamt folk, utskottet funnit sig böra förorda en förhöjning i det för dem föreslagna arvodet med etthundra mark eller ifrån 900 till 1,000 mark hvardera. Tillika har utskottet, bland annat äfven i tjenste innehafvarenes intresse och på det de med denna befattning må kunna förena någon annan, ansett tjensterna icke böra blifva ordinarie utan endast arvodesplatser.

Arvodet för läkaren har utskottet ansett icke böra ökas, enär detta i förhållande till arbetet med polisens sjukvård jemfördt med t. ex. fattigläkarenes arbete och aflöning, synes tillräckligt.

Enär polisen ofta nog då den måste inskrida för att stäfja våldsamheter eller anhålla för säkerheten vådliga personer m. m. tillfogas skador, för hvilka ersättning, i brist af tillgång, sällan kan utbekommas hos den skyldiga, och detta förhållande naturligtvis ledt och fortfarande måste leda derhän att polisen, för att undvika befarad skada, alldeles icke eller och sent eller med alltför stor tveksamhet vid dylika tillfällen inskrider, hvarigenom olyckor lätt nog kunna inträffa, synes det utskottet af vigt att såvidt görligt åtminstone den af orsakerne till en sådan tveksamhet som kan påverkas, eller farhågan för skada å kläder och uniforms persedlar, undanrödjas. I sådant syfte och då äfven rättvisan synes fordra att oförskyldt ådragen skada i tjensten, hvarföre den lidande i brist på tillgång hos den skyldige ej kan utbekomma godtgörelse, ersättes, har utskottet i dess förslag till aflöningsstat upptagit en summa af 1,000 mark att, enligt Poliskammarens bestämmande, för sådane ändamål främst användas och öfverskottet, der sådant uppstode, fördelas såsom gratifikationer för synnerlig utmärkelse i tjensten.

Genom nådigt bref af den 23 Mars 1863 är stadgadt att till bekostande af den polisbevakning, som bör finnas för att upprätthålla ordningen vid offentliga tillställningar, skall en hvar som sådan föranstaltar, erlägga 2 mark för mindre tillställningar och 4 mark för sådane af större omfattning, vid hvilka antingen två polisbetjente nödgas mer än sex timmar hvardera tjenstgöra eller och flere polisbetjentes närvaro pröfvas vara af nöden. Genom dessa afgifter, hvaraf hälften qvartalsvis fördelas emellan alla öfverkonstaplar och konstaplar, som under hela qvartalet tjenstgjort, och andra hälften användes till gratifikationer, hafva enligt uppgift influtit

år	1869	finska	mark	1,031.
„	1870	„	„	1,010.
„	1871	„	„	1,314.
„	1872	„	„	994.
„	1873	„	„	1,288.
„	1874	„	„	1,577.

Då dessa afgifter emellertid äro nog låga enligt nu gällande prisförhållanden har utskottet ansett skäligt föreslå att desamma måtte förhöjas med 50% eller i förra fallet till 3 och i det senare till 6 mark samt att anteckning härom måtte ingå i aflöningsstaten.

Utöfver aflöningen tillfaller Poliskommisarierne en sportel inkomst eller åklagareandelen i de böter som på vederbörande kommisariers åtalan af Poliskammaren ådömmas. Enligt från stadens räkenskaper hemtade upplysningar hafva dessa bötes-andelar under åren 1870—1872 utfallit till följande belopp eller

år 1870 till mark 2,002: 20.
„ 1871 „ „ 1,483: —
„ 1872 „ „ 2,084: 50.

eller således för 3 år till inalles 5,569 mark 70 penni hvilket belopp fördeladt på tre kommisarier gifvit dem en inkomst under nämnde tid af i rundt medeltal 618 mark per år.

Då detta sätt att bereda polisen inkomster emellertid synts utskottet mindre ändamålsenligt enär, då åtalen äro förenade med fördel för åklagaren, den misstanke lätt kan vinna insteg hos allmänheten att åtalen någon gång äro föranledda mindre af nödvändighet än af åklagarens begär att öka sina inkomster samt en sådan misstanke, om också obefogad, företrädesvis är väl egnad att nedsätta polisens anseende samt hindra uppkomsten och befästande af det förtroende från allmänhetens sida, som borde utgöra polisens säkraste stöd, har utskottet, då rättelse i detta förhållande nu lämpligast kunde vinnas i sammanhang med öfrige ifrågasatta förändringar i Nådiga Förordningen af den 6 Maj 1861, ansett sig nu jemväl böra göra framställning härom. Men då denna inkomst skäligen ej bör frångå kommissarierne utan vederlag, helst deras annars nog snäfva aflöning gör ett tillskått deri välbehöfligt, har utskottet, för vinnande af ofvannämnde syftemål utan minskning i kommissariernes aflöning, ansett sig böra föreslå att den dem tillkommande åklagareandel i böter, som af Poliskammaren utdömes och utfaller, måtte framdeles ingå till kronan eller ock till stadens kassa, hvaremot kronan eller staden i vederlag till de vid polisen anställde tre kommissarier, till jemn fördelning dem emellan, skulle utbetala en ofvannämnde medelinkomst per år motsvarande summa, att qvartalsvis jemte lönen af vederbörande uppbäras, och hvilken summa med anteckning om huru densamma bör fördelas, borde i rundt tal med 1,860 mark i aflöningsstaten införas.

I öfverenstämmelse med ofvan framhållna grunder har utskottet uppgjort följande

"Förslag till aflöningsstat för Polisinrättningen i Helsingfors.

	För en.	För alla.
1 Polismästare, lön	6,000.	
hyresmedel	1,500.	
underhåll af hästar och åkdon	1,500.	9,000.

1 Underpolismästare, lön	4,000.	
hyresmedel	1,200.	
underhåll af häst och åkdon	800.	6,000.
2 ledamöter i poliskammaren, arvode hvardera	600.	1,200
1 Sekreterare, lön	1,400.	
hyresmedel	600.	2,000.
2 Notarier, arvode hvardera	1,200.	2,400.
2 Kanslister, arvode hvardera	1,000.	2,000.
Ordnings-polisen.		
2 kommissarier, lön	1,500.	
hyresmedel	600.	
tjenstgöringsarvode	300.	
	2,400.	4,800.
8 öfverkonstaplar, lön enhvar	750.	
tjenstgörinsarvode	750.	
	1,500.	12,000.
30 äldre konstaplar, lön enhvar	500.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	200.	
	1,100.	33,000.
32 yngre konstaplar, lön enhvar	400.	
tjenstgöringsarvode	400.	
beklädnadsmedel	200.	
	1,000.	32,000.
Detektiva- eller spanings-polisen.		
1 Kommissarie, lön	1,500.	
hyresmedel	800.	
tjenstgöringsarvode	500.	2,800.
1 Öfverkonstapel, lön	1,000.	
tjenstgöringsarvode	800.	1,800.
6 konstaplar, enhvar lön	500.	
tjenstgöringsarvode	500.	
beklädnadsmedel	200.	
	1,200.	7,200.
Expenser		740.
Läkarearvode		600.

Till ersättande af oförskyld skada, ådragen i tjensten å kläder och munderingspersedlar, då godtgörelse derför, i brist af tillgång hos den skyldige,

ej kan utbekommas, äfvensom till gratifikationer för synnerlig utmärkelse i tjensten, efter Poliskammarens bestämmande . . . . . 1,000.

Summa 118,540.

Anm. 1. Hvar och en, som i Helsingfors föranstaltar offentlig lustbarhet och dertill emot betalning inbjuder allmänheten samt förty är förbunden att utgöra den i Nådiga kungörelsen af den 5 Maj 1818 stadgade fattig- och arbetshusafgift, skall jemväl bidraga till bekostande af den polisbevakning, som för ordningens upprätthållande vid tillställningen befinnes vara af nöden och dertill af vederbörande Polismästare förordnas i mån af tillställningens och lokalens beskaffenhet samt andra förekommande omständigheter; börande detta bidrag för hvarje lustbarhet särskildt, då tillstånd till dess anställande hos Polismästaren begäres, förskottsvis inbetalas efter dennes bestämmande, med tre mark för mindre tillställningar och sex mark för sådane af större omfattning, vid hvilka antingen två polisbetjente nödgas mer än sex timmar hvardera tjenstgöra eller ock flere polisbetjentes närvaro pröfvas vara af nöden: och ankommer det på Polismästarens ansvar och Guvernörens tillsyn att behofvet härutinnan icke öfverskrides. De sålunda inflytande bidragen skola under Polismästarens uppsigt, af Poliskammarens Sekreterare förvaras och bokföras samt för hvarje qvartal, efter dess slut, utdelas sålunda, att alltid halfva beloppet ovilkorligen blifver jemnt skiftadt emellan samtlige öfverkonstaplar och konstaplar, som under hela qvartalet varit tjenstgörande, ehvad de uti bevakning af omförmälde slag omedelbart deltagit eller icke, men andra hälften användes till lämpliga gratifikationer, att af Poliskammaren tilldelas dem af polisbetjeningen, som genom särdeles välförhållande och pålitlighet gjort sig deraf förtjente.

Anm. 2. I vederlag för den åklagareandel i böter, ådömda af Poliskammaren, som enligt §§ 31 och 38 uti Nådiga Förordningen af den 6 Maj 1861 tillkommer Poliskommissarierne, och hvilka bötesandelar, hvaraf härintill under de senare åren influtit i medeltal 1,860 mark per år, hädanefter tillfalla staden (kronan) utbetalas ur stadens (kronans) kassa årligen ett motsvarande vederlag till jemn fördelning emellan de vid Polisen anställde tre kommissarier eller med 620 mark till dem en hvar att af dem qvartalsvis jemte lönen uppbäras.

På de skäl och grunder utskottet haft äran härofvan framställa får utskottet derföre föreslå

att Stadsfullmäktige, i det utlåtande fullmäktige hafva att afgifva i anledning af det utaf Herr Guvernören uppgjorda förslaget till ny stat för polisinrättningen i Helsingfors ville, med godkännande af det af utskottet framställda förslag om stadens indelning i och för polisbevakning i två i stället för tre distrikter samt de af utskottet framhållna allmänna grunder för ordnande af polisens tjenstgöring, uttala sig för den af utskottet föreslagna minskning i polispersonalens antal äfvensom för det af utskottet uppgjorda förslag till ny stat för Polisinrättningen i Helsingfors.

Hvad sedan beträffar frågan om med huru stor andel staden bör deltaga i polisens aflöning får utskottet anföra följande:

Handhafvandet af ärender, rörande städernas handel, politi och hushållning har af ålder tillkommit och ålegat städernas Magistrater (se härom Kongl. Stadgan om städernas administration af den 26 December 1619 mom. 3, Kongl. Resolution på städernas besvär af den 28 Augusti 1727, försäkran för Rikets Borgerskap och städerna i allmänhet af den 23 Februari 1789 samt Förenings- och Säkerhetsakten af den 21 Februari och 3 April 1789, m. fl.). På grund deraf har äfven i Helsingfors polisvården handhafts af Magistraten ända till år 1826 då Hans Kejserliga Majestät genom Nådiga Stadgan och Kungörelsen af den 21 Februari 1826 "fann godt förordna till en Police-inrättning i Helsingfors".

I denna författning stadgades bland annat, att "Polisen i Helsingfors handhafves af en särskild Police kammare"; att "Landshöfdingen i Länet äger deruti föra ordet", att, "när Landshöfdingen är frånvarande, föres ordet af Police-Mästaren, som af Generalgouverneuren och Senaten gemensamt, och *utan förslag* tillsättes"; samt att "till Bisittare äger Landshöfdingen och Magistraten årligen utse 2:ne af stadens Rådmän".

Poliskammaren reorganiserades sedermera genom nådiga förordningen den 6 Maj 1861, uti hvilken stadgas att "polisen i Helsingfors handhafves, under Guvernörens i länet öfverinseende, af en Polismästare och en Underpolismästare, biträdde, vid de på Poliskammaren ankommande göromål, af två Ledamöter, en Sekreterare" med flere tjenstemän och betjente; att "Polismästaren och Underpolismästaren, af hvilka endera bör tillhöra militära ståndet och den andre, såsom civil tjensteman, hafva aflagt de kunskapsprof, som erfordras för inträde i landets Hofrätter, och förvärfvat sig erfarenhet i domarekallets utöfning, utnämnas af Hans Kejserliga Majestät". I sådant afseende bör Guvernören till Senaten insända ansökningarne jemte sitt förord, hvarefter Senaten jemte eget utlåtande genom Generalguvernören öfverlemnar ärendet till Hans Kejserliga Majestäts afgörande.

Genom dessa författningar betogs Staden sålunda icke blott rättigheten att ordna och ombesörja polisvården i staden utan ock det inflytande å polisstyrelsen som staden, så länge närmaste ledningen af polisvården handhades af Magistraten, utöfvade genom den staden tillkommande rätt att genom val utse Magistratens ledamöter och bestämma förslaget vid tillsättande af dess ordförande, Politie Borgmästaren, som tillika var polisens chef.

Då polisvården sålunda af styrelsen öfverflyttades från Magistraten till Poliskammaren och denna ställdes under Polismästare, hvilka utan förslag tillsättas af styrelsen, blef Poliskammaren alltså en statsinstitution, och till följd deraf har styrelsen äfven, enligt åberopade författningar, öfvertagit hufvudsakligaste delen af kostnaderne för den sålunda omorganiserade polisens aflöning. Härom stadgas nemligen uti de till dessa författningar fogade aflöningsstater:

i staten för år 1826, slutande sig å 2150 rubel silfver; "och komma de arf-

25. voden, hvilka hitintills, från Helsingfors Stads Cassa utgått till de för Policens handhafvande derstädes särskildt antagne Tjenstemän och Betjente, äfvensom Police-Gevaldigerns lön, enligt stat, utgörande för året en sammantagen summa af Sexhundra Attatiotre Rubel Trettiotre och en Fredjedels kopek silfver (Nominelt, efter myntregleringen år 1840 motsvarande 585 rubel 70 kopek.), att jemväl hädanefter af Stads Cassan utbetalas, för att, till bestridande af a n s l a g e n å ofvanstående Stat användas."

samt i staten för år 1861, uppgående till 16,500 rubel, endast "Häraf utgår tills vidare från Statsverket 13,500 rubel, från Stadens aflöningsfond 3,000 rubel."

I saknad af den vid utfärdande af 1861 års förordning i Kejserliga Senaten tillkomna akt, hvilken icke igenfunnits i arkivet, har utskottet icke kunnat utreda på hvilken grund stadens bidrag till polisens aflöning enligt 1861 års stat blifvit förhöjdt från 683 rubel 33 1/3 kopek, med hvilket belopp, efter år 1840 motsvarande 585 rubel 70 kopek, detsamma enligt stadens räkenskaper ända intill år 1861 utgått, till 3,000 rubel, men sannolikt är att denna summa blifvit af staden härtill beviljad.

Derefter har från stadens sida till polisens underhåll vidare år 1869 beviljats ett bidrag, utgående ur brandkassan, af 12,800 mark. Detta bidrag har tillkommit, på grund deraf att, enligt brandordningarne af år 1833 och år 1861, det ålåg brandbevakningen att verkställa nattpatrullering i staden och dervid, utom ehtgifvande å tillbud till eldsvåda, fullgöra äfven vissa polisåliggganden. Men då brandverket år 1869 reorganiserades och man dervid ansåg ändamålsenligast, att, i och för möjliggörande af en snabb och omedelbar hjelp vid inträffande brandtillfällen särdeles nattetid, hafva hela brandkåren samlad och icke spridd på patrullering, åtog sig staden, emot det att brandbevakningen befriades från dessa för dem fremmande åliggganden, att bidraga till polisens aflöning med ofvannämnde belopp af 12,800 mark, i följd hvaraf äfven brandkåren, hvars patrulleringsskyldighet således upphörde och öfvertogs af polisen, kunde betydligt minskas. År 1872 beviljades ytterligare uppå särskild framställning ett dyrtidstillägg för tre år af 2,500 mark i anseende till de dyra tiderna, hvilket tillskott sedermera förnyades till utgången af innevarande år.

Utöfver dessa kontanta bidrag har staden tillhandahållit Poliskammaren nödiga lokaler jemte eldnings och lysningsämnen m.m., som ifrån 1826 bör uppskattas lägst till 4,500

mark och ifrån år 1861 till 9,000 mark årligen.

Alla dessa bidrag från stadens sida, uppgående, obe räknadt lokaler etc., för år sammanräknadt till 27,300 m hafva på reqvisition oafkortade af staden qvartalsvis inbetalts till Poliskammaren för att för ändamålet användas.

Oafkortade hafva deremot statens bidrag ingalunda utgått. Nästan ständigt hafva vakanser bland betjeningen ofta till stort antal och under de senare åren tidtals öfver 1/3:del af hela styrkan förefunnits. De derigenom uppkomma
26. lönebesparingarne hafva alltså alla kommit statsverket icke staden till godo och hafva i betydlig grad nedsatt styrelsens bidrag och utjemnat förhållandet emellan detta och stadens; ett förhållande som till rättelse, åtminstone för framtiden, borde beaktas, och för hvilket ändamål utskottet tillåter sig här nedan framlägga ett förslag i sammanhang med frågan om sättet för lönernas utbetalande.

Såsom skäl för den af Kejserliga Senaten anbefallda och i följd deraf af Herr Guvernören gjorda framställning om ökade bidrag från stadens sida till polispersonalens underhåll anför Herr Guvernören främst att densamma eljest komme att förminskas.

De intressen, staden för dess del har att genom polisen tillgodose, kunna, på sätt utskottet här ofvan framhållit, af en vida fåtaligare poliskår än den nuvarande tillfredställande bevakas. Utskottet har derföre föreslagit en minskning af densamma, hvarvid utskottet dock afsett icke blott dessa stadens enskilda intressen utan äfven de, som Styrelsen antagits hafva att genom polisen befrämja. Med hänsyn ensamt till de förra skulle deremot, på sätt utskottet äfven antydt, en något större reduktion af polisens antal väl kunna förordas.

Såsom vidare skäl har anförts de "egendomliga förhållanden" som före den genom Nådiga Förordningen angående kommunalförvaltningen i stad införde nya ordning härstädes egt rum, eller att genom concentreringen i Helsingfors af landets högsta styrelse, alla Öfverstyrelser, Universitet och en mängd militär, härstädes sammanförts en sådan mängd embetsmän, att deras antal kom upp emot och måhända öfvervägde det egentliga borgerskapets utan att de förre, om de icke tillika voro fastighetsägare i staden, voro skyldiga att till dess tunga bidraga.

Enligt utskottets uppfattning qvarstå dock ännu dessa förhållanden i oförminskadt mått. Den "nya ordningen" berör

endast stadens representantion, dess styrelse och förvaltning samt bidragen till stadsbehofvens fyllande, men återgifver deremot icke staden någon enda af de rättigheter hvad angår tillsättande af polisens styrelse, ordnandet af dess tjenstgöring m.m., som staden före 1826 års författning om inrättande af Poliskammaren i Helsingfors ägde, utan står denna institution fortfarande lika utom inflytande af stadsmyndigheterne som förut. Denna nya ordning bör alltså sjelffallet icke utöfva någon inverkan på nu föreliggande fråga. Med något sken af sannolikhet kan ej heller antagas att den på, så att säga, konstitutionel grund hvilande omgestaltning af det kommunala lifvet och vilkoren derför, som genom förordningen om kommunal förvaltningen i stad egt rum, skulle af styrelsen varit påtänkt eller förutsatt de tider, åren 1826 och 1861, då polisstyrelsen ombildades från stads- till statsinstitution och då bidragen till belopp bestämdes, åtminstone framgår sådant icke ur de sagda år härom utkomna författningarne. Ur dessa kunna således ej heller några skäl eller anledningar hemtas att på grund af omförmälda nya ordning förändra eller rubba det förhållande emellan Styrelsens och stadens bidrag till polisens aflöning, som genom berörda författningar blifvit fastställdt.

Yttermera har jemväl framhållits att statsanslagen till aflönande af polisen i Åbo och Wiborg vore förhållandevis obetydliga emot de som utgå för polisen i Helsingfors. Detta eger väl sin riktighet, om hänsyn tages endast till de af poliskårernas olika styrka på de olika orterna betingade olika behofven; men deremot icke hvad angår förhållandet emellan Stats-anslagen och städernas bidrag på de olika orterna; hvilket synes af nedanstående jemförelse.

I Helsingfors uppgick år 1872:

poliskammarens stat till	98,580	mark.
Deraf stats-anslag	71,280	"
" stadens bidrag	27,300	"
eller = 2,6 till 1.		
I Åbo uppgår polisens stat till	16,140	"
Deraf stats-anslag	11,640	"
" stadens bidrag	4,500	"
eller = 2, 6 till 1.		
I Wiborg upptager polisens stat	29,600	"
Deraf stats-anslag	21,600	"
" stadens bidrag	8,000	"
eller = 2,7 till 1.		

Tages härvid ytterligare i betraktande att Styrelsen Helsingfors eger stora, för hela landet gemensamma, intressen uti dyrbara byggnader, bankens valutor, arkiver, bibliotheker och samlingar m.m. att tillgodose, så ställer sig detta förhållande minst gynsamt för Helsingfors.

Hvad sist beträffar det exempelvis anförda förhållandet om Stockholms stads höga bidrag till polisens aflöning, så förekommer den väsendtliga olikhet emellan denna stad och Helsingfors, att Stockholm eger uppbära inkomsterna för utminutering och utskänkning m.m. och hvilka inkomster, som Helsingfors icke eger, torde lemnat mer än nog till bestridande af detta bidrag och derutöfver betydliga tillskott för underhållet af fattigvård m.fl. kommunala åliggganden.

På dessa skäl och då den enda giltiga grund för att staden med ett betydligare bidrag skulle deltaga i polismaktens underhåll vore den, att staden återfinge sin på ofvanförda sätt densamma frångångna rätt att sjelf handhafva de ärender som röra stadens polisväsende och utöfva inflytande på dess närmaste ledning, har utskottet ansett att, under nu rådande förhållanden, stadens bidrag till polismaktens underhåll i förhållande till styrelsens ej bör ökas.

Då utskottet emellertid, på skäl, som ofvan blifvit anförda, tillstyrkt förhöjning i aflöningarne för en del tjenstemän äfvensom för betjeningen, och under förutsättning att Stadsfullmäktige godkänna hvad utskottet sålunda föreslagit, samt aflöningsstaten således komme att förhöjas med skilnaden emellan de i 1872 års stat fastställda belopp af 98,580 mark och det af utskottet nu föreslagna beloppet af 118,540 mark eller således med 19,960 mark, har utskottet, då det äfven för staden är af vigt att vid polisen må kunna anställas och bibehållas pålitligt och dugligt folk, hvilket utan ökad aflöning åtminstone för närvarande
28. icke är att förutse, ansett skäligt att staden äfven från dess sida bör till detta tillskott bidraga i enahanda proportion som hittintills; och får utskottet derföre ärun föreslå:

att det år 1872 på viss tid beviljade bidraget af 2,500 mark måtte fortfarande för obestämd tid utgå samt att Stadsfullmäktige utöfver detta och öfriga härförinnan beviljade kontanta bidrag, uppgående sammanräknade till inalles 27,300 mark, ville till ökad aflöning för polisen ytterligare bevilja så stor del af den tillökning i staten, hvilken ofvan af utskottet föreslagits, som efter nu rådande förhållandet emellan Styrelsens och stadens förut utgående kontanta bidrag till polisens aflönande, i rundt tal belöper sig på staden eller så-

ledes ett tillskott af 5,500 mark; dock under vilkor att polisens styrka och aflöning icke nedsättes under det af utskottet ofvan beräknade antal och belopp samt att, derest sådant skulle ske, beloppet af stadens bidrag i sådant fall bestämmes enligt nu angifna grund, efter polisens blifvande antal och aflöning.

I sammanhang härmed och på det ofvan framhållna missförhållande rörande möjliga vakansbesparingar måtte utjemnas och för att vinna full öfverensstämmelse i sättet för utbetalningen af alla till staden från statsverket utgående anslag, har utskottet ansett sig böra göra framställning derom, att polisens aflöning och öfriga anslag för densamma, hvilka nu utbetalas af poliskammarens sekreterare, som för densamma redovisar, måtte i likhet med öfriga löner och anslag af stadens Drätselkammare utbetalas, i hvilket afseende utskottet får äran föreslå:

att Stadsfullmäktige uti sitt afgifvande utlåtande ville framställa, huruvida icke statsanslaget till polismaktens underhåll, kunde månadtligen uppå requisition få lyftas af Drätselkontoret, som deremot vore skyldigt att utbetala alla löner och andra i Poliskammarens stat upptagne anslag samt att för de lyftade medlen i vederbörlig ordning redovisa i sammanhang med öfriga från statsverket till staden utgående anslag.

Skulle en sådan anordning ej vinna vederbörligt godkännande, utan det nuvarande utbetalningssättet anses böra bibehållas, får utskottet äran föreslå:

att requisitionerne på stadens bidrag till polisens aflöning borde framdeles åtföljas af ett utdrag ur aflöningslistorne för hvarje månad och stadens bidrag utbetalas endast till det belopp som, efter ofvanuppgifna förhållande emellan statsanslaget och stadens bidrag bör utgå för bestridande af de i aflöningslistan, enligt stat upptagna, för tiden erforderliga aflöningar och öfriga anslag.

Slutligen har utskottet ansett sig i sammanhang med detta ärende och till följd af hvad utskottet redan ofvan anfört om polisens verksamhet böra framhålla, att erfarenheten visat det den inskränkning uti poliskammarens domsrätt, som gjorts genom nådiga Förordningen af den 4 Augusti 1869, i det poliskammaren icke vidare eger till pröfning och afgörande upptaga mål angående svordom och oljud å gata eller andra offent-

liga platser äfvensom sabbatsbrott samt fylleri och dryck.
29. skap, vållat många olägenheter. Dessa förseelser, som ofta i sammanhang med hvarjehanda andra på poliskammarens domsrätt ankommande oordningar, anmälas och beifras företrädesvis af polisen samt undersökas således omedelbart ehuru endast preliminärt vid poliskammaren, hvilken, ehuru den vid samma tillfälle äfven kunde afdöma saken, dock måste hänskjuta densamma till Domstol. Detta föranleder åter nya kallelser och inställelser för parter och vittnen m.m. samt, då den anklagade eller vittnena äro från annan ort, som ofta inträffar, korrespondens för dessas inkallande, resor och dermed förenade kostnader samt tidsspillan för dem och alltid tidsutdrägt med målens afgörande; allt detta för förseelser af jemförelsevis ringa betydenhet och hvilka, såsom egentligen endast förbrytelser mot god ordning, naturligast synas höra under poliskammarens domsrätt.

Härvid förekommer dock en omständighet, hvilken äfven hufvudsakligast torde hafva föranledt till omförmälda inskränkning eller att, enligt § 39 uti nådiga förordningen af den 6 Maj 1861, besvär öfver alla poliskammarens utslag äfven uti dessa i allmän lag upptagne förbrytelser, bordt anföras hos Guvernören i länet och således hos en administrativ myndighet. Skulle deremot ändring uti poliskammarens utslag uti mål af ofvannämnd beskaffenhet sökas i vanlig rättegångsväg, såsom om brottmål i allmänhet stadgadt är, anser utskottet att poliskammaren så mycket hellre kunde tillerkännas domsrätt i dylika mål som dess ordförande är lagfaren, och till bisittare äfven kan utses lagfarne män, hvari nödig garanti således förefinnes om målens lagliga behandling i poliskammaren, samt dessas snabbare upptagande och afgörande derigenom befrämjades jemte det kostnader och tidsförlust för enskilde samt utgifter för kronan i icke ringa mon kunde afböjas.

Uppå dessa skäl får derföre utskottet äran öfverlämna om icke stadsfullmäktige, i sammanhang med sitt nu afgifvande utlåtande, ville göra framställning om utverkande i laga ordning af sådan ändring i nådiga förordningen angående upphäfvande af den poliskammarne tillagde domsrätt i mindre brottmål af den 4 Augusti 1869 och i § 39 af nådiga Förordningen af den 6 Maj 1861 angående polisinrättningen i Helsingfors stad, att poliskammaren i Helsingfors måtte berättigas att till behandling upptaga jemväl de mål angående svordom och oljud å gata eller andra offentliga platser äfvensom sabbatsbrott samt fylleri och dryckenskap, som i poliskammaren anmälas, äfven-

som att bestär öfver poliskammarens utslag uti dessa och öfriga i § 25 af ofvanåberopade nådiga förordning af den 6 Maj 1861 omförmälda ärenden, må anföras hos Åbo Hofrätt i enahanda ordning som om Rådstufvurättens utslag i brottmål stadgadt är.

Helsingfors den 24 Maj 1875.

Aug. Fredr. Jansson.

J.A.Florin. Julius Fr.Gadd.

E.A.Bäck. C.G.Sarmark.

Tabell, utvisande folkmängden i städerna Helsingfors, Abo och Wiborg, polisens styrka derstädes och dess förhållande till folkmängden, staten för polisinrättningarne i dessa städer samt statens och stadens bidrag härtill.

	Folkmängd.	Antal polismanskaper.	Antal invånare på hvarje polismanskap.	Stat för polisen.	Statens bidrag.	Stadens bidrag.
Helsingfors, enligt 1826 års stat	8,416	13	647	8,600	5,946:66⅔	2,653:33⅓
" " 1861 " "	21,698	48	468	66,000	54,000:-	12,000:-
" " 1872 " "	28,954	90	321	98,580	71,280:-	27,300:-
" " Guvernörens förslag	32,073	87	368	129,240	43,080:-	81,160:-
" " utskottets förslag	32,073	77	416	118,540	85,740:-	32,800:-
Åbo	19,793	13	1,522	16,140	11,640:-	4,500:-
Wiborg	13,466	16	841	29,600	21,600:-	8,000:-

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

Tabell, utvisande stadens för polisinrättningen i Kl

Antal:

enligt 1826 års förordning.	enligt 1861 års förordning.	enligt 1872 års förslag.	enligt Generalmötets förslag.	enligt utskottets förslag.		enligt 1826 års förordning.		enligt 18 förslag.
						för enhvar.	för alla.	för enhvar
1	1	1	1	1	Polismästare	–	2,666:66⅔	–
–	1	1	1	1	Underpolismästare	–	–	–
–	2	2	2	2	Ledamöter i polikammaren	–	–	600
–	1	1	1	1	Sekreterare	–	–	–
2	2	2	2	2	Notarier	800	1,600	1,200
1	2	2	2	2	Kanslister	–	600	600
–	3	2	2	2	Ordningskommissarier	–	–	1,600
–	–	1	1	1	Detektiv kommissarie	–	–	–
1	8	9	9	8	Ordnings öfverkonstaplar	–	400	920
–	–	1	1	1	Detektiv öfverkonstapel	–	–	–
12	40	75	71	62	Ordningskonstaplar	266:66⅔	3,200	800
–	–	5	6	6	Detektiva konstaplar	–	–	–
					Expeditör	–	133:33⅓	–
					Lärarekandidater	–	–	–
					Till erättning för stadens åtagna i Tjensten ådragna Till gratifikationer	–	–	–
					Summa	–	8,1600	–
					Härav har utgått från stadens kassa	–	2,653:33⅓	–
					" " " " statsverket	–	5,546:66⅔	–

Stadens folkmängd uppgick enligt mantalskapitlen tabeller den 1 Januari år 1826 till 8,416 personer

" 1861 " 21,698 "

" 1872 " 28,954 "

" 1875 " 32,073 "

№ 26

Betänkande af det utskott Stadsfullmäktige i Helsingfors tillsatt för afgifvande af förslag till omorganisation af stadens sundhetsvård.

Sedan Magistraten i Helsingfors i skrifvelse af den 18 nästvikne Januari, med förmälan att stadsläkaretjensten härstädes genom förre innehafvaren, Professorn och Medicinedoktorn Per Ulrik Florins utnämning till annan tjenst den 6 Maj 1873 blifvit ledig och att Magistraten i samråd med stadens Äldste beslutat det med återbesättandet af denna tjenst skulle, intill dess den motsedda förändringen i sättet för förvaltningen af stadens ordnings- och hushållsangelägenheter försiggått, anstå och förordnande för lämplig person att emellertid under ledigheten tjensten förrätta utverkas, — hos Stadsfullmäktige förfrågat sig huruvida sagde tjenst redan kunde i vanlig ordning kungöras till ansökning eller om icke fast hellre dermed ännu någon tid borde anstå, enär de anordningar och förfoganden beträffande den staden åliggande sundhetsvård, som Stadsfullmäktige tilläfventyrs kunde finna af omständigheterna påkallade, lämpligast torde ega rum medan ifrågavarande tjenst vore ledig; så hafva Stadsfullmäktige genom beslut af den 9 påföljde Febr., som i prot. utdrag § 4 af samma dag meddelats utskottet, förordnat ej blott att med stadsläkaretjenstens ledig anslående skulle tills vidare bero och befattningen emellertid af vikarie bestridas, hvarom Magistraten i afgående skrifvelse borde underrättas, utan ock att ärendet i öfrigt skulle remitteras till ett utskott af fem personer, som Stadsfullmäktige ville utse, och hvilket utskott egde inkomma med fullständigt förslag till omorganisation af stadens sundhetsvård.

Enligt prot. utdrag, § 10 äfven för den 9 nästvikne Febr., hafva Stadsfullmäktige, i anledning af Fattigvårdsdirektionens genom Magistraten till Fullmäktige insände två skrifvelser af den 3 i samma månad, hvari Direktionen, bland annat, hvarom nu ej är fråga, i afseende å vidtagande af den åtgärd hvartill sakens beskaffenhet föranledde, anmält att den ena fattigläkaretjensten för närvarande vore ledig, beslutat att med lediganslående af sagde tjenst skulle tillsvidare anstå samt Fattigvårdsdirektionens framställning i denna del emellertid remitteras till det utskott Stadsfullmäktige vid dagens sammanträde beslutat nedsätta för afgifvande af ett fullständigt förslag till omorganisation af stadens sundhetsvård.

Vid för ändamålet verkställdt val den 16 Februari hafva undertecknade blifvit till ledamöter i omförmälda utskott utsedde.

Förr än utskottet går att aflemna förslag till omorganisation af stadens sundhetsvård har utskottet ansett sig böra i korthet redogöra för det i sådant syfte nu bestående och deraf främst hvad angår den kommunala *sjukvården.*

Redan under förra seklet fanns i Helsingfors anställd en stadsläkare eller, såsom hans titel egentligen var, stadsfysikus. Denne utsågs senast 1841 af borgerskapets äldste och Magistraten samt utnämnes af Kejserliga Senaten. Lönen utgör för närvarande 1,542 mark 96 penni, hvartill intill utgången af 1868 kom 200 rubel silfver eller 800 mark, såsom ersättning för sjukvård lemnad åt stadens fattiga inom och utom fattighuset. För stadsläkaren har aldrig någon särskild instruktion, utöfver hvad allmänna författningar innehålla, funnits utfärdad.

Under vissa tider har staden haft i sin tjenst en så kallad stadskirurg, hvilken antogs och utnämndes af Magistraten samt lydde under stadsläkaren. Den siste stadskirurgen hade i årlig lön 914 mark 24 penni och derjemte för de fattigas sjukvård 150 rubel silfver eller 600 mark. Sedan den senaste innehafvaren af tjensten afgått, har den ej blifvit återbesatt. Icke heller för stadskirurgen har någon särskild instruktion varit utfärdad.

Sedan stadens folkmängd ökats och de fattigas antal i proportion tilltagit beslöto församlingsmedlemmarna den 30 Juli 1861, i sammanhang med antagandet af nytt reglemente för fattigvården i staden, att tillsätta tvenne fattigläkare, hvardera med 600 rubel silfver eller 2,400 mark i årligt arvode, och hvilka det skulle åligga att sköta stadens fattiga sjuka. Detta beslut stadfästades af Guvernören den 28 Januari 1863, men tjensterna besattes likväl icke förr än med ingången af år 1869, sedan dåvarande stadsläkaren afstått från det honom tillkommande arvode för vården af de fattiga och stadskirurgen redan tidigare erhållit afsked.

Den för fattigläkarene nu gällande instruktion är af följande innehåll:

"Instruktion för Helsingfors stads fattigläkare.

§ 1. Läkarenes åliggande är, att med nödig läkarevård tillhandagå alla dem af stadens fattiga innevånare, som icke kunna sjelfva bekosta sig sådan vård.

§ 2. I afseende å fattigläkarenes tjenstgöring indelas staden uti två distrikt, östra och vestra. Distriktens gräns utgöres af Högbergsgatan, i rät linie från hafsstranden, och Michaelsgatan samt jernvägslinien, så att till det östra räknas alla gårdar och stadens öster om denna gräns belägna område med villorna utanför långa bron, och till det vestra distriktet hela den öfriga delen af staden och dess område jemte villorna utanför Esbo tull. Det östra distriktets läkare ombesörjer tillika sjukvården i fattighuset och det vestra distriktets läkare i feberlasarettet.

§ 3. Läkarene böra vara bosatte hvar inom sitt distrikt och hvarje söckne-dag uppå bestämda tider, minst en timme såväl före- som eftermiddagen, vara i

sina hemvist tillgänglige. Om deras bostäder och mottagningstimmar anmäla läkarene hos Fattigvårdsdirektionen, som låter derom kungöra, på sätt i 9 § af nu gällande Fattigvårdsreglemente angående meddelandet om distriktsombud stadgadt är.

§ 4. Sättet för sjukvårdens handhafvande i allmänhet öfverlemnas till läkarenes samvete och pligtkänsla. Såsom hufvudgrundsats gälle dervid, att sjukvården meddelas de fattige företrädesvis i deras hem.

Fattigläkarene tillhöra för öfrigt:

a) att, såframt den sjuke i sitt hem saknar nödig vård, eller med hänsyn till sjukdomens beskaffenhet icke bör der qvarhållas, genom fattigvårdens distriktsombud anmäla patienten till intagande i sjukvårdsanstalt; för hvilket ändamål sjukbetyg, angifvande orsaken till förflyttningen, aflemnas till ombudet.

b) att, då läkemedel anses böra på fattigkassans bekostnad reqvireras, i receptet upptaga patientens yrke, namn och bostad; och bör receptet, för intyg om den sjukes fattigdom, jemväl hos distriktsombudet till påteckning upptes. Endast i fall, då enligt läkarens intyg uppå receptet synnerlig skyndsamhet erfordras, må läkemedel utan sådan omgång på fattigkassans bekostnad utlemnas.

c) att, vid anordnande af läkemedel med hvad mera, som till den sjukes vård hörer, iakttaga sparsamhet.

d) att granska de ifrån apoteken, öfver på fattigkassans bekostnad utlemnade läkemedel, afgifna räkningar och desamma med sitt deruppå antecknade yttrande till Fattigvårdsdirektionen aflemna.

e) att öfver alla fattiga sjuka inom distriktet, hvilka af fattigläkaren åtnjutit vård, föra fullständig journal enligt godkändt formulär, och vid Fattigvårdsdirektionens ordinarie sammanträden förete densamma eller utdrag derutur för den nästförflutna månaden; såsom ock till Medicinalöfverstyrelsen eller Guvernören i länet meddela styrkta utdrag ur journalen, derest sådana infordras.

f) att, när anmärkningsvärda hygieniska missförhållanden eller större rubbningar i helsotillståndet yppas inom distriktet, derom ofördröjligen göra anmälan hos Medicinalöfverstyrelsen; äfvensom att vid förspord uppenbar missvård af barn och vid dödsfall, då dödssättet skäligen kan misstänkas vara af annan förvålladt eller icke naturligt, utan uppehåll gifva förhållandet tillkänna i Poliskammaren och hos Pastorsembetet.

g) att för hvarje år, inom påföljande Januari månads utgång, till Medicinalöfverstyrelsen afgifva tjenstebetättelse för sitt distrikt jemte summariskt utdrag ur journalen.

§ 5. Fattigläkarene böra ej utöfver en dag aflägsna sig från staden, utan att Fattigvårdsdirektionens eller dess ordförandes bifall dertill utverka; och skall i sådant fall annan godkänd läkare ställas att tjensten under tiden förestå.

§ 6. I enlighet med § 2 uti stadens fattigvårdsreglemente ega fattigläkarene såsom sjelfskrifne ledamöter intaga säte i Fattigvårdsdirektionen.

Helsingfors, den 11 December 1868."

Då den ordinarie brandkåren år 1861 omorganiserades, antogs för densamma en läkare med 150 rubel eller 600 mark i årligt arvode, men vid ytterligare omorganisation år 1869 indrogs arvodet och läkarevården ålades stadsläkaren utan någon särskild ersättning.

Vid polisen handhades sjukvården tidigare och intill år 1861 af stadsläkaren utan särskild ersättning, men sedan nämnda år har vid densamma varit anställd en särskild läkare, med 600 mark i årligt arvode, hvilket enligt Herr Guvernörens förslag till ny stat för Polisinrättningen i Helsingfors är afsedt att höjas till 800 mark.

Åliggandet att anställa besigtningar af de prostituerade och andra för venerisk smitta misstänkta personer, tillhörde förut stadsläkaren, men har från 1867 öfverförts på en af Medicinalöfverstyrelsen tillförordnad besigtningsläkare. Besigtningarna förrättas i en för ändamålet hyrd lokal, der rum äfven finnes upplåtet för verkställande af vaccination. Hyran för lokalen utgör för närvarande 900 mark för år och betalas turvis, ena året af staten, det andra af staden.

Af kommunen underhållna sjukhus finnas nu endast ett nemligen det s. k. feberlasarettet. Om dess tillkomst och organisation upplyser närmare nedanstående utdrag ur den första direktionens berättelse, undertecknad af Edv. Bergh, Otto Hjelt, C. A. Ekman, Wilh. Friberg och D. T. Forssman.

"Berättelse om feberlasarettets i denna stad verksamhet ifrån tiden för dess iordningsställande (10 Mars 1866) intill utgången af förlidet år (1866).

Innan undertecknade, komitterade, gå att uppfylla sin skyldighet, att lemna redovisning för lasarettets iordningsställande och dess underhåll intill förlidet års utgång, hafva vi ansett det vara af intresse, att här i korthet framställa en historik öfver frågan om ett feberlasaretts inrättande i denna stad.

Efter det år 1860 den 30 April dåvarande Guvernören Antell inför Magistraten andragit, hurusom behofvet af ett lasarett, för vårdande af de tidt och ofta af febersjukdomar angripna personer bland den tjenande och mindre bemedlade befolkningen i staden, redan länge varit insedt och af nödvändigheten påkalladt; sammankallades stadens samtliga borgerskap och enskilda gårdsegare, till den 23 Maj samma år inför Magistraten, hvarvid beslöts att en komite skulle nedsättas för utarbetandet af ett förslag till inrättande af ett lasarett af ifrågavavarande beskaffenhet, hvarvid komitterade egde yttra sig såväl om lämpligaste sättet för inrättningens tillvägabringande samt om densammas beskaffenhet, omfång och utsträckning, såsom angående beloppet af kostnaderna för lasarettets inrättande och framtida underhåll, samt huru och af hvem desamma borde bestridas, förmenande de närvarande af bor-

gerskapet och gårdsegare det kostnaderna, såväl för lasarettets inrättande som för dess framtida underhåll, borde påföras stadens samtliga innevånare och att ärendets vidare behandling tillkomme allmän kyrkostämma.

De kommitterade varo:

Kommerseråden Sundman och Gadd, Handlanden Bäck, Färgaremästar Fagerström, Urmakarmästar Rautell, Generalmajor Gripenberg, Häradshöfding Jansson, Professor von Willebrand och Doktor P. U. Florin.

Den 6 November samma år inlemnade dessa kommitterade sitt afgifna utlåtande jemte dertill hörande handlingar, till Magistraten, hvilken den 23 Januari 1861 öfverlemnade detta till Guvernörens vidare behandling.

Det hufvudsakliga resultatet af kommitterades förslag var: att ett lasarett om minst 20 sängar borde inrättas; att då en lämplig privat lokal dertill svårligen kunde erhållas och i sådant fall, denna icke ansågs kunna fås för mindre än 600 rubel årligen, det derföre vore både bättre och billigare att för detta ändamål bygga ett eget hus; att ett sådant hus, enligt kostnadsförslag, skulle komma att stå till 6,866 rubel, om det uppfördes af träd och till 9,364 rubel, om det byggdes af sten; att den första uppsättningen, af allt hvad till lasarettets iståndsättande skulle fordras, komme att kosta 1,255 rubel, då kostnaderna likväl icke så noga kunde beräknas borde en summa af 15,000 rubel dertill anskaffas; att kostnaderna borde drabba stadens samtliga innevånare; att församlingen skulle ansöka ett associationslån ur Bankens hypotheksfond af de nödiga ansedda 15,000 rubel på femton års tid, att lyftas efter behof, hvilket lån skulle återgäldas genom årlig uttaxering hos stadens samtlige innevånare, efter de för fattigafgifternas debiterande följda grunder; att det årliga underhållet skulle kosta 2,697 rubel, hvilket till någon del kunde betäckas med den dagliga legosängsafgiften af 30 kopek, till en annan genom uttaxering enligt ofvannämnde grunder.

Detta komitterades förslag, jemte dertill hörande handlingar, remitterades af Guvernören den 26 Februari 1861 till Pastorsembetet, för att handläggas och till slut befordras vid allmän kyrkostämma. Denna stämma egde rum den 4 April 1861, hvarvid enhälligt beslöts att ett feberlasarett skyndsammeligen skulle i staden inrättas. För verkställandet af detta beslut utsågos följande komitterade: Professorerne von Willebrand och Hjelt, Doktor P. U. Florin, Handlanden Bäck, Fabrikör Söderström, Murarmästar Margelin och Handlanden Andstén. För bestridande af kostnaderna för lasarettet uppdrogos de komitterade att ansöka ett associationslån, med rättighet af detsammas amortisserande under loppet af minst 25 år. Denna ansökan afslogs af Kejserliga Senaten och dermed blef lasarettsfrågan beroende ända till den 31 Januari 1866 då genom Guvernören Baron Walleens varma nitälskan för saken den ånyo vid kyrkostämma upptogs. Under tiden hade dels genom i staden utsatta sparbössor, dels genom Häradshöfding Jansson för ett feberlasaretts åstadkommande insamlats en summa af ettusen fyrahundra mark och dessutom förmedelst gåfvor till uppställandet af några frisängar i detsamma till minne af Högst-

salige Hans Kejserliga Höghet Tronföljaren Nikolai Alexandrowitsch af för saken intresserade personer sammanskjutits en summa af omkring sjutusen mark.

Vid sistnämnda kyrkostämma föreslogo de nyssnämnda komitterade att, "då ett feberlasarett under närvarande tid visat sig vara mer än vanligt af behofvet påkalladt, till en början åtminstone ett provisoriskt sådant skulle uti hyrd lokal inrättas" och framlemnade ett af dem uppgjordt kostnadsförslag, såväl för dess upprättande, som för de årliga underhållskostnaderna. För 20 sängar upptager kostnadsförslaget för uppsättningen 5,901 mark 40 penni och för det årliga underhållet 17,624 mark.

Stämman antog i hufvudsak komitterades förslag, till hvars utförande undertecknade tillsattes, jemte det vi tillika komme att utgöra det blifvande lasarettets direktion.

Beträffande beloppet af den afgift, som de å sjukhuset intagne personer borde erlägga, beslöts att till staden hörande personer skulle betala 50 penni i dygnet, då deremot de ifrån fremmande kommuner skulle erlägga en mark.

Vidkommande kostnaderne, för lasarettets första uppsättande och underhåll, skulle dessa på komitterades reqvisition förskottsvis bestridas af fattigvårdsdirektionen, för att sedan, i likhet med fattigafgifterna, påföras församlingsmedlemmarna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Helsingfors den 1 Februari 1867."

Vid kyrkostämma den 2 Juni 1869 beslöts antagande af en ekonom för feberlasarettet i enlighet med nedanstående protokollsutdrag:

"Utdrag ur protokollet, fördt vid allmän och i laga tid utlyst kyrkostämma i östra paviljongen invid Nikolaikyrkan i Helsingfors, den 2 Juni 1869.

§ 7.

Sedan församlingen vid senaste stämma den 14 sistförlidne April till Bestyrelsen för feberlasarettet öfverlemnat att uppgöra förslag till instruktion för en blifvande ekonom vid sagde lasarett, hade förbemälde Bestyrelse numera till församlingen inkommit med förslag till berörde instruktion, hvilket förslag upplästes och här intogs sålydande:

"Förslag till instruktion för ekonomen vid feberlasarettet.

§ 1.

Till ekonom antager Lasarettsdirektionen emot ett årligt arvode af åttahundra (800) mark en pålitlig och driftig man, som äger vana vid räkenskapers förande.

§ 2.

För den sysslan åtföljande uppbörd äfvensom för lasarettets inventarier ställer ekonomen borgen, som bör vara af följande lydelse:

"För en summa af tvåtusen (2,000) mark af den uppbörd, som N. N. i egenskap af ekonom vid feberlasarettet i Helsingfors stad kommer att hafva, gå undertecknade, i händelse af balans eller bristande redogörelse, härmedelst en för begge och begge för en uti full proprie borgen, såsom för egen skuld; hvarjemte vi ikläda oss skyldigheten att ersätta all skada och förlust å feberlasarettets byggnader och inventarier hvartill N. N. kan finnas vållande, med vilkor att vår ersättningsskyldighet i och för bristande redogörelse samt för ombetrodd egendom sammanräknadt icke öfverstiger ofvannämnda summa, hvilket försäkres.

Helsingfors den

N. N. N. N.

Att förenämnde löftesmän N. N. och N. N. egenhändigt undertecknadt ofvanstående borgesskrift samt äro fullkomligen vederhäftige för den förbindelse de sig iklädt, varder härigenom intygadt och med stadens sigill bestyrkt. Helsingfors den

N. N.

Notarius publicus."

§ 3.

Ekonomen åligger:

1:o) att öfver de sjuke, hvilka å lasarettet intagas, föra journal enligt af Direktionen fastställdt formulär.

2:o) att af okända patienter affordra prestbetyg eller annat giltigt intyg öfver deras person, samt af dem, som icke åtnjuta frisäng, betalningsförbindelse.

3:o) att vaka öfver att föreståndarinnan håller lasarettets inventarier i tillbörligt skick, i hvilket afseende lasarettets direktion låter genom två dess ledamöter, då ekonomen tillträder sin tjenst, till honom inventera icke allenast alla i lasarettets arkiv befinteliga räkenskaper och handlingar utan ock anställa besigtning å lasarettets samtliga inventarier, hvilka med fullständig anteckning uti instrumentet öfver deras dåvarande beskaffenhet och skick i hans vård öfverlemnas. Enahanda besigtning anställer ock Direktionen i Maj månad hvarje år, och finnes då något hafva förkommit eller förderfvats genom ekonomens förvållande, ersätte han skadan.

4:o) att uppbära afgifterna för de sjukas vård samt öfver denna uppbörd föra skild bok.

5:o) att öfver inkomster och utgifter föra en kassabok samt för hvarje qvartal upprätta ett kassaförslag, hvilket sednast fjorton dagar efter qvartalets utgång, åtföljdt af alla deri åberopade verifikationer, äfvensom debetsedlar å resterande legosängsafgifter vid vite af två mark för hvarje dag dermed längre dröjes, förelägges lasarettets direktion.

6:o) att öfver inkomster och utgifter aflemna en summarisk årsredogörelse,

hvilken, verificerad af Lasarettsdirektionen, inom utgången af Februari månad aflemnas till stadens församlingar.

§ 4.

De till lasarettets underhåll nödiga medel lyftar ekonomen på ordförandens för Lasarettsdirektionen utanordning hos Fattigvårdsdirektionen; han uppbär äfven de afgifter, som erläggas för legosängarna samt utbetalar hushyran, äfvensom månadtligen såväl de sjuksköterskorna och drengen tillkommande lönerna, som ock den kosthållerskan tillkommande ersättningen.

§ 5.

Är ekonomen af sjukdom eller annat laga förfall hindrad att sin befattning utöfva, äge han på sitt ansvar för den tid förfallet fortfar, låta bestrida tjensten af annan, af Direktionen godkänd person.

§ 6.

Visar ekonomen försumlighet i sin befattning och oaktadt erhållen varning af Direktionen sig icke rättar, äge densamma honom från sysslan skilja. Beträdes han med tillgrepp eller förskingring af lasarettets medel stånde derför till ansvar efter lag.

I öfrigt ställe ekonomen sig till efterrättelse den instruktion, som gäller för sysslomän vid allmänna sjukhusen i landet."

Och fann stämman godt gilla och fastställa omförmälda förslag till instruktion att tillsvidare vara gällande; dock med följande ändring, nemligen att uti det i § 2 af förslaget intagna formulär till borgen för den sysslan åtföljande uppbörd, orden "byggnader och" böra från sagde borgen utelemnas; hvarjemte stämman ville hafva uti samma instruktion tillagdt: att de dagböter, hvartill ekonomen enligt momentet 5 i § 3 möjligen kan göra sig förfallen, skola tillfalla feberlasarettsfonden, äfvensom i slutet af § 6 orden "och de vidare föreskrifter, som af direktionen kunna ekonomen meddelas". Skolande utdrag ur detta protokoll förbemälde Direktion meddelas. Som ofvan.

In fidem:
F. Lindberg."

För närvarande är utom läkaren och ekonomen vid feberlasarettet anställd följande personal:

1 föreståndarinna för uppsigt öfver linnekläderna och tvätten, med årligt arvode	500	Fmk.
1 sköterska med 40 mark i månaden	480	„
1 dreng med lön 180 mk och portionspenningar 240	420	„

I lasarettet, som nu befinnes i hyrd lokal i gården n:o 6 vid Abrahamsgatan, äro 20 sängar disponibla.

Kostnaden för dess underhåll uppgick sistlidet år till 8,322 mark 10 penni, hvaraf en mindre del betäcktes genom influtna sjukvårdsafgifter till ett belopp af 193 mark 80 p:ni. Det står under inseende af en direktion bestående af Professor F. J. von Becker, såsom ordförande, Rådmannen A. F. Liljeros och Handlanden C. Lenngren. Ekonom är Apothekaren C. A. Ekman.

Då epidemier inträffat, har staden inrättat provisionella lasaretter, samt bekostat deras utredning och underhåll, medan Medicinalöfverstyrelsen förordnat och aflönat läkare samt bekostat medicin.

Under de svåra nödåren i slutet af förra årtiondet utsågs en sundhetsnämnd, hvilken bland annat hade sig anförtrodd inrättandet och förvaltningen af de talrika provisionella lasaretterna. Sedan denna Sundhetsnämnds verksamhet med utgången af året 1869 upphört, utsågs i anseende till befarad koleraepidemi 1871 en annan dylik nämnd, som sistlidne år nedlade sin befattning.

Dessa anordningar angående kommunens sjukvård torde öfverhufvud hafva visat sig tillfyllestgörande. Bland förbättringar, som deri borde vidtagas, framstår såsom företrädesvis önskvärd anskaffandet för feberlasarettet af en för ändamålet uppförd egen lokal, men torde förslag härom, likasom angående tilläfventyrs behöfliga framtida förändringar i sjukvården, lämpligast böra utgå från den myndighet i hvars omvårdnad den kommunala sundhetsvården i dess helhet, enligt utskottets här nedan framställda förslag, kommer att öfverlemnas.

För denna, eller *sundhetsvården,* hvilken jemte sjukvård har till uppgift att genom noggrannt aktgifvande på och öfvervakande af de förhållanden som menligt inverka på helsotillståndet samt genom tidigt undanrödjande af desamma, söka förekomma sjukdomar eller minska dessas intensitet och hindra eller inskränka desammas utbredning, är deremot för närvarande icke annat stadgadt eller tillgjordt än det ringa, som derom förekommer uti §§ 14, 24, 26—33 samt 35 och 36 i den för staden gällande polisordning af den 8 Februari 1864. Handhafvandet häraf och tillsynen öfver hithörande förhållanden m. m. åligger nu närmast polisen.

Att de i Polisordningen intagna stadganden emellertid, såsom omfattande endast en del af de till sundhetsvården hörande frågor, icke kunna anses tillfyllestgörande är uppenbart, och att tillsynen åter, om också någon anmärkning emot det nit, hvarmed densamma varit handhafd, skäligen ej torde kunna framställas, åtminstone hvad resultaterna deraf beträffar lemnar åtskilligt öfrigt att önska, torde ej heller kunna ifrågasättas; ty för ett framgångsrikt handhafvande af denna vigtiga angelägenhet är nitet icke nog, dertill fordras sjelffallet äfven omfattande insigter i de till sundhetsvården hörande olika vetenskaper eller företrädesvis medicin, juridik, kemi samt ingeniörvetenskap och byggnadskonst; insigter så mångsidiga att de hos polisen ej kunna förutsättas eller skäligen fordras.

Utskottet har derföre ansett att sundhetsvården bör läggas i händerna på en särskildt för ändamålet sammansatt "*sundhetsnämnd*", hvari borde ingå represen-

tanter för en hvar af dessa vetenskaper äfvensom att högsta ordnande- och bestämmande-rätten samt handhafvandet af alla hithörande frågor, således äfven de, som nu tillkomma polisen, hvilken dock fortfarande borde biträda vid tillsynen, — odelade öfverflyttas på Nämnden, på det dessa angelägenheter må kunna med insigt och enhet i plan ordnas, ledas och öfvervakas.

På dessa hufvudgrunder, i öfverensstämmelse hvarmed det för afgifvande af förslag till utlåtande i frågan om ny polisordning för staden tillsatta särskilda utskott äfven föreslagit nödiga ändringar i denna stadga, har utskottet utarbetat nedanintagna förslag till instruktion ej mindre för en Sundhetsnämnd i Helsingfors än i sammanhang dermed för stadsläkaren äfvensom för fattigläkarene eller, såsom utskottet ansett dem lämpligare böra benämnas, *Distriktsläkarene*.

Förslag till instruktion för Sundhetsnämnden i Helsingfors.

§ 1.

Sundhetsnämnden utgöres af stadsläkaren eller hans vikarie och endera af stadens polismästare såsom, i kraft af deras embete, sjelfskrifne och ständige ledamöter samt af en jurist, en kemist, en ingeniör eller arkitekt, en gårdsegare och en industriidkare, hvilka hvart annat år i December månad af Stadsfullmäktige väljas för två år i sender. Om valbarhet till ledamot i Nämnden gäller hvad som i §§ 27 och 28 af Nådiga Förordn. angående kommunalförvaltning i stad af den 8 December 1873 stadgas om valbarhet till Stadsfullmäktig.

Afgår ledamot skall Nämnden derom oförtöfvadt hos Stadsfullmäktige anmäla och nytt val, så fort ske kan, anställas. Den sålunda valde tjenstgör under den tid, som för den afgångne återstod.

Afgående ledamot kan återväljas.

Den, som blifvit i Nämnden invald, kan afsäga sig uppdraget, om han är sextio år gammal, eller förut sutit i Nämnden under två år eller har annat hinder, som af Stadsfullmäktige pröfvas giltigt.

§ 2.

Nämndens ledamöter välja med slutna sedlar sig emellan ordförande och vice ordförande för ett år i sender. I händelse af förfall för begge utser Nämnden ordförande för tillfället.

§ 3.

Nämnden äger sig till biträde anställa en sekreterare och en kassaförvaltare.

§ 4.

Nämnden skall genom Magistraten lemna länets Guvernör skriftlig uppgift på ordförande, vice ordförande och ledamöter, samt då förändring i dess samman-

sättning inträffar, derom genast hos sagde myndigheter anmäla. Dylika underrättelser införas äfven i en svensk och en finsk i staden utkommande tidning.

§ 5.

Stadsläkaren eller hans vikarie eller, vid förfall för dessa, annan i stadens tjenst varande läkare, hvilken af Nämnden för tillfället dertill kallas, skall till föredragning bereda alla ärender, som röra helso- och sjukvården, och skola alla dithörande rapporter, berättelser m. m., hvilka till Nämnden inkomma, öfverlemnas till nämnde läkare, för att af honom enligt Nämndens föreskrifter behandlas.

§ 6.

Nämnden är fullsuten, då minst fyra ledamöter, ordföranden inberäknad, äro tillstädes. Beslut fattas efter öppen omröstning genom enkel röstpluralitet. Äro rösterna lika delade, gäller den mening, som ordföranden biträder.

§ 7.

Guvernören och politie borgmästaren eller de, hvilka dessa tjenster förestå, ega att Nämndens sammanträden öfvervara och i öfverläggningarna, men ej i besluten deltaga. För sådant ändamål skola de om tiden för hvarje sammanträde skriftligen underrättas, senast dagen förut.

§ 8.

Ordföranden sammankallar Nämnden minst en gång i månaden, men ätven oftare, om så erfordras. Nämnden skall äfven sammanträda, derest minst två ledamöter sådant skriftligen hos ordföranden begära, eller Guvernören eller Magistraten det åstundar.

§ 9.

Har ledamot förfall, skall han hos ordföranden derom anmäla och orsaken dertill uppgifva. Förfall för ordföranden skall anmälas hos vice ordföranden eller någon af ledamöterna.

§ 10.

Nämndens räkenskaper föras under dess inseende af kassaförvaltaren, hvilken äfven uppbär och ansvarar för de till Nämndens disposition ställda penningemedel samt verkställer, på Nämndens utanordning, alla förefallande utbetalningar.

§ 11.

Protokollet vid nämndens sammanträden föres af sekreteraren och skall upptaga närvarande ledamöter, de ärender, hvilka förekommit, samt de fattade besluten jemte en kort motivering af dessa. Justering sker antingen genast eller vid nästa sammanträde. Önskar någon, som i öfverläggningen deltagit, att afgifva skildt motiveradt utlåtande, bör sådant skriftligen inlemnas, för att protokollet bifogas.

Utgående expeditioner undertecknas af ordföranden och kontrasigneras af sekreteraren. Inkommande handlingar införas af sekreteraren i ett diarium.

§ 12.

Nämnden har inseende öfver den kommunala helso- och sjukvården inom staden och dess område och åligger det i sådant afseende Nämnden:

a) att enligt gällande författningar, i öfverensstämmelse med erfarenheten och på vetenskapliga grunder vaka öfver allmänna sundhetstillståndet och de förhållanden, som kunna derpå inverka;

b) att beifra utbjudning eller försäljning af förfalskade eller osunda drycker och födoämnen;

c) att vidtaga eller hos vederbörande föreslå de åtgärder, hvilka anses nödiga för att hindra uppkomst och spridning af allmän sjuklighet eller farsot bland menniskor eller djur;

d) att, så vidt möjligt är, hålla i beredskap allt, som erfordras för att den kommunala sjukvården må vid utbrytande farsoter kunna med nödig skyndsamhet ordnas och utvidgas;

e) att tillse att alla för den kommunala helso- och sjukvården anställda personer fullgöra sina åligganden samt att vaka öfver ordningen inom samtliga under kommunens vård stående sjukvårdsanstalter, såvida ej genom särskildt förordnande inseendet öfver sådan är åt annan offentlig myndighet uppdraget;

f) att vaka öfver att för allmänna sundheten skadliga förhållanden så vidt möjligt undanrödjas och i sådant afseende särskildt hafva sin uppmärksamhet riktad på tillgången till vatten och dess beskaffenhet, renhållningen af gator, gårdar, latriner m. m., tillståndet inom fabriker, hantverkerier, arbetarebostäder med flere dylika och andra till allmänt eller enskildt bruk upplåtna inrättningar, hvilka ej stå under annan offentlig myndighets uppsigt;

g) att till den eller de, som af Nämnden utses att på i *mom. f* omnämnde ställen verkställa nödiga undersökningar, utfärda skriftligt bemyndigande dertill, hvilket bemyndigande, som skall vara undertecknadt af ordföranden och tvenne ledamöter, bör vid undersökningen upptes;

h) att om vid sådan undersökning, som i *mom. g.* sagd är, för allmänna sundheten vådliga missförhållanden uppdagas, uppmana vederbörande att dem inom viss förelagd lämplig tid afhjelpa och att, derest föreskriften ej hörsammas, vidtaga annan författningsenlig åtgärd att desamma undanrödja;

i) att vid förfall för någon af kommunens läkare att sin tjenst utöfva, besörja om kompetent tjenstförrättande, såvida ej ordinarie läkaren anskaffat sådan och derom hos Nämnden anmält; att besluta rörande tjenstledighetsansökningar af för den kommunala helso- och sjukvården anställda personer samt att, derest öfverenskommelse ej träffats, bestämma huru stor del af den ordinaries arvode bör åt den tjenstförrättande anslås;

k) att på stadsläkarens förslag antaga de läkare, hvilka för sjukvården inom kommunen tillfälligtvis kunna blifva nödiga; att, efter det sjukhusläkarens yttrande blifvit inhemtadt, antaga och afskeda betjening och öfrig personal vid kommunens sjukvårdsanstalter; samt att för dessa personer hos Stadsfullmäktige föreslå lämpliga arvoden;

l) att, om Nämnden så nödigt finner, låta indela staden i distrikter och utse tillsyningsmän, hvilka vaka öfver sundhetstillståndet, enhvar inom sitt område;

m) att årligen inom Oktober månads utgång till Stadsfullmäktige inlemna specificeradt förslag öfver de utgifter, hvilka under det kommande året anses nödvändiga i och för Nämndens verksamhet samt att, ifall detta belopp sedermera skulle visa sig vara otillräckligt, derom hos Stadsfullmäktige i god tid anmäla och tillika föreslå beloppet af det tillskott, som kan finnas nödigt;

n) att om all under dess förvaltning stående egendom sig vårda och öfver densamma låta upprätta förteckningar samt dessa årligen granska. Förslitna eller obehöfliga inventarier må af Nämnden säljas, men fastighet får af Nämnden hvarken förvärfvas eller afyttras, utan skall förslag derom till Stadsfullmäktiges afgörande hänskjutas;

o) att för alla till Nämndens disposition ställda penningemedel äfvensom för dess förvaltning i öfrigt, inom utgången af Februari månad, för det nästförflutna kalenderåret till Stadsfullmäktige aflemna fullständig redovisning.

§ 13.

Nämnden eger att sig till biträde för nödiga upplysningars meddelande kalla sakkunnige, hvilka dock icke må i besluten deltaga.

§ 14.

Nämnden kan på förekommen anledning låta inför sig kalla enhvar inom staden boende eller eljest der sig uppehållande person. Sådan kallelse skall tillställas senast dagen förut.

Uteblir den kallade skall Nämnden anmäla förhållandet hos Poliskammaren för den åtgärd som med lag och sakens beskaffenhet öfverensstämmer.

§ 15.

Nämnden är berättigad att af alla församlingars i staden presterskap inom följande vecka erhålla uppgift öfver de under den föregående inom församlingen aflidna personer. Denna uppgift skall innehålla den dödes dop- och tillnamn, ålder, stånd eller yrke, bostad och hemvist samt, der så ske kan, äfven dödsorsaken, vid förekommen anledning af läkare attesterad.

§ 16.

Innan slagterier, korfmakerier, garfverier, färgerier och andra industriella

anläggningar, hvilka kunna blifva för allmänna helsotillståndet menliga, få inom staden eller dess område inrättas, skall åt Sundhetsnämnden lemnas tillfälle att sig deröfver yttra.

§ 17.

Alla förslag, reglementen och förordningar, hvilka af stadens myndigheter uppgöras eller af dem handläggas, skola till de delar, som möjligen sammanhänga med allmänna helso- och sjukvården, delgifvas Nämnden, hvilken deröfver åligger till vederbörande aflemna motiveradt yttrande.

§ 18.

Myndigheter och enskilde ega rätt och äro pligtige att hos Nämnden anmäla om sanitära missförhållanden på orten och åligger det Nämnden att fördersammast upptaga dessa till undersökning och, der skäl förekommer, desamma, såvidt på Nämnden kan bero, afhjelpa,

§ 19.

Nämnden skall vid dess verksamhet ställa sig gällande författningar till efterrättelse samt jemväl fullgöra hvad af Stadsfullmäktige kan blifva densamma uppdraget.

§ 20.

Nämndens beslut i fråga, som rör enskild persons rätt, skall afkunnas för den det angår.

§ 21.

Den, som med Nämndens beslut icke nöjes, må deröfver anföra besvär hos Guvernören i länet före klockan tolf å trettionde dagen efter det beslutet afkunnats, eller, om helgdag då inträffar, å nästa söcknedag derefter, dock hindra besvären icke beslutets verkställighet.

§ 22.

För verkställighet af Nämndens lagenliga beslut eger den erhålla skyndsam handräckning af Guvernörsembetet i länet, Poliskammaren och stadens myndigheter.

Förslag till instruktion för stadsläkaren i Helsingfors.

§ 1.

Stadsläkaren åligger att i öfverensstämmelse med gällande författningar och hvad honom af Sundhetsnämnden kan blifva föreskrifvet hafva närmaste tillsyn öfver allmänna helso- och sjukvården i staden samt öfver samtliga under Sundhetsnämndens inseende stående sjukvårdsanstalter och skall han i sådant afseende ega rättighet att när som helst besöka alla inom staden och dess område belägna hus och gårdar, fabriker, handtverkerier, arbetarebostäder med flere dylika och andra till

allmänt eller enskildt bruk upplåtna inrättningar, hvilka ej stå under offentlig myndighets uppsigt. Upptäcker han härvid skadliga missförhållanden, bör han uppmana vederbörande att dem afhjelpa och dessutom, om han så nödigt finner, förhållandet hos Sundhetsnämnden anmäla.

§ 2.

Stadsläkaren handhar sjukvården vid stadens häkte och verkställer förefallande läkare-besigtningar samt öfriga medico-legala förrättningar i öfverensstämmelse med allmänna författningar eller vederbörligt förordnande.

§ 3.

Stadsläkaren får icke förordnas till läkare vid någon af staden inrättad sjukvårdsanstalt.

§ 4.

Stadsläkaren skall, i hvad på honom ankommer, söka att befordra vaccinationen.

§ 5.

Stadsläkaren skall hos Medicinalöfverstyrelsen och Sundhetsnämnden oförd röjligen anmäla om uppträdande af större sjuklighet eller farsot och hos Nämnden föreslå de åtgärder, som deraf kunna påkallas.

§ 6.

Stadsläkaren skall ordna och öfvervaka den särskilda sjukvård, som under de i § 10 omförmälda omständigheter af Sundhetsnämnden kan blifva inrättad.

§ 7.

Stadsläkaren är ständig ledamot i Sundhetsnämnden och föredragande i alla frågor, hvilka angå helso- och sjukvården. Han skall äfven tillhandagå domstolar samt allmänna verk och myndigheter inom staden med upplysningar i hithörande frågor.

§ 8.

Stadsläkaren skall årligen inom April månads utgång till Stadsfullmäktige aflemna berättelse angående de sanitära förhållandena i staden samt öfver såväl sin egen och öfrige i kommunens tjenst varande läkares som Sundhetsnämndens verksamhet. Denna berättelse skall tryckas och hållas i bokhandeln tillgänglig. Ett exemplar deraf skall öfverlemnas till Medicinalöfverstyrelsen, Guvernörsembetet och Magistraten.

§ 9.

Stadsläkaren skall öfver arkivet samt journaler och öfriga handlingar hålla vård och föra förteckningar.

§ 10.

Stadsläkaren skall genom sammankomster med öfriga i stadens tjenst anställda läkare förskaffa sig kännedom om deras erfarenhet i afseende å helso- och sjukvården samt med dem rådslå om de åtgärder, som böra vidtagas för att desamma befordra.

§ 11.

Stadsläkaren skall en timme hvarje söcknedag vara i sitt hemvist tillgänglig.

§ 12.

Önskar stadsläkaren tjenstledighet skall han derom hos Sundhetsnämnden anhålla och tillika föreslå tjenstförrättande. Dennes arvode utgår från stadsläkarens lön i enlighet med hvad i 12 § mom. *i* af instruktionen för Sundhetsnämnden är föreskrifvet.

§ 13.

Denna instruktion kan, när så erfordras, i vederbörlig ordning underkastas nödiga ändringar och är stadsläkaren skyldig att ställa sig äfven dessa till efterrättelse.

Förslag till instruktion för distriktsläkarene i Helsingfors.

§ 1.

För vården af sjuke fattige indelas staden i tvenne distrikter, det östra och det vestra. Det östra omfattar de delar af staden som ligga österom Kajsaniemi park, Michaelsgatan, Skilnads- och Trekantiga torget samt söder om Bangatan och Rödbergsgatan; det vestra åter det stadens område som befinner sig vester och norr om denna gräns. Till det östra distriktet hör derjemte villorna öster om jernvägslinien och stadens fattiggård; till det vestra villorna vester om samma linie och feberlasarettet.

§ 2.

Distriktsläkare utses af Stadsfullmäktige, som genom Magistraten låta anslå tjensten ledig till ansökning på 30 dagar. Ansökningshandlingarna inlemnas till Magistraten och insändas derefter till Fullmäktige i afseende å tjenstens besättande.

§ 3.

Distriktsläkarene antagas framdeles endast för fem år, före utgången af hvilken tid tjensten bör anslås ledig. Afgående distriktsläkare kan återväljas.

§ 4.

Önskar distriktsläkare tjenstledighet skall han derom anmäla hos Sundhets-

nämndens ordförande och tillika föreslå vikarie, dennes arvode bestrides af distriktsläkaren enligt ömsesidig öfverenskommelse eller, om sådan ej träffats, enligt Sundhetsnämndens bestämmande.

§ 5.

Distriktsläkares anhållan om afsked inlemnas till Magistraten, som öfverlemnar ärendet till Stadsfullmäktiges afgörande och om ansökningen underrättar äfven Sundhetsnämnden.

§ 6.

Distriktsläkarene underlyda Sundhetsnämnden och skola vara skyldiga att lemna kostnadsfri läkarevård såväl vid mottagning hemma, som äfven genom besök i de sjukas bostäder, *a)* åt sådana personer, hvilka enligt gällande författningar kunna komma i fråga till åtnjutande af understöd från kommunens fattigvård, samt *b)* underbefäl och manskap vid stadens ordinarie brandkorps äfvensom åt deras familjer, sistnämnde åliggande sålunda fördeladt att bevakningen i norra vårdtornet och kyrkopavillonen hänföres till östra och den i södra vårdtornet till vestra läkaredistriktet.

§ 7.

Medicin utdelas afgiftsfritt åt stadens fattige endast på distriktsläkares recept försedt med påteckning af Fattigvårdsstyrelsens ordförande. Är den hjelpsökandes fattigdom af distriktsläkaren känd eller skyndsam hjelp af nöden, må distriktsläkaren efter egen pröfning låta medicinen på fattigvårdens räkning afgiftsfritt utlemna. På hvarje recept skall den sjukes namn och bostad antecknas.

§ 8.

Distriktsläkarene skola vara i sitt hem tillgängliga tvenne timmar hvarje söcknedag. Om tid och ort skola läkarene anmäla hos Fattigvårdsstyrelsen, hvilken låter derom kungöra på sätt i gällande fattigvårdsreglemente angående meddelandet om distriktsombud stadgadt är.

§ 9.

Distriktsläkarene åligga för öfrigt:

a) att, så framt den sjuke i sitt hem saknar nödig vård eller med hänsyn till sjukdomens beskaffenhet icke bör der qvarhållas, hos Fattigvårdsstyrelsens ordförande skriftligen anmäla den sjuke till intagning i sjukhus.

b) att i allt, som rör sjukvården, iakttaga nödig sparsamhet.

c) att utfärda läkarebetyg åt sådana sjuke eller sjuklige, hvilka söka understöd af fattigvården.

d) att granska apoteksräkningarna öfver på fattigvårdens räkning utgifna läkemedel.

e) att föra sjukjournal enligt formulär *A*.

f) att inom tre dagar efter föregående månads slut till stadsläkaren aflemna uppgift öfver vårdade sjuke enligt formulär *B.*

g) att årligen inom Januari månads utgång till Sundhetsnämnden aflemna årsberättelse och sjukförslag för året enligt formulären *C* och *D.*

h) att när större sjuklighet eller farsot yppas, sådant hos stadsläkaren oförtöfvadt anmäla och åt honom, om han så önskar, dagligen lemna de uppgifter, hvilka han anser nödiga.

i) att befordra vaccinationen bland de fattiga.

§ 10.

Distriktsläkarene kunna endast med deras begifvande och mot särskild ersättning förordnas till tjenstgöring vid andra än här ofvan i §§ 1 och 6 nämnda sjukvårdsanstalter och inrättningar.

§ 11.

Denna instruktion kan, när så erfordras, i vederbörlig ordning underkastas nödiga ändringar. Och äro distriktsläkarene skyldiga att ställa sig äfven dessa till efterrättelse.

Aflönings-stat.

Stadsläkaren: Lön	5,400 Fmk.		
Hyresmedel	1,600 „	7,000	Fmk.
2 distriktsläkare å 2,400		4,800	„
Researvode för läkaren vid fattiggården för år		200	„
		Summa 12,000	Fmk.

För de motiver, som i öfrigt legat till grund för stadgarna i dessa förslag, har utskottet jemväl ansett sig böra i korthet redogöra. De äro hufvudsakligast följande:

Stadsläkaren har ansetts böra representera den medicinska vetenskapen inom Nämnden och hans verksamhet har gjorts så omfattande, emedan han under utöfningen af sitt embete bäst är i stånd att följa med alla hithörande omständigheter och genom sin medicinska bildning är den mest kompetente att bedöma deras inverkan på allmänna helsotillståndet, hvars befordrande är ändamålet med Nämndens alla åtgärder.

Emedan polisens befogenhet att anordna och bestämma rörande de i polisordningen omnämnda förhållanden, som kunna menligt inverka på sundhetstillståndet, nu äro afsedda att öfverflyttas på Nämnden; emedan området för Nämndens och polisens verksamhet på mångfaldigt sätt beröra och ofta sammanfalla med hvarandra och Nämnden jemväl är i behof af polisens biträde, bland annat äfven för tillsyn

och handräckning; samt emedan polisens intressen vid sundhetsvården jemväl ansetts böra blifva behörigen representerade och tillgodosedda, har rum så mycket hellre lemnats endera polismästaren såsom ständig ledamot i Nämnden, som genom en sålunda åstadkommen direkt samverkan dessa myndigheter emellan ärendernas skyndsamma behandling och afgörande synes på bästa sätt kunna befordras.

Juristen, kemikern och ingeniören eller arkitekten representera enhvar de vetenskaper, hvilkas användning oftast kommer i fråga och hvilkas idkare derföre, näst läkaren, äro genom sina insigter och sin erfarenhet i Nämnden oumbärliga.

Sundhetsnämndens åtgärder komma vid ganska många tillfällen i beröring och ofta nog i strid med enskildes, isynnerhet gårdsegares och industriidkares intressen. Dessa tvenne klasser af kommunens medlemmar hafva derföre jemväl ansetts böra få en röst med vid Nämndens rådslag.

Genom föreskriften i § 13 är för Nämnden tillfälle beredt att inhemta nödiga upplysningar af äfven andra sakkunniga.

Det har synts utskottet vara i sin ordning att Guvernören och Politieborgmästaren finge deltaga i utskottets öfverläggningar, den förre dels emedan han är polisens högsta chef på orten samt dels med afseende å stadgandet i § 76 af Nådiga Förordningen angående kommunalförvaltning i stad derom att hemställan bör ske till Guvernören af allmänna föreskrifter till befrämjande af helsovård m. m.; den senare åter, emedan han är stadens främste embetsman och icke bör hållas fremmande för de vigtiga angelägenheter, som hos Nämnden förekomma.

Genom föreskriften i § 15 är afsedt att, så vidt sig göra låter, erhålla ett statistiskt material för bedömmande af dödligheten inom staden och dess orsaker. Det är visserligen ej att hoppas, att dessa uppgifter skola kunna lemnas fullt tillförlitliga, ty helt säkert inträffa en mängd dödsfall, utan att läkare varit tillkallad och sjukdomens natur blifvit af honom bestämd. Men för att åstadkomma en, om ock ringa, början till en fullständig dödsorsaks-statistik för staden torde dylika uppgifters aflemnande dock böra införas. Nödiga blanketter böra i sådant afseende tillhandahållas vederbörande presterskap.

Såsom synes af förslaget till instruktion för Sundhetsnämnden, jemfördt med det för stadsläkaren, är öfvervakandet af stadens sanitära förhållanden i främsta rummet lemnadt åt den sistnämnde; tillika är han inom Nämnden den, som har det största och vigtigaste arbetet sig pålagdt och dessutom skall han utöfva kontroll öfver alla stadens sjukvårdsanstalter och i dess tjenst antagna öfriga läkare. Utskottet har derföre ansett nödvändigt att åt honom gifves en sådan ställning, att han må kunna så odeladt som möjligt egna sin tid åt alla dessa maktpåliggande arbeten och att han nästan helt och hållet borde fritagas från att användas såsom sjukhus- eller eljest praktiserande läkare, i hvilket syfte utskottet äfven föreslagit att den stadsläkaren nu åliggande skyldigheten, att med läkarevård tillhandagå stadens ordinarie brandkorps, skulle öfverflyttas på distriktsläkarene. Med afseende å hans arbetsdryga befattning har utskottet föreslagit honom till betydligt högre in-

komster än förut. Det vore nemligen önskligt att stadsläkaren ej måtte behöfva för sin utkomst sysselsätta sig med enskild praktik, åtminstone ej i den utsträckning att hans tjenst derföre i mer eller mindre grad skulle försummas. Dertill blir han likväl tvungen om hans inkomster göras lägre, hvaremot det nu föreslagna beloppet bör vara tillräckligt för att han utan brödomsorger skall kunna väl sköta sin tjenst. Det finnes dessutom ett ytterligare skäl, som talar för att stadsläkaren ej må genom för låg aflöning så att säga tvingas att syssla med en större enskild praktik. Beskaffenheten af hans åligganden gör nemligen att han ofta nog för det allmänna bästas skull måste komma i kollision med enskildas intressen. Vid sådana tillfällen bör han kunna uppträda fullkomligt oberoende af alla personliga förbindelser och konsiderationer, med hvilka det likväl för en läkare, som behöfver praktik, faller sig svårt att bryta.

Uti instruktionen för distriktsläkarene har utskottet under § 2 intagit stadgande derom att dessa läkare borde utses af Stadsfullmäktige, och detta på grund deraf att distriktsläkaretjensternas besättande härförinnan ankommit på församlingen vid allmän kyrkostämma; att dennas befogenhet, de kyrkliga angelägenheterna dock undantagna, enligt § 1 i Nådiga Förordningen om kommunalförvaltning i stad, numera öfvergått på kommunen; samt att ärendet icke är af den beskaffenhet att detsamma, emot innehållet i § 9 af sagde Nådiga Förordning, får vid allmän rådhusstämma upptagas.

Förslaget att de distriktsläkare, som framdeles komma att antagas, borde utses för endast fem år i sender, har sin grund deri, att dessa befattningar på sina innehafvare ställa sådana fordringar, som i allmänhet bäst uppfyllas af yngre läkare eller sådane, hvilkas krafter och tålamod icke genom en långvarigare praktik blifvit alltför mycket ansträngda.

För öfrigt har utskottet icke ansett sig böra föreslå någon annan särskildt nämnvärd ändring i den nu gällande instruktionen för distriktsläkarene än hvad här ofvan omnämnts angående öfverflyttandet af läkarevården vid brandkorpsen från stadsläkaren på distriktsläkarene. Icke heller i dessas arvode, som enligt reglementet för Helsingfors stads fattigvård af den 28 Januari 1863 är bestämdt att utgå med 600 rubel silfver eller 2,400 mark årligen åt hvardera, har någon annan förändring ansetts böra komma i fråga, än att åt läkaren vid fattiggården skulle tilläggas ett årligt researvode af tvåhundra (200) mark. Detta tillskott har ansetts vara af behofvet påkalladt, emedan fattiggården numera ligger långt utom staden och beloppet är föreslaget i öfverensstämmelse med hvad som, enligt kyrkostämmobeslut af den 17 September 1874, för samma ändamål tillagts predikanten vid inrättningen.

Utskottet har ansett sig böra i den särskildt framlagda staten upptaga alla de löner och arvoden, hvilka för den närmaste framtiden skulle komma att från stadskassan utgå. Härvid bör dock anmärkas, att arvodena för distriktsläkarene tillsvidare och intilldess Drätselkammarens verksamhet vidtager, lämpligast såsom förut,

torde böra utgå ur Fattigvårdsstyrelsens omhänderhafvande medel och af denna redovisas.

På grund af det ofvan anförda får utskottet alltså äran föreslå: att Stadsfullmäktige ville besluta:

1:o att ordnandet och ledningen af den kommunala sundhetsvården i Helsingfors odeladt öfverlemnas åt en Sundhetsnämnd, sammansatt och utsedd på sätt ofvanintagne förslag till instruktion för denna Nämnd innehåller samt med den befogenhet och de åligganden som samma instruktion bestämmer;

2:o att detta förslag, äfvensom förslagen till instruktion för stadsläkaren och distriktsläkarene måtte oförändrade eller med de ändringar i desamma Stadsfullmäktige kunna finna skäligt vidtaga, genom beslut af Stadsfullmäktige fastställas;

3:o att dessa beslut derefter måtte i afseende å pröfning enligt § 76 i Nådiga Förordningen om kommunal-förvaltning i stad af den 8 December 1873, äfvensom för sådan åtgärd som i § 77 af samma Nådiga Förordning omförmäles, genom Magistraten till Herr Guvernören i länet insändas;

och torde, då förslagerna till ordnandet af den kommunala sundhetsvården förutsätta förändring uti en del hithörande stadganden i stadens nu gällande polisordning; dessa förslag böra till Herr Guvernören insändas på en gång med det yttrande och förslag i frågan om ny polisordning för staden, som affordrats Stadsfullmäktige genom Herr Guvernörens skrifvelse af den 8 sistvikne Februari på det dessa ärender, som sålunda stå i samband med hvarandra, må kunna i sammanhang underkastas de på Herr Guvernören ankommande åtgärder.

För öfrigt har utskottet ansett sig jemväl böra föreslå att, sedan de i punkterna 1, 2 och 3 omförmälda beslut vunnit behörig fastställelse, Stadsfullmäktige ville vidtaga nödiga åtgärder derhän

att de ledamöter i Sundhetsnämnden, hvilka genom val böra tillsättas, blefve af Stadsfullmäktige i vanlig ordning utsedde;

att Magistraten anmodas anslå stadsläkaretjensten ledig till ansökning, samt ombesörja att denna tjenst må varda i stadgad ordning återbesatt;

att tiden, från hvilken Sundhetsnämnden äger vidtaga med sin verksamhet, blefve bestämd, om möjligt till den 1 Januari 1876;

att tillsynen om och förvaltningen af stadens feberlasarett samtidigt må från Lasarettsdirektionen öfverflyttas på Sundhetsnämnden; samt

att den lediga distriktsläkaretjensten jemväl bleíve genom Magistratens försorg till ansökning inom 30 dagar kungjord samt ansökningshandlingarna derefter insända till Stadsfullmäktige i afseende å tjenstens besättande.

Helsingfors den 31 Maj 1875.

Aug. Fredr. Jansson.

Otto Hjelt. **J. A. Estlander.**

J. A. Florin. **Otto Höijer.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar 1875.

Sjukjournal.

Formulär A.

Nummer.	Namn, yrke, bostad.	Ål-der.	Diagnos.	Dödsfall.

Anmärkningar.	Mottagning hemma.	Besök ute.

Formulär B.

Uppgift öfver vårdade sjuke inom Helsingfors stads distrikt under månad 18

Sjukdomens namn.	Vårdade.			Döde.		
	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.

Formulär C.

Formulär D. **Tabell öfver dödsfallen till uppställning lika med C.**

Tabell öfver sjukdomsfallen

Sjukdomens namn.	Januari.			Februari.			Mars.			April.			Maj.		
	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.

under år 18 inom distriktet.

Juni			Juli.			Augusti.			September.			Oktober.			November.			December.			Summa
Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	Män.	Qvinnor.	Barn.	

№ 27.

Betänkande af det utskott, Helsingfors Stadsfullmäktige utsett, för att afgifva yttrande i anledning af till Stadsfullmäkges utlåtande öfverlemnadt förslag till ny polisordning för staden

Jämte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll af den 23 nästvikne Februari har utskottet fått emottaga en skrifvelse från Magistraten i Helsingfors af den 16 i samma månad så lydande

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Guvernörens i länet skrifvelse af den 8 innevarande Februari, angående ny polisordning för denna stad, får, jämte till ärendet hörande handlingar Magistraten härhos äran öfversända i afseende å det Herrar Stadsfullmäktige i ärendet affordrade yttrande.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

Vikt. Ekroos"

äfvensom Guvernörens deri omnämnda skrifvelse jämte öfriga handlingar, af hvilka följande här nedan ingå:

"Till Magistraten i Helsingfors.

Emedan åtskilliga förändringar uti den för Helsingfors stad den 8 Februari 1864 fastställda polisordning befunnits af behofvet påkallade, har min företrädare i embetet åt utsedde komiterade, under ordförandeskap af underpolismästaren Ståhlberg, uppdragit att upprätta förslag till ny polisordning. Emot detta sistnämnda förslag framställdes af aflidne Justitieborgmästaren,

Lagmannen Brummer många sakrika anmärkningar, hvilka föranledde redan min företrädare i embetet att i vissa delar återgå till nu gällande Polisordning, isynnerhet hvad sjelfva redaktionen af stadgarne vidkom, och derefter har förslaget varit hvilande i förväntan på den nya förordningens om kommunalförvaltning uti stad trädande i verkställighet. Efter att för egen del, i samråd med stadens båda Polismästare, yttermera hafva underkastat alla dessa olika förslag en genomgående granskning, har jag, med ledning af desamma, upprättat ett nytt samt uti särskildt protokoll låtit i korthet upptaga motiverna till de förändringar, som föreslagits uti nu gällande Polisordning.

Bifogande härhos:

1:o) Ett tryckt exemplar af nu gällande Polisordning för Helsingfors stad;

2:o) Det af komitterade uppgjorda förslaget till ny polisordning;

3:o) Aflidne Justitie borgmästaren, Lagmannen Brummers anmärkningar emot detta förslag med min företrädares i embetet med blyerts i marginalen tecknade bemötande;

4:o) Det af mig upprättade förslaget äfvensom

5:o) Ofvannämnde protokoll, får jag, med stöd af 11 § af Nådiga förordningen den 6 Maj 1861, jemförd med § 76 i Nådiga förordningen den 8 December 1873, anmoda Magistraten att, sedan Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors lemnats tillfälle att sig öfver förslagen yttra, inkomma med detta yttrande och eget utlåtande sednast inom nästkommande Augusti månads utgång och då tillika återställa alla till ärendet hörande handlingar; börande fullständigt förslag till omredigering af alla de §§, emot hvilka tilläfventyrs anmärkningar göras, medfölja.

G. v. Alfthan.

Emil Randén."

"Memorial, fördt vid granskning af upprättadt förslag till Polisordning för Helsingfors stad; Närvarande Herrar Guvernören Georg von Alfthan, Polismästaren, Major Samuel Barck och Underpolismästaren Oskar August Ståhlberg.

Den 21 Januari 1875.

§ 1.

Oförändrad, med undantag att „handtverksmästare“ utbytas mot „närings idkare“, såsom allmännare och mera omfattande begrepp, samt öfverensstämmande med Kejserliga förordningen angående handel och näringar af den 24 Februari 1868.

§ 2.

Erhåller följande lydelse: „Gårdsegare, disponent, eller en hvar, som till beboende upplåter rum, skall — — — — — (se förslaget) — — — må“. Denna närmare bestämning om hvem hos Poliskammaren bör om hyresgästs inflyttning anmäla är nödig, emedan gårdsegare och disponent icke alltid äro boende i de gårdar de uthyra samt personer ofta längre eller kortare tid hos sig hysa liderliga qvinnor, utan att dessa betala eller utlofvat någon hyra. Nedsättningen från 14 till 8 dagar, såsom den tid för hvilken vitet utdömes, ansågs skälig.

§ 3.

Mom. 1. Tillägges: „Detsamma iakttages om resande ombyter bostad“, utgör endast en conseqvens af föregående bestämning i §, hvarhos enahanda nedsättning från 14 till 8 dagar för vitesberäkningen blifvit föreslagen. Mom. 2. Meningen: „Hyser eller döljer — — — enligt lag“, ansågs kunna utgå, enär i allmän lag ansvar finnes utsatt för slikt hysande eller döljande. Deremot skulle detta mom. få följande tillägg: „Alla, som till beboende upplåta rum, äro skyldige att på begäran af Poliskammaren lemna nödiga upplysningar rörande af dem hysta personer, vid vite från 4 till 20 mark“, hvilket tillägg ansågs nödigt i den allmänna säkerhetens intresse, synnerligast på det den detektiva polisen måtte bli i tillfälle att taga reda på förbrytare och helst då vite finnes utsatt allenast för vägrade upplysningar på Poliskammarens begäran, alla missbruk och trakasserier å konstaplarnes sida äro förebyggde.

§ 4.

Orden: „Tillstånd, eller innan“ ersättas med „tillstånd och innan“ samt i stället för orden: „vid vite af tjugu mark“ insättas orden: „vid vite från

fyra till tjugu mark". Uttrycket i 1 mom. „när han så anser nödigt" utgår såsom obehöfligt.

§ 5.

Ordet „uppföra" utbytes emot „utföra" samt i stället för ordet „der" insättes uttrycket „å dessa ställen".

§ 6.

Oförändrad.

§ 7.

Mom. 1 tillägges efter ordet „bot" uttrycket „af fyra till tjugu mark för en hvar". Meningen: „Skocka sig — — — — aflägsna", ersättes med: „Skocka sig obehöriga personer eljest tillhopa å gårdar, gator eller allmänna platser, vare lag samma, om de ej efter polismans tillsägelse sig derifrån genast aflägsna".

Mom. 2 erhåller följande lydelse: „Den som under eldsvåda uppehåller sig inom kordongen vid brandstället, utan att dervid ställa sig under vederbörande brandbefäls kommando, eller icke efter föregående tillsägelse af brandbefäl eller polisman sig derifrån aflägsnar, vare förfallen till enahanda vite".

§ 8.

I stället för orden af „tio mark" insättas orden: „från fyra till tio mark".

§ 9.

Oförändrad.
(§ 10 i Polisordningen utgår).

§ 10.

Oförändrad.

§ 11 (gl. 12).

Ordet „sten" utbytes emot „tyngder".

§ 12 (gl. 13).

„Kälkåkning utför backar, å gator eller torg, förbjudes en hvar vid vite af fyra mark; då minderåriga barn dermed beträdas, skola deras föräldrar eller målsmän erinras att afhålla barnen derifrån; beträdas barnen icke dess mindre med slikt oskick, vare deras föräldrar eller målsmän förfallne till ofvanstadgade vite".

§ 13 (gl. 14).

Oförändrad, med undantag af bestämningarne om nosgrimma eller munkorg, för hundar under rötmånaden, hvilka ansetts böra utgå, emedan det befunnits att dylika anstalter äro för djuren så besvärliga, att de framkallat de sjukdomar, för hvilka man genom dessa medel velat säkerställa sig, samt sista momentet i § stadgar huruledes förfaras bör, då vattuskräck yppas, hvarutom tillkommer att rötmånaden numera, i afseende å vattuskräcks utbrytande, icke anses farligare än andra tider af året.

§ 14 (gl. 15).

Oförändrad.

§ 15 (gl. 16).

Meningen: „Men gårdens nummer efter qvarter, hvilken i eganderättshandlingar förekommer, må ej på gatsidan uppsättas", utgår såsom öfverflödig. I öfrigt oförändrad.

§ 16 (gl. 17 och 18).

Oförändrad.

§ 17 (gl. 19).

Oförändrad.

§ 18 (gl. 20).

Oförändrad.

§ 19 (gl. 21).

Oförändrad, utom att bestämningen om ansvar för ohägn å enskilda personers villor och trädgårdar utelemnats, enär dylik bestämning i en Po-

lisordning ansetts olämplig, helst de enskilda, som önska, kunna utverka sig viten härför.

§ 20 (gl. 22).

Emellan orden „hus“ och „eller“ insättes ordet „port“. — Ordet „påskrifning“ ersättes med „skrift“. Uttrycket: „eller ock kastar eller slår in annans fönster“ utgår såsom redan i allmän lag med straff belagdt. — Efter 1 mom. tillägges meningen: „Uppklistring af annonser och andra tillkännagifvanden vare, derest husegare ej sådant tillstädjer, jemväl vid enahanda vite förbjudet å andra ställen, än dertill särskildt utsedda anslagstaflor“.

Senare mom. erhåller följande lydelse: „Förderfvar eller skadar någon lyktarmar stolpar, lyktor, rör eller annat dylikt, som för gatlysningens eller enskildes behof vid gator eller allmänna platser äro anbragte, böte derföre från tjugu till fyratio mark och ersätte skadan. Hvar som obehörigen utsläcker lysningen i gatulyktor, böte från tio till femtio mark och ersätte skadan“. Bestämningen om gaslyktor utgår helt och hållet, då Kejserliga förordningen om ohägn å Gas- och vattenledningar af den 24 Februari 1873 derom stadgar. Likaså utgå orden: „der sådant egt rum“.

Den 22 Januari 1875.

Såsom särskildt, allaredan nu gällande stadgande tillkommer:

§ 21.

„Förtärande af rusdrycker å gator och allmänna platser samt i portar, trappuppgångar och förstugor vare vid vite af fyra till tio mark förbjudet. Vid enahanda vite må icke glas eller buteljer å dylika ställen af okynne sönderslås“.

§ 22 (gl. 23).

Oförändrad.

§ 23 (gl. 24).

„Husegare, gårdsdisponent eller den, som på grund af kontrakt eller annat aftal, renhållnings skyldigheten åligger, skall — — — — (se nya förslaget) — — — mark“. „Sopning — — — — — förrättas“.

Behofvet att dagligen, under den tid af året då marken är bar, sopa de större gatorna har visat sig så oafvisligt, att redan för närvarande särskild öfverenskommelse härom emellan Poliskammaren och vederbörande gårdsegare vid de större gatorna, till undvikande af oupphörliga trakasserier, blifvit träffad.

§ 24 (gl. 25).

Husegare, gårdsdisponent eller den, som på grund af kontrakt eller annat aftal renhållningsskyldigheten åligger, bör, när — — — — (se förslaget) — — mark.

§ 25 (gl. 26).

Gårdsegare, disponent eller den som sådant sysslande sig åtagit, åligger — — — etc. (se förslaget).

Enahanda anmärkning om vitet gäller här som i § 24.

§ 26 (gl. 27).

Emedan våren vid så olika tid infaller, har stadgandet om gators befriande från is först till den 1 Maj befunnits alldeles olämpligt och, bland annat, haft till påföljd en olidlig stank vid vissa större, synnerligast om våren trafikerade gator (norra esplanad), hvarför slikt bestämmande borde till Poliskammarens pröfning öfverlemnas, såsom med god ordning mera öfverensstämmande.

§ 27 (gl. 28).

Emedan den äldre bestämningen om latriners tömmande visat sig olämplig, stadgas att dessa böra tömmas alla tider på året.

Bestämningen af tiden, hvarunder forsling af spillning bör verkställas, företer många svårigheter, men är tillika af stor vigt. Kommitterade hade alldeles godtyckligt indelat året i trenne årstider. Nedanstående i förslaget intagna tidsbestämningar torde motsvara alla skäliga fordringar:

Från	den	1	November	till	den	1	Mars	från	5 aft.	till 9 morg.
„	„	1	Mars	till	den	1	Maj	från	7 „	till 7 „
„	„	1	Maj	till	den	1	September	från	11 „	till 6 „
„	„	1	September	till	den	1	November	från	7 „	till 7 „

§ 28 (gl. 29).

Oförändrad.

§ 29 (gl. 30).

Vitesbestämningen är i öfverensstämmelse med andra enahanda stadganden förändrad till från 4 till tjugu mark.

§ 30 (gl. 31).

Upprepade stölder, för hvilka de badande utsatts, synnerligen under den kallare årstiden, har föranledt bestämmandet af väggskåp, etc.

Härvid uppstår jemväl frågan huruvida vederbörande badstuguegare borde förbjudas att tillåta män och qvinnor att begagna gemensamma afklädningsrum och att samtidigt bada i samma lokal; men då ett sådant förhållande är landssed samt förbud deremot komme att i början möta betydliga svårigheter, öfverlemnas frågan till Stadsfullmäktiges ytterligare ompröfning.

§ 32 gl.

Har ansetts kunna utgå, enär Kejserliga förordningen om tillverkning och försäljning af tändstickor med fosfor stadgar om försigtighetsmått vid deras tillverkning m. m.

Den 23 Januari 1875.

§ 31. (gl. 33).

Oförändrad.

§ 32. (ny).

Stadgandet i denna § har till befrämjande af god ordning ansetts ovilkorligen böra tillkomma; beträffande tiden för stängandet, har sagde tid bragts i närmaste öfverensstämmelse med Kejserliga förordningen angående tillverkning m. m. af bränvin, af den 9 Juni 1873 § 53, som stadgar att frågan ankommer å Länestyrelsen.

§ 33 (gl. 34).

Oförändrad.

§ 34 (gl. 35).

Föreskriften om rent linne har tillkommit på Hans Excellens Generalguvernörens befallning, är en på hela landet tillämpad föreskrift.

§ 35 (gl. 36).

Oförändrad.

§ 36 (gl. 37).

Frågan om bevakning tillkommer genom särskildt öfverhetligt, hela landet gällande påbud.

§ 37 (gl. 38).

§§ 38 och 39 i nu gällande Polisreglemente hafva blifvit sammandragne till en § dervid stadgandet om förbud att i fria luften utkasta lemningarne af tobaksrökning, i hvilka eld finnes, ansetts kunna utan synnerlig påföljd utgå, enär detta stadgande ändock icke efterlefves.

§ 38 (gl. 40).

Till undvikande af omening har mom. 1 fått förändrad lydelse. — Tredje mom. i Polisordningen har erhållit en mera omfattande lydelse.

§ 39 (gl. 41).

Stadgandet om varans förverkande har såsom oskäligt utelemnats. Böterna förändrade från fyra till tjugu mark. Tillägget om förbud för månglerskor m. fl. att före klockan nio om morgonen göra några uppköp, har tillkommit tillfölje af allmänhetens oupphörliga klagomål öfver att dessa personer i förväg ibland redan vid stadens tullar uppköpa de till torget ämnade varorna.

§ 40 (gl. 42).

Oförändrad. (Se förslaget).

(§ 43 i Polisordningen utgår såsom stridande emot Gästgifveriordningen ock då i ämnet allmänna författningar finnes).

§ 41 (gl. 44).

Oförändrad.

§ 42 (gl. 45).

Oförändrad.

§ 43 (48).

Se förslaget; oförändrad. — Böterne något nedsatte för att oftare kunna tillämpas.

§ 44 (gl. 46).

Se förslaget; oförändrad.

§ 45 (gl. 49).

Se förslaget; oförändrad.

§ 46 (gl. 50).

Se förslaget; oförändrad.

(§ 47 i Polisordningen utgör såsom otidsenlig).

In fidem:

Emil Randén.

Då Stadsfullmäktiges yttrande blifvit infordradt öfver det af Herr Guvernören von Alfthan på de i ofvan intagne protokoll anförda grunder uppgjorda förslag till Polisordning för Helsingfors, har utskottet ansett sig så mycket hellre kunna från betänkandet utelemna det på vordne Guvernören numera Senatorn Generalmajoren Theodor Thiléns föranstaltande uppgjorda

äldre förslaget som de alldra flesta af de genom detta förslag afseddda ändringar i nu gällande polisordning, i följd af de utaf framlidne Borgmästaren Brummer deremot gjorda anmärkningar, enligt Herr Senatorn Thiléns omförmälda blyhartz anteckningar, ansetts böra förfalla och förslaget i öfrigt icke erbjuder några sådana bidrag till frågans belysande och lösning, som skulle göra detsammas införande här nödvändigt. Utskottet har derföre och för att icke åt betänkandet — redan nog omfångsrikt — gifva en onödig vidlyftighet utelemnat detta förslag jämte de mot detsamma af Borgmästar Brummer gjorda anmärkningarna, helst dessa handlingar hos Stadsfullmäktige finnas tillgänglige för dem som af desammas innehåll önskar taga närmare kännedom.

Det af Herr Guvernören von Alfthan uppgjorda förslaget ingår deremot här nedan ordagrannt. Dock har utskottet vid de §§ deri, som ansetts böra oförändrade godkännas, gjort anteckning derom, samt vid dem åter, i hvilka ändringar synts utskottet böra ifrågakomma, infört förslag och i korthet äfven motiver till desamma.

Förrän utskottet likväl öfvergår till framställning härom har utskottet funnit sig böra omnämna att en del af dessa ändringar äro betingade af den förestående omorganisationen af stadens sundhetsvård, hvartill förslag redan blifvit uppgjordt utaf ett af Stadsfullmäktige tillsatt särskildt utskott. Enligt detta förslag komme ordnandet, ledningen och i viss mon öfvervakandet af de till sundhetsvården hörande ärender att öfverlemnas till en för ändamålet afsedd särskild institution under benämning *Sundhetsnämnd.* Då emellertid en del af de ärender, som beröra sundhetsvården, härförinnan, enligt såväl gällande polisordning som det nu till granskning föreliggande förslaget till en ny sådan, ankommit och fortfarande komme att bero å Poliskammaren, men det för ett framgångsrikt handhafvande af sundhetsvården är ovilkorligen nödvändigt att ledningen af densamma äfvensom bestämmanderätten i alla hithörande frågor öfverlemnas till en och samma myndighet, men icke delas på flere, enär, med en delad makt, för saken störande kollisioner de ledande myndigheterne emellan lätt kunde uppstå och enheten i behandling af ärenderna äfventyras, har utskottet ansett att alla de befogenheter, som i sundhetsvården berörande frågor, enligt förslaget till ny Polisordning, tilldelats Polisen, bordt öfverflyttas på Sundhetsnämnden, och har utskottet alltså i sådant syfte föreslagit ändringar i hithörande delar af det föreliggande förslaget till ny Polisordning.

Vid öfriga af utskottet föreslagna ändringar hafva motiven för hvarje sådan särskildt blifvit angifna.

„Förslag
till
Polisordning
för
Helsingfors Stad.

§ 1.

Tjenstehjons inflyttning. Husbonde åligger, då tjenstehjon till honom inflyttar eller från tjensten afgår, derom inom tre dagar uti polisvaktkontor göra anmälan. Samma skyldighet böra jämväl fabriks- och näringsidkare, i afseende å deras arbetare, iakttaga. Vistas husbonde på annan ort, ankommer slik anmälan å den, som i hans ställe satt är. Hvar, som något häraf underlåter, böte fyra mark".

Utskottet föreslår:
att denna § måtte godkännas.

§ 2.

Anmälan om hyresgästs inflyttning. „Gårdsegare, disponent eller en hvar som till beboende upplåter rum, skall om hyresgäst, som till gården inflyttar, inom åtta dagar derefter uti polisvaktkontor anmäla, med uppgift å hyresgästens namn, stånd eller yrke. För uraktlåtenhet häraf, vare den felande förfallen till vite af två mark för hvarje dag nämnde anmälan finnes vara försummad; dock att vitet för längre tid än åtta dagar ej ådömas må".

Enär ändamålet med det till § 2 i nu gällande polisordning föreslagna tilllägget „eller en hvar som till beboende upplåter rum" uppgifvits bland annat vara att förkomma ansvarsfritt hysande af lösa personer, men detta tillägg synes utskottet icke fullt egnadt att leda till ändamålet och lätt äfven kunna misstydas derhän, att anmälan om hyresgästs inflyttning till gård skulle åligga alla som till beboende upplåta rum i gården, har utskottet trott detta ändamål lempligare kunna ernås om ett stad-

gande i omförmäldt syfte infördes i ett skildt senare moment, för hvilket utskottet får föreslå följande lydelse.

§ 2.

— —

— En hvar, som i qvarter eller till inneboende hos sig emottager främmande, till dess hushåll icke hörande person, åligger beträffande denne enahanda anmälningsskyldighet som ofvan sagdt är. För underlåtenhet vare bot samma.

§ 3.

Anmälan resand

„Intager husvärd eller hyresgäst i qvarter hos sig någon, som uti staden ej sitt hemvist hafver, anmäle sådant i Poliskammaren ofördröjligen och sist före klockan nio föremiddagen dagen derpå, hvarvid den resandes namn, stånd eller yrke, hemvist och tiden för hans ankomst bör uppgifvas, äfvensom gården hvarest den resande bor. Detsamma iakttages då resande ombyter bostad. Den, som häremot bryter, böter för hvarje dygn derutöfver, den fremmande oanmäld hos honom uppehållit sig, två mark, hvilket vite likväl ej må för längre tid än åtta dagar ådömas.

Vistelseb för perso arbetskla

Från andra orter i landet ankommande arbets eller tjenstsökande personer af den arbetande klassen böra, genast efter ankomsten, i Poliskammaren förete sina resebetyg från hemorten och uttaga tillståndsbiljett för vistelse i staden. Försummas detta och emottages sådan person i arbete utan att aflemna vistelsebiljett, böte såväl arbetaren som arbetsgifvaren från fyra till tio mark hvardera. Allmogen vare dock från ofvan stadgade anmälan undantagen, när vistelsen i staden ej öfver tre dygn utsträckes.

Alla, som till beboende upplåta rum, äro skyldige att, på begäran af Poliskammaren, lemna nödige upplysningar rörande af dem hysta personer, vid vite af fyra till tjugu mark".

Ifrån sista momentet i förslaget till denna § är utesluten den i nu gällande polisordning förekommande bestämning om att den, „som hyser eller döljer missgerningsman eller tjenstlös och oförpassad person, derföre skall ståndа ansvar enligt lag". Denna bestämning anser utskottet dock böra qvarstå såsom en för en del vederbörande välbehöflig erinran.

Till denna § är dessutom föreslaget ett nytt moment af innehåll „att hvarocken, som till beboende upplåter rum, är skyldig att, på begäran af Poliskammaren, lemna nödige upplysningar rörande den hyste personen". Då emellertid Polismästaren på grund af stadgandet uti § 33 i Nådiga Förordningen af den 6 Maj 1861

äger rätt, att till Poliskammaren inkalla en hvar för att lemna nödiga upplysningar, har utskottet ansett det föreslagna nya momentet ej blott kunna utan äfven böra utgå, enär detsamma lätt kunde föranleda till polisförhör i enskildes hem till och med genom för ändamålet utskickade underordnade betjente. Slika förhör måste dock alltid blifva synnerligen förhatliga och kunna dessutom lätt föranleda till hvarjehanda obehagliga konflikter. Genom ett sådant stadgande vore dessutom föga om ens något att vinna. Den rättänkande skall, utan hot om straff, beredvilligt lemna de, upplysningar, som skäligen begäras, men den illasinnade deremot svårligen ens genom vite kunna dertill förmås. Vinsten blefve derföre antagligen endast undanflykter och osanningar; ty tillmötesgående och sanning måste öfverhufvud alltid bli en frivillig gärd; de kunna och böra icke gerna genom hot frambringas.

På grund af det ofvansagda får utskottet föreslå, icke blott följande tillägg till

§ 3.

— —

„Hyser eller döljer någon missgerningsman eller tjenstlös och oförpassad person, stånde derför särskildt ansvar enligt lag“ —

utan ock att det föreslagna nya momentet om skyldighet vid vite att på polisens begäran lemna nödiga upplysningar skulle uteslutas.

§ 4.

*iga fö-
ingar
m.*

„Offentliga föreställningar eller lustbarheter till hvilka tillträde emot viss afgift erhålles, må icke inom staden eller dess område anställas utan Poliskammarens dertill utverkade tillstånd och innan de för slika tillställningar påbjudne afgifter blifvit behörigen erlagde, vid vite från fyra till tjugu mark. Polismästare ege till dessa tillställningar fritt tillträde.

*telser
efolk-
ser.*

Åstundar någon för egen vinning eller fördel vare sig emot eller utan inträdesafgift, anställa dansnöjen eller annan lustbarhet för den lägre folkklassen, anmäle derom, vid lika vite, i Poliskammaren, som efter omständigheterna pröfvar och förordnar, huruvida slik tillställning tillåtas kan“.

Utskottet föreslår:

att denna paragraf må godkännas i öfrigt utom *att i första momentet ordet „viss“ framför afgift måtte utgå*, såvida i motsatt fall stadgandet lätt kan kringgås.

§ 5.

usik.

„Utförandet af instrumentalmusik, af hvilken beskaffenhet som helst, å gator, torg eller allmänna platser, utan behörigt tillstånd, vare enskilda per-

soner förbjudet, vid vite af tio mark, äfvensom att å dessa ställen förevisa taskspelarekonster eller dresserade djur, eller ock utföra akrobatiska eller andra föreställningar". *Förevisn gar å all na plat.*

§ 6.

„Ej må någon vara maskerad på gata eller allmän plats, vid vite af tio mark; anträffas likväl sådan person, vare han vid lika vite skyldig att, på uppmaning af polisman, aftaga masken och sitt namn uppgifva. Vägras sådant, eller är personen okänd, må han till polisvaktkontor upphemtas för att besked om sig lemna. Enahanda ansvar och behandling vare jemväl den underkastad, som maskerad bivistar sådan tillställning, hvarom i § 4 nämnes, med undantag af maskerad". *Maskerad ler förkl personers stande u hus.*

Utskottet föreslår:

att §§ 5 och 6 måtte godkännas oförändrade.

§ 7.

„Vid bröllop eller annat gästabud må ej någon, emot värds eller närvarande polismans förbud, inträngа uti annans hus eller gård, vid bot af fyra till tjugu mark för enhvar; skocka sig obehörige personer eljes tillhopa å gårdar, gator eller andra allmänna platser, vare lag samma, om de ej efter polismans tillsägelse sig genast derifrån aflägsna. Den, som under eldsvåda uppehåller sig inom kordongen vid brandstället, utan att dervid ställa sig under vederbörande brandbefäls kommando, eller icke efter föregången tillsägelse af brandbefäl eller polisman sig derifrån aflägsnar, vare förfallen till enahanda vite". *Folksko ninga*

Minimi beloppet af det i denna paragraf föreslagna vitet af fyra mark, har synts utskottet alltför lågt, hvarföre utskottet ansett detta vite böra fastställas till lägst 10 mark. Dessutom och då enligt allmän lag, 1 § 20 kap. MB., enskild gård är fridlyst, borde, enligt utskottets åsigt, äfven gårdsegares tillsägelse om upplösande af obehöriga folkskockningar å hans gård likaväl som polismans åtlydas.

Med anledning häraf får utskottet föreslå:

följande lydelse för

§ 7.

Vid bröllop — — gård, vid bot af tio till tjugu mark för en hvar; skocka sig — — vare lag samma om de ej efter polismans, eller der folkskockning sker på enskild gård, äfven vederbörande gårdsegares eller disponents tillsägelse sig — — vite.

§ 8.

ns upp- nde vid tillfäl- m. m.

„Vid allmänna lustbarheter, såväl som vid andra tillfällen, der större samling af åkdon förekommer, åligger det kuskar och betjente att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, polisman, till förebyggande af trängsel och annan oreda, meddelar: och får, såframt utrymmet ej annorlunda medgifver, icke flere än ett åkdon i sender framköras, ej heller åkdonet å afstigningsstället qvarhållas längre tid, än för de färdandes aflemnande eller intagande i åkdonet nödigt är, hvarvid om den, som dermed färdas skall, sig ej genast infinner för att afresa, åkdonet bör undanköras och sedan i tur åter framhemtas.

Den, som vid dessa tillfällen tredskar att fullgöra hvad polisman inom sin befogenhet förordnar, vare förfallen till vite af fyra till tio mark".

Såvida utskottet för sin del icke funnit skäl förekomma till annan anmärkning emot denna paragraf än att vitet, enligt utskottets åsigt, borde, på sätt i nu gällande polisordning finnes stadgadt, fastställas till tio mark, får utskottet föreslå;

att § 8 måtte godkännas endast med den ändring *att det deri bestämda vitet må fastställas till tio mark.*

§ 9.

erdådigt nde och dande.

„Hvar och en skall på torg, gator och stadens vägar samt inom dess öfriga område, köra och rida sakta, samt öfver broar och andra ställen, der samling af folk finnes, äfvensom vid vändningar i gatuhörn än saktare, hvarvid den åkande eller ridande skall hålla sig till höger och med rop varna dem, som gå framför och eljest icke varsna den färdande. Den som fördristar sig att köra eller rida annorlunda än sålunda är föreskrifvet, eller ock lemnar häst och körredskap utan tillsyn, böte, oaktadt någon skada icke sker, från tio till tjugu mark. Kör eller rider någon af vårdslöshet eller öfverdåd på annan åkande eller å fotgångare, eller nyttjar piske så ovarsamt att annan person deraf träffas, böte från tjugu till fyratio mark; i dessa fall skall den felande på tillrop genast stanna för att besked om sig lemna; och vare, om han derförinnan aflägsnar sig, till fördubbladt vite förfallen".

Emedan det oskick ofta förekommer att forslare, då flere sådana färdas i ett följe, sätta sig tillsammans på ett fordon och låta sina dragare lösa gå förut eller följa efter, hvarigenom olyckor lätt kunna inträffa, samt emedan det synes nödvändigt

att åkande eller ridande varna icke blott fotgångare utan äfven andra åkande eller ridande, har utskottet funnit skäl att till stadgandena i denna § föreslå:

följande tillägg eller

1:o att häst eller dragare med eller utan fordon ej må lemnas lös eller utan tillsyn samt

2:o att åkande och ridande böra varna icke blott gående utan äfven andra åkande eller ridande.

Denna § borde alltså erhålla följande lydelse

§ 9.

Hvar och en skall -- —, hvarvid den åkande eller ridande skall hålla sig till höger och med rop varna öfrige åkande, ridande eller gående. Den, som fördristar sig att köra eller rida annorledes än sålunda är föreskrifvet eller ock lemnar dragare med eller utan fordon lös eller utan tillsyn, böte — -- förfallen.

§ 10.

Trottoa begagn

„Ej må någon, vid vite af fyra till tjugu mark, å trottoarer rida eller färdas med åkdon, leda eller stanna med hästar eller boskap, föra dragkärror, kälkar eller andra dylika transportmedel, fortskaffa sådana bördor, som hindra eller eljest besvära fotgångare, eller öfver trottoarer anbinda hästar eller andra kreatur, eller ock, gående eller stående på trottoarer, köra, leda eller fasthålla hästar eller boskap å gatans farbana".

Utskottet föreslår:

att denna paragraf måtte godkännas.

§ 11.

Forslin längre

„Vid forsling af bjelkar, plankor, bräder, stock eller annat längre virke få endast sådana åkdon begagnas, som fullkomligt uppbära och inrymma hvad derå framsläpas. Den som bryter häremot, eller låter det forslade virket skjuta fram öfver åkdonets sidor eller släpa längs efter marken, böte tio mark. Bruk af skackelrede, utom vid släpning af större tyngder, vare vid lika vite förbjudet".

Skackel

Utskottet har ansett en förtydligande omredigering af denna paragraf nödvändig och föreslår derföre:

att § 11 måtte erhålla följande lydelse:

Vid forsling af bjelkar, plankor, bräder, stock eller annat längre virke bör iakttagas, att det forslade virket icke skjuter fram utom åkdonets sidor eller släpar längs efter marken. Den som bryter häremot böte tio mark. Bruk af skackelrede, utom vid släpning af större tyngder, vare vid lika vite förbjudet.

§ 12.

kning. „Kälkåkning utför backar, å gator eller torg förbjudes enhvar vid vite af fyra mark; då minderåriga barn dermed beträdas, skola deras föräldrar eller målsmän erinras att afhålla barnen derifrån; beträdas barnen icke dess mindre med slikt oskick, vare deras föräldrar eller målsmän förfallne till ofvan stadgade vite".

Enär det är stridande emot allmän rättsgrund att en person skall böta för annans brott eller förseelse, har utskottet ansett stadgandet att föräldrar eller målsmän skola plikta för barnens förseelse icke böra godkännas, utan har det synts utskottet lämpligare att i slikt fall de vid kälkåkningen begagnade kälkar förklaras förbrutne, enär sålunda påföljden eller straffet främst drabbar den skyldige; och får utskottet derföre föreslå:

följande lydelse för

§ 12.

Kälkåkning — — afhålla barnen derifrån; beträdas dessa icke dess mindre med slikt oskick, må de kälkar, som dervid begagnas, dem fråntagas och såsom förbrutne anses.

§ 13.

idars lrifvan- h upp- ande. „När hundar å gator eller allmänna platser utsläppas och icke ledas i band, skola de vara försedde med halsplåt, å hvars yttre sida egarens namn eller adress med tydliga bokstäfver finnes anbragt; dock må tikar under löptiden äfvensom okynneshundar ej tillåtas att drifva kring, utom gårdarne. Underlåter eller öfverträder egare till hund eller tik något härutaf böte från fyra till tio mark och skall djuret i sådant fall upptagas och till politiekarlsbostället afföras hvarvid det är en hvar, vid vite af tjugu mark, utom ansvar efter lag, förbjudet att i deras förrättning hindra den eller dem, som med djurens fångande taga befattning. Om egaren, som, då han är känd, bör om upptagandet genast underrättas, icke inom två dagar derefter återfordrar djuret, hvarvid kostnaden för dess upptagande och underhåll efter skälig pröfning tillika bör ersättas, varde detsamma dödadt.

Då vattuskräck bland hundar yppas ställe allmänheten sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, myndigheterne, till förebyggande af olycksfall, kunna meddela. *Vattush bland dar*

Åt andra husdjur eller kreatur egne enhvar nödig vård, så att de ej få tillfälle att lösa drifva omkring å gator, torg eller allmänna platser. Åsidosättes denna skyldighet och finnes sådant kreatur löst å sagde ställen, utan att visas kan, att det från behörig vård undkommit eller sig lösrifvit, böte egaren för häst, får, bock, get eller svin, samt för hornboskap, som ej drifves till eller från bete, från två till fyra mark för hvarje, äfvensom för kalkoner, gäss, ankor och höns, ett eller flera, från en till två mark; — hvarutom egaren är skyldig att efter pröfning ersätta kostnaden för deras upptagande, underhåll och vård. Upptages djur, hvars egare är okänd, varde derom anmäldt i Poliskammaren, som bör ombesörja dess vård och utfärda kungörelse i tidningarne, med utsättande af lämplig tid för egaren att djuret utlösa, vid äfventyr att detsamma eljest på auktion försäljes, till betäckande af ofvannämnde kostnader". *Andra djurs kreat kringd vand*

Utskottet har för sin del ansett att hundar, då de utsläppas å gata eller allmän plats alltid borde vara försedde med mundkorg, och föreslår derföre

att § 13 måtte i öfrigt godkännas utom att början af första meningen erhölle följande lydelse:

När hundar å gator eller allmänna platser utsläppas skola de vara försedde såväl med ändamålsenlig lätt mundkorg efter af polisen fastställd modell, som med halsplåt etc.

För öfrigt och då nu en mängd onyttiga hundar finnas, åt hvilka icke egnas nödig vård af deras ägare och hvilka äfven ofta, i saknad af tillräckligt underhåll, lemnas frie att löpa omkring i staden för att söka sin föda, synes ett korrektiv häremot högst önskvärdt, och då det verksammaste för ändamålet otvifvelaktigt vore införande af hundskatt, har utskottet trott sig äga anledning *till Stadsfullmäktige öfverlemna om icke skäl vore förhanden att söka för staden utverka införande af en sådan skatt, hvarom, i fall denna utskottets åsigt godkännes, särskildt förslag borde utarbetas och till behörig stadfästelse befordras.*

§ 14.

„Enhvar, som i staden idkar handel, handtverk eller annan näring, åligger att vid ingången till den lokal, som för rörelsen begagnas, utsätta sitt *Namns vid ha lokaler,*

namn. Finnes sådant uraktlåtet, böte den skyldige tio mark, och vare underkastad verkställighet på egen bekostnad".

Utskottet föreslår:

att § 14 måtte oförändrad godkännas.

§ 15.

snum-gårdar. „Hvarje gårdsegare eller disponent skall vid ingången till hus eller gård anbringa adressnummer med vanliga siffror af fem tums höjd, enligt särskild numrering, som af Magistraten, med hänsigt till gatans sträckning bestämmes.

låtar gatu-nn. Egare eller disponent af hörngård åligger ock att, å hus eller plank, på hvardera sida om hörnet, anbringa plåtar, å hvilka de tillstötande gatornas eller allmänna platsernas namn, på svenska, finska och ryska språken finnas med tydliga bokstäfver utsatte.

Underlåter någon att fullgöra hvad i denna § föreskrifves, vare förfallen till vite af tio mark, utom äfventyr att det eftersatta bör på hans bekostnad verkställas".

Till förekommande af eljes lätt inträffande förvexlingar och svårighet att finna reda uppå en angifven gård, föreslår utskottet

att till första momentet af § 15, hvilken § skulle godkännas, i öfrigt *utom att i sagde moment framför orden „fem tums höjd" införes ordet „minst"* borde fogas följande tillägg:

Gårdens nummer efter qvarter, hvilken i eganderättshandlingarne förekommer, må ej på gatsida uppsättas.

§ 16.

präng-ng. „Vill någon å stadens mark, som till enskildt begagnande ej är upplåten, spränga sten till byggnader, eller andra behof, bör tillstånd dertill hos Magistraten utverkas. Stensprängning i närheten af bebodda ställen, eller å gator, eller ock inom enskild tomt, får ej verkställas innan anmälan derom,

n och en der-re. ett dygn förut, blifvit uti Poliskammaren gjord; ej heller å andra tider å dygnet, än från klockan sju om morgonen till klockan åtta om aftonen och innan skotten blifvit sorgfälligt täckta, samt varning genom vanligt rop före skottets afbrännande skett. Vid dylika skotts laddning får icke fängnål af jern begagnas, ej heller laddstake af jern, derest denna icke är i ändan be-

klädd med koppar eller messing. Bryter någon häremot böte tjugu mark, och ansvare, enligt lag, för den skada deraf tilläfventyrs uppstå kan. Sand, mull, grus eller lertägt får å stadens afhysta mark, ej annorstädes än å dertill upplåtna platser verkställas, vid vite af tjugu mark för den första och fyratio mark för hvarje efterföljande gång, utom laga bot".

Utskottet föreslår

att denna paragraf måtte godkännas sålunda *att sista momentet „Sand, mull — — laga bot" blefve för att bättre fälla vederbörande i ögonen upptaget under skild § eller såsom § 17, till följd hvaraf äfven följande paragrafers nummerföljd i öfverensstämmelse dermed borde ändras.*

§ 17.

„Inom stadens område må istägt ej äga rum, eller vak upphuggas å andra än dertill anvisade ställen vid vite af tjugu mark, och äfventyr att de genom istägten uppkommande vaken, på den felandes bekostnad kringgärdas eller annorlunda lämpligen utmärkas. *Istägt öppnand vak.*

Enhvar, som utan giltig anledning beträder isen inom hamnarne, sedan de till varning för svag is afsedda taflor blifvit vid uppkörsställen utsatte vare till vite af fyra mark förfallen". *Beträdd af svag*

Då, oaktadt varningstaflor blifvit uppsatta, beträdande af svag is icke kunnat förekommas och äfven polismans tillsägelse eller förbud deremot icke hörsammats, har Utskottet ansett att ett högre vite för sistnämnde fall borde fasställas och får derföre föreslå:

att sednare momentet af denna § måtte erhålla följande tillägg

Sker det mot polismans skildt meddelade varning eller förbud plikte dubbelt.

§ 18.

„Simning vid stränderna af staden och dess närmaste omgifningar är ej tillåten å andra än de för sådant ändamål särskildt utsedda ställen, vid vite från fyra till tjugu mark". *Simning len.*

Utskottet föreslår:

att § 18 måtte godkännas.

§ 19.

„Alla planteringar och anläggningar å stadens gator, torg och allmänna promenader, omkring kyrkorna, å begrafningsplatser samt i Ulrikasborgs och *Ohägn männa menader*

Tölö parker äro fridlysta, hvarföre ej någon må, på der befintliga träd, buskar, blommor, gräsplaner, broar, trummor, soffor, bänkar, minnesvårdar, vitestaflor, portar eller hägnader föröfva åverkan eller ohägn, vid vite från tio till fyratio mark, utan ansvar enligt lag och författningar samt skadeersättning. Vid enahanda vite förbjudes jemväl en hvar att inom allmänna planteringar rida eller åka på andra, än dertill bestämda vägar, samt att derstädes skjuta eller fånga foglar".

Då fridlysningen borde gälla icke blott allmänna utan äfven enskilda anläggningar m. m. inom staden och dess område får Utskottet föreslå:

följande omredigering af

§ 19.

Alla inom staden och dess område belägna planteringar och anläggningar, såväl allmänna, som enskilda, vare fridlysta, hvarföre ej någon må på der befintliga träd, buskar, blommor, gräsplaner, broar, trummor, soffor, bänkar, minnesvårdar, vitestaflor, portar, hägnader eller hvad det vara må föröfva åverkan eller ohägn, vid vite från tio till fyratio mark utom ansvar enligt lag samt skadeersättning. Vid enahanda vite förbjudes jämväl en hvar att inom slika planteringar och anläggningar rida eller åka på andra, än dertill upplåtna eller bestämda vägar, samt att derstädes skjuta eller fånga fåglar.

§ 20.

n å annas hus.

„Hvar, som af okynne föröfvar våldsverkan eller ohägn å annans hus, port eller plank, å der anbragta stuprännor, adressplåtar, skyltar, breflådor och ringklockor, eller medelst skrift, teckningar eller annat dylikt nedsölar desamma, plikte från tio till fyratio mark, utom laga bot, der sådan eger rum, samt ersätte skadan. Uppklistring af annonser och andra tillkännagifvanden vare, derest husegare ej sådant tillstädjer, jemväl vid enahanda vite förbjuden på andra ställen än å dertill särskildt utsedda anslagstaflor.

Förderfvar eller skadar någon lyktramar, stolpar, lyktor, rör eller annat dylikt som för gatlysningen eller enskildes behof vid gator eller allmänna platser äro anbragte, böte derföre från tjugu till fyratio mark, och ersätte skadan. Den som obehörigen utsläcker lysningen i gatulyktor, böte från tio till femtio mark och ersätte skadan".

Utskottet har, såvida ansvar i lag finnes stadgadt för ofredande af gaslysning, ansett de i denna paragraf i sådant afseende fastställda viten böra gälla endast för

det fall att annat laga ansvar icke finnes utsatt. Dessutom har utskottet ansett telegrafledning och vattenledning böra inbegripas häri; hvarföre utskottet föreslår:

följande lydelse för senare mom. i

§ 20.

— —

Förderfvar eller skadar någon lyktarmar, stolpar, lyktor, gasrör, telegrafstolpar eller trådar, isolatorer, vattenledningsrör, kranar eller annat dylikt som för gatulysningen, samt telegraf- och vattenledningen eller enskildes behof vid gator och allmänna platser eller inom gård äro anbragte, böte, der ej annat laga ansvar finnes stadgadt, från tjugu till fyratio mark och ersätte skadan. Den som obehörigen utsläcker lysningen i gaslyktor, öppnar eller tillsluter kranar å gas- eller vattenledning m. m. dylikt, vare förfallen till enahanda bot och ersätte skadan.

§ 21.

Förtärand af rusdryc ker å gato m. m.

„Förtärande af rusdrycker å gator och allmänna platser samt i portar, trappuppgångar och förstugor vare vid vite af fyra till tjugu mark förbjudet. Vid enahanda påföljd må icke glas eller buteljer å dylika ställen af okynne sönderslås".

Utskottet föreslår till undvikande af missförstånd rörande befogenheten för särskilda värdshus att servera sina kunder i det fria,

att § 21 måtte erhålla följande lydelse:

Förtärande af rusdrycker å gator och andra allmänna platser än de, hvarest utskänkning i det fria är värdshusidkare medgifven, samt i annans port, trappuppgång och förstuga, vare vid vite af fyra till tjugu mark förbjudet. Vid enahanda påföljd må icke glas eller buteljer å dylika ställen af okynne sönderslås.

§ 22.

Underhåll gator, m. :

„En hvar bör underhålla och iståndsätta sin andel i gata, rännsten, trottoar eller trumma. Uraktlåter någon, på tillsägelse af polisman, att afhjelpa deraf uppkomna brister, som medföra våda eller eljest äro för trafiken hinderliga, vare derföre förfallen till vite från fyra till tjugu mark".

Utskottet föreslår:

att § 22 måtte oförändrad godkännas.

§ 23.

Hållning gator, n. m.

„Husegare, gårdsdisponent, eller dem som på grund af kontrakt eller annat aftal, renhållningsskyldigheten åligger, skall hålla sin andel i gata, rännsten och trottoar fri från orenlighet, och åligger honom på de tider af året, då marken är bar, låta efter solens nedgång och sist innan klockan nio följande morgon verkställa nödig sopning och hafva den dervid samlade orenligheten från gatan afförd. Sådan sopning skall dagligen verkställas å hvardera Esplanad-, hvardera Henriks-, Boulevards-, Unions-, Alexanders-, Nikolai-, och Mariegatorna, äfvensom å Brunnshusvägen, hvaremot öfrige gator må sopas minst två gånger i veckan, eller oftare, der behof deraf göres. Gräs, som å gata, trottoar eller rännsten uppvexer, skall jemväl derifrån upptagas och undanskaffas.

Hvar, som efterlåter något häraf, böte från fyra till tio mark.

Sopning af gata bör vidtaga från midten af gatan och fortsättas emot den tomt, för hvilken renhållningen förrättas".

Då sundhetstillståndet inom staden i väsendtlig mon beror af renhållningen och denna sålunda står i oskiljaktigt samband med sundhetsvården samt ordnandet af och bestämmanderätten i frågor om renhållningen altså sjelffallet bör bero på den blifvande Sundhetsnämnden, har Utskottet funnit sig böra föreslå sådan förändring såväl i denna som i §§ 26, 27 och 29 att den i dessa §§ Poliskammaren tillerkända bestämmanderätt i hithörande frågor skulle öfverflyttas på Sundhetsnämnden; detta så mycket hellre som Poliskammaren fortfarande kommer att handhafva tillsynen öfver renhållningens ordentliga besörjande jämte åliggandet att till ansvar döma den försumlige eller tredskande, men det icke synes fullt lämpligt att den myndighet, som i dessa ärender har tillsyn och dom i händer, hos sig förenar äfven rättigheten att ordna och bestämma eller att till en viss grad lagstifta om sjelfva åliggandet.

Utskottet får derföre föreslå att § 23 måtte erhålla följande lydelse:

Husegare eller gårdsdisponent skall hålla sin andel i gata, rännsten eller trottoar fri från orenlighet; och åligger honom på de tider af året, då marken är bar, att, enligt de närmare bestämmelser stadens Sundhetsnämnd äger utfärda, inom de delar af staden, der rörelsen är lifligare, hvarje helgfri dag samt i de mindre besökta delarne af staden minst hvarje onsdag och lördag eller oftare, om behofvet sådant kräfver, efter solens nedgång och sist inom klockan nio följande morgon verkställa sopning och hafva den dervid samlade orenlighet från gatan afförd. Gräs, som å gata, trottoar eller rännsten uppvexer, skall jämväl derifrån upptagas och undanskaffas. Hvar, som eftersätter något häraf, böte från fyra till tio mark.

Sopningen bör vidtaga från midten af gatan och fortsättas emot den tomt, för hvilken renhållningen förrättas.

§ 24.

Trottoa öppnand ter snöj

„Husegare, gårdsdisponent eller den nedannämnde sysslande bevisligen sig åtagit, bör, när snöfall om natten slutat, före klockan nio följande morgon och efter snöfalls slut på dagen inom en half timme begynna snöskottningen från trottoaren samt, så fort ske kan, hafva densamma öppnad och frigjord från snö. Fortfar snöfallet längre tid, bör åtminstone en gångstig på trottoaren och öfver gatorna vid hörnen hållas öppen. Trottoarer skola vara beströdda med stenfri och ren sand hvarje morgon för klockan nio, när halka annorledes ej kan förekommas, hvarförinnan alla knölar och ojemnheter å densamma böra bortskaffas.

Snödrij öppnand ter yrv

Då snödrifvor i följd af yrväder uppstå å gata, skola desamma jemväl öppnas, hvarvid, om någon del af körbanan finnes bar, snön bör till slädförets befrämjande, å de bara ställena utjemnas. Dylika större snösamlingar skola, då Poliskammaren låter derom tillsäga, bortskaffas.

Efter nyss verkställd plogning må utan polisens medgifvande snö ej utkastas på gatans farbana, utom der sådant för vinnande af nästnämnda ändamål är nödigt.

Isbildn under och snö ning j tak

Isbildningar, som vid eller under byggnadstak emot gata uppstå och äro för fotgångare vådliga, skola genast nedslås, hvarvid, äfvensom när snö från tak nedskottas å gata, gårdsegare, disponent eller den uppsigten öfver arbetets fullgörande åligger, bör tillse, att allmänheten på lämpligt sätt varnas för de af nämnde arbeten härflytande vådor och olägenheter. Slikt arbete får ej företagas efter klockan tio om morgonen.

Den som underlåter eller öfverträder något af hvad i denna § stadgas, böte från fyra till tjugu mark".

Hvad angår första momentet, om „trottoarers öppnande efter snöfall", har utskottet, då det icke synes vara nödvändigt eller ens möjligt att helt och hållet frigöra dessa från snö, ansett det i nu gällande polisordning förekommande och ur Förordningen af den 6 Maj 1861 hemtade stadgandet, att desamma skola befrias från „öfverflödig" snö böra bibehållas.

Likaså anser utskottet den nu gällande polisordningens stadgande rörande „snödrifvors öppnande efter yrväder" vara att föredraga framför det nya förslagets, uti hvilket dessutom intagits ett stadgande derom, att större snösamlingar skola, då Poliskammaren låter derom tillsäga, bortskaffas, hvilket stadgande, enligt utskottets åsigt, borde utgå, enär detta är alltför obestämdt och elastiskt samt derföre lätt kan föranleda till misstydningar och störande förvecklingar samt, strängt tillämpadt, jemväl till för våra förhållanden alltför höga kostnader, hvarpå erfarenheten, *ehuru ett*

sådant stadgande icke förefunnits, dock för något år tillbaka redan lemnat ett talande bevis. Deremot har utskottet tillagt ett stadgande om undanskaffande af sådana större snösamlingar in på gårdarne, hvilka vid inträffande eldsvåda kunde blifva hinderliga för brandredskapens frambefordrande och manövrering.

Hvad slutligen beträffar den i förslaget införda bestämmelse om den tid på dygnet, inom hvilken snö må från taken bortskaffas, så har utskottet ansett densamma böra utgå enär slikt arbete lämpligast och utan skada för taket kan verkställas endast i töväder eller ock då vårsolen fram på dagen upptinat snön och den derunder på taket bildade is, hvilken deremot under nätterne och tidigare på morgonen, i följd af de, den årstid då detta arbete kommer i fråga, eller mot våren, vanliga nattfrosterne, är hårdt fästad vid taket.

På dessa grunder får utskottet föreslå:

att § 24 måtte erhålla följande lydelse

Husegare — — hafva densamma frigjord från öfverflödig snö. Fortfar — — bortskaffas.

Då större snödrifvor i följd af yrväder uppstå på gata, skola desamma jämväl öppnas, hvarvid, om någon del af körbanan finnes bar, snön bör, till slädförets befrämjande, å de bara ställena utjämnas.

Efter nyss verkställd plogning må ej snö utkastas på gatans farbana, utom der sådant för vinnande af nästnämnda ändamål är nödigt.

Större snösamlingar på gård, hvilka vid inträffande eldsvåda kunna blifva hinderliga för brandredskapens frambefordrande och manövrering skola af gårdsegare eller disponent undanskaffas.

Isbildningar, som — — härflytande vådor och olägenheter.

Den, som underlåter eller öfverträder något af hvad i denna § stadgas, böte från fyra till tjugu mark.

§ 25.

s vård r vår- len.

„Gårdsegare, disponent eller den, som sådant sysslande sig åtagit, åliger att vårtiden hålla sin gatuandel i farbart skick, och under blid väderlek, då genom snöns smältning större samling af orenlighet på gatan och trottoaren uppstår, dageligen låta rengöra dem, samt innan mörkret afföra orenligheten vid vite från fyra till tjugu mark. Vid enahanda ansvar skola jemväl rännstenar och afloppskanaler hållas öppna, så att vattnet i dem har fritt aflopp".

Utskottet, som ansett det i nu gällande polisordning i förestående måtto fastställda vite af fyra till tio mark vara tillfylles, föreslår:

att denna paragraf måtte godkännas i öfrigt, *utom att vitet fastställes till från fyra till tio mark.*

§ 26.

„När snö och is vårtiden från gator och öppna platser i allmänhet bortsmält, skall den is, hvilken på en del ställen kan finnas qvarliggande, upphuggas och i den mån sådant sker bortföras, så att gatorna äro isfria den tid Poliskammaren efter omständigheterna genom kungörelse i stadens tidningar bestämmer. Uraktlåtes detta, plikte den försumlige från fyra till tjugu mark. Ej må snö eller is, som från gårdar eller gator bortsläpas, å andra än dertill anvisade ställen afstjelpas, vid förenämnde vite".

Undanskaffande af is om vå

Då undanskaffande på våren af den på en del ställen qvarliggande orena gatuisen otvifvelaktigt är påbjudet i och för sundhetstillståndets befrämjande, har Utskottet, på ofvan anförda allmänna grunder, och ur de vid § 23 framhållne skäl, ansett bestämmanderätten om tiden för gatuisens undanskaffande böra från Poliskammaren öfverföras på Sundhetsnämnden. Men då denna tid nära på är obegränsad, samt altför vidsträckt pröfningsrätt i allmänhet lätt kan leda till godtycklighet och vanligen alltid till misstanke derom, samt till klander, hvilket åter, om också ogrundadt, åtminstone hos den mindre upplysta delen af befolkningen, störande inverkar på förtroendet till den pröfvande myndigheten, har det, äfven i Nämndens intresse, synts utskottet angeläget att dess befogenheter så noga begränsas, som med ändamålet för Nämndens verksamhet är förenligt. Derföre och då den nu gällande Polisordningens stadgande, åtminstone hvad tiden för gatuisens undanskaffande om våren angår, är bestämdare än det motsvarande stadgandet i det föreliggande förslaget till ny Polisordning, har utskottet ansett det förra stadgandet böra föredragas, och får derföre föreslå följande lydelse för

§ 26.

När snö och is vårtiden från gator och öppna platser i allmänhet bortsmält, skall den gatuis, hvilken på en del ställen kan finnas qvarliggande, upphuggas och, i den mån sådant sker, bortföras, så att gatorna äro isfria den 1 Maj, eller sednare, derest Sundhetsnämnden i följd af långvarigare vinterköld så genom kungörelse bestämmer. Uraktlåtes detta af gårdsegare eller disponent, plikte den försumlige från fyra till tjugu mark. Ej må snö eller is, som från gärdar eller gator bortsläpas, å andra än dertill anvisade ställen afstjelpas, vid vite af tjugu mark för den, som förbudet öfverträder.

§ 27.

„Gårdsegare eller den renhållningsskyldigheten eljest åligger, skall hålla sin gårdsplan och brandgata fri från stinkande ämnen och samlingar af oren-

Renhå inom

lighet, hvarjemte han bör tillse, att orent vatten ej utslås för att ofvan jord afrinna på gård, gata eller annans tomt, äfvensom att rännstenar, portgångar och andre sådana ställen inom gårdarne, hvarifrån stinkande lukt den varmare årstiden uppstår, varda så ofta behof deraf göres med kalk, karbolsyra eller annat luktförtagande ämne försatte.

triners mande. Orenlighet må ej samlas uti slaskbrunnar, latriner eller spillningskast till större mängd, utan bör efterhand bortföras till de å stadens mark anvisade upplagsplatser eller ock utom stadens område, hvarvid endast fordon med täta bottnar och sidor samt väl öfvertäckta med lock må begagnas.

Forsling af kreaturs- och desinficierad samt med kreatursspillning uppblandad latrinspillning, må företagas endast under följande tider af dygnet: a) från den 1 November till den 1 Mars från klockan fem om aftonen till nio om morgonen. b) från den 1 Mars till 1 Maj och från den 1 September till den 1 November från klockan sju om aftonen till sju om morgonen, och c) från den 1 Maj till 1 September från klockan 11 om aftonen till sex om morgonen; men stinkande eller odesinficierad latrinspillning får hela året om forslas endast emellan klockan elfva om aftonen till sex om morgonen.

Den, som öfverträder eller uraktlåter, hvad i denna § stadgas, vare, för hvarje gång han dermed beträdes, förfallen till vite från fyra till tjugu mark: hvarhos uraktlåtenhet af föreskrifterna såväl i denna som §§ 22, 23, 42, 25 och 26 är förenad med verkställighet på den försumliges bekostnad, hvarföre ersättning utmätningsvis genast uttagas kan hos den felande eller, vid bristande tillgång hos denna, hos gårdsegaren.

Vid befarad eller inträffad farsot ställe hvarje gårdsegare eller disponent sig till efterrättelse af Poliskammaren gifne föreskrifter för renlighetens upprätthållande vid vite af tjugu till femtio mark.

Gårdsdreng, som af dess husbonde eller den, i hans ställe satt är, blifvit bevisligen förständigad att ombesörja de uti denna och näst ofvan omförmälda §§ omnämnde renlighets åtgärder, vare jemväl förfallen till enahanda vite, i händelse af försummelse i ett eller annat afseende; men vid bristande tillgång hos drengen uttagas böterna hos dess husbonde, som sedermera må hålla sig godtgjord af den förstnämndas lön.

Sopor från gator och gårdar må samlas uti särskilda derföre inrättade soplårar, om hvilka sistnämndes tömmande gäller hvad angående orenlighet från latriner och spillningskast ofvanföre sagdt är.

Om spillning som sjöledes afföres, stadgas uti hamnordningen".

Då, utom de i polisordningen uppräknade äfven andra lika billiga och i många fall verksammare desinfektionsmedel förefinnas, har utskottet ansett det böra bero på Sundhetsnämnden, att meddela närmare förordnanden angående de ämnen, som i sådant afseende borde användas.

De i denna § föreslagna tiderna för latriners tömande anser utskottet icke vara fullt lämpliga och med årstidernas kraf öfverenstämmande, hvarföre utskottet föreslagit en förändring uti desamma.

På af utskottet ofvananförda grunder bör bestämmelsen i mom. 5 derom att vid befarad eller inträffad farsot gårdsegare skall ställa sig till efterrättelse Poliskammarens föreskrifter för renlighetens upprätthållande, förändras derhän att bestämmande rätten i dylika fall åligger Sundhetsnämnden.

Stadgandet derom att gårdsdreng, som försummat renhållning, är förfallen till enahanda vite, som gårdsegare, anser utskottet väl kunna utgå, enär detta redan innefattas i paragrafens allmänna lydelse, hvarhos utskottet ansett bestämningen derom, att husbonde borde ansvara äfven för tjenstehjon ådömda böter, icke kunna, såsom stridande mot allmänna rättsgrunder, gillas, hvarföre hela momentet härom borde utgå.

Sopor från gator och gårdar har utskottet ansett utan mehn kunna tömas i latrinerna, hvarföre det nu gällande stadgandet härom bibehållits.

Slutligen anser utskottet att de åberopade bestämningarne i Hamnordningen till hvilka denna § endast hänvisar, borde, för fullständighets skull och enär polisordningen bör utgöra en handbok för vederbörande, här intagas.

På grund häraf föreslår utskottet

följande lydelse för

§ 27.

Gårdsegare — —, hvarifrån stinkande lukt eller skadliga gaser den varmare årstiden uppstår varda, så ofta behof deraf göres, med tjenliga desinficierande ämnen, enligt Sundhetsnämndens föreskrift, försatte.

Orenlighet — — med lock må begagnas.

Forsling af kreaturs-, desinficierad samt med kreatursspillning uppblandad latrinspillning må företagas endast under följande tider af dygnet, nämligen: från den 15 April till den 15 September från klockan elfva om aftonen till klockan sex om morgonen, från den 15 September till den 1 December från klockan åtta om morgonen till klockan sju om morgonen, och från den 1 December till den 15 September från klockan fyra om aftonen till klockan tio om morgonen, men stinkande eller odesinficierad latrinspillning får hela året om forslas endast emellan klockan elfva om aftonen och fem om morgonen.

Den, som öfverträder — — genast uttagas kan hos den felande eller, der denne saknar tillgång, hos gårdsegaren.

Vid befarad eller inträffad farsot ställe hvarje gårdsegare eller dis-

ponent sig till efterrättelse af Sundhetsnämnden gifvne föreskrifter för renlighetens upprätthållande vid vite af tjugu till femtio mark.

Sopor från gator och gårdar må samlas antingen i latriner och spillningskast eller uti särskilde derföre inrättade soplårar, om hvilka sistnämndes tömmande gäller hvad angående orenlighet från latriner och spillningskast ofvanföre sagdt är.

Lossning eller lastning af ämnen, som sprida elak lukt eller skadligt damm, såsom spillning, kalk, m. m. får enligt § 2 i Hamnordningen vid vite af tolf mark icke företagas å andra än dertill bestämda platser.

§ 28.

igga göros förrätnde vid nar m. m.

„Å torg, gator och kajer samt vid stadens allmänna brunnar må ej sådana arbeten eller göromål förrättas, som medföra orenlighet; hvar som häremot bryter, eller derstädes förorsakar annan osnygghet, vare till vite från fyra till tjugu mark förfallen.

igga göros förrätle i hamnarne.

Om garn och klädtvätt, rengöring af hudar, och kreatursår från garfverierna, tvättning af färggods, kölhalning och kalfatring af fartyg och båtar i hamnarne, äfvensom aflossning af sopor, spånor och andra ämnen, som uppgrundning eller osnygghet derstädes förorsakar, stadgas i hamnordningen".

Utskottet har ansett nödigt icke mindre att omredigera första momentet i denna paragraf, än att intaga de åberopade stadgandena i Hamnordningen, och föreslår utskottet derföre:

följande lydelse för

§ 28.

Å torg, gator, kajer och andra allmänna platser inom staden samt vid dess allmänna brunnar och vattenposter må ej sådane arbeten eller göramål förrättas, som medföra orenlighet; hvar, som häremot bryter, eller derstädes annars förorsakar osnygghet, vare till vite från fyra till tjugu mark förfallen.

Rörande iakttagande af snygghet m. m. vid stadens hamnar, stadgas i Hamnordningen:

„Ingen vare tillåtet att till hamnarnes stränder eller kajer utföra eller aflossa sopor, spånor och andra ämnen af hvilka uppgrundning eller osnygghet kan uppkomma. Den häremot bryter böte åtta mark och undanskaffe genast det utförda. Vid tjugu marks vite förbjudes jämväl att från broar, och farkoster i någon af hamnarne utkasta dylika samlingar, äfvensom att i de mindre för båtar afstängda hamnarne uttöma kött och fisklake, eller annat sådant, hvaraf lefvande fisk kan dö eller stinkande lukt uppkomma; och

skall all skada, som sådan öfverträdelse haft till följd, ersättas af den skyldige eller af skepparen".

„Garn och klädtvätt må ej verkställas å andra än dertill utsedda platser, nämligen: då hamnen är öppen vid de för detta behof inrättade tvättbryggor och om vintern, uti de för sådant ändamål upphuggne vak; men all rengöring af hudar och kreaturshår från garfverierna, äfvensom tvättning af färggods, får endast å dertill särskildt anvisade ställen förrättas. Den sig i något af dessa fall förbryter, böte fyra mark".

„Vid fyratio marks vite förbjudes jämväl att kölhala, slopa eller kalfatra fartyg eller vidtaga annan med affall förenad reparation äfvensom att dervid begagna eld å andra ställen inom hamnarne, än vid varfven eller på dertill af Hamnmästaren anvisad tjenlig plats, minst femtio famnar från strand eller annat fartyg. Justering af utskeppningsvirke må vid bot tolf mark icke heller företagas i hamn, ejheller på andra ställen derinvid, än å de aflägsnaste stränderne och kajerne, hvarest trängsel för andra ej kan uppstå: och vare detta tillåtet endast under vintermånaderne och med vilkor att sågspånor genast efter slutadt arbete undanskaffas, vid äfventyr att sådant annars genom Hamnmästarens försorg verkställes på den försumliges bekostnad".

§ 29.

Tjenstehj och arbe folks bostä

„Husbonde åligger förse sina tjenare och det arbetsfolk, som af honom husrum åtnjuter, med sunda bostäder, samt dervid hafva omsorg, att icke alltför många personer i ett rum hopträngas. De verkstäder och arbetsrum, i hvilka sådana ämnen beredas eller göromål förrättas som medföra osund luft, skola vara försedda med dragrör eller ventiler. När klagan föres att rum, som sålunda användas eller till hyresgäst upplåtas, äro osunda, bofälliga samt uppenbart vådliga för helsan, må Poliskammaren affordra stadsläkarens utlåtande i saken, och dermed sedan efter omständigheterna förfara, i hvilket afseende äfven gårdens egare eller disponent, kan vid vite från tjugu till femtio mark förbjudas att låta begagna rummen, intilldess nödig reparation der försiggått".

De i denna paragraf omnämnda skyldigheter för Poliskammaren, har utskottet ansett böra åhvälfvas Sundhetsnämnden, hvarföre, och då äfven i öfrigt en mindre omredigering ansetts nödig, utskottet föreslår;

att § 29 måtte erhålla följande lydelse:

Husbonde åligger förse sina tjenare och det arbetsfolk, som af honom husrum åtnjuter, med sunda bostäder, samt dervid hafva omsorg, att icke alltför många personer i ett rum hopträngas. De verkstäder och arbetsrum, i hvilka sådana ämnen beredas eller göromål förrättas, som medföra osund luft, skola

vara försedde med ändamålsenliga dragrör eller ventiler. När klagan föres att rum, somsålunda användas eller till hyresgäst upplåtas äro osunda, bofälliga samt uppenbart vådliga för helsan, bör sådant anmälas hos Poliskammaren, som äger att hänskjuta ärendet till Sundhetsnämnden, hvilken i anledning af klagomålet vidtager af omständigheterna påkallade åtgärder; i hvilket afseende äfven gårdens egare eller disponent kan vid vite från tjugu till femtio mark förpligtas att ställa sig Sundhetsnämndens föreskrifter till efterrättelse.

§ 30.

ighet och rhet i all- ina bad- hus.

„De till allmänt begagnande inrättade badhus, skola hållas dragfria och snygga. Värd, som deremot bryter, eller i dem tillhandahåller allmänheten orent vatten, gör sig förfallen till vite från fyra till tjugu mark.

Vid enahanda ansvar bör uti för den arbetande klassens räkning inrättade badstugor värd derjemte anställa en pålitlig person, som vakar öfver ordningen derstädes samt tager vård om de besökandes tillhörigheter, för hvilkas tillvaratagande enkom inrättade väggskåp med afdelningar, eller andra förvaringsrum böra vara inrättade".

Föreskrifterna uti denna paragraf har utskottet ansett för mycket detaljerade hvarföre utskottet föreslår

att § 30 måtte erhålla följande lydelse.

De till allmänt begagnande inrättade badhus skola hållas dragfria och snygga. Värd, som deremot bryter, eller i dem tillhandahåller allmänheten orent vatten, vare förfallen till vite från fyra till tjugu mark.

Vid enahanda ansvar bör uti för den arbetande klassens räkning inrättade badstugor värd derjämte anställa en person, som vakar öfver ordningen derstädes samt tager vård om de besökandes tillhörigheter.

§ 31.

ım, som å dshus för ande upp- låta.

„Gästgifvare, värdshusvärd och andre, som vunnit rättighet att resande herbergera, få ej för sådant ändamål upplåta osunda, kalla, fuktiga eller osnygga rum, utan skola vid vite från tjugu till femtio mark, tillse att resande såväl derutinnan, som i afseende å deras öfriga nödiga behof, varda emot skälig betalning erforderligen betjenade".

Utskottet föreslår:

att § 31 måtte godkännas.

§ 32.

„Efter klockan tolf om natten, må nya gäster icke erhålla tillträde till värdshus, konditorier och andra näringsställen, hvilka skola helt och hållet stängas en timme derefter, då all servering derstädes bör upphöra och alla gäster sig aflägsna; härifrån dock undantagne allmänna och enskilda lustbarheter, hvilka å slika ställen med polisens tillstånd anställas. Den värd som häremot bryter, vare förfallen till vite från tio till femtio mark. *Vistan värdsl*

De af den värdshusbesökande allmänheten, hvilka ej godvilligt efterkomma värds eller tillkallad polismans uppmaning att sig från stället aflägsna, vare till enahanda vite förfallne".

Utskottet har ansett ej mindre en omredigering nödig, än att vitet för kunderna bestämts alltför högt, hvarutom ett tillägg om värdshus stängande å sön- och helgdagar enligt § 53 uti nådiga Förordningen af den 9 Juni 1873 angående tillverkning, försäljning, upplag och forsling af bränvin, torde vara behöfligt, hvarföre utskottet föreslår följande lydelse för

§ 32.

Efter klockan tolf om natten må nya kunder icke erhålla tillträde till värdshus, konditorier och andra näringsställen, hvilka skola helt och hållet stängas en timme derefter, då all servering derstädes bör upphöra och alla kunder sig aflägsna; härifrån dock undantagna tillfällen då allmänna eller enskilda lustbarheteter å slika ställen med polisens tillstånd anställas. Den värd, som häremot bryter, vare förfallen till vite, från tio till femtio mark.

De af den värdshusbesökande allmänheten, hvilka ej godvilligt efterkomma värds eller tillkallad polismans uppmaning att vid ofvan bestämd tid sig från stället aflägsna, vare till vite af tio till tjugufem mark förfallne.

Utskänkningsställe skall under sön- och helgedagar till klockan sex om aftonen från klockan åtta om aftonen nästföregående söcknedag vara tillslutet. Gästgifverier, källare, värdshus, spisqvarter eller annat så beskaffadt näringsställe skall jemväl å sön- och helgedagar under samma tid hållas tillslutet och ingen, utom spisgäster och resande, inlåtas för att förtäring der undfå. Den, som häremot bryter, stånde ansvar enligt lag och författningar.

§ 33.

„Poliskammaren äger, när god ordning så anses fordra, förbjuda värdshusvärd, konditor eller dem, som idka annan dylik rörelse, att uti serverings- *Qvinlig ning å hu*

rum till uppassning begagna qvinlig betjening. Den, som slikt förbud öfverträder, vare till vite af tio till femtio mark förfallen.

Utskottet föreslår

att § 33 måtte oförändrad godkännas.

§ 34.

Iakttagande af renlighet vid slagtning.

„Stadens slagtare och andra, som försälja kött, få ej verkställa slagtning af sina kreatur i gårdarne, utan bör sådant, under iakttagande af snyggghet, ske i de för slikt behof af staden uppförda slagtarhus, samt afskräden derefter behörigen undanskaffas från platsen, vid äfventyr af verkställighet på den försumliges bekostnad.

Uti försäljningsbod, dit köttet från slagtarhusen bör i rent omslag upphemtas, skall jemväl synnerlig renlighet iakttagas, så att ej mindre sjelfva lokalen, än vigtskålar och öfriga redskap, som vid rörelsen begagnas, finnas omsorgsfullt rengjorda. Det kött, hvilket i bod till salu hålles, skall vara färskt och öfvertäckt med rent linne och af säljaren på tjenligt sätt sönderhuggas, så att hvarje köpare deraf må erhålla sitt behof och ej nödgas upphandla mera än han åstundar. Den, som underlåter eller öfverträder något af hvad i denna § är påbjudet, böte från fyra till tjugu mark".

Utskottet har ansett en omredigering af denna paragraf nödvändig, hvarföre utskottet föreslår:

att gifva följande lydelse åt

§ 32.

Stadens slagtare, korfmakare och andra, som försälja kött och köttvaror, få ej verkställa slagtning i gårdarne, utan bör sådant, — — — bekostnad.

Uti försäljningsbod — — rengjorda. Färkst kött, hvilket i bod till salu hålles, skall vara öfvertäckt med rent linne — — — — fyra till tjugu mark.

§ 35.

Försäljning af förskämda födoämnen och omogen frukt.

„Den, som håller till salu förskämda födoämnen af hvilken beskaffenhet som helst, eller under farsots tid, omogen inländsk frukt styckevis, böte från tio till tjugu mark, hafve förverkat varan och gälde dessutom kostnaden för varans utförande från staden. — Ej heller må tapeter med arsenikfärger eller barnleksaker och konfekturer jemte deras omslag bestrukna med arsenik eller

annan metallfärg, till salu hållas vid enahanda vite och äfventyr af varans förlust".

Utskottet, som funnit en omredigering af denna paragraf nödig, har derjämte ansett förbud emot försäljning af omogen frukt böra ankomma å Sundhetsnämnden, hvarföre utskottet föreslår:

följande lydelse för

§ 35.

Den, som håller till salu förskämda eller förfalskade drycker eller födoämnen af hvilken beskaffenhet som helst, böte från tio till tjugu mark, hafve förverkat varan och gälde dessutom kostnaden för varans förstörande, i händelse dertill förordnas, eller dess utförande från staden. Uppå anmälan af Sundhetsnämnden må under farsotstid jämväl försäljning af omogen frukt i minut förbjudas.

Ej heller må tapeter eller tyger med arsenikfärger, barnleksaker, målade med dylika eller andra giftiga metallfärger, eller konfekturer i omslag, färgade med sådane eller andra för helsan skadliga färgämnen, till salu hållas vid ofvannämnda vite och äfventyr af varans förlust.

§ 36.

Upplag och försäljning af krut.

„Krutupplag, som antagne försäljare innehafva, skola under föreskrifven bevakning, förvaras utom staden i lämplig lokal, hvarest försäljning af hela fastager, men icke utvägning eller utminutering deraf får ske; och må ej heller af upplaget mera på en gång i försäljningsboden finnas, än en centner bergkrut i behörigt fastage, samt högst tjugu skålpund finare krut i vanliga kanistrar. — Uti dessa salubodar får handel med kemiska tändstickor ej idkas, eller försäljning af krut vid antändt ljus verkställas.

Kruttransport.

När krut till större belopp än omnämndt är, till staden inhemtas, eller genom dess område forslas, skall anmälan derom göras i Poliskammaren, som har att tillse, det nödiga försigtighetsmått till förebyggande af olycka i behörig tid vidtages, och forslingen föröfrigt öfvervaka.

Krutuppla hos enskild

Ej må enskild person, utan särskildt utverkadt tillstånd af Poliskammaren, hvilket bör upptes för försäljaren, på en gång tillhandla sig mera än fem skålpund krut, eller högre belopp innehafva; och bör bergkrut i sådant förråd förvaras uti fullkomligt täta trädlådor, i hvilkas sammansättning jern icke får ingå; äfvensom nödig försigtighet vid förvarandet af mindre partier krut jemväl iakttagas.

För öfverträdelse eller uraktlåtenhet af hvad i denna § stadgas, böte den skyldige från tjugu till etthundra mark, samt ersätte all deraf uppkommen skada; vare ock det krut förbrutet, som utöfver medgifvet belopp obehörigen innehafves eller på otillåtet sätt förvaras".

Utskottet föreslår:

följande något omredigerade lydelse för

§ 36.

Krutupplag, som antagne försäljare innehafva, skola förvaras utom staden — — — än en centner bergkrut i tätt och behörigen tillslutet kärl af träd, i hvars sammansättning jern ej får ingå, eller af förtennt jernbleck eller annan metall, samt högst tjugu skålpund finare krut — — — verkställas.

När krut — — — forslingen för öfrigt öfvervaka.

Ej må enskild person — — och bör bergkrut i sådant förråd förvaras uti kärl af ofvannämnd beskaffenhet, äfvensom nödig försigtighet — — — skall iakttagas.

För öfverträdelse — — — uppkommen skada; vare ock allt krutet i dessa fall förbrutet.

§ 37.

rsamt umnde med eld.

„Ej må någon röka tobak å foderskullar, eller på ställen af särskild eld farlig beskaffenhet, med bloss eller bart brinnande talgljus gå utom boningsrum, nattetid förrätta ljusgöring, oljesjudning och andra eldfarliga sysslor, eller utan att sådant i särskilda fall är oundgängligen nödvändigt, och erforderlig försigtighet dervid iakttages, ur eldstäder uttömma het aska och glöd eller ens under något vilkor derifrån kol och aska annorlunda än uti kärl af metall eller sten med lock, samt icke heller i ohvälfda källarvåningsrum verkställa vedhuggning vid ljus utan lykta eller på annat ovarsamt eller vårdslöst sätt umgås med eld.

Hvar, som häremot bryter, vare förfallen till vite af tio till etthundra mark, utom laga bot; ersätte ock all den skada, som genom slik förseelse uppkommer.

Vid enahanda påföljd må man ej inom staden aflossa skjutgevär, antända krut- och fyrverkeripjeser, eller och hafva samling eller upplag af hyfvelspån, tjära, beck och andra lätt antändbara ämnen".

Utskottet har ansett stadgandena uti §§ 38 och 39 af den nu gällande polis-

ordningen bättre affattade än i det nya förslaget, hvarföre utskottet med några tillägg till desamma föreslår

att gifva följande lydelse åt

§ 37.

Tobaksrökning å gård, der större samling af allmogens fordon eger rum, samt i uthus och foderskullar äfvensom på ställen af särskild eldfarlig beskaffenhet vare vid vite af tjugu till hundra mark förbjuden.

Hvar, som å gårdar, gator, kajer, torg eller andra allmänna platser utkastar tändstickor eller lemningar efter tobaksrökning, i hvilka eld finnes, böte tio mark.

Tobaksrökning å de i hamnen liggande fartyg, hvarest krut finnes, är uti Hamnordningen förbjuden.

Ej må någon med bloss eller brinnande ljus utan lykta gå utom boningsrum, ej nattetid förrätta ljustillverkning, oljesjudning och andra eldfarliga sysslor, eller, utan att sådant i särskilda fall är oundgängligen nödvändigt och erforderlig försigtighet dervid iakttages, elda ugnar och verkställa kokning, ej heller ur eldstäder uttömma het aska och glöd eller ens under något vilkor derifrån tömma kol och aska annorlunda än uti kärl af metall eller sten, samt icke heller i ohvälfda källarvåningar och der inrättade vedförvaringsrum verkställa vedhuggning vid eldsljus med eller utan lykta, eller på annat vårdslöst eller oförsamt sätt umgås med eld. Hvar, som häremot bryter, vare förfallen, efter omständigheterna till vite af tjugu till etthundra mark, utom laga bot: ersätte ock all den skada, som genom slik förseelse uppkommer. Lag samme vare ock der någon i oträngdt mål eller af okynne eller öfverdåd inom staden aflossar skjutgevär, utan vederbörlig tillåtelse antänder krut och fyrverkeripjeser, eller ock hos sig hafver samlingar eller upplag af hyfvelspån, tjära, beck och andra lätt antändbara ämnen.

§ 38.

Torg- och hamnhandel

„Allmoge och lägenhetsinnehafvare å landet, må till salu hålla sina varor, allenast å sådana allmänna platser, som dertill anvisade äro, samt uti hamnarne endast i sina båtar. Färskt smör, ägg, mjölk och dylika färska varor, få dock för stadens innevånares beqvämlighet, hvar och af hvem som helst föryttras.

Handel med hästar oeh nötkreatur, får, svin och andra djur, må endast ske på den plats, som dertill är bestämd, ehvad desamma landvägen eller sjövägen blifvit till staden införda.

Ordningen vid torghandeln ombesörjes af den der tjenstgörande polispersonalen; och bör förty enhvar ställa sig dess föreskrifter till efterrättelse. Hvar som öfverträder eller underlåter något at hvad i denna § stadgas, böte, der särskildt ansvar i lag ej finnes bestämdt, från fyra till tjugu mark".

Utskottet, som ansett ordnandet af torghandeln böra ankomma å polisstyrelsen och icke å den tjenstgörande underordnande betjeningen får derföre föreslå följande lydelse för

§ 38.

Allmoge och lägenhetsinnehafvare — — endast i sina båtar. Färskt smör — — föryttras.

Handel med hästar — — till staden införda.

Landtboers alster skola, efter deras olika beskaffenhet, på behöriga platser uppställas i den ordning Polisstyrelsen bestämmer, hvarvid dock iakttagas bör, att, då landtbo å samma lass inhemtar varor af olika slag, försäljningen af dessa må ske på den plats, som för den på lasset medförda hufvudvarans föryttrande är anvisad.

I hamnarne böra varorna qvarhållas i farkosterna till dess försäljning skett och derefter, sedan de blifvit af säljaren å bryggor eller kajer upplagda eller aflastade, af köparen genast bortföras.

Hvar, som öfverträder eller underlåter något af hvad i denna § stadgas, eller iredskar att ställa sig Polisens anvisningar i ofvannämndt syfte tille efterrättelse, böte, der särskildt ansvar i lag ej finnes bestämdt, från fyra till tjugu mark.

§ 39.

gleri el- ättet för bedrif- ande.

„Mångleri må ej idkas af andra än dem, som derå utverkat sig vederbörligt tillstånd, eller med andra varor än sådana, hvarå tillståndsbrefvet lyder; ej heller å gator eller medelst varornas kringbärande i hus, eller gårdar, utan endast uti försäljningsbod eller å de allmänna platser, dertill bestämmas. Den som bryter häremot, böte från fyra till tjugu mark. Vid lika vite skall mångleriidkare, när handel å allmän plats drifves, vara försedd med tillstånds bref och påbjudet öppet tecken, till styrkande af sin mångleriråttighet. Handel med gamla eller nya klädespersedlar, får vid samma ansvar och påföljd ej idkas på gata eller torg, utan blott på dertill särskildt bestämd plats.

ntlig för- jning af riks och dtverksid- res till- kningar.

Vid vite af tjugu mark, må fabriksidkare i allmänhet, äfvensom stadens egne handtverkare och slöjdidkare sina tillverkningar ej afyttra å andra allmänna platser, än dem, som dertill äro upplåtna".

Utskottet har för sin del funnit det vara särdeles önskligt och för allmänheten beqvämt om de, som idka månglerirörelse, vande sig att hemma i husen kringbjuda sina varor, hvarigenom de för hushåll med mindre betjening betungade torgbesöken kunde undvikas, hvarföre utskottet föreslagit

följande förändrade lydelse för

§ 39.

Mångleri må ej idkas af andra, än de, som derå utverkat sig Magistratens tillstånd, eller med andra varor än sådana, hvarå tillståndsbrefvet lyder, ej heller å gator utan endast uti försäljningsbod eller å de allmänna platser, som dertill bestämmes. Dock må färska lifsmedel, såsom fisk, ladugårdsprodukter, vildt, grönsaker, frukter och bär med flere likartade varor äfvensom blommor och vexter af dem, som till försäljning deraf äro berättigade, kringbäras till salu. Den, som emot dessa stadganden bryter, böte från fyra till tjugu mark Vid lika vite skall mångleriidkare, när handel — — mångleririttighet. Handel med nya eller gamla klädespersedlar får vid — — bestämda plats.

Vid vite af — — — — som dertill äro upplåtna.

I alla dessa fall vare äfven varan, hvarmed handel idkas, förbruten.

§ 40.

Försäljning af fisk på kärl.

„Uti hamn eller å torg får försäljning af saltad eller inlagd fisk uti kärl icke verkställas, innan kärlen blifvit af edsvuren packare undersökta och godkända, samt denne påbjudet märke derå anbragt, vid bot från tjugu till femtio mark. Annan saltad eller inlagd fisk, som stycketals eller i mindre partier efter vigt, i hamn eller å torg föryttras, skall, vid vite af tio mark, uti täta och med lock betäckta kärl förvaras.

Fiskköpares skyldigheter

Stadens fiskköpare må ej försälja fisk på andra ställen, än som för dem anvisade äro, vid bot af tjugu mark“.

Denna paragraf har utskottet ansett fordra en mindre omredigering och får derföre föreslå:

följande lydelse för

§ 40.

Uti hamn eller å torg — — — uti snygga, tätä och med lock betäckta kärl förvaras.

Stadens fiskköpare och fiskare må ej försälja fisk, färsk eller saltad, på andra ställen, än som af Stadsstyrelsen för dem äro eller blifva anvisade vid bot af tjugu mark.

§ 41.

Åtträng i hyrkuskars och formäns rörelse.

„Stadens innevånare vare icke förment att för sina körslor begagna bi-träde af hvem som helst; men ej må någon, vid vite af tjugu mark, såsom hyrkusk eller forman på allmänna platser eller vid kajer utbjuda häst och fordon till allmänhetens tjenst innan han dertill undfått särskildt tillstånd. —

Åtstående betalning af forsellega.

Hvar, som undandrager hyrkusk eller forman betalning enligt taxa, böte tio mark och kan saklöst förvägras slika körslor till dess forsellegan gulden är.

Anses hyrkusk eller forman hafva fordrat högre lega än taxan utsätter, må förhållandet i Polisvaktkontor eller hos polisman till rättelse anmälas.

Hyrkuskar och formäns skyldigheter och rättigheter.

Om hyrkuskars och formäns skyldigheter och rättigheter är uti de för dem utfärdade stadgar särskildt förordnadt".

För att i någon mon bidraga till stäljande af det ofog att särdeles stadens formän vägra betjena allmänheten eller fordra högre lega än i taxan bestämmes, har utskottet ansett i denna paragraf böra ingå det för dem uti deras kontrakt i sådant afseende stadgade äfventyr, hvarföre utskottet får föreslå:

att § 41 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Stadens innevånare — — — gulden är. Har hyrkusk eller forman fordrat högre lega, än taxan utsätter, eller eljes förbrutit sig emot de stadgar, som för dem särskildt äro utfärdade, bör förhållandet anmälas hos Poliskammaren, som efter omständigheterna må fälla den skyldige till ansvar eller skilja honom från utöfvandet af sina rättigheter på viss tid eller för alltid, i hvilka sistnämnde fall Poliskammaren härom bör anmäla hos Magistraten.

Om hyrkuskars och formäns skyldigheter och rättigheter i öfrigt är uti de för dem utfärdade stadgar särskildt förordnadt.

§ 42.

Tiggeri.

„För tiggeri och betlande finnes ansvar stadgadt uti reglementet för stadens fattigvård".

Utskottet föreslår

att § 42 måtte erhålla följande lydelse:

Emot tiggeri finnes ansvar stadgadt uti reglementet för stadens fattigvård.

§ 43.

Oanständigt förhållande.

„Den, som af okynne eller sjelfsvåld på gator eller allmänna platser förhåller sig på ett osedligt och för anständigheten sårande sätt, samt dyme-

delst väcker förargelse, varde efter omständigheterna fälld att derföre böta från fyra till tjugu mark".

Utskottet föreslår

följande lydelse för

§ 44.

Den, som på gator eller allmänna platser förhåller sig på ett osedligt och anständigheten sårande sätt, varde efter omständigheterna fälld att derföre böta från fyra till tjugu mark.

§ 44.

Tillkännagifvande om de för hvarjehanda behof anvisade allmänna platser och ställen.

„Emot slutet af hvarje år skall poliskammaren, genom kungörelse i kyrkor och tidningar meddela allmänheten kännedom icke allenast om de allmänna platser, som under följande året äro för torg- och månglerihandel upplåtne, utan ock om de ställen, hvilka för is-, sand-, mull-, grus-, sten- och lertägt, aflossning af snö, is och orenlighet, rengöring af hudar och kreaturshår från garfverierne, tvättning af färggods, in- och utlastning af spillning, m. m. finnes anvisade, äfvensom när förändring af berörde platser å andra tider föreskrifves, derom på enahanda sätt allmänheten underrätta.

Utskottet föreslår:

att § 44 måtte gillas med nedanstående mindre tillägg och sålunda erhålla följande lydelse:

Emot slutet af hvarje år — — som under följande året äro för torg-, mångleri- och fiskhandel upplåtne — — underrätta.

§ 45.

Polis- och brandsignalers efterhärmning.

„Djerfves någon att af okynne och sjelfsvåld efterhärma polis- eller brandsignaler, böte från tjugu till etthundra mark, och ersätte den skada, som deraf timat".

Utskottet föreslår:

följande förändrade redaktion.

§ 45.

Den som af okynne eller sjelfsvåld efterhärmar polis- eller brandsignaler, böte från tjugu till etthundra mark och ersätte den skada, som deraf timat.

§ 46.

isord-utför-tryck n. „Genom denna polisordning, som kommer att gälla från den , äro polisordningen af den 8 Februari 1864 och öfriga äldre stadganden i ämnet upphäfda; och skall densamma medelst Magistratens försorg, uti erforderligt antal exemplar tryckas på svenska, finska och ryska språken, samt för billigt pris, hållas allmänheten tillhanda".

Utskottet föreslår:

att § 46 måtte godkännas endast *med den ändring att uttrycket „medelst Magistratens försorg" måtte utbytas emot „genom Magistratens försorg.*

På grund af hvad utskottet här ofvan anfört, får slutligen utskottet föreslå:

att Stadsfullmäktige uti det utlåtande Stadsfullmäktige, i anledning af Magistratens öfvannämnde skrifvelse, komma att rörande förslaget till ny polisordning för Helsingfors stad afgifva, ville tillstyrka antagandet af det utaf Herr Guvernören i länet uppgjorda förslag med de ändringar deri, utskottet ofvan föreslagit;

att Stadsfullmäktiges beslut härom måtte i vanlig ordning genom Magistraten till Herr Guvernörens pröfning insändas, samt

att då, såsom utskottet ofvan framhållit, en vida verksammare utväg än nu gällande stadganden att i någon mon stäfja det rådande oskicket att en mängd onyttiga och ofta vårdslösade hundar hållas, hvilka lösa stryka omkring på stadens gator och allmänna platser, gifves uti införande af hundskatt, Stadsfullmäktige ville i vederbörlig ordning hemställa om utverkande af rätt för staden att införa och upptaga sådan skatt enligt förslag, som i sådant afseende borde utarbetas och till vederbörlig stadfästelse insändas.

Helsingfors den 5 November 1875.

Aug. Fredr. Jansson.

J. A. Florin. **Julius Fr. Gadd.**

E. A. Bäck. **C. G. Sanmark.**

Helsingfors, Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

Utskottsyttrande med anledning af väckt fråga om uppförande af varuskjul vid stadens ångbåtskajer.

Sedan undertecknad Edlund hos Stadsfullmäktige haft äran föreslå att vid stadens ångbåtskajer skjul af lämplig konstruktion skulle uppföras, för att skydda varor, som lossades å kajerna men ej genast kunde derifrån af emottagaren afhemtas, så hafva Stadsfullmäktige under den 6 sistlidne April åt oss uppdragit att, såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott, infordra t. f. Stadsingeniören Reuters utlåtande rörande lämpligaste sättet att anordna sagda skjul, samt dermed jemte eget yttrande till Stadsfullmäktige inkomma.

Efter det utskottet, som för sin del är ense om nyttan och nödvändigheten af de föreslagna varuskjulen, i samråd med t. f. Stadsingeniören bestämt de allmänna grunderna rörande anordningen af desamma, har t. f. Stadsingeniören i enlighet med dessa grunder uppgjort nödiga ritningar och kostnadsförslag, hvarjemte t. f. Stadsingeniören i ämnet afgifvit ett så lydande skriftligt utlåtande:

"Behofvet, att vid stadens hamnar uppföra ett skjul till skydd för sådana varor, som för tillfället här upplossas för att efter en kortare tid åter bortföras, har sedan länge gjort sig gällande.

Hvad sättet för konstruktionen beträffar, anser jag, såframt skjulet uppföres å någon af de smala ångbåtskajerna i Södra hamnen, hvilka i alla afseenden dertill mest egna sig, densamma böra väljas så, att den här rådande trafiken så litet som möjligt hindras.

I öfverensstämmelse dermed består skjulet enligt härhos bifogade ritningar utaf ett tak, som hvilar på stolpar, förankrade uti underlaget; emot sjösidan har erforderligt utrymme blifvit lemnadt för fartygens förtöjande; å landsidan deremot täckes hela kajen genom taket; för skjulet A å den mindre kajen innehåller förslaget tvenne alternativa eskizzer; af hvilka förslaget I är afsedt att tillika öfvertäcka en del af den mindre båtshamnen, och utbeder jag mig få framhålla, att om denna i många afseenden särdeles önskvärda anordning nu eller sednare påtänkes, densamma ändamålsenligast i förening med ifrågavarande skjul kan verkställas.

Materialet är valdt i öfverensstämmelse med underbyggnaden, som består utaf trädsänkkistor, hvilka fortfarande äro underkastade mer eller mindre kännbara rörelser; taket består af jernplåt på trädtakstolar och hvilar på trädstolpar, som äro förankrade uti sjelfva brokistan och sinsemellan förbundna genom trädlängd- och tvärförbindningar. Eldfaran torde således genom denna anordning icke anmärkningsvärdt förökas; hvarför jag utaf ofvan antydda skäl icke ansett den betydligt dyrare jernkonstruktionon med uteslutande af allt träd böra kunna komma i fråga.

Helsingfors Stadsingeniörskontor den 13 Maj 1875.

C. Reuter."

Såsom häraf synes är för skjulet å den mindre af ångbåtskajerna alternativa förslag uppgjorda, afseende det ena att tillika tillgodose ett annat intresse, än det som nu närmast är i fråga. Utskottet likasom väl de fleste af Stadsfullmäktige hafva sig bekant, hvilka vedervärdigheter skärgårdsallmogen, hvilken hithemtar sina varor till försäljning, i sina öppna båtar måste lida under ihållande regn, likasom de svårigheter densamma i solbaddet på högsommaren har att bevara sina varor för förskämning. Då ju detta förhållande är förtjent af uppmärksamhet och nu, om någonsin, i sammanhang med frågan om varuskjulet något kan i saken tillgöras, har utskottet, äfven om det ej egentligen legat i dess uppdrag, ansett sig böra låta uppgöra särskilda ritningar och kostnadsförslag för det fall, att skjultaket sträcktes ej allenast öfver sjelfva kajen utan jemväl något, förslagsvis 14 alnar, utöfver båthamnen.

Under sistsagda förutsättning uppgår kostnaden för skjulet å den mindre kajen till 13,679 mark 50 penni, hvaremot ett skjul endast öfver kajen beräknats medtaga en kostnad af 7,826 mark 50 p. — För skjulet å den större kajen upptager det uppgjorda kostnadsförslaget en summa af 9,600 mark.

Kostnadsförslagen jemte de uppgjorda ritningarna, — å hvilka skjulet för den mindre kajen betecknats med Litt. A samt det för den större med Litt. B, och der förslagen till skjul, som komme att sträcka sig ej allenast öfver kajen, utan äfven öfver en del af båthamnen, blifvit med „Altern. I“ utmärkta, — äro för närmare granskning tillgängliga å Stadsfullmäktiges kanslirum.

Jemte det utskottet för sin del, beträffande skjulet å den mindre ångbåtskajen, på anförda skäl förordar att taket må utsträckas jemväl öfver en del af båthamnen, får utskottet alltså till Stadsfullmäktige öfverlemna att besluta

antingen:

att varuskjul må å hvardera af ångbåtskajerna vid Salutorgets södra förgrening uppföras i enlighet med hvad å de uppgjorda ritningarna och kostnadsförslagen under Litt. A Altern. II och Litt. B Altern. II är föreslaget.

eller:

att varuskjul må å hvardera af ångbåtskajerna vid Salutorgets södra förgrening uppföras i enlighet med hvad å de uppgjorda ritningarna och kostnadsförslagen under Litt. A Altern. I och Litt. B Altern. II är föreslaget.

Då alla byggnadsärenden emellertid skola behandlas i den ordning den för staden fastställda byggnadsordning bestämmer, får utskottet, för den händelse att någotdera af förestående förslag vunne Stadsfullmäktiges bifall, tillika föreslå

att, sedan Stadsfullmäktige fattat sitt beslut i saken, ärendet jemte till detsamma hörande ritningar och kostnadsförslag må till Magistraten öfverlemnas för att af Magistraten i föreskrifven ordning vidare behandlas samt till fastställelse befordras.

Helsingfors den 26 Maj 1875.

G. W. Edlund. **A. Leander.** **Lars Krogius.**

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1875.

№ 29.

Såsom medlemmar i det utskott, hvilket Helsingfors Stadsfullmäktige, vid hållet sammanträde den 13 nästvikne April, utsett för granskning af ett från Magistraten till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnadt, af t. f. Stadsingeniören C. Reuter upprättadt förslag till förvaltning af underhåll af stadens chausséer få undertecknade afgifva följande utlåtande och förslag:

Af de till utskottet öfverlemnade handlingar i ärendet och från stadens ingeniör-kontor benäget delgifna sammandrag af chausséräkenskaperne för åren 1873 och 1874 inhemtas, att under hvarje af nästsagde tvänne och innevarande år utgifterna för chausséernas underhåll och förvaltning i förslag upptagits samt för de två förstnämnda åren i sjelfva verket uppgått till belopp, som i följande framställning synes:

		År 1873.				År 1874.				År 1875.	
		förslags-kostnad.		verklig kostnad.		förslags-kostnad.		verklig kostnad.		förslags-kostnad.	verklig kostnad.
Bidrag till stadsingeniörens lön	Fmk.	300	—	300	—	300	—	300	—	300 —	
Resemedel för ingeniören	„	150	—	150	—	150	—	150	—	150 —	
Materialförvaltare	„	300	—	300	—	300	—	300	—	300 —	
Öfverbyggnadens underhåll:											
Caussémästare	„	360	—	360	—	360	—	360	—	360 —	
Anställde arbetare för renhållning af chausséerna, m. m.	„	1,152	—	654	—	1,200	—			1,800 —	
Reparation af körbanan och rectificering af diken, m. m. inkl. tillsyn,	„	2,500	—	2,912	12	2,500	—	4,973	52	3,000 —	
För underhåll af barrierer, hägnader, m. m.	„	—	—	596	77	200	—	428	82	1,450 —	
Stenbokning	„	300	—	—	—	600	—	—	—	800 —	
Snöplogning	„	450	—	285	40	—	—	—	—	— —	
För underhåll af byggnader	„	342	—	345	95	250	—	—	—	300 —	
„ „ „ arbetsredskap		100		-		150	—	—	—	200 —	
Diverse	„	150		419	48	250	—	44	5	300 —	
	Summa	6,104	—	6,323	72	6,260	—	6,556	39	8,960 —	

Beträffande chausséärendena och dessas handläggning har utskottet inhemtat: att, efter det chausséförvaltningen år 1864 eller 1865 från den direktion, som ditintills ensam omhänderhade alla ärenden angående chausséerna, öfvergick till sta-

dens Magistrat och underställdes dess inseende, af stadsingeniören i början af hvarje år till Magistraten inlemnats ett enahanda förslag som det nu ifrågavarande och att detta förslag, sedan det af stadens äldste pröfvats och godkänts, legat till grund, dock utan att strängt följas, för arbetena under året och arbetskostnadens liqvidérande, hvilket senare tillgått sålunda, att räkningar öfver såväl aflöningar och arbetslega som inköpt material från ingeniör-kontoret inlemnats till stadens drätselkontor, hvarest räkningarnes innehåll på anmälan utbetalts till fordringshafvarene; att de qvitterade räkningarne derefter remitterats till Magistraten, som låtit närmare granska desamma och jemte medlens utanordnande och räkningarnes återsändande till vederbörlig efterrättelse bestämt under hvilken fond i stadens räkenskaper de utbetalade medlen skulle observeras; att af förbemälda direktion, som under Magistraten för den finansiella delen af ärendena qvarstått, efter hvarje års utgång, på grund af ingeniör-kontorets bokföring, till Magistraten afgifvits redovisning öfver kostnaderna under det tilländagångna året, hvilken redovisning dock utgjort endast en summarisk uppgift öfver dessa kostnader, hänförda till några särskilda rubriker, utan att kostnadernas riktighet bestyrkts af verifikationer, hvilka senare, såsom redan blifvit anfördt, stannat i drätselkontoret, samt att denna redovisning, såsom ur Magistratens protokoll för den 1 April 1874, under § 9, särskildt angående 1873 års redovisning framgår, å utsatt dag delgifvits stadens i chaussébyggnadens underhåll deltagande innevånare.

Vidkommande de särskilda posterna i ofvan intagna kostnadsförslag har utskottet erfarit bland annat: att årliga bidraget till Stadsingeniörens lön, 300 mark, icke tillfallit Stadsingeniören utöfver hans i sådan egenskap tillerkända aflöning af 3,600 mark för året, utan i förslagen upptagits endast för att afföras från stadens "Uttaxerade medels fond", från hvilken kostnaderna för chausséerna liqvideras, och påföras "Enskilda medels fonden", hvarifrån åter nästnämnda lönebelopp utbetalas, samt sålunda utgöra ett tillbörligt bidrag till stadsingeniörslönen, men att (åtminstone under tiden från och med år 1869) utanordningen af detta bidrag icke skett, i följd hvaraf sistnämnde fond ännu eger motsvarande fordran hos uttaxerade medels fonden, hvartill ytterligare kommer värdet för virke, som till chaussébyggnadsföretagen årligen tagits från stadens virkesupplag, hvilket värde ej heller såsom ske bordt utandordnats till liqvid emellan berörde fonder, ehuru detsamma, liksom äfven nyssanförda lönebidrag, årligen ingått i den utgiftssumma, hvaröfver redovisning till Magistraten aflemnats; att, då någon chausséemästare under de senaste åren icke varit anställd, chausséemästarearfvodet, enligt t. f. Stadsingeniören Reuters uppgift, utbetalts till någon af stadens qvartersmän eller annan person, som i chausséemästarens ställe fungerat; att, såsom af nyssbemälde t. f. Stadsingeniör upplyst blifvit, chausséernas renhållning, för hvilket ändamål, enligt tidigare tillkommet reglemente för chausséernas förvaltning, 4 drängar skulle årligen å stat antagas, men flere än två årligen icke varit anställde, numera, sedan det visat sig att årsdrängar under vintermånaderna ej kunna fullt sysselsättas, besörjes med legodagsverken, som efter behof

antagas och aflönas för icke endast renhållningen af körbanan, utan äfven rensning af diken och andra mindre arbeten; samt att de till chausséerna hörande byggnader, för hvilka underhållskostnad beräknats, utgöres af två vakthus och två redskapslider.

Hvad åter angår de i förslaget innevarande år upptagna arbeten, har utskottet funnit desamma behöfliga. Att några poster uti förslaget upptagits högre än hvad förut till lika ändamål varit behöfligt, beror af att hägnaderna erfordra en omfattande reparation samt att behofvet af bokad sten till körbanans underhåll i år blir större än under sistförlidna år, enär det förråd deraf, som år 1873 till jemförelsevis ringa pris erhölls från vattenledningsbolaget, numera är till största delen användt. Vid sådant förhållande finner utskottet för sin del icke betänkligt att förorda förslagets godkännande. Likväl anser utskottet att den för en chausséinästare upptagna aflöningen kunde bortfalla, enär enligt hvad förslaget innehåller tillsyn öfver det hufvudsakligaste arbetet för året kommer att särskildt bekostas och de Stadsingeniören tillkommande resemedel torde vara tillräckliga för resor såväl i afseende å arbetenas inspektion som för anställande af undersökningar om erforderliga reparationer.

Enligt hvad ofvan blifvit framstäldt, eger Enskilda medels fonden icke så obetydliga tillgodohafvanden hos uttaxerade medels fonden, hvilka rätteligen borde den förra fonden ersättas, men som särskild uttaxering hos de stadens innevånare, hvilka chausséernas underhåll förut ålåg, för sådant ändamål behöfde anställas och dylik åtgärd säkerligen icke skulle aflöpa utan missnöje från de betalningsskyldiges sida, har utskottet trott lämpligast vara att saken finge förfalla.

Med afseende å hvad sålunda framhållits tillåter sig utskottet att föreslå:

att Stadsfullmäktige, med gokännande af det till pröfning föreliggande förslaget till chausséernas förvaltning och underhåll, ville i afgående skrifvelse Magistraten derom underrätta och handlingarne i ärendet tillika återsända samt derhos till Magistratens närmare bepröfvande öfverlemna huruvida den i förslaget upptagna aflöningen åt en chausséinästare kunde derifrån utgå, äfvensom att Stadsfullmäktige ville hos Magistraten anhålla om vidtagande af åtgärd för att särskild redovisning öfver alla utgifter för chauséerna framdeles skulle årligen upprättas och jemte fullständiga verifikationer revisorerne af stadsräkenskaperne till granskning föreläggas.

Helsingfors, den 2 Juni 1875.

C. G. Sanmark.

Alex. Ärt. **K. J. Numell.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar 1875.

№ 30.

Helsingfors Stadsfullmäktiges delegation för vattenledningsfrågan, med redogörelse för resultatet af de delegationen uppdragna underhandlingar rörande inköpet af vattenledningen från Gammelstads strömfall till denna stad.

Sedan Stadsfullmäktige under den 18 och 20 sistlidne Maj, jemte det de förklarat vilkoren vid det staden af bolaget Neptun gjorda anbud om inlösen af vattenledningen ej vara för staden antagliga, beslutat att, derest bolaget ville modifiera sitt anbud, med bolaget borde för stadens räkning underhandlas om såväl det pris, hvartill bolaget vore villigt att åt staden försälja den härstädes under anläggning varande vattenledningen, som ock om alla öfriga köpevilkor, samt Stadsfullmäktige derhos förordnat att dessa underhandlingar skulle uppdragas åt en särskild delegation af fem personer, för ändamålet utsedde genom af Stadsfullmäktige vid tillfället valde elektorer, hafva bemälde elektorer under den 21 i samma månad till ledamöter i delegationen invalt Herrar A. F. Wasenius, F. Pipping, F. K. Nybom, A. Bade samt A. W. Lagerborg och till suppleanter för dem Herrar A. F. Jansson och W. Brummer.

På sätt framgår af en af Stadsfullmäktiges ordförande delegationen benäget tillställd skrifvelse för den 24 Maj hafva Stadsfullmäktige vid förenämnda sammanträde dessutom fattat följande beslut, att af delegationen iakttagas, nemligen:

att priset för vattenledningen bör beräknas för anläggningen i fullständigt skick, under vilkor att densamma fullbordas af säljaren, som efter köpets afslutande må å köpeskillingen få uppbära ända till 500,000 mark;

att delegationen åligger hos Stadsfullmäktige till ratifikation eller godkännande anmäla vilkoren för köpet och den definitiva köpeskilling, som framgår såsom resultat af dess underhandlingar, äfvensom tillse att alla juridiska bristfälligheter vid vattenledningens anläggning och uppförande blifva afhjelpta;

att särskildt kontrakt skall uppgöras rörande bolagets åtagande att slutföra anläggningsarbetet;

att en del af köpeskillingen skall under viss kontraherad tid efter ledningens öppnande till allmänt begagnande blifva hos staden innestående, för att, derest bristfälligheter skulle yppas eller skador uppkomma, bereda tillgång att utan kapitalets ökande eller kostnad för staden få desamma afhjelpta och ersatta; hvaremot i annan händelse, eller om summan icke behöfver för sådana ändamål tagas i anspråk, densamma efter den kontraherade tidens förlopp oafkortad till säljaren utgifves; samt

att delegationen skulle uppmanas att låta sig angeläget vara att utan tidsutdrägt företaga och genomföra de å delegationen ankommande åtgärder.

Sedan bolaget Neptun, som genom Magistratens försorg blifvit om dessa Stadsfullmäktiges beslut till nödiga delar underrättadt, den 26 Maj till delegationen inkommit med ett i någon mån modifieradt anbud, hafva underhandlingarne emellan bolaget och delegationen angående såväl köpesumman som öfriga vilkor omedelbart vidtagit; och får delegationen såsom resultat af dessa underhandlingar äran härhos framlägga omstående förslag till köpe- och entreprenadkontrakt. Några fördelaktigare vilkor har delegationen ej kunnat betinga staden, hvad priset angår, antagligen derföre att något motanbud för stadens räkning ej kunnat framställas. Åstundar staden fortfarande afhandla om inlösen af vattenledningen vore derföre, enligt delegationens åsigt, ett motanbud från stadens sida egnadt att leda underhandlingarne till ett snarare resultat.

Hvad angår de vid Stadsfullmäktiges sammanträde anmärkta juridiska bristfälligheter vid vattenledningens anläggning och utförande, har delegationen uti mom. 6 i köpekontraktet sökt tillförsäkra staden garanti för att i händelse dammbyggnaden i Gammelstaden till dess nuvarande läge ej blefve godkänd, ombyggnad eller förändring deraf icke skall för staden medföra några ökade kostnader. Deremot har någon stipulation om bolagets skyldighet att låta inteckna det med egarene till Wicksbergs allodialsäteri afslutade kontrakt, icke blifvit intagen på den grund att enligt gällande inteckningslag sagda kontrakt, såsom ställdt på obestämd tid, ej kan intecknas. En inteckning vore dessutom endast för den i lag medgifna längsta arrendetid, eller 50 år, betryggande, och anser delegationen derföre att expropriation af det ifrågavarande jordområdet borde ske, enär endast sålunda en tillförlitlig säkerhet mot framtida tilläfventyrs öfverdrifna anspråk kunde vinnas.

Helsingfors den 9 Juni 1875.

Ad. Wasenius. **Aug. H. Bade.** **A. W. Lagerborg.**

Aug. Fredr. Jansson. **Wilh. Brummer.**

Köpekontrakt angående den vattenledning från Gammelstads strömfall till Helsingfors stad, hvarå koncession blifvit meddelad den 22 Februari 1871 och hvilken koncession nu innehafves af Kontinental vattenverks aktiebolaget "Neptun" i staden Berlin.

Kontinental vattenverks aktiebolaget Neptun försäljer härmed förenämnde under anläggning varande men ännu icke fullbordade vattenledning, med allt hvad dertill hör, till Helsingfors stadskommun och förbinder sig bolaget derjemte att, på dess egen bekostnad, inom viss här nedan utsatt tid försätta anläggningen i fullständigt skick, allt för en sammanlagd köpeskilling stor en million femhundratusen (1,500,000) finska mark, i enlighet med följande aftal och bestämmelser.

Uti köpet inbegripes:

1:o Vattenledningen i fråga med alla dertill hörande byggnader, rörledningar, maschiner, verk, inrättningar och mera dylikt, af hvad slag och beskaffenhet det vara m.

2:o Äganderätten till femton sextondedelar ($\frac{15}{16}$) af Gammelstads tullmjölqvarn i Helsinge socken, jemte lika andelar i Gammelstads strömfall, vattenkraft och vattenmassa samt qvarnens jord, hus, verk och öfrige tillhörigheter.

3:o Arrenderätten till stadens ägande en sextondedel ($\frac{1}{16}$) i förberörde tullmjölqvarn, hvarvid bolaget Neptun blifvit intill utgången af år 1908 tryggadt genom Magistratens här i staden beslut af den 10 Juli 1872.

För begagnandet af Gammelstads strömfall och vattenmassan derstädes finnas, tid efter annan, särskilta öfverhetliga föreskrifter meddelade, och skola dessa föreskrifter lända köparen till efterrättelse, likasom ock alla qvarnlägenheten åtföljande skyldigheter på honom härjemte öfverföras.

4:o Efterföljande af bolaget Neptun med åtskillige personer upprättade afhandlingar till vinnande af plats för vattenledningen med dertill hörande filter och rörens nedläggande, jemte de på samma afhandlingar grundade rättigheter och skyldigheter.

a) Den 4 Juni 1872 med Konsuln L. Borgström och dess hustru Alice Borgström, angående arrenderätt till ett Viks Kaptensboställe i Helsinge socken underlydande jordområde, jemte rättighet till landfäste för verk och inrättningar på ett annat jordstycke, allt enligt afhandlingens närmare bestämmelser.

b) Den 26 April 1873 med förre Värdshusidkaren H. V. Nordlin, angående afträdande till bolaget af ett i kontraktet närmare bestämdt Viks Kaptensboställe underlydande jordområde på Broholmen invid Gammelstads fors.

c) Den 19 Juni 1872 med Landthushållaren J. W. Warelius, angående rätt för bolaget att för angifvet behof begagna mark underlydande Forsby denne Helsingfors stad anslagna löningshemman i Helsinge socken.

d) Den 12 November 1872 med Handlanden A. F. Wasenius, som berättigat bolaget att genom all villan Anneberg tillydande mark och de jordlotter, som i sam-

manhang med densamma af Handlanden Wasenius bebrukas, för rörläggning använda ett jordbälte af 36 fots bredd.

e) Den 4 April 1873 med Handlanden Gustaf Haldin, rörande villan Arabia, af likartadt innehåll med nästföregående kontrakt.

f) Den 27 Augusti 1872 med Baronerne J. G. von Bonsdorff och Hjalmar von Bonsdorff, beträffande Wicksbergs allodial säteri i Helsinge socken, af likartadt innehåll som det under punkten *d)* upptagne kontrakt.

g) Den 27 Augusti 1872 med Baron J. G. von Bonsdorff, hvarigenom mark upplåtits för rörläggning genom villorna Gumtäckt, Sofielund och Backas.

h) Den 31 Maj 1873 med Enkefru E. G. Blomér, angående bolagets berättigande att å de så kallade Janssonska odlingarna nedlägga vattenledningsrör samt erhålla nödig plats för anläggande af en vattenreservoir och en kommunikationsväg.

i) Den 6 Mars 1873 med Handlanden C. S. Bogdanoff, rörande nedläggning af vattenrör genom mark tillydande villan Toivo.

k) Den 25 Februari 1873, hvarigenom Thölö parkbolag tillerkänt bolaget Neptun rättighet att utsträcka rörledningen genom parkbolagets område.

l) Den för vattenledningens anläggning och bedrifvande m. m. utfärdade och Bolaget nu tillhöriga koncession af den 22 Februari 1871.

Kommande särskilta transporter att, vid detta köps slutförande, tecknas på alla de uti förestående 3:dje och 4:de punkt omförmälde afhandlingar.

5:o Skyldighet för bolaget Neptun att, för den betingade köpeskillingen och utan stadens vidare betungande med några utgifter, försätta vattenledningen i sådant fullständigt skick, som koncessionen af den 22 Februari 1871 bestämmer, utom att rörnätets vidd förminskas i enlighet med bilagda plan samt att vattenledningen bör vara före den 1 instundande December så tillvida fulländad, att af hela arbetet återstår endast nedläggningen af en del rör, som hålla fyra tums inre diameter, med hvilken rörläggning får anstå intill den 1 Oktober 1876; och skall särskildt kontrakt, hvilket är att anses såsom en integrerande del af detta köpekontrakt, uppgöras och blifva gällande rörande bolaget Neptuns ifrågavarande åtagande att behörigen slutföra vattenledningsarbetet, dervid äfven den nedläggning af fyra tums rör, som får verkställas efter den 1 December detta år, skall till omfång och beskaffenhet närmare bestämmas.

6:o Rättighet och skyldighet för bolaget Neptun att, emot en ersättning, som kommer att upptagas i förut omnämnda särskilda kontrakt, under tiden från vattenledningens öppnande eller igångsättande för allmänt begagnande intill den 31:sta December 1876, handhafva och bekosta skötseln, driften, vården och underhållet af vattenledningen; och är bolaget pligtigt att på egen bekostnad afhjelpa och bota alla skador, som under sagde tid kunna yppas, derest skadan icke uppstått genom sådan ren olycka hvilken det ej stått i Bolagets makt att förutse eller afvärja.

Köpeskillingen 1,500,000 finska mark, deraf 98,000 mark beräknas för $\frac{1}{15}$ af

Gammelstads tullmjölqvarn, och återstoden 1,402,000 mark för den dessutom försålde egendomen jemte de rättigheter bolaget Neptun öfverlåtit på Helsingfors stadskommun, erlägges på följande sätt.

Genast efter underskrifvandet af detta köpekontrakt utbetalas 500,000 mark.

Efter fortgången af de kompletteringsarbeten, som omförmälas uti förestående 5:te punkt, utbetalas ratvis i afräkning på desse arbeten 500,000 mark, på sådant sätt och i den ordning det i samma punkt omförmälda särskilda kontrakt närmare innehåller.

Sedan samtlige vattenledningsarbeten utförts till sådan utsträckning, hvartill de enligt förberörde 5:te punkt böra vara af bolaget Neptun bragta före den 1 December innevarande år, samt dessa arbeten blifvit i enlighet med otta nämnde särskilta kontrakt till alla delar afsynade, afprofvade och godkända, så att vattenledningen i dess dåvarande utsträckning, kan sättas i full gång och verksamhet, erlägges ytterligare 400,000 mark.

Återstoden 100,000 mark innestår hos köparen intill den 31:sta December 1876, ej mindre till säkerhet för de rörläggningar som återstå efter den 1 December innevarande år, än för att, derest bristfälligheter skulle yppas eller skador uppkomma, bereda tillgång att, utan kapitalets ökande eller vidare kostnad för staden, få desamma afhjelpta och ersatta; hvaremot i annan händelse, eller om summan till hela beloppet eller till någon del deraf icke behöfver för sådana ändamål tagas i anspråk, densamma skall till fullt belopp eller till återstående del derat efter årets förlopp och hela arbetets slutförande till säljaren utgifvas med under tiden upplupen fem (5) procents ränta.

Emedan den i Gammelstads fors af bolaget anlagda nya damm af sten icke är inrättad i fullkomlig öfverensstämmelse med de föreskrifter, som vederbörande myndighet i detta afseende meddelat, förbinder sig bolaget att utverka behörig stadfästelse på den nuvarande dammanläggningen. Intill dess sådan kan vinnas eger köparen för af detta förhållande härflytande äfventyr åtnjuta säkerhet uti de innestående delarne af köpeskillingen till sådant belopp som gode män, utsedde på lika sätt som här nedan är föreskrifvet om kompromissarier, pröfva för ändamålet nödigt.

Köparen frikallar sig från ansvarigheten för alla andra bolaget Neptuns förbindelser, än här ofvan blifvit uppräknade och på köparen öfverförda.

Skulle, emot förmodan, stridigheter emellan bolaget Neptun och staden uppstå i anledning af detta köp och merberörde dertill hörande särskilta kontrakt, öfverlemnas afgörandet deraf till kompromissarier, hvilka sammanträda här i staden och utses, två från hvardera sidan, samt desse tillkalla en femte att föra ordet. Om de fyra först valde ej kunna förena sig rörande den femte, utses han af Domhafvanden i Helsinge domsaga. Samma förfarande iakttages derest någondera af kontrahenterne, utan laga skäl, försummar att, inom fjorton dagar efter emottagen uppmaning, utse sine ledamöter i kompromissen. Hvad den sålunda sammansatta skilje-

domstolen efter flertalet af röster besluter gäller till efterrättelse, utan att få dragas under vidare pröfning.

Jemlikt ofvan affattade vilkor och bestämmelser afhänder sig aktiebolaget Neptun alltså ifrågavarande vattenledning, med all dertill hörande redan nämnd fast och lösegendom jemte rättigheter, och tillegnar allt detta Helsingfors stadskommun att, fritt från alla gravationer, genast ägas och besittas. — Dock förbehåller Bolaget sig rätt att, sig till säkerhet för köpeskillingens ordentliga erläggande, få omhänderhafva vattenledningen och förvaltningen deraf intill dess staden fullgjort sina, enligt detta kontrakt åliggande betalningsskyldigheter till Bolaget.

7:o Detta kontrakt anses för Staden förbindande först då Kejserliga Senatens bifall erhållits till upptagande af det lån som i och för inlösen af vattenledningen blir för staden erforderligt.

Till yttermera visso är detta köpekontrakt i tillkallade vittnens närvaro underskrifvet, som skedde i Helsingfors den

N. N.

Ofvanstående förslag till köpekontrakt godkännes af undertecknadt Aktiebolag Neptun och förbinder Bolaget sig att emot deri utfäst pris samt i enlighet med i detsamma upptagna öfriga bestämmelser och vilkor till Helsingfors Stadskommun försälja vattenledningen, dock under förbehåll att stadens godkännande af detta förslag delgifves senast den 20 innevarande Juni.

Helsingfors den 9 Juni 1875.

„NEPTUN“
Continental Wasserverks-Actien-Gesellschaft.
Die Direktion:
Robert Herbig.

Emellan Helsingfors stad, på ena, och "Continental vattenverks aktiebolaget Neptun" i Berlin, på andra sidan, är i dag följande öfverenskommelse afslutad.

§ 1.

Helsingfors stad öfverlåter åt aktiebolaget Neptun slutförandet af den härstädes under byggnad varande vattenledning i enlighet med de till denna öfverenskommelse fogade ritningar och kostnadsförslag samt nedanstående vilkor för en entreprenad summa stor 500,000 *Fmk*., deri äfven inberäknad kostnaden för samtlige till slutförandet erforderliga materialier: och förbinder sig aktiebolaget Neptun att slutföra ofvannämnda arbeten för den öfverenskomna entreprenadsumman.

§ 2.

Samtlige arbeten skola utföras på omsorgsfullaste sätt, rörnätet inom staden till den vidd eller det omfång som på en här bifogad plankarta öfver staden finnes utmärkt, och böra alla vid dessa arbeten användande materialier vara af fullgod beskaffenhet, så att vattenlednings-inrättningen med allt hvad dertill hörer fullkomligt motsvarar sitt ändamål i öfverensstämmelse med koncessionen af den 22 Februari 1871.

§ 3.

Aktiebolaget Neptun förbinder sig att genast efter det denna öfverenskommelse blifvit afslutad påbörja arbetena och bedrifva dem så att de den 1 nästinstundande December skola vara så långt slutförda att vattenledningen sednast sagde dag kan sättas i gång; dock får med utläggning af en del 4 tums distributionsrör inom staden på en sammanlagd sträcka af högst 30,000 fot anstå till 1876, under hvilket år utläggningen af denna återstod bör före den 1 Oktober vara afslutad i enlighet med den i § 2 omnämnda plan för rörnätet.

§ 4.

Staden förbehålles rättighet att göra ändringar uti placeringen af de 4 tums rör som under loppet af år 1876 komma att utläggas, och är Aktiebolaget Neptun skyldigt att utföra denna rörläggning med iakttagande af deri tilläfventyrs blifvande ändringar äfven till större vidd eller utsträckning än planen för rörnätet angifver; dock under förbehåll att den beslutna ändringen delgifves Bolaget eller dess härvarande ombud förr än gräfnings- eller sprängningsarbetena för dessa rörläggningar vidtaga. Ersättningen för arbetena för en tilläfventyrs ökad vidd eller utsträckning af rörledningen skall beräknas i enlighet med de uti här bilagde kostnadsförslag upptagna enhetspriser och erläggas utöfver entreprenadsumman; hvaremot afdrag deräf bör ske efter samma beräkningsgrund i händelse rörledningen inskränkes eller minskas under det nu kontraherade beloppet. I detta sistnämnda fall är staden dock skyldig att till uti bilagda kostnadsförslag upptagna enhetspriser öfvertaga de enligt

rörledningsplanen af Bolaget allaredan anskaffade men i följd af minskningen öfverblifvande rören och materialierna.

På andra sidan är jemväl Aktiebolaget Neptun berättigadt att vidtaga sådana förändringar vid vattenledningens utförande, hvilkas ändamålsenlighet under arbetets gång kan komma i dagen; dock endast efter öfverenskommelse med den tillsyningsnämnd som staden äger tillsätta för att öfvervaka arbetenas ordentliga utförande. Denna Nämnd bör af staden förses med fullmakt att med Aktiebolaget Neptuns befullmäktigade ombud träda i underhandling och träffa öfverenskommelse rörande samtlige öfrige uti denna § förutsatta fall.

§ 5.

Tillsyningsnämnden tillkommer oinskränkt rätt att kontrollera och öfvervaka arbetenas utförande, men äger deremot icke rättighet att på något sätt direkte eller omedelbart ingripa i dessas ledning eller i de anordningar som för desamma af Aktiebolaget Neptuns byggnadsingeniör kunna vidtagas.

§ 6.

Liqvid för utförda arbeten från stadens sida sker efterhand sålunda: att vid hvarje månads utgång verkställes under medverkan af tillsyningsnämnden en särskild uppskattning af de under månaden utförda arbeten samt beräkning af värdet å dervid använda och anskaffade materialier, hvarefter betalning sker inom de första åtta dagarna i påföljande månad efter en af Aktiebolaget Neptun afgifven räkning som bör grunda sig på såväl qvantiteterna som enhetspriserne i ofvannämnda kostnadsförslag och på hvilken tillsyningsnämnden utfärdar anvisning på det belopp som bör utbetalas.

Sedan de af Aktiebolaget Neptun åtagna arbeten blifvit fulländade och af Nämnden godkända sker slutlig afsyning och afprofning genom af hvardera kontrahenten utsedde synemän hvilka väljas till det antal och på sätt som om val af kompromissarier i 6:te punkten af det om vattenledningen i dag upprättade köpekontrakt är bestämdt. På grund af sådan afsyning uppgöres äfven slutliqvid om entreprenadsumman emellan staden och Aktiebolaget Neptun och utbetalas Bolagets återstående tillgodohafvande derpå. Samtliga öfverblifna materialier anses för Bolagets tillhörighet, — dock lemnas det staden öppet att tillösa sig dessa materialier efter de i åberopade kostnadsförslag upptagna priser, — hvaremot i behåll varande vid arbetet begagnade verktyg och arbetsredskap tillfalla staden utan skild ersättning.

§ 7.

Såsnart de hufvudsakligaste arbetena blifvit slutförda, således senast den 1 December 1875 bör vattenledningsföretaget sättas i gång, och åtager sig Aktiebolaget Neptun inrättningens ledning, bedrifvande, vård och underhåll ifrån dagen för vattenledningens öppnande eller igångsättande till den 31 December 1876 emot en

ersättning i ett för allt af trettiofemtusen (35,000) mark. Inkomsterna från vattenledningen under denna tid uppbäras af och tillfalla deremot staden. Bolaget förbinder sig äfven, för att underlätta stadens öfvertagande af företaget, att till staden öfverlåta alla de tjenstemän och arbetare som bolaget i och för detsamma haft anställde, i händelse desse samtycka att öfvergå i stadens tjenst.

Aktiebolaget Neptun berättigas att under tiden ifrån denna dag till den 31 December 1876 få, emot en af tillsyningsnämnden godkänd taxa, ensam ansluta husledningar till gatuledningarne. Dessutom förbehåller sig bolaget under nämnde tid rättighet att utföra ledningsarbetena inom gårdar och hus.

§ 8.

Skulle Aktiebolaget Neptun ej inom ofvan utsatta tider eller till den 1 December 1875 och den 1 Oktober 1876 — (förutsatt att denna öfverenskommelse är afslutad inom den 15 instundande Juli; i annat fall måste om andra terminer öfverenskommas) — slutföra ofvanomförmälda till Bolaget öfverlåtna arbeten, är staden berättigad att sjelf låta slutföra återstående entreprenadarbeten på bolaget Neptuns bekostnad så långt innestående medel räcka till.

§ 9.

Tilläfventyrs uppstående tvister i anledning af detta entreprenadkontrakt slitas genom kompromiss så sammansatt som i 6:te punkten af det i dag emellan staden och Bolaget om vattenledningen afslutade köpekontrakt stadgadt är.

Helsingfors den 9 Juni 1875.

„NEPTUN“
Continental Wasserwerks-Actien-Gesellschaft
Die Direktion:
Robert Herbig.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar 1875.

№ 31.

Utskottsbetänkande i frågan om uppförandet af ett nytt tull- och packhus i denna stad samt inlösen för ändamålet af den, ryska kronan tillhörige magasinsbyggnad vid vestra kajen.

Genom protokollsutdrag för den 16 sistlidne Februari hafva Stadsfullmäktige öfverlemnat åt undertecknade att, såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott, afgifva betänkande i det till Stadsfullmäktiges handläggning hänskjutna ärendet angående uppförandet af ett nytt tull- och packhus i denna stad samt inlösen för ändamålet af den, ryska kronan tillhörige magasinsbyggnad vid vestra kajen.

Rörande tillkomsten och fortgången af detta ärende torde utskottet få hänvisa till innehållet af den sakrika skrifvelse, hvarmed Magistraten i denna stad till Stadsfullmäktige öfverlemnat de i ärendet tillkomna handlingar och hvilken skrifvelse, här in extenso intagen, lyder som följer:

"Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Efter det redan år 1846, om icke tidigare, fråga väckts om uppförande af nytt tull- och packhus i denna stad samt stadens Magistrat, genom utslag af den 20 Mars 1847, som underställts Guvernörens i länet pröfning, utan afseende deråt att en del af stadens borgerskap i likhet med General Tulldirektionen yrkat att sagde byggnader skulle förläggas till lämplig plats invid stadens södra hamn, förordnat att gamla packhuset å tomten N:o 2 (adress N:o 1) vid Alexandersgatan i qvarteret Pantern skulle för ändamålet bibehållas och det bristande utrymmet i denna byggnad fyllas dels genom tillbyggnad till samma hus dels genom nybyggnad å tomten, så har Hans Kejserliga Majestät, hvars granskning Guvernören hemställt sitt den 12 Juni samma år gifna utslag i saken, i hvilket utslag så väl Advokatfiskalen i General, Tulldirektionen å tjenstens vägnar, som åtskillige medlemmar af stadens borgerskap derjemte i underdånighet sökt ändring, medelst utslag för

den 28 Mars 1848 på anförda skäl förordnat, att änberörda gamla packhus skulle undanrödjas samt nytt tull- och packhus med dertill hörande vågrum, konfiskationsmagasiner och källare äfvensom nödiga embetsrum för Tullkammarens föreståndare och betjening i stället uppföras på redan nämnda tomt. Derå har Magistraten, jemlikt tillika meddelad föreskrift, låtit uppgöra ritningar till sådana nya tull- och packhusbyggnader; hvarefter och sedan dessa ritningar den 9 April 1850 i nåder gillats och godkänts, detnya packhuset uppfördes utmed tomtens södra och östra sidor. Sjelfva tullhuset kom deremot icke till utförande, emedan fråga emellertid uppstått om att inom eller i sammanhang med denna byggnad bereda utrymme äfven för stadens auktionskammare jemte för denna nödiga förvaringsrum. I sådant afseende uppgjordes nya ritningar till byggnaden i fråga och dessa ritningar vunno äfven nådig fastställelse den 4 December 1860.

Kort derpå eller i början af år 1861 beslöt Magistraten, i samråd med stadens äldste, att söka åt staden förvärfva äfven den del af det emellan vestra kajen och Unionsgatan samt båda Magasinsgatorna belägna qvarteret N:o 54, som är upptagen af och för ryska militärens utmed qvarterets östra sida uppförda proviantmagasin. Stadens bemälda myndigheter bestämde sig så mycket hellre för en sådan åtgärd, som den staden tillhöriga vestra delen af nämnda qvarter, hvilken upptager en areal af trettiotusen tvåhundrafyratio qvadratfot, i annat fall icke kunde på ett fullt gagneligt och ställets fördelaktiga läge invid stadens mest besökta hamn motsvarande sätt tillgodogöras, än om staden tillika finge förfoga öfver berörda magasinstomt. Den framställning i anfördt syfte, som af Guvernören i länet, på Magistratens begäran, gjordes på Högvederbörlig ort, möttes också af det tillmötesgående svar, meddeladt Magistraten genom Guvernörens skrifvelse af den 24 April samma år, att dåvarande Generalguvernören öfver Finland, efter föregången skriftvexling i ämnet med Krigsministern i Kejsaredömet, ej allenast tillkännagifvit att hinder icke mötte nästnämnda magasinsbyggnads utbytande mot en till uppförande föreslagen annan dylik byggnad utan ock, såvida de af Magistraten i sådant afseende uppgifna platserna på Kampmalmen invid ryska militärens der befintliga kaserner och vid Sandviken (rätteligen på Skatudden) icke befunnits lämpliga, föreslagit att ofvansagda nya packhusbyggnad, sedan några nödiga ansedda förbättringar å densamma verkställts, skulle lemnas i utbyte mot ifrågakomna proviantmagasin. Detta förslag funno Magistraten och stadens äldste antagligt för staden, i afsigt hufvudsakligen att förlägga stadens

tull- och packhus till nämnda magasinstomt, dervid sjelfva magasinsbyggnaden äfven ansågs kunna blifva af hufvudsaklig nytta. Och som Generalguvernören, vid den 5 påföljde Juni i hans närvaro förrättad förberedande syn å byggnaderna i fråga, förklarat att ifrågavarande byte icke kunde komma till stånd med mindre, än att packhusbyggnaden utvidgades derhän att derinom kunde uppläggas utan svårighet tiotusen och med trängsel tolftusen mattor mjöl, så vidtogos af Magistraten, efter samråd med stadens äldste, åtgärder till att förse packhusbyggnaden med en öfra våning och derigenom uppbringa utrymmet derinom till nyssantydda storlek. Derefter anställdes den 20 Februari samt 14 och 26 Mars 1864, på dåvarande Generalguvernörens föranstaltande, närmare undersökningar af packhusbyggnadens yttre väggar och grundval; och emedan det dervid inhemtats, att grundvalen i uppgifna delar var bristfällig och osäker samt att de yttre väggarne i följd deraf icke kunde uppbära den tillernade öfra våningen med dess blifvande innehåll, tillkännagaf Generalguvernören, i skrifvelse till Guvernören i länet af den 17 Maj samma år, att packhuset icke kunde för ryska proviantväsendets räkning mottagas.

Efter ytterligare öfverläggningar i ämnet och verkställd undersökning af den plats som i det följande nämnes, förenade Magistraten och stadens Äldste, som fortfarande ansågo att meromförmälda magasinstomt borde, såsom framför nuvarande packhustomten särdeles lämplig till plats för stadens tull- och packhus samt auktionskammare, åt staden förvärfvas, sig derom att till tomt för ryska militärens proviantmagasin erbjuda en på en för ändamålet upprättad plankarta utvisad plats vid Brobergskajen, hvilken plats skulle förses med en landningsbrygga och förmedelst en körväg sättas i förbindelse med Unionsgatans norra ände; och anhöll Magistraten, i skrifvelse af den 17 Juli 1865, att Guvernören i länet ville göra framställning derom på Högvederbörlig ort samt tillika föreslå att, ifall Magistratens berörda förslag befunnes antagligt, vederbörande Ingeniörbefäl skulle få uppgöra ritning och kostnadsförslag till sjelfva magasinsbyggnaden. Derefter och sedan Magistraten, till fullgörande af de Magistraten genom Guvernörens särskilda resolutioner af den 29 Juli 1871 och den 12 Oktober 1872 meddelade föreskrifter, till Guvernören insändt ej allenast, med skrifvelse af den 13 November 1871, plankarta öfver den i nästberörd måtto föreslagna platsen för ifrågavarande proviantmagasin utan ock, jemte skrifvelse af den 26 April 1873, på Magistratens föranstaltande uppgjord ritning till sjelfva magasinsbyggnaden med dertill hörande kaj och landningsbrygga, har Guvernören jemte skrifvelse af den 31 Maj sistsagda

år tillsändt Magistraten Distriktsingeniörstyrelsens i Finländska Militärdistriktet till Guvernören aflåtna skrifvelse i ämnet af den 12 i samma månad med dertill fogad svensk öfversättning, utvisande att bemälde Ingeniörstyrelse, vid anställd granskning af nämnda ritningar, funnit ritningen till magasinsbyggnaden kunna efter några obetydliga ändringar godkännas samt, beträffande sättet för kajbyggnadens och landningsbryggans uppförande såsom och i afseende å magasinets närmaste granskap, uttalat några önskningar.*) Och hafva stadens Äldste, vid det de den 27 påföljde Juni inför Magistraten erhöllo del af nästomförmälda skrifvelse, yttrat önskan, att Magistraten så fort sig göra lät skulle vidtaga åtgärder till inlösen af proviantmagasinet vid vestra kajen, jemte det de förbehållit Äldste att till särskild öfverläggning inom sig i ett sammanhang upptaga frågan om nödiga medels anskaffande ej mindre för Skatuddens reglering, underjordiska kanalers inrättande i staden och en föreslagen hästjernbanas anläggande emellan jernvägens bangård här i staden och stadens södra hamn än för det nya proviantmagasinets uppförande, för hvilken byggnad äfvensom för dertill hörande kaj och landningsbrygga kostnaden, enligt på Äldstes föranstaltande verkställd och den 26 förutgångne April Magistraten delgifven granskning af de tillika med änberörda ritningar uppgjorda kostnadsförslag, beräknats uppgå till sammanslagna tvåhundratusen finska mark.

Sedermera har i denna angelägenhet icke något tillgjorts af Magistraten eller stadens Äldste, hvilket förhållande torde rättast förklaras deraf att

---

*) Af Distriktsingeniörstyrelsens ofvanberörda skrifvelse framgår att Ingeniörstyrelsen godkänt den för sjelfva magasinet uppgjorda ritning med följande mindre förändringar, nemligen:

„1:o) I stället för tvänne mellersta vertikalsparrar såsom stöd anbringas desamma, utan att försvaga mellantaks bjelkarna, lutande, med de nedra ändorna inpassade i den vid mellersta tegelstenslångväggen placerade bjelken; på samma grund och till undvikande af invecklad konstruktion skulle i stället för sido vertikal och horisontal stöd blott de lutande stöden fortsättas samt inpassas i yttre långmuren."

Samt 2:o) „Öfver ingångarne till magasinet anbringas jerntak på kronstenarna."

Beträffande åter den föreslagna kajbyggnaden och landningsbryggan kunde något yttrande af Ingeniörstyrelsen icke då afgifvas, emedan den till Ingeniörstyrelsen öfversända ritning ansågs sakna detaljer för belysande af sistsagde inrättningar. Dock ville Ingeniörsstyrelsen gifva tillkänna sin mening att kajbyggnaden och landningsbryggan borde bestå af bjelk-brokistor, fyllda med sten och försedda inuti med stock mellanväggar; börande landningsbryggan hafva plankbotten samt kajen vara belagd med gatsten.

Föröfrigt meddelades att det för ryska kronan tillämnade proviantmagasinet borde vara beläget minst 15 famnar från boningshus samt 25 famnar från eldfarlig inrättning, emedan enligt gällande lagstadganden i Kejsaredömet proviantmagasiner, för att vara skyddade för eldfara, icke få finnas nära boningsbyggnader.

Äldste, likasom Magistraten, i betraktande deraf att de betydliga kostnader för staden som magasinstomtens inlösande och bebyggande för redan uppgifna ändamål måste medföra icke kunde annorlunda än genom att för stadens räkning upptaga ett större på lång återbetalningstid ställdt penningelån bestridas, ansett beslutanderätten i denna maktpåliggande sak till hela dess vidd böra förbehållas de myndigheter, som komme att med detta års början, likmätigt Kejserliga förordningen angående kommunalförvaltningen i stad af den 8 December 1873, öfvertaga förvaltningen af stadens hushållningsangelägenheter.

I sådant syfte får Magistraten, jemlikt denne dag fattadt beslut, härmedelst öfverlemna meromförmälda ärende till den på Herrar Stadsfullmäktige ankommande vidare åtgärd, i hvilket afseende Magistraten bilägger ofvan omnämnda ritningar och kostnadsförslag, uppgjorda, såvidt de angå magasinsbyggnaden, af Förste Arkitekten A. Boman och, såvidt de omfatta kajbyggnaden och landningsbryggan, af tjenstförrättande Stadsingeniören C. Reuter, äfvensom styrkt afskrift både af den Magistraten meddelade öfversättningen af Distriktsingeniörstyrelsens ofvanberörda skrifvelse i ämnet och af det skriftliga yttrande som Handlanden E. A. Bäck och Muraremästaren O. W. Margelin, på Magistratens och stadens Äldstes anmodan, afgifvit angående kostnadsförslagen i fråga.

Magistraten, som i det föregående velat lemna Herrar Stadsfullmäktige en på Magistratens protokoller i saken och öfriga deri tillkomna handlingar grundad öfversigt af hvad hufvudsakligt i ärendet hittills förelupit, anser sig böra i detta hänseende tillägga, att Tullkammaren i denna stad, under de många år denna öfversigt omfattar, upprepade gånger beklagat sig öfver bristande utrymme i de nuvarande packhusbyggnaderna, samt att Magistraten i följd deraf varit nödsakad att för de sednare åren, med icke ringa kostnad för stadskassan, för Tullkammarens behof upphyra särskilda magasiner ute i staden, en utväg hvars begagnande icke kunnat aflöpa utan olägenheter både för de trafikerande och för Tullkammarens tjenstemän och betjente. — Det kan ock förtjena nämnas, att Civil-Expeditionen i Kejserliga Senaten för Finland, i skrifvelse till Guvernören i länet af den 4 November sistlidna år, infordrat Magistratens och dåvarande stadens Äldstes yttranden, huruvida den s. k. packhustomten och de för dess bebyggande den 4 December 1860 i nåder godkända, i det föregående omnämnda ritningarne numera, med afse-

ende å tilläfventyrs inträffade förändrade förhållanden, kunde anses vara för de afsedda ändamålen fullt lämpliga. I underdånigt utlåtande af den 5 påföljde December har Magistraten, på anförda skäl och i likhet med stadens Äldste, nekande besvarat den Magistraten sålunda förelagda frågan, jemte det Magistraten förmält sig vara sinnad att till blifvande Statsfullmäktiges afgörande hänskjuta den på saken inverkande frågan om änberörda magasins inlösande för ifrågakomna behof.

Vidare har Magistraten bort upplysa, att den sednast föreslagna platsen för proviantmagasinet i den för staden nu gällande byggnadsplan är indelad till tomter för varumagasiner, att denna indelning äfven är bibehållen i den förändrade byggnadsplan som för närvarande beror på Hans Kejserliga Majestäts nådiga pröfning, att af nästnämnda magasinstomter N:ris 8 och 9, hvilka likasom de öfriga, staden fortfarande tillhöriga tomterna ännu äro obebyggda, för många år sedan upplåtits till numera aflidne Handlanden Gustaf Stolpe, som år 1847 erhållit fastebref å dem, samt att i platsens närhet finnes en med boningshus bebyggd gård, som innehafves mot årligt arrende till staden och hvars åbyggnad, med afseende å hvad Ingeniörstyrelsens ofvansagda skrifvelse derom innehåller, måste undanskaffas, i fall magasinsbyggnaden i fråga kommer till uppförande.

På Magistratens vägnar:

C. A. Öhrnberg.

Konrad Meinander."

Såsom af Magistratens ofvanintagna skrifvelse framgår, har behofvet af ett större packhus i denna stad redan för mer än ett årtionde gjort sig gällande, likasom olägenheterna af att tullkammaren ej är inrymd i samma byggnad som packhuset derförinnan varit insedda och behjertade. Men påträngde sig redan då nödvändigheten af förbättringar i dessa afseenden, huru mycket mera grundade anspråk derå skall trafiken ej nu kunna uppställa. Ensamt från år 1866 till 1873 har värdet af varor, importerade till och exporterade från denna stad, tillväxt på följande sätt:

	Import.	Export.	Summa.
År 1866	11,722,309 mk 68 p.	3,902,933 mk 20 p.	15,625,242 mk 88 p.
„ 1867	15,882,739 „ 96 „	5,265,410 „ 25 „	21,148,150 „ 21 „
„ 1868	18,335,573 „ 07 „	5,280,881 „ 45 „	23,616,454 „ 52 „
„ 1869	24,467,592 „ 30 „	5,604,988 „ 98 „	30,072,581 „ 28 „
„ 1870	17,349,211 „ 79 „	5,671,064 „ 53 „	23,020,276 „ 32 „
„ 1871	20,566,266 „ 98 „	4,654,535 „ 93 „	25,220,802 „ 91 „
„ 1872	27,711,316 „ 62 „	4,619,931 „ 15 „	32,332,247 „ 77 „
„ 1873	33,754,873 „ 92 „	8,939,803 „ 45 „	42,694,677 „ 37 „

Att packhuset vid denna storartade tillvext i handeln skulle blifva allt mera otillräckligt är sjelffallet. Staden har varit nödsakad att för upplag af varor, som skulle tullbehandlas, upphyra enskilda magasiner, hvar sådana kunnat fås, och har i sådant afseende, enligt uppgift från drätselkammaren, utgifvit

år 1872	850 mk
„ 1873	1,237 „ 50 p.
samt år 1874	2,008 „ 33 „

De olägenheter och kostnader för varuegarne, som emellertid härrört af nödvändigheten att transportera varorna först till de upphyrda magasinerna och sedan till packhuset, äro för väl kända för att här behöfva vidare utläggas.

Att något bör göras och snart göras för att afhjelpa förberörda missförhållanden synes vara klart. Stadsfullmäktige hafva ju också, med anledning af från styrelsens sida gjord uppmaning att snart slutföra ärendet, allaredan förklarat sig beslutne derför, detta ej blott med hänsyn till stadens skyldigheter gentemot tullverket utan äfven af omtanke för stadens affärsverksamhet.

Under de olika skiften frågan om det tillernade tull- och packhuset haft, var redan en tid bestämdt att detsamma skulle uppföras å samma tomt, der det nuvarande packhuset är beläget eller tomten n:o 2 vid Alexandersgatan. Men redan då detta beslut fattades, uttalades bland stadens borgerskap den åsigt att tull- och packhuset hellre borde förläggas till någon plats vid stadens södra hamn, der stadens trafik hufvudsakligen var koncentrerad. Denna åsigt vann med tiden mer och mer terräng samt ledde slutligen stadsmyndigheterna på den tanken att för ändamålet åt staden förvärfva det ryska proviantmagasinet vid södra hamnen och dermed möjligheten att disponera öf-

ver den rymliga tomten n:o 54, hvilken, så länge magasinet å densamma tillhörde ryska kronan, svårligen kunde för staden tillgodogöras.

I sjelfva verket har också nästberörda tomt i bredd med den gamla packhustomten i ögonen fallande fördelar. Den är 50 % större; den är tillgänglig från alla fyra sidor, då den andra är det endast från tre och från den tredje blott med svårighet; den är slutligen, såsom redan nämnts, belägen tätt invid de kajer, der största delen af det gods, som tullbehandlas i denna stad, lossas och lastas. Såsom ett enda exempel på betydelsen af sistnämnda omständighet tillåter sig utskottet anföra följande. Vigten af det gods, som senaste år tullbehandlades härstädes, utgjorde omkring 1,600,000 lispund. Beräknar man forlönen för transporten af dessa varor till packhuset à $1^1/_2$ p:i per Lisp., hvilket väl ej är för högt tilltaget, får man endast härigenom en summa utgift för varuemottagarene af 24,000 mk, hvilken summa dessutom ökas genom de ofta nödiga dubbla transporterna först till ett upphyrdt magasin ute i staden och sedan till packhuset. Förflyttades åter packhuset till nu ifrågakomne tomt vid södra hamnen, kunde utan synnerliga kostnader några jernvägsspår, längs hvilka varorna infördes direkte i packhuset, utläggas till de närmaste kajerna och dermed nyssnämnda utgifter för forlöner jemte öfriga med det nu brukliga transportsättet förenade olägenheter till största delen försvinna.

Redan dessa skäl tala för att man icke borde öfvergifva den af stadsmyndigheterna så länge omhuldade planen att förlägga tull- och packhuset till qvarteret n:o 54 vid södra hamnen; anordnadt på sätt utskottet nedan tagit sig friheten föreslå, skall dessutom ett tull- och packhus med jemförelsevis mindre kostnader kunna å denna plats åstadkommas. Utskottet har nemligen tagit för afgjordt att Stadfullmäktige alla äro ense om att staden äfven oberoende af frågan om packhuset ej borde försumma det nu erbjudna tillfället att inlösa det ryska proviantmagasinet vid södra hamnen, hvarom underhandlingar från stadens sida bedrifvits i snart halfannat årtionde. Men vid betraktande af de dryga kostnader som detta skall medföra, har utskottet bragts på den tanken att magasinet möjligen kunde till tull- och packhus inredas och sålunda för staden tillgodogöras.

Utgående från detta betraktelsesätt har utskottet egnat proviantmagasinet en närmare undersökning och har dervid funnit att detsamma är en solid och dugligt uppförd byggnad med tvenne våningar äfvensom en rymlig vind, hvilken, då vasarna i öfre våningen äro särdeles starka, jemväl kan såsom upplagsplats för betydliga laster användas. Till den öfre våningen och vin-

den leder en bred dubbelarmad trappa med så låga trappsteg att varor med lätthet kunna släpas upp längs banan mellan trappans tvenne gångar.

Genom denna undersökning förvissad om att magasinet ej erbjuder synnerliga svårigheter för att till tull- och packhus inredas, har utskottet, efter att hos tullkammaren hört sig före huru mycket utrymme densamma för sin del behöfde, låtit uppgöra ritning och kostnadsförslag för de nödiga omändringarne af magasinet.

Kostnadsförslaget uppgår till en sammanlagd summa af 33,000 mark. Enligt detta och den dithörande ritningen skulle i norra delen af magasinet inredas för tullkammarens räkning i öfra våningen sex och i nedra tre rum jemte en rymlig varm tambur. Dessutom skulle i nedra våningen genast till höger om midtelingången till magasinet eller der hvar varorna skulle aflemnas och uttagas tvenne stora salar upplåtas till stämpel- och vågrum. Hvad som återstode af byggnaden skulle, med undantag af vinden öfver den åt tullkammaren upplåtna delen, användas för varors uppläggande; Och skulle sålunda om man ytterligare afräknar trappuppgången och i magasinet befintliga mellanväggar, för varuupplag i alla tre våningar erhållas en areal af tillsammans 15,650 qv. fot. Härvid må anmärkas att vinden väl ej är så synnerligen hög, men då man i packhus i allmänhet undviker att i höga staplar upplägga varorna, emedan dessa derigenom är svårare åtkomliga vid efterfrågan, har hela ytan af vindens golf med undantag af platsen närmast taklisten ingått i förestående beräkning. — Det nuvarande packhuset åter medgifver, om man äfven der frånräknar stämpel- och vågrummet äfvensom förefintliga mellanväggar, för varors uppläggande en areal af endast 8,200 qv. fot, således ej mycket öfver hälften af hvad i proviantmagasinet enligt det nu uppgjorda förslaget skulle vinnas. — Till följd af närheten till kajerna samt den lätta förbindelsen med tullkammaren torde också varuomsättningen i det föreslagna packhuset kunna antagas blifva betydligt lifligare, detta således kunna tillgodose en vida större trafik än det nuvarande. Dessutom, befinnes ej heller detta packhus tillräckligt, har man ju då tillfälle att låta en del varor, företrädesvis sådana, som lossas framför kejs. palatset, tullbehandlas i det gamla packhuset. Några synnerliga svårigheter att, der sådant blefve nödigt, fördela arbetet med tullbehandlingen på tvenne håll torde ej från tullverkets sida vara att emotses.

Skulle man ensamt på den gamla packhustomten söka tillvinna så mycket plats för varuupplag, som genom förberörda anordningar erhålles, medförde detta utan tvifvel flerdubbla kostnader. — Det hade väl ej varit ut-

skottet omöjligt att med några kostnader låta undersöka grunden under det nuvarande packhuset, men utskottet har ansett detta öfverflödigt då af i magistratens ofvanintagna skrifvelse antydd anledning en sådan undersökning förut blifvit verkställd; och får derför utskottet här endast införa ett af tvenne då närvarande kompetente personer utfärdadt intyg, så lydande:

"Undertecknade, som närvarit vid en år 1864 företagen undersökning af grunden för Helsingfors stads nuvarande packhus, få härmed på begäran intyga, att, enligt hvad vid sagda undersökning inhemtats, packhusbyggnadens grundmur mot hamnsidan hvilar endast å den yttersta af de för byggnaden afsedda tre pålrader. Helsingfors den 5:te Juni 1875.

E. A. Bäck. A. Ärt."

Någon påbyggnad på det nuvarande packhuset anser utskottet, med detta intyg för ögonen, ej vara att tänka på, och att på den temmeligen trånga tomten uppföra ytterligare byggnader för såväl tullkammare som packhus torde ej ifrågakomma om man ej vill bestämma sig för att nedrifva det nuvarande packhuset och der uppföra ett nytt storartadt tull och packhus.

Utskottet öfvergår att betrakta de vilkor ryska myndigheterne uppstält för afträdandet af merberörda proviantmagasin vid södra hamnen. Den ledande grundtanken för dem vid underhandlingarna härom har varit den att staden skulle i ersättning för nämnda magasin låta uppföra och i fullfärdigt skick till ryska kronan öfverlemna ett nytt sådant och platsen för detta har slutligen förlagts invid Brobergskajen. På sätt magistratens skrifvelse utreder hafva stadsmyndigheterna, sedan ingeniörstyrelsen i finländska militärdistriktet närmare detaljerat sina fordringar i afseende å det nya magasinets storlek och inredning m. m., låtit uppgöra ritningar och kostnadsförslag särskildt för sjelfva magasinsbyggnaden och särskildt för fundamenteringsarbetet samt inrättandet af väg till och omkring magasinet äfvensom kaj- och brobyggnad. Det i Mars 1873 af Arkitekten A. Boman uppgjorda kostnadsförslaget för magasinsbyggnaden uppgick till en summa af 222,000 mark; kostnaderna för fundamenteringen m. m. beräknades åter af t. f. Stadsingeniören Reuter i slutet af år 1872 till 59,667 mk. 40 penni. Sedan dessa kostnadsförslag jemte dertill hörande ritningar, på anmodan af stadsmyndigheterna, undergått ytterligare granskning af Herrar Handlanden Bäck och Muraremästaren Margelin samt desse i ett den 7 April 1873 afgifvet utlåtande uttalat den åsigt att ifrågakomna arbe-

ten borde kunna utföras, det förstnämnda för 200,000 och det senare för 50,000 mk, öfverlemnades samtliga ritningar och förslager till Ingeniörstyrelsens beprövande; och på sätt af den i sammanhang med Magistratens skrifvelse ofvanintagna noten framgår, har Ingeniörstyrelsen med några mindre modifikationer godkändt ritningen till magasinsbyggnaden, men ansett sig icke kunna med ledning endast af de dem meddelade handlingar bedöma de föreslagna fundamenterings m. fl. arbeten.

Beträffande sjelfva magasinsbyggnaden torde underhandlingarna således kunna anses slutförda då de obetydliga ändringar Ingeniörstyrelsen i afseende å densamma påyrkat med lätthet kunna uttöras. Emellertid har priset på nästan alla materialier likasom arbetslönerna i staden stigit i sådan grad att utskottet vid granskning af de förefintliga kostnadsförslagen för magasinet kommit till det resultat att ej allenast icke byggnadsarbetet kan med den summa herrar Bäck och Margelin år 1873 beräknat eller 200,000 mark utföras, utan att äfven det af herr Boman för ändamålet uppgjorda kostnadsförslag erfordrar en förhöjning af 20 %, totalkostnaden för magasinsbyggnaden således uppgår till $222{,}000 + (222{,}000.\ 0{,}2) = 266{,}400$ mk.

Hvad angår fundamenteringen af magasinet, i hvilken del likasom beträffande kaj- och vägabyggnaden något utlåtande af ryska Ingeniörstyrelsen, såsom nämndt, ej ännu är afgifvit, har utskottet ej kunnat förena sig om det uppgjorda förslaget. Enligt detta skulle nemligen magasinet placeras på stranden så att en betydlig del af fundamenteringsarbetet måste försiggå på betydligt djup under vattennivån, för hvilket ändamål en provisionel damm skulle uppföras. Men utom att kostnadsberäkningar för undervattensarbeten i allmänhet äro mindre pålitliga och vanskliga, anser utskottet särskildt i detta fall tillräcklig garanti ej förefinnas för att en fundamentering, verkställd på det ännu under vattennivån starkt sluttande berget, skall bereda en fullt säker och pålitlig grund för en byggnad, som är afsedd att bära så betydande tyngder, som den ifrågavarande. Utskottet har derföre genom Magistraten anmodat t. f. Stadsingeniören att uppgöra kostnadsförslag för de sprängningsarbeten, som blefve erforderliga, ifall magasinet från den föreslagna platsen flyttades 30 fot inåt land. — I det med anledning häraf afgifna yttrande har t. f. Stadsingeniören efter å marken anställda erforderliga undersökningar, förklarat, att, i fall magasinet flyttades 30 fot inåt land, den i det första förslaget till 732 kub. famnar beräknade sprängningsmassan, komme att ökas till 1738 kub. famnar; likväl skulle vid fundamenteringen af bygg-

naden emot sjösidan samt genom en motsvarande indragning af kajlinien i så fall kunna inbesparas så mycket, att tillökningen i totalkostnaden kan reduceras till 24,240 mk, således kostnaden för fundamentering, kaj och nödig väg, hvilken år 1872 beräknades till 59,667 mk 40 p., men, enligt en af t. f. Stadsingeniören å detta kostnadsförslag i början af innevarande år gjord anteckning, i anseende till de stegrade priserna borde förhöjas till 71,600 mk 83 p., komma att utgöra 95,840 mk. — För egen del har t. f. Stadsingeniören i samma yttrande föreslagit att magasinet, till undvikande af de kostsamma sprängningsarbetena skulle flyttas 30 fot åt långa bron till samt 10 fot inåt land, i hvilket fall kostnaden för fundamentering, kaj och väg skulle uppgå till endast 69,200 mark men äfven den närmare Unionsgatan belägna bebyggda arrendetomt uppoffras. Med anledning häraf måste utskottet anmärka att om ock äfven med det läge utskottet föreslagit för magasinet boningshuset å sagda arrendetomt enligt de af Ingeniörstyrelsen uppställda fordringar borde såsom för nära beläget och eldfarligt undanskaffas, dermed dock tomten, hvilken blifver särdeles lämplig för privata magasiner, icke skulle uppoffras. För den skull och då äfven å den af t. f. Stadsingeniören nu föreslagna plats undervattensarbeten icke skulle undvikas, har utskottet vidhållit sitt projekt att förlägga magasinet 30 fot inåt land från den plats som för detsamma först ifrågasatts. Den stenmassa som dervid komme att bortsprängas och ej kan å stället användas, torde försäljas eller användas till fyllnadsarbeten der sådana kunna pröfvas nödiga; för bestridandet af de med bortsläpningen förenade kostnader torde den summa som i kostnadsförslaget upptagits för sprängningen eller 50 mk pr kubikfamn vara tillräcklig, särdeles då det här gäller att bortspränga en kompakt bergvägg.

Den totalutgift staden enligt förestående kostnadsberäkningar komme att vidkännas ensamt för inlösandet af proviantmagasinet vid södra hamnen sådant det nu är, skulle således sammanräknadt stiga till 266,400 + 95,840 = 362,240 mark, dertill ytterligare möjligen komme kostnaden för expropriation af byggnaderna å den till enskild person upplåtna arrendetomten vid Brobergskajen.

Beträffande magasinets fundamentering, likasom angående kajbyggnaden och landningsbryggan samt vägen från Unionsgatan till magasinet äro emellertid, såsom nämndt, underhandlingarne med vederbörande ryska myndigheter ej slutförda, om ock någon anledning att förmoda det svårigheter härvid skulle yppa sig icke torde vara att förutse sedan ritningen för sjelfva ma-

gasinet blifvit godkänd. Lämpligaste sättet för den vidare behandlingen af ärendet i denna del torde blifva att åt Magistraten uppprages att i enlighet med Stadsfullmäktiges beslut i ämnet låta uppgöra tillräckligt fullständiga ritningar och förslager rörande nyssnämnda inrättningar samt underställa dem vederbörande ryska myndigheters bepröfvande och godkännande.

Jemte det utskottet här bordt anteckna att samtliga till ärendet hörande ritningar och kostnadsförslag äro framlagda i Stadsfullmäktiges kanslirum *), tillåter sig utskottet alltså föreslå:

att Stadsfullmäktige ville besluta

1:o att för stadens räkning inlösa det å tomten n:o 54 vid södra hamnen uppförda ryska kronan tillhöriga proviantmagasin, i hvilket afseende Magistraten borde uppmanas att enligt följande grunder slutföra de härom inledda underhandlingar:

Staden förbinder sig att i ersättning för förberörda magasin till ryska kronan i fullfärdigt skick öfverlemna ett nytt magasin, uppfördt i enlighet med den af arkitekten Boman derför uppgjorda ritning, dock med de af Ingeniörstyrelsen i Finländska militärdistriktet uti skrifvelse till Guvernören i Nylands län af den 12 Maj 1873 påyrkade förändringar.

Magasinet uppföres invid Brobergskajen å en plats belägen 30 fot inåt land från den, som stadsmyndigheterna i sådant afseende förut föreslagit och hvilken å en af t. f. Stadsingeniören Reuter i December 1872 uppgjord plankarta är med ljusröd färg utmärkt; Och eger magistraten förty anmoda t. f. Stadsingeniören att, föröfrigt i enlighet med af honom förut uppgjorda ritning och kostnadsförslag, men med iakttagande af de modifikationer, som till följd af magasinets förflyttning äro nödiga, samt med fästadt afseende å de önskningsmål Ingeniörstyrelsen uti förberörda skrifvelse till Guvernören i Nylands län beträffande kajbyggnaden och landningsbryggan uttalat, uppgöra nya detaljerade ritningar och förslag för magasinets fundamentering äfvensom kajbyggnaden och landningsbryggan samt nödig väg till och omkring magasinet, hvilka ritningar och förslag Magistraten sedan torde så snart sig göra låter till vederbörandes bepröfvande och godkännande öfverlemna.

Derest de ryska myndigheterna ej, i betraktande af den ringa eldfara hvarför magasinet, såsom uppfördt af sten och försedt med

*) Till hvilket nyckeln erhålles hos Rådhusvaktmästaren.

jerntak, blefve utsatt i anledning af närheten till de å den åt Unionsgatan belägna tomt förefintliga boningsbyggnader, ville frångå sitt yrkande på att några boningshus ej skulle få finnas inom ett afstånd af 15 famnar från magasinet, komma förberörda byggnader att för stadens räkning exproprieras och från platsen undanskaffas.

samt 2:o att proviantmagasinet vid södra hamnen, så snart detsamma kan varda utrymdt, inredes till tull- och packhus i enlighet med den i sådant afseende nu uppgjorda ritning.

Då de i förestående måtto nödiga utgifter ej torde kunna med de ordinarie stadsinkomsterne bestridas, utan lån för ändamålet måste upptagas, men bestämmandet af detaljerna derom lämpligast torde öfverlemnas åt det ordinarie antalet Stadsfullmäktige samt af dem i sammanhang med frågor om lån för möjligen förestående andra större utgifter till behandling upptagas, får utskottet ytterligare föreslå:

Att förstärkte Stadsfullmäktige måtte, jemte det de gifva sitt begifvande att de för ifrågavarande ändamål nödiga medel till större eller mindre del upplånas, dock att, derest lånet upptages på längre tid än två år, beslutet derom underställes Kejserliga Senatens Ekonomie departements pröfning och fastställelse, till det ordinarie antalet Stadsfullmäktige öfverlemna det närmare bestämmandet rörande såväl lånets upptagande som öfriga af ärendet härflytande omständigheter.

Slutligen torde Stadsfullmäktige i enlighet med det beslut hvari ordinarie Stadsfullmäktige förut med anledning af utskottsbetänkandet n:o 9 stannat

till Hans Kejserliga Majestät ingå med underdånig anmälan rörande de beslut Stadsfullmäktige i frågan om inrättande af nytt tull- och packhus för denna stad i förestående måtto fattat.

Helsingfors den 28 Juni 1875.

G. Strömberg.

Leon Borgström. **Flor. Granholm.**

Edvin Bergroth. **E. Rudolph.**

HELSINGFORS,
Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

№ 32.

Utskottsyttrande angående till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemnadt förslag till budget för folkskolorna i Helsingfors under läseåret 1875—1876.

I enlighet med Stadsfullmäktiges den 29 nästlidne Maj under § 6 af protokollet derom fattade beslut hafva undertecknade, för afgifvande af utlåtande, fått emottaga nedanstående, jemte skrifvelse för den 22 i samma månad, af Folkskoledirektionen till Stadsfullmäktige insända

"Förslag

till budget för folkskolorna i Helsingfors under läseåret 1875—1876.

Utgifter:

Fasta löner och hyresmedel för			
5 lärare, enhvar à 1,800 mark	F.mk	9,000.	
5 lärarinnor, enhvar à 1,300 mark	„	6,500.	
1 lärarinna	„	1,296.	
5 lärarinnor, enhvar à 1,160 mark	„	5,800.	
2 d:o „ „ 1,100 „	„	2,200.	
1 lärarinna	„	900.	
1 d:o	„	760.	
1 d:o	„	700.	27,156.
1 inspektor	F.mk	4,000.	
1 sekreterare och kamrerare i direktionen	„	800.	
1 ekonom i „	„	600.	
1 vaktmästare	„	800.	6,200.
Under läsåret tillkommer möjligen för			
1 ordinarie lärare	F.mk	1,800.	
1 d:o lärarinna	„	1,100.	
1 sånglärare	„	1,000.	
1 sånglärarinna	„	800.	4,700.
Arfvoden för:			
1 biträdande lärare	F.mk	1,300.	
2 d:o lärarinnor i gosskola à 1,000 mark	„	2,000.	
2 d:o d:o i flickskola „ 800 „	„	1,600.	
4 timlärare eller lärarinnor à 500 mark	„	2,000.	
Vikariatsarfvoden	„	1,200.	8,100.

Hyror för skollokaler	F.mk	2,700·
Undervisningsmateriel	„	2,000.
Material för handarbeten	„	700.
Skolmöbel	„	1,500.
Ved	„	3,500.
Belysning	„	1,500.
Underhållskostnader	„	2,000.
Diverse kostnader	„	1,944.
	F.mk	62,000.

Inkomster:

Statsbidrag	F.mk	16,000: —
Årsränta från Elgska donationen	„	2,042: 76.
Elevers skolafgifter	„	2,000: —
Handarbeten, tillverkade af elever	„	557: 24.
Skilnad att betäckas från stadskassan	„	41,400: —
	F.mk	62,000: —

Helsingfors den 22 Maj 1875.

På Folkskoledirektionens vägnar:

Carl Gust. Borg.

H. L. Melander."

Då detta ärende nu för första gången hos Stadsfullmägtige till afgörande föreligger, har utskottet, för vinnande af ledning vid frågans bedömande, till folkskoledirektionens kamrerare vändt sig med anhållan om särskilda upplysningar och af honom i sådant afseende fått emottaga ej mindre det vid kyrkostämma den 30 Juni 1874 godkända förslag till budget för folkskolorna under senast tilländagångna läseår, än ock en sammanställning af sagda skolors utgifter och inkomster under läseåren 1871—1875, hvilka handlingar, dem utskottet trott sig böra till Stadsfullmäktiges kännedom här meddela, äro af följande innehåll:

"**Förslag**

till budget för Helsingfors stads folkskolor under läseåret 1874—1875.

Utgifter:

Fasta löner och hyresmedel för lärare, lärarinnor och tjenstemän	F:mk	28,716: —
Arfvoden för biträdande lärare och lärarinnor	„	6,800: —
Hyror för skollokaler	„	7,700: —
Ved	„	2,500: —
Belysning	„	1,500: —
Skolmöbel	„	1,000: —
Undervisningsmateriel	„	2,000: —
Material för handarbeten	„	700: —

Underhålls- och reparationskostnader	F.mk	2,000: —
Allmänna omkostnader	„	1,084: —
	F.mk	54,000: —

Inkomster:

Elgska donationen	F.mk	2,042: 76.
Skolafgifter	„	2,000: —
Försålda handarbeten	„	457: 24.
Fria lokaler i folkskolehusen	„	5,000: —
Statsbidrag	„	16,000: —
Att uttaxeras	„	28,500: —
	F.mk	54,000: —

Helsingfors i Juni 1874.

På Folkskoldirektionens vägnar:

Viktor Öhberg."

"Folkskolorna i Helsingfors.

Utgift:

	1871/2.	*1872/3.*	*1873/4.*	*1874/5.*
Fasta löner och hyresmedel	21,657: 16.	26,977: 66.	29,876: 75.	33,453: 38.
Arvoden	4,543: 17.	6,744: 93.	6,660: 28.	6,782: 95.
Utgående hyror	6,200: —	6,570: 84.	7,400: —	7,700: —
Ved	1,863: 99.	1,102: 15.	1,895: 48.	2,673: 50.
Belysning	204: 40.	1,995. 15.	1,345. 80.	1,369: 50.
Skolmöbel	199: 40.	1,356: 20.	898: 40.	1,250: 10.
Undervisningsmaterial	951: 18.	2,032: 78.	1,132: 81.	803: 79.
Material för handarbeten	576: 27.	520: 47.	653: 10.	651: 10.
Underhåll och reparation	1,284: 66.	2,865: 53.	130: 30.	2,682: 78.
Allmänna omkostnader	104: 86.	894: 61.	901: 66.	1,422: 07.
Diverse	1,243: 17.	263: 18.	—	—
	38,828: 26.	51,323: 50.	50,894: 58.	58,789: 17.

Inkomst:

Elgska donation	2,042: 76.	2,042: 76.	2,042: 76.	2,042: 76.
Skolafgifter	2,052: 40.	2,606: 06.	2,413: 95.	2,673: 75.
Försålda handarbeten	83: 80.	391: 75.	292: 55.	580: 35.
Ingående hyror	4,300: —	4,250: —	5,000: —	5,397: 50.
Statsbidrag	8,000: —	8,000: —	8,000: —	16,000: —
Diverse	15: 01.	221: 14.	66: 39.	480: —
Kommunens direkta anslag	29,500: —	27,600: —	36,000: —	28,500: —
	45,993: 97.	45,111: 71.	53.815: 65.	55.674: 36.
Öfverskott	4,165: 71:	—	2,921: 07.	—
Brist	—	6,211: 79.	—	3,114: 81.

Såsom sjelffallet är, hänför sig en ganska betydlig del af utgiftsposterne i nu ifrågavarande, Stadsfullmäktiges pröfning understälda budgetsförslag till de åt skolornas lärarepersonal beviljade löneförmoner. Dessa poster äro dock budgeten påförde i öfverensstämmelse med den af Stadsfullmäktige den 23 Mars innevarande år fastställda aflöningsstat, hvarigenom löneförhöjning i form af dyrtidstillägg blifvit sagda lärarepersonal tillsvidare medgifven, och torde följaktligen med afseende å desamma intet vara att erinra. Likaså har utskottet, i betraktande af den rådande dyrheten å samtliga skolans förnödenheter, icke heller funnit skäl till anmärkning emot de belopp, hvartill öfriga utgifter blifvit i budgetsförslaget beräknade. Utskottet får derföre, ehuruväl den till uttaxering hos stadens innevånare föreslagna summan måsta anses nog hög, för sin del endast tillstyrka:

att Stadsfullmäktige ville fastställa det af Folkskoledirektionen inlemnade förslag till budget för folkskolorna i Helsingfors under läseåret 1875—1876, enligt hvilket 41,400 mark komme att af kommunen betäckas.

Helsingfors den 8 Juli 1875.

Alfr. Kihlman.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.** **G. U. Sandberg.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 33.

Utskottsbetänkande angående dispositionen af Mejlans hemman underlydande mark, som blifvit till bostadsvillor indelad, men ännu ej till enskild person utarrenderats.

Genom protokollsutdrag af den 15 sistlidne April hafva undertecknade anmodats att, såsom ett Stadsfullmäktiges utskott, afgifva betänkande i anledning af en från Magistraten i denna stad till Stadsfullmäktige inkommen så lydande skrifvelse:

Magistraten
i
Helsingfors,
den 31 Mars 1875.
№ 43.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Enligt derom, efter samråd med denna stads Äldste, den 7 Mars 1871 fattadt beslut, blef af Magistraten den 29 i samma månad aftal träffadt med Enkekaptenskan Augusta Jegerschjöld om inköp för stadens räkning af Kaptenskan Jegerschjölds och hennes minderårige son Axel Leonard Jegerschjölds egande Meilans eller Hindersnäs enstaka skattehemman, om ett halft mantal, i Helsinge socken, emot en köpeskilling af sextiotusen mark och särskilda andra uti det om köpet sistsagde dag upprättade kontrakt bestämda vilkor, deribland ingått att köpeskillingen borde liqvideras under loppet af sex år sålunda att tiotusen mark skulle afbetalas den 1 Maj åren 1872, 1873, 1874, 1875, 1876 och 1877, jemte det sex procents ränta å det till betalning förfallna och å det oguldna beloppet tillika med kapitalafbetalningarne årligen erlades; hvilket köpeaftal sedermera genom den 5 April 1871 upprättadt köpebref blef bekräftadt, hvarefter med köpet lagfarits och fastebref å lägenheten den 20 Mars 1874 för staden utfärdats.

Efter det Meilans hemman på anfördt sätt öfvergått i stadens ägo, voro Magistraten och Stadens äldste angelägne om att på förmonligaste sätt tillgodogöra staden berörde lägenhet samt beslöto derföre, strax efter det köpekontraktet upprättades, eller den 1 April 1871, att rättighet till idkande af värdshusrörelse å stället

skulle hos Guvernören i länet ansökas och att, i händelse denna rättighet erhölls, å auktion utbjuda, särskildt för sig, ej mindre utöfvandet af sagde rättighet samt begagnande i förening dermed af å lägenheten befintlig trädgård, park och nödige byggnader, än lägenhetens jordbruk med för detsamma nödige hus och byggnader, äfvensom rättigheten att begagna det hemmanet tillydande, oskiftade fiskevatten, hvarjemte komiterade utsågos att om lägenheten taga närmare kännedom samt afgifva förslag huru byggnaderne derå lämpligast kunde fördelas emellan arrendatorerne af jordbruket och värdshusrättigheten, m. m.; i anledning hvaraf och sedan Magistratens ansökning om rättighet att å lägenheten låta utöfva värdshusrörelse af Guvernören afslagits, men af Hans Kejserliga Majestät, på af Stadens äldste i ärendet anförda besvär, blifvit bifallen och särskilda åtgärder i afseende å lägenhetens skötsel intill dess slutligt bestämmande om densammas användande kunde ske emellertid vidtagits, samt Magistraten och Stadens äldste, till följd af förbemälde komiterades derom afgifna förslag, den 12 Oktober 1871 beslutit att marken vid hemmanets vestra strand, som till större delen vore berg- och stenbunden, skulle indelas till sju bostadsvillor, i enlighet med en deröfver uppgjord karta, auktion i afseende å lägenhetens utarrenderande på ofvanuppgifvet sätt anställdes först den 4 September 1872 och sedermera den 18 i sagde månad, vid hvilken senare auktion, sedan några anbud å förberörde förmoner, hvar för sig, icke gjorts, hela lägenheten utbjöds på bland andre vilkor, att arrendatorn egde genast tillträda lägenheten och besitta densamma i tjugu år med rättighet men icke skyldighet att der idka värdshusrörelse; att arrendatorn vore pligtig att, när så påfordrades, till staden afträda de längs sjöstranden belägne, till villor utsynade platser utan annan ersättning än att, vid afträdandet af odlade ägor, det fastställda arrendet skulle minskas i sådant förhållande som det afträdda jordstycket stod till hela odlade ägovidden å hemmanet, samt att arrendatorn ålåg erlägga de utskylder lägenheten kunde påföras; och gjordes vid sagde auktion högsta anbudet af Öfversten Walfrid Spåre med tvåtusen sexhundra mark årligen, hvilket anbud af Magistraten och Stadens äldste den 25 September 1872 godkänts. Sedermera blef äfven den å Meilans hemman till bostadsvilla bestämda mark, som å förberörde karta betecknats med N:o 1, vid den 13 November 1872 verkställd auktion till Arkitekten Frans Ludvig Calonius utarrenderad på trettio års tid med rättighet till tjugu års förlängning, derest villan till åbyggnad och anläggningar behörigen sköttes, emot grundränta af $^{246}/_{1000}$ tunna råg och penningearrende etthundra tjugufem mark årligen; hvaremot något antagligt anbud icke gjorts å arrenderätten till de öfrige å hemmanet indelade, med N:ris 4, 5, 6, 7, 8

och 9 å änberörde karta betecknade bostadsvillorna, ehuru särskilda auktioner i afseende å desammas utbjudande blifvit af Magistraten anställda.

Jemte det Magistraten har äran underrätta Herrar Stadsfullmäktige såväl härom som att från Meilans hemman, förr än detsamma försåldes till denna stad, utarrenderats, enligt kontrakt af den 5 Augusti 1868, till Magistern Jakob Leonard Boehm den hemmanet tillydande del af Råholmen på tjugufem års tid från sagde dag emot årligt arrende af tio mark, — enligt kontrakt af den 21 Augusti 1869 till Landthushållaren Fredrik Rotkirch ett jordstycke af omkring sex tunnelands vidd, å ofvanberörde karta upptaget som villan N:o 2, på trettio års tid, emot årligt arrende af femhundra mark, hvilken arrendetid dock uti det med staden den 29 Mars 1871 om hemmanet upprättade köpekontrakt af Kaptenskan Jegerschjöld blifvit förlängd till femtio år från arrendekontraktets befefvande, samt enligt kontrakt af den 28 Oktober 1869 till Handlanden Gustaf Albert Herlin ett jordområde, å änberörde karta betecknadt som villan N:o 3, på tjugufem års tid, räknadt från den 1 November 1869, emot årligt arrende af etthundra sjuttiofem mark, äfvensom att en ny väg till de å hemmanet indelade bostadsvillorna blifvit på stadens bekostnad inrättad öfver stadens afhysta ägoområde, får Magistraten, jemlikt derom i dag fattadt beslut, till Herrar Stadsfullmäktige öfverlemna att angående dispositionen af omförmälda ännu icke utarrenderade sex bostadsvillor å Meilans hemman meddela de förordnanden, hvartill Stadsfullmäktige kunna finna anledning, hvarhos åtkomsthandlingarne rörande hemmanet och ofvanåberopade tre arrendekontrakt samt den öfver villoindelningen upprättade karta bifogas; och torde berörde handlingar jemte kartan, sedan behofvet deraf för Stadsfullmäktige upphört, till Magistraten återsändas.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

K. G. Kollin.

De skrifvelsen åtföljande handlingar rörande Helsingfors stads åtkomst till Mejlans hemman äro i hufvudsakligaste delar i magistratens skrifvelse berörda, hvarföre och då de vid af utskottet företagen granskning ej gifvit anledning till någon anmärkning, för innehållet af desamma ej torde behöfva här vidare redogöras.

Af mera intresse i nu föreliggande fråga äro bestämningarna i de kontrakt, som redan härförinnan blifvit, dels af förre egaren till Mejlans och dels af staden, med enskild person afslutade angående upplåtande på vissa år af hemmanet underlydande mark. Bland de kontrakter, som sålunda ingåtts redan förr än staden blef

egare till hemmanet, och hvilka, till antalet tre, jemväl äro i Magistratens ofvanintagna skrifvelse närmare angifna, innehåller det angående Mejlans' andel af Råholmen, utom frågorna om arrendetiden och arrendesumman, icke några andra bestämningar än förbud för arrendatorn att förstöra skogen samt ett af jordegaren gjordt förbehåll om rätt att fortfarande få spränga sten från ett på den utarrenderade marken befintligt stenbrott. De med Herrar F. Rotkirch och G. A. Herlin afslutade kontrakter äro mera detaljerade och uppgjorda i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvarandra. Så är i hvardera stadgadt: att arrendatorn är berättigad att nedhugga all växande skog, dock med jordegaren förbehållen rätt till de fällda träden; att gärdesgård och annan hägnad kring det arrenderade området skola af arrendatorn uppföras och underhållas; att, om arrendesumman ej inom viss föreskrifven tid erlägges, kontraktet anses förverkadt; att värdshusrörelse ej får inom de arrenderade områdena idkas; äfvensom att vid arrendetidens utgång eller dess förverkande alla å rot stående träd samt buskar och sådana blomster, som pläga å kall jord öfvervintra, utan ersättning tillfalla jordegaren, hvaremot arrendatorn berättigas att bortflytta alla af honom på arrendejorden uppförda hus och byggnader, med undantag af källare och stenfoten till samtliga byggnader, hvilka äfvenledes utan ersättning öfvergå i jordegarens ego. De hufvudsakligaste olikheterna angå arrendetiden och arrendesumman, hvarom Magistratens skrifvelse i ämnet innehåller tillräckliga uppgifter, äfvensom rättigheten för arrendatorn att öfverlåta kontraktet å annan person, hvilken rätt i kontraktet med Hr Herlin är fullkomligt oinskränkt, blott jordegaren om transporten underrättas, hvaremot i kontraktet med Hr Rotkirch egaren till Mejlans hemman förbehållits rätt att, der arrendet skulle till följd af arrendatorernes död eller på grund af aftal till annan person öfvergå, inlösa arrenderätten för den återstående arrendetiden. En särskild punkt i det med Hr Herlin uppgjorda aftalet berättigar denne att uppföra ett simhus vid stranden utom sin arrendejord äfvensom att bygga ett lusthus på ett af de närmast belägna bergen och till hvardera dessa ställen inrätta gångstigar, bestämningar, som här omnämnas, emedan de i viss mån måste försvåra utarrenderandet af det angränsande med dessa servituter besvärade jordområdet. Hvad angår anläggandet och underhållet af nödiga vägar genom besagda områden, är i kontraktet med Hr Herlin stadgadt, att de tvenne genom hans område anlagda vägar skola underhållas af arrendatorn samt få af alla på Mejlans boende personer kostnadsfritt begagnas. I kontraktet med Hr Rotkirch förpligtas arrendatorn att genom sitt område längs sjöstranden anlägga och underhålla en väg att kostnadsfritt begagnas ej blott af

dåvarande egaren till Mejlans och hans arfvingar, utan ock, så länge egendomen tillhörde dem, af alla å deras mark bosatta personer; hvaremot, om Mejlans genom köp öfverginge till annan person, nyssnämnda rättighet till vägens begagnande skulle upphöra, såframt öfverenskommelse i slikt afseende mellan arrendatorn och den nye egaren icke träffades. Någon sådan öfverenskommelse med arrendatorn har emellertid, på sätt utskottet inhemtat, icke af staden träffats, hvarföre och då ifrågavarande väg är afsedd att förbinda ej blott Hr Herlins villa utan äfven öfriga å vestra udden tilltänkta villalägenheter, utskottet ansett sig böra af Hr Rotkirch utbegära och jemväl erhållit ett så lydande medgifvande:

I anledning af derom väckt fråga får jag härmedelst förklara, att rättigheten till kostnadsfritt begagnande af den uti 2:dra punkten af ett emellan dåvarande ägaren till Mejlands gård Kaptenlöjtnanten Jägerskjöld och mig den 21 Augusti 1869 afslutadt arrendekontrakt omförmälde väg längs med sjöstranden af villan N:o 2 jemväl skall tillkomma Helsingfors stad i dess egenskap af ägare till Mejlands, samt att således något hinder från min sida ej möter för kommunikationen utmed denna väg till och från de villotomter, staden å arrende redan upplåtit eller kommer att upplåta inom Mejlands marks område. Mejlands, Toivala den 5 Augusti 1875.

Fredrik Rotkirch.
(Sköldemärke.)

Sedan staden öfvertagit Mejlans hemman, hafva stadsmyndigheterna, såsom af Magistratens ofvanintagna skrifvelse framgår, låtit uppgöra förslag till användande af marken vid hemmanets vestra strand och har enligt den dervid upprättade karta hela stranden indelats i nio bostadsvillor, bland hvilka de förut till Hrr Rotkirch och Herlin utarrenderade jordområden ingått såsom N:ris 2 och 3. Af de sju öfriga för villor afsedda områden har tills nu endast ett eller det å kartan med N:o 1 utmärkta blifvit till enskild person utarrenderadt och detta, på sätt utskottet af det vid i sådant afseende förrättad offentlig auktion förda protokoll inhemtat, under följande vilkor, nemligen: att å det förifrågavarande villa bestämda område icke finge anläggas garfveri, smedja eller andra anläggningar, vid hvilka behörig snygghet svårligen kan iakttagas, och ej heller mark upplåtas till värdshus, utskänkningsställe, sjukhus eller slika inrättningar, då derigenom trefnaden för innehafvare af närbelägna enahanda villor komme att störas; att arrendator borde inom sex månader från arrendetidens början till Magistraten inlemna ej

mindre ritning till åbyggnaden, än ock plan till trädgårdsanläggning å stället, och att såväl byggnadsföretaget som anläggningarna skulle inom trenne år från nyssberörda tid utföras vid arrenderättens förlust; att tiden för arrendet skulle utgöra trettio år eller intill slutet af år 1903, med tjugu års förlängning, derest lägenheten behörigen sköttes till åbyggnad och anläggningar; att arrendator vid arrendetidens utgång vore berättigad att undfå ersättning efter mätismanna ord för sina åbyggnader å lägenheten; och skulle, i likhet med hvad förut föreskrifvits i afseende å bebyggandet af stadens utarrenderade villaplatser, den för lägenheten bestämda grundränta (utgörande för villan N:o 1 $0,_{246}$ tunna råg) jemte det vid auktionen erbjudne penningearrendet årligen erläggas i penningar efter årets medelmarkegångspris; hvarutom arrendatorn ålåge att, inom åtta dagar efter det hans anbud blifvit antaget, till Magistraten inlemna behörigen styrkt proprieborgensförbindelse för arrendevilkorens fullgörande.

Efter att å stället hafva tagit närmare kännedom om ifrågavarande sex villaplatsers läge och jordbeskaffenhet, hvarvid, på sätt den öfver marken upprättade kartan jemväl utvisar, inhemtats, att N:ris 4, 5, 6 och 7 enhvar bestå af två till tre tunnland mark deraf i det närmaste tredjedelen utgöres af odlad eller odlingsbar jord, men att deremot N:ris 8 och 9, omfattande hvardera dubbelt så stor areal, utgöras af endast skogsbevuksna berg eller starkt stenbunden steril mark, samt att villorna N:ris 4 och 7, såsom icke gränsande till sjöstranden och för öfrigt ej heller särdeles väl belägna, lämpligast och derest sådant af arrendespekulanterna ifrågasattes kunde sammanslås med närmast underliggande områden N:ris 5 och 6, sålunda att N:ris 4 och 5 bildade en samt N:ris 6 och 7 en annan villa, får utskottet beträffande dessa villaplatsers framtida disposition föreslå:

att Stadsfullmäktige ville anmoda Magistraten att medelst under loppet af höstsommaren anställande offentlig auktion till den mest betalande å arrende utbjuda ifrågavarande sex bostadsvillor inom Mejlans område uppå lika lång tid och under i öfrigt enahanda vilkor, som här ofvan blifvit omnämnda och afse villan N:o 1, dock med sådant tillägg, att någon industriel inrättning, af hvad namn och beskaffenhet det vara må, icke får å den arrenderade marken anläggas, samt att alternativa auktionsanbud måtte få göras först å hvarje villaplats särskildt för sig och derefter å rättigheten att för-

ena N:ris 4 och 5 äfvensom N:ris 6 och 7 till hvar sin bostadsvilla, hvarefter de skeende anbuden skulle underställas Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande.

Derhos torde Stadsfullmäktige vilja besluta:

att ofvanintagna, af arrendatorn till villan N:o 2 Herr Fr. Rotkirch utverkade skriftliga begifvande till obetingadt begagnande af strandvägen genom samma villaområde skall öfverlemnas till Magistraten för att bland öfriga Mejlans jordegendom rörande handlingar förvaras.

Helsingfors, den 28 Juni 1875.

Wilh. Brummer.

K. J. Numell. **G. U. Sandberg.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 34.

Utskottsyttrande angående särskilda, af Folkskoledirektionen föreslagna förändringar i härvarande folkskolors organisation och verksamhet.

Jemte protokollsutdrag för den 25 nästvikne Maj hafva undertecknade fått emottaga nedanstående från Folkskoledirektionen genom Magistraten till Stadsfullmäktige inkomna skrifvelse, med anmodan att såsom ett Stadsfullmäktiges särskilda utskott afgifva utlåtande angående densammas 1, 2 och 3 samt 5 och 6 moment:

Till Herrar Stadsfullmäktige.

Emedan erfarenheten visat, att några förändringar beträffande folkskolornas i staden organisation och verksamhet vore af behofvet synnerligen påkallade samt åtskilliga byggnadsarbeten och vanliga årsreparationer, enligt Direktionens åsigt, derjemte borde under nu infallande sommarferier i folkskolehusen och gårdarne verkställas, har Direktionen äran hos Herrar Stadsfullmäktige i dessa afseenden anmäla:

1:o. Enligt §§ 3 och 6 i folkskolornas nu gällande reglemente är högsta antalet af de barn, som af en och samma lärare eller lärarinna bör undervisas, fastställdt i lägre skolan till 50 och i högre till 60; men emedan så stora afdelningar ej utan synnerligt men för undervisningen och elevernas framsteg kunna af en person skötas, borde detta högsta belopp nedsättas, åtminstone till 40 i den lägre och 50 i den högre skolan.

2:o. Nyssnämnde § 6 ålägger en lärare eller lärarinna att undervisa ända till fyra olika årsafdelningar eller lexlag under samma lärotimme; men då under sådant förhållande läraren åt undervisningen af hvarje särskild afdelning kan egna endast en ringa del af lärotimmen, mindre i samma mon som afdelningarna äro många, samt då en dylik knapphändig och tidsödande undervisning måste motverka lusten för skolgång och på samma gång förminska elevernas antal, enär hos oss skoltvång icke eger rum, vore en ytterligare nedsättning af elevernas maximiantal i sådant fall nödvändig, och torde lämpligast åt direktionen kunna öfverlemnas att efter sig företeende omständigheter dervid i hvarje enskildt fall bestämma, hvilket antal elever och årsafdelningar af en och samma lärare samtidigt må undervisas.

3:o. Såsom kändt, utgör sången i de högre folkskolorna ett läroämne, hvilket är synnerligen egnadt att förädla och höja elevernas sinnen. Undervisningen i

detta vigtiga ämne saknar likväl tillräcklig enhet och kan derföre ej bedrifvas med önsklig framgång, sålänge densamma skall besörjas af klasslärarene och lärarinnorna och derför på hvarje särskild klass meddelas af olika personer samt i och med detsamma enligt mer eller mindre vexlande metoder. Af synnerlig vigt vore derför, att en särskild sånglärare och en särskild sånglärarinna för dessa skolor skulle antagas, läraren mot ett arvode af ettusen och lärarinnan mot ett arvode af åttahundra mark om året. Denna förändring är så mycket mera af behofvet påkallad, som det både hittills varit och sannolikt äfven framdeles blir en omöjlighet för direktionen att till lediga tjenster vid de högre skolorna alltid erhålla sökande, hvilka med nödiga lärareqvalifikationer i öfrigt förena tillfredsställande förmåga och färdighet att handleda eleverna i sång; hvarför äfven det ömmande och för direktionen brydsamma förhållande inträffat, att åtskilliga lärare och lärarinnor, oaktadt sina knappa lönevilkor, enskildt aflönat sånglärare för skolan.

4:o. Under instundande sommarferier borde följande reparationer och byggnadsarbeten i skolgårdarne verkställas, nemligen:

a) golfven i samtliga skolrummen fernissas samt, der så behöfves, dessförinnan hopslås och jemnas, äfvensom tak och väggar behörigen putsas och eldstäderne ställas i skick.

b) den i riktning af byggnadens längd gående afplankningen emellan de nuvarande begge mindre klassrummen en trappa upp i högre gosskolans lokal borttagas, och af det sålunda uppkomna rummet bildas tvenne nya klassrum medels en afplankning på tvären af byggnaden, så att begge de nya rummen komme att hafva en solsida, emedan nu det ena klassrummet, såsom liggande mot norr och således oåtkomligt för solen, håller sig kallt och fuktigt hela läseåret igenom;

c) tvenne nya kakelugnar uppföras i gymnastiksalen å gården N:o 21 vid Kaserngatan, emedan denna sal, oaktadt flitig eldning uti dess förut egande tvenne kakelugnar, under den strängare årstiden håller sig så kall, att den otta icke utan våda för lärare och elever kan begagnas;

d) ändamålsenlig luftvexling åstadkommas i samtliga till förenämnde gård hörande skolrum, emedan deras ventilation enligt det hittills öfliga sättet med öppna fortuschkor visat sig både otillräcklig samt genom uppkommet drag menlig för elevernas och de lärandes helsa;

e) latrinerna inom meraberörde skolgård, såsom i flere afseenden synnerligen olämpliga, ställas i behörigt skick genom omändring i öfverensstämmelse med den nya byggnadsordningens föreskrifter, emedan luften på skolgården icke allenast är instängd, utan dessutom äfven förorenas genom dunster från nämnde latriner, öfver hvilkas bristfälliga beskaffenhet upprepade klagomål jemväl af grannarne blifvit anförda, hvarjemte nödig afloppskanal för gården borde inrättas.

5:o. Emedan antingen alldeles inga eller ock endast små samt till skollokaler olämpliga rum stå att hyra uti de delar af staden, hvarest de för folkskolornas behof upplåtna nya skoltomterne äro belägna, och högst nödigt vore, att samma stadsdelar blefve försedda med dugliga skolhus, borde åtgärder med görligaste första vidtagas till sagde tomters bebyggande.

6:o. Då samtliga lokaler i skolgården N:o 21 vid Kaserngatan hela dagen igenom äro så strängt anlitade, att ringa tid återstår för deras städning och ventilation, och då derjemte gårdsplanen är både otillräcklig och mindre lämplig såsom rekreationsplats för alla till skolorna i gården hörande elever, vore det önskligt, att för der förlagda skolors räkning ännu en gård kunde anskaffas.

Slutligen anser sig Direktionen böra framhålla önskligheten deraf, att åt stadens söndagsskola, som för närvarande begagnar skolrummen i ofta nämnde gård N:o 21 vid Kaserngatan, kunde anskaffas någon annan lämpligare lokal, emedan folkskolelokalen äfven för dess egentliga ändamål är öfverhöfvan strängt upptagen och, oafsedt olägenheten deraf, att två skilda skolor omedelbart efter hvarandra begagna samma rum, det menliga förhållande icke kunnat undvikas, att skolans för yngre elever afsedda nya stolar äro för söndagsskolans ofta fullvuxna lärjungar alltför små samt derför af dem, all varsamhet oaktadt, måste sönderbråkas, och under pågående läsetermin tillräcklig tid för deras reparation icke finnes, äfven om afseende icke fästes vid de kostnader, som deraf förorsakas. Helsingfors den 22 Maj 1875.

På Folkskoldirektionens vägnar:

Carl Gust. Borg.

H. L. Melander.

Hvad momenten 1 och 2 i denna Folkskoledirektionens skrifvelse vidkommer eller beträffande ändring af innehållet i §§ 3 och 6 af nu gällande reglemente för folkskolorna i denna stad har utskottet ansett, att en nedsättning af det maximiantal elever, samme lärare eller lärarinna är förpligtad att undervisa, borde för sig gå, då erfarenheten gifvit vid handen att nu varande bestämmelser i detta hänseende äro olämpliga, såsom fastställande berörda antal för högt. Utskottet har derföre trott sig böra godkänna Folkskoledirektionens motiverade förslag i ämnet och förorda ett nedsättande af detta maximiantal från 50 till 40 för lägre folkskolan och från 60 till 50 för den högre. Beträffande vidare den i samma § 6 af nämnda reglemente intagna föreskrift, att en och samme lärare och lärarinna dessutom under samma lärotimme är skyldig att undervisa ända till 4 särskilda årsafdelningar eller lexlag, har äfven denna föreskrift synts utskottet böra föranleda till ändring, emedan, om lärotimmen fördelas på flere lexlag, lärarens eller lärarinnans krafter allt-

för mycket splittras och en ändamålsenlig undervisning sålunda icke blifver möjlig. Då utskottet derjemte anser att detaljerade föreskrifter i detta hänseende icke lända skolan till fromma, vill utskottet för sin del förena sig om Folkskoledirektionens i saken uttalade åsigt, enligt hvilken denna direktion för hvarje särskildt fall egde bestämma såväl antalet årsafdelningar eller lexlag, som äfven det antal elever samme lärare eller lärarinna samtidigt borde undervisa. Utskottet får alltså föreslå:

> Att Stadsfullmäktige ville hos Kejserliga Senaten anhålla om ändring af §§ 3 och 6 af nu gällande reglemente för folkskolorna i denna stad i det syfte, att det för framtiden på folkskoledirektionen ankomme att i hvarje särskildt fall bestämma såväl det antal årsafdelningar eller lexlag, som äfven antalet elever samme lärare eller lärarinna under samma timme borde undervisa, dock att det antal elever, som samtidigt komme att undervisas, ej finge öfverstiga 40 i den lägre folkskolan och 50 i den högre.

Folkskoledirektionens i momentet 3 af dess skrifvelse hos Stadsfullmäktige gjorda anhållan om tillsättande af en särskild lärare och lärarinna i sång vid de högre folkskolorna, den förre med ett årsarvode af ettusen (1,000) mark, den sednare med ett af åttahundrade (800), har utskottet i anseende till de dermed förenade omkostnader för kommunen, icke ansedt sig böra obetingadt tillstyrka. Då utskottet emellertid till fullo uppskattat sångens stora betydelse som bildningsmedel, och äfven insett den brist på enbet, hvaraf sångöfningarna i de högre folkskolorna för närvarande måste lida, då klasslärare och -lärarinnor med mer eller mindre vexlande metoder handhafva desamma, äfvensom svårigheten att erhålla lärare och lärarinnor hvilka med lämpliga qvalifikationer för öfrigt förena förmåga att handleda i sång, har utskottet ej heller ansett sig bestämdt böra afstyrka folkskoledirektionens förslag i denna punkt, utan velat till Stadsfullmäktiges eget afgörande hänskjuta frågans lösning.

Med förbigående af fjerde momentet går utskottet nu att yttra sig om den 5:te punkten i Folkskoledirektionens skrifvelse eller direktionens begäran om uppförandet med det första af nya skolhus i de delar af staden, der de för folkskolornas behof upplåtna nya tomterne äro belägna. För denna frågas bedömande har utskottet aktat nödigt af Folkskoleinspektorn Magister Öhberg införskaffa upplysning om tomternas antal och gatorna, der de äro belägna, äfvensom underrättelse om hvilka tomter Folkskoledirektionen först önskade få bebygda. Magister Öhbergs, af ritning åtföljda, meddelande är af följande lydelse:

"De af kommunen för uppförande af folkskolehus upplåtna tomterna äro följande: de två östligast belägna tomterna på norra sidan af qvarteret 69, Lärkan, i

fjerde stadsdelen (i hörnet af Annegatan och en tilltänkt utsträckning af Simonsgatan) och de två mest åt vester liggande tomterna på norra sidan af qvarteret 111, Hackspiken, i femte stadsdelen (i hörnet af Timmermansgatan och en tilltänkt utsträckning af Rödbergsgatan, enligt nya stadsplanen).

Mest behöfligt vore ett skolhus på sist nämnda tomter (i qvarteret Hackspiken), och borde detta skolhus innehålla lokaler för tre lägre skolor samt en gemensam tambur och rum för vaktmästare i stenfoten, ungefär enligt bilagd ritning.

Viktor Öhberg."

För sin del ville utskottet tillstyrka uppförandet af de föreslagna nya folkskolehusen såsom varande lämpligast både för folkskolan och för kommunen: För skolan, emedan densamma först i en tjenlig lokal fullt motsvarar sin bestämmelse och dylika lokaler ej stå att hyras; för staden åter, emedan de årliga hyrorna för skollokalerna sannolikt komme att uppgå till mer än ränta och amortering på byggnadskapitalet. Men för att kommunen ej med ens skall tillskyndas för stora utgifter, anser utskottet likväl, att nu genast endast ett skolhus borde uppföras, samt att med byggandet af det andra tillsvidare finge anstå. Detta nya skolhus, hvarpå arbetena borde vidtaga redan instundande vinter, så att byggnaden blefve fullt färdig till den 1 September 1876, borde, enligt Magister Öhbergs förslag, uppföras på tomterna i qvarteret Hackspiken, i 5:te stadsdelen. Tomterna i qvarteret Lärkan, 4:de stadsdelen, kunde deremot så mycket hellre ännu någon tid stå obebygda, som i närheten af desamma, i Barnhemmet, tillsvidare en brukbar lokal står folkskolan till buds. Utskottet får derföre i anledning af 5:te momentet i Folkskoledirektionens skrifvelse föreslå:

> Att Stadsfullmäktige ville besluta om uppförandet af ett nytt folkskolehus, som borde placeras på tomterna i qvarteret 111, Hackspiken, i femte stadsdelen, och göras färdigt till den 1:sta September 1876, men tillsvidare låta anstå med bebyggandet af tomterna i qvarteret 69, Lärkan, i fjerde stadsdelen.

Endast de i 6:te punkten af Folkskoledirektionens hemställan väckta förslag, angående anskaffandet af ytterligare en gård för de i N:o 21 vid Kaserngatan förlagda folkskolornas behof äfvensom af ny lokal för stadens söndagsskola, har utskottet trott sig bestämdt böra afstyrka. Ty ehuru utskottet nogsamt insett med hvilka stora svårigheter dessa skolor ha att kämpa, särskildt då eleverna i desamma äro af alldeles olika ålder, har utskottet likväl i betraktande deraf att kommunens tillgångar för det närvarande på så många andra håll tagas i anspråk, icke ansett sig kunna föreslå uppbyggandet af ett särskildt hus för söndagsskolan. Och någon

lämplig lokal, dit annars nästnämnda läroanstalt eller någon af nu ifrågavarande folkskolor kunde förläggas ser utskottet sig icke i tillfälle att anvisa. Utskottet får derföre för sin del tillstyrka:

> Att momentet 6 i Folkskoledirektionens skrifvelse tillsvidare ej borde föranleda till någon åtgärd från Stadsfullmäktiges sida.

Helsingfors den 26 Juni 1875.

Alfr. Kihlman.

N. Chr. Westermarck. **G. U. Sandberg.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 35.

Helsingfors Stadsfullmäktiges delegation i vattenledningsfrågan, med förslag till kontrakt angående inköpet och fullbordandet af vattenledningen från Gammelstads strömfall till denna stad.

Af delegationen tillställda utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 15 och 16 samt 25 och 29 nästvikne Juni inhemtas följande:

Under förstnämnde tvenne dagar hafva Stadsfullmäktige, med förkastande af det af Kontinental vattenverksaktiebolaget Neptun senast gjorda försäljningsanbud, beslutat, att för vattenledningen erbjuda bemälda bolag ett pris af en miljon tvåhundratusen finska mark, beräknadt för anläggningen i fullständigt skick och under vilkor, att densamma af säljaren fullbordades, hvarjemte Stadsfullmäktige, för den händelse att bolaget Neptun var benäget att till nämnda pris åt staden försälja vattenledningen, med afseende å köpekontraktets innehåll, fastställt följande hufvudbestämmingar:

att af köpeskillingen fyrahundratusen mark komme att utbetalas genast efter köpekontraktets undertecknande;

att efter arbetets återupptagande femhundratusen mark skulle erläggas ratvis i mon af arbetets fortskridande:

att ytterligare etthundratusen mark finge af säljaren lyftas, så snart samtliga arbeten blifvit slutförda, afsynade och godkända; samt

att återstoden tvåhundratusen mark borde under en tid af ett år från det vattenledningen i fullständigt skick blifvit af staden emottagen, hos köparen innestå, för att, derest bristfälligheter skulle yppas eller skador uppkomma å anläggningen, bereda tillgång att utan kapitalets ökande eller vidare kostnad för staden få desamma ersatte och afhjelpta; hvaremot i annan händelse, eller om summan till hela beloppet eller till någon del deraf icke behöfde för sådana ändamål tagas i anspråk, densamma skulle till fullt belopp eller till

återstående del deraf efter årets förlopp till säljaren utgifvas med under tiden upplupen fem procents ränta.

Skriftligen affattadt öfverlemnades detta köpeanbud den 17 Juni genom en Stadsfullmäktiges delegation till bolaget Neptuns befullmäktigade ombud härstädes Herr Ingeniören Rob. Huber. Svaret derå afgafs den 21 i samma månad genom en till ordföranden i sagde delegation ställd skrifvelse från bolagets direktion; och förklarade bolaget Neptun sig deri villigt, att till Helsingfors stad försälja vattenledningen för ett pris af en miljon tvåhundratusen finska mark. Dock uttryckte Direktionen tillika den önskan, att Stadsfullmäktiges ofvanberörde beslut kunde ändras derhän, att endast etthundratusen mark blefve såsom kaution innestående. Hvad åter arbetenas slutförande beträffade, skulle derom gälla de af bolaget till Stadsfullmäktige förut inlemnade ritningar.

Denna skrifvelse föredrogs Stadsfullmäktige den 25 Juni; men ansågo sig Stadsfullmäktige för närvarande icke kunna tillmötesgå det af bolaget Neptun i nyssberördt afseende framställda önskningsmål.

Angående ärendets vidare behandling beslöto Stadsfullmäktige:

att uppgörandet af köpe- och entreprenadkontrakten skulle öfverlemnas åt en delegation af fem personer;

att alla i de förut uppgjorda och Stadsfullmäktige förelagda förslagskontrakten upptagna bestämmingar skulle vara för delegationen bindande, för såvidt desamma icke blifvit genom Stadsfullmäktiges ofvanberörde köpeanbud ändrade; samt

att de kontrakt, som af delegationen upprättades, skulle underställas Stadsfullmäktiges ratifikation.

Derå utsågo Stadsfullmäktige den 29 i ännämnde Juni månad till medlemmar i delegationen Herr S. Stenberg samt undertecknade Dalström, Brummer, Westermarck och Bade.

Då delegationen härefter sammanträdde, förklarade Herr Stenberg sig icke kunna deltaga i delegationens arbeten, emedan han icke medverkat till Stadsfullmäktiges beslut att inköpa vattenledningen, och jemväl vore sinnad att emot detsamma nedlägga skriftlig reservation.

Oaktadt Herr Stenberg sålunda ur delegationen utträdt, trodde sig delegationens återstående medlemmar, till undvikande af det dröjsmål, som en anmälan hos Stadsfullmäktige om förhållandet och afvaktande af Fullmäktiges vidare förord-

nande skulle förorsakat, böra, med särskildt afseende å ärendets brådskande beskaffenhet, genast skrida till fullgörande af sitt uppdrag.

Såsom resultat af delegationens verksamhet, i hvilken Herr Stenberg således icke deltagit, får delegationen här framlägga förslag till köpe- och entreprenadkontrakt i frågan, hvilka jemväl blifvit bolaget Neptuns direktion meddelade och af densamma godkända.

I dessa kontrakt har delegationen, då aftalet emellan staden och bolaget ej kunde definitivt afslutas inom den 15 sistlidne Juli, icke kunnat undgå att, enligt derom af bolaget förut gjordt förbehåll, föreslå andra terminer både för vattenledningens första öppnande och för dess fullbändande, än de förut aftalade; och som besvär öfver Stadsfullmäktiges beslut om vattenledningens inlösande blifvit anförda och förutses kan, att dels härigenom och dels genom nedlankommande vinter arbetet å vattenledningen ej kan vidtaga för än på våren nästkommande år, har delegationen nödgats, i öfverensstämmelse med bolaget Neptuns yrkande, framflytta dessa terminer till den 1 Oktober 1876 och 1 Augusti 1877.

Då delegationen derjemte ansett sig hvarken kunna eller böra frångå den, de tidigare förslagskontrakten genomgående grundsats, att vattenledningen under den tid bolaget vore för densamma ansvarigt äfven borde af bolaget förvaltas, hafva äfven härigenom, i förening med den senare utsträckta tiden för denna ansvarighet, förändrade bestämningar i ämnet blifvit nödiga och af delegationen i hvardera kontraktet införda.

Öfriga föreslagna ändringar i de tidigare förslagskontrakten afse redaktionen och torde icke erfordra särskild motivering.

Helsingfors, den 22 September 1875.

S. Dalström.

Wilh. Brummer. **N. Chr. Westermarck.** **Aug. Bade.**

Köpekontrakt.

Kontinental vattenverks aktiebolaget Neptun i Berlin försäljer härmedelst till Helsingfors stadskommun den under anläggning varande, men ännu icke fullbordade vattenledning från Gammelstads strömfall till nämnde stad, hvarå koncession blifvit meddelad den 22 Februari 1871 och sedermera af bolaget Neptun öfvertagen; och jemte det bolaget afsäger sig all rätt till sagde koncession, som i följd häraf till staden återgår, förbinder sig bolaget att, på dess egen bekostnad,

inom viss här nedan utsatt tid försätta anläggningen i fullständigt skick, allt för en sammanlagd köpeskilling, stor en million tvåhundratusen (1,200,000) finska mark, i enlighet med följande aftal och bestämningar:

Uti köpet inbegripes:

1:o. Vattenledningen i fråga med alla dertill hörande byggnader, rörledningar, maskiner, verk och inrättningar af hvad slag och beskaffenhet det vara må.

2:o. Äganderätten till femton sextondedelar ($\frac{15}{16}$) af Gammelstads tullmjölqvarn i Helsinge socken jemte lika andelar i Gammelstads strömfall, vattenkraft och vattenmassa samt qvarnens jord, hus, verk och öfriga tillhörigheter.

3:o. Arrenderätten till stadens ägande en sextondedel ($\frac{1}{16}$) i förberörde tullmjölqvarn, hvarvid bolaget Neptun, enligt utdrag ur Magistratens i denna stad protokoll för den 10 Juli 1872, blifvit genom Magistratens beslut af samma dag tryggadt intill utgången af år 1908.

För begagnandet af Gammelstads strömfall och vattenmassan derstädes finnas särskilda tid efter annan meddelade öfverhetliga föreskrifter, hvilka skola lända köparen till efterrättelse, likasom ock alla qvarnlägenheten åtföljande skyldigheter på honom härjemte öfverföras.

4:o. De rättigheter jemte dermed förenade skyldigheter, i afseende å plats för vattenledningen med filter och för rörens nedläggande, som åt bolaget öfverlåtits genom följande afhandlingar:

a) af den 4 Juni 1872 med Konsuln L. Borgström och dess hustru Alice Borgström, angående arrenderätt till ett Viks kaptensboställe i Helsinge socken underlydande jordområde, jemte rättighet till landfäste för verk och inrättningar på ett annat jordstycke, allt enligt afhandlingens närmare bestämmelser.

b) af den 26 April 1873 med förre Värdshusidkaren H. V. Nordlin, angående afträdande till bolaget af ett i kontraktet närmare bestämdt, Viks kaptensboställe underlydande jordområde på Broholmen invid Gammelstads fors.

c) af den 19 Juni 1872 med Landthushållaren J. W. Warelius, angående rätt för bolaget att för angifvet behof begagna mark underlydande Forsby, denne Helsingfors stad anslagna löningshemman i Helsinge socken.

d) af den 12 November 1872 med Handlanden A. F. Wasenius, angående begagnande för rörledningen af mark, underlydande villan Anneberg och de jordlotter, som i sammanhang med densamma af Handlanden Wasenius bebrukas.

e) af den 4 April 1873 med Handlanden Gustaf Haldin, om användande jemväl för rörläggningen af villan Arabia tillhörig mark.

f) af den 27 Augusti 1872 med Baronerne J. G. von Bonsdorff och Hjalmar von Bonsdorff, angående upplåtande åt bolaget för samma ändamål af mark hörande till Wicksberg allodialsäteri i Helsinge socken.

g) af den 27 Augusti 1872 med Baron J. G. von Bonsdorff, hvarigenom mark upplåtits för rörläggning genom villorna Gumtäckt, Sofielund och Backas.

h) af den 31 Maj 1873 med Enkefru E. G. Blomér, angående bolagets be-

rättigande att å de så kallade Janssonska odlingarna nedlägga vattenledningsrör samt erhålla nödig plats för anläggande af en vattenreservoir och en kommunikationsväg.

i) af den 6 Mars 1873 med Handlanden C. G. Bogdanoff, rörande nedläggning af vattenrör genom mark tillydande villan Toivo.

k) af den 25 Februari 1873, hvarigenom Thölö parkbolag tillerkänt bolaget Neptun rättighet att utsträcka rörledningen genom parkbolagets område.

Kommande särskilda transporter att vid detta köps slutförande tecknas såväl på det i förestående 3:dje punkt åberopade protokollsutdrag som på de i 4:de punkten omförmälda athandlingar.

5:o. Skyldighet för bolaget Neptun att för den betingade köpeskillingen och utan stadens betungande med vidare utgifter, försätta vattenledningen i sådant fullständigt skick, som koncessionen af den 22 Februari 1871 bestämmer, dock med inskränkning af rörnätet till hvad å bilagde, med bolagets påteckning försedda plankarta af staden finnes med blå och röda linier utmärkt samt med den förändring af tiden för arbetets slutförande, att detsamma bör vara före den 1 Oktober 1876 så tillvida fulländadt, att deraf återstår endast nedläggningen af en del rör, som hålla fyra tums inre diameter, samt inrättandet af tvenne icke genast behöfliga filtrer, med hvilka arbetens fullbordande får anstå intill den 1 Augusti 1877; och skall särskildt kontrakt, hvilket är att anses såsom en integrerande del af detta köpekontrakt, uppgöras rörande bolaget Neptuns ifrågavarande åtagande att behörigen slutföra vattenledningsarbetet, dervid äfven de arbeten, som i ofvannämnd måtto få verkställas efter den 1 Oktober 1876 skola närmare bestämmas.

6:o. Rättighet och skyldighet för bolaget Neptun att, emot en ersättning, som kommer att upptagas i förut omnämnda särskilda kontrakt, under tiden från vattenledningens öppnande eller igångsättande för allmänt begagnande intill ett år efter det densamma i fullständigt skick af staden emottagits handhafva och bekosta skötseln, driften, vården och underhållet deraf; och är bolaget pligtigt att på egen bekostnad afhjelpa och bota alla skador, som under sagde tid kunna å eller genom anläggningen uppkomma, derest icke skadan uppstått genom sådan ren olycka, hvilken det ej stått i bolagets makt att förutse eller afvärja.

Köpeskillingen en million tvåhundratusen (1,200,000) finska mark, deraf nittioåttatusen (98,000) mark beräknas för femton sextondedelar ($\frac{15}{16}$) af Gammelstads tullmjölqvarn, och återstoden en million ettthundratvåtusen (1,102,000) mark för den dessutom försålde egendomen jemte de rättigheter bolaget Neptun öfverlåtit på Helsingfors stadskommun, erlägges på följande sätt.

Genast efter underskrifvandet af detta köpekontrakt utbetalas fyrahundratusen (400,000) mark.

Under fortgången af de kompletteringsarbeten, som omförmälas uti förestående 5:te punkt, utbetalas ratvis i afräkning på dessa arbeten, femhundratusen

(500,000) mark, på sådant sätt och i den ordning det i samma punkt omförmälda särskilda kontrakt närmare innehåller.

Sedan samtliga vattenledningsarbeten slutförts samt blifvit i enlighet med oftanämnda särskilta kontrakt till alla delar afsynade, afprofvade och godkända, så att vattenledningen kan sättas i full gång och verksamhet, erlägges ytterligare etthundratusen (100,000) mark.

Återstoden tvåhundratusen (200,000) mark innestår hos köparen ett år efter arbetets slutförande, för att, derest sådana bristfälligheter eller skador, som i punkten 6 afses, skulle yppas eller uppkomma å eller genom anläggningen och icke af bolaget ofördröjligen afhjelpas, bereda tillgång att, utan kapitalets ökande eller vidare kostnad för staden, få desamma afhjelpta och ersatta; hvaremot i annan händelse, eller om summan till hela beloppet eller till någon del deraf icke behöfver för sådana ändamål tagas i anspråk, densamma skall till fullt belopp eller till återstående del deraf efter årets förlopp till säljaren utgifvas med under tiden upplupen fem (5) procents ränta.

Emedan den i Gammelstads fors af bolaget anlagda nya damm af sten icke är inrättad i fullkomlig öfverensstämmelse med de föreskrifter, som vederbörande myndighet i detta afseende meddelat, förbinder sig bolaget att utverka behörig stadfästelse på den nuvarande dammanläggningen. Intilldess sådan kan vinnas eger köparen för af detta förhållande härflytande äfventyr åtnjuta säkerhet uti de innestående delarne af köpeskillingen till sådant belopp, som gode män, utsedde på lika sätt som här nedan är föreskrifvet om kompromissarier, pröfva för ändamålet nödigt.

Köparen frikallar sig från ansvarigheten för alla andra bolaget Neptuns förbindelser än här ofvan blifvit uppräknade och på köparen öfverförda.

Skulle stridigheter emellan bolaget Neptun och staden uppstå i anledning af detta köp och dertill hörande entreprenad-kontrakt, öfverlemnas afgörandet deraf till kompromissarier, hvilka sammanträda här i staden och utses två från hvardera sidan, hvarefter alla gemensamt tillkalla en femte att föra ordet. Om de först valde ej kunna förena sig rörande den femte, utses han af Domhafvanden i Helsinge domsaga. Derest någondera af kontrahenterne, utan laga skäl, försummar att, inom fjorton dagar efter emottagen uppmaning, utse sine ledamöter i kompromissen, iakttages samma förfarande i afseende å desse. Hvad den sålunda sammansatta skiljedomstolen efter flertalet af röster besluter gäller till efterrättelse, utan att få dragas till vidare prövning.

I öfverensstämmelse med ofvan affattade vilkor och bestämningar afhänder sig aktiebolaget Neptun alltså ifrågavarande vattenledning med all dertill hörande redan nämnd fast och lösegendom jemte rättigheter och tillegnar allt detta Helsingfors stadskommun att, fritt från alla gravationer, ägas och besittas. Dock förbehåller bolaget sig rätt att, sig till säkerhet för köpeskillingens ordentliga erläg-

gande, omhänderhafva vattenledningen och förvaltningen deraf intill dess staden fullgjort sin ofvan bestämda betalningsskyldighet till bolaget.

Detta kontrakt underskrifves och anses för staden bindande först då Kejserliga Senatens bifall erhållits till upptagande af det lån, som i och för inlösen af vattenledningen blir för staden erforderligt.

(Härefter jemte öfliga slutstrofer och datum först bolaget Neptuns direktions eller ombuds och sedan Magistratens i Helsingfors underskrift, efter omständigheterna bestyrkta genom notarial- och konsulsbevis.)

Emellan Helsingfors stad, på ena, och Kontinental vattenverks aktiebolaget Neptun i Berlin, på andra sidan, är följande öfverenskommelse afslutad:

§ 1.

I öfverensstämmelse med ett i dag emellan staden och bolaget ingånget köpekontrakt, öfverlåter Helsingfors stad åt aktiebolaget Neptun slutförandet af arbetet å den härstädes under byggnad varande vattenledning i enlighet med de till denna öfverenskommelse fogade ritningar och kostnadsförslag samt nedanstående vilkor, för en entreprenadsumma, stor femhundratusen (500,000) finska mark, deri äfven inberäknad kostnaden för samtliga till arbetets fulländande erforderliga materialier; och förbinder sig aktiebolaget Neptun att slutföra ofvannämnda arbete för den öfverenskomna entreprenadsumman.

§ 2.

Samtliga arbeten skola på omsorgsfullaste sätt utföras i enlighet med de i koncessionsaftalet af den 22 Februari 1871 upptagna bestämningar i allt öfrigt, utom att rörnätet inom staden erhåller den vidd en här bifogad, med bolagets påteckning försedd plankarta af staden, genom derå uppdragna blå och röda linier, utvisar, och böra alla vid dessa arbeten användande materialier vara af fullgod beskaffenhet, så att vattenlednings-inrättningen med allt hvad dertill hörer fullkomligt motsvarar sitt ändamål.

§ 3.

Aktiebolaget Neptun förbinder sig att genast efter det denna öfverenskommelse blifvit afslutad påbörja arbetena och den 1 Oktober 1876 hafva dem så till vida fulländade, att vattenledningen då kan sättas i gång; dock får med utläggning af en del 4 tums distributionsrör inom staden på en sammanlagd sträcka af högst 30,000 fot och fulländandet af tvenne bland filtrerna anstå till 1877, under hvilket år dessa arbeten böra före den 1 Augusti vara afslutade.

§ 4.

Staden förbehålles rättighet att göra ändringar uti placeringen af de 4 tums

rör, som ännu ej äro nedlagda, och är aktiebolaget Neptun skyldigt att utföra denna rörläggning med iakttagande af deri tilläfventyrs blifvande ändringar äfven till större vidd eller utsträckning än planen för rörnätet angifver: dock under förbehåll, att de beslutna ändringarna delgifvas bolaget eller dess härvarande ombud förr än gräfnings- eller sprängningsarbetena för dessa rörläggningar vidtaga. Ersättningen för arbetena för en tilläfventyrs ökad vidd eller utsträckning af rörledningen skall beräknas i enlighet med de uti här bilagda kostnadsförslag upptagna enhetspriser och erläggas utöfver entreprenadsumman; hvaremot afdrag deräf bör ske efter samma beräkningsgrund, i händelse rörledningen inskränkes eller minskas under det nu kontraherade beloppet. I detta sistnämnda fall är staden dock skyldig att till uti bilagda kostnadsförslag upptagna enhetspriser öfvertaga de enligt rörledningsplanen af bolaget allaredan anskaffade, men i följd af minskningen öfverblifvande rören och materialierna.

På andra sidan är jemväl aktiebolaget Neptun berättigadt att vidtaga sådana förändringar vid vattenledningens utförande, hvilkas ändamålsenlighet under arbetets gång kan komma i dagen, dock endast efter öfverenskommelse med den tillsyningsnämnd, som staden äger tillsätta för att öfvervaka arbetenas ordentliga utförande. Denna nämnd bör af staden förses med fullmakt att med aktiebolaget Neptuns befullmäktigade ombud träda i underhandling och träffa öfverenskommelse rörande samtliga öfrige uti denna § förutsatta fall.

§ 5.

Tillsyningsnämnden tillkommer oinskränkt rätt att kontrollera och öfvervaka arbetenas utförande, men äger deremot icke rättighet att omedelbart ingripa i dessas ledning eller i de anordningar, som för desamma af aktiebolaget Neptuns byggnadsingeniör kunna vidtagas.

§ 6.

Liqvid för utförda arbeten från stadens sida sker efterhand sålunda: att tillsyningsnämnden vid hvarje månads utgång anställer särskild, der så ske kan, på föregången mätning grundad uppskattning af de under månaden utförda arbeten samt dervid använda och äfven blott anskaffade, men för arbetets behöriga fortgång nödiga materialier, allt i enlighet med priserna i ofvannämnda kostnadsförslag, hvarefter betalning sker inom de första åtta dagarna i påföljande månad i sådan ordning, att bolaget Neptun aflemnar en, å denna uppskattning grundad räkning, på hvilken tillsyningsnämnden utfärdar anvisning å det belopp, som bör utbetalas.

Sedan de arbeten aktiebolaget Neptun åtagit sig blifvit fulländade och af nämnden godkända, sker slutlig afsyning och afprofning af vattenledningen genom af hvardera kontrahenten utsedde synemän, hvilka väljas till det antal och på sätt, som om val af kompromissarier i det om vattenledningen i dag upprättade köpekontrakt är bestämdt. Varder vattenledningen dervid i sin helhet godkänd, uppgöres slutliqvid om entreprenadsumman emellan staden och aktiebolaget Neptun och utbe-

talas bolagets återstående tillgodohafvande derpå. Samtliga öfverblifna materialier anses för bolagets tillhörighet: dock lemnas det staden öppet att tillösa sig dessa materialier efter de i åberopade kostnadsförslag upptagna priser, hvaremot alla vid det kontraherade arbetet begagnade och derunder ej förbrukade, bolaget tillhöriga apparater, verktyg och arbetsredskap tillfalla staden utan skild ersättning.

§ 7.

Såsnart de hufvudsakligaste arbetena blifvit slutförda, således senast den 1 Oktober 1876, bör vattenledningen sättas i gång; och åtager sig aktiebolaget Neptun inrättningens ledning, bedrifvande, vård och underhåll under den i 6:te punkten af ofvannämnda köpekontrakt bestämda tid eller från dagen för dess öppnande intill ett år efter det arbetet fulländats, emot en ersättning beräknad efter 2,700 mark i månaden. Inkomsterna från vattenledningen under denna tid uppbäras af och tillfalla deremot staden. Bolaget förbinder sig äfven, för att underlätta stadens öfvertagande af företaget, att till staden öfverlåta alla de tjenstemän och arbetare, som bolaget i och för detsamma haft anställde, i händelse desse samtycka att öfvergå i stadens tjenst.

Aktiebolaget Neptun berättigas att under tiden ifrån denna dag intill dess bolagets ofvan bestämda förvaltning af vattenledningen utgår, med andras uteslutande ensamt ansluta husledningar till gatuledningarna, emot ersättning efter en af tillsyningsnämnden godkänd taxa. Dessutom förbehåller sig bolaget under nämnde tid rättighet att, då det derom anlitas, emot betalning efter öfverenskommelse, utföra ledningsarbeten jemväl inom gårdar och hus.

§ 8.

Skulle aktiebolaget Neptun ej inom ofvan utsatta tider eller till den 1 Oktober 1876 och den 1 Augusti 1877 slutföra ofvanomförmälda till bolaget öfverlåtna arbeten, är staden berättigad att sjelf låta utföra återstående entreprenadarbeten på bolaget Neptuns bekostnad så långt innestående medel räcka till.

§ 9.

Tilläfventyrs uppstående tvister i anledning af detta entreprenadkontrakt slitas genom kompromiss, så sammansatt som det i dag emellan staden och bolaget om vattenledningen afslutade köpekontrakt bestämmer.

(Härefter jemte öfliga slutstrofer och datum först Magistratens i Helsingfors och sedan bolaget Neptuns direktions eller ombuds underskrift, efter omständigheterna bestyrkta genom notarial- och konsulsbevis.)

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 36.

Utskottsbetänkande i ett till Helsingfors Stadsfullmäktige, för afgifvande af underdånigt yttrande, remitteradt ärende angående mediko-legala obduktioners förrättande i denna stad.

Jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 28 nästvikne September, har utskottet fått emottaga särskilda handlingar, tillkomna i anledning af en från Universitetets konsistorium till Hans Kejserliga Majestät insänd så lydande underdånig skrifvelse:

"Sedan Consistorium uti skrifvelse af den 10 Maj 1862 hos Eders Kejserliga Majestät i underdånighet hemstält, huruvida icke Professoren i pathologisk anatomi och statsmedicin kunde berättigas att under de akademiska läseterminerna, i vederbörande stadsfysici ställe, förrätta sådana inom denna stad förefallande mediko-legala obduktioner, som bemälde professor ansåg vara af särskild vigt för framställningen af rättsmedicinens läror och sålunda erbjuda nödigt material för undervisningen i nämnde vetenskap, underrättades Consistorium genom skrifvelse från Kansli Expeditionen i Kejserliga Senaten för Finland af den 18 Februari derpåföljande år, att Eders Kejserliga Majestät, med afseende å de särskilda svårigheter, som skulle möta de i staden förekommande mediko-legala obduktionernas fördelade emellan skilde personer, funnit den föreslagna förändringen i gällande ordning för dessa förrättningars verkställande icke lämpligen kunna föreskrifvas, hvaremot Eders Kejserliga Majestät likväl förordnat, att professoren i pathologisk anatomi och statsmedicin framdeles skulle genom poliskammarens försorg, lemnas underrättelse om alla under de akademiska läseterminerna i staden anställande mediko-legala obduktioner på det honom derigenom måtte beredas tillfälle att, i de fall han funne anledning dertill förekomma, begagna detaljerna vid obduktionen såsom material för den akademiska undervisningen, utan att sådant dock finge i något hänseende utgöra hinder för förrättningarnes skyndsamma företagande och behöriga utförande.

Enligt hvad erfarenheten under de sistförflutna tolf åren ådagalagt mötes emellertid nyssberörda anordning i utförandet af särskilda svårigheter. Först och främst är det icke gerna möjligt att samtlige medicinekandidater kunna begifva sig till det å stadens begrafningsplats belägna lilla obduktionsrummet för att derstädes öfvervara den medikolegala besigtningen på en af stadsläkaren utsatt timme, hvilken vanligen sammanfaller med andra dem åliggande göromål. Vidare är det för professoren i ofvannämnde vetenskaper, då han icke sjelf verkställer obduktionen, mindre passande att under förrättningen störa obducenten genom anmärkningar eller andra upplysningar afsedda för den studerande ungdomen. Till följd häraf hafva en stor mängd rättsfall gått förlorade för undervisningen och komma äfven framdeles att göra det, om förhållandena fortfara, hvarigenom en väsendtlig lucka i läkarenes praktiska utbildning för deras rättsmedicinska verksamhet uppstår.

På grund af nu framhållna omständigheter och med afseende derå att, då stadsläkaretjensten i denna stad för närvarande är ledig, någon svårighet att vidtaga förändring i de med sagde tjenst förenade åligganden icke synes förefinnas, vågar Consistorium i den rättsmedicinska undervisningens intresse hos Eders Kejserliga Majestät i underdånighet hemställa, huruvida icke samtliga rättsmedicinska likbesigtningar framdeles kunde under de akademiska läseterminerna, från den 15 Januari till slutet af Maj månad och från den 15 September till den 15 December, försiggå i den pathologisk-anatomiska inrättningens obduktionsrum och professoren i pathologisk anatomi och statsmedicin ega rättighet och skyldighet att derstädes verkställa desamma, samt stadens poliskammare till följd häraf anbefallas att, så ofta medikolegal likbesigtning under nämnda tider af året af omständigheterna påkallas, utan vidare ombesörja likets öfverförande till förenämnda obduktionslokal.

Consistorii i detta ärende förda protokoll biläggas underdånigst. Helsingfors, den 22 Maj 1875.

Ad. Moberg.

A. F. Granfelt.
W. Lagus.
Otto Hjelt.
Z. J. Cleve.
A. W. Ingman.
Fr. W. Mäklin.
F. J. von Becker.
Axel Liljenstrand.
G. Ehrström.
A. Krueger.
S. O. Lindberg.

Max Schauman."

Vid frågans behandling i Universitetets Consistorium har, jemlikt ofvanåberopade Consistorii protokoll, skiljaktiga åsigter uttalats af Professoren Ehrström samt Kanslirådeu Liljenstrand och Lagus, af hvilka Prof. Ehrström ansett det icke vara öfverensstämmande med en universitetslärares ställning att emottaga förordnanden från stadens poliskammare, och förty, på de af Medicinska Fakulteten framställda skäl, trott Consistorium böra till Kejserliga Senaten ingå med hemställan om sådan ändring af Senatens den 18 Februari 1863 meddelade förordnande angående de i Helsingfors stad förefallande mediko-legala obduktioner, att stadsläkaren blefve pligtig att under läseterminerna i hvarje förekommande fall till professorens i pathologisk anatomi och statsmedicin afgörande öfverlemna, huruvida obduktionen skulle af bemälde professor verkställas, eller icke, samt att derför alla de lik, hvilka under terminerna borde obduceras, skulle till pathologisk-anatomiska inrättningens obduktionslokal öfverlemnas för att der undergå föreskrifven behandling. — Kanslirådet Liljenstrand har jemväl funnit, att Universitetets lärare icke kunde ställas i sådant beroende af poliskammaren, som föreslagits, och ansett det derjemte vara olämpligt att skyldigheten att verkställa mediko-legala obduktioner skulle hvarje år två gånger öfverflyttas till professoren i pathologi och lika många gånger åter öfvergå till stadsläkaren: dock kunde, till fromma för den medicinska undervisningen, underdånig hemställan göras derom, att professoren i pathologisk anatomi och statsmedicin skulle berättigas att, i händelse det syntes honom nödigt, på anmälan under någon viss uppgifven tid framåt i stället för stadsläkaren verkställa alla inträffande mediko-legala likbesigtningar, till följd hvaraf poliskammaren borde åligga att till den pathologisk-anatomiska inrättningen låta under den bestämda tiden transportera alla lik, hvilka komma att underkastas obduktion. -- Kanslirådet Lagus har ansett, att det öfverhufvudtaget vore ändamålsenligast att endast en auktoritet hade ett gifvet sysslande sig ombetrodt, hvarför äfven alla i denna stad förekommande mediko-legala likbesigtningar borde året om af professoren i pathologisk anatomi och statsmedicin verkställas; då sådant emellertid icke blifvit af Medicinska Fakulteten föreslaget och till följd af de akademiska ferierna icke heller läte sig göra, har Kanslirådet förenat sig om den af Prof. Ehrström uttalade mening.

Sedan Kejserliga Senaten genom remiss af den 11 Juni 1875 anbefalt Guvernören i Nylands län, att infordra vederbörande stadsläkares och stadsmyndigheters underdåniga yttranden i anledning af i fråga varande framställning, samt Guvernören den 15 i samma månad anmodat Magistraten i denna stad, att vidtaga nödig åtgärd härom, har Magistraten i skrifvelse af den 5 sistlidne Augusti till Stadsfull-

mäktige i omförmäldt afseende öfversändt ofvanbeskrifna handlingar äfvensom t. f. stadsläkarens, Doktor Carl Qvists i saken afgifna yttrande, här aftryckt så lydande:

"Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste!

I Nåder anbefalld att inkomma med underdånigt yttrande i anledning af Consistorii vid Kejserliga Alexanders Universitetet den 22 sistlidne Maj gjorda underdåniga hemställan rörande en sådan förändring med de inom Helsingfors stad förekommande mediko-legala likbesigtningar, att desamma, i stället för att, såsom härintill, alltid förrättas af stadsläkaren, skulle under de akademiska läseterminerna, eller tiden från den 15 Januari till slutet af Maj och från den 15 September till den 15 December, verkställas af professorn i patologisk anatomi och statsmedicin samt ega rum uti den patologisk-anatomiska inrättningens obduktionslokal, hvilken underdåniga anhållan redan en gång förut från Universitetets Consistorium utgått, gällande densamma då endast "sådana inom staden förefallande medikolegala obduktioner, som bemälde professor ansåge vara af särskild vigt för framställningen af rättsmedicinens läror," men under den 18 Februari 1863 blifvit af Eders Kejserliga Majestät i nåder afslagen, får i underdånighet jag anföra, att jag icke finner från stadsläkarens sida någon invändning med fog kunna göras mot Consistorii underdåniga begäran, så vida nemligen den medicinska undervisningens främjande, och ingenting annat, dermed afses, men att jag anser detta ändamål fullkomligt stå att vinnas genom den anordning, att stadsläkaren ålades skyldighet, att under den tid den akademiska undervisningen vid Medicinska Fakulteten pågår, för hvarje gång han af vederbörlig myndighet erhölle förordnande att förrätta en medikolegal likbesigtning, derom ofördröjligen underrätta nämnde professor i pathologisk anatomi och statsmedicin, och, så ofta denne ansåge fallet vara af vigt för undervisningen, på af professorn, med iakttagande af hvad i gällande författningar härom i nåder är föreskrifvet, utsatt tid å patologisk-anatomiska inrättningen öfvervara den af samme professor verkställande obduktionen, samt på grund af de dervid funna och protokollerade data, vid hvilka stadsläkaren dock vore förbehållet att efteråt få göra de anmärkningar och tillägg, hvartill han trodde sig se anledning, utfärda sin attest, den han sedan egde att, jemte afskrift af protokollet, i vanlig och föreskrifven ordning till vederbörande aflemna. Dessa bestämningar, ehuru för stadsläkaren medförande några mindre olägenheter, vore likväl, enligt min underdåniga mening, att föredragas icke blott framför den jemväl af Consistorium som olämplig framställda utvägen att låta professorn närvara och för de studerande hålla föredrag vid de af stadsläkaren utförande liköppningarne, utan ock framför den nu af Consistorium yrkade

anordningen, att i fråga varande medikolegala förrättningar skulle under de akademiska läseterminerna af stadens polismyndighet helt och hållet och direkt anvisas åt professorn i patologisk anatomi, medan desamma under mellantiderna förblefve uppdragne åt stadsläkaren, genom hvilken splittring den önskliga och i många fall nödiga enheten uti dessa göromål skulle erfara en störing och hvarjehanda olägenheter kunde uppstå, hvarförutom den oegentlighet i följd deraf skulle ega rum, att merbemälde professor komme att, för den af honom meddelade akademiska undervisningen, i form af obduktionsarfvoden, uppbära en inkomst, hvilken emellertid rätteligen icke tillkommer någon annan än stadsläkaren, en uppfattning, som tvifvelsutan delas jemväl af Universitetets Consistorium, ej mindre särskildt af Medicinska Fakulteten. Slutligen vågar, rörande den tid stadsläkaren borde vara ovilkorligen skyldig att sätta professorn i pathologisk anatomi och statsmedicin i kännedom om de förekommande obduktionsfallen, i underdånighet jag yttra den tanke, att densamma, allt med hänsyn till det ifrågavarande undervisnings-ändamålet, lämpligen kunde inskränkas till månaderna Februari, Mars och April för vårterminen, samt Oktober och November för höstterminen.

Framhärdar med djupaste undersåtlig trohet, vördnad och nit

Eders Kejserliga Majestäts

allerunderdånigste och tropligtigste undersåte

Carl Qvist.”

Såsom af de ofvan intagna handlingarna synes, har denna fråga redan en gång förut varit väckt, men då erhållit en lösning, som vid det praktiska utförandet visat sig behäftad med många brister. Det förslag, hvilket nu föreligger, afser att lösa frågan på ett sätt, som erfarenheten visat vara det enda riktiga och ändamålsenliga.

För Stadsfullmäktige torde utskottet icke behöfva framhålla vigten af att rättsmedicinens studium befordras och underlättas såväl i teori som praktik. Men för att detta mål skall vinnas, fordras att den praktiska undervisningen eger tillgång till nödigt material, och detta material lemnas af de mediko-legala obduktionerna. På samma sätt som öfriga professorer i praktisk medicin för sin undervisning behöfva de sjuka, så måste professorn i rättsmedicin få till sitt förfogande liken efter sådana personer, hvilka ljutit en våldsam död. Såsom öfriga akademiska lärare ega att begagna sitt material och bedrifva sin undervisning endast efter de regler, vetenskapen uppställer, utan att dervid inblandning af annan person tillåtes, så måste äfven professorn i rättsmedicin ega rätt att få meddela sin undervisning utan

dylik fremmande mellankomst. Utskottet har också icke kunnat undgå att finna huru störande en annan persons ingripande i förrättandet af en obduktion skulle blifva för förrättaren, och likväl är ett sådant ingripande icke blott tänkbart och sannolikt utan mången gång rent af nödvändigt. Gången af en mediko-legal obduktion är nemligen sådan, att den, som skall afgifva utlåtandet, måste noggrannt följa med, eller helst sjelf verkställa densamma. Det protokoll, som vid obduktionen föres och som innehåller beskrifningen öfver alla i liket befintliga förändringar och öfriga omständigheter, hvilka kunna inverka på fallets bedömande, detta protokoll utgör grunden för utlåtandet och framställer skälen hvarföre detta senare blifver sådant och ej annorlunda. Äro derföre dessa grunder, iakttagelserna vid obduktionen, underkastade olika tydning, så måste äfven utlåtandet blifva olika, och det är ju en så vanlig företeelse att tvenne personer tänka och döma olika i samma sak. Men vilja vid ett tillfälle, sådant som det nu i fråga varande, dessa begge olika tänkande ha hvar sin olika uppfattning ansedd för den rätta, så kan detta ej annat än leda till ett meningsutbyte, som icke är på sin plats i närvaro af de studerande och vid en offentlig föreläsning, ty något annat är icke en af en professor för undervisningens skuld förrättad obduktion. Vill man åter förmena stadsläkaren att under obduktionen göra sina anmärkningar och anställa de iakttagelser och undersökningar, hvilka han anser vara nödvändiga, men dem den obducerande professorn törhända betraktar såsom oväsendtliga, så kan man icke heller rimligtvis ålägga stadsläkaren att afgifva utlåtande på grund af, efter hans uppfattning, ofullständiga beskrifningar. Stadsläkaren är heller icke hjelpt med tillåtelsen att, efter det professorn slutfört obduktionen, få anställa en efterskörd af iakttagelser, ty sedan det af obducenten, här professorn, dikterade protokollet blifvit vid obduktionens slut i enlighet med § 2 i Instruktion för Läkarena i Finland vid förrättandet af Medicolegala Likbesigtningar af den 22 December 1841 uppläst och befunnits med sanna förhållandet enligt samt af obducenten och kronovittnet underskrifvits, så får ingen ändring och intet tillägg göras i detta protokolls innehåll.

Det förekommer vidare vid en dylik obduktion, att sjukliga förändringar och skador kunna riktigt iakttagas och bedömmas blott en enda gång; sedan kan förfarandet fordra att angränsande delar rubbas ur sitt ömsesidiga läge, att organer sönderskäras, vätskor uttappas o. s. v.; är då den rätta tidpunkten för observationen försummad, så återkommer den ej mer, och undersökningen kan ej ske en gång till. Här torde endast såsom exempel böra påpekas omöjligheten att noggrannt bestämma riktningen af en sårkanal efter knifhugg, skott eller dylikt, sedan de

organer, genom hvilka den löper, en gång rubbats ur sitt läge och blifvit sönderskurna. Skall en anmärkning vid ett sådant tillfälle göras, så måste den göras genast: efteråt är det försent. Om det derföre tillhör stadsläkaren att afgifva utlåtandet, bör han icke blott få vara tillstädes vid obduktionen utan äfven kunna ingripa i densamma och till och med, såsom det mången gång erfordras, få med egen hand göra nödvändiga undersökningar. Att åt honom medgifva en sådan rättighet, torde svårligen låta sig göra, då ingen akademisk lärare, som är mån om sitt anseende, lär vilja tolerera ett afbrott af en frammande i sin undervisning, eller riskera att utsätta sig för det obehag, som äfven eljest kan uppstå, när denna rättighet begagnas.

Om det framställda förslaget vinner godkännande, kommer rättskipningen icke att i minsta mån lida deraf att obduktionerna under en del af året förrättas af en, under en annan del af året af en annan person. Hvarje sådan obduktion är ett i sig afslutadt helt och fullkomligt oberoende af alla andra. Af vigt är endast att den myndighet, som skall utfärda förordnandet, vet på hvem det hvarje gång skall ställas, och detta är i Consistorii förslag beaktadt. Högst betänkligt synes det deremot, att öfverlåta obduktionens förrättande och utlåtandets afgifvande åt skilda personer. Den osäkerhet, som derigenom framkallas, kan leda till missförstånd, vidlyftiga omgångar, tidsutdrägt och andra betänkliga konseqvenser. Förrättandet af de mediko-legala obduktionerna är en angelägenhet, som på det närmaste sammanhänger med den allmänna rättsvården i landet, och är sålunda icke en uppgift för kommunen utan för staten. I städer, der stadsläkare ej finnes, verkställas också dessa obduktioner af statens ombud, provincialläkaren: ehuru, om i sådan stad en stadsläkare tillsättes, denne, enligt § 6 mom. 3 i Hans Kejs. Maj:s Nådiga Instruktion för Provincialläkarena i Finland af den 17 Januari 1832, öfvertager detta åliggande, och provincialläkaren hvarken af kommunen eller staten får någon ersättning för den derigenom uppkomna minskningen i sina inkomster. Detta sysslande kan derföre borttagas från stadsläkaren, utan att hans verksamhet, såsom kommunens läkare, lider det ringaste intrång.

Med lika skäl kunde man säga att denna verksamhet kringskäres och stympas och att stadsläkarens påräknade inkomster minskas derigenom att andra lika vigtiga mediko-legala förrättningar, såsom besigtningar på lefvande personer, få förrättas äfven af andra till och med privat praktiserande läkare och att dessas intyg emottagas vid alla domstolar. Ty äfven om en person är lifsfarligt sårad, eger han för betygs erhållande vända sig till hvilken legitimerad läkare som helst och ehuru stadsläkaren är skyldig att, (enl. ofvan cit. instrukt.) när han derom anlitas, till-

handagå vid "alla inom städernas områden förefallande läkarebesigtningar„ så har han dock ingen rätt att fordra, att t. ex. sårade och misshandlade personer skola vända sig uteslutande till honom, på det han må komma i åtnjutande af besigtningsarvodet, och ännu mindre har det blifvit ifrågasatt att, om en slagen eller sårad person blifvit intagen i ett allmänt sjukhus, stadsläkaren skulle anses berättigad att med eller utan förordnande dit inträngа, för att, sedan sjukhusets läkare, han må då vara professor eller icke, i hans närvaro undersökt den sårade, afgifva utlåtande öfver dennes tillstånd. Ett sådant förfarande vore emellertid i full öfverensstämmelse med hvad af t. f. stadsläkaren blifvit, rörande sättet för de mediko-legala obduktionernas utförande, föreslaget.

Att Regeringen icke anser sig förhindrad att förändra området för stadsläkarens verksamhet, när den finner sådant öfverensstämma med sitt intresse i den allmänna sundhets- och rättsvårdens handhafvande, derpå har man ett exempel i den nyligen utfärdade förordning, enligt hvilken i de af landets städer, der sådant synes behöfligt, handhafvandet af besigtningar å prostituerade qvinnor och andra för syfilitisk sjukdom misstänkta personer kan fråntagas stadsläkaren och lemnas åt annan läkare, som af Medicinal-Öfverstyrelsen dertill förordnas. Detta sysslande står dock i ett vida närmare samband med den kommunerna åliggande sundhetsvården, och genom dess borttagande går för en del stadsläkare, främst för den i Helsingfors, en mycket betydlig inkomst förlorad, utan att någon ersättning derför blifvit af staten ifrågasatt.

Då det för frågans bedömande kan vara af intresse att veta huru många mediko-legala obduktioner, som årligen förefalla inom Helsingfors stads område och således böra af stadsläkaren förrättas, samt huru många, som enligt nu ifrågavarande förslag skulle komma att öfvertagas af professorn i pathologisk anatomi och statsmedicin, så får utskottet meddela nedanstående tabell, hvilken omfattar de 10 senaste åren och grundar sig på uppgifter hemtade ur de i Medicinal-Öfverstyrelsens arkiv förvarade obduktions-attesterna för åren 1865—1874. Med uttrycket termin menas här tiden från och med den 15 September till och med den 15 December samt från och med den 15 Januari till och med den 31 Maj, samt med mellantermin den öfriga delen af året, under hvilken stadsläkaren skulle verkställa obduktionerna.

	1865	*1866*	*1867*	*1868*	*1869*	*1870*	*1871*	*1872*	*1873*	*1874*	Summa
Termin.	13.	14.	12.	25.	11.	15.	13.	13.	19.	22.	157
Mellantermin.	9.	11.	13.	16.	6.	6.	15.	7.	13.	13.	109
Summa	22.	25.	25.	41.	17.	21.	28.	20.	32.	35.	266

I medeltal ha således under den antagna terminen förrättats 15,7 obduktioner, medan under hela året medelantalet varit 26,6.

Enligt Instruktionen för provincialläkarene af den 17 Januari 1832 eger stadsläkaren att för hvarje verkställd obduktion af allmänna medel uppbära 9 m. 88 p., hvadan förlusten för honom skulle i medeltal för år utgöra 155 m. 12 p., eller, om man för beräkningen häraf endast vill lägga de begge sista åren 1873 och 1874, 202 mark 54 penni.

Svårigheterna i det sätt, på hvilket en del af den praktiska undervisningen i rättsmedicin nu måste bedrifvas, hafva i Consistorii framställning blifvit framhållna. Utskottet tror sig å sin sida hafva ådagalagt, att icke mindre olägenheter skulle uppkomma, om förhållandet, såsom af t. f. stadsläkaren föreslagits, endast vändes om. Utskottet anser det likaså vara utredt, att något hinder icke torde möta, om Regeringen skulle anse sig böra, i undervisningens intresse, öfverlemna de medikolegala obduktionernas förrättande åt professorn i pathologisk anatomi och statsmedicin.

Vid utlandets universiteter har denna fråga för längesedan erhållit sin lösning. Consistorii Academici och Medicinska fakultetens framställning har framgått ur ett erkändt behof att på ett tidsenligt sätt ordna och fullständiga undervisningen i rättsmedicin äfven vid vårt universitet. Förslaget är byggdt på erfarenheten om olägenheterna i det nuvarande sättet att meddela denna undervisning, och då detta erfarenhetens vittnesbörd icke kan jäfvas, samt förslaget synes erbjuda en tillfredsställande lösning, anser utskottet sig böra föreslå:

> att stadsfullmäktige ville uti det dem nu affordrade utlåtande till Hans Kejserliga Majestät i underdånighet öfverlemna, huruvida icke Consistorii Academici hemställan om ändring i sättet för de inom Helsingfors stad och dess område förefallande medikо-legala obduktioners förrättande kunde vinna nådigt bifall.

En reservation bifogas.

Helsingfors, den 21 oktober 1875.

J. A. Estlander.

J. A. Florin. **F. Forsman.**

Reservation.

Under årtionden hafva de medikolegala obduktionerna i denna stad utgjort ett tvisteämne mellan stadsläkaren och den professor vid Universitetet, som haft sig

undervisningen i rättsmedicin ombetrodd. Än hafva de utförts af den ena, än åter af den andra och städse hafva de gifvit anledning till förvecklingar. Orsaken härtill måste jag söka deri, att man vid ordnandet af dessa förrättningar icke alltid vidhållit den rätta principen, att sjelfva attesten städse bör afgifvas af stadsläkaren. Våra författningar ålägga stadsläkaren, såsom en af hans förnämsta skyldigheter, att handhafva rättsmedicinen i kommunen och Utskottet för omorganisation af stadens sundhetsvård har i sitt afgifna betänkande enhälligt hyllat denna samma åsigt. Jag anser det derför nu orätt, att göra ett stort undantag från denna allmänna princip genom att, såsom Universitetets konsistorium föreslår, öfverlemna de medikolegala obduktionerna och attesterne under nära på tvåtredjedelar af året åt en annan person. Hvarje undantag från en allmänt erkänd riktig princip måste förr eller senare medföra ledsamma följder, och i detta fall äro de icke svåra att förutse. Stadsläkaren tvingas härigenom att förrätta liköppningarna under den hetaste tiden om året, då dessa förrättningar äro som obehagligast och ofta erbjuda ringa intresse, emedan likena äro förstörda af förruttnelse. Derefter öfverföres åliggandet under den kallare årstiden till en annan person o. s. v. i ständig vexling. Det är naturligt att han härigenom måste förlora det intresse för denna del af sina embetsåligganden, som utgör ett af hufvudvilkoren för att han skall väl utföra densamma och öfverhufvudtaget trifvas vid sin tjenst. Han beröfvas äfven härigenom en del af sina ordinarie inkomster, nämligen lösen för attesterne. Denna summa är visserligen nu obetydlig, men då obduktionernas antal tilltaga med hvarje år och fråga är väckt om att förhöja arvodet åtminstone till 25 mark, kan man beräkna att inom kort åtminstone 500 mark och möjligen ännu mer sålunda skola fråntagas stadsläkaren. I dessa anförda omständigheter ligga redan så många skäl till rättvis klagan från stadsläkarens sida att, om den af konsistorium föreslagna anordningen af obduktionerna antages, man redan på förhand kan säga att den endast kan blifva af kort varaktighet. Hvar och en som önskar att den anordning, som nu vidtages, skall blifva beståndande, måste således söka utfinna den rätta medelvägen mellan de olika intressenas fordringar.

En sådan medelväg anser jag mig finna deri att stadsläkarena alltid bör afgifva den medikolegala attesten och jag tror att den medicinska undervisningens anspråk lika fullt kunna fullkomligt tillgodoses, ty huru tillgår det vid en medikolegal obduktion? När en sådan förrättning skall företagas erhåller stadsläkaren först ett förordnande af vederbörlig auktoritet och derefter verkställer han, i närvaro af krono- eller stadsbetjente, liköppningen och dikterar till protokollet de fakta, som

dervid förete sig. Efter slutad förrättning uppläses protokollet och "sedan möjligen förekommande stridiga meningar om förloppet äfven antecknats underskrifves det af båda," och "har för öfrigt någon sakkännare af en eller annan anledning obduktionen bivistat, må äfven han med sin underskrift protokollets riktighet bestyrka." (Se Instruktion för läkarene i Finland vid förrättandet af mediko-legala likbesigtningar af den 22 Dec. 1841.) Derefter afger läkaren på grund af detta protokoll sin attest och erhåller derföre sitt arvode. Låt oss nu se till, hvilka af dessa olika momenter vid verkställandet af en medikolegal obduktion äro behöfliga för den medicinska undervisningen. Tydligen endast sjelfva liköppningen och dikterandet till protokollet, hvaremot förordnandet äfvensom attesten och det dermed förenade arvodet äro fullkomligt främmande derför. Fråntages nu icke stadsläkaren annat än hvad som är nyttigt för den medicinska undervisningen, så kommer man till följande enkla anordning, hvilken bäst motsvarar båda parternas intressen och hvilken är mycket väl praktiskt utförbar. Då stadsläkaren under tiden från den 15 Jan.—31 Maj och 15 Sept.—15 Dec. erhåller förordnande att förrätta en medikolegal obduktion underrättar han genast professorn i pathologisk anatomi derom och bivistar förrättningen, som verkställes å Allmänna Sjukhusets obduktionsrum, underskrifver protokollet, samt afger sedermera på grund deraf sin attest och uppbär sitt arvode. Nämnde professor åter verkställer sjelfva obduktionen, uppsätter protokollet, underskrifver detsamma, samt lemnar skyndsammeligen ett exemplar deraf till stadsläkaren.

Det enda man mot denna anordning kan anmärka, är att, då tvenne personer kunna se samma sak på olika sätt, men protokollet, som enligt lag ensamt skall ligga till grund för attesten, endast återger professorns uppfattning, kan stadsläkaren, hvilken möjligen har en annan uppfattning, icke stöda sin attest derpå. Men denna svårighet löses ganska lätt blott man följer hvad ofvananförda Instruktion i sin andra paragraf stadgar, ty, såsom de ofvan citerade orden utvisa, förutsättes der att olika meningar kunna förekomma och stadgas tillika huru i sådant fall skall förfaras. De böra nämligen, då protokollet underskrifves, antecknas i detsamma. Finner således stadsläkaren under förrättningen skäl att hylla en annan åsigt än professorn, har han blott att följa Instruktionen och efter slutad obduktion låta anteckna sin mening till protokollet innan han underskrifver detsamma. Någon inblandning i sjelfva förrättningen kan härigenom icke uppkomma, ty samma Instruktion säger uttryckligen att den obducerande "läkaren ensam ansvarar derför att de till den vetenskapliga beskrifningen hörande omständigheterna blifva i protokollen tydligt och correct uttryckte". Dessutom anser jag mig för min del kunna förutsätta att stadsläkaren

alltid skall besitta den takt och humanitet att han icke med anmärkningar stör professorn under förrättningen, liksom å andra sidan professorn måste äga den kärlek till sanningen att han gärna låter äfven andra åsigter framträda än dem han hyllar. Jag finner således intet hinder för den nu föreslagna anordningen af de medikolegala likbesigtningarne i denna kommun och detta så mycket mindre som jag är öfvertygad om, att sådana tvistiga fall, der olika meningar kunna göra sig gällande, städse skola utgöra sällsynta undantag. I alla händelser skola de icke för rättskipningen medföra annan olägenhet än att de möjligen oftare än andra komma till Collegii Medici utlåtande, men deremot hafva den fördelen att mångsidigare belysa alla omständigheter vid dödsfallet, något som icke torde vara utan sin betydelse för domaren i dessa svåra mål.

På grund af det anförda får jag föreslå att stadsfullmäktige ville i det nu affordrade utlåtandet framhålla,

att Stadsfullmäktige anse det en och samma person städse bör afge de medikolegala obduktionsattesterne, att denna person bör vara stadsläkaren, emedan dessa attester höra till hans tjenstеåligganden likasom å andra sidan lösen för desamma utgör en del af hans ordinarie inkomster; men att stadsläkaren kan förklaras skyldig att under tiden från 15 Sept. till 15 Dec. och fr. 15 Jan. till 31 Maj underrätta professorn i path. anatomi om alla medikolegala obduktioner, samt, sedan denne på allm. sjukhusets obduktionsrum förrättat liköppningen och affattat protokollet, på grund deraf samt af de anmärkningar han efter slutad förrättning vid underskrifvandet af protokollet funnit skäl göra, afgifva sin attest.

J. A. Estlander.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 37.

Utskottsbetänkande i anledning af fångknektarnes vid Helsingfors stads häkte ansökning om löneförbättring.

I en skrift af den 21 Juli 1875 hafva de vid stadens häkte anstälde sex fångknektarne hos Magistraten anhållit, att, emedan deras närvarande lön, femhundra mark om året, vore så ringa att den i anseende till de numera högt uppdrifna hyrorna i staden knappast försloge till nödtorftig lifsbergning, dem måtte förunnas hyresmedel eller annan lönetillökning, helst äfven särskilda andra inrättningars betjente under dessa tider erhållit påökning å lönerna. Denna ansökning har Magistraten jemte skrifvelse af den 4 Augusti öfverlemnat till Stadsfullmäktiges pröfning och derhos framstält, "huruvida det ej vore skäl att en löneförhöjning af etthundra mark blefve de vid stadshäktet anstälde fångknektarne tillagd." Och hafva Stadsfullmäktige vid ärendets föredragning den 31 Augusti anmodat utskottet, "att ärendet till ytterligare föredragning hos Stadsfullmäktige bereda."

Stadsfullmäktige hafva för någon tid sedan handlagt en med detta ärende nära sammanhängande fråga, nemligen om indragning af tvenne fångvaktaresysslor vid stadshäktet och anställande af en vaktqvinna vid detsamma. Beträffande denna fråga får utskottet hänvisa till utskottsbetänkandet N:o 17, hvars förslag oförändradt blifvit af Stadsfullmäktige antaget; och anser utskottet sig derjemte böra erinra, att Kejserliga Senaten, jemlikt dess civilexpeditions, Stadsfullmäktige den 19 i denna månad meddelade skrifvelse till Guvernören i länet, med afseende deråt att Stadsmyndigheterna ansett det nuvarande antalet af sex fångknektar för bevakningen vid häktet erforderligt, tillåtit Guvernören att, emot en årlig aflöning af tvåhundra mark ur statsmedel och de af Stadsfullmäktige i sådan händelse jemte fri bostad beviljade trehundra mark, tillsvidare vid häktet anställa en vaktqvinna.

Vid sådant förhållande är det tydligt, att utskottet har måst, utan afseende å möjligheten eller önskligheten af en eller annan fångvaktarbefattnings indragning, inskränka sin uppgift till frågan, om den nuvarande aflöningen motsvarar det med be-

fattningen förenade arbete och fångvaktarenes berättigade anspråk att derur erhålla sin lifsbergning. Hänvisande beträffande fångknektarnes arbete till ofvanberörda utskottsbetäkande anser utskottet deras nuvarande aflöning, ehuru knapp, icke i och för sig vara för låg. Arbetstiden, d. ä. vakthållningen, uppgår väl i medeltal till 16 timmar i dygnet under hvarannan vecka, men dels är denna vakthållning under den varmare delen af året icke synnerligen ansträngande, dels komma antagligen lättnader deri att genom ofvanberörda qvinliga vaktbefattning inträda. Å andra sidan måste man likväl erkänna, att det mången gång kan falla sig svårt för fångvaktarne, att på ett inkomstgifvande sätt tillgodogöra sig den lediga tiden hvarannan vecka; och böra de således kunna ur sin fasta aflöning räkna på någon ersättning jemväl för denna tidsförlust. Dessutom bör det icke förbises, att fångknektsbefattningarna äro förenade med stort ansvar, och att stadens säkerhet fordrar deras besättande med dugliga personer. I detta afseende kan det väl antagas, att några anmärkningar emot de nuvarande fångknektarne icke förekommit, då Magistraten, under hvars öfverinseende i frågavarande fångvård står, icke allenast icke derom upplyst, utan äfven i sin förberörda skrifvelse föreslagit en löneförhöjning. I betraktande häraf, och då den i förevarande ansökning åberopade stegring af hyrorna liksom äfven dyrhet i öfriga prisförhållanden är allmänt känd, men skäligen kan antagas vara öfvergående, får utskottet föreslå:

att Stadsfullmäktige ville, tillsvidare och intill dess en alla stadens löntagare omfattande definitiv stat kan varda fastställd, för en hvar af fångknektarne vid stadens häkte, i enlighet med Magistratens framställning, bevilja ett dyrtidstillägg af 100 mark om året, att utgå från och med innevarande qvartals början den 1 i denna månad ur enskilda medels fonden; hvarom Magistraten borde skriftligen underrättas.

Helsingfors, den 21 Oktober 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 38.

Utskottsyttrande i anledning af särskilda påminnelser och förslag beträffande den under Meilans hemman lydande mark, som är bestämd att för bostadsvillor utarrenderas, och vilkoren för samfärdsel till dessa villor.

Sedan undertecknade, såsom ett Stadsfullmäktiges utskott, den 28 sistlidne Juni afgifvit betänkande i anledning af en från Magistraten i denna stad till Stadsfullmäktige inkommen skrifvelse af den 31 derförutgångne Mars angående disposition af Meilans hemman underlydande mark, som blifvit för bostadsvillor indelad men ej kunnat till enskild person utarrenderas, och detta betänkande blifvit Stadsfullmäktige vid hållet sammanträde den 31 nästvikne Augusti föredraget tillika med en ifrån Handlanden G. A. Herlin ingången skrift, hvari Handl. Herlin, som på arrende innehar villan N:o 3 å nämnde hemmans egor, till Stadsfullmäktiges beprövande framställt särskilda påminnelser och förslag såväl i afseende å hans egen villas fredande, som beträffande den tillämnade jorddispositionen, så hafva, med föranledande af sistberörde framställningar, Stadsfullmäktige jemte utdrag af det vid nämnda sammanträde förda protokoll till utskottet återremitterat berörde betänkande äfvensom Handl. Herlins skrift, med anmodan att afgifva yttrande huruvida de af Herlin gjorda påminnelser förtjenade något afseende samt, i sådant fall, om någon förändrad indelning af de föreslagna bostadsvillorna kunde vara af behofvet påkallad.

Uti omförmälda skrift har Herr Herlin anfört, att, enligt det om hans innehafvande villa den 28 Oktober 1869 afslutade och den 4 Mars 1873 vid häradsrätten i Helsinge socken intecknade arrendekontrakt, han visserligen vore förbunden att tillåta alla å Meilans boende personer begagna de tvänne vägar, som leda öfver hans villaområde, men att denna förbindelse, som han iklädt sig under helt andra förhållanden än de nuvarande, icke kunde vara gällande i afseende å all den samfärdsel, som kommer att medelst sagde vägar ega rum, såsnart de till utarrendering afsedda

villaplatserna, som äro belägna i hans grannskap, blefve bebyggda och å Meilans gård möjligen öppnades värdshusrörelse, hvartill rättighet redan utverkats, samt att, enär den trafik som ensamt ifrån och till Meilans gård numera tagit riktning öfver hans villaområde, der vägen, som af denna trafik begagnades, ledde tätt utmed trappan af hans bostad, redan medfört för honom och hans familj synnerligen "störande och pinsamma" olägenheter, han, — helst det af representanter för stadsmyndigheterna år 1871 skulle blifvit honom utlofvadt att all samfärdsel till det blifvande värdshuset å Meilans skulle komma att ske å andra än de vägar som sträcka sig öfver hans villa, — ser sig föranlåten stänga sistberörde vägar för all icke kontraktsenlig trafik och med vädjande till Stadsfullmäktiges rättskänsla och humanitet, anhålla att äfven varda frikänd från skyldighet att öppenhålla dessa vägar för blifvande åboer å de nu ifrågasatta nya bostadsvillorna, synnerligast som meraberörde vägar, de der äro så smala att å dem tvänne mötande åkdon icke kunna färdas om hvarandra annorlunda än att vika af på tillstötande gräslindor och skada dessa jemte invid vägarne gjorda trädplanteringar, vore för dylik samfärdsel otillräckliga och ett ständigt ofredande af antydda slag skulle beröfva hans villa icke allenast allt penningevärde, såsom det redan visat sig, utan äfven dess egenskap af treflig boningsplats under sommaren; hvarjemte Herr Herlin, med förmälan det han genom åberopade kontrakt vore berättigad att inom den föreslagna villaplatsen N:o 8 å det derstädes befintliga berget uppföra lusthus och inrätta gångstig dit, af hvilken rättighet han också redan begagnat sig, samt invid stranden uppbygga ett badhus och äfven till detta leda väg, af hvilket berättigande åter han ämnade snarligen sig betjena, framhållit att till följd af dessa anläggningar denna villaplats blefve olämplig att innehafvas af någon annan person än af honom, och derhos föreslagit, att utmed stranden af densamma måtte anläggas en körväg till de öfriga afsedda villaplatserna samt att den del af meraberörde villaplats N:o 8, som för sådan väg ej toges i anspråk, skulle till hans besittande öfverlåtas, i hvilken händelse han vore villig att till förbindande af den nya vägen med den väg, som redan finnes anlagd längs med stranden af villan N:o 2 och enligt begifvande af denna villas innehafvare Herr Rotkirch redan är öppen för allmänt begagnande, upplåta mark längs efter stranden af villan N:o 3, utanför de derstädes växande träden.

Utskottet, som genom anförda af Stadsfullmäktige detsamma meddelade nya uppdrag erhållit en mera omfattande pröfningsrätt i saken än som förut tillkom utskottet, då frågan gällde endast sättet för de redan bestämda villaplatsernas utbjudande på arrende, har, efter verkställda närmare undersökningar å stället och efter

samråd med arrendatorn af Meilans gård, Herr Öfverste Spåre, samt arrendatorerne af villorna N:ris 2 och 3, Herrar Rotkirch och Herlin, tagit under öfvervägande ej mindre Herr Herlins omförmälda andragande, än lämpligheten af de till utarrendering beslutna villaområdenas placering till hvarandra, och dervid funnit, att de af Herlin framhållna olägenheterna af vägatrafiken öfver hans villaområde till alla delar äro öfverensstämmande med verkliga förhållandet och att olägenheterna måste blifva i samma mån kännbarare som samfärdseln kommer att tilltaga, äfvensom att de ännu odisponerade villaplatserna, sådane de finnas utbrutna å den af t. f. Stadsingeniören C. Reuter år 1871 upprättade karta öfver Meilans hemman, för att alla blifva delaktiga af ungefär lika förmåner, borde i afseende å läge till hvarandra och vidd omregleras, på sätt som utskottet heder sig att i det följande få framställa.

Uti det med Herr Herlin afslutade arrendekontrakt har visserligen ingått förbehåll derom, att de tvänne vägar, som leda genom hans villaområde och hvilka han äfven är pligtig underhålla, skola "få af alla på Meilans boende personer kostnadsfritt begagnas"; men tvifvelaktigt är huruvida den derigenom bevarade rättigheten till vägarnes begagnande kan lagligen tillkomma äfven de blifvande villornas åboer och personer, som besöka antingen desse åboer eller i något ärende färdas till Meilans gård. I följd häraf torde för de blifvande villorna annan ostridig kommunikationsled tillsvidare icke finnas, än den som på långa omvägar leder genom Meilans gård och endast ofullständigt berör de skilda villaplatserna.

Af sådan anledning och då ifrågavarande tvänne vägar i sjelfva verket äro, såsom af Herr Herlin framhållits, för smala att för en större samfärdsel begagnas samt å andra sidan det med billighetens kraf torde vara öfverensstämmande, att villan N:o 3 (Herlins) icke belastas med de mångfaldiga olägenheter eller utsättes för de ständiga skador å gräslindor och planteringar, som af merasagde vägars begagnande till de nya bostadsvillorna säkerligen blefve en följd, uppstår enligt utskottets förmenande nödvändigheten att främst åstadkomma en allmän körväg till de föreslagna villaplatserna. Sådant kunde lämpligast ernås genom att längs med stranden af villan N:o 3 fortsätta den väganläggning, som ifrån den nya tarvägen mellan Helsingfors stad och Meilans jordegendom leder öfver villan N:o 2 underlydande mark och hvilken väg innehafvaren af sistberörde villa, Herr Rotkirch, genom skriftligt begifvande af den 5 nästlidne Augusti för allmän kommunikation allaredan upplåtit. För att lemna tillfälle till den behöfliga vägutsträckningen öfver villan N:o 3 har Herr Herlin förklarat sig villig att för väg derstädes afstå erforderlig mark, under vilkor som följande skriftliga begifvande innehåller:

"I anledning af derom väckt fråga får jag härmedelst förklara, att jag tillåter Helsingors stad i dess egenskap af egare till Meilans hemman i Helsinge socken att, utan någon till mig utgifvande annan godtgörelse än nedanföre nämnes, för allmän kommunikation till och från Meilans gård och värdshus samt de villor och andra bosättningar, som å Meilans hemmans egor redan finnas eller framdeles kunna uppstå, anlägga en tio alnar bred körväg öfver den meranämnde hemman underlydande mark, hvartill jag enligt ett emellan förre egaren af hemmanet Kaptenlöjtnanten L. Jägerskjöld och mig den 28 Oktober 1869 afslutadt arrendekontrakt har besittningsrätt intill den 1 November 1894 och som numera benämnes villan N:o 3, under vilkor dock att denna väg ledes ifrån vägen, som redan finnes anlagd öfver angränsande villa N:o 2, in på mitt villaområde norr om den invid östra gränsen för detsamma inrättade berså och fortsättes längs efter stranden, utanför de derstädes växande träden, till södra hörnet af villaområdet, hvarifrån åter vägen bör föras söder om dervarande brunnsöfverbyggnad utmed och delvis öfver det från söder mötande berget i vestlig rak riktning fram till förening med den redan upprödjade promenadväg, som ifrån min villa leder genom skogen söder om densamma, samt med förbehåll derhos att jag frikännes från skyldighet att för samfärdsel, af hvad slag det vara må, låta begagna de tvänne vägar, som det enligt 2 punkten i åberopade arrendekontrakt nu åligger mig att för åboer å Meilans öppenhålla, och derjemte såsom vederlag för den till berörde väganläggning upplåtande delen af min arrendemark får till nästsagde dag, utan dertör erläggande afgift, under lika vilkor som gälla för arrendemarkens häfdande besitta af landudden, som sträcker sig åt söder ifrån min villa, den del, bestående af berg och strandmark, som faller öster om en begränsning, hvilken skulle dragas i en rät linie från den punkt, der den blifvande nya vägen komme att förenas med nyssberörde promenadväg, i sydostlig riktning till någon punkt tätt invid vestra sidan af mitt å sagde udde redan uppförda lusthus samt derifrån fortsättas i nästan enahanda riktning öfver berget till det ställe, hvarest detsamma berörer saltsjön, från hvilket vederlagsområde likväl finge undantagas erforderlig mark för anläggande af en allmän

körväg genom skogen eller utmed stranden och upptagas behöflig sten till vägabyggnad. För den händelse detta mitt förslag af staden antages, förbinder jag mig jemväl att å omförmälda vederlagsmark ej uppföra fabrik eller annan störande inrättning och ej heller skildt från min innehafvande villa N:o 3 utarrendera sagde mark till annan person för något slags anläggning.

Hvad jag sålunda utlofvat och betingat skall utan mitt vidare hörande eller tillgörande blifva gällande ifrån den dag ofvan beskrifna väg öfver mitt villaområde blifvit anlagd. Helsingfors, den 18 Oktober 1875 G. A. Herlin.

Handlande och arrendator af villan N:o 3."

(Sigill.)

Med afseende derpå, att den föreslagna väganläggningen komme att upptaga hela den till Herr Herlins villa hörande värdefulla strandmarken och derjemte åstadkomma minskning och rubbning i hans trädgårdsanläggning, synas anförda af Herr Herlin uppställda vilkor för berörde marks upplåtande icke vara obilliga, synnerligen som den fordrade vederlagsmarken, uppgående till omkring $1^1/_2$ tunnlands vidd, till det mesta utgöres af ett svårt tillgängligt berg och derigenom att Herr Herlin å denna mark med behörigt tillstånd redan uppfört lusthus och kommer att inrätta badhus blir olämplig att besittas af någon annan än af honom samt dessutom är för bildande af de nya villaplatserna lätt umbärlig. Om derföre Herr Herlins anbud blefve antaget, hvartill enligt utskottets tanke allt skäl förekommer, vore sålunda tillfälle beredt för inrättande af allmän väg till östra gränsen af den mark, som innefattar de föreslagna villaplatserna; men uppstår dernäst frågan i hvilken riktning denna väg borde vidare utsträckas för att tillåta kommunikation till enhvar af dessa platser. Härvid påtränger sig såsom en faktor för afgörandet den omständighet att terrängen i fråga, som utgöres af en mycket kuperad, utaf berg och skogbeväxta dälder bestående udde, med utsigt öfver skärgården och hafvet, är ett ibland de vackraste ställen, som i Helsingfors stads närmaste omgifningar kan påträffas, och ej mindre derföre än i följd af att Meilans hemman skall af staden hafva inköpts att företrädesvis blifva en promenad- och förströelseplats för stadens innevånare, borde göras tillgänglig för såväl stadsboerne som staden gästande utländingar. Detta kunde åstadkommas derigenom att ifrån det för villaplatserna afsedda jordområde undantoges mark för anläggande af en farväg, som jemte det den betjenade alla de blifvande boställsvillorna stode öppen för allmänheten. För sådant ändamål borde enligt

utskottets mening dylik väg ifrån det ställe af villan N:o 3, hvarest den öfver samma villas område redan föreslagna vägen skulle taga sin riktning åt vester, anläggas i sydostlig riktning till södra ändan af den mark, som Herr Herlin betingat sig såsom vederlag för utrymmet till vägen öfver hans villa, och fortsättas utefter stranden, på sätt å nästslutna af undertecknad Numell upprättade karta*) öfver trakten befinnes med litt. *b f g h e i* antydt, öfver villaplatserna N:ris 8, 9, 7, 6 och 5 tills den sam manträffade med den väg, som ifrån villan N:o 3 nu leder till Meilans gård. Anläggning af sådan ny väg mötte ej synnerliga svårigheter, alldenstund å mera än hälften af hela sträckningen redan finnes farbar väg, som endast behöfde något utvidgas för att motsvara ändamålet, och byggnadsmaterial finnes i närheten. Och borde i sammanhang med denna väg å södra udden af villaplatsen N:o 7 jemväl undantagas och planeras mark till landningsplats för ångbåtar och en brygga derstädes inrättas såsom å sistberörda karta finnes utmärkt.

Men då arrendatorn af Meilans gård, Herr öfverste W. Spåre, icke torde kunna frånkännas den honom jemte arrendet af gården tillfallna rättigheten att begagna de vägar, som nu leda öfver villan N:o 3, hvilket blefve fallet om åt Herr Herlin skulle medgifvas att i enlighet med hans derom gjorda förbehåll afstänga berörde vägar, så och enär Herr Spåre tillkännagifvit att, i sådant fall, han för sina resor icke åtnöjdes med endast den senast projekterade nya vägen utmed stranden af villaplatserna, såsom varande längre än den genom villan N:o 3 nu begagnade, utan borde beredas tillfälle att jemte denna nya väg betjena sig af en genare kommunikationsled, återstår nödvändigheten att, på sätt Herr Spåre påyrkat, anlägga en förbindningsväg mellan villaplatserna N:ris 4 och 5 å ena sidan och N:ris 6 och 8 å å andra sidan, eller i den på kartan med litt. *b c d e* betecknade riktning, hvilken väg jemväl kunde uteslutande anlitas för färder till villaplatserna N:ris 4, 5 och 6 samt tillsvidare förmedla nödig kommunikation till samtliga villaplatser. Herr Spåres till utskottet inlemnade skriftliga andragande i saken har nemligen följande lydelse:

> "Med anledning af derom väckt fråga förklarar jag härmedelst att, för den händelse Helsingfors stad låter å Meilans hemman i Helsinge socken underlydande egor till allmänt begagnande anlägga och underhålla trenne körvägar i de sträckningar, som nedanföre finnas under punkterna 1:o, 2:o och 3:o beskrifna, samt i förening med den under 2:a punkten antydda väg inrätta och underhålla en ångbåts-

*) Denna karta äfvensom förut åberopade karta af Reuter finnas tillgängliga å Stadsfullmäktiges kanslirum uti rådshuset.

brygga, jag, såsnart dessa vägar jemte bryggan kommit till stånd och blifvit försatta i begagneligt skick, för mig och mitt husfolk afstår från den rättighet, som på grund af min med staden kontraherade besittningsrätt till Meilans gård mig och dem tillkommer att i enlighet med derom gjordt förbehåll uti det arrendekontrakt, som emellan förre egaren af nämnde hemman Kaptenlöjtnanten L. Jägerskjöld och Handlanden G. A. Herlin den 28 Oktober 1869 afslutats om ett af Handlanden Herlin under merasagde hemman innehafvande jordområde, numera benämndt villan N:o 3, få begagna de tvänne vägar, hvilka finnas anlagde öfver berörda villaområde:

1:o en väg längs efter stranden af villaområdet N:o 3 i förbindelse med den öfver angränsande af Herr F. Rotkirch innehafvande villa N:o 2 redan anlagda och till allmänt begagnande upplåtna väg;

2:o en väg i fortsättning med den nyss beskrifna, med sträckning utmed stranden af den söder om villaområdet N:o 3 belägna landudde, som numera bestämts att till villaplatser indelas, till förening med den redan befintliga väg, som ifrån vestra hörnet af nästsagde villaområde leder till s. k. stora fiskarviken och Meilans gård, samt

3:o en väg tagande sin början från förstbeskrifna väganläggning vid södra hörnet af villaområdet N:o 3 och sträckande sig åt vester, längs efter det från söder mötande berget, och vidare åt sydvest utmed den promenadväg, som från merasagde villaområde finnes anlagd genom skogsdälden vester om detsamma, fram till den derstädes mötande åkern, hvarifrån fortsättningen af vägen bör dragas antingen rakt öfver berörda åker till sammanslutning med den under punkten 2 antydda vägen eller i någon nordligare belägen riktning, som vid skeende utsyning kan finnas lämplig.

Helsingfors, den 18 Oktober 1875.

Walfrid Spåre“

(sköldemärke.)

Vidkommande den för utarrendering bestämda markens indelning till villaplatser, så har utskottet, med fästadt afseende derpå att hvarje plats, såvidt möjligt, borde bekomma egen strand för inrättande af badhus och båthamn samt för idkande af sådant strandfiske, som, enligt hvad utskottet inhemtat från det inför Magistraten

den 18 September 1872 förda protokoll, vid Meilans hemmans utarrenderande till Herr Spåre förbehållits de blifvande innehafvarene af villaplatserna, ansett att med uteslutande af ej mindre förut omnämnda vederlagsmark om 1 tunnland 16 kappland, än ock omordade landningsplats 6,84 kappland, vägar tillsammans 1 tunnland 4,51 kappland äfvensom en körplan af 2,15 kapplands vidd omkring en inom marken befintlig källa, som borde stå till gemensamt begagnande för alla villainnehafvarene, den återstående areala vidden, uppgående till 18 tunnland 22,36 kappland, lämpligast skulle, i likhet med hvad af t. f. Stadsingeniören Reuter förut blifvit föreslaget, delas i sex villaplatser, men dessa böra erhålla sådan placering till hvarandra, som å senast omförmälda karta finnes medelst begränsningarnas uppdragande med röd färg antydd, af hvilka platser området N:o 4, som sålunda icke kunnat utsträckas till sjöstranden, skulle erhålla en särskild mindre strandmark, belägen vester om villaplatsen N:o 5 och körplanen vid källan.

Hvarje af de sålunda föreslagna villaplatserna skulle innefatta följande egoslag och vidd:

	Berg.	Odlade egor.	Skogsmark.	Summa egovidd.
Platsen N:o 4.	2 t:land 8,53 kpld.	— t:land 18,64 kpld.	— t:land 2,60 kpld.	= 2 tunnl:d 29,77 kpld.
» N:o 5.	— » 19,30 »	— » 12,34 »	1 » 22,07 »	= 2 » 21,71 »
» N:o 6.	2 » 24,96 »	1 » 5,24 »	. . . . .	= 3 » 30,20 »
» N:o 7.	2 » 23,82 »	. . . . .	. . . . .	= 2 » 23,82 »
» N:o 8.	3 » 11,50 »	. . . . .	. . . . .	= 3 » 11,50 »
» N:o 9.	3 » 1,36 »	. . . . .	. . . . .	= 3 » 1,36 »*)

Såsom å kartan synes komme hvarje villaplats, med undantag af platsen N:o 4, att genomskäras af den allmänna körväg, hvilken skulle anläggas utmed stranden; men någon nämnvärd olägenhet torde deraf ej förorsakas, då med kännedom om förhållandet de blifvande innehafvarene af platserna äro i tillfälle att placera bostäderna i sådant läge till vägen, att samfärdseln å denna ej blefve för åboerne störande.

Hvad angår tiden för anläggande af ifrågakomna vägar, så skulle, enligt hvad ofvan redan blifvit antydt, och under antagande att berörde villaplatser redan denna höst kunde utarrenderas, en, att börja med, behjelplig kommunikationsled till de blifvande bostadsvillorna erhållas, om jemte väg utmed stranden af villan N:o 3 endera af de föreslagna fortsättningarna, antingen vägsträckningen *b c d e* eller helst vägsträckningen *b f g h e i* blefve under nästkommande sommar anlagd; men då Herr Spåre såsom ett oeftergifligt vilkor, för att han måtte afstå från begagnandet af de

*) Dessa egoslag och vidder grunda sig på uppgifter, som finnas antecknade å Reuterska kartan. Anmärkas bör likväl att såsom berg uppgifven areal delvis utgöres af skogsmark.

nu befintliga vägarna öfver villaområdet N:o 3, fordrat icke allenast hvardera af berörde vägafortsättningars byggande och iståndsättande samtidigt, utan äfven den ifrågastälda landningsbryggans inrättande, och Herr Herlin åter ej velat upplåta mark till en ny väg öfver villan N:o 3 med mindre än att han finge afstänga de nu begagnade vägarna öfver densamma, så har utskottet, som dock helst önskat förorda att till en början endast den ena af nyssomordade två vägafortsättningar måtte byggas och för den andras inrättande afbidas en möjligen lämpligare tid för staden till dess bekostande, icke kunnat finna några medel till åstadkommande af behöflig kommunikationsled till de blifvande bostadsvillorna och sålunda möjliggöra dessas utarrendering annorlunda än genom samtidigt skeende anläggning af de utaf Herr Spåre pretenderade vägarna och derjemte den omförmälda landningsbryggan.

Beträffande åter kostnaden för alla dessa anläggningar torde denna dock icke komma att öfverstiga 4,670 mark, enligt hvad af följande approximativa beräkning framgår:

Vägsträckan	*a b* (240 × 20 fot):				
	45 kub. famnar grus och rullsten à 8 m.	Fmf.	360: —		
	Anbringande af en trumma	„	20: —		
	Gräfning af 40 famnar dike à 12 p.. . .	„	4: 80.	384: 80.	
D:o	*b c* (130 × 12 fot):				
	Sprängning af 2 kub. famnar berg à 30	„	60: —		
	Läggning af 3 qv. famn. stödjemur à 12 m.	„	36: —		
	10 kub. famnar grus	„	80: —		
	4 famnar enkel barrier à 4 m. famn. .	„	16: —	192: —	
D:o	*c d* (340 × 12 fot):				
	Undanrödjande af några träd	„		3: —	
	Sänkning af hela sträckan för erhållande af grus till fyllning af närmaste vägasträckor för hvilket arbete någon kostnad alltså ej bör beräknas.				
D:o	*d e* (660 × 12 fot):				
	70 kub. famnar grus	„	560: —		
	Gräfning af 222 famnar diken	„	26: 64.	586: 64.	
D:o	*b f g h* (1610 × 20 fot):				
	Sprängning af 4 kub. famnar berg . .	„	120: —		
	Planering . . . , ...	„	100: —		

Vägsträckan *b f g h*	Läggning af 8 qv. famnar stödjemur .	Fmf.	96: —	
	150 kub. famnar grus	„	1,200: —	
	10 famnar barrier	„	40: —	1,556: —
D:o	*h e i* (1,800 × 20 fot):			
	1 trumma	„	20: —	
	Planering till en del af bredden . . .	„	50: —	
	90 kub. famnar grus	„	720: —	
	50 famnar diken	„	6: —	796: —
			Summa	3,518: 44.
Till diverse kostnader och eftersyn 10 proc. af föreg. s:a		„		352: —
			Summa summarum	3,870: 44.
Landningsplatsen: (100 × 100 fot):				
	Sprängning af några stenar	„	12: —	
	20 kub. famnar grus	„	160: —	
	Diverse	„	18: —	190: —
Landningsbryggan (24 × 10 fots lockvidd):				
	210 famnar byggnadstimmer à 1 m. .	„	210: —	
	100 famnar plankor à 1: 5.	„	105: —	
	2 kub. famnar sten à 6 m.	„	12: —	
	Timmermansarbete	„	200: —	
	Spik och jern förslagsvis	„	30: —	
	Diverse och för eftersyn	„	52: 56.	609: 56.
			Summa	799: 56.
			Summa Summarum	4,670: —

Anm: Vid denna kostnadsberäkning har förutsatts att grus och sten skulle afhemtas från närmaste backar, å hvilka dylika byggnadsmaterialier finnas i tillräcklig mängd.

Hvad dernäst vidkommer utarrenderingen af ifrågavarande sex nya villaplatser, så har utskottet ansett auktion i sådant afseende böra i vanlig ordning inför Magistraten försiggå under innevarande höst eller så fort sig göra låter och, för den händelse ofvan föreslagna indelning af dessa platser vinner godkännande, att hvarje plats särskildt för sig skulle utbjudas under de vilkor, som uti utskottets tidigare afgifna betänkande i ärendet finnas föreslagna; med tillägg likväl, att arrendator åligger emot det till hans villaplats närgränsande jordområde, om dettas innehafvare så påfordrade, uppföra laggild hägnad till hälften af begränsningens längd och att skog ej får fällas eller afrödjas från stranden af arrendemarken. Sådant förbehåll

som det sistsagda har utskottet funnit nödigt af, bland annat den orsak att strandskogen skyddar trakten i öfrigt för hafsvindarnas menliga inverkan.

Slutligen bör framhållas att, emedan Meilans hemman underlydande fiskevatten ännu icke blifvit afskildt från fiskevattnet i angränsande Hoplaks by och möjligen äfven andra samfälligheter, detsamma borde i behörig ordning utbrytas, på det kollisioner mellan villainnehafvarene och andre delegare i vattnet om dettas begagnande ej må uppstå.

På grund af hvad sålunda blifvit framställdt anser utskottet sig böra föreslå:

att Stadsfullmäktige, med antagande af Handlanden Herlins uti dess skrifvelse för den 18 dennes framställda anbud och vilkor, ville besluta, ej mindre till anläggande under nästkommande år af en 20 fot bred körväg öfver den mark som tillyder villan N:o 3, än till denna vägs fortsättande såväl i den åberopade genom undertecknad Numell upprättade karta med litt. *b f g h e i* betecknade utsträckning som i den å samma karta med *b c d e* utmärkta riktning, den förra vägafortsättningen 20 och den senare endast 12 fot bred, äfvensom bestämma om inrättande af ett brohufvud jemte landgång i förening med körplan på derför å merasagde karta angifvet ställe:

att, i händelse af beslut om berörde vägars anläggande, Stadsfullmäktige, med godkännande af den för bostadsvillor afsedda markens föreslagna och å sistberörda karta medelst röda begränsningar antydda indelning i sex villaplatser, behagade förordna till vederbörlig åtgärd derom, att den grundränta, som för hvarje sådan plats borde erläggas, blefve uträknad och behörigen fastställd, samt att derefter platserna måtte medelst inför Magistraten anställande offentlig auktion till den mestbetalande å trettioårigt arrende utbjudas, hvarje plats för sig med rättighet för arrendatorerne att, såvidt fiskevattnet invid villaplatserna vid skeende skifte komme att tilldelas Meilans hemman, enhvar under egen strand lagligen idka fiske, samt under enahanda vilkor i öfrigt, som utskottet uti sitt den 28 sistlidne Juni afgifna betänkande i ämnet anfört såsom gällande för villan N:o 1 å Meilans, dock med tillägg att någon industriel inrättning, af hvad slag den vara må, icke får å den arrenderade marken anläggas; att arrendator åligger emot närgränsande villaområde, då dettas innehafvare så påfordrar, till begränsningens halfva längd med lag-

gild hägnad afstänga sin mark och att skog ej må fällas längs efter stranden af arrendejorden; hvarjemte borde bestämmas att de skeende arrendeanbuden skulle underställas Stadsfullmäktiges pröfning och godkännande;

att beslut måtte af Stadsfullmäktige fattas derom, att genom Magistraten ansökning hos Guvernören i länet skulle göras om förordnande för landtmätare att utbryta Meilans hemman tillydande andel i det för nämnde hemman och Hoplaks by samt möjligen andra storskiftssamfälligheter nu gemensamma fiskevattnet;

hvarom allt Magistraten i afseende å de beslutna åtgärdernas befordrande till verkställighet måtte i afgående skrifvelse underrättas, jemte det samtliga Meilans rörande handlingar och kartor, som af Stadsfullmäktige omhänderhafts eller anskaffats, skulle till Magistraten öfverlemnas att bland andra handlingar, som angå denna lägenhet, förvaras

Helsingfors, den 23 Oktober 1875.

Wilh. Brummer.

G. U. Sandberg. K. J. Numell.

Reservation:

Undertecknad har icke kunnat förena sig om det slut hvari utskottet stannat. Enligt min åsigt hade den ena af de utaf utskottet föreslagna nya vägar eller den, hvilken å kartan finnes med *abcdei* utmärkt och ofvan beräknats medföra en utgift för staden af omkring 1,200 mark, till fullo tillgodosett ej mindre Herr Herlins än de nya villaegarenes intressen, likasom den endast med en obetydlighet eller par hundra fot förlängt den nuvarande vägen från Mejlans gård till staden. Då emellertid Herr Herlin för afståendet af den för vägsträckan *abc* erforderliga mark gjort anspråk på ett vederlag i jord, som, om ock oländigare, till arealen är större än hans nuvarande villaområde samt till hela sin sträckning beläget vid hafsstrand, — då vidare Herr Spåre för afståendet af sin rätt att begagna den gamla vägen förbi Herr Herlins trappa uppställt såsom vilkor att staden skall, utom den ofvan omordade vägen *abcdei*, icke blott bygga en väg *bfghe* rundt kring halfön utan äfven uppföra en ångbåtsbrygga, arbeten, hvilka enligt mitt förmenande medtoge en kostnad af åtmin-

stone 5,000 Fmk. utöfver de nyssberörde 1,200 Fmk. eller ett kapital, hvars räntor väl ej på länge skola betäckas af inflytande villaarrenden, så synas mig de uppoffringar, som för närvarande af staden fordras för förverkligandet af de vackra och länge omhuldade planerna för dispositionen af ifrågakomne mark, vara alltför betydande.

Jag får derföre föreslå att, såvida icke Herrar Herlin och Spåre modifiera sina anspråk, frågan om utarrenderande af den å Mejlans för bostadsvillor afsedda mark må tillsvidare förfalla.

G. U. Sandberg.

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 39.

Betänkande till Helsingfors stads Fullmäktige i anledning af det underdåniga förslag till förordning om näringarne, som en dertill utsedd komité den 27 Maj 1875 afgifvit.

Jemlikt Herrar Fullmäktiges remisser af den 30 September och 8 Oktober utsedda att i frågan afgifva betänkande, få undertecknade deri anföra följande.

Den utbildning, som under innevarande århundrade kommit förädlingsindustrin till godo, är stark och mäktig; menskligheten har deraf dragit omätliga fördelar, men ogräset har icke heller uteblifvit. Der finnas förhållanden, som redan väckt och i framtiden säkert än mer skola väcka en allvarlig uppmärksamhet. Förut voro arbetstagarne icke talrika och arbetsgifvarne i förhållande många. Om de senares bildning icke var synnerligen hög, så var de förres deremot icke anmärkningsvärdt låg. De lefde tillsammans i mindre verkstäder, der det mått af bildning, ordning och moralitet, som arbetsgifvaren innehade, lätt öfverflyttades på arbetstagaren. Numera är svalget dem emellan oändligen stort. Arbetsgifvaren är ofta rik och högt bildad, medan den skara af arbetstagare, som han sysselsätter och med hvilken han vanligen icke ens står i någon direkt beröring, i otaliga fall endast har till rättesnöre maskinen, som kan förslöa hans själ, och till föredöme lasten uti de lägre kretsar, utom hvilka han sällan får blicka. Detta förhållande har verkat att man ju längre dess mer gjort skolundervisningen obligatorisk för det uppväxande slägtet, ehuru man annars låtit individerna, beträffande näringsväsendet och mycket annat, vederfaras all den frihet, som kan vara med samhällsordning förenlig. Det kunskapsmått, som kan komma i fråga för de lägre klasserna, är väl icke stort, och verkningarne deraf få följaktteligen icke heller uppskattas alltför högt, helst kunskap och sedlighet icke alltid åtfölja hvarandra, men der finnes en omständighet, som borde kunna verka mer för den sedliga karaktärens utbildning. Den unge arbetaren bör finna uti skolan en ersättning för den uppbyggelse, som han förut kunnat påräkna i den lilla verkstaden. Skolans atmosfär kan för mången vara den enda af moralisk halt

han får inandas, och den borde icke vara dålig, då skolan ledes af personer, hvilka derför vunnit samhällets särskilda förtroende.

Samhällsförhållandena i Finland äro härutinnan icke exceptionella, såsom det ofta påstås, ty den dag skall icke vara långt aflägsen, då den moderna bildningen är här lika hemmastadd som annorstädes, både i godt och ondt, och derföre kan det vara skäl att i tid söka värn emot det onda. Låt vara att den obligatoriska undervisningen, som utgör vår tids lösen, ännu icke behöfver utsträckas till alla samhällsklasser. Jordbrukaren och hans arbetare, likasom i det enskilda lifvet husbonden och hans tjenare, stå kanske ännu till hvarandra mer eller mindre i samma patriarkaliska vexelförhållande, som förut egt rum mellan mästaren och arbetaren. Här föreligger åtminstone tills vidare icke någon egentlig fara för att arbetstagarne komme att försjunka till en sådan parias-klass, som icke vidare kan höja sig och som eger anspråk på mer eller mindre missförstådda menskliga rättigheter, men knappt någon aning om menskliga skyldigheter. Annat är förhållandet med arbetarne i förädlingsindustrin och delvis äfven med dem, som betjena handeln. Då det redan gäller såsom lag, att de hvilka önska drifva handel och handtverk, skola hafva inhemtat ett visst mått af kunskaper, så tyckes det nu, då man hellre sträfvar att öka anspråken i detta afseende, icke vara skäl att låta detta vilkor bortfalla, såsom detta skett uti ifrågavarande författningsförslag.

Beträffande dem, som utan lejda arbetare sysselsätta sig med någon förädlingsindustri för att derigenom lifnära sig, kan det vara rätt och billigt att man, såsom det blifvit föreslaget, icke uppställer dylika anspråk, men då förslaget derjemte medgifver att dessa personer icke ens behöfva göra någon anmälan om sin verksamhet, så kan detta svårligen godkännas. Det får icke gälla såsom regel att enhvar som utan lejda arbetare idkar någon näring, skall derföre blifva obeskattad, ty detta skulle försvåra konjunkturerna för de öfriga och likasom innebära en påtryckning från lagstiftarens sida emot den större och bättre industrin till förmån för den mindre och sämre. Men om de små idkarne icke ens behöfva göra någon anmälan om sin sysselsättning, så torde det blifva nära nog omöjligt att få dem beskattade i riktigt förhållande. Af vigt är det äfven att en god polisordning icke kan, lika litet som en nödig statistisk utredning om landets näringsväsende, åstadkommas utan en sådan anmälan, och att samhället då äfven saknar tillfälle att med sitt öga följa antalet af de vagabonder utan känd sysselsättning, som det bär i sitt sköte.

Undertecknade anse derföre att enhvar, som vill för sin bergning utan lejda arbetare utöfva något till handeln eller förädlingsindustrin hörande yrke, bör särskilt

för hvarje år göra anmälan om yrket och sin bostad hos någon dertill förordnad tjensteman, som eger att mot ringa lösen genast utfärda bevis om den förbehållna rättigheten samt göra anteckning derom uti en särskild längd; dock med undantag af sådan arbetsverksamhet, som tillfälligtvis och på lediga stunder utöfvas af någon, hvars tid eljest är upptagen af annan hufvudsaklig och året igenom fortfarande sysselsättning.

Vidkommande åter dem, som önska bedrifva sagde yrken med lejda arbetare, torde förmånen att för enskild räkning och vinning få begagna andras krafter, rättvisligen kunna betinga en motsvarande skyldighet, som åtminstone i någon mån medför garanti för att dessa krafter, ofta nog späda och outvecklade, icke blifva vanvårdade och förspillda. Om man icke ställer sådana anspråk på yrkesidkarne, så torde för öfrigt äfven det lofvärda sträfvande för lärlingars och arbetares bildning, som § 34 af förslaget innebär, förfela sitt ändamål. Om den unge arbetaren motser, att han i framtiden kan utan alla förbehåll och vilkor vinna rättighet att drifva sitt yrke i huru stor skala som helst, hvilken driftkraft kan man väl tänka sig hos denne, oförmögen som han vanligen är att uppfatta bildningens betydelse såväl för sitt andliga som materiella välbefinnande, att då likväl på fullt allvar besöka skolan och vinna den förmån, som § 34 åsyftar?

Enhvar som vill utöfva handel eller förädlingsindustri med biträde af andra personer än dem, som tillhöra dennes familj, borde derföre ådagalägga att han eller hon innehar de kunskaper, som ingå uti lärokursen vid lägre folkskolan i den stad eller ort, der han eller hon söker vinna näringsrätt.

Härjemte bör ett annat förhållande tagas under öfvervägande. Uti 17 kp. 2 § R. B. medgifves åt dem, som idka handel och köpenskap, en exceptionel bevisningsförmån. Om en köpman har ordentligt förd bok och beedigar den, anser lagen hans fordringsanspråk fulleligen styrkt. Uti många andra länder har en dylik bevisningsrätt blifvit anordnad på ett från allmänna principer mindre afvikande sätt, såvida den endast får under vissa förbehåll utöfvas mellan affärsmän inbördes, hvilka kunna åberopa bok emot bok. Sedan manufakturisterna hos oss upprepade gånger ansökt om rättighet att med köpmännen få dela sagde förmån, blef den omsider genom Frdn. den 3 Mars 1868 utsträckt till fabrikanter jemte bokhandlare, apothekare och bergsmän, men dervid gjordes, hvad särskilt beträffar affärsman emot annan enskild person, den inskränkning att boken icke får utan svarandens medgifvande eller domstolens särskilda bestämmande beedigas af affärsmannen, men boken behörigen inrättad medför likväl i hvarje händelse det vitsord, att svaranden endast ge-

nom värjemålsed kan befria sig från kravet. Det är möjligt att någon våda i detta afseende ej förefinnes. Genom något oförklarligt missförstånd angående gällande stadganden har det händt att man nästan öfverallt i landet med frikostig hand tilldelat fabriksrättigheter åt personer, hvilka icke kunna likställas med andra än den förra tidens fuskare eller bönhasar, men desse hafva icke gjort bruk af sagde bevisningsrätt, som emellertid står för dem lagligen öppen. Det är dock nödigt att vissa oeftergifliga grundsatser i all lagstiftning hållas i helgd. Hvarje undantagsrätt bör i allmänhet hafva sin motsvarighet i någon särskild skyldighet. Också kan det vara skäl att icke hålla möjligheten att kringgå lagens bud så öppen, att enhvar som det vill kan först anmäla sig såsom handlande eller fabrikant, och sedan på grund af en bok, som han fört i nitidaste form, eller låtit föra, ty lagen medger äfven detta alternativ, utväljer åt sig bland allmänheten ett eller flere offer, hvilka endast kunna undgå hans kraf genom värjemålsed.

Det finnes derföre skäl att antingen fordra af handlande och fabrikanter, som anmäla sig för att erhålla näringsrätt, utredning om deras förmåga att föra bok, eller att för dem afskaffa all derpå grundad exceptionel bevisningsrätt, såvidt den angår andra än deras yrkesmän, som sjelfva äro förbundna att föra bok.

Näst dessa anmärkningar böra några andra af mindre och företrädesvis formel betydelse här tilläggas.

Enligt förslagets rubrik komme författningen att handla om näringarne, och uti texten säges det i § 1 att näringsrätten omfattar handel, fabrik och handtverk samt annan till förvärf eller försörjning bedriven näring eller rörelse i stad eller på landet, och enl. § 2 handel och öfriga näringsyrken. Om man efter ordalydelsen anser jordbruksnäringen äfven vara här åsyftad, skulle deraf uppstå såsom en följd, att jordbrukare, hvilka uti sin näring använda lejda arbetare, jemväl vore pligtige att derom särskildt anmäla, och möjligen äfven att utländingar, som i landet vilja bedrifva jordbruk, vore oförhindrade att härstädes ega och besitta jord, men något sådant har uppenbarligen icke varit åsyftadt.

Uti förslaget hafva ingått flere speciella bestämningar, hemtade från den äldre lagstiftningen, såsom om enkas och sterbhusdelegares rätt att fortsätta afliden näringsidkares rörelse, § 3, samt om rättigheten för enhvar att utan tillstånd uppsamla och uppköpa lumpor, tagel, borst m. m. Dessa stadganden, hvilka härförinnan varit behöfliga i anseende till den annars inskränkta näringsrätten, torde efter förslagets fria system vara fullkomligen umbärliga, och för öfrigt borde det icke heller, såsom § 3 upptager, efter förslagets plananläggning numera fordras af enka eller

sterbhusdelegare, mer än af andra, att de skola uppgifva hvem rörelsen föreslå skall. Den som gör anmälan härom bör väl i allmänhet betraktas såsom rörelsens ansvarige föreståndare, ifall fråga icke är om sådant farligt yrke, som omnämnes i § 17. För samma orsak torde bestämningen i § 3 om rättigheten att utarrendera en rörelse böra bortfalla, helst den lätt kan leda till förvecklingar. Om arrendet angår redskap eller en verkstad, så beror frågan af civilrättens stadganden, men ifall aftalet deremot afser rättigheten att såsom firma begagna en annans namn, så bör aftalet lagligen intecknas, såsom om firma finnes stadgadt. Beträffande slutligen de jemväl förut gällande och uti § 10 intagna detaljerade inskränkningarna rörande militärens rätt att utöfva näringar, så tyckes icke heller dessa rätt foga sig till förslagets öfriga stadganden och särskilt till §§ 4 och 13.

De i § 2 mom. 2 begagnade orden: den firma, torde böra utbytas mot orden: det namn eller den firma.

Stadgandet i § 3 mom. 2 borde omfatta all äktenskapsskillnad och deremot icke gifva anledning till en sådan tolkning, att hustru, om hvilken man kan förmoda att hennes man förlupit henne, utan särskild domstolspröfning kunde anses berättigad att få för någon näring eller annorledes fritt förfoga om makarnes gemensamma bo.

Den pröfning, som enligt § 6 tillkommer Magistrat eller Guvernör, då vanfrejdad person ansöker om rätt att få med lejda arbetare utöfva ett yrke, synes icke böra medgifvas, om icke en tid af minst tre år förflutit sedan vanfrejden tillkommit, och föröfrigt torde pröfningen böra bindas vid det vilkor, att något misstänkeligt i afseende å sökandens vandel och uppförande under en sådan pröfningstid icke förekommit.

Stadgandet i § 8 mom. 3 borde så affattas att det icke blefve möjligt för dem, som äro i stad bosatta och ständigt idka handel på torget, att undandraga sig stadens beskattningsrätt derigenom att de icke begagna för ändamålet stånd eller disk.

Den uti § 8 mom. 4 och § 13 mom. 6 för in- och utländing medgifna rätt att uti hamn vid masten försälja äfven andra än landtmannavaror kan lätt medföra oöfvervinneliga svårigheter vid bevakningen emot tullförsnillning.

Jemte bestämningen om den seglationsfrihet, som utländing jemlikt § 14 komme att åtnjuta, borde stadgandet i § 2 af 1789 års Försäkran till borgerskapet och det der åberopade så kallade Produktplakatet i grundlagsenlig ordning upphäfvas

Vid § 28 kan det sättas i fråga, om icke det förstärkta antalet af fullmäktige för yrkesförening förmår mindre väl än ett färre antal personer bemedla förlik-

ning mellan der omnämnda parter, äfvensom om någon definitiv domsrätt bör tillerkännas dessa fullmäktige, samt huruvida den åtminstone icke bör begränsas, såsom detta förut skett i Skrå- och Hallordningarna. Den uti förslaget gjorda anordningen synes emellertid vara lämplig, om sådana arbetsinställningar, som i utlandet numera allmänt förekomma, skulle härstädes inträffa.

Jemte det mom. 2 af 30 § tillåter att läroaftal få ingås för en tid af fem år, bestämmes i mom. 1 att andra eller vanliga legoaftal kunna omfatta tre år. Det är undervisningen, som i förra fallet utgör ett motiv för tidens utsträckning, men då någon sådan i senare fallet icke särskilt afses, och då der icke heller förekommer sådan anledning, som föranledt Sjölagen att bestämma förhyringstiden till två eller högst tre år, synes det mest öfverensstämma med personlig frihet och vår lags stadganden angående tjenstelega i allmänhet, att aftalet i sistnämnda fall icke får omfatta mer än ett år i sender.

Vid § 30 mom. 3 anmärkes att målsman i ingen händelse borde få genom läroaftal binda en omyndig person, som redan uppnått femton år, utan att denna blifvit hörd och samtyckt till aftalet, samt att der sådant samtycke förekommer, aftalet borde vara bindande för hela lärotiden, äfven om lärlingen under tiden skulle uppnått myndig ålder.

Förrän de uti § 33 omnämnda ordningsregler angående viten, arbetsordning, försummelse m. m. borde erhålla bindande kraft, synes nödigt att desamma pröfvas af yrkesförening eller annan myndighet, och i all händelse måste det gälla att de icke få strida emot gällande civil och kriminal rättsordning.

Vid § 35 kan det sättas i fråga, om icke arbetstiden för barn under 12 år borde såsom härförinnan skett begränsas till sex timmar af dagen, men att äldre barn deremot under 15 år finge hållas i arbete tio timmar, såvidt de icke äro af skolgång derifrån hindrade, hvarjemte det synes nödigt bestämma att läkaren i de uppgifna fallen borde taga i betraktande såväl barnets individuella tillstånd som sysselsättningens beskaffenhet.

Den uti § 39 mom. 1 intagna bestämningen borde så affattas, att arbetare uti sådana yrken, som generelt måste anses skadliga för helsan, ej må komma i tillfälle att godtyckligt öfvergifva sitt arbete.

Slutligen anmärkes, att ordet borgare i Landtdagsordningen af den 3 April 1869 § 12 mom. 2 borde i laga ordning sålunda förklaras, att derunder inbegripas alla

de, som i stad idka handel och förädlingsindustri, då rörelsen icke inskränkes till sådan sjelfförsörjning, som i § 5 af förslaget omförmäles.

En reservation bifogas.

Helsingfors den 2 November 1875.

Axel Liljenstrand.

F. W. Grönqvist. **G. W. Edlund.**

Edvin Bergroth. **C. Qvist.**

Reservation:

Då jag icke kunnat biträda öfriga utskottsledamöters åsigt att uppställa visst mått af kunskaper såsom vilkor för erhållande af rättighet att bedrifva handels-, fabriks- och handtverksrörelse, eller såsom förslaget med ett gemensamt uttryck benämner detta "näringsyrket", så är det derföre, att jag anser, att vår tids stora fråga, den allmänna upplysningen, bör söka sin lösning, utan att störande inverka på näringsfriheten, eller menniskans naturliga rättighet att försörja sig och de sina, och någon synnerlig anledning till denna fordran finnes icke hos oss, ty näringsförfattningen af år 1868, som uppställer nära nog inga fordringar på bokligt vetande af blifvande näringsidkare, har visserligen, derigenom att sagde författning icke medgifver s. k. sjelfförsörjningsrätt, utan tvingat enhvar som önskat på egen hand försörja sig att söka burskap, framalstrat en mängd okunniga principaler. Men detta motverkas ofta derigenom, att såsnart någon individ med tekniska kunskaper uppstält och bedrifvit en näringsrörelse, så har vanligen den af honom idkade branchen inom kort tid uppblomstrat på hela orten, och de idkare, som icke mäktat följa med denna raska utveckling, hafva härvid fått återgå till sina förra inskränkta sysselsättningar såsom arbetare. Sålunda reglerar denna sak sig sjelf utan alla bestämmelser i näringsförfattningen. Det återstår endast såsom önskningsmål, att den reala och tekniska bildningen må åtnjuta något af den omvårdnad, som hittills nästan uteslutande egnats den lärda bildningen. En sådan fordran som öfrige utskottsledamöter uppstält torde dessutom, under vår nu gällande kommunalförfattning icke mera vara i sin ordning, enär den kommunala rättigheten häri blifvit utsträckt i vidsträcktaste grad, och följaktligen bör väl rättigheten att bedrifva näringsyrket också utsträckas och icke vara beroende af några hämmande omgångar. De enda anspråk, som nu-

mera med fog kunna ställas på näringsyrkets idkare, gälla de biträden han använder, och detta torde vara enda sättet hvarmed bildningens befrämjande, utan mehn för näringarnes utveckling, kan ske genom näringslagstiftningen. Uti §§ 34 och 44 af förslaget, hafva komitterade också häruti gått så långt som rimligtvis kan begäras.

Undertecknad anser derföre, att för rättigheten att utöfva något till handeln och näringarne hörande yrke, med andra biträden än hustru och barn, erfordras god frejd samt att råda öfver sig sjelf och sin egendom, äfvensom skyldighet att härom göra anmälan, skriftligt eller muntligt, inför magistrat eller ordningsrätt i stad och kommunalnämnd på landet.

F. W. Grönqvist.

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 40.

Betänkande af det utskott, som Helsingfors Stadsfullmäktige tillsatt med anledning af särskilda ansökningar om rättighet att från nästkommande års början i staden utminutera och utskänka bränvin.

Jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 28 September samt den 8 och 19 Oktober innevarande år har utskottet emottagit särskilda till Magistraten inlemnade och derifrån till Stadsfullmäktige, i afseende å yttrande, öfversända skriftliga ansökningar om rättighet att i denna stad från nästkommande års början idka dels utminutering dels utskänkning af bränvin. Af de sökande hafva följande begärt endast *utminuteringsrättighet*:

Wiurila bränneribolag genom Aug. Armfelt, under två års tid i gården n:o 2 Glogatan (29 Norra Esplanadgatan);

Bagaremästaren Fredr. Edv. Ekberg, under ett års tid i Societetshusets soubassement;

Spritfabrikanten F. W. Langhoff, under två års tid i gården n:o 43 Unionsgatan och å villan Hesperia i Tölö;

Spritfabrikanten F. A. Björklund, under två år i gården n:o 14 Stora Robertsgatan;

Spritfabrikanten S. E. Maexmontan, under två år i gården n:o 10 Fabiansgatan;

Enkefru S. Falkman, under två år tillsvidare i gården n:o 6 vid Trekantiga torget (Georgsgatan);

Kommerserådet P. Sinebrychoff, under två års tid i följande fem gårdar: n:o 42 Alexandersgatan, n:o 41 Unionsgatan, n:o 2 Kyrkogatan, n:o 19 Eriksgatan samt n:o 2 Sandviksgatan;

Spritfabrikanten Carl Axel Lewin i Borgå, under två år i gården n:o 2 Sofiegatan;

Nääs spritfabrik genom C. Linder, under två år i gården 33 Bangatan;

Skräddaremästare-enkan Katharina Charlotta Lönngren, under två år i gården n:o 25 Stora Robertsgatan;

Bagaremästare-enkan Johanna Charlotta Sommar, under två år i gården n:o 2 gamla Badhusvägen;

Polisöfverkonstapelsenkan Gustava Sofia Henrietta Blomqvist, under ett år i gården n:o 17 Elisabetsgatan;

Handlanden I. Wavulin, under två år i gården n:o 8 Lilla Robertsgatan och n:o 15 Östra Henriksgatan.

Både *utminuterings-* och *utskänkningsrättighet* har ansökts af Helsingfors utskänkningsaktiebolag på två års tid och å ställen, som bolaget förbehåller sig att framdeles uppgifva, samt under vilkor att dessa rättigheter uteslutande tillerkännas bolaget, med undantag endast för den utskänkning, som härförinnan varit värdshusidkare och konditorer tillåten.

Uppgift på föreståndare och frejdebevis för dem hafva lemnats af Wiurila bränneribolag, Ekberg, Sinebrychoff, Lewin och Nääs spritfabrik; enkefru Falkman, och Wavulin hafva uppgifvit blifvande föreståndare, men ej bilagt intyg öfver deras frejd; Langhoff, Björklund, Maexmontan och Helsingfors utskänkningsaktiebolag hafva förbehållit sig att framdeles få uppgifva de personer, åt hvilka de önska anförtro föreståndarebefattningen, och slutligen hafva enkorna Lönngren, Sommar och Blomqvist anmält sig sinnade att sjelfva handhafva försäljningen, hvarjemte de bilagt sina frejdebevis.

Samtliga dessa inlemnade frejdebevis utreda att de personer, de angå, äro välfrejdade.

Af de sökande idka Ekberg och Wavulin af burskap beroende handel, hvarjemte Sinebrychoff härstädes innehar burskap såsom handlande och Lewin såsom bryggare.

Syftemålet med Helsingfors utskänkningsaktiebolags ansökan torde bäst framgå ur sjelfva ansökningsskriften, hvarföre densamma fullständigt här intages, så lydande:

"Till Magistraten i Helsingfors.

Då med ingången af nästinstundande år 1876 Nådiga Förordningen angående tillverkning, försäljning, upplag och forsling af bränvin, gifven den 9 Juni 1873, trä-

der i gällande kraft, utber sig Helsingfors stads Utskänkningsaktiebolag äran få till stadens myndigheters behjertande framlägga nedanstående förslag till ordnande af utskänknings- och utminuteringsrörelsen i staden.

Enligt 47 § i sagde förordning ankommer det numera å kommunens representanter och stadsstyrelsen att afslå ansökning om vinnande af rättighet till utminutering eller utskänkning af bränvin, utan att skäl för afslaget behöfver uppgifvas eller besvär öfver beslutet må äga rum, så framt begge dessa myndigheter äro om afslaget ense. Minutförsäljnings- eller utskänkningsrätt får icke beviljas för längre tid än två år i sender och kan jemväl upplåtas åt för ändamålet organiserade bolag. Dessa stadganden hafva tillkommit i afsigt att bereda tillfälle till en sådan organisation af utskänknings- och minutförsäljningen af bränvin i städerna, att ordningen på försäljningsställena kan tillförlitligen öfvervakas samt det moraliskt och ekonomiskt förderfbringande missbruket af bränvinet i möjligaste måtto stäfjas.

Det vore enligt bolagets åsigt högst olyckligt, om icke ett försök blefve gjordt att nu genast åstadkomma en så beskaffad organisation af utminuteringen och utskänkningen af bränvin, emedan försöket utan tvifvel nu är lättare att genomföra än framdeles, då möjligen på olika tider meddelade och tilländalöpande rättigheter försvåra regleringen. Beträffande sättet för åstadkommandet af en sådan organisation, anser bolaget ingen annan möjlighet för en tillfredsställande lösning af denna fråga förefinnas än sålunda att all utminutering och utskänkning förenas på en hand. Ty så länge lönnkrogar existera till den mängd som för närvarande i Helsingfors är fallet, är föga framgång att vänta för sträfvandet att inskränka bränvinsförtäringen inom måttlighetens och anständighetens gränser; — och till upptäckande och tillintetgörande af lönnkrogarne finnes ingen annan säker och kraftig utväg än den, att vid utminuteringsställena taga reda på de kunder, som köpa mera bränvin än de antagligen kunna sjelfva förbruka samt angifva dessa för allmänna åklagaren, eller helt enkelt vägra att till dem försälja bränvin. Ett sådant förfarande, hvilket man icke kan vänta af utminuteraren, hvars förnämsta inkomstkälla lönnkrogarne äro, skulle deremot falla sig alldeles naturligt, ifall minutförsäljnings- och utskänkningsrätten blefve förenad uti samma hand.

Öfvertygadt att antydda åtgärd är den enda som kan kraftigt motarbeta det af lönnkrogarne framalstrade och underhållna, år för år öfverhandtagande fylleriet inom arbetsklassen i denna stad, får Utskänkningsaktiebolaget förty hos Magistraten och Stadsfullmäktige anhålla att på två års tid, räknadt från den 1 Januari instundande år 1876, några rättigheter till utminutering eller utskänkning af bränvin inom

Helsingfors stad och dess afhysta område, icke må varda till annan än bolaget upplåtne, med undantag endast af den utskänkning, hvilken framdeles liksom härtills torde böra tillåtas värdshusidkare och konditorer; förbehållande sig bolaget, att sedan Magistraten och Stadsfullmäktige yttrat sig öfver denna vördsamma framställning få inkomma med uppgift på antalet och läget af de försäljnings- och utskänkningsställen, bolaget komme att inrätta, äfvensom på de personer, af hvilka desamma komme att förestås.

För Helsingfors stads Utskänkningsaktiebolag:
Dess Styrelse

Viktor Öhberg.

E. A. Bäck. **Felix Heikel.**

Otto Höijer. **G. U. Sandberg.**"

Dels ur ansökningshandlingarna, dels på annan väg, har utskottet vidare inhemtat att samtliga sökande, med undantag af Helsingfors utskänkningsaktiebolag, för närvarande ega rättighet att här i staden försälja bränvin i minut, sålunda att Ekberg, Langhoff, Björklund, Maexmontan, enkefru Falkman, Wavulin, Nääs spritfabrik och Sinebrychoff, hvilken sistnämnde äfven idkar bränneriörelse, härstädes drifva spritfabrik och på grund deraf försälja sina tillverkningar, med den rätt spritfabrikanter är tillagd; att Wiurila bränneribolag och Lewin, hvilka ega spritfabrik å annan ort, i kraft af erhållet tillstånd här idka likartad försäljning, samt att enkorna Lönngren, Sommar och Blomqvist, äfvensom Sinebrychoff för en del af sin rörelse, jemväl på grund af särskildt tillstånd i minut försälja vid bränneri renadt bränvin.

I staden finnas för närvarande tre bränvinsbrännerier och åtta spritfabriker. Utminuteringsställenas antal var i början af året tjugusex, men har derefter nedgått till tjugufyra, af hvilka aderton tillhöra spritfabrikanter och sex innehafvas af bränneribränvins försäljare. De flesta af dessa försäljningsställen äro förlagda invid stråkvägarna för den torgbesökande allmogen. Sålunda förekomma tre i närheten af Salutorget, ett vid Norra Esplanadgatan, tre vid Alexandersgatan, tre vid Östra Henriksgatan, ett å villan Hesperia invid vestra chausseen, två vid Unionsgatan nära långa bron och ett i ena ändan af Kyrkogatan, invid en mycket begagnad vinterväg. Bränvin och andra spritdrycker utskänkas dessutom å stadens samtliga värdshus och spisqvarter, hvarjemte slutligen Helsingfors utskänkningsaktiebolag sedan Juni månad år 1873 håller särskilda (för närvarande tio), för arbetsklassen afsedda nä-

ringsställen, der mat, sprit- och maltdrycker samt kaffe och thé m. m. till förtäring på stället till salu hållas.

Angående försäljning af bränvin i stad innehåller nådiga förordningen af den 9 Juni 1873, hvilken ifrån den 1 nästkommande Januari träder i gällande kraft, följande hufvudsakliga bestämningar:

Handel med bränvin får idkas af dem, som innehafva rättighet att tillverka eller distillera bränvin, i parti af minst fem kannor; af minutförsäljare till belopp af minst en fjerdedels kanna, samt af utskänkare suptals till förtäring på stället, med skyldighet för utskänkaren att tillhandahålla mat åt den, som sådan äskar. Minutförsäljnings- och utskänkningsrätt bör skriftligen ansökas hos Magistraten, med uppgift om läget för det tillämnade försäljningsstället. Magistraten eger deröfver höra kommunen och, der endera eller båda bifalla ansökningen, derom anmäla hos Länestyrelsen, som fattar beslut i saken. Men äro Magistrat och kommun ense om ansökningens förkastande, blifver dervid beroende. Af minutförsäljare får, utom vanliga kommunala utskylder, någon särskild afgift hvarken för kronans eller för kommunens räkning uppbäras, hvaremot utskänkningsrörelse bör påföras skild, till allmänna medel inflytande utskänkningsskatt, som af Guvernören på Magistratens förslag fastställes. Ifrågavarande rättigheter få upplåtas för högst två år i sender åt för ändamålet organiserade bolag, eller åt sådana enskilda personer, som äro välfrejdade och välkände samt icke idka annan af burskap eller särskildt tillstånd beroende handel eller handtverk. Uteslutne från dessa rättigheter äro dessutom innehafvare af särskilda i § 6 af förordningen uppräknade embets- och tjenstebefattningar. Der någon icke sjelf önskar handhafva försäljningen, bör föreståndaren för densamma uppges och dennes lämplighet af Magistrat pröfvas. I hvarje stad, der rättighet att utminutera eller utskänka bränvin blifvit åt en eller flere personer upplåten, tillsättes kontrollör för öfvervakande deraf, att något missbruk vid försäljningsrättens utöfning icke må ega rum. Kontrollören utses af Länestyrelsen, och får han, i egenskap af allmän åklagare, på eget ansvar utföra åtal.

Då det således är lemnadt öppet åt kommunerna, att i större eller mindre utsträckning tillstyrka eller också helt och hållet vägra tillstånd till utminutering af bränvin, så har utskottet främst upptagit frågan, huruvida denna sistnämnda rättighet nu borde af staden begagnas, samt dervid omfattat den åsigt, att huru mycket än missbruket af bränvin både ur moralisk och ekonomisk synpunkt är att beklaga, så bör dock å andra sidan icke förbises, att denna spritdryck numera blifvit nära nog en nödvändighetsvara, hvarföre, om tillgången till densamma öfver höfvan försvåras,

sådant, långt ifrån att förekomma bemälda missbruk, endast skall gifva anledning till bränvinets anskaffande på olaglig väg. Härtill kommer ytterligare den äfven af Ekonomie-utskottet i dess betänkande n:o 6 vid landtdagen 1872 framhållna omständighet, att då handlande i städerna äro berättigade att halfstoptals försälja utländska spritdrycker, så skulle ett förbud att till samma minimibelopp utminutera inhemskt bränvin antagligen åter framkalla försäljning af sådan simplare vara, som, ehuru i handeln benämnd rom, likväl i sjelfva verket ej är annat än färgadt in- eller utländskt bränvin.

Under dessa förhållanden har utskottet således trott sig böra hos Stadsfullmäktige tillstyrka, att utminuteringsrättigheter här i staden ej må helt och hållet förvägras.

Utskottet anser likväl, att det nu till inalles 24 uppgående antalet af utminuteringsställen i staden bör betydligt nedsättas och föreslår fördenskull dess minskande till åtminstone en tredjedel deraf, eller till åtta sådana ställen.

För att undvika det obehag och de olägenheter för den allmänna rörelsen, hvilka kunna blifva och delvis redan blifvit en följd af utminuteringsställenas förläggande invid stadens mest trafikerade gator och vägar, samt på det att de icke må ligga alltför beqvämt och frestande för den staden besökande allmogen, har utskottet ansett att sådana ställen icke borde få finnas i gårdar, belägna vid följande vägar och gator: vid begge chausseerna, Östra och Vestra Henriksgatan, Södra och Norra Esplanadgatan, Alexandersgatan och Mikaelsgatan jemte alla de gator och gatu-andelar, som förena ofvannämnde gator, samt slutligen Unionsgatan, norr om Salutorget, Hagasundsgatan, Vestra Kajen och Kyrkogatan.

Utskottet anser vidare, att icke allenast utminutering af bränvin, utan äfven utskänkning deraf, borde tillåtas, dock under nödig kontroll, och så att missbruket deraf, såvidt möjligt är, förekommes. Såsom stöd för denna åsigt torde utskottet endast behöfva åberopa följande motivering i landets Ständers vid 1872 års landtdag afgifna underdåniga svar å Hans Kejserliga Majestäts Nådiga proposition angående tillverkning, försäljning, upplag och forsling af bränvin: "Det torde icke kunna jäfvas, att medan nykterheten å landsorterne efter husbehofsbränningens upphörande i märkbar mån tilltagit, fylleriet i städerne samtidigt och synnerligast sedan de så kallade förädlingsfabrikerne kommit till stånd, ökats i sådan grad, att, på sätt det i den Nådiga propositionen heter, "en verklig våda för den lägre folkklassens sedlighet och bergning såsom en följd deraf synes vara förhanden". — — — — — Orsaken till det öfverklagade onda torde nemligen till väsentlig del ligga

deri, att lagstiftningen reglerar bränvinets konsumtion sålunda, att detsamma måste köpas minst halfstoptals, i följd hvaraf den arbetande befolkningen, äfven om den endast önskade erhålla en sup bränvin, är tvungen att antingen tillhandla sig nämnda lofgifna belopp eller ock besöka någon lönnkrog. För afhjelpande af detta missförhållande hafva Ständerna ansett bränvinsutskänkning suptals äfven utom måltiderna böra i stad medgifvas under förbehåll af kommunens samtycke dertill samt emot erläggande af särskild utskänkningsafgift".

Frågan om utskänkningsställenas antal har utskottet icke ansett sig ega att för närvarande behandla, hvarföre det endast tillstyrker att densamma lemnas beroende af derom inkommande ansökningar. Icke heller har utskottet funnit skäl att föreslå deras förvisande från några vissa gator, utan hemställer endast, att hvarken utminuterings- eller utskänkningsställen måtte få förläggas så nära till kyrka, sjukhus, skola eller annan med dem jemförlig inrättning, att derigenom olägenheter för dessa kunna uppstå.

Efter denna framställning åligger det utskottet att särskildt yttra sig öfver de inlemnade ansökningarna.

Det torde väl icke bestridas, att bränvinskonsumtionen i staden redan nu öfverskridit det måttligas gräns och att således åtgärder böra vidtagas för att, såvidt möjligt är, stäfja detta onda. Likaledes torde allmänt vara erkändt, att ju mindre vinst utminuterare och utskänkare behöfva eller få beräkna sig, desto mindre äro de intresserade i att söka uppdrifva afsättningen af bränvin, och att man med desto större säkerhet kan antaga att de skola ställa sig till efterrättelse såväl den allmänna författningen, som andra särskilda föreskrifter för hämmande af en öfverdrifvet stor konsumtion af bränvin. Helsingfors stads utskänkningsaktiebolag synes åter i dessa afseenden erbjuda staden bättre garantier, än någon af dess medsökande. Bolaget har enligt § 1 i dess stadgar till ändamål, att "inrätta för arbetsklassen afsedda näringsställen, hvarest mat äfvensom sprit- och maltdrycker samt kaffe och thé m. m. till förtäring på stället och till afhemtning till salu hållas. Företaget åsyftar uteslutande arbetarbefolkningens i staden gagn så i sedligt som i ekonomiskt hänseende, hvadan enskild vinst af delegaren i bolaget icke päräknas". Aktie är ställd på viss person och kan icke utan bolagets samtycke på annan öfverlåtas. Ifrån bolagets vinst afdragas förvaltningskostnader och öfriga nödiga utgifter, två procent afläggas till reservfonden och sex procent i ränta å inbetaldt aktiekapital utdelas åt aktieegarne, hvaremot hela den sedan öfverblifna vinsten användes för ändamål, hvilka stå i öfverensstämmelse med bolagets i § 1 antydda syfte. Delegare tillkommer vid bo-

lagsstämma en röst för hvarje aktie, dock må ej någon rösta för mer än tio aktier, ej heller dess röstetal räknas högre än till en femtedel af de sammanräknade röster, som i frågan afgifvas.

Då det tryckta förslag till stadgar, som blifvit jemte öfriga handlingar till utskottet öfverlemnadt, endast talar om näringsställen, samt bolaget hittills endast bedrifvit utskänkningsrörelse, och då således ifrågasättas kunde, huruvida bolaget vore berättigadt att öfvertaga någon utminutering, så har utskottet begärt och erhållit del af Hans Kejserliga Majestäts Nådiga resolution den 27 November 1872, hvarigenom nämnde förslag blifvit stadfästadt och bolaget erhållit rättighet att ansöka icke blott om utskänknings- utan äfven om utminuteringsrättigheter.

På grund af hvad ofvan blifvit framstäldt, anser sig utskottet således kunna tillstyrka bifall till Helsingfors utskänkningsaktiebolags anhållan att med uteslutande af andra få här i staden under två års tid utminutera bränvin. Antalet af utminuteringslokaler anser utskottet, såsom redan omnämndt är, böra bestämmas till högst åtta, med bolaget lemnad rättighet att, derest det så finner ändamålsenligt, öppna endast ett mindre antal, hvilket dock ej borde understiga fyra. I följd af detta tillstyrkande skulle deremot alla de öfriga ansökningarna komma att afslås, under den erinran derjemte, att hvarken åt Ekberg eller Wavulin, då de idka af burskap beroende handel, kan, emot § 47 i Kejserliga Förordningen den 9 Juni 1873, meddelas någon minutförsäljningsrätt, eller åt Langhoff gifvas tillåtelse att, i strid med § 11 i Kejserliga Kungörelsen den 11 Juni 1875, idka minutförsäljning invid sin spritfabrik å villan Hesperia, samt att förhållandet möjligen äfven med Sinebrychoff och Lewin, såsom burskap egande, kunde blifva detsamma, ifall de på grund af sitt burskap drifva någon handel.

Helsingfors utskänkningsaktiebolag har derjemte ansökt om rättighet att, med undantag endast för värdshusidkare och konditorer, få uteslutande utskänka bränvin. Då emellertid, utom dessa två nämnda kategorier, här i staden finnas åtskilliga andra ställen, der mat till salu hålles, utan att dessa dock kunna komma under benämningen af värdshus, och billighet samt rättvisa synes fordra, att icke utan noggrann pröfning af hvarje särskild ansökan på förhand förtaga alla dessa rättigheten att vid måltiderna äfven tillhandahålla bränvin suptals, så har utskottet ansett att bolagets ansökan i denna del endast sålunda kunde tillstyrkas, att bolaget berättigades att fortfarande i enlighet med stadgarnas föreskrift idka utskänkning af bränvin, hvaremot Stadsfullmäktige torde förbehålla sig att efter pröfning i

hvarje särskildt fall tillstyrka eller afslå sådan rättighets beviljande åt andra tilläfventyrs framdeles sig anmälande sökande.

Då öfverlåtelsen af uteslutande utminuteringsrättighet åt Helsingfors utskänkningsaktiebolag förordats på den grund, att bolaget synes erbjuda staden bättre garantier för ett ändamålsenligt utöfvande af denna rättighet, och dermed äfven afsetts att, genom försäljningens öfverlemnande i en hand, lönnkrögeri och öfriga missbruk lättare må kunna upptäckas och beifras, så har utskottet ansett derjemte böra föreskrifvas, att bolaget icke får denna sin rättighet på annan person eller annat bolag delvis eller helt och hållet öfverlåta, isynnerhet som ett sådant stadgande jemväl i någon mon torde förebygga spekulation på den vinst, sistnämnda öfverlåtelse för bolaget kunde medföra.

Såsom vilkor borde vidare uppställas, på skäl, hvilka ofvan finnas anförda, att bolaget ej må med föreståndare för utminuterings- eller utskänkningsställe träffa sådant aftal eller uppgöra sådant kontrakt, att denne derigenom kommer i åtnjutande af någon fördel eller inkomst af bränvinsförsäljningen utöfver den bestämda lön, som af bolaget kan varda föreståndare tilldelad. Slutligen och på det att, om bolaget mot förmodan skulle underlåta att begagna sig af nu föreslagna rättigheter, laglig utminutering och utskänkning ej må helt och hållet afstanna och lönnkrögeri samt annan oloflig försäljning derigenom framkallas, har utskottet ansett sig böra föreslå, att derest bolaget icke inom nästkommande Januari månads utgång fullgjort allt det, som härutinnan kan blifva detsamma föreskrifvet, eller framdeles underlåter att sina åtagna förbindelser uppfylla, bolaget må anses hafva förverkat sin rättighet till uteslutande utminutering.

Öfvervakandet af att dessa vilkor och föreskrifter uppfyllas torde böra öfverlemnas åt Magistraten och bolaget förbindas att tillhandahålla Magistraten eller dess ombud alla i dessa afseenden erforderliga upplysningar.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet föreslå att Stadsfullmäktige ville, så vidt på dem ankommer, besluta:

att under två års tid ifrån den 1 nästkommande Januari tillåta utminutering och utskänkning af bränvin inom Helsingfors stadskommun;

att, jemte afslag å öfriga ansökningar, åt Helsingfors utskänkningsaktiebolag öfverlemna rättigheten att, med uteslutande af alla andra, under samma tid i denna stad idka utminutering af bränvin;

att bifalla till samma bolags anhållan att under ännämnde tid idka utskänkning af bränvin, dock icke med uteslutande rättighet;

att, såsom vilkor för åtnjutande af dessa rättigheter, bolaget skall föreskrifvas:

1:o att utminuteringsställenas antal ej får öfverskrida åtta och ej understiga fyra;

2:o att utminuteringsställen ej få förläggas i gårdar, belägna invid följande vägar och gator, nemligen: begge chausseerna, Östra Henriksgatan, Vestra Henriksgatan ifrån trekantiga torget ända till Esbo tull, Södra och Norra Esplanadgatan, Alexandersgatan och Mikaelsgatan, jemte alla de gator och gatu-andelar, som förena ofvannämnda gator, samt slutligen Unionsgatan, norr om salutorget, Hagasundsgatan, Vestra Kajen och Kyrkogatan;

3:o att hvarken utminuterings- eller utskänkningsställe får förläggas så nära intill kyrka, sjukhus, skola eller annan med dem jemförlig inrättning, att derigenom olägenheter för dessa kunna uppstå;

4:o att bolaget icke eger sin utminuteringsrättighet på annan person eller annat bolag delvis eller helt och hållet öfverlåta, och ej heller med föreståndare för utminuterings- eller utskänkningsställe träffa sådant aftal eller annan sådan öfverenskommelse, att denne derigenom kommer i åtnjutande af någon fördel eller inkomst af bränvinsförsäljningen utöfver den bestämda lön, som af bolaget kan varda föreståndaren tillförsäkrad;

5:o att bolaget inom utgången af Januari månad nästkommande år bör hafva fullgjort allt, hvad som i afseende å utminuterings- och utskänkningsrättigheten blifver bolaget medgifvet eller föreskrifvet, samt äfven framdeles skall sina härutinnan åtagna förbindelser uppfylla, vid äfventyr att den bolaget förunnade uteslutande utminuteringsrättigheten annars är förverkad;

6:o att bolaget skall underkasta sig den kontroll och lemna alla de upplysningar, hvilka Magistraten eller dess ombud anse nödiga, i hvilket afseende bolaget, der sådant äskas, åligger tillhandahålla dem alla bolagets böcker, räkenskaper och öfriga handlingar.

Slutligen torde Stadsfullmäktige jemväl besluta:

att uppdraga åt Magistraten att ofvansagde kontroll utöfva; samt

att i skrifvelse underrätta Magistraten om Stadsfullmäktiges beslut i saken och handlingarna tillika återställa.

Helsingfors, den 6 November 1875.

J. A. Florin.

Carl Gust. Borg. **And. Joh. Malmgren.**

Karl Hjelt. **F. Lindberg.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

№ 41.

Betänkande och förslag i anledning af Direktionens för privata finska elementarläroverket i denna stad anhållan om kostnadsfritt upplåtande af plats inom staden för uppförande af hus för nämnda läroverk.

Jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 19 nyssvikne Oktober hafva undertecknade, i egenskap af Fullmäktiges sagde dag för ärendets beredning utsedda särskilda utskott, emottagit en skrifvelse från Magistraten till Stadsfullmäktige af den 13 i berörde månad, äfvensom särskilda andra i ärendet tillkomna handlingar, nemligen "Utdrag ur Magistratens i Helsingfors stad protokoll för den 13 Februri 1874, § 2", ett utkast till byggnaden samt ett af t. f. Stadsingeniören C. Reuter uppgjordt förslag med åtföljande situationskarta för byggnadsplatsen. Af dessa handlingar inhemtas: att direktionen för i fråga varande läroverk genom Jurisutriusquekandidaten J. Forsman till Magistraten inlemnat en ansökningsskrift, i hufvudsak så lydande:

"Till Välloflige Magistraten i Helsingfors.

Sedan landets vid sednast timade landtdag församlade ständer uti underdånig petition enhälligt uttalat sig för behofvet af ett finskt fullständigt elementarläroverk i denna stad, men denna underdåniga petition — — — ej vunnit nådigt afseende, hafva medborgare och medborgarinnor såväl härstädes, som ock i skilda delar af landet, inseende behofvet och nödvändigheten af en högre undervisninganstalt för hufvudstadens och landskapet Nylands finska befolkning — — — — —, skyndat att med frivilliga gåfvor bidraga till upprätthållande af ett finskt elementarläroverk i denna stad. Då nu dessa bidrag allaredan uppnått ett belopp, hvilket — — — — torde ställa sagde läroverks framtida bestånd utom allt tvifvel, och i följd deraf fråga väckts om uppförande af ett eget skolhus helst af trä för oftaberörde läroverk, såsom oundgängligen nödvändigt för detsammas framtida verksamhet och trefnad, våga underskrifne, medlemmar i direktionen för det finska elementarläroverket i Helsingfors, — — — — ödmjukast anhålla att Magistraten, i hvad på densamma ankommer, ville saken så begå, att lämplig och tillräcklig plats till uppförande af berörde

skolhus blefve kostnadsfritt upplåten. Ehuru vi icke trott oss böra framkomma med ett bestämdt förslag angående läget och beskaffenheten af ifrågakomne tomt, taga vi oss dock friheten påpeka nödvändigheten deraf att en tomt af den vidd blefve för nu ifrågavarande byggnadsföretag anvisad, att bland annat elevernas behof af lekplats blefve tillgodosedt, samt tillika framhålla, såsom i vår tanke synnerligen lämplig för det afsedda ändamålet, någon af de vid den blifvande nya lutherska kyrkan belägna ännu oupptagna tomter, hvarjemte vi tillåta oss att bifoga ett förslagsvis uppgjordt utkast till det blifvande skolhuset, afsedt att antyda den ungefärliga beskaffenheten och vidden af den behöfliga tomten. Helsingfors den 6 Februari 1874.

J. W. Alander, **Z. J. Cleve.** **Georg Z. Forman.**
Karl Ferd. Ignatius. **Th. Rein.** **Jaakko Forsman.**
F. K. Nybom.“

och var skriften åtföljd af deri åberopade planteckning, som upptager ett lärohus, ett boningshus för rektor och en uthusbyggnad jemte gårdsplan, å en för ändamålet erforderlig tomtareal af $200 \times 200 = 40000$ qvadrat fot; att ofvanstående ansökning den 13 Februari 1874 blifvit Magistraten i stadens Äldstes närvaro föredragen, samt Magistraten på stadens Äldstes tillstyrkan beslutit uppdraga åt t f. Stadsingeniören Reuter, ”att å något af stadens odisponerade områden utse lämplig plats för i fråga varande byggnadsföretag och med förslag härom sedan till Magistraten inkomma”; att t. f. Stadsingeniören, efter derom erhållet förständigande, i skrifvelse af den 26 påföljde Juni hos Magistraten i anfördt afseende bland oupptagna platser i närheten af det projekterade stället för en ny luthersk kyrka härstädes, utvalt och föreslagit tvänne tomter, enligt den på nådig stadfästelse då ännu beroende regleringsplanen för staden utgörande N:ris 16 och 17 vid Bergmansgatan i qvarteret 109, Forellen, af VII stadsdelen och tillika, såsom enbet betraktade, gränsande till Skepparegatan öster om blifvande Röddälds esplanaden, samt derhos antydt, att definitiv utpålning af berörda tomter först efter omförmälda regleringsplans fastställelse kunde verkställas i sammanhang med öfriga tomters i qvarteret utmärkande å marken; och var skrifvelsen åtföljd af en karta öfver tomterna, upptagande deras sammanlagda areal till $295 \times 185 = 54{,}575$ qvadratfot; att Magistraten, som låtit med ärendets vidare behandling bero intill dess den nya stadsplanen erhölle nådig stadfästelse, genom ofvan berörda skrifvelse öfverlemnat ärendet till Stadsfullmäktige.

Efter tagen kännedom om handlingarnas innehåll har utskottet, med föran-

ledande deraf att en nog lång tid förflutit sedan denna ansökning till Magistraten inlemnades, och derunder möjligen ändrade förhållanden kunnat inträda, lemnat ofvanbemälda direktion tillfälle att i saken ytterligare framhålla hvad densamma ansåge på ärendets afgörande kunna inverka samt tillika uttala sin åsigt beträffande den föreslagna byggnadsplatsen. Och har utskottet från direktionen, genom Magister C. W. Forsman, fått emottaga den upplysning, att direktionen enhälligt inom sig numera hyste den åsigt att de för i fråga varande läroverk behöfliga byggnaderna företrädesvis borde uppföras af sten, men att definitivt beslut om byggnadsföretaget icke kunde fattas annorlunda, än med begifvande af de personer, som till fonden för läroverkets bekostande bidragit, och hvilka derför så fort ske kunde skulle i saken höras; att direktionen väl ansåg den föreslagna byggnadsplatsen vid Bergmansgatan för det afsedda ändamålet tillräcklig, men för ett läroverk likväl mindre lämplig derigenom att platsen var belägen utom den bebyggda delen af staden, och till densamma ej ledde praktikabel gata; samt att direktionen såväl af nyssanförda skäl som med anledning deraf att timundervisningen vid läroverket var afsedd att äfven framdeles, i likhet med hvad hitintills skett, bestridas af samma lärare, som tjenstgöra vid normallyceet, — hvilket såsom kändt kommer att förläggas vid Unionsgatan i närheten af tyska kyrkan, — och afståndet emellan dessa läroinrättningar derför borde blifva så kort som möjligt, ville såsom ett önskningsmål framhålla, att plats för det tillämnade läroverket kostnadsfritt skulle upplåtas å någon eller några af de tomter, som enligt nu gällande stadsplan äro belägna inom qvarteret N:o 60, Iden, i VI stadsdelen, emellan Bangatan och Röddälds esplanaden samt i öster gränsande till förstadsesplanaden; hvarvid direktionen likväl önskade tillägga, att närbelägenhet till normallyceet dock icke utgjorde ett oeftergifligt vilkor för användbarheten af en plats för i fråga varande läroverk, och att, om byggnaderna för läroverket finge såsom direktionen hoppades uppföres af sten, ett skolhus i tvänne våningar, inrymmande jemväl lokal för rektor vid läroverket, ensamt komme att upptaga en tomtareal af 160 fots längd och 75 fots bredd, eller 12,000 qvadratfot, hvarföre direktionen slutligen anhöll att få till Stadsfullmäktiges pröfning öfverlemna, till huru stor vidd tomt för läroverket kunde af staden lemnas.

Vid pröfning af ärendet har utskottet funnit, att en byggnad af det omfång, som lärohuset å ofvan berörda planteckning, upptagande en grundareal af omkring 13,340 qvadratfot, icke får inom stadens gränser uppföras af trä, alldenstund § 23 af gällande byggnadsordning innehåller förbud för uppförande på samma tomt af trähus till större areal än 5,000 qvadratfot för hvarje boningshus. Ifall den ursprungliga

och ännu icke definitivt öfvergifna planen att uppföra i fråga varande skolbyggnader af trä komme till utförande, blefve det således nödvändigt att dela lärohuset i tre skilda byggnader, en hvar med en grundareal af i medeltal omkring 4,446$^{2}/_{3}$ qvadratfot, samt att särskildt uppföra boningshus för rektor med föreslagen 4,000 och uthusbyggnad med föreslagen 1,820 qvadratfots grundareal, hvilka alla hus tillsammans sålunda komme att upptaga en plats af 19,160 qvadratfot. Uppfördes deremot byggnaderna af sten, erfordrades, enligt direktionens ofvan anförda uppgifter, för lärohuset med deri inrymd rektorsbostad och gymnastiksal m. m. samt uthusbyggnaden en samlagd grundyta af endast 13,820 qvadratfot.

Af ofvan berörda tvänne tomtplatser vore den vid Bergmansgatan belägna visserligen tillräcklig för läroinrättningen, äfven i det fall att de behöfliga byggnaderna uppfördes af trä och lärohuset på redan anfördt sätt delades till tre skilda byggnader, samt erbjöde dessutom andra fördelar, såsom fast grund och rymlig gårdsplan, hvilken senare dock behöfde något utjemnas genom sprängning af berg och påfyllning af grus, för att kunna erbjuda en lämplig lekplats för skoleleverna; men så länge gata icke finnes till platsen anlagd, skulle eleverna under den mörka och regniga delen af året, då marken är uppblött, endast med svårighet kunna leta sig till och ifrån läroinrättningen å de smala och krokiga samt åtminstone för det närvarande belysning saknande körvägar, som nu leda till stället. Denna olägenhet torde likväl inom icke alltför lång tid blifva afhjelpt, enär i trakten varande bebyggda arrendetomter antagligen snart komma att till enskilda personer försäljas, och staden i följd deraf blir förbunden att anlägga gator till desamma, likasom ock till i fråga varande tomter vid Bergmansgatan, om dessa upplåtes för en skola. Deremot vore den af direktionen påpekade platsen, såsom belägen inom den redan nu bebyggda delen af staden samt invid begagnelig, om ock ännu ej stenlagd gata, lättare tillgänglig för eleverna. Å denna plats finnas enligt nya stadsplanen tomterna N:ris 2, 4 och 6 vid Bangatan, belägna å mark, som tillhört en numera för stadens behof reserverad arrendevilla, benämnd villan N:o 20 Iden, samt i fortsättning vid samma gata tomterna N:ris 8 och 10, fallande inom den till enskild person utarrenderade villan N:o 74, Röddäld kallad, hvilka alla tomter hafva en hvar 82 fots bredd emot gatan och i medeltal 145 fots djup samt upptaga qvarterets hela bredd intill den blifvande Röddäld-esplanaden. Härvid bör dock anmärkas: 1:o att, enligt hvad Magistratens protokoll för den 13 Mars 1873 § 1 vid handen gifver, villan Iden jemte derå befintliga plantage och byggnader blifvit, med undantag af ett förfallet och obegagnadt repslagarlider, intill den 1 Juni 1878 upplåten åt Justitie-

rådman J. Gadd emot en årlig afgift till staden af 910 mark, dock med sådant förbehåll, att, ifall lägenheten under tiden blir för staden eller allmänt ändamål behöflig, Gadd är skyldig efter ett halft år förut skedd uppsägning afträda densamma utan något slags godtgörelse för den honom sålunda frångångna besittningsrätten; 2:o att å nästnämnda villa endast repslagarlidret, en obebodd stugubyggnad och en mindre del af plantagen falla inom tomterna N:ris 2, 4 och 6, samt 3:o att villan Röddäld är till Trädgårdsmästaren M. Westerberg å trettioårigt arrende, intill den 1 Januari 1881, upplåten, emot en årlig afgift af 400 mark i kontant och 0,43 tunna grundräntespanmål, med rättighet likväl för arrendatorn till 20 års förlängning af arrendetiden. — Då nu hvarje af sistberörda fem tomter innehar en areal af 11,890 qvadratfot, blefve nödigt, för erhållande af en byggnadsplats med så stor vidd, som å den direktionens ansökningsskrift åtföljande planteckningen finnes angifven och för skolbyggnadernas uppförande af trä äfven blefve erforderlig, att sammanslå ända till fyra tomter; hvaremot, om byggnaderna uppfördes af sten, desamma beqvämligen kunde, jemte nödiga gårdsplaner, inrymmas å tvänne af dessa tomter. Likväl tilltror sig icke utskottet att kunna bedöma, huruvida i sistnämnda fall dessa gårdsplaner, som tillsammans utgjorde 9,960 qvadratfot, blefve tillräckliga till lekplats för skoleleverna; men då skolgården med en sida komme att gränsa till Röddälds vidsträckta esplanad samt med andra sidor närmade sig förstadsesplanaden och en öppen plats, torde plan för elevernas lekar under friqvarterna icke komma att saknas.

Då omförmälda läroverk är en allmänt nyttig och behöflig inrättning, för hvars byggnader staden antagligen vill afstå erforderlig och lämpligt belägen plats utan lösen, men Stadsfullmäktige möjligen kunde tveka att dertill upplåta nästberörde tomter i qvarteret Iden, enär staden derigenom ginge miste om någon del af arrendeafgifterna för villorna Iden och Röddäld, har utskottet, under antagande att skoldirektionen lemnades tillfälle att välja emellan platsen vid Bergmansgatan och någon annan för ändamålet användbar plats, trott sig böra framställa förslag om en tredje byggnadsplats, som kunde för läroverket upplåtas, utan att stadens årliga inkomst från dess arrendejordar tillika minskades, samt i samråd med t. f. Stadsingeniören Reuter dertill utsett odisponerade tomterna N:ris 6 och 7, belägna vid Malmgatan och Fredriksgatans förlängning åt norr uti qvarteret 153, Knipan, i IV stadsdelen, hvilka tomter tillsammans bilda en yta af ungefärligen $200 \times 200 =$ 40,000 qvadratfot, lätt att bebygga och fullt rymlig för skolbygnaderna, äfven om de uppföras af trä.

För att åskådliggöra alla i fråga komna byggnadsplatsers läge och inbördes

storlek, hafva desamma å en bilagd plankarta öfver staden blifvit i öfverensstämmelse med stadens nya byggnadsplan uppritade och med röd färg utmärkta.

På grund af denna utredning i saken får utskottet äran hemställa:

huruvida icke Stadsfullmäktige, med bifall till i fråga varande ansökning, ville besluta att utan lösen upplåta byggnadstomt för privata finska elementarläroverket i denna stad, att såsom läroverkets egendom besittas, och tillika öfverlemna åt direktionen för nämnda läroverk att till sådan tomt välja, efter Stadsfullmäktiges bestämmande, antingen emellan ofvan beskrifna tvänne platser vid Bergmansgatan och Malmgatan, eller emellan omförmälda plats vid Bergmansgatan och tomterna N:ris 2 och 3 vid Bangatan, der sistnämnda tomter väljas, likväl med vilkor att dessa, såsom belägna emot en öppen plats och invid tvänne derstädes sammanstötande esplanader, böra bebyggas med stenhus, äfvensom i hvarje händelse med förbehåll att, i fall platsen för annat ändamål än läroverkets behof eller fördel användes, eller om läroinrättningen nedlägges, eganderätten till tomterna skall till staden återgå, samt att, i händelse läroverket framdeles öfvertoges af statsverket och de å tomterna uppförda skolbyggnaderna möjligen för statsverkets räkning inlöstes, i löseskillingen icke finge ingå tomternas värde; samt

om icke, i händelse ofvan stående förslag godkännas, bemälda direktion borde föreläggas att inom 21 dagar efter delfåendet af Stadsfullmäktiges i ärendet fattade beslut hos Magistraten anmäla hvilken af de till val upplåtna platserna direktionen möjligen för läroverket utsett.

Slutligen torde Stadsfullmäktige bestämma:

att Magistraten måtte om detta beslut genom afgående skrifvelse underrättas, jemte det handlingarna i ärendet till Magistraten återställas.

Helsingfors, den 12 November 1875.

K. J. Numell. **E. A. Bäck.** **G. W. Edlund.**

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 42.

Utskottsbetänkande, innefattande nytt förslag om löneförmåner för politieborgmästaren från den tid, då tjensten varder återbesatt.

Sedan Guvernören i länet i samråd med stadens Magistrat den 2 Mars 1874 till Hans Kejserliga Majestäts nådiga stadfästelse insändt förslag till ny aflöningsstat för stadens tjenstemän och betjente, har Kejserliga Senaten för Finland genom dess Civilexpeditions skrifvelse till Guvernören af den 10 November 1874, „enär med år 1875 kommunalförvaltning komme att i staden införas och förändringar i stadens tjenstemannapersonal såsom en följd deraf kunde emotses" förordnat, "det egde Guvernören tillse att, så snart sagde förändrade förvaltning af stadens angelägenheter vore genomförd, förslag till en ny aflöningsstat för stadens tjenstemän och öfrige funktionärer blefve uppgjordt och till Kejserliga Senatens stadfästelse insändt", hvarefter Magistraten i följd af Guvernörens meddelade befallning att, så snart sig göra läte, vidtaga erforderlig åtgärd till fullgörande af hvad sålunda blifvit förordnadt, i skrifvelse af den 18 Januari 1875 öfverlemnat ärendet till Stadsfullmäktiges åtgärd. Med anledning häraf hafva Stadsfullmäktige till behandling upptagit detta ärende och, enär politieborgmästaretjensten då var ledig, ansett det vara angeläget att det dermed förenade aflöningsbelopp innan tjenstens återbesättande blefve fixeradt, hvarför Stadsfullmäktige den 23 Februari innevarande år särskildt fastställt politieborgmästarens löneförmoner samt hos Hans Kejserliga Majestät i underdånig skrifvelse anmält om sitt tillgörande härutinnan och om orsaken dertill att denna fråga sålunda blifvit särskildt behandlad, hvarjemte Stadsfullmäktige beträffande stadens öfrige löntagare den 6 April beviljat dem provisionella dyrtidsarvoden, att utgå från och med innevarande år intill dess en alla löntagare omfattande stat kunde blifva gällande.

Derefter hafva Stadsfullmäktige genom Magistratens skrifvelse af den 3 Juni detta år blifvit underrättade, att Kejserliga Senaten uti bref till Guvernören af den 4 derförutgångne Maj förklarat den af Stadsfullmäktige vidtagna åtgärden, hvarigenom politieborgmästarens aflöning fastställts, vara ogiltig, och

ålagt Stadsfullmäktige att ärendet till ny handläggning företaga; och jemte det Magistraten bilagt afskrift af Kejserliga Senatens förenämnda bref, har Magistraten meddelat, att Justitierådmännen Edvard Bergh och Oskar Palmgren, hvilka ansökt politieborgmästaretjensten, på gjord förfrågan, förklarat sig vilja utan afseende å Kejserliga Senatens omförmälda åtgärd vidhålla sina ansökningar, samt att enahanda förfrågningar skulle i bref göras de öfrige sökandene till tjensten, Sekreteraren vid domkapitlet i Borgå Juriskandidaten Waldemar Eneberg och Justitierådmannen i Lovisa Oskar Gylling.

Kejserliga Senatens ofvanberörda skrifvelse innehåller: att, efter det Kejserliga Senaten jemlikt Civil Expeditionens skrifvelse för den 10 November 1874 anbefallt Guvernören, att tillse det förslag till ny aflöningsstat för Helsingfors stads tjenstemän och betjente blefve, så snart kommunalförvaltning i staden likmätigt nådiga förordningen den 8 December 1873 kommit till stånd, uppgjordt och till Kejserliga Senatens stadfästelse insändt, Guvernören jemte skrifvelse för den 8 nästvikne Mars öfverlemnat en genom Magistraten i staden till Guvernören insänd underdånig skrift, deri Helsingfors Stadsfullmäktige, med tillkännagifvande att de, intill dess det för beredningen af omförmälda aflöningsförslag tillsatta utskottets arbete hunnits slutföras, funnit nödigt från aflöningsförslaget i öfrigt särskilja frågan om den nu lediga politieborgmästaretjenstens i staden löneförmoner, anmält att Stadsfullmäktige ej mindre fastställt politieborgmästarens årliga aflöning till niotusen mark, deraf sjutusen mark skulle utgöra lön och tvåtusen mark hyresmedel, än beslutat att, i händelse den med tjensten förenade inkomst för boupptеckningar och arfskiften i staden komme att i laga ordning indragas, innehafvaren af nämnde befattning i vederlag egde uppbära taffelpenningar till belopp af tretusen mark om året; att, vid det Kejserliga Senaten låtit detta ärende sig föredragas, hos Senaten i öfvervägande kommit ej mindre att enligt sextonde punkten i Kongl. resolutionen på städernas besvär af den 13 Juli 1719, förslag till Magistratens och städernas betjentes aflöningar borde till nådig stadsfästelse insändas, i öfverensstämmelse hvarmed dylika frågor jemväl blifvit genom Hans Kejserliga Majestäts eget höga beslut afgjorda, till dess desammas slutliga pröfning genom Kejserl. förordningen den 28 November 1859 öfverlemnats till Kejserliga Senatens Ekonomie Departement, som således numera egde att granska och fastställa alla i antydt afseende uppgjorda förslag, än vidare att stadskommunens medlemmar, likmätigt 1 § i ofvanåberopade nådiga förordning af den 8 December 1873, egde vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter,

sävidt desamma ej enligt gällande författningar på offentlig embetsmyndighets handläggning ankomma; samt att det således i förevarande fall ålegat Stadsfullmäktige i Helsingfors, att jemlikt förberörda Kongl. resolution, hvilken fortfarande gälde, till Kejserliga Senatens stadsfästelse föreslå de ändringar uti härförinnan fastställd stat för stadens tjenstemän och betjente, som ansetts vara af omständigheterna påkallade, hvarför, och emedan Magistraten uraktlåtit att, på sätt i 46 § af änsagde förordning förskrifves, göra anmärkning emot Stadsfullmäktiges uppgifna förfarande samt Länestyrelsen ej heller upplyst Magistraten om denna dess skyldighet, Kejserliga Senaten velat hafva Guvernören anbefaldt att förständiga Magistraten och Stadsfullmäktige i denna stad derom att Stadsfullmäktige i förestående måtto öfverskridit sin befogenhet och att den af dem sålunda vidtagna åtgärd, såsom icke i stadgad ordning tillkommen, vore ogiltig, i följd hvaraf det ålåge Stadsfullmäktige att i fråga varande till deras beredning öfverlemnade ärende till ny handläggning företaga och dermed lagligen förfara, utan hinder utaf hvad af dem i saken förut tillgjorts.

Sedan Stadsfullmäktige medelst protokollsutdrag för den 8 nästvikne Juni i afseende å beredning öfverlemnat ärendet till utskottet, som dervid jemväl fått emottaga, jemte handlingarne i ärendet, ett af en bland Stadsfullmäktige deri afgifvet skriftligt yttrande, går utskottet nu att fullgöra detta uppdrag och anser sig dervid i främsta rummet böra erinra, att, såsom kändt är, val af politieborgmästare allaredan den 10 sistlidne Juni försiggått, sedan jemväl ofvanbemälde tvenne öfrige sökande på förfrågan förklarat sig vidhålla sina ansökningar, samt att i fråga varande ärende sålunda redan kort efter det utskottet emottagit detsamma till beredning delvis förlorat sin brådskande natur.

Då icke allenast Stadsfullmäktiges underlåtenhet att till Kejserliga Senatens stadfästelse anmäla i fråga varande beslut af Senaten ogillats, utan Stadsfullmäktiges åtgärd i saken i dess helhet blifvit ogiltig förklarad, således jemväl bestämmandet om de löneförmåner, som skall politieborgmästaren tillkomma åligger det förty Stadsfullmäktige, att genom nytt beslut fastställa beloppet af dessa löneförmåner; och som de förhållanden, hvilka legat till grund för Stadsfullmäktiges förra beslut härutinnan, icke undergått annan ändring, än att politieborgmästaretjensten emellertid kungjorts ledig med det i samma beslut gjorda förbehåll, torde någon sakförändring i beslutet icke vara påkallad. För att ställa sig Kejserliga Senatens tolkning af författningarna till efterrättelse åligger det vidare Stadsfullmäktige att insända detta nya beslut till Kejserliga Senatens stadfästelse; hvarvid Fullmäktige äfven torde, på sätt redan vid an-

mälan om det förra beslutet skett, böra ånyo tillkännagifva anledningen dertill att frågan om politieborgmästarens löneförmåner blifvit särskildt behandlad. Men derjemte anser utskottet Stadsfullmäktige böra redogöra för den lagtolkning, som föranledt Fullmäktiges förra, af Kejserliga Senaten ogillade åtgärd.

Utskottet får derför vördsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige måtte för sin del besluta, ej mindre att politieborgmästarens i denna stad ur aflöningfonden utgående årliga löneförmåner från den tid, då tjensten åter besättes, skall utgöra 9,000 mark, deraf 7,000 mark i lön samt 2,000 mark i hyresmedel, än ock att, på sätt då tjensten kungjorts ledig jemväl förbehållits, den blifvande innehafvaren deraf skall, ifall den med tjensten förenade inkomst för boupptеckningar och arfskiften i staden komme att i laga ordning indragas, vara förpligtad att åtnöjas med ett vederlag derför ifrån stadskassan, under form af taffelpenningar, till ett belopp af 3,000 mark;

att, i fall förestående omständigheter inträffa, den blifvande politieborgmästaren skall, så snart inkomsten för boupptеckningar och arfskiften honom frångått, få ifrån aflöningsfonden årligen uppbära taffelpenningar till förbemälda belopp af 3,000 mark;

att i underdånig skrifvelse, som borde genom Magistraten till Kejserliga Senaten insändas, till Senatens stadsfästelse hemställa förestående beslut rörande politieborgmästarens löneförmåner samt, med anmälan om anledningen dertill att frågan härom blifvit särskildt behandlad, derjemte redogöra för den lagtolkning, som föranledt Stadsfullmäktiges af Kejserliga Senaten ogillade åtgärd, och i sådant afseende, i öfverensstämmelse med ofvan åberopade skriftliga yttrande, framhålla: att Stadsfullmäktige icke kunnat förbise, att det af ålder varit en städernas rättighet att sjelfva hushålla med sina medel samt att denna rättighet blifvit bekräftad genom 3 § i Kongl. Försäkran för borgerskapet och städerna af den 23 Februari 1789 och Kejs. Förordningen om ändring deraf, gifven den 8 December 1873; att sagde rättighet jemväl städse utöfvats vid bestämmandet af aflöning för städernas tjenstemän, ehuru den omständigheten, att städernas beslutanderätt förr tillkommit borgmästare och råd, gifvit upphof åt desses sed att i en sådan, dem personligen rörande angelägenhet

utverka sig öfverhetlig stadfästelse, hvartill skäl också kunnat hemtas deraf, att aflöningen i de flesta städer till större eller mindre del utgått från jord, som blifvit af staten till städerna donerad; att Stadsfullmäktige derför icke heller kunnat uppfatta det i 16 punkten af Kongl. Resolotionen å städernas besvär af den 13 Juli 1719 eventuelt meddelade löftet om framtida öfverhetligt utslag rörande stater för „magistaternas och städernas betjenters aflöningar med alla öfriga nödiga utgifter" annorlunda, än såsom en på nyssnämnda sed grundad afsigt, hvilken, utan att ega betydelsen af en lagstiftningsåtgärd, sammanstälts med det i samma punkt äfven eventuelt gifna löftet att genom utslag bestämma städernas privilegier, helst anledningen till sistnämnda löfte varit borgareståndets vid 1719 års riksdag förda klagan öfver vidden af de privilegier, hvilka Drottning Ulrika Eleonora den 26 Maj samma år hade tilldelat ridderskapet och adeln; att Stadsfullmäktige trott sig hafva desto större skäl att stadna vid denna uppfattning af 1719 års Resolution, som uppå densamma eljest kunde grundas äfven skyldighet för städerna att till stadfästelse anmäla beslut om deras „alla öfriga nödiga utgifter", hvilket ingalunda kan sammanstå med 1789 och 1873 års förenämda författningar af grundlagshelgd; att Stadsfullmäktige jemväl så mycket mindre kunnat anse 1719 års Resolotion vara såsom en lagstiftningsåtgärd bindande, som 74 § i Kejs. Förordningen angående kommunalförvaltning i stad af den 8 December 1873 uppräknar de Stadsfullmäktiges beslut, hvilka skola, för att vinna gällande kraft, underställas Kejs. Senatens pröfning, men deribland icke upptager beslut om magistratspersonernes aflöning; att Stadsfullmäktige derför haft skäl att antaga, att föreskrifterna i ämnet uti Kejs. Förordningarna den 28 November 1859 och den 10 Maj 1869 härigenom förfallit, helst också 73 § i 1873 års Kommunalförfattning, i afseende å hushållningen med den till städerna donerade jord, allenast hänvisar till donationsurkunderna, samt Stadsfullmäktige, hvilka beslutit att politieborgmästarens aflöning skall utgå ur den aflöningsfond, som är bildad af inkomsterna ifrån den till staden donerade jord, härigenom stält sig donationsurkundernes föreskrifter i ämnet till efterrättelse;

äfvensom att afskriften af Kejserliga Senatens bref för den

11 Maj 1875 skulle, sedan en copia deraf tagits för Stadsfullmäktiges arkiv, till Magistraten, jemlikt dess derom gjorda anhållan, återsändas.

Helsingfors den 30 November 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.**

Emil Hjelt. **S. Calamnius.**

Helsingfors, Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

Special-förslag

öfver

Helsingfors stadskassas utgifter och inkomster för år 1876.

		Finska mark	
Utgifter:			
I. Aflöningsfonden.			
1:o. Aflöningsstat för stadens embets- och tjenstemän samt betjente.			
1 Justitieborgmästare	7,000: —		
1 Politie borgmästare	7,000: —		
3 Justitie rådmän à 3,800 mark . .	11,400: —		
2 D:o d:o à 3,500 „ . .	7,000: —		
2 D:o d:o à 3,200 „ . .	6,400: —		
1 Politie rådman	3,500: —		
2 D:o d:o à 3,200 mark . .	6,400: —		
1 Magistratssekreterare och Notarius publicus	1,600: —		
4 Rådstufvurätts Notarier för Criminal protokollet à 2,000 mark . . .	8,000: —		
4 Dito för Civil protokollet à 1,600 mark	6,400: —		
2 Magistrats Notarier à 1,600 mark .	3,200: —		
1 Aktuarie	2,000: —		
1 Magistratskanslist	1,200: —		
2 Stadsfiskaler à 2,000 mark . . .	4,000: —		
1 Translator för ryska språket . . .	1,000: —		
3 Stadsfogder, à 1,200 mark . . .	3,600: —		
3 Exekutionsbetjenter à 600 mark .	1,800: —		
10 Stadsbetjenter à 600 mark . . .	6,000: —		
1 Rådhusvaktmästare	400: —		
I arvode åt Ordföranderne i Rådstufvurättens 2:dra och 3:dje afdelning samt			
Transport	87,900: —		

Transport	87,900: —		
åt Vice Ordföranden i Magistraten á 1,000 mark	3,000. —		
Bidrag till aflöningen af Kamrerare kontorets personal:			
1 Stadskamrerare . . . 1,176: —			
1 Stadskassör . . . . 784: —	1,960: —		
Enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 6 April 1875, tillkommer följande personer dyrtidsarvoden:			
1 Justitie borgmästare	2,000: —		
7 Justitierådmän á 1,000 mark . .	7,000: —		
1 Aktuarie	500: —		
2 Stadsfiskaler à 500 mark . . .	1,000: —		
3 Stadsfogdar à 400 „ . . .	1,200: —		
3 Exekutionsbetjenter à 200 mark .	600: —		
11 Stadsbetjenter à 200 mark . .	2,200: —		
1 Rådhusvaktmästare	400: —	107,760: —	
2:o) Bidrag till Poliskammarens aflöning		12,000: —	
3:o) Anslag till Byggnadsfonden eller till stadens allmänna byggnaders underhåll		2,285: 72.	
4:o) Expenser		4,000: —	
5:o) Pensioner enligt Hans Kejserliga Majestäts meddelade, särskilda Nådiga förordnanden:			
Politierådmansenkan Johanna Sofia Theresia Decker	200: —		
Magistratssekreteraredottren Johanna Kristina Bergenklinga	280: —		
Magistratssekreteraredöttrarna Maria Charlotta och Bertha Johanna Wirzenius	266: 67.		
Rådmannen H. Crohns oförsörjda barn	600: —		
Stadsfiskalsenkan Jakobina Charlotta Winter och hennes tre minderåriga barn	300: —		
Transport	1,646: 67.	126,045: 72.	

Transport	1,646: 67.	126,045: 72.	
Rådmansdöttrarna Fredrika Charlotta och Hedvig Sofia Bergholm . . .	340: —		
Kämnersrättsordföranden Ferdinand Backmanssons barn Wilhelm Ferdinand, Axel Fredrik och Johanna Elisabeth	600: —	2,586: 67.	
6:o) Mätarepenningar, förslagsvis		6,000: —	
7:o) Landsväga underhåll enligt Ingeniörens förslag		800: —	
8:o) Allmänna arbeten, förslagsvis		1,000: —	
9:o) Diverse utgifter, förslagsvis		2,000: —	138,432 39
II. *Byggnadsfonden.*			
För underhållet af stadens allmänna byggnader enligt Ingeniörens förslag			4,500 —
III. *Enskildamedelsfonden*:			
1:o. Kapitalafbetalningar och räntor å stadens lån:			
a.) Till Finlands bank, lånet för stadens reglering, amortering . . .	5,288: —		
b.) Till dito, lånet för Rådhusbyggnaden, amortering och ränta . .	3,720: 48.		
c.) Till Mamsell E. Röö för gården i qvarteret Iden, kapital 1,000: — ränta 150: —	1,150: —		
d) Till Fru L. Ramsay, å köpeskillingen för Mejlans egendom, kapital . 10,000: — ränta . . 1,200: —	11,200: —	21,358: 48.	
2:o. Aflöningsstat för stadens tjenstemän och betjente:			
1 Sekreterare hos Stadsfullmäktige .	4,000: —		
1 Stadskamrer	3,004: —		
1 Stadskassör, aflöning . 1,356: Missräkningspenningar 800: —	2,156: —		
1 Stadsingeniör	3,300: —		
1 Tolagsbokhållare	3,600: —		
Transport	16,060: —	21,358: 48.	142,932 39

Transport	16,060: —	21,358: 48.	142,932	39
1 Tolagsbokhållare	2,200: —			
1 Hamnmästare, aflöning . 1,920: —				
Uppbördsprocent, förslagsvis 2,680: —	4,600: —			
1 Hamnbokhållare, aflöning 1,080: —				
Uppbördsprocent, förslagsvis 4,020: —	5,100: —			
1 Predikant vid stadshäktet	200: —			
1 Veterinärläkare	600: —			
1 Trädgårdsmästare	1,200: —			
1 Rådstufvurätts Notarie, lönetillskott .	200: —			
1 Materialförvaltare	1,700: —			
1 Kontorsskrifvare	1,200: —			
1 Translator för finska språket . . .	400: —			
1 Vaktmästare hos Stadsfullmäktige .	500: —			
1 Stadsbetjent	600: —			
2:ne Hamnbetjenter à 480 mark . .	960: —			
4 Extra d:o à 480 „ . .	1,920: —			
1 Tolagsvaktmästare	600: —			
1 Fängelsevaktmästare	100: —			
6 Fångknektar à 500 mark	3,000: —			
6 D:o, dyrtidsarvode à 100 mark	600: —			
1 Rådhusdreng	360: —			
1 Skogsvakt	720: —			
2 Politiekarlar à 360 mark	720: —			
Stadskamrerarens oeh vågmästarenes arvoden för aflemnandet af räkenskaperne inom behörig tid, tillsammans	1,000: —			
Ersättning till Vågmästarene för utfärdade attester och debetsedlar, förslagsvis	4,000: —			
Arvode för kringbärandet af debetsedlar	350: —			
Beklädnadshjelp åt 11 stadsbetjenter och tolagsvaktmästaren à 28 : 56 .	342: 72.			
Parmmätarenes arvode, förslagsvis . .	800: —			
Arvode åt t. f. Stadsläkaren . . .	1,200: —			
Pension åt Lagmansdottren Aurora Sofia Mattens	200: —	51,432: 72.		
3:o Bidrag till Poliskammarens aflöning		2,000: —		
Transport		74,791: 20.	142,932	39

Transport		74,791: 20.	142,932 39
4:o Renhållning af torg och allmänna platser:			
a.) Entreprenadsumman till Hyrkusken Holmberg	9,850: —		
b.) Förre Lykttändaren Karlsson . .	360: —		
c.) För renhållning af latriner vid Ulrikasborgsvägen	150: —	10,360: —	
5:o Hyror för upphyrda lokaler:			
a.) för Navigationsskolan	1,800: —		
b.) „ Andra polisvaktkontoret . .	1,000: —		
c.) „ Tredje d:o . .	500: —		
d.) „ Vaccinations- och besigtningsbyrån	600: —		
e.) „ Magasiner till särskilda personer	2,300: —	6,200: —	
6:o Diverse uppköp för stadshäktet, förslagsvis		1,500: —	
7:o Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	10,000: —		
För belysning af 10 stycken terpentin lyktor i Kajsaniemi park à 115 mark	1,150: —	11,150: —	
8:o Expenser förslagsvis		3,000: —	
9:o Allmänna arbeten enligt Ingeniörens förslag:			
a.) Mudderarbetet vid Södernäs . .	16,000: —		
b.) Plansten till trottoiren vid Norra Esplanadgatan . . . 4,320: —			
Jernstakettet omkring Esplanaden . . . . 6,384: —	10,704: —		
c.) Kanal under Andréegatan . . .	5,300: —		
d.) Fyllning och förberedning af gatläggningen å jernvägstorget . .	9,000: —		
e.) Sprängning och planering af oreglerade gator enligt Nådigst fastställd stadsplan	15,000: —		
f.) Stadens byggnads material:			
Trottoir- och tuktad sten 6,000: —			
Transport	56,004: —	107,001: 20.	142,932 39

Transport	56,004: —	107,001: 20	142,932	39
Trävirke . . . . . 8.000: —				
Underhåll af större arbetspjeser och deras komplettering . . . 4,000: —	18,000: —			
g.) Underhåll af stadens gator, underjordiska kanaler qvair m. m. . .	11,000: —			
h.) Diverse mindre allmänna arbeten	6,000: —			
i.) Stadens planteringar	6,000: —			
k.) Mudderarbetet i båt- och fiskarehamnen	3,500: —			
l.) Tvänne nya lyftkranar 15,600: —				
fundament och uppsättning . . . . 2,000: —	17,600: —			
m.) Uppförandet af skjul och plank för frivilliga brandkårens redskap . .	4,132: —	122,236: —		
10:o Diverse oförutsedda utgifter, förslagsvis		10,000: —	239,237	20
IV. *Uttaxerademedelsfonden*:				
Kassakreditivet i Föreningsbanken . .	200,000: —			
provision å detsamma . .	1.500: —			
ränta, förslagsvis . . .	8,000: —	209,500: —		
a.) Skjuts- och Båtsmansvakans medel:				
1:o Båtsmansvakansafgiften för år 1875	576: —			
2:o Entreprenadsumman för skjutshållningen, 15 hästar à 660 mark . .	9,900: —	10,476: —		
b.) Läkare- och Barnmorske medel: aflöning till:				
1 Stadsläkare	1,542: 96.			
2 Barnmorskor à 300 mark . . .	600: —	2,142: 96.		
c.) Lyktmedel:				
1:o Gaskontrollörens arvode . . .	1,000: —			
2:o Belysning af gator och allmänna platser:				
67 st. gaslyktor af 1:sta och 2:dra klassen hållas lysande 2,894 timmar				
Transport	1,000: —	222,118: 96.	382,169	59

Transport		1,000: —	222,118: 96.	382,169	59
50 m. hvardera, timmar	193,953: 50.				
188 st. gaslyktor af 3:dje klassen hållas lysande 1,170 timmar 30 m. hvardera . . .	220,054: —				
205 st. gaslyktor af 4:de klassen, hållas lysande 2,146 timmar 30 m. hvardera . .	440,032: 30.				
2 st. gaslyktor å rådhusgården hållas lysande 2,894 timmar 50 m.	5,789: 40.				
S:a 462 lyktor. S:a t:r	859,830: —				
Summa 859,830 timmar à 5 kub. fot gas i timmen 4,299,150 kub. fot à 8 mark per 1,000 kub. fot	34,393: 20.				
Tillskott genom ökad konsumtion under illuminationer, marknad, eldsvåda eller andra tillfälliga förhållanden, förslagsvis	2,000: —				
Tillskott enligt §§ 31 32 i kontraktet med gaslysningsbolaget till följd af medelmarkegångspriset höjande å råg, förslagsvis . . .	3,500: —	39,893: 20.			
148 stycken terpentinlyktor à 115 mark	17,020: —				
6 st. dito i Esplanaden à 115 mark . . .	690: —				
Transport	17,710: —	40,893: 20.	222,118: 96.	382,169	59

Transport	17,710: —	40,893: 20.	222,118: 96.	382,169 59
Ersättning för tillfällig belysning, förslagsvis	290: —	18,000: —		
Skuld till stadskassan vid 1874 års utgång		14,133: 67.	73,026: 87	
d.) Chaussée-Landsvägs- och Brobyggnadsmedel:				
1:o Enligt Hans Kejserliga Majestäts Nådiga reskript af den 5 Februari 1863 ett års afbetalning till Finlands bank å allmänna statslånet till byggandet af chausséen	5,500: —			
2:o Enligt det af Herr Guvernören i länet under den 26 Januari 1865 för utgifning af chaussée obligationer fastställda reglementet uttaxeras årligen under 40 års tid till amortering och räntebetalningar	7,650: —	13,150: —		
3:o Aflöningar:				
Stadsingeniören, bidrag till aflöning	300: —			
resemedel	150: —			
1 Materialskrifvare . .	300: —			
2:ne under hela året behöfliga arbetare . .	1,800: —	2,550: —		
4:o Underhållet af Chausséen enl. Ingeniörens förslag:				
Hägnader, barrierer, bygg-				
Transport		15,700: —	295,145: 83.	382,169 59

Transport		15,700: —	295,145: 83.	382,169 59
nader och arbetsredskap	1,000: —			
Reparation och renovation af körbanan . .	3,000: —			
Stenbokning	900: —			
Diverse	300: —	5,200: —		
5:o underhållet af allmänna landsvägar enligt Ingeniörens förslag:		2,500: —	23,400: —	
e.) Skolmedel,				
1:o. Hyresmedel till lärarene vid Realskolan:				
1 Rektor	1,200: —			
3 Lärare à 900 mark .	2,700: —	3,900: —		
2:o Aflöning åt Waktmästaren vid samma skola		400: —		
3:o Hyra för skolans lokal	5,000: —			
D:o för ett rum och kök åt Waktmästaren . .	400: —	5,400: —		
4:o Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis		1,400: —		
5:o Inventarier och diverse utgifter, förslagsvis.		2,000: —		
6:o Anslaget till Slöjdskolan i denna stad enligt Stadsfullmäktiges beslut		5,000: —	18,100: —	
V. *Brandkassan*:				
1:o Aflöningar:				
Anslaget till Drätselkontorets aflöning . . .	480: —			
1 Brandmästare lön 3,200: hyresmedel 600:	3,800: —			
1 Underbrandmästare . .	1,000: —			
1 sekreterare	600: —			
Transport	5,880: —		336,645: 83.	382,169 59

Transport	5,880: —		336,645: 83.	382,169 59
1 äldre Sprutmästare . .	660: —			
1 yngre d:o . .	580: —			
60 Brandkonstaplar à 300:	18,000: —			
1 Waktmästare	200: —			
2 Kosthållerskor à 240 m.	480: —			
Arvode för vården och skötsel af brandverkets telegraf	150: —			
2 Sprutmästare, skrifvarehjelp à 40 mark . .	80: —			
Beklädnadshjelp . . .	2,520: —	28,550: —		
2:o Bidrag till Poliskammarens aflöning		15,300: —		
3:o Hyra för upphyrda lokaler för manskapet vid Norra brandtornet . .	2,500: —			
för d:o vid Södra d:o .	3,200: —	5,700: —		
4:o för underhållet af brandverkets hästar:				
4,380 lisp. hö à 1: 13 .	4,949: 40.			
73 tun. hafra à 14: 84 .	1,083: 32.			
för skoning och läkarevård för 12 hästar à 30 m.	360: —			
Medicin, förslagsvis . .	50: —	6,442: 72.		
5:o Eldnings- och lysningsämnen:				
40 f:r björkved à 25: 44.	1,017: 60.			
100 d:o blandved à 17: 99.	1,799: —			
Ljus och olja, förslagsvis	1,200: —	4,016: 60.		
6:o för underhållet af allmänna brunnar:				
Arvode för underhållet af vattenuppfordringsverken	500: —			
för reparationer enligt Ingeniörens förslag .	4,000: —	4,500: —		
Transport		64,509: 32.	336,645: 83	382,169 59

Transport			64,509: 32.	336,645: 83.	382,169 59
7:o för underhållet af brandredskapen:					
1 ny brandspruta enligt brandkommissionens beslut	3,000: —				
för reparationer, förslagsvis	2.000: —		5,000: —		
8:o För gratifikationer och oförutsedda utgifter, förslagsvis			3,000: —		
9:o Skuld till stadskassan vid 1874 års utgång			617: 26.	73,126: 58.	
VI. *Inqvarteringskassan*:					
1:o Hyresmedel till Officerare och Militärs personer för hvilka utrymme saknas uti härvarande kaserner enligt kommendantens i denne stad skriftliga reqvisition och i enlighet med den af Inqvarteringskomitén fastställda beräkningsgrund:					
a.) Distrikts staben:					
1 ogift generallöjtnant .	3,185: 35.				
1 gift generalmajor . .	3,135: 38.				
5 gifta öfverstar à 2,665 m. 40	13,327: —				
1 ogift öfverste . . .	2,135: 35.				
7 gifta stabofficerare à 1,574: 20.	11,019: 40.				
6 d:o subalternofficerare à 1,109: 25: . . .	6,646: 50.				
5 ogifta d:o à 719: 26.	3,596: 50.		43,145: 48.		
b.) Medicinalstyrelsen:					
Hyra för upphyrd lokal åt Chefen	3,500: —				
D:o för kansli lokalen .	2,300: —				
Hyresmedel åt 1 gift statsråd	3,135: 38.				
D:o åt 1 gift subalternofficer	1,109: 25.		10,044: 63.		
Transport			53,090: 11.	409,772: 41.	382,169 59

Transport		53,090: 11.	409,772: 41.	382,169	59
c.) Topograf styrelsen:					
1 gift öfverste	2,665: 40.				
1 ogift stabofficer . . .	1,164: 13.				
11 g:a subalternofficerare	12,201: 75.				
14 ogifta d:o	10,069: 64.	26,100: 92.			
d.) Distrikts artilleri styrelsen:					
Hyra för upphyrd lokal åt Chefen	3,300: —				
D:o för kansli lokalen .	3,000: —				
4 gifta subalternofficerare	4,437: —				
2 ogifta d:o	1,438: 52.	12,175: 52.			
e.) 23:dje artilleribrigaden:					
1 gift statsråd	3,135: 38.				
1 gift öfverste	2,665: 40.				
3 ogifta subalternofficerare	2,157: 78.				
Hyra för kansli lokalen .	2,100: —	10,058: 56			
f.) 2:dra och 3:dje artilleribatteriet:					
2 gifta öfverstar . . .	5,330: 80.				
1 gift subalternofficer .	1,109: 25.				
11 ogifta d:o	7,911: 86.	14,351: 91.			
g.) Ingeniörstyrelsen:					
Hyra för upphyrd lokal åt Chefen	3,400: —				
D:o för kansli lokalen .	3,500: —				
1 ogift öfverste . . .	2,135: 35.				
1 ogift kollegiråd . . .	2,135: 35.				
2 gifta stabofficerare . .	3,148: 40.				
5 gifta subalternofficerare	5,546: 25.	19,865: 35.			
h) Styrelsen för kronobyggnaderne:					
Hyra för kansli lokalen .	1,400: —				
1 gift öfverste	2,665: 40.				
1 gift hofråd	1,574: 20.				
4 gifta Subalternofficerare	4,437: —	10,076: 60.			
i.) Staben för 23:e infanteri division:					
Hyra för upphyrd lokal åt Divisions chefen . .	3,000: —				
Trausport	3,000: —	145,718: 97.	409,772: 41.	382,169	59

Transport	3,000: —	145,718: 97.	409,772: 41.	382,169	59
1 gift Statsråd . . .	3,135: 38.				
1 gift Öfverste . . .	2,665: 40.				
3 ogifta Subalternofficerare	2,157: 78.	10,958: 56.			
k.) 90:de Onega Infanteri regementet:					
1 gift Generalmajor . .	3,135: 38.				
1 gift Kollegiråd . . .	2,665: 40.				
2 gifta Stabofficerare .	3,148: 40.				
17 d:o Subalternofficerare	18,857: 25.				
22 ogifta d:o	15,823: 72:	43,630: 15.			
l.) Krigs hospitalet:					
2 gifta Statsråd . . .	6,270: 76.				
1 gift Kollegiråd . . .	2,665: 40.				
2 gifta Stabofficerare .	3,148: 40.				
2 ogifta d:o .	2,328: 26.				
4 gifta Subalternofficerare	4,437: —				
3 ogifta d:o	2,157: 78.	21,007: 60.			
m) Öfver Krigs Domstolen:					
1 gift Generalmajor . .	3,135: 38.				
1 gift Öfverste . . .	2,665: 40	5,800: 78.			
n.) Junkarskolan:					
6 gifta Subalternofficerare		6,655: 50.			
o.) Intendentstyrelsen:					
Hyra för upphyrd lokal åt Chefen	3,000: —				
D:o för kansli lokalen .	5,300: —				
1 ogift Statsråd . .	2,705: 37.				
1 gift Kollegiråd . . .	2,665: 40.				
8 gifta Stabofficerare .	12,593: 60.				
6 d:o Subalternofficerare	6,655: 50.				
5 ogifta d:o .	3,596: 30.	36,516: 17.			
p.) Gens d'armes styrelsen:					
Hyra för upphyrd lokal åt Chefen	3,500: —				
D:o för kansli lokalen .	1,200: —				
1 gift Subalternofficer .	1,109: 25:	5,809: 25.			
Transport		276,096: 98.	409,772: 41.	382,169	59

Transport			276,096: 98.	409,772: 41.	382,169 59
q.) Proviant magasinet:					
1 gift Kollegiråd . . .	2,665: 40.				
För ett kanslirum . . .	240: —	2,905: 40.			
r.) Kosack-kommandot:					
1 gift Subalternofficer .	1,109: 25.				
1 ogift d:o .	719: 26.				
För ett Kanslirum . .	240: —	2,068: 51.			
s) Lokala kommandot:					
1 gift Stabofficer . . .	1,574: 20.				
För ett Kanslirum . .	240: —				
Hyra för upphyrd lokal åt Kommandot	5,000: —	6,814: 20.			
t.) Kommendantstyrelsen:					
1 gift Subalternofficer .	1,109: 25.				
1 ogift d:o, under krigsrätt	359: 63.				
6 underofficerare och skrifvare med hustrur och barn	1,016: 46.	2,485. 34.			
u.) Finska kaderekipaget:					
1 gift Subalternofficer .	1,109: 25.				
1 ogift d:o .	719: 26.				
För ett kanslirum . . .	240: —	2,068: 51.			
2:o Hyra för upphyrda lokaler:					
För fyra gifta officerare .	4,500: —				
Qvarter för resande offic.	2,000: —				
För Judiska synagogan .	700: —				
„ Muhamedanska bönehuset	1,100: —				
Särskilda rum för gifta skrifvare och underbefäl som icke åtnjuta kronoqvarter, enl. kontrakter tillsammans . .	11,860: —	20,160: —			
3:o Extra inqvartering förslagsvis		5,000: —			
Transport			317,598: 94.	409,772: 41.	382,169 59

Transport		317,598: 94.	409,772: 41.	382,169 59
4:o Aflöningar:				
Anslaget till Drätselkontorets aflöning . . .	3,000: —			
1 sekreterare	600: —			
1 Inqvarteringsmästare .	1,200: —			
1 Translator	300: —			
1 Waktmästare, arvode 600: stöfvelpen. 40.	640: —	5,740: —		
5:o Eldnings- och Lysningsämnen.				
350 famn. björkved à 26:	9,100: —			
230 „ barrved à 22:	5,060: —			
2,000 skålp ljus à 65 p.	1,300: —	15,460: —	338,798: 94.	748,571 35
			Summa utgifter	1,130,740 94
Inkomster:				
I. *Aflöningsfonden*:				
Med ledning af stadens räkenskaper för föregående år anses nedannämnda afgifter böra upptagas till följande belopp:				
1:o Hamnmedel:				
a.) Hamnpenningar		38,000: —		
b.) Fiskevattens penningar		500: —	38,500: —	
2:o Tolag, Mätarepenningar:			7,000: —	
3:o Arrendemedel:				
a.) Arrende för utarrenderade jordlägenheter		69,000: —		
b.) Hemmansräntor		2,443: 57.		
c.) Qvarnränta		490: 46.		
d) Sjöbod afgift		17: 28.	71,951: 31.	
4:o Tomtören:			2,097: —	
5:o Tomtarrenden:			9,464: —	
6:o Bura- och Antagningsafgifter:			5,000: —	
7.o Sakörsmedel:				
a.) Stadens andel i sakören		1,200: —		
b.) Kronans andel, till staden donerad		4,000: —	5,200: —	139,212 31
			Transport	139,212 31

				Transport	139,212 31
II. *Byggnadsfonden.*					
Anslaget från Aflöningsfonden, enligt stat					2,285 72
III. *Enskildamedelsfonden:*					
1:o Hamnmedel:					
a.) Wågpenningar		1,300: —			
b.) Kokhusafgifter		3,600: —			
c.) Bropenningar		17,500: —			
d.) Broupplastningspenningar . . .		2,700: —			
e.) Packare	d:o . . .	560: —			
f.) Wräkare	d:o . . .	150: —			
g.) Parmmätare	d:o . . .	1,710: —			
h.) Barlast	d:o . . .	50: —			
i.) Marknads	d:o . . .	700: —	28,270: —		
2:o Tolagsmedel:					
a.) Ordinarie tolag		60,000: —			
b.) Wågpenningar		150,000: —			
c.) Transito hyresmedel		400: —			
d.) Broupplastningspenningar . . .		9,000: —	219,400: —		
3:o Arrendemedel:			3,000. —		
4:o Auktionsprovision:			600: —		
5:o Ingående räntor:			800: —		
6:o Mångleri afgift:			3,000: —		
7:o Grönsaksförsäljningsafgift:			500: —		
8:o Bodhyror:			5,000: —		
9:o Gerningsören:			500: —		
10:o Förskottsvis utbetalte medel som böra fonden ersättas:					
För Folkskolornas behof		14,000: —			
För reparationer i folkskolans hus vid Kaserntorget		3,628: 20			
Den del af kostnaden för omläggning af Norra Esplanadgatan som bör af vederbörande gårdsegare ersättas .		13,650: —	31,278: 20.		292,348 20
				Transport	433,846 23

	Transport	433,846	23
IV. *Uttaxerademedelsfonden*:			
a.) Skjuts- och Båtsmansvakansmedel:			
Hyrkuskafgift, förslagsvis för 150 hästar à 24 mark	3,600: —		
b.) Chaussée- Landsväga- och Brobyggnadsmedel:			
Chaussée arrendet	15,400: —		
c.) Skolmedel:			
Statens bidrag till aftonskolan	1,200: —		
V. *Inqvarteringskassan*:			
Militiefondens bidrag, enligt Kejs. Senatens beslut af d. 17 Nov. 1875. . 120,000: —			
Tolagsmedel, förslagsvis . . . . . 30,000: —	150,000: —	170,200	—
Summa inkomster		604,046	23
Sammandrag:			
Utgifter:			
Aflöningsfonden	138,432: 39.		
Byggnadsfonden	4,500: —		
Enskildamedelsfonden	239,237: 20.	382,169	59
Behållning i stadskassan		51,676	64
Summa *Fmf.*		433,846	23
Inkomster:			
Aflöningsfonden	139,212: 31.		
Byggnadsfonden	2,285: 72.		
Enskildamedelsfonden	292,348: 20.	433,846	23
Summa *Fmf.*		433,846	23
Sammandrag öfver de öfrige fonderne:			
Utgifter:			
Skulden till Föreningsbanken		209,500	—
Skjuts- och Båtsmansvakans medel	10,476: —		
Läkare och barnmorske medel	2,142: 96.		
Lyktmedel	73,026: 87.		
Transport	85,645: 83.	209,500	—

Transport	85,645: 83.	209,500	—
Chaussée- landsväga- och brobyggnadsmedel . . .	23,400: —		
Skolmedel	18,100: —		
Brandkassan	73,126: 58		
Inqvarteringskassan	338,798: 94.	539,071	35
Förslagsvis beräknad afkortning		10,000	—
Summa Fmk.		758,571	35
Inkomster:			
Skjuts- och Båtsmansvakansafgift	3,600: —		
Chaussée- landsväga- och brobyggnads medel . . .	15,400: —		
Skolmedel	1,200: —		
Inqvarteringskassan	150,000: —	170,200	—
Återstoden bör uttaxeras med		588,371	35
Summa Fmk.		758,571	35

Helsingfors stads Drätselkontor, den 19 November 1875.

Wilhelm Dittmar.

Budget förslag för 1876 års allmänna arbeten.

	Finska Mark.	
1. Mudderarbetet i Södernäs jemte prålmarnes underhåll och de för fyllningsarbetet vid Södernäsviken erforderliga arbeten tillsammans . . . . . 16,000: —	16,000	—
2. *Norra Esplanadgatan.* Återstående delen af trottoiren, hvartill planstenar till något rimligt pris icke kunnat anskaffas under arbetets pågående, (såvidt nämnde plansten icke ännu under den innevarande höst pågående leveransen anskaffas), 480 □ alnar färdig lagda à 9 *Fmk*:	4,320	—
Liqvidation för jernstakettet, som i anledning af derå Herrar Osberg & Bades verkstad timade branden icke under innevarande år kunde complett uppställas, sker med de härför i budget för år 1875 anslagna ännu odisponerade medel		
3. *Kanal under Andréegatan.* Densamma är af dervid liggande gårdar starkt anlitad och medför betydliga qvantiteter orent s. k. slask-vatten, fortsättningen öfver torget i förening med fyllningsarbetet, som närmast skulle afse kanalens skyddande emot kälan, torde derföre vara nödvändig och erfordrar för 90 sträckfamnar kanal à 20 *Fmk*:	1,800	—
För fyllningsarbetet förslagsvis	3,500	—
I enlighet med anslaget för år 1875.		
4. Fyllning och förberedning af *gatläggningen å Jernvägstorget.* Arbetet var upptaget i 1875 års budget med . . . har dock icke kunnat verkställas, emedan fyllnings materialets transport, som af jernvägsstyrelsen öfvertagits, till följe utaf omfattande arbeten inom jernvägens egna områden under innevarande år icke kunnat verkställas.	9,000	—
Transport *Fmk*:	34,620	—

	Transport *Fmf.*	34,620	—
5.	*Sprängning och planering* af oreglerade gator enl. Nådigt fastställd Stads-plan, förslagsvis	15,000	—
6.	*Stadens byggnads materialier.* Trottoir- tuktadsten förslagsvis	6,000	—
	Trädvirke i reserv förslagsvis	8,000	—
	Underhåll af större arbetspieser och deras complettering, anskaffandet af cement, kalk, spik m. m. hvilka sedermera påföras de olika med deras användande verkställda arbeten eller såsom i behåll varande upptagas i inventarie längden	4,000	—
7.	*Stadens allmänna bygnader*: förslagsvis	4,500	—
8.	*Underhåll af stadens gator,* underjordiska kanaler, quaier m. m. med afseende å behöfliga större reparationer å de af träd uppförda landningsbroar vid södra hamnen förslagsvis	11,000	—
9.	*Stadens allmänna arbeten*, nattvakt, underhåll af plank, vägar inom staden, arbetsverktyg, vedmått, klappbryggor, städning å materialgården, afstjelpningsställen m. m. förslagsvis	6,000	—
10.	*Stadens planteringar* förslagsvis inkl. underhåll af bänkar staketter m. m	6,000	—
11.	*Forsby hemmans vägalott*	800	—
12.	*Allmänna landsvägar*	2,500	—
13	*Mudderarbetet* i båt och fiskare hamnen, att verkställas under vintern	3,500	—
	Till följe af här genom åtskilliga kanaler ansamlad orenlighet, särdeles nödvändigt.		
14.	*Tvenne lyftkranar enl. deröfver* lemnadt förslag af den 20 Juli *a. c.* . . . . . 15,600: —		
	Fundament och uppsättning à 1000 2,000: —	17,600	—
15.	*Återstående delen af* remontarbetet i Folkskolegården vid Kaserngatan	6,483	60
16.	*Uppförandet af skjul & plank* för Frivilliga Brand Corpsen, förslag af den 30 april *a. c.*	4,132	—
17.	*Chaussée underhåll.* Bidrag till Ingeniörens lön . . . . . 300: —		
	Transport *Fmf.*	130,135	60

		Transport *Fmk.*	130,135	60
	Ingeniörens resemedel	150: —		
	Materialförvaltare , ...	300: —		
	2 under hela året behöfliga arbetare för renhållning af chausséen	1,800: —		
	Hägnader, barrierbyggnader och arbetsredskaper förslagsvis	1,000: —		
	Diverse	300: —		
	Reparation och renovation af körbanan jemte tillsyn	3,000: —		
	Stenbokning	900: —	7,750	—
18.	*Brand Commissionen.*			
	Underhåll af Stadens allmänna brunnar, Brandtornen m. m. förslagsvis		4,000	—
19.	Ingeniör-Kontoret, skrif oeh ritnings Materialier, instrumenter m. m. inberäknadt biträde vid mätningar & ritningar m. m.		2,000	—
20.	Bokhållare och Materialförvaltare		1,700	—
		Summa *Fmk.*	145,585	60

Helsingfors, den 5 November 1875.

C. Reuter.

Helsingfors stads Fattigkassas utgifts förslag för år 1876.

		Finska mark.	
Ordinarie utgifter.			
Ständiga understöd	42,000: —		
Tillfälliga d:o	3,000: —		
Kosthållning	18,000: —		
Ved	5,000: —		
Beklädnad	2,000: —		
Sjukvård	5,000: —		
Dårvård	2,500: —		
Medikamenter	2,500: —		
Inventarier	1,000: —		
Hästfoder	800: —		
Arrende för Edet	300: —		
Brandstods afgifter	400: —		
Aflöningar	13,600: —		
Arvode till Revisorerne	300: —		
Honorarium för räkenskaperne	200: —		
Pension till förre Fattighusinspektorn Eklund	500: —		
Diverse	5,000: —	102,100	—
Af räntorna på donerade medel:			
Till folkskolorna, 1875 års ränta på Kaptenen Wilhelm Elgs donation	2,042: 76.		
Pensioner till särskilda personer	2,776: 55.		
Till Fruntimmersföreningen, 1875 års ränta på särskilda donationer	452: 57.	5.271	88
Extra utgifter:			
Tillbyggnad vid Fattig- och Arbetsgården, enligt Stadsfullmäktiges beslut den 5 November 1875	50,000: —		
Kostnader för extra sjukvård	10,000: —	60,000	—
Till oförutsedda behof upptages		10,000	—
	Summa *Fmk.*	177,371	88

Helsingfors, den 20 November 1875.

På Fattigvårdsdirektionens vägnar:

Otto Höijer.

G. A. Wendell.

Helsingfors stads Fattigkassas inkomst förslag för år 1876.

		Finska mark.	
Enär till Fattigkassans nuvarande behållning, utgörande i kontant och på löpande räkning 30,466 mark 22 penni, utlånade kapitaler 100,329 mark 20 penni och räntebärande obligationer 102,304 mark 54 penni eller tillsammans 233,099 mark 76 penni, lägges påräknade inkomster intill 1875 års utgång med omkring 7,000 mark, så uppkommer en tillgång af	240,000: —		
Då derifrån afdrages utgifterne under återstoden af innevarande år med circa 17,000 mark samt donerade medlens belopp 152,000 mark tillsammans	169,000: —		
så uppstår en disponibel behållning till den 1 Januari 1876 af		71,000	—
Påräknade inkomster år ***1876.***			
Räntor på utlånade kapitaler	6,000: —		
Dito på obligationer	4,000: —		
Dito för medel på löpande räkning	300: —		
Bouppteckningens procenter	3,000: —		
Andel i böter	1,000: —		
Gåfvor för burskap	500: —		
Biljard afgifter	200: —		
Afgifter för lustbarheter emot entrée	3,500: —		
Månadtliga afgifter af utländingar	700: —		
Ersättning för underhållet m. m. af särskilda personer	1,300: —		
Kollekt medel	300: —		
Afgifter af i Ryssland vistande personer	1,500: —		
För arbeten af fattighjon	500: —		
Af uttaxerade utestående afgifter torde inflyta	1,000: —	23,800	—
Summa Finska mark		94,800	—

Uti följande till en del af Fattigvårdsdirektionen förvaltade, ehuru till Fattigvården icke hörande Fonder finnas för närvarande nedanstående behållningar:			
Feberlasaretts fonden.			
Kontant	88: 94		
Räntebärande obligationer	9,251: —		
Utlånade kapitaler	6,000: —	15,339	94
Enär den till minne af Hans Kejserliga Höghet Nicolai Alexandrovitsch subskriberade och i sistnämnde belopp ingående fond afdrages med		10,000	—
så återstår en disponibel behållning af		5,339	94
Folkskole fonden.			
På Löpande räkning och kontant	8,153: 82.		
Räntebärande obligationer	21,948: 19.		
Rester af uttaxerade medel	1,416: 11.	31,518	12

Styrelserna för Feberlasarettet och Folkskolorna torde hvardera för sig böra afgifva utgifts- och inkomst-förslager, emedan Fattigvårdsdirektionen icke eger grund för pröfning af deras utgifter och inkomster för år 1876.

Helsingfors, den 20 November 1875.

På Fattigvårdsdirektionens vägnar;

Otto Höijer.

G. A. Wendell.

Uppgift

öfver

såväl de för folkskolornas i Helsingfors behof under kalender året 1876 erforderliga utgifter som de inkomster dessa skolor under samma tid hafva att påräkna.

	Finska mark.	
Utgifter:		
Af det belopp, Fmk. 62,000: —, som, enligt fastställd budget, pröfvats erforderligt för folkskolornas behof under tiden från den första Juli detta år intill den sista Juni 1876, torde vid innevarande års slut hafva åtgått Fmk. 30,970: —, så att för Januari—Juni månader år 1876 skulle återstå	31,030	—
Under Juli—December månader år 1876 torde för skolorna erfordras	32,000	—
Summa utgift Fmk.	63,030	—
Inkomster:		
Statsbidrag	16 000	—
Ränta från Elgska donationen	2,042	76
Elevers skolafgifter	2,000	—
För elevernas handarbeten	557	24
Skilnad att betäckas från stadskassan	42,430	—
Summa inkomst Fmk.	63,030	—

Helsingfors, den 18 November 1875.

På Folkskoldirektionens vägnar:

Carl Gust. Borg

H. L. Melander.

Uppgift öfver de utgifter som under år 1876 komma att behöfvas för Feberlasarettet:

Lasarettets hyra	Fmk.	3,500
D:o ved	„	600
D:o upplysning	„	100
De sjukas kost	„	3,000
D:o tvätt	„	150
D:o medicin	„	1,200
Tjenstpersonalens löner	„	2,070
Diverse utgifter	„	1,200
	S:a Fmk.	11,820
Inkomster för sjukvård		200
	Saldo Fmk.	11,620

Helsingfors, d. 20 Nov. 1875.

C. A. Ekman.

Sammandrag öfver Helsingfors stads utgifter och inkomster för år 1876, såvidt desamma utgöra föremål för taxering.

		Finska mark.	
Utgifter:			
Enligt Drätselkontorets förslag		758,571	35
„ Fattigvårds Direktionens förslag		177,371	88
„ Folkskol Direktionens „	63,030: —		
„ Stadsingeniörens förslag till reparation af folkskolans hus vid Kaserngatan	6,483: 60.		
„ Skuld till Stadskassan	17,628: 20.	87,141	80
„ Direktionens för feberlasarettet förslag		11,820	—
Summa utgifter		1,034,905	3
Inkomster:			
Behållning den 1 Januari 1876.			
Uti fattigkassan	71,000: —		
„ Folkskolefonden, enligt uppgift i fattigvårds Direktionens förslag	31,518: 12.		
„ Feberlasarettsfonden, enligt uppgift i samma förslag	5,339: 94.	107,858	6
Påräknade inkomster enligt Drätselkontorets förslag	170,200: —		
Dito enligt Fattigvårds Direktionens förslag . .	23,800: —		
Dito enligt Folkskol Direktionens „ . .	20,600: —		
Dito enligt Direktionens för feberlasarettet förslag	200: —	214,800	—
Återstår att uttaxeras:			
för Stadskassan	588,371: 35.		
„ fattigvården	82,571: 88.		
„ folkskolan	35,023: 68.		
„ feberlasarettet	6,280: 6.	712,246	97
Summa inkomster		1,034,905	3

Helsingfors Rådhus, den 27 November 1875.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

Wilhelm Dittmar.

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

№ 43.

Utskottsbetänkande angående det af Magistraten uppgjorda utgifts- och inkomstförslag för år 1876 i Helsingfors stad.

Jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 4 December 1875 har Utskottet fått emottaga en af Magistraten till Stadsfullmäktige afläten skrifvelse, så lydande:

"Magistraten
i
Helsingfors,
den 27 November 1875.
№ 167.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Jemte det Magistraten, i anledning af stadgandet uti 59 § af Kejserliga Förordningen angående kommunalförvaltning i stad, gifven den 8 December 1873, har äran till Herrar Stadsfullmäktige härmed öfverlemna ej mindre af Drätselkontoret samt Direktionen för fattigvården, folkskolorna och feberlasarettet i denna stad uppgjorda särskilda förslag öfver utgifter och inkomster för år 1876 än ett af Magistraten på grund af dessa förslag uppgjordt sammandrag samt ett till Drätselkontorets berörde förslag hörande, af t. f. Stadsingeniören Konrad Reuter afgifvet förslag öfver allmänna arbeten i staden för sistsagde år, får Magistraten tillika meddela, att för bestridande af innevarande års utgifter från stadskassans Uttaxerade medels fond användts, förutom det i Drätselkontorets förslag upptagne kassakreditiv stort tvåhundratusen mark, äfven Enskilda medels fondens behållna inkomst under året, till följd hvaraf och då Enskilda fondens tillgångar icke få användas till bestridande af utgifter, som böra hos kommunens medlemmar uttaxeras, Uttaxerade medels fonden står i skuld till Enskilda medels fonden för det belopp, som af sistsagde fonds inkomster sålunda användts; dock som denna skuld först vid uppgörandet af detta års bokslut kan till beloppet bestämmas och uttaxeringen för året skulle blifva för mycket betungande om sagde skuld komme att deri ingå, har det ansetts lämpligast att skulden först nästkommande år uttaxeras.

På Magistratens vägnar:

August Åkerberg.

Bengt Stenius."

Och var berörda skrifvelse åtföljd af deri omförmälda förslag och sammandrag, hvilka särskildt till tryck befordrats och till Stadsfullmäktige utdelats.

Då Utskottet nu går att afgifva betänkande i denna vigtiga fråga, anser Utskottet det vara nödigt att främst ur Kejs. Förordningen om kommunalförvaltning i stad, gifven d. 8 December 1873, i korthet anföra och sammanställa de stadganden, som inverka på frågan och gifva den en från föregående lika beskaffade ärenden delvis afvikande prägel. — Nämnda förordning innehåller i sådant afseende följande bestämningar. All stadens egendom skall, der ej annorlunda stadgadt är, anses såsom tillgång till betäckande af stadens gemensamma utgifter. Till bestridande af utgifter, som utöfver dessa tillgångar erfordras, äro kommunens medlemmar underkastade beskattning, så vidt derigenom icke intrång göres i de kommunala rättigheter och förpligtelser, som enligt grundlag eller privilegier med grundlagshelgd särskildt tillkomma vissa medlemmar af kommunen. För att gifva kommunen en öfverblick öfver dess finansiella ställning och särskildt en måttstock för denna beskattning, åligger det Magistraten att årligen, med ledning af upplysningar från Drätselverket och stadens för vissa förvaltningsgrenar tillsatta särskilda bestyrelser, uppgöra ett utgifts- och inkomstförslag för nästföljande år. Utgiftsförslaget bör upptaga förfallande skulder och beslutade utgifter, äfvensom utgifter som föreslås och förslagsvis ett penningebelopp för oförutsedda behof. Inkomstförslaget bör innehålla löpande årets behållning, beviljade och eljes inflytande inkomster, äfvensom förslag till anskaffande af det bristande beloppet. Förslagen skola af kommunen pröfvas, de föreslagna utgifterna till större eller mindre del afslås eller beviljas samt sättet för bristens fyllande bestämmas. Derefter öfverlemnas förslagen jemte besluten derom till Magistraten, som har att deri införa beslutna ändringar och tillägg samt låta Drätselverket upprätta behörig debiterings- och uppbördslängd. Hvad sålunda beviljats att under nästföljande år uppbäras anses för det löpande årets utskylder. — Det väsendtliga i kommunens behandling af utgifts- och inkomstförslagen blir sålunda *beviljandet* af föreslagna utgifter och medel för dessa. Den regelbundna formen för detta beviljande måste anses vara omedelbar beskattning i form af uttaxering, men så vidt de beslutade utgifterna öfverstiga sedvanliga underhålls- och remontkostnader kunna och böra de naturligtvis genom anlitande af krediten fördelas jemväl å framtiden. Det beviljade uttaxeringsbeloppet fördelas på kommunens medlemmar efter deras skattören, med iakttagande likväl att en del skattören af ofvan antydd orsak kan vara befriad från beskattning för vissa ändamål. För att kommunens medlemmar vid taxeringsbeloppets fastställande skola kunna veta, en hvar den andel deraf, som kommer att falla på hans lott, vore det således nödigt att känna ej allenast hela antalet skattören för året inom kommunen, utan äfven beloppet af skattören, som äro från en eller annan skattetitel befriade.

Före införandet af gällande förordning om kommunalförvaltning för städerna uppgjordes årligen under förra hälften af året stadens utgifts- och inkomstförslag för samma år, och hvad då beviljades att under året uppbäras ansågs såsom sagde års utskylder. Enligt berörda förordning åter borde utgifts- och inkomstförslaget

för detta år hafva uppgjorts i December månad år 1874; men, som förordningen då ännu icke trädt i tillämpning, hafva några sådana förslag för året icke varit uppgjorda. Vid sådant förhållande, och då enligt ännsagda förordning det för nästföljande år beviljade anses såsom löpande årets utskylder, kan det icke undvikas att kommunens medlemmar för innevarande år måste under loppet af nästa år draga bördan af kommunens utgifter under begge åren, för så vidt dessa utgifter äro afsedda att genom omedelbar uttaxering betäckas. Någon allmän orättvisa innebär likväl detta förhållande icke; ty kommunens medlemmar hafva i stället under innevarande år icke undergått någon beskattning för årets utgifter; och skilnaden blir ingen annan, än att de under ett år, det nästkommande, få till större eller mindre del erlägga hvad som eljes under tvenne år skulle uppburits. Endast den, som vid innevarande års slut kommer att från kommunen afgå, kunde klaga öfver obillighet, i ty att han måste erlägga utskylder till kommunen jemväl för nästa år, då han måhända redan tillhör en annan kommun; men äfven för honom är orättvisan i hufvudsak endast skenbar, ty, i hvilken stadskommun i landet han än inträder, kommer han först under år 1877 att erlägga nästa kommunalutskylder, eller vid samma tid, då medlemmarne i Helsingfors kommun åter skola erlägga utskylder, de der då såsom 1876 års anses.

Såsom redan nämndes hafva kommunens medlemmar under innevarande år icke beskattats för årets utgifter. En följd deraf har naturligtvis blifvit att utgifterna öfverstigit inkomsterna, att, på sätt Magistratens ofvan intagna skrifvelse jemväl framhåller, en brist i stadens kassa uppstått. Till en del är denna brist endast skenbar, i ty att en af stadens — jemlikt den 21 Augusti 1856 nådigt fastställd, ännu gällande reglering för dess drätselverk — för särskilda, bestämda ändamål afsedda fonder, den s. k. enskildamedelsfonden, förskjutit största delen af sin under en följd af år samlade behållning till bestridande af utgifter, som bort genom taxering bestridas. Till en annan del är deremot bristen betäckt genom krediten, i form af ett kassakreditivlån, stort 200,000 mark, hvilket Magistraten på grund af Stadsfullmäktiges den 29 sistlidne Maj fattade beslut för ändamålet upptagit. För fyllande af den förra delen af bristen upptager i fråga varande utgifts- och inkomstförslag endast tre poster, nemligen en skuld från brandkassan till enskildamedelsfonden å 617 mark 26 penni, en annan skuld från lyktmedelskassan till sagde fond å 14,133 mark 67 penni samt ur samma fond för folkskolornas behof förskottsvis utbetalade 17,628 mark 20 penni, som böra fondens ersättas. Den senare delen af bristen åter, eller kassakreditivlånet, ingår i sin helhet i förslaget såsom en utgiftspost från medel, som skola genom taxering uppbringas.

För att bereda Stadsfullmäktige tillfälle att så noggrant som möjligt bedöma storleken af omförmälda brist och beskaffenheten af de utgifter, som föranledt densamma, har utskottet af Stadskamreraren Dittmar, hvilken äfven i öfrigt tillhandagått utskottet med värdefulla upplysningar, införskaffat en till den 11 innevarande December på effektiva förhållanden grundad och för återstoden af året

förslagsvis uppgjord tablå öfver stadens under Drätselkontorets förvaltning stående inkomster och utgifter under året, uppställda i sammandrag under skilda titlar. För vinnande af jemförelsepunkter har utskottet vidare på grund af i fråga varande budgetsförslag och de af utskottet nedanföre deri föreslagna tillägg och ändringar uppgjort en likartad tablå för år 1876. Till dessa tablåer, hvilka betänkandet bifogas, *) har dessutom lagts en öfversigt af den ungefärliga ställningen vid innevarande års slut. I den i början af året till Stadsfullmäktige afgifna öfversigten af stadens finansers tillstånd (betänk. N.o 14) finnes slutligen en tablå och öfversigt för år 1874. — Af dessa handlingar synes främst, att utgifterna i stadens kassa för året komma att öfverstiga inkomsterna med 412,653 mark 53 penni. Vidare framgår det — och detta är en ganska vigtig omständighet — att särskilda af stadens samlade, disponibla kapitaltillgångar undergått en kännbar minskning, att staden således direkte tärt på sina kapital. Sålunda egde ensamt enskildamedelsfonden vid årets början en behållning af 210,140 mark 53 penni, under det att hela behållningen vid årets slut kommer att vara reducerad till 95,515 mark 37 penni. Vid jemförelse af de särskilda tablåerna inhemtas slutligen, att utgifterna under innevarande år varit snarare små än stora. Det torde äfven vara Stadsfullmäktige bekant, att under året några sådana utgifter icke påkallats, som kunde anses öfverstiga vanliga underhålls- och remontkostnader: snarare torde årets utgifter i detta afseende varit nog knappa.

Vid sådant förhållande synes anledning icke förefinnas, att genom bibehållande af det förskott och kassakreditivlån, hvarigenom bristen i årets inkomster fyllts, på framtiden öfverflytta bördan att betala en del af årets utgifter — hvilket beträffande sagda lån, som den 1 Juni 1876 till betalning förfaller, lätteligen kunde ske genom omsättning. Jemte det utskottet således anser det vara i allo rättvist, ja oeftergifligt, att, på sätt i förevarande budgetförslag jemväl skett, det i form af kassakreditiv upptagna lånet 200,000 mark till återbetalning under nästa år bland utgifter uppföres, anser utskottet dock, i likhet med Magistraten, skäligt vara att den genom förskott ur enskildamedelsfonden betäckta bristen, för så vidt den i budgetsförslaget icke intagits, först vid uppgörande af nästa budget må komma under öfvervägande. Då utskottet ansett sig böra förorda denna eftergift af förut berörda grunder för en regelbunden förvaltning af stadens finanser, har utskottet ledts af tanken på drygheten i hvarje händelse af den i budgetförslaget upptagna beskattningen genom taxering, hvilken, om äfven delvis hänförande sig till tvenne år, likväl komme att under en jemförelsevis kort tid uppbäras. Någon orättvis tunga anser utskottet härigenom icke heller drabba kommunens framtida medlemmar, ty dessa komma väl till största delen att utgöras af nuvarande medlemmar eller deras rättsinnehafvare, hvilka sålunda få ersätta en åtnjuten temporär lindring; de till kommunen under tiden inflyttade medlemmarne åter hafva

*) Tidens knapphet medger likväl ej utdelning af dem förr än den 17 dennes.

deremot kunnat och bort förskaffa sig kännedom om kommunens finansiella ställning och sålunda bedöma om fördelarna af inflyttningen motväga olägenheterna af en dryg beskattning. Endast om antalet från kommunen afgående medlemmar skulle komma att öfverstiga antalet af inflyttade, och detta förhållande skulle finnas ega sin grund i den åtnjutna skattelindringen och den befarade skatteökningen, såvidt denna vore en följd af den förra, endast i detta fall kunde man tala om en orättvisa mot öfriga skattdragande. Men dessa beräkningar äro vanskliga och böra i ingen händelse få inverka på ett vigtigt beslut. — Dessutom har utskottet ansett det icke helt och hållet böra förbises, att en icke ringa del af de jemlikt ofvanberörda förordning numera i kommunen skattdragande förut varit från särskilda utskyldstitlar befriade, i betraktande hvaraf det synts önskvärdt att desse skattskyldige till en början icke alltför mycket betungades, innan de blifvit mera förtrogna med sina nya skyldigheter och rättigheter inom kommunen. Slutligen har utskottet äfven föreställt sig möjligheten deraf att enskildamedelfondens besparade tillgångar framdeles komme att till större eller mindre del indragas inom sferen af de kapitaltillgångar, öfver hvilka staden eger en friare förfogningsrätt, hvarigenom den skenbara bristen i stadens kassa delvis af sig sjelf komme att utplånas.

Den af utskottet sålunda omfattade delen af i fråga varande budgetförslag står likväl i närmaste sammanhang med den omständigheten att i budgetförslaget något lån bland föreslagna inkomster icke uppförts; ty i motsatt fall, eller om merberörda kassakreditivlån eller andra i förslaget upptagna utgifter komme att genom nytt lån betäckas, skulle ett beslut att under nästa år återbetala en del af innevarande års brist sakna all betydelse: resultatet blefve endast en omsättning af lånet, en fortvaro af bristen. Jemte det utskottet sålunda förordat lånets återbetalande, anser sig utskottet böra fasthålla dervid att något nytt lån i inkomstförslaget icke uppföres.

Utskottet, som ansett sig böra inledningsvis framhålla ofvan stående synpunkter i en vigtig del af förevarande ärende, förbehåller sig att nedanföre, i sammanhang med frågan om taxeringsbeloppet, framställa förslag till beslut i förberördt sylte. Emellertid öfvergår utskottet till en närmare granskning af sjelfva budgetförslaget. Dervid torde de enskilda posterna i allmänhet icke behöfva närmare motiveras. Endast der de icke nog tydligt angifva utgiftens eller inkomstens beskaffenhet, eller eljes fordra förklaring och skäl, har utskottet ansett sig böra i korthet beröra desamma. Likaså har med några ord angifvits skälen till särskilda af utskottet föreslagna tillägg och förändringar.

Utgifter:

Beträffande först utgifterna ur aflöningsfonden äro de under 1:o—5:o uppförda i enlighet med gällande aflönings- och pensionsstat med tillägg af de under innevarande år beviljade dyrtidsarvoden. Bland de öfriga utgifterna anser utskot-

tet sig böra särskildt upplysa, att den med 1,000 mark förslagsvis upptagna posten för allmänna arbeten afser behöfliga reparationer å restaurationspaviljongen i Lilla esplanaden och å värdshusbyggnaderna i Kaisaniemi. — Utgifterna ur byggnadsfonden åter afse underhållet af särskilda bland stadens öfriga byggnader, såsom rådhuset med fl., och synas icke vara för högt tilltagna. Utskottet föreslår:

> att utgifterna ur aflöthings- och byggnadsfonderna måtte i budgeten i enlighet med förslaget upptagas.

Emot utgifterna ur enskildamedelsfonden har utskottet i allmänhet icke heller funnit skäl till anmärkningar. Likväl bör framhållas, att aflöningen för sekreteraren hos Stadsfullmäktige, 4,000 mark, var på försök bestämd endast för ett års tid, räknadt från den 1 Februari innevarande år. På grund af den erfarenhet, som beträffande denna befattnings arbetsdryghet hittills vunnits — och under nästa år torde i anseende till fortfarandet af många vidlyftiga organisations- och andra arbeten inom särskilda utskott arbetsbördan icke synnerligen komma att minskas — får utskottet tillstyrka, att denna post eventuelt måtte upptagas till högre belopp. För Stadsfullmäktiges kansli hafva likväl äfven andra utgifter under året varit af nöden och torde ej heller för framtiden kunna undvikas. Enligt uppgifter, dem utskottet införskaffat, torde dessa utgifter vid årets slut komma att uppgå till omkr. 4,200 mark, deraf likväl 800 åtgått för iordningsställande af kanslirummet och således icke kunna betraktas såsom en konstant utgiftspost. Vid sådant förhållande, och då jemväl vaktmästaren hos Stadsfullmäktige antagits för ett år från den 12 sistlidne Januari, har utskottet ansett det vara skäl, att utgiftsförslaget i en post uppföra aflöning för sekreteraren och vaktmästaren samt utgifter för kansliet i ett för allt förslagsvis med 10,000 mark; och komme det närmare bestämmandet af sekreterarens aflöning sålunda att bero af Stadsfullmäktiges särskilda beslut då tjensten ånyo besättes. — Vidare har utskottet anmärkt följande af Stadsfullmäktige beslutna utgifter, hvilka böra af denna fond bestridas, men i förslaget icke intagits. Genom särskilda beslut hafva Stadsfullmäktige beviljat: den 5 sistlidne November, åt hamnbetjenterne ett sådant dyrtidsarvode, att den äldste finge åtnjuta 800, och de 5 öfriga 600 mark i årlig lön, förutom deras i förslaget jemväl uteglömda beklädnadshjelp, uppgående för hvarje till 100 mark årligen; den 13 sistlidne April, ett årligt anslag af 300 mark åt den vaktqvinna, som jemlikt Kejs Senatens beslut kommer att vid stadshäktet anställas; den 4 innevarande December, åt rådhusdrengen ett dyrtidsarvode af högst 140 mark enligt Magistratens närmare bestämmande; den 31 sistlidne Augusti, ett årligt arvode af 500 mark för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren om beloppet af uppdebiterade tullsatser; samt den 19 nästlidne Oktober, ett årligt anslag af 300 mark till Professoren A. Krueger för signalering af middagstimmen. — En vigtig plats bland utgifterna ur aflöningsfonden intaga de allmänna arbetena enligt Stads-

ingeniörens förslag. Af dessa äro de under b) och m) redan förut beslutna. De öfriga finnas i Ingeniörens särskilda förslag närmare motiverade och torde i allmänhet få anses vara synnerligen behöfliga. Utskottet anser sig likväl särskildt böra påpeka, att utgiften under a) afser fortsättning af ett flerårigt arbete af synnerlig vigt för stadens mot åtskilliga mindre gynsamma förhållanden kämpande export, att arbetena under c) och k) äro af betydelse för stadens sanitära förhållanden, att arbetena under d) och e) redan länge varit af behofvet påkallade samt att posterna f) g) h) och i) höra till de underhållskostnader, som staden årligen måste underkasta sig, och äro upptagna i hufvudsaklig öfverensstämmelse med föregående års erfarenhet. Beträffande arbetet under l) anser utskottet sig böra erinra, att framställning derom gjorts hos Stadsfullmäktige, och att desse hänskjutit frågan till behandling af ett särskildt utskott, som likväl ännu icke afgifvit betänkande i saken. Vid sådant förhållande finner utskottet icke skäl att föreslå, det arbetet nu borde definitivt beslutas, men anser likväl utgiftsposten böra i förslaget eventuelt qvarstå, för den händelse Stadsfullmäktige framdeles komme att besluta arbetets utförande. Slutligen vill utskottet upplysa, att de i Stadsingeniörens särskilda förslag med 2,000 mark upptagna kostnaderna för Ingeniörskontoret ingå bland de 3,000 mark, som i enskildamedelsfonden upptagits för expenser. Återstoden af sistsagda summa åtgår till enahanda utgifter för Drätselkontoret.

I enlighet med ofvanstående får utskottet alltså tillstyrka:

att utgifterna ur enskildamedelsfonden måtte i budgeten upptagas i enlighet med förslaget, likväl med följande ändringar och tillägg, nämligen

att posterna 1 sekreterare hos Stadsfullmäktige 4,000: — och en vaktmästare hos Stadsfullmäktige 500: — ändras till 1 sekreterare och 1 vaktmästare hos Stadsfullmäktige samt öfriga kansliutgifter 10,000: —

att posterna om hamnbetjenterne upptagas på följande sätt:

1 hamnbetjent, äldre, aflöning	480: —		
dyrtidsarvode	320: —		
beklädnadshjelp	100: —	900: —	
5 d:o à, aflöning	480: —		
dyrtidsarvode	120: —		
beklädnadshjelp	100: —	3,500: —	

att efter posterna om fängknektarne tillägges:

1 vaktqvinna vid stadshäktet, anslag . .	300: —	

att nästföljande post upptages sålunda:

1 Rådhusdreng, aflöning	360: —	
dyrtidsarvode, högst	140: —	500: —

att efter posten om arvode åt Stadsläkaren upptages:

Arvode för erhållande af dagliga tullkammaruppgifter .	500: —
Anslag för signalering af middagstimmen	300: —

att posten l) i 9:o upptages sålunda:

l) Tvänne nya lyftkranar 15,600} beroende på särskildt
fundament och uppsättning 2,000} beslut framdeles.

Der dessa förslag godkännas, bör vidare:

utförda summan af 2:o ändras till 59,692: 72;
slutsumman i fonden ändras till 247,497: 20; och
Summa utgifter i specialförslaget ändras till 1,139,000: 94.

Ur uttaxerademedelsfonden utgå medel för särskilda ändamål. Främst upptager förslaget kassakreditivet i Föreningsbanken jemte kostnaderna för detsamma, hvarom utskottet redan yttrat sig. Vidare innehåller förslaget under nästa år förfallande annuiteter och räntor för chaussélånet och obligationerna, samt slutligen en mängd afföningar och andra utgifter, mot hvilka utskottet icke funnit skäl till någon anmärkning. Utskottet föreslår derföre:

att utgifterna ur uttaxerademedelsfonden måtte i budgeten upptagas i enlighet med förslaget.

Emot utgifterna ur brandkassan har utskottet icke heller något att anmärka. Posten i 7:o, 1 ny brandspruta, grundar sig på Stadsfullmäktiges beslut den 10 sistlidne September. Utskottet har väl icke förbisett, att fråga sedermera väckts om inköpande af en ångspruta för brandverkets räkning, men förutsatt att denna utgift, i betraktande af dröjsmålet med vattenledningens slutförande och en sådan sprutas erhållande, så mycket hellre torde kunna anstå, som erfarenhet under tiden komme att vinnas om den i staden för närvarande befintliga ångsprutas ändamålsenlighet.

Icke heller mot utgifterna ur inqvarteringskassan hafva tillräckliga skäl till anmärkningar förefunnits, ehuru de tilldraga sig synnerlig uppmärksamhet genom sin dryghet.

Utskottet förordar således:

att utgifterna ur såväl brandkassan som inqvarteringskassan måtte i budgeten i enlighet med förslaget upptagas.

Vid granskningen af utgifterna ur stadens fattigkassa har utskottet icke kunnat undgå att fästa sig vid den betydliga post på 50,000 mark, som upptagits för en tillbyggnad vid fattig- och arbetsgården. På sätt förslaget jemväl upplyser grundar sig uppförandet af denna post på ett af Stadsfullmäktige fattadt beslut. I betraktande deraf att en sådan tillbyggnad emellertid ännu icke blifvit definitivt besluten och

att den antagligen i ingen händelse förr än mot senare delen af nästa år kan komma till utförande, vågar utskottet likväl föreslå, att Stadsfullmäktige ville ändra sitt i saken fattade beslut derhän, att denna post blefve ur budgetförslaget utesluten, men att Fullmäktige framdeles i fall af behof vilja anvisa medel till densammas betäckande — hvilka medel utskottet ansett lämpligast kunna genom ett amorteringslån anskaffas. Utskottet har nemligen ansett denna utgift, såsom afseende en byggnadsföretag utöfver vanligt underhåll och af nytta för en följd af år framåt, skäligen böra fördelas å flera år. — I öfrigt hafva utgifterna i förslaget icke gifvit utskottet någon anledning till anmärkning. — Utskottet föreslår derför:

att utgifterne ur fattigkassan måtte i budgeten upptagas i enlighet med förslaget i öfrigt, utom att posten för en tillbyggnad vid fattig- och arbetsgården på 50,000 mark uteslutes, samt i följd deraf slutsumman af utgifter 177,371: 88. förändras till 127,371: 88.

Med afseende å utgifterna för stadens folkskolor har utskottet anmärkt, att folkskoldirektionens förslag hvarken innehåller någon post för återbetalande af förut berörda förskott 17,628 mark 20 penni ur enskildamedelsfonden, eller för den i Stadsingeniörens förslag för allmänna arbeten under p. 15 upptagna, af Stadsfullmäktige den 31 sistlidne Augusti beslutna, återstående reparationskostnaden 6,483 mark 60 penni. Utskottet, som inhemtat att sagda förhållande framkallats af den uppfattning att enskildamedelsfondens tillgångar skulle för ändamålen få användas, kan emellertid icke undgå att föreslå, det dessa poster måtte, på sätt i Magistratens sammandrag äfven skett, bland utgifter för folkskolorna upptagas, och förslaget i enlighet dermed rättas. Och som utskottet i öfrigt icke funnit orsak till anmärkningar mot förslaget, hemställer utskottet:

att utgifterna för folkskolorna måtte i budgeten upptagas i enlighet med förslaget, med sådant tillägg likväl att deri till sist införes:

för reparation af folkskolhuset vid Kaserngatan .	6,483. 60.
skuld till stadskassan	17,628: 20.
i följd hvaraf summa utgift borde ändras till .	87,141: 80.

Utskottet tillstyrker vidare:

att utgifterna för feberlasarettet måtte i budgeten i enlighet med förslaget uppföras.

I sammandraget af en del bland utgifterna i specialförslaget för stadskassan förekommer en utgiftspost å 10,000 mark för förslagsvis beräknad afkortning. Då förslagen öfver fattigvårdens, folkskolornas och feberlasarettets utgifter och inkomster icke innehålla någon afkortning, anser utskottet det vara skäligt att upptaga afkortningen, som de senaste åren varit ganska liten, i ett för allt till 15,000 mark, hvarvid utskottet icke förbisett att denna post vid nästa uppbörd, i anseende till uppbördsbeloppens oundvikliga dryghet, måhända kommer att

blifva större än tillförene. I sammandraget af den andra delen af specialförslagets utgifter förekommer å utgiftstiden en behållning i stadskassan af 51,676 mark 64 penni, bildad af medel, som icke få för annat än vissa bestämda ändamål användas. Utskottet vill icke nu inlåta sig på frågan om önskligheten och möjligheten af att sådana öfverskjutande medel kunde för andra ändamål disponeras, öfverlemnande initiativet i denna fråga till andra personer, t. ex. den blifvande drätselkammarens ledamöter, och föreslå endast att den påräknade behållningen, som i följd af de utaf utskottet förut föreslagna ändringar i förslaget blefve minskad till 43,416 mark 64 penni, måtte, såsom en för alla händelser lämplig reservfond såväl för direkta utgifter som för förskott, på sätt förslaget innehåller i budgeten upptagas. Utskottet föreslår således:

att afkortningen måtte i sammandraget af budgetens utgifter uppföras i ett för allt till 15,000 mark;

att en behållning af 43,416 mark 64 penni måtte i sammandraget upptagas; samt

att sammandragen jemväl i öfrigt rättas i enlighet med utskottets i det föregående gjorda, särskilda ändrings- och tilläggsförslag.

Inkomster:

Vid jemförelse af stadens effektiva inkomster under föregående år, för så vidt de ur förut berörda tablå framgå, med de i förevarande förslag upptagna har utskottet icke funnit skäl till några ändringar. — I följd af årets kassabrist innehåller specialförslaget öfver stadskassans inkomster icke någon från året balanserande behållning. Likaledes saknar förslaget andra räntor å kapitaler, än 9:de posten i enskilda medelsfonden, 800 mark. Enligt den af utskottet införskaffade tablån öfver den antagliga ställningen vid årets slut borde likväl en kapitalbehållning af 95,515 mark 37 penni, då komma att i drätselkontorets räkenskaper förefinnas. Men som denna behållning, utgörande återstoden af stadskassan samlade kapitaler, icke förr än vid årets slut kan till beskaffenheten närmare angifvas, har hvarken densamma eller andra räntor deraf, än ofvan nämnda, kunnat i inkomstförslaget upptagas. Och torde sålunda frågan härom lämpligast kunna till nästa budget och dermed sammanhängande förslag om återstoden af innevarande års kassabrist öfverlemnas. — Deremot ingår bland fattigkassans inkomster en disponibel behållning af 71,000 mark, utgörande återstoden af fattigkassans under en följd af år samlade kapital, hvilken nu skulle användas till nästa års löpande utgifter. Likaså innehålla folkskol- och feberlasarettsfonderna disponibla behållningar af icke obetydlig storlek, hvilka enligt Magistratens sammandrag öfver taxeringen äfvenså skulle under nästa år användas. Detta har utskottet här särskildt velat påpeka såsom den antydning för dem, som möjligen kunde finna den nedan föreslagna uttaxeringen för hög. De tvenne sistberörda behållningarna böra emellertid införas på sina behöriga ställen i folkskolornas och feberlasarettets inkomstförslag.

Sist bland inkomster upptagas i sammandragen medel, som till uttaxerande föreslås. Utskottet har redan i början af betänkandet sökt i allmänhet framhålla nödvändigheten af att bristen i inkomster fylles genom uttaxering, ej ens till någon del genom lån. Denna nödvändighet framstår ännu tydligare sedan utgiftsförslagen blifvit genomgångna och utgifternas beskaffenhet granskad. Utskottet tillstyrker derför antagandet af inkomstförslagen äfven i denna del. Dock, som det af Magistraten uppgjorda sammandraget öfver taxeringen icke fullständigt anger beloppet af uttaxeringen för hvarje särskildt slag af behof, har utskottet, som ansett en öfversigt deraf ega intresse, uppgjordt ett något utförligare sammandrag, hvari jemväl de af utskottet förut föreslagna förändringarna och tilläggen observerats. En sådan uppställning medför så mycket större fördelar, som, på sätt redan förut antydts, vid uppgörandet af debiterings- och uppbördslängden hänsyn måste tagas till den omständigheten att ett antal skattören på grund af privilegier är från en del af taxeringstitlarna befriad. Enligt utskottets åsigt gäller detta egentligen endast inqvarteringen, hvarför äfven så stor del af afkortningen, som proportionsvis kan antagas komma att belöpa sig på inqvarteringstaxeringen i inkomstförslaget särskiljts. För öfrigt åligger det naturligtvis Magistraten och närmast drätselverket, att vid debiterings- och uppbördslängdens upprättande taga hänsyn till anmärkta omständighet och att således jemväl af innevarande års till uttaxering nu föreslagna brist särskilja hvad som vid årets slut kan finnas hafva för inqvarteringen användts. — För att i en icke oväsentlig mån underlätta debiterings- och uppbördsarbetet, anser utskottet sig slutligen böra hemställa, om icke vid taxeringsbeloppets fördelning å skattörena, der bråk af penni faller å ett skattöre, det närmast högre pennitalet finge skattöret påföras — en tillökning i taxeringssumman, som, under förutsättning af t. ex. 40,000 skattören, icke kan komma att öfverstiga 400 mark.

På grund af ofvanstående föreslår utskottet:

att samtliga inkomster i budgeten upptagas i enlighet med förslagen, likväl med följande ändringar och i afseende å uppställningen gjorda tillägg, nemligen

att i det till specialförslaget fogade sammandrag öfver inkomsterna "i de öfriga fonderna" återstoden att uttaxeras uppföres med 593,371: 35;

att i fattigvårdens inkomstförslag sist införes en post att genom uttaxering betäckas 32,571: 88. och i följd deraf slutsumman upptages med 127,371: 88;

att i folkskolornas inkomstförslag främst införes disponibel behållning, den 1 januari 1876 31,518: 12, samt posten "skilnad att betäckas från stadskassan 42,430:" — ersättes af en post att genom uttaxering betäckas 35,023: 68, i följd hvaraf summa inkomst blefve 87,141: 80.

att i feberlasarettets inkomstförslag främst införes disponibel be-

hållning den 1 januari 1876 5,339: 94 och efter inkomsten en post att genom uttaxering betäckas 6,280: 6, i följd hvaraf slutsumman blefve 11,820: —;

att sammandraget "öfver utgifter och inkomster, såvidt desamma utgöra föremål för taxering," ersättes af det utaf utskottet uppgjorda, betänkandet vidfogade enahanda sammandrag;

samt att till budgeten fogas en sådan bestämning att, der vid debitering bråk af penni faller på ett skattöre, närmast högre pennital skattöret påföres.

Det belopp som utskottet sålunda föreslagit till uttaxering utgör 667,246 mark 97 penni. Utskottet har förut framhållit vigten för bedömandet af taxeringen att känna skattörenas belopp och fördelning i hvad man kunde kalla priviligierade och icke priviligierade. Uppgift derom har utskottet likväl icke kunnat införskafla, emedan taxeringsnämndens arbete ännu ej är afslutadt. Emellertid förutsätter utskottet att, äfven om dessa belopp ej ens då detta ärende till afgörande hos Stadsfullmäktige förekommer vore kändt, en upplyst omsorg om kommunens väl icke skall förhindra den enskilde att bevilja en behöflig taxering, ehuru det särskilda beloppet deraf för honom icke kan såsom en säker vigt läggas i vågskålen för hans omdöme.

Till sist vill utskottat anmärka, att utskottet ingalunda ansett den närvarande uppställningen af stadens budget vara den ändamålsenligaste, men att utskottet, lika litet som Magistraten, ansett skäl nu vara för handen att föreslå några förändringar i det gamla. En sådan, med icke få temporära olägenheter förbunden öfvergång torde lämpligast af en blifvande drätselkammare förberedas och genomföras.

Med anledning af en i sammanhang med förut åberopade öfversigt af stadens finansers tillstånd gjord anmärkning om en stadens fordran hos Herr kommerserådet C. V. I. Sundman å 8,000 mark har utskottet trott sig nu böra föreslå någon åtgärd; och då det ändamål, hvarför nämnda summa i tiden till Herr Sundman utanordnats, numera lämpligast torde af drätselverket ombesörjas, hemställes:

om icke Magistraten borde uppmanas så begå, att berörda 8,000 mark blefve inom detta års slut hos Herr Sundman återlyftade och i stadens räkenskaper observerade.

Helsingfors, den 14 December 1875.

F. K. Nybom.

N. Chr. Westermarck. **Ad. Wasenius.** **Leon. Borgström.**
Rich. Heimberger. **J. Rudbäck.** **Emil Hjelt.**

Helsingfors, J. Simelii arfvingar, 1875.

Sammandrag öfver Helsingfors stads utgifter och inkon

Utgifter:				
Enligt Drätselkontorets förslag:				
Skuld till Föreningsbanken	209,500	—		
Skjuts- och båtsmansvakansmedel	10,476	—		
Läkare- och barnmorskemedel	2,142	96		
Lyktmedel	73,026	87		
Chaussé-, landsväga- och brobyggnadsmedel	23,400	—		
Skolmedel	18,100	—		
Brandverksmedel	73,126	58		
Inqvarteringsmedel	338,798	94		
Afkortning	15,000	—	763,571	
för Fattigvården, enligt särskildt förslag			127,371	
» Folkskolorna, d:o d:o d:o			87,141	
» Feberlasarettet, d:o d:o d:o			11,820	
Summa utgifter:			989,905	

ır år 1876, såvidt desamma utgöra föremål för taxering.

Inkomster:					
Enligt Drätselkontorets förslag:					
Skjuts- och båtsmansvakans afgift		3,600	—		
Chaussé-, landsväga- och brobyggnadsmedel		15,400	—		
Skolmedel		1,200	—		
Inqvarteringsmedel		150,000	—	170,200	—
till Fattigvården, behållning den 1 Januari 1876		71,000	—		
inkomster under året		23,800	—	94,800	—
» Folkskolorna, behållning den 1 Januari 1876		31,518	12		
inkomster under året		20,600	—	52,118	12
» Feberlasarettet, behållning den 1 Januari 1876		5,339	94		
inkomster under året		200	—	5,539	94
Återstår att uttaxeras:					
för Skulden till Föreningsbanken	209,500 —				
» Skjuts- och båtsmansvakansmedlen	6,876 —				
» Läkare- och barnmorskemedlen	2,142 96				
» Lyktmedlen	73,026 87				
» Chaussé-, landsväga- och brobyggnadsmedlen	8,000 —				
» Skolmedlen	16,900 —				
» Brandverksmedlen	73,126 58				
» Fattigvården	32,571 88				
» Folkskolorna	35,023 68				
» Feberlasarettet	6,280 6				
» betäckande af afkortning å dessa medel	10,700 —	474,148	3		
» Inqvarteringsmedlen	188,798 94				
» betäckande af afkortning å inqvarteringsmedlen	4,300 —	193,098	94	667,246	97
	Summa inkomster:			989,905	3

Helsingfors stads budget för år 1876, i sammandrag af utgifter och in-

Utgifter:	Mark.	p.
Förfallna lån, annuiteter och räntor	244,008	48
Aflöningar, arvoden och pensioner (utom inqv.)	308,984	90
Hyror för lokaler, skolor och poliskontor	23,500	—
Ved och belysning för lokaler	26,116	60
Belysning af gator och allmänna platser	58,943	20
Byggnad och reparation af hus	18,115	60
Underhåll af brunnar	4,000	—
D:o af allmänna platser, torg, gator, vägar, kajer, kanaler, hamnar m. m.	112,964	—
Öfriga allmänna arbeten	6,000	—
Byggnadsmaterialier och inventarier	18,000	—
Skjutshållningen (inkl. båtsmansvakansafgifter)	10,476	—
Debetsedlar och vågattester	4,000	—
Bidrag till slöjdskolan	5,000	—
Stadshäktets underhåll	1,500	—
Brandkårens stall	6,442	72
Brandredskap	5,000	—
Inqvarteringen	338,798	94
Skolmöbel, folkskolorna	1,500	—
Undervisningsmaterial, d:o	2,000	—
Material för handarbeten, d:o	700	—
Fattigunderstöd, ständiga	42,000	—
„ tillfälliga	3,000	—
Kosthållning för fattiga	18,000	—
Beklädnad „ „	2,000	—
Medikamenter „ „	2,500	—
Sjuk och dårvård „ „	17,500	—
Inventarier och hästfoder för fattigvårdens behof	1,800	—
Feberlasarettet, kost, tvätt och medicin	4,350	—
Fruntimmersföreningen	452	57
Diverse och ~~öfvertrodda~~ behof	40,674	—
Afkortning	15,000	—
	1,345,227	1
Inkomsterna öfverstiga utgifterne med	58,167	57
Summa	1,401,494	58

komster under skilda titlar, (uppgjord i enlighet med utskottets förslag).

Inkomster:		Mark.	p.	Mark.	p.
Behållning, disponibel den 1 januari 1876, af					
af s. k. enskilda medel		17,628	20		
„ af fattigmedel inflytande rester		72,000	—		
„ af folkskolemedel		13,889	92		
„ af feberlasarettsmedel		5,339	94	108,858	6
Ersättning af enskilda, fattigvårdskostnader		—		1,300	—
Räntor, till enskilda medlen		800	—		
„ till fattigmedlen		8,257	24		
„ till folkskolmedlen		2,042	76	11,100	—
Arrenden för jordlägenheter		75,134	3		
„ „ tomter		9,464	—		
„ „ chausséer		15,400	—		
Bodhyror (inkl. sjöbodsafgift)		5,017	28	105,015	31
Tolag, „ordinarie„	Tolagskammaren och Hamnkontoret	60,000	—		
„ inqvarterings		30,000	—		
Vågafgift		151,300			
Hamnafgift		38,000	—		
Broupplastningsafgift		11,700	—		
Broafgift		17,500			
Mätareafgift		7,000	—		
Kokhusafgift		3,600	—		
Parmmätareafgift		1,710	—		
Packareafgift		560	—		
Ballastafgift		50	—		
Transitoafgift		400	—		
Vräkareafgift		150	—		
Tomtören		2,097	—	321,970	—
Bura- och antagningsafgift		5,000	—		
Sakören		5,200	—		
Hyrkuskafgift		3,600	—		
Mångleriafgift		3,000	—		
Marknadsafgift		700	—		
Auktionsprovision		600	—		
	Transport	20,197	—	548,243	37

Transport	20,197	—	548,243	37
Gerningsören	500	—		
Grönsaksförsäljningsafgift	500	—		
Afgift för tillställningar mot entrée	3,500	—		
Bouppteckningsprocenter	3,000	—		
Andel i böter	1,000	—		
Afgifter för i Ryssland vistande personer (genom passexpeditionen)	1,500	—		
Månadsafgifter af utländingar	700	—		
Kollektmedel	300	—		
Gåfvor för burskap	500	—		
Biljardafgift	200	—		
Skolafgift	2,000	—		
Försålda arbeten, fattighjons och skolelevers	1,057	24		
Ersättning af gårdsegare för omlagda gatuandelar	13,650	—		
„ för sjukvård	200	—	48,804	24
Statsbidrag, till folkskolorna	16,000	—		
„ aftonskolan (Drätselv.)	1,200	—		
„ inqvarteringen „	120,000	—	137,200	—
Taxering	—	—	667,246	97
Summa	—	—	1,401,494	58

Öfversigt af Helsingfors stads utgifter och inkomster intill denne dag

Utgift.	Utgifter till denne dag.		Förslagsvis beräknade utgifter till årets utgång.		Finska Mark.	
Restituerad uppbörd	674	54	—	—	674	54
Annuiteter och räntor	27,609	12	—	—	27,609	12
Inlösen af Chaussée obligationer	20,000	—	—	—	20,000	—
Aflöningar, arfvoden och pensioner	206,933	90	14,000	—	220,933	90
Hyror för lokaler, skolor och poliskontor	8,825	—	—	—	8,825	—
Wed och belysning af lokaler	7,840	65	1,200	—	9,040	65
Belysning af gator	31,149	36	27,000	—	58,149	36
Reparation af byggnader	6,974	68	200	—	7,174	68
Underhåll af vägar	11,125	26	600	—	11,725	26
Allmänna arbeten	94,247	36	5,000	—	99,247	36
Byggnadsmaterialier och inventarier	21,173	19	—	—	21,173	19
Skjutshållningen	10,481	60	—	—	10,481	60
Debetsedlar och vågattester	3,272	84	500	—	3,772	84
Bidrag till skolor	3,613	12	1,250	—	4,963	12
D:o till polisen	29,300		—	—	29,300	—
Brandkårens stall	10,351	35	—		10,351	35
Brandredskap	2,996	45	—	—	2,996	45
Inqvarteringen	310,866	33	2,000	—	312,866	33
Expenser	4,721	—	200	—	4,921	—
d:o för Stadsfullmäktige	3,000	—	—	—	3,000	—
Underhållet af stadens allmänna brunnar	3,433	60	250	—	3,783	60
Renhållning af allmänna platser	9,409	7	—	—	9,409	7
Mätarepenningar	5,683	57	300	—	5,983	57
Folkskolan	11,000	—	3,000	—	14,000	—
Diverse utgifter	6,235	30	500	—	6,735	30
Uppbörden för diverse korporationer	846	—	—	—	846	—
				Summa	907,963	29

Helsingfors stads Drätselkontor den 11 December

Wilhelm Dittmar.

samt förslagsvis beräknade utgifter och inkomster till 1875 års utgång.

Inkomst:	Inkomster till denne dag.		Förslagsvis beräknade inkomster till årets utgång.		Finska Mark.	
Influtne räntor	626	9	—	—	626	9
Arrenden för jordlägenheter	66,556	11	—	—	66,556	11
„ „ tomter	9,064	65	—	—	9,064	65
„ „ chausséer	10,000	—	5,000	—	15,000	—
Hyror för bodor och hus å Skatudden	6,816	—	—	—	6,816	—
Bura- och antagningsafgifter	10,732	—	600	—	11,332	—
Mångleri och grönsaksförsäljningsafgift	2,573	—	400	—	2,973	—
Hyrkuskafgift	384	—	3,600	—	3,984	—
Auktionsprovision	458	2	—	—	458	2
Tolagsmedel	219,847	23	10,000	—	229,847	23
Hamnmedel	65,142	20	1,000	—	66,142	20
Sakören	7,635	86	—	—	7,635	86
Tomtlösen	870	—	—	—	870	—
Gerningsören	418	—	—	—	418	
Diverse inkomster	2,396	60	—		2,396	60
Statsbidrag skolor	1,200	—	—	—	1,200	—
„ inqvartering	70,000	—	—	—	70,000	—
				Summa	495,319	76
Utgiften öfverskjuter inkomsten med					412,643	53
				Summa S:rum	907,963	29

Ställning den 31 December 1875.

	Finska mark.	
Utgifter under året	907,963	29
Behållning till år 1876	95,515	37
Summa	1,003,478	66
Behållning den 1 Januari 1875	302,051	30
Inkomster under året	495,319	76
Fonden för dygdigt tjenstefolks belöning	6,107	60
Upptaget lån	200,000	„
Summa	1,003,478	66

(Bihang till betänk. N:o 43.)

Reservation.

Den tid, utskottet för beredningen af stadens utgifts- och inkomstförslag kunnat egna åt förberedningen af detta ärende, har varit så kort, att jag omöjligt hunnit afgifva min reservation jemte utskottsbetänkandet, och måste jag derföre anhålla att nu få göra det.

Då fullmäktige öfverlemnade detta vigtiga och tillfölje af diverse gifna förhållanden ganska invecklade ärende till ett särskildt utskott, så förstod jag att meningen dermed var, att utskottet skulle bereda ärendet i det syfte, att detsamma i en enkel, tydlig och lätt öfverskådlig form, öfverensstämmande med kommunalförfattningens föreskrift, kunde föreläggas fullmäktige till behandling och beslut, samt att siffrorna borde uppställas så, att ett fullt pålitligt och exact uttaxeringsbelopp genom en enda subtraktionsoperation skulle erhållas, hvilken metod i och med detsamma hade erbjudit en kontroll af beloppets riktighet.

Af detta skäl föreslog jag för utskottet, att af vederbörande infordra uppgift på de effektiva behållningarna den 1 Januari 1875, äfvensom budgetförslag öfver de skilda förvaltningarnas utgifter och inkomster under år 1875. Om, såsom antagligt är, utgifterna öfverskjutit behållningarna och inkomsterna sammanlagda, så hade detta öfverskott blifvit den första utgiftsposten för 1876 års budget under titel: „brist från 1875 att betäcka"; derpå hade följt alla de öfriga utgifterna för 1876 och på motsatt sida alla under 1876 påräknade inkomster, allt i den ordning kommunalförfattningen föreskrifver. Genom en subtraktion af de senare från de förra hade man erhållit uttaxeringssiffran.

För att möjliggöra denna operation föreslog jag vidare, att i öfverensstämmelse med kommunalförfattningens föreskrifter göra ett sammandrag af de skilda förvaltningarnas utgifter och inkomster ungefär på det sätt, som den af finansutskottet tidigare utarbetade framställningen af utgifter och inkomster för 1874.

Genom dessa sätt att tillvägagå hade man bevarat budgeternas sammanhang, hade ställt sig på kommunalförfattningens lagliga botten, hade förekommit annars lätt möjliga misstag, hade vunnit ett exact och pålitligt resultat, samt hade lemnat fullmäktige en enkel, tydlig och lätt öfverskådlig framställning af ärendet i sin helhet.

Då utskottet förkastade mina förslag för ärendets behandling och syntes mig vara af helt andra grundåsigter, så blef det för mig omöjligt att leda förhandlingarna, och var jag tvungen att afsäga mig ordförandeskapet.

Enligt min mening har utskottet genom sin behandling af ärendet ännu mera invecklat detsamma, och om pålitligheten af resultatet kan jag för min del icke vara fullt öfvertygad.

Utskottet har mot kommunalförfattningens anda och bokstaf och utan något rimligt skäl på inkomstsidan fördelat uttaxeringsposten uti 13 skilda poster, då Magistraten endast upptagit 4 efter de 4 skilda förvaltningarna.

Genom att bland utgifter upptaga skulder emellan stadens särskilda kassor och genom att förblanda fordringar och förskotter och genom ofvannämnda fördelning af utgiftsposten, har utskottet kommit bland annat till det oriktiga resultat, att utgifterna för folkskolorna under 1876 skulle utgöra Fmf. 87,141: 80 (se pag. 9 i betänkandet och sammandraget), då de alldeles tydligen enligt folkskoledirektionens uppgift endast utgöra Fmf. 63,030 och, om dertill lägges kostnaden för reparationer af folkskolehuset (som naturligtvis ej kunde ingå bland de af direktionen uppgifna utgifterna) Fmf. 6,483: 60, likväl endast Fmf. 69,543: 60 — skilnad Fmf. 17,598: 20.

I en särskild inkomstpost: "taxering för folkskolorna", upptager utskottet Fmf. 35,023: 68.

Om enligt utskottets uppställning budgeten skall söndras i 13 skilda budgeter och äfven folkskolorna få sin särskilda budget; och om de af Fattigvården i förskott uttaxerade och uppburna Fmf. 31,518: 12 samt af Drätselverket för folkskolorna verkställda utgifter Fmf. 17,628: 20 skola observeras i denna särskilda budget på det sätt utskottet föreslagit, så måste uppställningen, för att lemna ett rikligt resultat, bli följande:

Folkskolornas *utgifter*:

från 1 Juli 75 till 1 Jan. 76		31,000: —
„ 1 Jan. 76 „ 1 Jan. 77		63,030: —
	Fmf.	94,030: —

Folkskolornas *inkomster*:

från den 1 Juli 75 till 1 Jan. 76	Fmf.	11,937: 80	
„ „ 1 Jan. 76 „ 1 Jan. 77	„	20,600: —	32,537: 80
brist	Fmf.		61,492: 20.
Genom Fattigvården redan taxerade och uppburna	Fmf.	31,518: 12.	
genom Drätselkontoret redan utgifna	„	17,628: 20.	
ännu disponibla	„	13,889: 92.	13,889: 92.
att anskaffas genom taxering	Fmf.		47,602: 28.
enligt utskottets förslag	„		35,023: 68
skilnad	Fmf.		12,578: 60.

Beträffande inqvarteringsbudgeten åter kan anmärkas följande:

Utskottet har upptagit på inkomstsidan bland annat (se sammandraget)

„ för inqvarteringsmedlen	Fmf.	188,798: 94.
„ „ betäckande af afkortning å inqvarteringsmedel . .	„	4,300: —
	Fmf.	193,098: 94.

Detta tveskifte på inkomstsidan är naturligtvis i och för sig meningslöst, men om det skall förstås sålunda, att det på utgiftssidan borde verka derhän, att inqvarteringsfonden bör belastas med en del af kostnaderna (4,300 *Fmk.*) för uppbörden, så gör man de priviligierade en orättvisa, ty om de priviligierade äro befriade från all taxering för inqvarteringen, så borde deraf följa att de äfven äro befriade från kostnaderna för skattens indrifvande, och det skulle derföre illa anstå fullmäktige att belasta inqvarteringsfonden med nämnda kostnader.

Tiden medgifver icke att vidare granska utskottets betänkande.

Helsingfors, den 17 December 1875.

F. K. Nybom.

Obs. Följande tryckfel i tab. 2 och 3 till betänk. N:o 43 varda härigenom rättade:

Tab. 2 (1876 års budget) rad 5 nedifrån bland utgifter står öfvertrodda, läs oförutsedda.
rad 6 uppifrån bland inkomster bör lyda: af fattigmedel (inflytande rester 1,000: —).

Tab. 3 (1875 års budget rad 16 nedifrån står 3,613 läs 3,713.
„ 9 „ „ 250 „ 350.

Helsingfors, tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

Tablå öfver Helsingfors Stadskassas in

	1871.		1872.		1873.		1874.	
	Finska Mark.		Finska Mark.		Finska Mark.		Finska Mark.	
Inkomsterna under året voro:								
Restituerade och olyftade utanordningar	2,408	28	1,219	13	1,291	64	2,373	27
Räntor	6,140	65	6,511	40	6,735	34	844	89
Arrenden för jordlägenheter	57,606	80	60,833	99	58,020	81	65,397	98
„ för tomter	8,838	65	8,430	65	8,350	65	9,497	98
„ för chausséen	11,375	—	11,725	—	16,075	—	13,000	—
Tomtören	1,771	70	1,734	80	1,722	68	1,697	58
Bodhyror	2,280	69	2,256	—	5,221	—	7,448	—
Bura- och antagningsafgifter	4,120	—	5,672	—	4,364	—	5,788	—
Mångleri afgifter	1,540	—	1,310	—	2,198	—	2,849	—
Grönsaksförsäljningsafgifter	336	—	544	—	432	—	480	—
Marknadsafgifter	565	20	645	60	644	40	656	40
Hyrkusk-afgifter	4,008	—	4,176	—	4,272	—	4,608	—
Formans-afgifter	—	—	—	—	885	—	885	—
Auktionsprovisioner	528	53	467	96	341	82	624	40
Taxerad skatt: af gårdsegare	62,549	66	61,959	82	74,770	64	62,760	30
D:o af borgare, fabrikanter och näringsidkare	45,493	14	50,186	64	56,883	5	47,326	23
Inqvarteringsskatt	69,296	18	35,233	75	46,708	17	—	—
Extra skatt för särskilda korporationer	10,346	3	9,986	21	10,747	50	11,679	65
Statsbidrag: för skolor	3,600	—	1,200	—	—	—	2,400	—
D:o för brandverket	2,297	10	2,297	60	3,733	60	3,733	60
D:o för gatubelysning	—	—	—	—	—	—	50,000	—
D:o för inqvartering	144,933	86	159,354	25	160,000	—	190,000	
Ordinarie tolag	42,913	13	52,637	84	59,240	11	66,627	70
Inqvarteringstolag	21,456	60	26,318	92	29,620	5	33,313	87
Vågafgifter	98,455	2	164,271	84	140,730	23	164,163	88
Broupplastningsafgifter	9,441	80	11,804	99	11,440	70	14,943	22
Transito afgift	249	14	236	18	310	2	438	14
Mätare-afgifter	5,973	98	5,988	38	5,713	87	8,387	87
Hamn afgifter	29,252	8	35,399	16	35,479	4	42,670	49
Bro afgifter	13,421	28	15,700	42	17,274	18	21,250	58
Ballast afgifter	85	12	214	8	46	72	659	42
Kokhus afgifter	2,483	40	2,769	40	3,580	30	4,440	60
Packare afgifter	516	92	811	36	559	60	859	76
Vräkare afgifter	131	88	135	6	130	68	105	60
Parmmätare afgifter	1,425	40	1,074	34	1,709	72	1,278	68
Diverse inkomster	10,863	17	10,971	39	13,333	72	19,798	74
Expropriationslösen för mark till jernväg	—	—	—	—	—	—	15,416	28
Presumerad taxering	—	—	4,168	71	11,946	98	14,750	93
För försålda hus	—	—	662	4	317	85	8,075	22
Summa	676,704	39	758,908	91	794,831	7	901,231	26
Öfverskott	—	—	—	—	—	—	—	—
Brist	16,013	82	—	—	124,316	12	—	—
Summa	692,718	21	—	—	919,147	19	—	—

nster och utgifter nedanstående år *).

	1871.		1872.		1873.		1874.	
	Finska Mark.		Finska Mark.		Finska Mark.		Finska Mark.	
Utgifterna under året voro:								
Restituerad uppbörd	3,228	47	3,858	67	1,087	82	3,553	10
Afkortning	7,935	18	22,542	77	9,180	99	27,251	65
Annuiteter och räntor	25,361	68	26,193	44	24,570	81	25,491	70
Aflöningar, arvoden och pensioner	187,756	99	205,411	41	208,839	44	213,194	2
Expenser	3,572	91	3,015	47	2,497	84	3,642	8
Diverse utgifter	5,541	47	7,843	63	27,254	52	22,389	44
Debetsedlar och vågattester	2,100	48	2,760	32	3,182	76	3,860	92
Hyror för upphyrda lokaler	13,995	41	6,000	—	7,892	50	8,823	33
Ved och lysningsämnen	7,068	70	4,729	—	6,746	68	14,317	38
Belysning af gator och lokaler	52,319	16	56,123	33	58,279	9	95,760	26
Byggnads reparationer	3,138	61	4,203	18	8,916	94	5,507	8
Gator och vägar	15,147	20	14,311	66	25,470	8	21,326	44
Omkostnad för stadshäktet	1,241	27	—	—	972	9	1,083	77
D:o för Ingeniör kontoret	119	72	—	—	—	—	—	—
D:o för Brandtornen	1,185	41	2,925	7	1,103	48	4,127	98
D:o för Vattenuppfordringsverk o. brunnar	512	17	1,750	19	2,053	63	2,069	74
Omkostnad för stallet för brandkårens hästar	3,898	62	3,334	4	4,782	4	6,778	76
Brandredskapens underhåll	939	50	1,680	—	4,578	40	3,180	—
Lösen för gårdar å skatudden	11,070	—	43,877	70	111,809	69	18,570	—
Skjutshållnings kostnader	9,542	50	8,647	50	10,476	—	10,476	—
Läkare och barnmorske aflöningar	2,142	88	2,142	88	2,092	91	2,142	96
Bidrag till skolor	5,800	—	4,714	66	6,092	8	6,305	65
Omkostnader för Mejlans	422	48	—	—	7,738	31	—	—
Mudderpråm	15,477	27	6,467	34	—	—	—	—
Allmänna arbeten	53,176	92	40,166	59	51,919	61	62,631	38
Diverse räkningar	5,698	64	—	—	5,873	36	—	—
Diverse uppköpt material	10,787	39	11,171	65	26,186	50	29,399	25
Extra medel förvaltade af stadens drätselverk	10,219	57	10,634	31	10,627	65	10,859	30
Inqvarterings kostnader	233,317	61	253,771	75	253,959	26	274,337	56
För uppförandet af Hesperia värdshusbyggnader	—	—	—	—	34,962	71	—	—
Summa	692,718	21	757,676	56	919,147	19	877,079	75
Öfverskott	—	—	1,232	35	—	—	24,151	51
Summa	—	—	758,908	91	—	—	901,231	26

№ 44.

Utskottsyttrande i anledning af väckt förslag om en tillbyggnad vid Helsingfors stads fattig- och arbetsgård.

Jemte utdrag ur Stadsfullmäktiges protokoll för den 28 September 1875 har utskottet, för afgifvande af yttrande, emottagit nedanstående genom Magistraten till Fullmäktige inkomna skrifvelse:

„Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Emedan de under senare tider i denna stad ofantligt högt uppdrifna hyresprisen på rum — proportionsvis högst i de stadsdelar, hvilka för det mesta bebos af den arbetande och minst bemedlade befolkningen — förorsakat att berörda folkklass i antydt afseende nödgats inskränka sig till det yttersta, hvadan inträffat att personer, behäftade med obotlig sjukdom, af sina anhöriga omöjligen kunnat vårdas i sina hem, utan Direktioaen således under en följd af år varit nödsakad att å stadens arbets- och fattiggård intaga en mängd obotligt sjuka, lama, lytta och sinnesrubbade, de der icke kunnat emottagas å stadens kliniker eller sjukhus för sinnessvaga samt Direktionen sålunda varit tvungen att till en del frångå bestämmelsen med arbets- och fattiggården, som numera delvis blifvit ett hem för obotligt sjuka; så har Direktionen ansett sig böra fästa Stadsfullmäktiges uppmärksamhet på denna behjertansvärda omständighet samt i detta syfte göra framställning om en i närmaste framtid nödig tillbyggnad, sålunda att den nuvarande ekonomibyggnaden skulle förändras till lasarett, boningsrum, kyrka m. m. samt en ny ekonomibyggnad uppföras. Härjemte ville Direktionen anhålla om bemyndigande att få anlita arkitekt för uppgörande af ritning och kostnadsförslag i så god tid att kostnaden kunde ingå i stadens budget för nästkommande år, då virke under instundande vinter finge uppköpas samt öfriga åtgärder för husets byggande under sommaren 1876 vidtagas.

På Fattigvårdsdirektions vägnar:

Otto Höijer.

V. I. Smedberg.
T. f".

För fullgörande af detta uppdrag har utskottet i första rummet aktat nödigt, att genom besök å fattig- och arbetsgården förvissa sig om såväl behofvet af den föreslagna nybyggnaden, som det lämpligaste sättet för densammas utförande.

Stadens fattig- och arbetsgård består af en ekonomibyggnad, ett boningshus för de fattige, ett arbetshus, en barnhusbyggnad samt tvätt-, badstugu- och uthusbyggnader, alla af trä och uppförda år 1871. Ekonomibyggnaden, hvilande på berggrund, består af en hvälfd källarvåning och en hufvudvåning, af hvilka den förra omfattar 3 mindre reservrum för fattighjon, portvaktsrum, bakstuga, mangelrum, källare m. m., samt den senare upptages af matsal äfvensom särskilda rum för inspektorn och kosthållerskan. Bostaden för de fattiga inrymmer beqvämt omkr. 75 sängar, fördelade på 9 rum, af hvilka likväl ett för närvarande användes till kyrksal. Arbetshuset innehåller bland annat platser för 7 sinnessjuke. — Dessa byggnader äro i allmänhet icke synnerligen väl uppförda, och särskildt ekonomibyggnaden är med sina delvis låga rum och obeqväma trappor mindre lämpligt inredd. Af byggnaderna upptaga ekonomibyggnaden, boningshuset, arbetshuset och uthusbyggnaden, förenade af hägnader, hvar sin del af de särskilda sidorna i en fyrkant, sålunda att ekonomibyggnaden ligger vid norra sidan, och boningshuset vid den vestra. Ett stycke åt nordost ligger barnhusbyggnaden, och i närheten deraf inrättningens brunn. Vester om denna brunn och den nära intill ledande vägen från staden finnes på ett afstånd af närmare 50 alnar från inrättningens hägnad, midt emot barnhusbyggnaden, en lämplig byggnadsplats med god grund af grus och på två sidor omgifven af träd.

Främst borde likväl utredas, om fattig- och arbetsgården har ett verkligt behof af en tillbyggnad, ej blott för en antagligen öfvergående period af stegring i hyrespriserna i staden, utan äfven under mera normala förhållanden i den närmaste framtiden. Att i detta afseende uppgöra beräkningar och söka tillförlitliga grunder för desamma, är både svårt och vanskligt: om äfven en fullständig statistik i dessa frågor stode till buds, vore det dock omöjligt, att säkert beräkna de eventualiteter, som i form af ekonomiska kriser, sjukdomsepidemier, olyckliga tilldragelser m. m. tillföra inrättningen hjelpbehöfvande och betlande. Deremot kan utskottet särskildt påpeka det trängande behofvet af en för inrättningen lämplig kyrksal, till hvilket ändamål ett allpeles för litet och illa ventileradt rum bland de för fattighjonen afsedda för närvarande måste användas. — Vid sådant förhållande, och då Fattigvårds-

direktionen och särskildt dess erfarne ordförande ansett ifrågavarande tillbyggnad vara nödig och så fort möjligt böra utföras, samt alla platser å fattig- och arbetsgården för närvarande, på sätt utskottet jemväl sjelf öfvertygat sig om, äro upptagna, kan utskottet, i betraktande äfven af folkmängdens och i jemnbredd dermed pauperismens snabba tillvext i staden, icke annat finna, än att berörda tillbyggnad är och förblir för stadens fattiggård behöflig, och får förty tillstyrka, att densamma snarligen måtte uppföras samt detaljerade ritningar och kostnadsförslag i så god tid uppgöras och till Stadsfullmäktige ingifvas, att företaget må kunna ingå bland stadens allmänna arbeten för nästkommande år.

Derjemte har utskottet ansett sig böra redan nu för Stadsfullmäktige framlägga en ungefärlig plan för ifrågavarande byggnadsarbetes utförande. Vid besök på stället har utskottet kommit till den åsigt, att den af Fattigvårdsdirektionen föreslagna förändringen af den nuvarande ekonomibyggnaden i anseende till byggnadens ofvan anmärkta inredning vore allt annat än lämplig, oafsedt att ett sådant arbete i ock för sig redan blefve ganska kostsamt; och som ordföranden i bemälda direktion efter samråd med utskottet icke velat bestämdt vidhålla detaljerna af direktionens förslag, har utskottet anmodat arkitekten Th. Höijer, att uppgöra tvenne alternativa esquisseritningar med åtföljande approximativa kostnadsförslag för uppförande på ofvan beskrifna byggnadsplats af en ny byggnad för ifrågavarande ändamål. Dessa förslag, afseende det ena en byggnad af sten, det andra en af trä, äro af följande innehåll:

„Approxamatift Kostnadsförslag till ett Sjukhus af sten i 2:ne våningar för Fattigvården i Helsingfors.

A. *Materialier.*

Sprängd och huggen sten.

55 kub. famn gråsten till grundmurarna med transport	à	35 —	1,925	—
200 qv. aln kilad sockelsten	à	8 —	1,600	—
40 löp. aln gråstensteg till yttertrapporna	à	14 —	560	—
Transport			4,085	—

Transport				4,085 —	
48 st. refflade kalkstensteg till trappan 2½ fot	à	12	—	576 —	
450 st. Ölands plansten till korridorer, vestibul, förstuga etc.	à	2	—	900 —	5,561 —
Murningen.					
300,000 st. tegel till murar, källarhvalf, skorstenar, brandbotten	à	80	—	24,000 —	
1,620 tunnor kalk till murning och putsning	à	4	—	6,480 —	
1,620 lass sand	à	2	—	3,240 —	
20 lass lera	à	5	—	100 —	
40 kub. famn trossbottensfyllning . . .	à	25	—	1,000 —	34,820 —
Trävirke.					
50 st. 4 famns 6 × 12 tums bjelkar .	à	10	—	500 —	
1,000 löp. famn sparrar 6 × 6 tums till takstolar, remstycken, golfunderlag etc.	à	0	60	600 —	
400 löp. famn. trossbottensribb	à	0	15	60 —	
320 st. 4 famns 2½″ × 7″ tums plank till golf	à	3	20	1,024 —	
120 st. 5 famns 2½″ × 7″ tums plank till golf	à	4	—	480 —	
140 tolfter 12 fots 1¼″ × 7 tums bräder till underpanel, blindbotten och golf under brandbotten	à	8	—	1,920 —	
2,700 löp. famn. läkt 1½″ × 3″ tums läkt till underlag för plåttaket . .	à	0	20	540 —	
33,500 st. gipspertor till innertak pr 1,000	à	6	—	201 —	5,325 —
Plåt och Spik.					
15 lisp. 6 à 7 tums Ekspik	à	8	—	120 —	
6,000 st. 6 tums furuspik	à	27	—	162 —	
20,000 st. 5 tums d:o	à	19	—	380 —	
60,000 st. 4 tums d:o	à	12	—	720 —	
50,000 st. 3 tums d:o	à	9	—	450 —	
Transport				1,832 —	45,706 —

	Transport			1,832 —	45,706 —
15	Lisp. Pertspik och andra mindre spiksorter	à	7 —	105 —	
850	st. Engelska plåtar till yttertaket fönster och listbläck, skorstenar stuprör etc.	à	3 20	2,720 —	4,657 —

B. *Arbetslöner.*

Grundläggnings- och Stenhuggare arbete.

110	kub. famn. jordgräfning med instrumentalier	à	8 —	880 —	
55	kub. famn. gråstensläggning . . .	à	30 —	1,650 —	
200	qv. aln sockel att uppsätta . . .	à	2 50	500 —	
40	löp. aln granitsteg att inlägga . .	à	2 —	80 —	
48	st. kalkstenssteg att inlägga jemte slagning af trappkupan	à	10 —	480 —	
450	st. plansten att inlägga	à	0 60	270 —	3,860 —

Murnings-arbete.

300,000	st. tegel att inmura, inberäknad bruksberedning och handtlangning .	à	35 —	10,500 —	
400	qv. famn. invändig puts å stenväggar	à	3 —	1,200 —	
230	qv. famn. invändig puts å innertaken med uppspikning af pertor och kalk affärgning	à	5 —	1,150 —	
270	qv. famn. fogstrykning af yttre facaderna	à	9 —	2,430 —	
125	qv. famn. stemning å skorstenar och vind	à	1 —	125 —	
235	löp. aln invändiga taklister att draga	à	4 —	940 —	
40	kub. famn. trossbottensfyllning att inlägga	à	10 —	400 —	16,745 —
	Transport				70,968 —

			Transport		70,968 —

Timmermans-arbete.

200 löp. famn. bjelk att rikta, upplägga, afvexla samt anbringa trossbottens-ribb och ankarjern	à	1 —	200 —	
1,000 löp. famn. sparrar att hophugga och uppsätta till takstolar, remstycken och underlag för golfven	à	1 —	1,000 —	
230 qv. famn. golf att inlägga med hyfling och spåntning	à	7 50	1,725 —	
230 qv. famn. underpanels uppspikning .	à	1 50	345 —	
200 qv. famn. blindbottens inläggning .	à	1 50	300 —	
2,700 famn. takribbors påspikning . .	à	0 10	270 —	3,840 —

Plåtslagare- och Smedsarbete.

210 qv. famn. yttre tak att täcka med fernissning och oljemålning . . .	á	3 50	735 —	
6 st. skorstenar att täcka med d:o d:o .	à	20 —	120 —	
36 famnar stuprör med trattar d:o d:o .	à	2 —	72 —	
36 st. fönsterbleck fernissning och oljemålning	à	2 —	72 —	
1 par branddörrar		— —	200 —	
100 lisp. smide till ankarjern, kramlor, dörrhakar etc.	à	10 —	1,000 —	2,199 —

C. ***Sumköp och diverse.***

Snickare-arbete.

16 st. källargluggar, komplett med luckor beslag och oljemålning	à	8 —	128 —	
30 st, fönsterlufter, komplett med karm, lotzholz, dubbla bågar, glas, beslag och oljemålning	à	50 —	1,500 —	
		Transport	1,628 —	77,007 —

Transport			1,628 —	77,007 —
4 st. 3-delade fönsterlufter med karm, foder, lotzholz, dubbla bågar, glas, beslag och oljemålning	à	70 —	280 —	
5 st. dubbla ytterdörrar med fönster å hvardera sidan, komplett med karm, foder, lås, beslag glas och oljemålning	à	150 —	750 —	
12 st. deuxbattang dörrar, komplett med karm foder, lås, beslag och oljemålning	à	112 —	784 —	
18 st. vindsgluggar komplett med karm, bågar, glas beslag och oljemålning .	à	8 —	144 —	
235 löp. famn. fotsocklar jemte oljemålning	à	1 —	235 —	4,601 —
Kakelugnsmakare-arbete.				
16 st. flata kakelugnar, komplett med luckor, spjell, ledare, ventiler etc. . .	à	300 —	4,800 —	4,800 —
Diverse.				
630 qv. famn. limfärgsmålning å tak och väggar	à	1 40	882 —	
230 qv. famn. golf att måla	à	3 60	828 —	
Ställningar, hvalfbågar, instrumentalier, transporter, tjära, voljlock etc. . .		— —	3,000 —	
Byggmästare- och qvartersmans arvode .		— —	7,500 —	
Rengöring och afplanering af byggnadsplatsen		— —	1,000 —	
Oförutsedda händelser och summan jemnad		— —	454 —	13,592 —
			Summa F. mark	100,000 —

Helsingfors den 20 Oktober 1875.

Th Höijer".

„Approxamatift Kostnadsförslag till en Sjukhusbyggnad af trä i en våning samt 2:ne vindsrum för Fattigvården i Helsingfors.

A. *Materialier.*

Sprängd och huggen Sten.

115 kub. famn. gråsten till grundmurar med transport	à	35 —	4,025 —	
270 qv. aln. kilad sockelsten	à	8 —	2,160 —	
20 löp. aln. gråstensteg till yttertrapporna	à	14 —	280 —	
12 st. Ölandsplansten till kakelugnsplaner 18 × 27 tums	à	4 —	48 —	6,513 —

Murningen.

35,000 st. tegel till kakelugnsnischer, skorstenar etc.	à	80 —	2,800 —	
500 tunnor kalk till murning och putsning	à	4 —	2,000 —	
500 lass sand	à	2 —	1,000 —	
20 lass lera	à	5 —	100 —	
60 kub. famn. trossbottenfyllning . . .	à	20 —	1,200 —	7,100 —

Trävirke.

4,500 löp. famn. stock till väggar 6 × 8 tums	à	1 —	4,500 —	
240 st. 4 famns bjelkar 6 × 12 tums .	à	10 —	2,400 —	
30 st. 5 d:o d:o d:o . . .	à	12 50	375 —	
1,000 löp. famn. sparrar 6 × 6 tums till takstolar, remstycke	à	0 60	600 —	
2,000 löp. famn. trossbottensribb . . .	à	0 15	300 —	
600 st. 4 famns 2½″ × 7 tums plank till golf etc.	à	3 20	1,920 —	
40 tolfter 20 fots 1½″ × 7 tums bräder till yttre brädfordringen	à	15 —	600 —	
260 tolfter 12 fots 1¼″ × 7 tums bräder till underpanel, blindbotten, golf på vinden	à	8 —	2,080 —	
Transport			12,775 —	13,613 —

Transport				12,775 —	13,613 —
2,500 löp. famn. läkt $1^1/_2$" × 3 tums till underlag för plåttaket	à	0	20	500 —	
36,000 st. gipspertor till innertaken . .	à	6	—	216 —	13,491 —

Plåt och spik.

15 lisp. 6 à 7 tums ekspik	à	8	—	120 —	
6,000 st. 6 tums furuspik	à	27	—	162 —	
20,000 st. 5 tums d:o	à	19	—	380 —	
60,000 st. 4 tums d:o	à	12	—	720 —	
50,000 st. 3 tums d:o	à	9	—	450 —	
15 lisp. pertspik och andra mindre spiksorter	à	7	—	105 —	
1,080 st. engelska plåtar till yttertaket, fönster och listbläck, skorstenar, stuprör etc.	à	3	30	3,456 —	5,393 —

B. *Arbetslöner.*

Grundläggnings- och stenhuggarearbete.

100 kub. famn. jordgräfning med instrumentalier	à	8	—	800 —	
115 kub. famn. gråstensläggning . . .	à	30	—	3,450 —	
270 qv. aln sockel att uppsätta	à	2	50	675 —	
20 löp. aln. granitsteg att inlägga . . .	à	2	—	40 —	
12 st. planstenar att d:o	à	0	75	9 —	4,974 —

Murnings-arbete.

35,000 st. tegel att inmura inberäknad bruksberedning och handtlangning . . .	à	35	—	1,225 —	
220 qv. famn. invändig puts å innertaken med uppspikning af pertor och kalkaffärgning	à	5	—	1,100 —	
15 qv. famn. stemning å skorstenar . .	à	1	—	15 —	
150 löp. famn. invändiga taklister . . .	à	4	—	600 —	
60 kub. famn. trossbottensfyllning att inlägga	à	5	—	300 —	3,240 —
Transport					40,711 —

		Transport			40,711 —
		Timmermansarbete.			
4,500 löp. famn. stock att timra jemte bilning	à	0 75	3,375 —		
1,110 löp. famn. bjelk att rikta, upplägga, afvexla samt anbringa trossbottensribb och ankarjern	à	1 —	1,110 —		
1,000 löp. famn. spiror att hophugga och uppsätta till takstolar, remstycken etc.	à	1 —	1,000 —		
220 qv. famn. golf att inlägga med hyfling och spåntning	à	7 50	1,650 —		
220 qv. famn. underpanels uppspikning .	à	1 50	330 —		
220 qv. famn. blindbottens inläggning .	à	1 50	330 —		
2,500 löp. famn. takribbors påspikning .	à	0 10	250 —		
140 qv. famn. golf på vinden att inlägga	à	1 50	210 —		
Uppsättning af 2.ne trappor till vinden .	à	75 —	150 —		
d:o af 3:ne d:o till corridorerna	à	50 —	150 —		
140 qv. famn. yttre brädfordring att påspika	à	4 —	560 —		9,115 —
		Plåtslagare- och smedsarbete.			
240 qv. famn. yttre tak att täcka med fernissning och oljemålning	à	3 50	840 —		
6 st. skorstenar att täcka med d:o d:o .	à	20 —	120 —		
25. löp. famn. stuprör med trattar . .	à	2 —	50 —		
24 st. fönsterbleck med fernissning och målning	à	2 —	48 —		
70 lisp. smide till ankarjern, kramlor etc.	à	10 —	700 —		1,758 —
		C. ***Sumköp och diverse.***			
		Snickare-arbete.			
19 st. källargluggar, komplett med luckor beslag och oljemålning	à	8 —	152 —		
12 st. fönsterlufter, komplett med karm, fo-					
		Transport		152 —	51,584 —

	Transport			152 —	51,584 —
	der, lotzholz, dubbla bågar, glas, beslag och oljemålning	à	50 —	600 —	
9 st.	3 delade fönsterlufter, komplett med karm foder, lotzholz, dubbla bågar, glas, beslag, och oljemålning	à	70 —	630 —	
6 st.	dubbla ytterdörrar med fönster å hvardera sidan komplett med karm, foder, lås, beslag, glas och oljemålning . .	à	150 —	900 —	
12 st.	enkla dörrar, komplett med karm foder, lås beslag och oljemålning . .	à	65 —	780 —	
8 st.	deuxbattangdörrar, komplett med karm foder, lås, beslag och oljemålning .	à	112 —	896 —	
22 st.	vindsgluggar, komplett med karm, bågar, beslag och oljemålning . . .	à	8 —	176 —	
145 famn.	fotsocklar jemte oljemålning .	à	1 —	145 —	4,279 —
	Kakelugnsmakarearbete.				
14 st.	flata kakelugnar, komplett med luckor spjell, ledare, ventiler etc.	à	300 —	4,200 —	4,200 —
	Diverse.				
500 qv. famn.	maskinpapper med uppsättning	à	1 50	750 —	
170 rullar	tapeter d:o	à	2 —	340 —	
220 qv. famn.	golf att måla	à	3 60	792 —	
140 qv. famn.	yttre brädfordring att måla	à	3 60	504 —	
	Ställningar, hvalfbågar, instrumentalier, transporter, tjära, voljlock etc. . . .		— —	1,500 —	
	Byggmästare och qvartersmans arvode .		— —	7,000 —	
	Rengöring och afplanering af byggnadsplan		— —	1,000 —	
	Oförutsedda händelser och summan jemnad		— —	51 —	11,937 —
			Summa F. mark		72,000 —

Helsingfors den 20 Oktober 1875.

Th. Höijer".

Jemte det utskottet, med hänsyn till sjelfva inredningen, af dessa förslag obetingadt föredrager det för en träbyggnad uppgjorda, anser utskottet sig jemväl i allmänhet böra förorda trä såsom byggnadsmaterial. Ett hus af sten skulle väl bättre motstå tidens inverkan äfvensom vid eldfara erbjuda större trygghet, men å andra sidan skulle detta material erfordra en 30 à 40 procent högre anläggningskostnad och måhända ändock icke lika väl som trämaterial vara egnadt att motstå ett ojemnt klimats för sjuklingar menliga verkningar. För öfrigt har utskottet vid närmare granskning af ritningen och kostnadsförslaget för en träbyggnad funnit särskilda poster dels vara öfverflödiga, dels så drygt tilltagna, att en afprutning af 10 à 12 procent i totalkostnaden otvifvelaktigt skall kunna vinnas, utan att byggnadens ändamålsenlighet i nämnvärd mån minskas. Särskildt har utskottet trott sig böra framhålla, att inrättande af *twenne* badrum vore mindre nödigt. Så vigtigt det än är, att sjuka, hvilka icke kunna sjelfva förfoga sig till inrättningens afsides belägna badstugubyggnad, måtte ega tillfälle till bad i sjukrummets närhet, så torde likväl *ett* badrum vara för inrättningens behof tillfylles. I intresset såväl af byggnadens hållbarhet, genom större lätthet att afleda vatten och fukt, som af sjelfva badrummets belysning och storlek borde det ena å ritningen upptagna badrummet utdragas till byggnadens yttre vägg; det andra kunde deremot användas dels till en icke obehöflig utvidgning af ena sjukrummet för bensårspatienter, dels till förvaringsrum.

I enlighet med ofvanstående får således utskottet tillstyrka, att Stadsfullmäktige ville besluta:

att till stadens fattig- och arbetsgård skall uppföras en ny byggnad, innehållande sjukrum jemte ett badrum, kyrksal, nödiga boningsrum m. m.; samt

att i sådant afseende skriftligen uppmana Fattigvårdsdirektionen, att oförtöfvadt låta uppgöra och till Stadsfullmäktiges pröfning och fastställelse insända detaljerade ritningar och kostnadsförslag till en sådan byggnad, af trä och inredd i hufvudsaklig öfverenstämmelse med ofvanstående, af arkitekten Th. Höjer för en träbyggnad uppgjorda förslag, allt i så god tid, att byggnadskostnaden må kunna i stadens utgiftsförslag för nästa år upptagas.

Helsingfors, den 26 Oktober 1875.

G. U. Sandberg. **A. Collan.** **Alex. Ärt.**

Utdrag ur Helsingfors Stadsfullmäktiges protokoll för den 5 November 1875.

§ 1.

Föredrogs det sedan Stadsfullmäktiges senaste sammanträde bordlagda utskottsyttrande i anledning af väckt förslag om en tillbyggnad vid Helsingfors stads fattig- och arbetsgård.

Ordet begärdes härvid af

Herr Calamnius, hvilken såsom en väsentlig brist i såväl fattigvårdsdirektionens skrifvelse som utskottsyttrandet anmärkte frånvaron af all utredning angående antalet sjuka, för hvilka det vore nödvändigt att bereda plats i fattighuset. Då utan en fullständig utredning härom det vore omöjligt att bedöma huru stor utvidgningen af fattighuset måste blifva, huru vidt således det betydande anslag, som härföre äskats, verkligt var af behofvet påkalladt, föreslog Herr Calamnius

att ärendet skulle till fattigvårdsdirektionen återförvisas samt Stadsfullmäktige derhos förordna:

att fattigvårdsdirektionen egde inkomma med fullständigt motiverad framställning om det antal sjuksängar, för hvilka utrymme borde beredas genom skeende tillbyggnad å fattiggården; åliggande det Direktionen att vid uppgörandet af sitt förslag taga i öfvervägande stadgandet i § 31 af fattigsvårdsreglementet derom att sjuka fattiga förnämligast skola inackorderas utom fattighuset antingen i staden eller på landet; samt att, sedan Stadsfullmäktige med ledning af de utaf fattigvårdsdirektionen meddelade uppgifterna pröfvat och fastställt behofvet af ytterligare sjukplatser, till fattigvårdsdirektionen skulle öfverlemnas att genom arkitekt låta uppgöra ritningar och kostnadsförslag till den tillbyggnad, som för detta ändamål äfvensom för en bönesal blefve behöfliga.

På det byggnadsarbetet emellertid ej måtte komma att fördröjas genom det uppskof, sakens slutliga afgörande sålunda komme att taga, föreslog Herr Calamnius vidare

att fattigvårdsdierektionen skulle tillåtas att i det utgiftsförslag, densamma jemlikt § 58 åligger aflemna, för nu ifrågavarande ändamål upptaga en förslagssumma af 50,000 mark.

Herr Calamni förestående förslag understöddes af Herr Tallgren; med

anledning hvaraf Ordföranden framstälde till besvarande en så lydande propotion.

„De som godkänna utskottets yttrande i denna fråga, behagade rösta ja; de som föredraga att besluta i enlighet med Herr Calamni förslag, behagade rösta nej".

Besvarades med öfvervägande nej; och skulle alltså ärendet till fattigvårdsdirektionen återförvisas i det af Herr Calamnius antydda syfte.

In fidem:

Th. Wegelius.

„Direktionen
för
Fattigvården i Helsingfors
den 30 November 1875.
N:o 186.

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Uti skrifvelse af den 5 dennes har Stadsfullmägtige anmodat Fattigvårdsdirektionen att till dem "inkomma med fullständigt motiverad framställning om det antal sjuksängar, för hvilka utrymme borde beredas genom skeende tillbygnad å fattiggården, åliggande det Direktionen att vid uppgörandet af sitt förslag taga i öfvervägande stadgandet i § 31 af fattigvårdsreglementet" rörande utackordering af obotliga sjuka.

Med anledning häraf får Fattigvårdsdirektionen upplysa Herrar Stadsfullmäktige derom, att för närvarande äro på arbets- och fattigården intagne 106 personer, till största delen ålderstigna och ett fåtal minderåriga barn, detta antal kommer under vintern, enligt vunnen erfarenhet att ökas. Af dessa intagna hjon utgöras minst 24 af sådana personer af båda könen, hvilka äro lama eller lytta, andra besvärade af ålderdomskrämpor, så att de den ena stunden sitta uppe i sängen, den andra ligga, andra lida åter af en långt framskriden lungsot, som ger intet hopp om deras återställande till helsan, sjuklingar lidande af kräfta förefinnas äfven samt slutligen ett antal bensårspatienter. Alla dessa äro så beskaffade att plats för dem icke kunnat beredas i lasaretten; att utakkordera dessa förbjuder nära på sig sjelf, emedan folk icke vilja emottaga dem och deras beklagansvärda tillstånd påkallar en omvårdnad och skötsel för att icke tala om läkarevård och medicin, hvilken en utakkordering hvarken i stad eller på landet kan erbjuda; det har således icke

funnits något annat val för Fattigvårdsdirektionen än att sörja för deras tillvaro genom att inhysa dem på sätt som skett, hvarigenom ett utrymme, som varit afsedt för andra stadens fattige blifvit inkräktadt. Fattigvårdsdirektionen har i följd häraf blifvit tvungen att understundom utdela ständiga månadsunderstöd åt personer, hvilka rätteligen bordt egnas en närmare uppsigt åt och intagas i arbets och fattiggården. Genom den föreslagna nybyggnaden skulle ett sådant missförhållande undvikas.

Enligt de eskissritningar, hvilka för ändamålet blifvit uppgjorda, framgår, att den nya tillbyggnaden förutom bönsal, badrum och rum för sköterska skulle inrymma fyratio sängplatser, detta antal har utskottet föreslagit i samråd med fattigläkaren och Direktionens ordförande och man leddes dervid gemensamt af den tanken att det antydda behofvet borde tillgodoses icke blott för det närvarande, utan äfven med hänsyn till den närmaste framtiden.

Hvad sjelfva behofvet vidkommer har fattigvårdsdirektionen i sin förra skrifvelse motiverat detsammas uppkomst, men då stadsfullmäktige önskat yttermera inhemta Fattigvårdsdirektionens yttrande härom, vill Direktionen med största nöje efterkomma denna begäran. Detta behof är icke något nytt, det har ehuru i mindre omfång troligen en längre tid tillbaka förefunnits, men har nu af skäl, som Direktionen i sin i ämnet föregående skrifvelse angifvit, i större utsträckning blifvit både känbart och märkbart.

Vid närmare eftertanke äro orsakerna härtill ganska naturliga och behöfva icke sökas, de äro tvenne så allmänt kända förhållanden, som den under senare åren yppade bostadsbristen, de i sammanhang härmed i mångdubbelt afseende stegrade rumhyrorna jemte lifsförnödenheternas ökade prisvärde. Då dels anhöriga dels enskilda personer naturligtvis emot ersättning tillförene kunnat hos sig hysa och vårda de personer, hvarom här är fråga, så äro de ej nu mera i tillfälle dertill; husvärdarne hyra ej rum åt sådana hyresgäster som hafva obotligt sjuka med sig inneboende, då hyrorna äro höga och lediga rum äro brist uppå, måste man dela, att sammanbo med personer, hvilka hafva med sig sådana illa stinkande, natt och dag hostande eller andras vård behöfvande sjuklingar, vill eller kan ingen, fattiggården har derföre blifvit dessa sjukas enda och sista tillflyktsort. Att för dem upphyra rum, påkosta vårdare, förse dem med nödig föda, skulle medföra flerdubbelt större kostnader än som erfordras för underhållet på fattiggården, oberäknadt den inga-

lunda ovigtiga omständigheten, att säkerheten för deras ordentliga vårdande icke varit sådan, som den nu otvifvelaktigt är.

På Fattigvårds Direktionens vägnar:

Otto Höijer.

V. I. Smedberg.
t f.“

Helsingfors, Hufvudstadsbladets tryckeri, 1875.

Förslag
till
REGLEMENTE
för
Drätselkammaren i Helsingfors stad.

Kap. 1.
Om Drätselkammarens uppgift och sammansättning.

§ 1.

Drätselkammaren i Helsingfors har till uppgift att, med biträde af de tjenstemän och betjente som i det följande nämnas, icke allenast handhafva vården och förvaltningen af:

a) allt stadens fasta gods i staden och på landet;

b) stadens hela penningeväsende med hvad dertill hörer; samt

c) all stadens öfriga rörliga egendom, af hvad beskaffenhet den vara må; utan ock besörja de öfriga stadens angelägenheter som i detta Reglemente omförmälas.

Angående den befattning Direktionerna för stadens fattigvård, folkskoleväsende och feberlasarett, Sundhetsnämnden, Brandkommissionen, Inqvarteringskomiten, tjenstemännen vid stadens Hamnkontor och Kassören vid stadens Auktionskammare hafva med förvaltningen och vården af stadens egendom, stadgas dels i 4 kap. af detta Reglemente dels i de särskilda Reglementen och Instruktioner, som för bemälde Bestyrelser och tjenstemän nu äro gällande och hvilka, i de delar de icke genom nästberörda stadganden i detta Reglemente undergått ändring, komma att gälla, intilldess annorlunda förordnats.

§ 2.

Drätselkammaren, hvilken står under Magistratens närmaste inseende, bör i förvaltningen af stadens egendom äfvensom rörande öfriga på Drätselkammaren ankommande angelägenheter, inrätta och ordna sin och sina tjenstemäns verksamhet enligt detta Reglemente samt de Stadsfullmäktiges beslut och föreskrifter, som för sådant ändamål genom Magistraten, i särskilda fall, meddelas Drätselkammaren.

§ 3.

Drätselkammaren eger, beträffande de stadens angelägenheter som äro före-

mål för Drätselkammarens omvårdnad, göra de förslag hvartill Drätselkammaren kan finna anledning förekomma. Sådana framställningar skola skriftligen göras hos Magistraten, hvilken öfverlemnar dem till Stadsfullmäktiges afgörande.

§ 4.

Drätselkammaren består af sex ledamöter, valde af Stadsfullmäktige bland stadens röstberättigade män för tre år; valet förrättas vid Stadsfullmäktiges sammanträde i December månad, och de valde tillträda befattningen med nästföljande års ingång. — Af dem hvilka väljas på grund af 66 § i detta Reglemente, afgå två redan med utgången af år 1876 och likaledes två vid 1877 års slut; de sålunda afgående bestämmas hvardera gången genom lottning som äfven verkställes vid Stadsfullmäktiges sammanträde i December månad.

Afgår ledamot i Drätselkammaren genom döden, eller genom afflyttning från orten, eller af annan laga orsak, skola Stadsfullmäktige ofördröjligen välja annan ledamot i hans ställe; och den sålunda valde tjenstgör under den tid som för den afgångne skulle återstått.

De som, jemlikt 28 och 29 §§ i Kejserliga förordningen om kommunalförvaltning i stad gifven den 8 December 1873, icke äro valbare till Stadsfullmäktige, kunna icke heller väljas till ledamöter i Drätselkammaren.

Den valde kan afsäga sig uppdraget, om han icke är i staden eller på dess afhysta mark bosatt, om han, efter tjenstgöring som ledamot i Drätselkammaren eller som Stadsfullmäktig under de tre sednaste åren, är berättigad att vid årets utgång derifrån afgå, eller om han redan uppnått sextio års ålder. Afsägelsen göres muntligen eller skriftligen hos Magistraten som öfverlemnar ärendet till Stadsfullmäktige.

Önskar den valde af någon annan anledning varda från uppdraget befriad, anmäle sin afsägelse jemte skälen derför skriftligen hos Magistraten, som i nyssantydd ordning hänskjuter saken till Stadsfullmäktiges pröfning.

I Stadsfullmäktiges beslut, hvarigenom afsägelse underkänts, kan ändring sökas hos Guvernören i länet, inom den tid och i den ordning som i 78 § af ofvansagda Kejserliga förordning äro föreskrifna.

§ 5.

Drätselkammarens ledamöter utse årligen, genom val med slutna sedlar, inom sig en Ordförande och en Vice Ordförande. Om utgången af dessa val, hvilka böra förrättas vid Drätselkammarens första sammanträde under året, skall Drätselkammaren skriftligen underrätta såväl Stadsfullmäktige som Magistraten.

Har Ordförande eller Vice Ordförande under året afgått, väljes vid första sammanträdet efter det annan ledamot i hans ställe blifvit vald och denne befattningen tillträdt, annan ordförande eller Vice Ordförande för den återstående delen af året.

Angående val af tillfällig Ordförande stadgas i 7 §.

Kap. 2.

Om Drätselkammarens sammanträden, befogenhet och göromål.

§ 6.

Drätselkammaren håller ordinarie sammanträde hvarje vecka på viss dag och timme efter middagen, som af Drätselkammaren vid årets början bestämmas och hvarom äfvensom om rummet, der sammanträdena hållas, underrättelse meddelas allmänheten genom ständigt anslag å Magistratens anslagstafla och kungörelse i tidningarne vid hvarje månads ingång.

Äfven på andra tider sammanträder Drätselkammaren, så ofta Ordföranden det nödigt finner. Om tiden för sådant sammanträde låter Ordföranden dagen förut meddela samtliga ledamöter äfvensom Stadsfullmäktiges och Magistratens Ordförande skriftlig underrättelse.

§ 7.

Vid Drätselkammarens sammanträden må ej ärende företagas eller beslut deri fattas, med mindre än att utom Ordföranden eller Vice Ordföranden, minst två ojäfvige ledamöter äro tillstädes. — Hafva både Ordföranden och Vice Ordföranden från kungjordt sammanträde uteblifvit, eller äro de jäfvige att i dervid förekommande ärende deltaga; då ega de tillstädesvarande ledamöterne, ifall de äro flere än två, inom sig utse Ordförande för det sammanträde eller det ärende.

Uteblifver Ordförande, Vice Ordförande eller ledamot, utan anmäldt laga hinder, från utsatt sammanträde, eller aflägsnar han sig, utan dylik orsak, innan sammanträdet slutats, erlägge i vite till stadens kassa för hvarje gång, Ordförande fyra samt Vice Ordförande eller ledamot två mark, men dubbelt så mycket ifall sammanträdet för de närvarandes fåtalighet måste inställas eller upplösas.

§ 8.

Ordföranden eller, i hans frånvaro, Vice Ordföranden föredrager ärendena till åtgärd. Yppas deri olika meningar, afgöres frågan genom öppen omröstning; och den mening, som omfattas af de flesta, gäller som Drätselkammarens beslut. Vid lika antal röster för hvardera meningen, har Ordföranden afgörande röst.

De förhållanden, som enligt allmänna lagen grundlägga jäf för domare, utgöra hinder för medlem i Drätselkammaren att i ärendes behandling deltaga.

§ 9.

Drätselkammarens sammanträden äro icke offentliga, men kunna bivistas af Stadsfullmäktiges och Magistratens Ordförande, hvilka må taga del i öfverläggningarne men icke i besluten. Vilja Stadsfullmäktige eller vill Magistraten, på Ordförandens framställning, utse någon annan inom sig att, i hans ställe, under viss kortare tid öfvervara Drätselkammarens förhandlingar, vare det tillåtet.

§ 10.

Alla aftal, hvarigenom staden iklädes förbindelse, skola å stadens vägnar af Drätselkammaren uppgöras och afslutas, så vidt detta icke, enligt gällande föreskrift, på annan stadens tjensteman eller bestyrelse ankommer.

Är aftalet af den beskaffenhet, att det bör skriftligen slutas, eller hafva Stadsfullmäktige det föreskrifvit, skola de afhandlingar, kontrakter och förskrifningar, som af aftalet föranledas, underskrifvas af Drätselkammarens Ordförande eller, om han är jäfvig, af dess Vice Ordförande, å Drätselkammarens och stadens vägnar. Och bör Drätselkammaren noga tillse, att alla de föreskrifter och bestämningar rörande dessa handlingars innehåll, som af Stadsfullmäktige meddelats, varda iakttagna.

Men är aftalets innehåll sådant, att aftalet kan anses ömsesides bindande, äfven om detsamma icke blifvit skriftligen slutadt, då må, ifall Drätselkammaren finner det lämpligt och Stadsfullmäktige icke annorlunda förordnat, aftalet sålunda afslutas, att detsamma med alla deri ingående vilkor och bestämningar, i närvaro af honom med hvilken aftalet träffats, intages i Drätselkammarens protokoll och derur för honom uppläses. Det protokoll hafve sedan vitsord äfven mot honom, med hvilken aftalet sålunda blifvit ingånget.

§ 11.

Vidare tillhör det Drätselkammaren att vaka deröfver, att aftal, hvari staden ingått, till alla delar å ömse sidor iakttagas och fullgöras.

§ 12.

De auktioner, hvarigenom besittnings- och nyttjorätten till staden tillhörig jordlägenhet eller byggnad eller del deraf eller inkomst gifvande rättighet skall å stadens vägnar till den mest betalande utbjudas, förrättas af och inför Drätselkammaren; så ock de auktioner, hvarigenom åtagandet att fullgöra något staden åliggande besvär eller utföra något arbete eller sysslande för stadens räkning till den minst fordrande utbjudes. I alla dessa fall skall Drätselkammaren, sedan Stadsfullmäktige förordnat till auktionens förrättande och fastställt de vilkor hvarunder rättigheten eller åtagandet i fråga kommer att öfverlåtas, icke allenast tre gånger genom ortens tidningar, första gången minst två veckor före förrättningsdagen, kungöra tiden och stället för auktionen utan ock näst före sjelfva utropet underrätta de tillstädeskomne om de fastställda vilkoren samt, efter verkställdt utrop, öfverlemna de dervid gjorda anbuden till Stadsfullmäktiges pröfning.

Auktion för försäljning af ledig byggnadstomt skall ock, sedan den i gällande Byggnadsordning föreskrifna uppmätning och värdering af tomten verkställts af Stadsingeniören och två Drätselkammarens ledamöter, i här stadgad ordning, dock utan föregången anmälan hos Stadsfullmäktige, förrättas af Drätselkammaren, som äfven å stadens vägnar utfärdar salubrefvet; men i öfrigt länder Byggnadsordnin-

gen fortfarande till efterrättelse, i följd hvaraf underställning af de vid auktionen gjorda anbuden icke eger rum.

§ 13.

Det tillkommer Drätselkammaren att genom två sina ledamöter, biträdde af Stadsingeniören, verkställa alla sådana syner och undersökningar af stadens utarrenderade lägenheter, som enligt derom gällande aftal ankomma på Magistraten, äfvensom att, sedan förrättningsmännen inlemnat instrumentet öfver förrättningen, vidtaga de åtgärder som, i och för innehafvarens af marken tillhållande att anmärkta brister afhjelpa, pröfvas nödiga och lämpliga.

§ 14.

Det åligger ock Drätselkammaren att, angående de för viss tid gällande arrende-, hyres- och entreprenad aftal hvilka i närmaste framtid gå till ända, i god tid förut inhemta Stadsfullmäktiges föreskrift i ämnet. Och bör anmälan i sådant syfte göras, i fråga om jordlägenhet, minst ett år, men i öfriga fall, minst sex månader före den i aftalet bestämda tidens utgång.

§ 15.

Ansökning om förlängd besittningsrätt till staden tillhörig jordlägenhet göres skriftligen hos Drätselkammaren, som öfverlemnar saken till Stadsfullmäktiges pröfning och derefter, genom utdrag af sitt protokoll, underrättar sökanden om Stadsfullmäktiges beslut.

Nöjes icke sökanden med beslutet, och anser han detsamma stå i strid med innehållet af det aftal på grund hvaraf han innehar lägenheten, må han, inom trettio dagar efter sålunda erhållen del af beslutet, instämma Drätselkammaren till stadens Rådstufvurätt och der, efter att hafva ställt vederhäftig borgen för kostnad och skada, talan i nämnda afseende mot staden utföra.

§ 16.

Det tillhör Drätselkammaren att, efter syn på stället förrättad af två dess ledamöter och Stadsingeniören, pröfva och afgöra ärenden, angående tillåtelse till nybyggnad eller tillbyggnad å mark utom stadens fastställda byggnadsplan. Ansökan om sådan tillåtelse göres skriftligen och bör åtföljas af ritning öfver den tillärnade byggnadens storlek, inredning, rökledningar och fasader samt planteckning öfver byggnadstomten och dess omgifning med deråbefintliga byggnader och anläggningar. Denna ritning och planteckning, hvilka böra vara uppgjorda efter åtecknad skala samt försedda med antydan om deråupptagna byggnaders och anläggningars höjd, beskaffenhet och ändamål, skola hvardera inlemnas i två lika exemplar, af hvilka, ifall ansökningen bifalles, det ena, med påtecknadt bevis derom, till sökanden återställes, för att vid byggnadsföretagets utförande tjena till efterrättelse, men det andra till stadens arkiv öfverlemnas, för att der förvaras.

Öfver Drätselkammarens beslut i sådant ärende kunna icke besvär anföras. Men det är markens innehafvare, om han tror sig kunna visa att hans lagliga rätt, sådan densamma i det emellan staden och honom bestående aftalet om marken är utstakad, genom beslutet blifvit förnärmad, obetaget att hos Rådstufvurätten, efter stämning å Drätselkammaren, söka tillvinna sig den honom förvägrade tillåtelsen.

§ 17.

Det tillkommer Drätselkammaren att äfven i öfrigt vaka deröfver, att gällande aftal emellan staden och dem, som besitta någon stadens egodel, varder behörigen iakttaget, samt att i detta hänseende, på ansökan, medgifva det anstånd och de lättnader, som af Drätselkammaren pröfvas skäliga och af mellankomna omständigheter påkallade. Men om saken icke kan sålunda uppgöras eller ärendets pröfning af annan orsak måste grundas på det ifrågakomna aftalets rätta förstånd, må talan efter stämning utföras vid laga domstol.

§ 18.

Drätselkammaren eger, på framställning af Stadsingeniören men utan föregående anmälan hos Stadsfullmäktige eller Magistraten, besluta till verkställandet af sådana tillfälliga mindre arbeten, som för underhållet och gagnet af staden tillhöriga hus, byggnader, planteringar, hägnader, kajer, bryggor, broar, vägar och andra allmänna inrättningar som af staden böra vidmakthållas, befinnas nödvändiga samt icke kunna utan våda eller svår olägenhet uppskjutas.

Men pröfvas sådant arbete medföra den kostnad, att det för dylika arbeten beviljade förslags anslag för året måste i betydlig mån öfverskridas, och kan med arbetets utförande utan nämnvärd olägenhet tillsvidare anstå, bör Drätselkammaren om förhållandet hos Stadsfullmäktige ofördröjligen anmäla och deras förordnande i saken afvakta, så framt icke arbetet är af den beskaffenhet, att detsammas företagande kan bero till nästföljande år, i hvilken händelse anmälan om behofvet deraf bör göras i sammanhang med de upplysningar, hvarmed Drätselkammaren, enligt 29 §, för året skall till Magistraten ingå.

Har arbete af ofvan antydt ändamål sin orsak i uppsåtligen gjord eller genom grof vårdslöshet vållad skada, skall Drätselkammaren ingå i författning derom, att talan om den skyldiges förpliktande att ersätta kostnaden för arbetet varder, så framt godvillig uppgörelse derom icke mellankommer, å stadens vägnar i laga ordning utförd. Är vållandet mindre, eller skadan ringa, ankommer det på Drätselkammarens pröfning, om sådan talan skall utföras eller icke, såsom ock, i de förstnämnda fallen, huruvida påstående om ansvar å den skyldige skall göras.

§ 19.

Det åligger Drätselkammaren att, genom någon eller några sina dertill för viss tid utsedda ledamöter, egna de arbeten för stadens räkning, som under Stadsingeniörens ledning äro under utförande, den närmare uppmärksamhet och tillsyn,

som hos Drätselkammaren, såsom bevakande arbetsgifvarens rätt och fördel, skäligen kunna påräknas. Och bör bemälde ledamot, om han finner anledning förekomma till någon Drätselkammarens mellankomst, derom oförtöfvadt hos Drätselkammaren anmäla.

§ 20.

Likaså bör Drätselkammaren sorgfälligt granska ej mindre de redogörelser angående stadens arbeten, som Stadsingeniören, jemlikt den stadens Ingeniörs- och Byggnadskontor meddelade instruktion, skall till Drätselkammaren afgifva, än alla inkommande arbetslistor och räkningar samt dervid iakttaga, att kostnaderna ej må i betydligare mån öfverstiga de af Stadsfullmäktige för ändamålet beviljade anslagen och att arbetslöner och pris för inköpta förnödenheter ej påföras staden med högre belopp, än skäligt och gångbart är.

§ 21.

Drätselkammaren kan, efter att i hvarje särskildt fall hafva inhemtat Stadsingeniörens yttrande och förslag i ämnet, bemyndiga honom att å stadens vägnar afsluta skriftligt aftal om utförandet af betings-arbete för stadens behof och räkning; men det skriftliga kontraktet skall dessförinnan vara af Drätselkammaren granskadt och godkändt samt stadens exemplar deraf, behörigen underskrifvet, hos Drätselkammaren förvaras.

§ 22.

Det tillhör Drätselkammaren att besluta till utbetalning ur stadens kassa. Beslutet meddelas stadens Drätselkontor genom skrifven anordning, som bör underskrifvas af alla de Drätselkammarens ledamöter, hvilka deltogo i sammanträdet då beslutet fattades, och kontrasigneras af protokollsföranden. Och skall anordningen innehålla, förutom uppgift om det utanordnade beloppet och till hvem utbetalningen mot behörigt qvitto bör göras, bestämd föreskrift huruvida beloppet skall i räkenskaperna afföras eller som förskott upptagas.

Aflöningslistor och arbetslistor, som för erhållande af anordning föredragas, skola vara underskrifna, de förra af Stadskamreraren och de sednare af Stadsingeniören. Likaså må ej räkning utanordnas, som icke är försedd med påtecknadt intyg af den stadens tjensteman, som mottagit räkningens innehåll. Men äfven i öfrigt bör Drätselkammaren, innan anordning meddelas, underkasta i sådant afseende ingifven handling den närmare granskning, som antydes i 20 §, eller eljest kan vara af omständigheterna påkallad.

§ 23.

Det tillkommer Drätselkammaren att, på anmälan af Stadskamreraren, bestämma samt genom anslag och i tidningarne, första gången minst två veckor förut, kungöra dagar och timmar såväl för den uppbördsstämma, hvarvid de allmänna stadsutskylderna, enligt af stadens Drätselkontor utfärdade debetsedlar, skola af Drätselkontoret uppbäras, som för den särskilda uppbördsstämma, då afgälderna från

stadens utarrenderade bygnadstomter och jordlägenheter, likaledes i enlighet med deröfver utdelade debetsedlar, böra af vederbörande till Drätselkontoret inbetalas.

§ 24.

Vidare tillkommer det Drätselkammaren att pröfva och afgöra Stadskamrerarens förslag till afkortning af de allmänna stadsutskylder, som af en eller annan tillika uppgifven anledning icke kunnat hos vederbörande uttagas, äfvensom att skriftligen meddela Stadskamreraren ej allenast förteckning eller längd öfver de utskylder, till hvilkas afkortande Drätselkammaren bifallit, jemte bemyndigande att deras belopp i räkenskaperna afföra, utan ock föreskrift om de åtgärder, som skola af Stadskamreraren vidtagas i afseende å de utskylder, hvilkas afkortande Drätselkammaren för närvarande icke funnit skäligt tillåta.

§ 25.

Drätselkammaren skall, genom en dertill utsedd ledamot, innehafva en af nycklarna till det hvalf i stadens rådhus och till den i hvalfvet befintliga kassakista, hvari stadens penningemedel och handlingar af vigt förvaras, på sätt i den för stadens Drätselkontor gällande Instruktion närmare föreskrifves. Samma ledamot är ock pligtig att, vid insättningar i nämnda hvalfkassa och uttagningar derifrån, tillse att beloppen rätt antecknas i dit hörande kassabok samt att, vid tillfälliga besök i Drätselkontoret, förvissa sig derom att det i berörda Instruktion ingående stadgandet om högsta tillåtna beloppet i Stadskassörens handkassa behörigen efterlefves.

§ 26.

Drätselkammaren eger, å stadens vägnar, i någon bank här på orten, mot ränta insätta de stadskassans medel som antagligen icke komma att under närmaste framtiden tagas i anspråk. Insättningarne verkställas, på Stadskamrerarens anmodan, af Stadskassören, och invisningarne utfärdas, å Drätselkammarens vägnar, af dennas Ordförande och Stadskamereraren.

§ 27.

Det åligger Drätselkammaren att minst en gång hvarje månad, på dag och timme som icke förut tillkännagifvits, genom två sina dertill för gången utsedde ledamöter verkställa inventering såväl af hvalfkassan, Stadskassörens handkassa och det i Drätselkontorets embetsrum befintliga kassaskåps innehåll som af stadens förråd af arbetsredskap och verktyg samt virke och öfriga byggnadsförnödenheter. Förrättningsmännen böra om förloppet vid inventeringarne, hvilka skola i vederbörande redogörares närvaro förrättas, vid nästa sammanträde underrätta Drätselkammaren, som insänder protokollen öfver förrättningarne till Stadsfullmäktige och tillika anmäler, om och hvilken åtgärd Drätselkammaren i anledning deraf vidtagit.

Drätselkammaren bör ock, genom en dertill för gången utsedd ledamot, öfvervara de inventeringar, som omnämnas i 71 och 72 §§ af ofvanberörda Kejserliga förordning.

§ 28.

Hvarje år i Maj och November månader skall Drätselkammaren genomgå och granska alla de kontrakter, skuldsedlar, borgensförbindelser och öfriga handlingar af vigt, som i stadens kassahvalf förvaras, samt derefter gå i författning om vidtagandet af de åtgärder till skyddande af stadens rätt, som kunna vara af förhållandena påkallade. Öfver denna granskning och de Drätselkammarens beslut, hvartill densamma föranledt, skall protokoll föras.

De handlingar af antydd beskaffenhet, som till Drätselkammaren inkommit, skola, så snart sig göra låter, till Stadskamereraren öfverlemnas för att i kassahvalfvet nedsättas.

§ 29.

Det åligger Drätselkammaren att hvarje år, sedan Drätselkammaren från sina underlydande tjenstemän infordrat och erhållit för ändamålet nödiga uppgifter och öfversigter, inom Oktober månad till Magistraten insända de upplysningar, som i 58 § af ännsagda Kejserliga förordning omförmälas. Och bör Drätselkammaren till sina ifrågavarande framställningar foga af Stadsingeniören uppgjorda ritningar och kostnadsförslag öfver sådana arbeten för stadens räkning, som af Drätselkammaren föreslås till utförande under det nästföljande året.

Angående Drätselkammarens befattning med de i 1 § nämnda Bestyrelsers enahanda förslag, stadgas i 56 §.

§ 30.

Drätselkammaren skall ock låta sig angeläget vara, att den årliga redovisningen öfver förvaltningen af stadens egendom med dertill hörande räkenskaper och bilagor varda af vederbörande så tidigt uppgjorda, ordnade och till Drätselkammaren aflemnade, att de kunna, inom den tid 67 § i meranämnda Kejserliga förordning föreskrifver, till Magistraten insändas.

§ 31.

Det åligger Drätselkammaren att för hvarje år till Stadsfullmäktige afgifva skriftlig berättelse om sin verksamhet och de hufvudsakliga ärenden som af Drätselkammaren under året behandlats. Denna berättelse, som derjemte bör innehålla summarisk, från räkenskaperna hemtad uppgift ej mindre om beloppet af stadens olika inkomster och utgifter under året, med de flere upplysningar som kunna bereda en tillförlitlig och fullständig öfversigt af hushållningen inom de särskilda grenarne af stadens förvaltning, än om antalet af stadens skattskyldige medlemmar, ordnade efter de dem påförda skattörenas antal, och om beloppet af de stadsutskylder af olika slag, som för året påförts ett skattöre, skall till Stadsfullmäktige inlemnas inom utgången af nästföljande år.

De särskilda Bestyrelser som i 1 § omtalas, äro skyldige att inom Juni månads utgång till Drätselkammaren aflemna de upplysningar angående deras förvaltning och verksamhet under året, som Drätselkammaren i och för omförmälda berättelse har af nöden.

§ 32.

Drätselkammaren hvilken, i alla de fall der icke annorlunda stadgadt finnes, eger för staden söka och svara, är berättigad att å stadens vägnar gifva Drätselkammarens Sekreterare eller annan lämplig ansedd person fullmakt att i mål och ärenden, som å domstols eller annan myndighets handläggning ankomma, stadens rätt och talan bevaka och utföra. Sådan fullmakt meddelas genom utdrag af Drätselkammarens protokoll.

Fordran i konkurs, af hvad slag den vara må, skall å stadens vägnar bevakas och utsökas af Drätselkammarens Sekreterare, enligt handlingar som honom för ändamålet af Stadskamereraren tillhandahållas, på sätt i de för Drätselkammarens kansli och Drätselkontoret utfärdade särskilda Instruktioner närmare stadgas.

§ 33.

Finna Stadsfullmäktige nödigt anmoda Drätselkammaren att, utöfver de förrättningar och göromål som i detta Reglemente antydas, någon staden beträffande angelägenhet ombesörja; det uppdrag må ej Drätselkammaren, om detsamma henne genom Magistraten meddelats, sig undandraga.

§ 34.

Utlåtanden och upplysningar, som Stadsfullmäktige affordra Drätselkammaren eller dess tjenstemän, bör Drätselkammaren utan tids utdrägt insända. Äro Drätselkammarens ledamöter af olika mening angående sådant utlåtandes innehåll, då skall protokollet öfver omröstningen bifogas.

§ 35.

I alla de fall, då Drätselkammaren af en eller annan anledning aktar nödigt att anhängigt ärende till Stadsfullmäktiges afgörande öfverlemna eller närmare föreskrift deri af Stadsfullmäktige begära, åligger det Drätselkammaren att eget yttrande om saken tillika afgifva. Har omröstning hos Drätselkammaren förefallit, skall protokollet deröfver biläggas.

De yttranden och upplysningar, som i denna och nästföregående § omnämnas, eger Drätselkammaren till Stadsfullmäktige omedelbarligen insända.

§ 36.

De ledamöter, genom hvilka Drätselkammaren eger låta verkställa de syner och andra göromål som i 12, 13, 16, 19 och 25 §§ angifvas, skola utses för viss, af Drätselkammaren bestämd tid, af högst ett år. Ej må någon mot sin vilja till samma uppdrag återväljas.

§ 37.

Drätselkammarens ledamöter äro ansvarige, en för alla och alla för en, för all den förlust och skada som de, genom grof vårdslöshet eller uppenbar försummelse i befattningen, ådraga staden. På Stadsfullmäktiges afgörande beror, om och huru vidsträckt sådan ersättningstalan skall utföras.

§ 38.

Enhvar af Drätselkammarens ledamöter är pligtig att med uppmärksamhet följa Drätselkammarens tjenstemän i desses görande och låtande i tjensten. Märker han att någon af dem gjort sig skyldig till fel eller försummelse deri, bör han derom utan uppskof hos Drätselkammaren anmäla; och Drätselkammaren eger, ifall det anmärkta felet eller försummelsen pröfvas vara af beskaffenhet, att icke kunna med varning inför Drätselkammarens protokoll afföpa, eller den skyldige, för kortare tid sedan än ett år, blifvit sålunda varnad, genast ej mindre skilja honom tillsvidare från tjenstens utöfning än saken hos Magistraten anmäla.

§ 39.

Angående Drätselkammarens befogenhet i ärenden om dess tjenstemäns och betjentes antagande och entledigande stadgas i nästföljande

Kap. 3.

Om Drätselkammarens tjenstemän och betjente.

§ 40.

Drätselkammarens tjenstemän äro: en Sekreterare, hvilken tillika är stadens Ombudsman, en Stadsingeniör eller Stadsarkitekt, en Materialbokhållare, en Trädgårdsmästare, en Stadskamererare, en Stadskassör, en Kontorsskrifvare, samt två Vågmästare, af hvilka den ene för inkommande expeditionen, (Tolagsbokhållaren), och den andre för utgående expeditionen.

§ 41.

Alla dessa tjenster besättas af Magistraten. Vid inträffad ledighet förordnar Magistraten, på Drätselkammarens framställning, någon att tjensten under ledigheten bestrida samt anslår och kungör densamma att hos Magistraten skriftligen ansökas inom trettio dagar. Ansökningarne med dertill hörande handlingar öfverlemnas af Magistraten till Drätselkammaren; och sedan Drätselkammaren återställt dem jemte sitt utlåtande och förord, antager och tillförordnar Magistraten den af sökandene, som Magistraten finner vara till tjensten lämpligast. Den sålunda utnämnde får icke fullmakt på tjensten utan endast, medelst utdrag af Magistratens protokoll, förordnande att tjensten tills vidare innehafva och förestå; och han kan således af Magistraten, utan laga ransakning och dom, derifrån skiljas, dock endast efter af

Drätselkammaren skriftligen gjord anmälan om hans mindre lämplighet till tjenstens vidare handhafvande.

Sagde tjenster må med annan allmän eller enskild befattning förenas, så länge denna befattning icke vållar hinder eller dröjsmål i de med tjensten, jemlikt detta Reglemente och de särskilda Instruktioner som i det följande omnämnas, förenade åliggandens behöriga fullgörande.

§ 42.

Åstundar tjensteman ledighet för viss tid, kan sådan af Drätselkammaren, på ansökan, beviljas för högst två veckor jemte det lämplig person förordnas att tjensten under samma tid förrätta; men sökes ledigheten för längre tid eller för obestämd tid, bör Drätselkammaren öfverlemna ärendet jemte eget utlåtande till Magistraten. Hindras tjensteman af sjukdom eller annat förfall, eger Drätselkammaren ingå i författning om de med tjensten förenade göromålens förrättande.

§ 43.

Af nämnde tjenstemän räknas Sekreteraren till Drätselkammarens kansli, Stadsingeniören, Materialbokhållaren och Trädgårdsmästaren till stadens Ingeniörs- och Byggnads-kontor, men Stadskamereraren, Stadskassören, Kontorsskrifvaren och båda Vågmästarene till stadens Drätselkontor.

§ 44.

Drätselkammarens kansli står under Ordförandens särskilda tillsyn och ledning, men alla på kansliet ankommande göromål och arbeten besörjas af Sekreteraren.

Närmare bestämningar, angående dessa göromål och arbeten, meddelas genom särskild Instruktion.

§ 45.

Stadens Ingeniörs- och Byggnads-kontor, för hvilket Stadsingeniören är föreståndare, handhafver vården om stadens fasta och lösa egendom, så vidt densamma icke, genom 4 kap. af detta Reglemente, är ställd under särskild Bestyrelses eller tjenstemans förvaltning, samt ombesörjer byggnads- och öfriga arbetsföretag, som för stadens räkning utföras.

Angående de vid Ingeniörs- och Byggnads-kontoret anställde tjenstemäns åligganden och göromål stadgas närmare genom särskild Instruktion.

§ 46.

Stadens Drätselkontor omhänderhar och förvaltar alla stadens penningemedel.

Närmare stadganden, angående denna förvaltning samt de vid Drätselkontoret anställde tjenstemäns åligganden och göromål, meddelas genom särskild Instruktion.

§ 47.

De i 44, 45 och 46 §§ omnämnda Instruktioner utfärdas af Stadsfullmäktige och bringas af Magistraten till verkställighet, i den ordning 46 § i ofvansagda Kejserliga förordning föreskrifver.

§ 48.

Drätselkammaren betjenas af två för sådant ändamål antagne Stadsbetjente, hvilka af Drätselkammaren antagas och afskedas. Desse Stadsbetjente betjena äfven Ingeniörs- och Byggnads-kontoret samt Drätselkontoret, enligt de förordnanden angående deras tjenstgöring som af Drätselkammaren meddelas.

För att biträda Ingeniörs- och Byggnads-kontoret i tillsynen och vården om stadens skogsmarker och öfriga icke odlade egor anställes derjemte en skogsvaktare, hvilken, innan han sysslan tillträder, inför stadens Rådstufvurätt skall aflägga sådan ed som omnämnes i 73 § af Kejserliga förordningen angående skogarne i landet af den 9 September 1851.

§ 49.

Drätselkammarens tjenstemän och betjente åtnjuta af Stadskassan lön eller arfvode, enligt den af Stadsfullmäktige för ändamålet fastställda aflöningsstat. I denna Stat skola äfven alla öfriga med en del af dessa tjenster förenade löneförmåner vara utsatta.

Finna Stadsfullmäktige nödigt att inrätta en eller flere tjenster, utöfver dem som redan omnämnts, ega Stadsfullmäktige på samma gång fastställa beskaffenheten och beloppet af sådan tjenst åtföljande löneförmåner.

§ 50.

Tredskas tjensteman att honom jemlikt någon af de i 47 § angifna Instruktioner åliggande göromål fullgöra, ege Magistraten, medelst föreläggande af viss tid och vite af högst tvåhundra mark tillhålla honom att det eftersatta verkställa; sådant vite är Kronans ensak.

Felar tjensteman annorlunda i tjensten eller har han genom försummelseådragit staden skada eller förlust; då skall talan om hans fällande till ansvar och åläggande att utgifva full skadeersättning af vederbörande allmän åklagare, å tjenstens och stadens vägnar, utföras vid laga domstol.

Kap. 4.

Om de särskilda Bestyrelser och de öfrige stadens tjenstemän, som med förvaltningen af stadens egendom hafva befattning.

§ 51.

Direktionerna för stadens fattigvård, folkskoleväsende och feberlasarett äfvensom stadens Sundhetsnämnd, Brandkommission och Inqvarteringskomite komma

att fortfarande handhafva de hufvudsakliga angelägenheter för stadens räkning, som för närvarande äro dem uppdragna, samt äro pligtige att, beträffande den stadens egendom som af dem förvaltas, iakttaga de förändrade bestämningar, som nästföljande §§ innehålla.

§ 52.

Alla de medel som för fattigvårdens i staden behof skola användas, — både de som dertill blifvit skänkta, och de som för samma ändamål hos de skattskyldige uttagas, -- uppbäras och förvaltas af Drätselkontoret, som, efter anordning af Drätselkammaren, tillhandahåller Direktionen för stadens fattigvård nödiga medel såväl till utgifterna i och för Direktionens egentliga verksamhet som till sådana understöd, hvilka enligt särskilda förordnanden böra till behöfvande årligen utdelas. Samtliga dessa medel, hvilka Direktionen eger hvarje månad, till det belopp som antages under nästföljande månad blifva behöfligt, hos Drätselkammaren skriftligen utbegära, lyftas och förvaltas, under Direktionens inseende, af den af Direktionens tjenstemän, som Direktionen dertill utsett och hvilken äfven, i enlighet med Direktionens föreskrifter, verkställer utbetalningarne. På samma gång medlen hos Drätselkammaren utbegäras, skall Direktionen bifoga af bemälde tjensteman uppgjord samt af Direktionen granskad och godkänd summarisk räkning öfver de särskilda slag af utgifter och utbetalningar i och för fattigvården, som under nästlidne månad förefallit, jemte uppgift om beloppet af de medel som vid samma månads utgång, enligt då anställd inventering, af honom innehades.

Vidare åligger det nämnde tjensteman, att, i enlighet med honom af Fattigvårdsdirektionen gifna närmare föreskrifter, föra noggrann och fullständig räkning öfver alla de medel, han i tjensten omhänderfår, samt denna räkning, för hvarje år afslutad och underskrifven, jemte dertill hörande räkenskaper och bilagor så tidigt till Direktionen aflemna, att desamma tillika med Direktionens protokoll för året kunna inom den 26 Februari af Direktionen till Drätselkammaren insändas, för att till granskning i sammanhang med stadens öfriga räkenskaper befordras.

§ 53.

Alla utbetalningar för stadens folkskoleväsende verkställas af Drätselkontoret, efter Drätselkammarens anordning. Af dessa anordningar skola de, som angå löner och arfvoden åt inspektor, lärare och lärarinnor samt de på folkskoleväsendets stat uppförde betjente, tecknas på den af Stadskamereraren för ändamålet, i enlighet med gällande aflöningsstat, uppgjorda aflöningslista; hvaremot anordning, angående öfriga utgifter för folkskoleväsendet, meddelas endast efter Folkskoledirektionens derom hos Drätselkammaren skriftligen gjorda framställning. -- Räkning öfver folkskoleväsendet tillhandahållna förnödenheter kan dock, utan särskild skrifvelse derom, i Drätselkammaren föredragas till utanordning, ifall räkningen är försedd med Folkskoledirektionens godkännande, påtecknadt af dess Ordförande, å Direktionens vägnar.

§ 54.

Likaså besörjer Drätselkontoret, efter anordning af Drätselkammaren, alla utbetalningar för stadens sjukhus och sundhetsvård, brandsläckningsverk och inqvarteringsväsende. Löner och arfvoden åt tjenstemän och betjente, enligt stat anställde i dessa inrättningars tjenst, utanordnas efter af Stadskamereraren, i enlighet med gällande stat, upprättade aflöningslistor, men öfriga utgifter efter det Sundhetsnämnden, Brandkommissionen eller Inqvarteringskomiten till Drätselkammaren inkommit med skriftlig framställning derom. — Räkning öfver förnödenheter, som för sagda inrättningars behof anskaffats, kan ock, utan särskild skrifvelse derom, hos Drätselkammaren till utanordning föredragas, men skall i sådant fall vara försedd med af Ordföranden i vederbörande Bestyrelse, enligt dennas beslut, påtecknadt intyg derom att räkningen är godkänd.

§ 55.

Det tillhör Fattigvårdsdirektionen, Folkskoledirektionen, Feberlasarettsdirektionen, Sundhetsnämnden, Brandkommissionen och Inqvarteringskomiten, hvar för sig, att låta föra fullständig förteckning öfver all den stadens egendom, som af dem förvaltas, äfvensom att vaka deröfver att denna egendom väl vårdas och i behörigt skick underhålles. Vid inventeringar af samma egendom bör ej mindre Ordföranden i vederbörande Bestyrelse än den tjensteman, under hvars särskilda omvårdnad egendomen är ställd och hvilken nyssberörda förteckningsgöromål äfven åligger, efter erhållen kallelse vara tillstädes.

Folkskoledirektionen, Feberlasarettsdirektionen, Sundhetsnämnden, Brandkommissionen och Inqvarteringskomiten böra ock inom den 26 Februari till Drätselkammaren insända sina protokoll för nästförlidna år, för att af Drätselkammaren bifogas Drätselkontorets räkenskaper angående samma ämnen.

§ 56.

Hvarje år inom September månad skola Fattigvårdsdirektionen, Folkskoledirektionen, Feberlasarettsdirektionen, Sundhetsnämnden, Brandkommissionen och Inqvarteringskomiten till Drätselkammaren afgifva skriftligt förslag till utgifter för de under deras inseende och ledning stående inrättningars och anstalters samtliga behof under nästföljande år. Dessa förslag samt af Drätselkontoret aflemnadt förslag, angående sätten hvarpå de för ändamålen i fråga nödiga medlen kunna sammanbringas, jemte eget yttrande i ämnen, insänder Drätselkammaren inom den i 29 § stadgade tid till Magistraten.

Huru bemälda Bestyrelser äro pligtige att årligen inom Juni månad meddela Drätselkammaren upplysningar om deras förvaltning och verksamhet säges i 31 §.

De särskilda Reglementen och Instruktioner, hvarigenom merasagda Bestyrelsers sammansättning, befogenheter och göromål för närvarande äro stadgade och ordnade, komma, i de delar som i detta Reglemente icke vidrörts, att tills vidare och intill dess nya Reglementen eller Instruktioner varda för dem i behörig ordning

utfärdade, lända till efterrättelse; stadgandena i 1 § 3 mom. och 10 § af den den 22 Januari 1869 i nåder fastställda Brandordning för denna stad derifrån dock undantagna, hvilka stadganden, alldenstund beslutanderätten i stadens gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter numera af Stadsfullmäktige utöfvas, redan upphört att vara gällande.

§ 57.

Hamnmästaren, som förestår stadens hamnkontor, åligger det att, enligt af Hamnbokhållaren verkställd debitering, uppbära och redovisa ej allenast staden tillkommande hamnumgälder af alla slag utan ock de afgifter som för begagnandet af den i hamnkontoret befintliga viktualievåg skola till staden erläggas. Derjemte åligger det Hamnmästaren att föra fullständig förteckning öfver och vårda äfven den stadens öfriga egendom, som är till hamnkontorets förvaltning öfverlemnad, samt att närvara vid inventeringar af samma egendom.

Huru ofvanberörda umgälder och afgifter skola debiteras, bokföras och till Drätselkontoret lefvereras samt huru Hamnkontorets räkenskaper årligen skola till Drätselkammaren ingifvas för att till stadgad granskning befordras, säges i sammanhang med Instruktionen för Drätselkontoret. Men angående Hamnmästarens öfriga åligganden i och för tjensten, stadgas i gällande Hamnordning.

§ 58.

Det tillhör Kassören vid stadens Auktionskammare att, under Auktionskammare-föreståndarens inseende, debitera och uppbära stadgad provision för auktioner, som af Auktionskammaren förrättats, samt stadens andel i dessa provisioner, på sätt i nästberörda Instruktion närmare säges, till Drätselkontoret leverera. Dessutom åligger det bemälde Kassör att vårda och hålla förteckning öfver all den stadens egendom, som af Auktionskammaren omhänderhafves, samt vid inventeringar deraf närvara, äfvensom att inom den i sagda Instruktion utsatta tid till Drätselkammaren inlemna Auktionskammarens protokoll och räkenskaper, för att tillika med stadens öfriga räkenskaper underkastas granskning.

Hvad Kassören samt öfrige vid stadens Auktionsverk anställde tjenstemän och betjente vidare hafva att göra och iakttaga, stadgas i det för Auktionskammaren gällande särskilda Reglemente.

Kap. 5.

Om revisionen af stadens drätsel.

§ 59.

Revisionen af stadens drätsel, hvilken bör omfatta icke blott Drätselkammarens förvaltning samt de under Drätselkammaren lydande tjenstemäns tillgörande utan äfven de i nästföregående kap. omtalade Bestyrelsers och tjenstemäns verksamhet och åtgärder, verkställes af stadens för året valde Revisorer.

§ 60.

Revisorerne utse inom sig en Ordförande och kunna emellan sig fördela göromålen, såsom dem lämpligt synes. Men alla frågor, angående anledning till anmärkning eller annan anmälan, skola göras till föremål för gemensam öfverläggning och pröfning.

Uppstå skiljaktiga meningar, bestämmes beslutet af flesta rösterna; men äro rösterna lika, gäller den mening, som Ordföranden biträdt, såsom Revisorernes beslut. Alla omröstningar skola upptagas i protokollet öfver revisionen.

§ 61.

Uppsättningen af protokollet öfver revisionen och revisionsberättelsen verkställes af en af Revisorerne antagen Sekreterare, hvilkens arfvode utgår från stadskassan med det belopp Revisorerne i hvarje särskildt fall bestämma.

§ 62.

Anse Stadsfullmäktige af Revisorerne gjord anmärkning icke böra få förfalla, skall talan om ersättning å stadens vägnar af dertill af Stadsfullmäktige förordnadt ombud, efter vederbörande redogörare ågången skriftlig stämning, utföras vid Rådstufvurättens första afdelning.

Kap. 6.

Särskilda stadganden.

§ 63.

Yppad brist i de stadens medel, hvilka, jemlikt den för Drätselkontoret utfärdade Instruktion, stå under Stadskamererarens och Stadskassörens gemensamma vård, äro Stadskamereraren och Stadskassören skyldige, en för båda och båda för en, att ersätta, så framt det icke ådagalägges att bristen har sin orsak i olyckshändelse eller i inbrott och tillgrepp, utan något deras förvållande.

Den Drätselkammarens ledamot, som omhänderhar en af nycklarne till kassahvalfvet, är icke underkastad ersättningsskyldighet för brist deri, om icke det lagligen styrkes att han uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet vållat försnillning eller tillgrepp derifrån.

Stadskassören är ensam ansvarig för brist i hans handkassa, ifall det icke utredes att Stadskamereraren, genom efterlåtenhet i den honom enligt berörda Instruktion åliggande dagliga undersökning af samma kassa, beredt Stadskassören tillfälle att kortare eller längre tid dölja bristen. I sådant fall äro de bägge, en för båda och båda för en, ansvarige för bristens fyllande; men Stadskamereraren är berättigad att om ersättning för hvad han sålunda utgifvit hålla sig till Stadskassören.

§ 64.

Medlem af staden, som uraktlåter att å behörigen kungjord uppbördsstämma

inbetala honom påförda stadsutskylder och hos hvilken dessa i följd deraf uttagas enligt restlängd, är förfallen till vite, motsvarande en tiondedel af debetsedelns belopp. Vitet, som tillfaller stadskassan och uttages på samma gång med utskylderna i fråga, skall för sådant ändamål införas i restlängden, i särskild kolumn.

§ 65.

Magistraten bör inom Januari och Juli månader meddela Drätselkammaren behörigen styrkt förteckning öfver alla dem, som under nästförlidna halfår erhållit burskap eller annan rättighet att här i staden drifva yrke eller näring. Dessa förteckningar aflemnas af Drätselkammaren till dess Sekreterare, för att näst sammanträdande Taxeringsnämnd tillhandahållas.

§ 66.

Detta Reglemente träder i verksamhet från och med den 1 Januari 1876, sedan under innevarande år Stadsfullmäktige valt medlemmarne i Drätselkammaren samt Magistraten antagit och tillförordnat de tjenstemän, som enligt Reglementet skola biträda Drätselkammaren.

§ 67.

Så snart detta Reglemente vunnit Högvederbörlig fastställelse, skall detsamma, på Magistratens föranstaltande och stadens bekostnad, utgifvas genom trycket, ej blott på svenska språket utan äfven i finsk öfversättning. På enahanda sätt böra ock de särskilda Instruktionerna för Drätselkammarens kansli, Ingeniörs- och Byggnadskontoret samt Drätselkontoret bringas till allmänhetens kännedom.

Helsingfors, J. Simelii arfvingar 1875.

Berättelse

om

lkskolornas i Helsingfors verksamhet under läseåret 1874—75,

samt

Folkskoledirektionens yttrande och förslag i ämnet.

HELSINGFORS,
tryckt hos J. Simelii arfvingar 1875.

Helsingfors stads folkskolor och deras afdelningar samt elevantalet i dem under läseåret 1874—1875 ses af följande:

Skolorna och deras afdelningar.	Summa elever.	Gossar.	Flickor.	Svenska elever.	Finska elever.	Under läseåret intagna elever.	Under året afgångna elever.		Besökt skolan kortare tid än 4 månader.	Besökt skolan 4 månader eller längre tid.	Besökt skolan hela läseåret.	Året då skolan inrättades.
							efter slutad kurs.	före slutad kurs.				
Högre svenska folkskolan för gossar:												1869
IV (högsta) årsafdelningen . . .	16	16	—	16	—	—	11	2	—	2	14	
III d:o . . .	31	31	—	31	—	—	19	6	2	4	25	
II *a* d:o . . .	38	38	—	38	—	1	23	3	2	1	35	
II *b* d:o . . .	37	37	—	37	—	1	19	5	1	5	31	
I *a* d:o . . .	47	47	—	47	—	40	19	8	8	—	39	
I *b* d:o . . .	48	48	—	48	—	30	15	12	3	11	34	
I *c* d:o . . .	51	51	—	51	—	34	17	9	8	4	39	
Högre finska folkskolan för gossar:												1869
IV årsafdelningen	5	5	—	—	5	—	4	1	1	—	4	
III d:o	8	8	—	—	8	—	—	5	4	1	3	
II d:o	18	18	—	—	18	—	13	3	2	1	15	
I d:o	42	42	—	—	42	29	29	6	2	4	36	
Högre svenska folkskolan för flickor:												1869
IV årsafdelningen	28	—	28	28	—	1	23	1	—	—	28	
III d:o	49	—	49	49	—	—	40	4	3	1	45	
II *a* d:o	35	—	35	35	—	1	21	9	8	1	26	
II *b* d:o	31	—	31	31	—	2	20	5	3	2	26	
I *a* d:o	50	—	50	50	—	27	33	7	3	6	41	
I *b* d:o	49	—	49	49	—	37	38	2	2	4	43	
Högre finska folkskolan för flickor:												1869
IV årsafdelningen	13	—	13	—	13	—	10	—	—	—	13	
III d:o	18	—	18	—	18	1	12	2	2	—	16	
II d:o	25	—	25	—	25	1	14	2	2	1	22	
I d:o	27	—	27	—	27	20	18	5	2	4	21	
Lägre folkskolan n:o 1	42	27	15	42	—	17	28	5	2	4	36	1867
„ „ „ *2*	50	21	29	50	—	13	34	5	2	3	45	1867
„ „ „ *3*	49	19	30	49	—	49	—	4	3	3	43	1868
„ „ „ *4*	50	25	25	—	50	9	42	3	3	3	44	1867
„ „ „ *5*	40	22	18	40	—	34	—	3	3	—	37	1868
„ „ „ *6*	45	25	20	—	45	45	—	3	3	1	41	1867
„ „ „ *7*	51	24	27	51	—	24	30	2	1	2	48	1867
„ „ „ *8*	43	26	17	—	43	15	20	1	1	2	40	1869
„ „ „ *9*	43	34	9	43	—	43	—	7	3	6	34	1872
Förberedande svenska skolan för gossar:												1870
II (högre) afdelningen	37	37	—	37	—	26	27	7	5	11	21	
I d:o	26	26	—	26	—	16	12	6	5	5	16	
Finska förberande skolan:	23	18	5	—	23	19	13	6	5	2	16	1873
Förberedande svenska skolan för flickor:	66	—	66	66	—	36	14	10	12	12	42	1869
Finska skolan för försummade skriftskolebarn	16	—	16	—	16	16	13	3	16	—	—	1874
Svenska skolan för försummade skriftskolebarn	19	—	19	19	—	19	18	1	19	—	—	1875
Summa	1266 *)	645	621	933	333	606	649	163	141	106	1019	

*) Läsåret 1869—70 hade folkskolorna 666, läsåret 1870—71 896, året 1871—72 1,059, året 1872—73 1,288 och året 1873—74 1,294 elever.

De högre skolorna besöktes således af 666, de lägre af 413 och de förberedande af 152 samt kolorna för skriftskolebarnen af 85 elever.

Af folkskolornas elever voro vid läseårets slut:

	17 år.	16 år.	15 år.	14 år.	13 år.	12 år.	11 år.	10 år.	9 år.	8 år.	7 år.
i högre svenska gosskolans:											
IV afdelning	—	—	—	1	3	7	4	1	—	—	—
III d:o	—	—	—	—	4	13	11	3	—	—	—
II d:o	—	—	2	5	3	27	19	14	5	—	—
I d:o	—	—	2	3	8	26	38	35	28	6	—
i högre finska gosskolans:											
IV afdelning	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—
III d:o	—	—	—	1	1	5	1	—	—	—	—
II d:o	—	—	—	2	2	1	7	5	1	—	—
I d:o	1	—	1	1	—	3	9	14	11	2	—
i högre svenska flickskolans:											
IV afdelning	1	7	5	6	8	1	—	—	—	—	—
III d:o	—	—	6	7	14	14	6	1	1	—	—
II d:o	—	—	—	8	13	26	13	2	4	—	—
I d:o	—	—	2	3	6	19	34	26	9	—	—
i högre finska flickskolans:											
IV afdelning	—	—	2	2	8	1	—	—	—	—	—
III d:o	—	—	—	6	6	4	2	—	—	—	—
II d:o	—	—	—	2	1	8	6	8	—	—	—
I d:o	—	—	—	1	—	1	9	9	7	—	—
i lägre skolan n:o 1 . . .	—	—	—	—	—	1	3	7	16	13	2
„ „ n:o 2 . . .	—	—	—	—	—	—	3	11	21	15	—
„ „ n:o 3 . . .	—	—	—	—	—	—	—	3	15	22	9
„ „ n:o 4 . . .	—	—	—	—	—	—	2	11	18	19	—
„ „ n:o 5 . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	22	18	—
„ „ n:o 6 . . .	—	—	—	—	—	—	—	3	8	18	16
„ „ n:o 7 . . .	—	—	—	—	—	1	—	16	30	4	—
„ „ n:o 8 . . .	—	—	—	—	—	—	—	9	21	12	1
„ „ n:o 9 . . .	—	—	—	—	—	—	—	5	8	19	11
i förber. svenska gosskolan: .	—	—	—	2	9	15	11	17	8	1	—
i finska förber. skolan: . .	—	—	—	1	3	3	7	8	1	—	—
i förber. svenska flickskolan:	—	—	2	4	17	7	18	10	8	—	—
Summa	3	7	22	55	109	184	203	218	242	149	39

I de lägre skolorna undervisades barnen fyra och på de högre skolornas alla afdelningar samt i örberedande svenska skolan för flickor fem timmar dagligen. I förberedande svenska skolan för gossar, nska förberedande skolan och skolorna för försummade skriftskolebarn meddelades undervisning 2 à 3 immar hvarje dag. Uti de lägre skolorna n:ris 1, 5, 7, 8 & 9, af hvilka 1 och 9 funnos i gården 18 id Nikolaigatan, n:o 5 i gården 39 vid Stora Robertsgatan och n:o 7 & 8 i Barnhemmet vid Lappviksgatan, lästes från kl. 9 f. m. till kl. 1 på dagen. Af de öfriga skolorna, som alla hade sina lokaer i gården 21 vid Kaserngatan, voro de lägre dels från kl. 8 till 12 f. m. och dels från kl. 2 till 6 . m. samt de högre dels kl. 8—11 f. m. och 3—5 e. m., dels kl. 11—2 och 5—7 e. m. i verksamhet.

De till lokaler för skolorna begagnade rummens kubikinnehåll, jämfördt med högsta antalet på en gång närvarande elever var följande:

Skolrummen.	Rummens kubikinnehåll i fot.	Högsta antalet på engång närvarande elever.
1 sal i stenhus, Barnhemmet (hyrd lokal)	20,900	50
1 d:o i d:o skolornas hus, 21 vid Kaserngatan	20,197	50
1 d:o i d:o d:o d:o	18,900	99
1 d:o i d:o d:o d:o	15,260	52
2 salar i stenhus, d:o d:o enhvar à	12,984	50
1 sal i d:o d:o d:o	12,420	66
1 d:o i d:o Barnhemmet (hyrd lokal)	11,897	50
2 salar i trähus, skolornas gård 18 vid Nikolaigatan, enhvar à	8,918	40
1 sal i stenhus, skolornas gård vid Kaserngatan	8,364	60
1 d:o i d:o d:o d:o	8,032	42
1 d:o i d:o d:o d:o	7,801	50
1 d:o i d:o d:o d:o	7,278	50
1 d:o i trähus, gården 39 vid Stora Robertsgatan (hyrd lokal)	6,584	40

Då skolrummens antal var betydligt mindre än skolafdelningarnas, måste de flesta rum begagnas samma dag till lokaler för två skolor eller afdelningar. Den ena skolan vidtog, efter det den andra upphört, sedan blott nödig luftvexling i rummen hunnit åstadkommas. I tre skolsalar läste dessutom samtidigt två af skilda lärare eller lärarinnor ledda afdelningar.

I de lägre skolorna, hvilkas kurs är tvåårig, undervisades barnen i religion, läsning, skrifning, hufvudräkning, teckning, sång och handarbeten, hvarutom de på fristunderna öfvades i ordnade lekar och gymnastiska rörelser. De elever, som derifrån till högre skola dimitterades, hade i bibliska historien genomgått af gamla testamentet tiden före Moses och af nya testamentet berättelserna om Frälsarens födelse och död samt lärt utantill psalmverser och bibelspråk; de kunde läsa behjelpligt innantill samt skrifva bokstäfver och siffror, hade i hufvudräkning behandlat talen 1—20 och öfriga tiotal till etthundra, egde någon färdighet i teckning och handarbete (gossarne i flätning af papperskorgar och bastmattor, flickorna i söm, stickning och korgflätning) och kunde sjunga något tiotal psalmer samt fosterländska och andra för barnasinnet lämpliga sånger. — Som läro- och läseböcker begagnades i de svenska skolorna Ranckens ABC-bok och Naturens bok af Topelius samt i de finska skolorna sistnämnda bok, öfversatt till finskan, och Lukukirja af Länkelä.

I de högre skolorna lärdes religion (ur den heliga skrift, Luthers lilla katekes och Leinbergs bibliska historia), modersmålet (efter D. A. Sundéns språklära och Kielioppi af Länkelä), geografi (efter Modeens bearbetning af Erslevs geografi för folkskolor, på svenska och finska), historie (efter Hallstens lärobok, Grubes karaktärsskildringar och kertomuksia af J. Krohn), naturlära (efter läroböcker deri af G. M. Celander och Berlin samt Naturens bok af Topelius), geometri, dock blott i gosskolorna (efter Lagerhams lärobok i den svenska och E. Bonsdorffs i den finska skolan) samt hufvud- och tafvelräckning (till och med regula de tri), hvarjemte elevernes från lägre skolan medförda färdighet i stilskrifning, teckning, sång och gymnastik samt flickornas i handarbeten vidare utvecklades. För gossarne i den högre skolan har icke handarbete förekommit.

Uti de förberedande skolorna genomgicks med äldre försummade och senare under läseåret tillkomna elever lägre folkskolans kurs i läsning, räkning och skrifning. — I skolorna för försummade skriftskolebarn lärdes endast innanläsning, och voro dessa skolor hvardera blott fyratio dagar i verksamhet.

Af folkskolornas elever erlade 647 större eller mindre och 619 ingen skolafgift. *)

För att för fattigare elever underlätta en jämn skolgång utgåfvos till sådana under året från skonas, af kommerserådet J. H. Lindroos grundlagda beklädnadsfond: 101 par kängor, 100 par träskor, par stöflar, 15 par benkläder och 12 par rockar.

Under höstterminen besöktes skolorna tämmeligen ordentligt; medeltalet af försummade timmar utgjorde 6,8 %. Men när under Januari månad kölden blef mycket sträng och dertill i Februari och Mars mässg och andra sjukdomar uppkommo, ökades skolförsummelserna i hög grad. För Januari utgjorde förmmelserna i medeltal 9,9%, för Februari 17,7% och för Mars 13,8%; derefter nedgingo de åter till 0% i April och 8,3% i Maj. (Under läseåret 1873—74 uppgingo de försummade timmarne i Januari l 6,0%, i Februari till 8,6%, i Mars till 9,4%, i April till 10,9% och i Maj till 10,4%).

Folkskolornas lärarepersonal under läseåret 1874—75 utgjordes af:

	Anställd år	Vid	
Ordinarie lärare:			
lm, K. A. ped. kand. . . .	1871	högre svenska	gosskolan.
roberg, K. T. stud. . . .	1872	d:o	d:o.
ellgren, A. mag.	1873	d:o	d:o.
indén, J. G. stud.	1870	högre finska	d:o.
ylund, H. J. stud.	1872	d:o	d:o.
Veisell, J. stud.	1874	högre svenska	d:o. (Efterträdde mag. A. Hellgren, som i Januari utnämndes till seminariilektor).
Biträdande och timlärare:			
laapanen, A. stud	1874	högre svenska	gosskolan.
lägglund, G. A. stud. . . .	1874	förbered. svenska	skolan för gossar.
Lajanus, H. stud.	1874	högre svenska	gosskolan (sånglärare).
Ordinarie lärarinnor:			
Bergman, A.	1872	högre finska	flickskolan.
Bolliander, B.	1867	lägre skolan	n:o 8.
Heintzie, E.	1869	högre finska	flickskolan (föreståndarinna).
Homén, E.	1868	lägre skolan	n:o 4.
Lagus, M.	1871	högre svenska	flickskolan.
Lucander, H.	1870	d:o	d:o (föreståndarinna).
Molander, Ida	1871	lägre skolan	n:o 1.
Molander, Ingeborg	1867	d:o	n:o 6.
Rosberg, F.	1869	d:o	n:o 2.
Runeberg, C.	1869	förberedande svenska	flickskolan.
Runeberg, M.	1869	högre svenska	flickskolan (lärarinna i handarbete).
Söderström, H.	1874	lägre skolan	n:o 9.
Wahlberg, L.	1873	d:o	n:o 5.
Weckman, E.	1872	högre svenska	flickskolan.
Wright, v. B.	1867	lägre skolan	n:o 7.
Ahman, E.	1870	d:o	n:o 3.
Biträdande och timlärarinnor:			
Appelroth, H.	1873	högre svenska	gosskolan.
Eklöf, E.	1869	högre svenska	flickskolan (lärarinna i handarbete).
Hallberg, A.	1874	högre svenska	flickskolan.

*) Läseåret 1871—72 erlade 533 elever skolafgift och 526 icke, året 1872—73 erlade 643 skolafgift och 595 icke och året 1873—74 erlade 646 skolafgift och 648 icke.

Martelin, M. . . . . 1869 förbered. svenska skolan för flickor.
Nervander, E. . . . . 1871 högre svenska flickskolan (sånglärarinna).
Pfaler, E. . . . . 1872 förbered. svenska gosskolan.
Selén, E. . . . . 1874 finska förbered. skolan och skolorna för skriftskolebarnen.
Sten, A. . . . . , 1870 högre svenska gosskolan.
Weckman, H. . . . . 1874 högre finska flickskolan (lärarinna i handarbete).
Wegelius, I. . . . . 1874 högre svenska flickskolan.

Af lärarinnorna hade Bergman, Lucander, Ida Molander, Ingeborg Molander, Söderström och Åhman, men af lärarne ingen genomgått seminarium.

Ordinarie lärare var aflönad med 1,000 mark i lön, 500 mark i hyresmedel och 300 mark i dyrtidstillägg, ordinarie lärarinna vid högre skola för flickor med 800 mark i lön, 300 mark i hyresmedel och 200 mark i dyrtidstillägg samt lärarinna vid lägre skola med 600 mark i lön, 300 mark i hyresmedel och 200 mark i dyrtidstillägg för året. Biträdande lärare vid högre gosskola hade 1,000 mark i arfvode och 300 mark i dyrtidstillägg, biträdande lärarinna vid högre gosskola 1,000 mark samt biträdande lärarinna vid högre flickskola 600 mark i arfvode och 200 mark i dyrtidstillägg.

Skolornas utgifter och inkomster för året voro följande: *)

Utgifter:	Mark.	p:i.
Fasta löner och hyresmedel . . .	33,453:	38.
Arfvoden	6,782:	95.
Utgående hyror	7,700:	—
Ved	2,673:	50.
Belysning	1,369:	50.
Skolmöbel	1,250:	10.
Undervisningsmaterial	803:	79.
Material för handarbeten	651:	10.
Underhåll och reparationer	2,682:	78.
Allmänna omkostnader	1,422:	07.
Summa	58,789:	17.

Inkomster:	Mark.	p:i.
Ränta å en donation	2,042:	76.
Skolafgifter	2,673:	75.
Försålda handarbeten	580:	35.
Ingående hyror	5,397:	50.
Statsbidrag	16,000:	—
Diverse	480:	—
Kommunens direkta anslag	28,500:	—
Tillskott	3,114:	81.
Summa	58,789:	17

Folkskolorna hafva under läseåret fått emottaga föräringar: af fru kommerserådinnan A. Sinebrychoff 125 stycken olika klädesplagg; af fröken M. Grape 13 st. mössor och 3 hattar (skänkta till högre finska gosskolan); af herr G. W. Edlund 65 st. böcker och skrifter; af sparbanken i staden 2,000 mark till grundläggande af en premiifond och af stadens utskänkningsaktiebolag 3,000 mark att i poster à 30 mark för flitiga elever insättas i lifränteanstalten i staden.

Af de elever, som från högre flickskolorna utdimitterades, erhöllo fyra, Emilia Ahlsten, Olga Fagerström och Josefina Carlborg från den svenska samt Maria Sofia Åberg från den finska skolan, vid årsexamen löfte om framtida hemgift ur den fond, folkskolornas ädla välgörarinna fru öfverstinnan A. Karamsin för sådant ändamål till skolorna donerat.

Folkskolorna öppnades för läseåret den 1 September 1874, hade jullof tre veckor och tillslötos, efter anställd årsexamen, den 31 Maj detta år, sedan de alltså 36 veckor varit i verksamhet.

De af kommunen för året utsedda ledamöterna i folkskoleräden voro: för 1:sta skoldistriktet protokollssekreteraren N. Björklund, fröken L. Borgström, professorskan N. Castrén, magistern A. Stenberg och muraremästaren A. Ärt (fattigvårdsledamot); för 2:dra distr. fabrikören F. V. Grönqvist, fru A. Kiseleff, fabrikören R. Mellin, fröken A. v. Rosenkampff och handlanden N. Wavulin (fattigvårdsled.); för 3:dje distriktet handl. C. F. Blomberg (fattigvårdsled.), samt S. Fagerström, magistern A.

*) År 1871—72 uppgingo folkskolornas utgifter till 38,828 m. 26 p., år 1872—73 till 51,323 m. 50 p., år 1873—74 till 50,894 m. 58 p.

Hornborg, fru A. Salin och magistern J. A. Söderström; för 4:de distr. fabrikören J. V. Alander (fattigvårdsled.), professorskan J von Becker, häradshöfdingen C. F. Forsell, statsrådinnan M. Gripenberg och magistern K. Slöör; för 5:te distr. magistern O. Höijer, handlanden F. Nyman (fattigvårdsled.), fabrikören E. F. Rosenlund, pastorskan J. Sihvonen och kommerserådinnan A. Sinebrychoff; för 6:te distr. senatstranslatorn F. Ahlman, fröken M. Appelroth, fru L. Ehrström, fabrikören W. Eiching er och slagaremästaren K. G. Grönlund (fattigvårdsled.); för 7:de distriktet fabrikören C. V. Gottberg (fattigvårdsled.), fru A. Leopold, fru C. Nyberg, doktorn T. Saelán och stenhuggaren H. J. Stigell; för 8:de distr. bagaremästaren K. Fredriksson (fattigvårdsled.), fru J. Ganszauge, fru A. Nordman, skrädderen G. V. Rask och stadsfogden A. Wörtin samt efter dennes död exekutionsbetjenten G. Nordman; för 9:de distr. häradshöfdingen K. Meinander, fru S. Meinander, fru O. Palmgren, kaptenen J. A. Ponsán och handl. G. F. Stockmann (fattigvårdsled.) samt för 10:de distr. hofportieren A. F. Böckerman, häradshöfdingen C. B. Federley (fattigvårdsled.), slottsbefallningsmannen J. G. Kynberg, fröken S. Löfqvist och professorskan N. Törnegren.

Direktionen för folkskolorna, hvilken under året haft trettio sammanträden, utgjordes af universitetslektorn C. G. Borg, muraremästaren A Helin, folkskolläraren magistern A. Hellgren, ordföranden i fattigvårdsdirektionen magistern O. Höijer, handlanden H. Lindroos, öfverläraren H. L. Melander, handlanden F. K. Nybom, skomakaremästaren G. Tallgren och undertecknad, folkskolornas inspektor. Helsingfors den 2 September 1875.

Viktor Öhberg.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan Inspektor för Direktionen tillkännagifvit, att den på honom ankommande berättelsen angående folkskolornas verksamhet under läseåret 1874—75 numera vore färdig att till Stadsfullmäktige insändas, får Direktionen, i anledning af Stadsfullmäktiges skrifvelse af den 23 Mars innevarande år, härhos ej mindre insända ett exemplar af nämnda berättelse än derjämte för egen del afgifva följande yttrande rörande den framgång, hvarmed folkskolorna verkat, jämte förslag till sådana förbättringar, som af Direktionen anses vara af behofvet mest påkallade.

Enligt Direktionens åsigt hafva folkskolorna i Helsingfors under läseåret 1874—75 arbetat med god framgång. Undervisningen har af samtliga lärare och lärarinnor bedrifvits med ospard möda och omsorg och elevernas framsteg hafva öfverhufvud varit väl tillfredsställande. Dock har det synts Direktionen, som om en skilnad i kunskaper skulle förefinnas emellan skolans svenska och finska afdelningar till förmon för de förra. Orsakerna till denna olikhet torde, enligt Direktionens åsigt, dels ligga deri, att en stor del af de finska läroböckerna utgöras af öfversättningar, hvilka icke ega den enkla och lättfattliga samt för undervisningen äfven annars lämpliga form, som de svenska originalen, dels ock hufvudsakligen härröra deraf, att enligt nu gällande reglemente nära nog samtliga lärare och lärarinnor på den finska afdelningen för elevernas mindre antal varit tvungna att under samma lärotimme undervisa flere årsafdelningar eller lexlag, hvilket menliga förhållande dock för framtiden bör kunna afhjelpas, ifall Direktionens i detta afseende hos Stadsfullmäktige redan härförinnan gjorda framställningar blifva bifallna.

Undervisningsämnena hafva varit de i reglementet föreskrifna, endast med den äfven i Inspektors berättelse framhållna och inom skolan redan häfdvunna afvikelse, att allenast gossarne erhållit undervisning i geometri. Nämnas må derjämte, att flickorna i högre folkskolan under handarbetstimmarne företrädesvis varit sysselsatta endast med sömnad samt att orsaken, hvarför handarbete för gossarne i högre folkskolan icke förekommit, är den, att nu gällande reglemente påbjuder sådant endast för flickorna i denna skola.

Huruvida alla sådana i skolåldern varande barn inom kommunen, hvilka ej besöka andra skolor åtnjuta undervisning i hemmen, under nu ifrågavarande läseår besökt folkskolorna, kan Direktio-

nen icke med bestämdhet uppgifva, emedan hon, oaktadt gjorda förfrågningar hos vederbörande, ej lyckats erhålla nödiga upplysningar om dessa barns antal här i staden. Endast det kan Direktionen med säkerhet meddela, att alla de till Helsingfors kommun hörande barn, hvilka under bemälda läseår sökt inträde i skolan, derstädes blifvit emottagna samt att elevantalet i folkskolorna öfverhufvud varit i stigande *), hvilket synes antyda ett hos allmänheten växande förtroende till desamma och derjämte inger Direktionen den förhoppning, att såsnart dessa skolor kunna fås bättre placerade och blifva flere, så att afstånden mellan hemmen och skolorna allt mera förkortas, äfven de barn, som nu icke besöka folkskolan, utan något skoltvång skola infinna sig i densamma.

Hvad beträffar de i Inspektors berättelse så kallade förberedande skolorna, anser sig Direktionen, då så benämnda skolor icke i reglementet omtalas, böra upplysa, att de egentligen äro skolor för försummade barn, det vill säga för sådana elever, som äro för gamla för att kunna sättas i de lägre skolorna och för okunniga för att få plats i de högre, äfvensom för senare under läseåret tillkomna skolbarn, hvilka af sådan orsak icke kunnat i de vanliga skolorna placeras.

Angående disciplinen anser sig Direktionen kunna afgifva det vitsord, att den i stadens folkskolor öfvervakats med den sorgfällighet, som dess stora vigt kräfver, och derför i allmänhet varit god. Till denna goda disciplin, så mycket mera beaktansvärd, då ett icke ringa antal af eleverna sakna ordentlig hemvård, hafva Inspektorns och lärarepersonalens nitiska bemödanden i lika mon medverkat.

Ett anmärkningsvärdt hinder för såväl disciplinens noggranna upprätthållande som för ungdomens vård öfverhufvud, förefinnes dock deri, att skolornas lokaler ännu lemna mycket öfrigt att önska. Jämte det Direktionen fördenskull anhåller att i allo få återhemta, hvad hon i sin skrifvelse af den 22 sistlidne Maj hos Stadsfullmäktige redan anmält om behofvet af särskilda reparationer och förändringar i folkskolornas lokaler, utbeder sig Direktionen att ibland dem få påpeka följande såsom synnerligen nödvändiga, nämligen:

1:o att samtliga i gården n:o 21 vid Kaserngatan befintliga skolrum förses med ändamålsenliga ventilationsapparater till åstadkommande af nödig luftvexling, emedan rummens ventilation enligt det hittills öfliga sättet endast genom öppna dragrutor och fenster, visat sig både otillräcklig och genom uppkommet drag menlig för både lärares och elevers helsa. Dertill kommer att man, i brist på dugliga ventilationsinrättningar, uti åtskilliga af dessa skolrum varit tvungen att under vintern underhålla eld i kakelugnarne från läsningens början till dess slut, hvilket tillskyndat folkskolornas kassa en icke ringa årlig kostnad.

2:o att de synnerligen trånga och olämpliga latrinerna i ofvannämnde skolgård, så fort ske kan, blefve omändrade och ställda i behörigt skick, emedan luften på sagde skolgård icke allenast är instängd, utan derjämte förorenas från nämnda latriner, öfver hvilkas bristfälliga beskaffenhet upprepade klagomål jämväl af grannarne blifvit anförda.

Ehuru således särskilda bristfälligheter i folkskolornas såväl lokaler som verksamhet ännu förefinnas, samt dessutom äfven det stora ombyte af lärare och lärarinnor, som isynnerhet i början af hvarje läseår derstädes vanligen eger rum, menligt inverkat på arbetets jämna gång inom desamma, anser sig dock Direktionen kunna om dessa skolor uttala det totalomdöme, att de under sistlidna läseår allvarligen sträfvat framåt samt att välgrundadt hopp förefinnes, att de mer och mer skola komma att närma sig den fulländning, kommunen af dem eger rätt att fordra. Helsingfors, den 27 September 1875.

På Folkskoledirektionens vägnar:

Carl Gust. Borg.

H. L. Melander.

---

*) Det förhållande, att elevantalet år 1874—75 med 28 elever understeg 1873-74 års elevtal, har utan tvifvel deri sin förklaring, att en stor del af stadens fattigare befolkning af den rådande bostadsbristen under förenämnda skolår blef tvungen att antingen från staden helt och hållet bortflytta eller ock bosätta sig i desse aflägsnaste omnejder, derifrån isynnerhet de mindre barnen icke vidare kunnat besöka stadens folkskolor, hvilket dock äfven för närvarande från Gammelstaden, Meilans, Sörnäs, Fredriksberg o. s. v. räkna ett vida större antal elever än under föregående år.